

ספר

בסף נבחר

מחבר ומפיץ ומחבר • הביא לצורך הלל בן סחר • מלפלא
חריף החסד הסלם סהר • יאשיהו בן הגבור כבן ומעולה
מרע בעשרים בבחבונעטו כל יוסף פינטו זל והנה באמת
אזהב כסף לא יסבב כסף באשר הוא תבדל במו לתפית
תפוחי זהב במסכת כסף דבר דבר על אפני • ויסת אל
המדבר פני • ואחז בסמכת דרש • לכל חפזיהם בזמניהם
ובמערב • ועליהם מסף מלות לגלות נסתות בסיוות
כחות את הכל עשה יפה בעתו • תהי סליחה מסורתו :

ודפס והוציא בעדון מרדכי כהן
האשכנזי

בויניציאה

מאת שפא לפק :

במנות הערים המעלות סוככרים
פייטרו ולורנצו בראגארדיני
בבית
יואני קאיון :

IN VENETIA. 1621.
Appresso gli Illustrif. Sig. Pietro e Lorenzo
Brag.

124

22

22

שקדתי

ישיבת

התחבם

ואכן

ודהיה

הקדמה

עוצם פלפולו וגרו ובחלו קול אליו קול לו ויאצל עלי דרוח מבינתו חנה שכרו אתו ופעולתו על כן נתתי אני לבי להזכיר בתכורי זה מחנהו מילי בעלייתא דשמענא מיניח במילי ראגרתא . כי כל החפץ ימלא את ידו להתענג מזיו כבודו עד שתמלך במסיכו לאכול ממדיו ולשבות משובו . והוא יתן מעדני מלך וכדברי דל וחלך לא ירים איש את ידו ויאחו צדיק כסף נבחר לשון צדיק :

הלא כה דברי טהרה חתלי יחיו לרצון אמרי פי לפניך נואלי :

ואשא משלי

לַקַּח לַקַּח טוֹב מִחֲרוֹץ	גַּם מִזֶּה בּוֹמֵם מִסַּחַר
יִקְרָה הֵיאֵם פְּנִינִים	זֶאֱוֹר זִיּוֹה כְּמוֹ שֶׁחַר
אֲשֶׁרִי אֲנוֹשִׁי קַחְנָה	כִּי הֵיאֵם כָּל כֶּסֶף נִבְחָר

אנכי הרואה את דברי ספר התורה הזה לחכי ממקלי וכולו מחמדים חביבים עלי דברי דודים זה דודי וזה רעי בחירי רצתה נפשי תחכם השלם המסחר נדו לא ימיש מתוך אהלי ביום דעתי אותו אמרתי אני אל לכו זה יעצור בעמי הן אלה קצות דרכיו במילי ראגרתא אותה נפשו ויעש ועוד נוסף עליהם כהנה וכהנה חן חן גופי תורה סיני ועוסק הרים לן בעוסקה של חלכת דיינא הוא ונחית לעובקא דדינא כל מן דין כל מן דין סכוכו לנא יודת יורה ירין ירין ויהיו דברי אלה אשר התחננת לי לפני ת'יהיו נטיעותיו וצאצאיו כמותו ויקיים בו מקראם שכתוב לא ימוש ומפי זרע ומפי זרע זרעך אמ' מעתה ועדעולם . כה מעתה חצער :

יעקב אכול אעפייא

דרש ראשון לפרשת בראשית

נ

מדרש רבה

ויאמר אלהים יהי אור רבי יצחק פתח פתח רבריך ואיר סבין וגו' יהודה ור' נחמיה ור' יהודה אומ' האורה נברא' תחלה בשל למך שבקש לבנו' פלטי' והיה אותו מקום אפל מה עשה הרליק נרות ופנסין לידע היאך הוא קובע תמלויסין בך האורה נבראת תחלה ור' נחמיה אמר חקולם נברא תחלה משל למך שכנה פלטי' ועטרה בנרות ופנסין עך כאן דרש ר' יוחן אתא ו' פנחס ור' יהודה בר' סימון ור' חנן בשם ר' שמואל בר' יצחק פתח פתח רבריך ואיר סבין פתח פתח פוסד לן חוה נחור ויאמר אלהים יהי אור ר' ברכיה בשם ר' יהודה בר' סימון פתח רבריך ה' שבים נעשו ר' יהודה ורבי סימון אמר לא בעמל ולא ביגיעה ברא הבה עולמו לא ברכה ה' וכבר שמים נעשו אף הוא וחיה אור אין בחוב כאן לא ויהי אור כבר היה ר' שמעון בן יוחאי פתח שפחה לאיש במענה פיו ודבר בעתו מה טוב שפחה לאיש זה הכת שג' ח' איש בלחמה ח' שמו במענה פיו ויאמר אלהים יהי אור ודבר בעתו מה טוב וירא אלהים את האור כי טוב :

ידוע הוא שהאדם צריך להזהר לסמור פתחי פיו אפילו ברת שלא יכשל בהם ובמופעל ממנו ל' ידיו כמחול במ' רבה א' לעזר בשם בן סורא ברבול מתך אל תדרש בחזק מתך אל תחקור במופעל מתך אל תדע במכס' מתך אל תסאל במה סהורסית תתבונן ואלפסר לרמוח בארבעה חלוקות אלו סהם סגור מה שמימי במענה אף דורסין בעריות בסלסה פי' כנח בתו מאמסתו ולא כתיבא בקרא בהדיו ואתיא מדרסא שמה בזמן שמדבר הרב עם הא' עשאו ויתנו ה' ב' בניהם ולא יתנו לבם למעט מפי הרב כשרש בני איסור ויבואו להקל בעריות וסגור זה אמר כאן גברל מתך אל תדרש ברבס שאין חרסין בעריות אפילו בסלסה וסגור חם התנח ולא במענה בראשית בשני' אמ' בחזק מתך אל תחקור כי אעפ' שיש רשות לדבר במענה בראשית מיום ראשון וא' לך כמו שאכתוב בפ' עכ' אף לך רשות לחקור חקירות וסגור מפ' ולא במרכבה ב' ח' אמ' במופעל מתך סהור מעטה מרכבה כי מי עלה שמים וירד אל תדע אפ' לו ידעיה לעבדך לפי סכרד חסס ומבחן ולא סלי' עלמא ידעיה בהא' ואתי למטעי וסגור' מ' התנח כל המסתכלמה למעלה מה למטה מה לפנים מה לאח' ראוי לו סלאל בא' לעולם אמ' במכוסה מתך אל תסאל מה היה קודם בריאת העולם כמו סדר שו' חול' הזאת ידעת מני עד התורה מרעת מה קודם לברייתו סל עולם אבל אתה אף לך עסק

לדרום אלא מני שיש אדם על ארץ ח' סאלית' לו הס מכוס' מתך כי לא ידע אומ' בהם זולת התור ולכך במה סהורסית התבונן מהוא מני מ'ס אדם עלי' ארץ וס' חול' במ' רבה וירא אלהים את כל אשר עשה ר' לוי מתח' סבור חלקים הסתר דבר וכו' מתחלת הספר ועד כאן סבור אלהים הוא הסתר דבר מכאן ואילך סבור מלכי' חקור דבר סבור רת' סגמט' ס' מלכיס ס' כי מלכיס ימלכו לחקור דבר והנה מפס' דברי ר' לוי נראה שאין לחקור דבר בכל ססת ימי בראשית כי אס הסתר דבר וקסה סכמ' רבה דרס ר' ונה בסס ר' לוי למה נברא העולם בבית אלא מה ב' זה סתום סכל דריו ופתוח מלפניו כך אף לך רשות לומר מה למטה מה למעלה וכו' לא מיום סכברא העולם ולהבא הרי מבואר ס' לוי עגמ' סובר סמיס סכברא העולם יס' לו רשות ואפי' בססת ימי בראשית וקסאי ר' לוי ארדיה ודוחק לומר דהא רידיה ויהיא אמה ר' לוי בסס ר' אחא בר' חמינא וכן אס בריסין לפרס סס סמוך לרססת ר' לוי בר קפרא אמ' כי סאל כל לימים ראשון' אבר היו לפרס למן היום סכברא אתה דורס ואי אתה דורס לפנים מכאן ולמקנה הסמים ועד קנה הסמים אתה דורס וחוקר ואי אתה חוקר לפנים מכאן ומפס' דבריהם ססמט' דסובר בר קפרא סמיס סכברא אתה דורס דהיום מיום ראשון ואילך וכן אמרו בסמוך דרס ר' יהוד' בן פזי במעסה בראשית סהרא דבר קפרא נראה רלבר קפרא דורסין במעסה בראשית וקסה סקורס לזה אמר' ר' האס בסס בר קפרא תלמיה ספתי סקר וכו' אתפרסן אתפרסן אסתתקן וכו' הדוברות על בריק חי העולמים עתך רברים סהעתיך מכריותיו בנאיה בס' ל להתנאות ולומר אי דורס במעס' בראשית וכו' מבזה על סבור וכו' מה כתיב אחריו מה רב טובך אשר כפנת ליראך ולא לבחי' את מראך הרב ל' יהי במה רב טובך וכו' הרי סבר קפרא סכ' סאל לדרו' במעסה בראשית וע' ברססת בר קפרא דהכא כי סאל כל לימים ראשונים למן היום סכברא אתה דורס והמקרא אומר הפך למן היום אשר ברא אלהים אדם דמסמ' דקא מיום הססי סכברא אדם ולא בכל ססת ימי בראשית' ונלעך בהקדוץ מאמרים אלס ס' לוי סובר סבמעסה ססת ימי בראשית יס' רשות לאדם לרבר אף' אמהה בסאי וססתר ולא לדרס ברביס ונקהל עם ו' עד כאן סבור אלהים הוא הסתר דבר אבל לא כזה סלא לרבר סלל ומכאן ואילך חקור דבר במקלות דבבות סס' ה' ולכך דקדק סס' ר' לוי ברביו ואמ' מה ב' זו סתום סכריו ופתוח לסניו כך אף לך רשות לומר מה למעלה אלא מיום סכברא העולם כלומר ססמט' ואלהה יס' לך רשות לומר ולרבר בסתר אבל לא הרסיה לדרום אפילו מיום סכברא העולם ואלהה ויס' לדרום הכתובים לסכרת ר' לוי סבור אלהים הסתר דבר במעסה ססת ימי בראשית וסמך לזה סמים לרס וארץ לעמק ולב מלכיס אף חקור' ולכאורה יקס' סקורס אמר סבור מלכיס חקור דבר וסחב אמ' ולב מלכיס אף חקור והרי יס' לחקור חקור בעמק מלכיס אמס הוא מרבר סגור ססת ימי בראשית סהא סבו' אלהי' הסתר דבר להיות עמק רוס סמים ועמק ארץ על מה אמ' הטו עו צריך לעסוק ברבר סזה בסאי והסתר ולב מלכיס מאן מלכי רבנן אף להס לחקור ברבר' אלס בפרסאי אב' סכברו מלכיס סהאי אחר וימי בראשית יס' רשות לחקור ולדרום יס' ס' וכו' זה אמר סס בסמוך הגוסס' מ' סכף ויכא

דרוש ראשון לפירשת בראשית

ויבא לצורף כלי רהיטו לחזור וימי בראשית סתם וכל המעשים ודרשו חז"ל כמשמע כללים מביא מיד הכורף. מסת והלחה ים לחקור דבר והנה רבינו לרעת ר' לוי שבמסות ימי בראשית ים לחזר וברב אצל בפתר ולא לדרוש ובר קשרא אח"כ שאל כל ליתם והא דפליג אר לוי וסבר דיע לדרוש במעשה בראשית מהא דקרא כי טא מא ליתם ראשית אשר היו לפניך למת היום אשר ברא אלהים ארס על הארץ ויש לדרוק ב"מא"ל לפניך כיח שאלת ליתם ראשית ועק' דמספיק למד כי שאל כל למת היום אשר ברא אלהים ארס חמס דרס בר קשרא פסמ ופלא בפסוק זה כי שאל כל ליתם ראשית ובר שאל תטענה ארס הוא אשר ימי בראשית או פסות ימי מעשה בראשית אשר היו לפניך למת היום אשר ברא אלהים ארס כלומר הימי אשר היו קודם סבב הארס מהם וימי בראשית חס לפניך למת היום אשר ברא אלהים ארס למת מלאה זמן חמדת אשר היו לפניך לכך אמר למת היום אשר ברא אלהים ארס סהא חס ואחרתי שאל ליתם ראשית אשר היו לפניך לפני בראשית. רהיטו שעת ימי בראשית שאל כל נדרתם בהם ומכל מקום למקדא דממס ועד קבה הממס חתה דרס וחוקר וי' חתה חוקר לפניס מכאן לומר קודם בראשית הממס מה היו כי על זה דרס בר קשרא למעלה האלמנה ספתי פקר אחסרין כ' הבהים את מורחך אליה במה רב טובך כל מי שחא בא לומר העולם ברא מתוך תהו ובהו ארס פגה ר' הנחא בסם בר קשרא אלולי הדבר כתוב אז אפס לואמר בראשית ברא את הממס ממך הן והארץ היתה תהו ובהו וג' הרי סעל סכא בזה לרעם הממס ממך היו אשר בר קשרא אחסרין אמתתקין וכו' : ונראה סחול דקדוק לסמט ש' תאלמנה ממסמס ולדרסו בעצם פריכה סמו תאלמנה אלממס לפי מהקמו בפסוק סלא מביח עין אלמות סלא בפה כדכתיב נלמתי לא אפתח פי וכלא לא יפתח פי וסכאן הזכיר למות במפתים ולא הזכיר הפה לזה דרסו מלסון אחסרין דהיינו מהמפתים יתפררו זה מה ויהיו מפורדי ומפורכי זה מה ספתי פקר כסס דסקר לא קאי והפקר חק לו רגלים ואינו עומד כך המפתי לא יתן עומד זה על זה הדורמי במעשה בראשית והוא סחול לומר מה כתיב בתרי' מה רב טובך רכו לדרוק כפי דרסא זו דקדוק כסון בפסוק דאי כפמטיה דקרא סלמר תאלמנה ספתי פקר החברות על כד' עתק למת פקר כי מה רב הטוב הכפון חס כן הילל מה רב טובך חס כפנת לדרוק כיח דפתח ואמר החברות על פדוק ממה זה שאלת כפנת לירחיק והסתחא מחא רעל כדיוק סל עולם מי בר ואמר מה רב טובך הכפון לירחיק לרבר במעשה בראשית סמגע בכבדות ית' לאפוקי חותם המדברים ספת יתר במה סין להם רמות לרבר ואינס יראים להאוכמעים בכבוד כדיוק סל עולם חי העולמים סכדי להתנאות ולומר אי דרס במעשה בראשית הם מביח ח' בכבדות ית' והמתכבד בקלון חסרתי חק לו חלק לעול' הבא בטבוח סל מקום עמכו ואררבה כריך הארס לזלול בכבוד עצמו כדי לכבד להבה סמו ס' מה רב כסבא את הארץ ואמר לו מיכל מה נכבד הארס מלך ישראל וכו' אשר נלה וכו' בר גל' נגלות וכו' ואמר רד לפני ה' וקדותי עוד מחאת יכו' וכל לבחור הכתובים בדרוק חמדת כח' מככר ואלכ הוא חמר מפז ומככר וכן לדרוק י' ומרו ב' עשירים חמר

מככר ודור חבור חבור בר ומספיק לומר דור חבור חבור בר מפז ומככר לפני ה' וכן חמר לומר חמר וכל ישראל מעל' ארץ ה' וכו' כחא למעל' וילך דר ויעל חת ארץ הארץ וכן חמר וסלס ואמר ויהי ארץ ה' בא עיר חר ולו' ופ' חות המלך דר ופ' חת חר לבד ולא מלך וע' להבחין מס מה נכב' הוי מלך ישראל מה ענינו ומזה סלמדה כהנלונגלו סהו' כפל ענין : אמנם כדא לעבדות דעתי סבא הכתוב להגיד מעלת חר המלך סלא היה חמס מכבוד עצמו כלום לפני כב' ה' לא היה מהלך לפני הארץ כמספט המלכים חלא כהדיוט ה' ה' מרד ומכרכ' בכל עז להיותו עז' לפני' לא היה חמס' כבוד עצמו כלום ולזה לא חת והמלך דור מככר וכו' מכרכ' כאלו היה הדיוט ודאיה לדבר סמה סה' מבזה עצמו לדרק' כהדיוט היה לפני' ה' בסביל כבוד ה' לא היה מחסוב עצמו לא חמר חבור חבור בר ככהנים גרולים הממסמס לפני ה' באמר סהכב היה לזבס חפור זהב תכלת וארנמן וכו' וזה היה חפור בר וזו האורא סמה סה' מבזה את עצמו כהדיוט באמתו מרדק ולא היה לו כבוד ראס כמלך היה הטע' לפני ה' בסביל כבוד ה' לא היה מחזיק בכבודו לכלום ומכאן בזה כי זכות חר בלבדו הטוב סהיה לו עס' ה' לעבדו בכל לב באהבה ועמחה גם זכות בית ישראל סהיו הולכים באמת ביראה ברית ונחללה בפני הארץ לא סמס הראסמס סהיו מסמקיס לפני הארץ בקלות ראס חלא עכסז חס במורא גרולה בתרעה וכו' סל כנשר סהס דרסס המסכר' את חלב ומחרדים ומכניעים את לב הארס כדכתיב חס יתקע שופר בעיר ועס לא יחרדו ואס כן זכות חר חכו' כל ישראל במעשים חס המעלים את הארץ בכח כי זכותס מסייעת את מסאי הארץ וחס המכליס חת הארץ בעכס ויהי ארץ ה' בא ער חר עס מחול סהארץ היה מסא חת מס' חר חס כחן סמלבר סהיו סהיו חסייעס חר וכל ישראל בזכותס להעלות את הארץ בכח כאמר גם הארץ עצמו היה מסא חת עצמו והיה הארץ בא מעצמו ומלאת עיר חר להיותו סוכן בעיר חר המכין לכב' סמס ולא חס לכבוד עצמו - ומיכל בת סחול רמז סלחיה דרך חסיה להיתם חסיס לכבוד עצמס ולא חסו לכבוד סמס כמחול' חס ומיכל להיתם בת סחול נסקפה וכו' ותבזלו בלב' זלזלה ברוד על סהי חלול עצמו ככר כבוד סמי' ו' וחס סלהיתת בת סחול סהיו רגילין בכמעות לכך הוקסע בעיניה האבר ואמר נסקפה בער החלן לומר סהיוסיה לבה לזלול בכבוד האמלך חר לפי סהיא חבילתו לחד מהמיתה בסלות סחול להרגו ומורידא בחכל בחלון ותסס את התרפס וכו' ולולי חא היה מת עכס זה לא היתה מחסיבתו לרוד חס נסקפה לזלול בער הכלת החלן סהבילתו ואיס יכול להעמיד פניס ככדיה יתרא את המלך חר מפז וכו' ית' רבה פ' במדבר דרס חול מפז מלפון פז סהיה לכנס בגדי זהר סמסן דומק לפז והיה מכה דיוז על' ח' וסופי מה מפז סהיה סהיב המסון קולו פוז - וכפי זה חספר סהקסע בעיניה על סרחתה ברוד ב' חפכיס היותו מחופה בפז סהיא עין מסוב סזה מורה דרך מלכות ומכר חמר ראת' חותו מרדק כהדיוט ח' לא היה מחופה בפז חלא כל עצמו היה לבוס דרך הדיוט היה לומר חמיה חמיה חק תכסיה וככו' לכנר ה' חכל ותרס את המלך חר מפז כי בבחינה זו היה כמלך וחסו מטכסיס' מלכיה ומכר חמר חמר כהדיוט רהיטו

אזותי מלכודת ומרדק ודרק המלכ' להו' מהג' עכמס' בכו' ראם ועל ותבו לו בלבה ובזה מדוקדק' מכתוב המלך דוד ג'א כתיב ותרא לרוד מפז ומסכר וכו' ויבאו את ארץ האלהים בתוך האהל אשר נטה לו דוד הורה בזה גורל עשתמקו מל דוד מלא המעב עכמו בגדולה לפמסס' אלא אלא בעכמו נטה את האהל להיות מס הארץ גם הוא התעסק בהעלות העולות ולא על מליה ויעל דוד עולו לפי ה'אזת' ביד לכל העם במס ה' בבאות ויחלק לכל העם לכל אמן וישראל למזים ועד אסס' לאש חלת לחס אחת זכו' אפסר' ענתמקו דוד לחלק ממת לכל ישראל בקטון כדורל ולא יהיה להם קמאה בפעירה אלא לכולם נתן חלקים מוים למזים ועד אסס' רק ברכר היק מהו דבר רע לאסס' כמו פאמרו בגמרא על ותקס מנה אחרי אכלה בסילת ואחרי פתה הוא פתה והיא לא פתתה דאמר מד כוס ח'יפה לאסס' סמס כול האל לה וכו' הילכך לא חלק אסס' א' והיינו אסס' עכמו אלא למזים וקא נתן חלה ואסס' ואסס' אכל לאס' לא נתן זולת האסס' והאסס' ח' לא אסס' עכמו' ויסב דוד לכרך את ביתו ותכא מיכל בת שאול לקרא דוד כלות' סמרה כעז מתמיה ומתהרת לרבר כנדרו להיותה בת מ'ול בת מלכס ולכך יבאה לקראת דוד כאלו מתוכח' עם הדיט סבעל' והאמר מה כבד היו מלך ישראל אשר נגלה הים כפי פסמו הוא דבר תמיהא ולעב' לומר כי לא כבד הים כמ' סגלה בו מסחר באחר הרקיס' ולעד מראה עם מחול סמרה לו הים נגלה ככורו של אבא בא וראה מה ביקר לבן בית אבי מל בית חבי' היו כמני' וקרוסס' אחת גלת על בית שאול מלא נראה מהס' לא עקב ולא גורל תמיהא הדי' ויבא אל גדרות הכאן וכו' גיר לפי מ'ג' ויבא לסך גרל' עמה עכמו כסוכה והיה מסוי כבחר וחלקל כבחר וכו' וכך אמרה לו מיכל מ' בית אבא היו כמניס' כל כ' ויחמה עוד ומלה לבוסך כאחר הרק' וכפי מאמר זה ק'דך לת' לב היכן כדמון כל הרברי האלו בעפוקי' אחל' חס' זל דרסו מ'צור הכתוב בביחורא לא בלסון תמ' ומ'צור הכתוב כך מה כבד הים מלך ישראל כי שאול הוא מלך ישראל כי בימיו לא היה מס' להיות ויותר מסחר האכנו' כי סלס במס' ישראל וכו' אך כסמלך דוד מלך תחלה על סכמו כמ' יחמה וחלח לקח ימלוכה גם על כל ישראל נקרא מלך ישראל ויהיה נ'ס מה נכב' היו מלך ישראל' מה שאול אבא כי בהערך מעשך כבד מעשי שאול אבא כתגלה ככור לעני הכ' מה כבד היה מלך ישראל יותר ממך חס' בעל המאמר הקס נגלה ככורו של אבא מהו פירוס מה כבד הו' מלך ישראל' ובזה מדוקדק מאמר מה נכב' הים אשר נגלה הים סמכיר ב' פ'מי' הים הים וחס' מספיק אמס' כפי דרסו מתמיה' ס'א מר' כבד שאול והא כבד דוד סמאל נגלה היו ככור' מה נכב' הוא הים הזה בערך דוד אשר נגלה הים לעמי' אמהות עבריו ואמר כהגלות נגלות אחר הרקיס הכומה סמאל היה מכס' עכמו במקומו סודך בני ארס' ל'ות עכמו כגון בעמה ס'ה' עכמה סודך בס' ארס' להיות' א' לי' עתה ההיא וס'ול היה מכסה עכמו בבמ' ע'ת כמחל מסוי כבחר ומס' כבחר דוד גילה עכמו במקומו הוכס' ל'אחר כי כס'היה מרל' היה מתגלה בס'י כמו סדרסו ס' ח' חס' לא סויתי וכו' ספסו כמחל עלי אמו כסס' ס'ת כוק הזה חס' מתבייט להגלות' לפי אמו כך

סויתי כפסי ולא כתבייטית להתגלות לעמי לכבודך וכן אמרת למעלה אשר נגלה הים מכאן מהיה האק' אסס' וס'א ומסחר סכ' אומרת אשר נגלה הים פירסו ס'הס' מהערך סולת מלמטה למעל' ומס'יר פ'רל' ודרס' נגלה לסון גילוי בסר הדי סנתג' ה' דוד במקום המכוסה לארס' והוא הפך שאול מן הקכה אל הקכה חס' אשר נגלה הים לעמי' אסס' עבריו מקום המכוסה לארס' כהגלות מקומו' ת' הגלות' לאחר הרקיס' ורבתה לומר שאסלו הרקיס' את דרכן להגלות לא במקומו' המתגלים כגון ארס' ורל' לפי ס'אס' מקס'ס' להיות כל כך כמניס' כמאלו וכיו' ביתו סלא נראה חס' עקב גורל מעולס' אעפ' ססס' מקומו' מגולס' בארס' אך דוד עשה יותר תמיהא סגלה במקומו' המכוסים כהגלות מקומו' הגלות בגוף לאחר הרק' וזה הוא דבר מתמיה' ובזה ידוקדק ס'הילל אשר נגלה הגלות נגלת כאחר הרקיס' אלא לדרס' סלא עמה אסלו כרקי' ס'הרי ס'היו' א'י' מ'ג' מקומו' המסס' ודוד גילה מקו' המכוס' כמו ס'הילל' מקומו' סגלות אחר הרק' ס'א' כל כך כמני' כשאול ובינו סלא בראה להס' עקב וגורל מעולס' וי'אמר דוד אל מיכל לפני ה'ל כל מה שעשיתי הוא לפני ה'ל ככורו ונראה ס'הס' אסס' תמיד כמו שאמר חס' לא סויתי וכו' וס'ל ס'הס' דבר' ככורו להזכיר לו מלכו' שאול אשר אסר בת' ב'י מאכיד עם היות' כניס' לכנות אחי נגיד על עם ה'סס' סכט יהודה וגם על כל ישראל וכיון ס'ן ראוי והגת' לי ס'א לכהוג כוכר ראס' ונראה לפני התק' אלא וסחקתי לפני ה'קלותי עוד מחת' וס'י' סכפי גרל'ת סל ארס' הוא כרך להספיל את עכמו' יותר לפני הבה חס' ומקלותי עוד מחת' כלות' מתוך הגרלות האחת אשר הגריל ה'ל עסנות ע'י לבנות אחי נגיד על עמו כפי הגרלה הזאת ראוי לי להתכונן ככורי יותר ויותר לפני כבד ס'י ולא כמו ספסו בית אובך סכסכיל ככור עכמו לא חסו לכבד סמיס ומה ס'א מתכוה ומקלותי אס' לפני אלא בתוך לבי בקרטי ודייתי' ספל בעיני כל קבל ראיתי לי גרלה יתירה ואס' באתי לכהוג סררה וככור וזה לפני כמ' האר' ועס' האמה' אשר אמרת עמס' אכבד כשאס' עמה' אסס' ככור וכו' ככור ראס' ככורי ס'א' מ'ג' לככור ס'י' אכל במקו' ס'ס' ככור סמ'א' ככורי כלוס' עוד יר'ס' כמחל על פסוק ואס' לא איהי כמות ספסותך ודרסו ר'ל ס'הס' לה בועז ח'ן אס' את מן האמה' אלא מן האמהות והא רמז במ' וי'אמר לה כעז סדרסו לה כאלו כתיב לא באלף כמו סדרסו ויקרא לה ככר סלא עמד לה אמותי ס'ס' והו' וי'אמר לה כלומר לא כן רברת ס'א' את מהספסו' אלא מן האמהות חס' כאן ועס' האמהות אשר אמרת עמס' אכבדה רסכיל דבר זה סמרה דקנתי להרמות לאמהות לקחה ככור ודמית לאמהות אכל את אסך מן האמהות אלא מן האמהות כמו סדרסו ס'ן חול כמכא' ס'היא היתה הפך דקנתו רתי' עוד אפסר' שאמר וקלותי עוד מחת' לומר ס'היא מחת' אסר ככור כד' סלא ירל'ל אסר סעל האמת יותר מרל'ת וקלותי עוד בואת האמירה סמרת' לי ס'הס' ככור ראס' לפני ה' להיות כמ'רמה לי אס' ס'הס' הגוה סמרת' ס'תכבד הארס' לפני ה' וי'הי סמרת' כו ככורי ככר וס' כלל ס'ס' בערך ככורי יתכרך וכיון ס'א ס'ס' וזאת האמה' כור' יסמל'ת וקלותי יותר מות מחת' האמירה א' וזאת ה'ס' עוד יר'ס' וקלותי עוד וזאת

דרוש ראשון לפרשת בראשית

אלוה ממעל תשובות מתחת כסא הכבוד והם בעול' השמל
כי עשה אלהי' את האדם יסר ויזר את האד' עפר מן האדמ'
ויפח באפיו נשמת' חיים ומתוך הנשמה ים השתלשלות טעם
אלהי' בעול' הזה השפל כי יערה רוח ממור' על חלק הנשמה
שהיא גב' מלמעלה ומכאן מתח' חיים ועוד ממעט קדש
להטבוח בנשמה הקדוש' ומתוך כך יאכל רוח הטובות על
כל פרטי העולם השפל הזה חס' בראשית בשלל נשמות
יסוראל שנקראו ראשית ברא' אלהי' את השמי' ואת הארץ כי
ים השתלשלות הטובות' בשמי' ובארץ כי הארץ הייתה
תהו ובהו ואין לה זיקה קדושה וטעם מהשמים העליונים אל'
הארץ העכורה והשפלה לולי מתוך הנשמות של ישראל שהם
רוח אלהי' וחל' רמון רוח אלהי' זה רחוק של אדם הראשון ורוחו
של משיח ושל הולך אמן אל' כי אדם ראשי תיבותי אדם
דבר משיח גם כל נשמות ישראל הם בכללות אדם שכל' ואתן
כלמי כאן מרעיתי אדם אחם וכיון שרחוק של אדם שהוא
חלק אלוהי' הוא בארץ ומכורף לזה התור' שהיא מסולה למים
ואינה מתקיימת אלא בתחתונים ורוח אלהים מרחפת על'
פני המי' זה היה גור להשתלשלות השפע האלהי' עד למטה
בארץ ובזה ברא' אלהי' את השמי' ואת הארץ ויאמר אלהי' ה
אד' וכו' ולבא לביאורו נדקדק בתוא' שהצטו היא פתיחת
דפתח רבי יצחק בפסוק פתח דברך יאיר ולא דרש בג'
כלום והביא מיר דרסת רבי יהודה ורבי נחמיה ועוד להבין
באפי' פלגי ומה דקדקן בפסוק יהי אור ונלמה להם פסוק
פתח דברך מלא דרש בו כלום ועוד לדיקדק מנ' פנ' דרש
ר' יוח' שאין דרך המדרש לומר עד כאן דרש ר' פלוגי' אלא
מחזיר אחריו סבירה אחרת וממילא משתמע טעם כאן דרש
הראשון וכן להבין פתיחת ר' ברכיה ברבר' ה' שמים נעשו
למאי' את' א' וכן פתיחת דרש' שמחה לאים במענה פת
מה שמחה ומאי' ביימיהו דרמי תכאי ונאמר ר' :

וביאור כלער מחזל ריקדון בפסוק יהי אור ויהי אור
 דהילל יהי כן כמו שאמר בכל מעשה בראשית
 לזה פתח ר' יצחק פסוק פתח רבריך ואור ומפלג ביה רבי
 יהודה ורבי חמתי הוכל א' מהם כפי דרכו ממפרם בפסוק
 פתח רב' יך מפרם גכ פירשם ויהי אור ולא אמר ויהי כן דר'
 יהודה סבר האורה נבראת תחלה וקראתה כפסמטיה פתח
 רבריך ראשית מעמד סברא' היא האור שאמר ולפי דרסא
 זו אמר ויהי אור ולא אמר ויהי כן לפי שכתוב בתור' בראשית'
 בראשית' אלה' אלה' השמי' ואלה' הארץ ויאמר אלהים יהי אור ואלה'
 כתיב ויהי כן ממעם סכך היה כמו שכתוב בעצמן סקודם
 נבראו השמי' והארץ ואחכ נבראת האור ולאריות מהאורה
 נבראת ראשון: פתח לכל הדברי' אמר ויהי אור - לומר שתחל'
 ההווה ראשונה שנבראת והיתה בעולם היא האורה וקרא'
 הכי קאמר בראשית בריאת שמים וארץ קודם להם ואמר
 אלהים יהי אור ויהי הה' הראשונה שנבראת היא האורה כי
 היא נבראת תחלת חס פתח רבריך סברא' היא האורה
 מבין פתח' שרמזו הנה בתורה כרי להבין לפתח' ויהי
 ב'אומת ויהי אור ולא אמר ויהי כן כדי שלא יטעו הפתחים
 לומר סקוד' נבראו השמי' ואחכ האר' ועכשיו אפילו הפתחים
 יבטל שתחלת ההווה מ' הבריא' היא ויהי אור ור' חמתי סבר
 שהעול' נברא תחלה ואלה' האור כפסמטי' דקרא' בראשית' ברא'
 אלה' אלה' השמי' ואלה' הארץ ואחכ ויאמר אלהים יהי אור וכפי זמ'
 אמ' ויהי אור לומר סקנה יתרון העולם באור שטעורו כמו
 הפלטיץ

מזאת מאמר דוד הנה עד עכשית לא ידעתי בבירור טעמו
היה מחזר על כבוד עצמו אלא שמדעתי הקמתיה שלא
להתהדר לפני מלכו של עולם ועכשיו אשר הגדרת לי מבית
אבן הן מחזיר לבקש כבוד עצמו וראיתי שבי ה' בחר
מכל בית אבן על כן אני אומר טעמו והלזה אללל עצמי
יותר ונקלותי עוד לפני ה' מזאת מאמר הגדרת לי עכשתי
וסתך להודיעכל בת טעמו לא היה לה ולר עד יסוכו לומר
מלהמיה בת טעמו והלכה בדרכי בית אביה לבקש כבוד
עצמו יותר מכבוד שמים לכך נעשה ולא היה לה ולר
ולמדנו מכלל סדרין האדם להזהר בכל הדברים שנגעים
לכבודו וית ואפי' בדרכי תור' כדרך לחוש שלא ליכ' בעמקות
תמונ כגון במעשה בראשית מן יחטא ואדם אמר במעשה
יום ראשון וממנו והלזה ים למ רעות לדרגם לרעת בר
קפרא ולרעת ר' בא' ונהנה מצמי שהתחילה התור' והמדה
בראשית ברא אלהים לרמח מהיה הבה נופה בתור' ומבינו
וברא העולם כמו שדרשו חז"ל ואהיה אללל אמת אמת אמת
התורה אם הייתי כלי אומותו של הבהתו בראשית פסוק
התורה ספקראת ראשית בה ברא אלהים ואם זאת הארץ
ומה שהתחילה התורה בבית ולא באלף דרשו חז"ל במדרש
רבה כמה פנים ואופני פס' ולדר' מר' שרצה הבה לסודיעם
מהתורה קדמה לבריאת העולם לפי מהתורה מתנה באלף
אנכי ה' אללהיך ובריאת העולם בבית בראשית • נא ולמד
מסדר האלפא ביתא מהאלף קודמת אל הבית כן לב חכם
יבין לרעת מהאלף של אנכי הקדמה לבית של בראשית הרי
סקדמה רתור' ב'ח לבריא העולם כדכתיב הקני ראשית
דרכו • עוד ים לרמח ב' ראשית ברא אלהים וכו' כלומר החזרה
בהראת ראשית לפי שהיא נבראת ראשית לכל רבר וב' ראשית
הרבר סבבה שני לרשית מהיא התורה הוא בריאת שמי'
וארץ וגם ר' ב' ראשית לומר ב' אלפי קדמה התור' ספקראת
ראשית לבריאת שמים וארץ • עוד ים לדרוש ב' ראשית כי
שם רברו נקראו ראשית התורה סבא הקני ראשית דרכו
וישראל נקראו ראשית טעם קרם ישראל לה' ראשית ונקראו
ראשית לפי שקדמו במחשבה לבריאת העולם ואם ב' ראשית
אלו הבר' קדמו לבריאת עולם שמים וארץ ולזה אמר שפי' ה'
קני ראשית דרכו קדם מפעליו מאל • ירצה כי ז' דברים
קדמו לבריאת העולם כמבואר בבר' והחמשה רברי' קדמו
במחשבה ותורה וכסא הכבוד קדמו בפועל והתורה קדמה
לכסא הכבוד ואם קדם מפעליו מהתורה קדם היא מפעליו
לכסא הכבוד טעם ב' נכח כסאך מאל וגם מחשבת התורה
קדמה לכל הדבר' שעלו במחשבת א'שה מעול' נסכתי מראש
וכ' הכוונה כי בתורה כתי' קדם קני ראשית דרכו קדם וכו'
ובישראל כתיב קדמ קדם ובמאמר הדברי' לא כתיב קדם כי
אם • אמר ראשון ואם מעולם כלומר בבריאת העול' נסכתי
מראש מזאת שם רבר' סכתוב בהן קדם מהיא התור' וישראל
התורה קדמה לקדם של ישראל והייתי ראש במחשבה • עוד
ירצה מעולם נסכתי וקדמתי בן לרברים סכתוב בהן ראש
כסא כבוד מרחם מראשון בהן לרברים סכתוב בהם קדם
אם הייתי נסוכה קדם • עוד ירצה בראשית ברא אלהים
את השמים ואת הארץ כי גרול מעל שמים ה' ועל הארץ
כבוד כי בדר סכל הדבר' קדם ארץ יאזיל הבה רוח הסבחתו
מרחם שמו אל העולם הסכל והארץ • לזו העמדה ארץ לא
מטהרה וארץ זה דק במה אבילות נט ונת ישראל בהם חלק

דרוש ראשון לפרשת בראשית ח

[illegible]

הפליטין פטמורו בברית סמיתוסף בפלטון סבת מתה סהיה
גם העולם הובק סבת באורה ויהי כל העולם כלו אור ואור
ואחר ייבן בראה סמיה הויית האורה לעולם אבל לא
האויק: - עולם סבת ועטרה באורה לכך אור ויהי אור עכ
דרס היתר הכנסה שלא דרס כנס בפסוק פתח רברך
עוזך יהא דרס לפי דברי רמזי לתאר פתח ופתח פתח
רברך יהא מפתח פומך הה לן כהנר ודרי הכי פתח רברך
התלת דיבורך ואמירה ראסדה סתכרה בה סס להי ואחר
להי היה באורה ויאיר אלהי יהי אור ובעצן הוה ים לישבו
לסברת רמיה ואעפי סבראסית מן ואחר הוה מל לא
החזכר בפירוש סס אלהי באמרתו ודיבור ית' אלל מפתח
פומך הוה באורה תחלה * וכזה ים לפירם גב ויהי אור
לרמז סהדיבור עצמו סרבר פי ה' הוה לן מהור: יהי הדיבן
אור מפתח פומך הוה לן כהנר מלבר האור סברא ולכך
לא אור ויהי כן * יר' בראה כל לתרן באופן אור וסובר
רבראסית מן מלמ הוה וסברא ה' סמים נעמו ואכ' סכמאר
בראסית ברא אלהי הוה כללן אור ויאיר אלהי סמים
כי לא בעמל ולא ביגעה ברא הקצה פולחן אלל בדבר ה'
וכבר סמים נעמו ודקדק בסת' הילל ברב העטס סמי'
אלל ברבר ה' וכבר סמים נעמו גם מן ויהי אור הוה לומר
כאחר אלהי יהי אור וקורס גמר הדיבור כבר נתנה הא'
ולכך לא אור ויהי כן סברא סלאחר הדיבור הוה לא ויהי
אור סכבר היה אור ה' פתח רברך יהא אלל המתניה
האורה לבא ער אחר גמר הדיבור אלל בפתח ות' ל' רברך
סאמרת יהי אור מר יאיר וכבר היה אור * וסמ' בא
לתרן בעצן אור ובכלל רבריו מרקק סלל מנימ בברית'
סמים וארץ כתוב כי טוב כיו סאמאר כי טוב באורה ובכל
המעפי ואפילו סבו' סמי לא מאמר כי טוב הנה מלמ בפליטי
ב' פעמים כי טוב ולתרן כל האמור פתח סמיה לאיס
במענה פיו וכו' העצן הוה כי מנימ בכל מקום סאמאר ויהי
אורן אלל לסון כער והוקסה לחזל מפסוק ויהי אור ויתרסו
סנגרה אותה האורה סל ו' ימי בראסית ירסבי רצה
לבאר סויהי אור האמור כאן הוה סמיה לפי הנה ואעפי
סנגרה האורה ול' כמעסה אותה סמיה לכבי ארס עכ'
סמחה לאיס זה הנה במעסה פי' כסעסה באמרי פיו סאמר
יהי אור ומעב' פיו סיכח לפועל הוה ויהי אור אותה עמי' סת'
סמחה לבני ול' אור ויהי אור לומר ויהי האור כ' כאן אור
ברה אלל הוה אורה וסמחה ומה הוה הסמח' סהיתה לפיו
יתברך הוה סרבר בעתויה טוב סכמעסה סמים וארץ
ל' מאיר כי טוב כסעת בריה' אלל כאמר כי טוב בית
הרביעי סברא המאורות ברקיע הסמים וירא אלהים כי
טוב וכמעסה בריאת הארץ מלמ בית ג' תנובא הארץ רסא
וכו' וירא אלהי כי טוב הרי סמחות טוב לא מאמר בעתו אלל
לאחר מן ים או תמים ר' אל באורה מאמר בו טוב בעתו
סמיר מאמר וירא אלהי את האור כי טוב מצא דבר בעתו
מה טוב כלומר סהחזר הטוב ההוה בעתו והוה הנראה
ססמחה היה לה' כ' במעסה פיו דהיינו יהי אור ויהי אור *
וואמר אלהי יהי רקיע ויעם אלהים את הרקיע * בת' רבה
אחזל זה אחר מן המקראות סהרע' כן זמא עליהם את
העולם ויעם אתמהא ו' לא במאמר הם הוי ברבר ה' סמים
נעמו וברוח פיו כל כבאס * ויס לרקק למיה לא הריעם גב
בן וימא העולם במקרא סמל ויעם אלהים את סמי המקאור'

דרוש שני לפרשת בראשית

ויקונו כולסו על זו כרכתיב בוכס סדר מי הים בסביליריאל
 מה כל הארץ לפי שהמים הם גבוהים סדר וכסלע על הארץ
 וברדך טבע רחמי לחיותם בגרי' במורד על הארץ למעלה
 למטה והנה בחפרו הגדול הורא מעמדם על מקומם ולא
 יעברו ארץ כדי שתראה היבשה לשון יראה שיתיראו ותבכי
 היבשה וייראו מה כל הארץ עוד רמזו חזל ואמרו כל העולם
 הוא מים במים ואלו אחר חל מקום אחד מעל לעשר מזלות
 כפומות מונחות בטרקלין כדרך המלך למקומם מה עושה
 להם מתירן ומזכיר את רוחם ומסלקן בזוית אחד כך ררך
 הנה על מי בראשיתו וסילקן לאוקיינוס ויום לסמוך דהשתם
 זל לסמוך זה כונס כנר מי הים שהנה כנסם כמו שנוס
 למזרח סבה ואלו את רוחם מסלקן בזוית אחד כך כנס
 הנה למי הים באופן שכל תמיד נמשכו אל מקום אחד כי
 מקום עשיר בארץ כפומות ממזקקים מזה מזרות סבתלק
 רחוק וקרא רחוק כונס כנר הנה כאלו כתיב כונס כנר
 מי הים ויקרא להם ליבשה ארץ למה כקראת ארץ שרצת
 לעשות רכון קונה והנה יתבאר למעלה במאמר הארץ
 פסחה כבתי והמזכיר תהלה ויום לערס עוד סבדרך טבע
 מקום נהרם יאורם כשמה לקים המים מהם ענין כשאר
 אונתו מקום כי רחוק טוט מלחות המים ואינו נפשה יבשה
 וכאן גזר הנה יקונו המים ותראה היבשה שלא יהיה מקנה
 למים ובה כקראת היבשה ארץ שרצת לעשות רכון
 קונה ויהי מקום המים יבשה גמורה בלעום לחלוטת מים
 גורלי שלאן זה דרך טבע כי הם רצתה לעשות רכון קונה
 ולכן כתב לה פרוקיטלא תאז ממנה ההר יסר ארץ על
 מכונה בל תמשט עומ ועד בלאי :

דרוש שני לפרשת בראשית

בנמרא מ'סתרין פ'חלק איז א'לעזר ארס
לעמל נברא שנאמר כי אדם לעמל
יולד ואני יודע אם לעמל תורת נברא
לעמל מלאכת נברא כשהוא אומר כי
אכף עלי פיהו הו אומר לעמל
תורת נברא ועדי א'ני יודע אם לעמל
תורת איז לעמל שיחה כשהוא אומר
לא יספך רתונך מפיך חז'בו וסם
לילת הו אומר לעמל של תורת נברא
עבלת:

[illegible]

חוקים לפרט פרקדן ופסד הלצה ובוסת חחית וכו'
וכנתי ונחתי כל צדו העמי וכו' אבל הנפ מצדו כל הארץ
קיים לעד ו' לעולמים וזהו פ' תמוט על ש' ועד' ויחזר
חלתי יקונו המי וכו' במדרש אמרו חז"ל יקונו לי המים מה שחזי
צמוד לפסוק בהם פ' עז דרשו תנאים התנה הבה עם הוא
שיא בקרע להם לישראל וצריך לזקק רמז היכן הוא חפצי
זה ונראה לעד שדקדקו מה שמר הכתוב יקונו המים
אשר הם היבשה כי פסוק הוא שאל יקונו המים תראה הארץ
ותספיק לומר יקונו המים אל מקום אחד ועך דעה לו לומר
ותראה יבשה מלא היבשה היבשה ועוד קשה כי עדין לא
היתה יבשה בעולם לכך דרשו יקונו לי המים מה שחזי
לפסוק בהם שצמקום מקנה המים עבמו עתידה שתראה
היבשה רבינו בקריעת היס אעפ"י הים יבשה ואם ק"מ
שחזר ותראה היבשה בלא מדרש על העתיד בידיהת משרי
שחזרו התנה הבה מפסוק שתראה היבשה בחזק הים
דהיינו שיקרע הים לישראל וכפי ישראל הנלכים ביבשה בחזק
הים עוד במדרש רבה על פסוק זה אמר רבי יוחנן בן
חנני המים היו עולים הרים ויורדים ויהמות צר שחזרו
לחוקיפם ההד ועל הדים יורדו תהמות אל מקום זה וכו'
אזה מקום יבדת להם זה אוקיינוס וכוונתם לדרך בפסוק
מלא אל מקום אחד דהאמר כיון שהעולם כלו היה מים במי
ולא פירש מקומם לך הביא פסוק זה שחזר יעלו מים
יורדו כאל מקום זה שהיו אוקיינוס ואעפ"י דלי גס דנה
זה כתיב הכא מקום זה וכתיב זה הים גרול שהיו אוקיינוס
אל גס מה שחזר כאל אל מקום אחד הוא אוקיינוס והוא
כא שחזרו חזל למעלה דרך הבה על מי בראשית וסלקן
לאוקיינוס ואם עלה כאמר אל מקו אחד מים אוקיינוס הם
מים בגלגלים חס' עוד יתבאר יקונו המים וכו' פס חליתם
מתחלת ברייתם של עולם גזר הבה ואמר יקונו לי המים למע
הקורא למי הכ ונעפס ב' פעמים אחד ברור אגוס ואחד
ברור המכול בשביל והלאה עשה שידיו מלפני משל למדוי
שמו דה במלך מלך המלך לבין קסם והקיינוה כד שיראו
אותו בגי המדוי וקיינוהו מלפניו כך למת כונס כד מייחס
בשביל וישראל מה כל הארץ ויש לדרך פירוש חז"ל בדרשו
האחת שפך הבה המיפל הארץ ברור אמר בשביל שיראו
מלפניו ובמשל דרשו שהקוף הבה העולם בלשם פיר שיראו
מלפניו והיכא פמי בקרא ונראה לעצת דשתי
שדקדקו בפסוק מלא יקונו המים ולא אמר יאפז המים או
יתקבבו המים ומה ונתחלה הזכרת ולא אמר ותחית יבשה
וכן מלא אל מקו אחד כי כל העולם הזה מים במים וחיתה
מקו המיוחד מלפני המים ויחיה יפדק לומר יקונו המים
במקום אחד כלומר יהיו מקוים במקום אחד ולא על פני כל
העולם לכך דרשו שחזר יקונו למס המחת שחזרו שאל
עמוד לעשות שחזרו עוד פעם אחת אל מקום אחד אל
מקו ההאום והיינו מימי חסם ובחזר המבול שחזרו המים
בכל העולם כבתחלה והיה העולם מים במים ומחזק קי
תראה היבשה מלפניו וראה ואומר למס בלוי כל' וזכה יהיה
יראה ליתנה היבשה פי חלתי עשה שיראו מלפניו וכו' זה
שחזר אל מקום אחד חזרו לילוף על המים אל מקום אחד
אל מבור מהאמת אחתית שעתידה לחזור המים על כל
העולם ויהי אל מקום אחד המוחזק מתחלה ועוד דרשו יקונו
המים כפי שיראו דקרא שהיה למס מקום ואוספת שיתקבבו

פכבדו וזו מזה מפלו בחמשה להבראו הותרה וכסא
 הכבוד נבראו בפועל האבות וישראל וזית המקדש וסמנו
 על משה עלו בחמשה להבראות וכו' ואיני יודע אם התורה
 קדמה לכסא הכבוד ואם כסא הכבוד קדמה לתורה אחד
 רבי אבהו בר סבא התורה קדמה לכסא הכבוד שאלוהי ה'
 קני ראשית דרכו קוד' לאותו סכתוב בנוסח כסאך מאז וזו
 לתקוד כיון שאמר הכתוב ה' קני ראשית דרכו הרי במעמל
 מהתורה קדמה ולמה התפך עור לפרס ולוח קדם מעמל
 לכסא הכבוד דבתיב היה נסח כסאך מאז אחת העין
 מביא פסח מהתורה וכסא הכבוד נבראו תחלה איפוא
 הריא דקאמר בפסח התורה ה' קני ראשית דרכו ואן הכונה
 שהיא נבראת ראשית לכסא הכבוד אלא ראשית לשאר כל
 הגברא ולפעול מהתורה וכסא הכבוד שקול' מזהם שבראו
 ראשית לכל המעמל לכך נא' ואמר קדם ל'ס' הכבוד סכתוב
 בו נסח כסאך מאז וכו' ויתבאר מ'כא' ר'ס' להאכיל פאשם
 פקדונו מזה הרבים לבריותו של שלם וכל מקו' לא נבראו
 בזכות שום אחד מהם אלא בזכות התורה בלבד ואם באנו
 להאכיל דבר זה מבראשית ברא אלהים את השמים ים ורעות
 ולומר דלמא נבראו שמים וארץ בזכות כל הדברי' שגבראו
 ראשית מהם התורה וכסא הכבוד משהם היו ראשית
 לשאר מעמל בראשית לכך הוכיח דרשנו שלא נבר' המולס
 בזכות שום דבר ואפילו בזכות כסא הכבוד לא בזכ' האדור'
 בלבד ודוקתניה' בחמשה יסר ארץ וכו' הרי שלא הוכיח
 כיון אלא התורה ומסקנא זה גילה פירושנו של פסוק בראשית
 מהכונה הוא בעמל התור' מנבראות ראשית לכל ראשונים
 מהרי קדמה גם ל'ס' הכבוד שבראו ראשית למעמל בראשית'
 וזה הטע' שקד' כיון את התורה בשם ראשית להורות שהיא
 הייתה ראשית לכל ראשונים וקדמה גם לכסא הכבוד שבראו
 קדם למעמל בראשית ובזכותה נבראו שמים וארץ לפי
 שהיא תכלית הבראיה כמו שיתבאר בס' וזה מה שאמרנו
 במתחילת פסחים ח'ד' אלעזר אלמלא תורה לא נתקיימו
 מצי' וארץ שאלו לא בריתי יחם ולילה חקוני' שמי' וארץ לא
 ממד וים לדרקן ברביו רבי אלעזר מהיכל ילף רלא
 התקיימו שמי' וארץ היא קרא לא קאמר אלא שמי' וארץ לא
 שתידיהי' שלא נבראו אלא בזכ' התורה וחל' שאמר
 שבראו ואם מתקדמו' לא תוקד' דלמא סזן נסב' נבראו
 אפילו וזכר מזה קלה יכול להיות מולס מלא :

ובראש לעד מהוקפה לרבי אלעזר משה אם לא בריש
 יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי שמים
 הכתוב תרבר כעטונם על בריאת שמים וארץ מה חוקות
 שמים וארץ הלא אם לא בריש יומם ולילה שמים וארץ לא
 שמתי אלף הבה למד נגמם לאחר בריאתם של שמים וארץ
 חוקות שמים נבראו הגה שחקי יצא חזק נתן שלא יסמ את
 חקיהם אות החקות של השמים שהם פועלי אורח הכבידה
 לא שמתי והיום לא בתקיימת שמים וארץ הם להרחיב עוד
 ענין זה ולומר רשעך הכתוב כך הוא אם לא בריש של
 תורה ובולות יומם ולילה שהם חקות שמים שהגה יחדם
 בכל הם תמיד מעשה בראשית גמל אר שמה חסוך וכו'
 אומם החקות של כל הם תמיד מעשה בראשית לא שמתי
 היו שלא בתקיימת שמים וארץ אלף בזכות הקור' ועם זה
 טיאו הראשונים ולהם מהל' על מסוך מי האדם החסם ויבן
 את זאת וכו' על מה אברהם הארץ דבר זה נשאל לחסמים

דרוש שני דפרשת בראשית

בתורה ובספר שמות לכתוב לך חן לא יאמר גדול מזה ועוד דקדק
לומר חסדיו לאדם ולא אחר אשר מי שגמלו בתורה לרמוז
מעלת התורה שהאדם שגלה הוא לאדם שגמלו ולא לזלזול
אומר המצות וכיוצא בו שאדם לעבדו כי עומד לאחרי חיל
אבל אומר התורה והשלימות הוא לעבדו על אדם עד אשר
יחדך כי טוב לך עור ירצה לך ענינו שאין שם אומר
ומדת הטוב מציע לאדם אלא באמצעות התורה שיעמוד בה
שהרי בפעם שזכר האדם לא אומר בו כי טוב לך שערך
לא הניב למדת טובו ופלימויותיו אחר כל העצמים כח והנה
טוב מאד ודרשו רז"ל והנה טוב אדם שהתורה אחר הם והטעם
להיות נכרמה עם קבלת התורה לומר רכתי ויהי ערב
ויהי בקר יום המשי ודרשין: הו' יתירה לרמוז על חמשה
חומשי התורה גם דרשו המשי לרמוז למשה בסיון שהוא יום
קבלת התורה ולכך כתיב גם יורא אלהים את כל אשר עשה
והנה טוב מאד דהיינו אדם לפי שבאמצעות התורה אפשר
לאדם להכניס אל השלימות ולמצוא טוב וזוהי חס' מבואר גם
שמיכות הפסוק שאמר ויכולו השמים והארץ ויפ' דקדק בו
כי לא להאכיר כאן שמים וארץ שהרי מיום ראשון נבראו וכן
היה לו לומר ויכל אלהים כל מלאכתו ביום השביעי:

אפס רמז כאן מה שכתבם למעלה שם היו ששה שמים
והארץ נבראו כבר מיום ראשון מכל מקום לא היה
להם קיום עד יום המשי שברא האדם שיעמוד בתורה וכיון
שברא האדם נכרמו שלימותו וטובותיו בקבל התורה הרמוזה
בהו' יתירה דיום המשי כמו שכתבנו אז נסתכל העולם
ובתקייס ויכולו השמים והארץ נסתכלו בתקייס: בבריאת
האדם שיעמוד בתורה ויקיימה כי התורה היא קיום העולם
ואם אין תורה אין העולם עומד וזהו חס' טעם לקל' האמת
שכתבנו כשחטא אדם רכתיב אחרת האדם בעבורך ויקשה
אם אדם חטא האדמה מה חטאה והנה הכתוב זל יגדלו שלפי
שכברא האדם מהאדמה אחר האדמה במאן דאמר
למי הרץ בחייו רכתיב מנהון ובתקום אחר דרשו שלחיות
שעברה האדמה על כונו הבה שאמר תוצא הארץ עץ פרי
עושה פרי שיהיה טעם העץ והפרי טוה והוא עברה על
הכנו ולא עשתה כן אלא ותוצא הארץ עץ עושה פרי ולא עץ
פרי ולפיכך כשנתקלל הארץ פקד ענה עליה ונתקללה ומכל
מקום ערין קשה לדרך חזל מה שכתוב אחרת האדמה
בעבורך דמשמע שנתקללה בעבור האדם וכפי שיטתם לא
מתקללה אלא בעבור עמה ופקד ענה עליה על שעברה
כונו הבה ואפשר לתרץ עם דרכם זל טכינו שלא נפקד עון
הארץ אלא בשעת חטאו של אדם כי אז נתגלגל ונפקד עונה
בעבור עון האדם לכך נאמר בעבורך ואפשר לפרש עוד על
פי שיטה זו של חזל עם קצת דקדוקים שיש לדקדק בענין
זה רכתיב ויאמר הנחם אל האשה חף כי אחר אלהים לא
תאכלו מכל עץ הגן מה היא כוננו דפתח באף ומה היה
ברעתו של נחש לומר בזה שכתב חן לו הבנה וכן קשה
תשובת האשה שאמר 'מפרי עץ הגן אכל ומפרי העץ אסור'
בתוך הגן לא אכל כי מה לה להגיד ההיתר שהיתה יכולה
לאכול מפרי הגן ולא היה לה לומר אלא מה שמנע ה'
ואסר לאכול שהוא מפרי העץ אשר בתוך הגן וכן נדקדק
שהנחש אמר לא תאכלו מכל עץ הגן ולא הזכיר הפרי והאס'
השיבה מפרי הגן ולא אמרה מעץ הגן כי הלא דבר הוא
ועץ מן הנחש לא מות תמותין כי מזהו טעם היה אומר
הפך

הבה שכל שפוצץ ישראל את התורה כי אין שמים וארץ
מתקיימים אלא בזכות התורה ולפיכך נראה כי מה שאמר זל
אלמלא תורה לא בתקיימו שמים וארץ הוא למרמז שאלמלא לא
קבלו ישראל התורה לא היה מתקייס העולם כלל אבל לאחרי
שקבלו ישראל התורה אין עוד ביטול שמים וארץ כי כבר
כתבם השלם בזכות מה שקבלו ישראל את התורה וזאת
זכות עומדת להם לעולם אבל מכל מקום אם אין ישראל
ששקייס בתורה כל דרכם הם גורמים שאכר מקום מושבם
וארץ מגורם להיות לחרבה ושוממה כמו שאמר ליה' בזמן
החרבן שעל עונם התורה נאברה הארץ מהו' ארץ: נשבת
ונצתה במדבר מדלי עובר וצוה מתושב שהשמים לא לת'
לפי שם הארץ לעולם עומדת ולא לקחה לא בענין היסוד
כי תחת האות בית מושב מושם לכל הארץ היא הית שוממה
בשכל שפרקו מעליהם על תורה וזוהי תוצא שמיצו בכל
מעשה בראשית על כל אשר ברא אלהים לעשות מאמר כי
טוב וכן ביצירת העלי חיים מאמר ויעם אלהים את בית
הארץ וס' יורא אלהים כי טוב אבל ביצירתו של אדם שהוא
גמר חלתו של עולם ותכלית כל הנבראים לא מאמר כי טוב
ומה ענין זה כי לא דבר ריק הוא: אפס הענין הוא
להיות שלימות הבה הא נאמר עם מציאותו ואין לו שלימות
אחר זולת שלימות המציאות לכך נאמר ביצירתו כי טוב
לרמוז שכל הטוב שאפשר לו להשיג הנישן תכף למציאות
תולדתו אבל האדם אינו משיג שלימותו במציאות יצירתו
בלבר לפי שפיקר שלימות האדם תלוי בעסק התורה ועמלו
במעשה המצות מהם רמזות כנגד בנין גופו דמח מצות
עשה כנגד רמז איברי ופסוק מפתח לא תעשה כנגד שס'
גירסא בתקום התורה והמצות הוא משלים נפשו וגו' כדאמר
ואל ערף לאח' יצירתו של אדם לא הניב למד הטוב והשלימות
עד יבא כסגה דקדק ויפצל פעלתו אחת בתורה ובמצות כי
לכך נזכר לעמול בעמלה של תורה כמו שדרשו רז"ל במ' רבה
פסוק ואדם אין לעבוד את הארץ לא נברא האדם אלא לעמל
אם זכה הוא עמל בתורה ואם לא זכה הוא עמל בארץ אחריו
לאדם שיעמלו בתורה ואגב אורחין נדקדק בדברי חזל מנא
ל'הו' האררסה והיכל רמזוהו בכתובים לומר אם זכה ואם לא
זכה: ונראה לפר' מהקדו רז"ל בפסוק שכתב הילל כי לא
המטיר האלהים על הארץ ואין אדם לעבוד את הארץ ולמה
היפך הלשון ואמר ואדם אין וס' לזה פירשו דלדרסה קאמי
לפי שמצינו שם אדם האם עם החשיבות והשלימות ברכתיב
ואתנה צאני אדם חס' לכך אמר ואדם כלומר אם זכה ונקר'
בשם אדם דהיינו ששקף בתור' הנה שכר אותו שאין לו צורך
לעמול ולטרוח להיות עובד אדמה כי זכות התורה מאכילתו
וממרחק תבוא לחמה וזה נרמז בפסוק שאמר אין לעבוד
האדמה לומר אינו צורך לעבוד האדמה אמנם אם לא זכה
לעמול בתורה דהיינו ואדם אין כלומר שלא הניב למדרגת
חשיבות שם אדם אז הוא צריך לעבוד את האדמה ולחיות עמל
בה והיינו דשני קרא ואמר ואדם אין לעבוד וס' משו' דמדרש
קרא הכי ואדם בזמן שמקרא בשם אדם אין לעבוד האדמה
שאין לו צורך לכך ומרר' ימי הכי ואדם אין כאלו זכה להיות
נקרא בשם אדם כי לא עסק בתורה אז הוא צריך לטרוח
לעבוד את האדמה וזה שאמר אלח אחריו לאדם שיעמלו
בתורה והילל אחריו כשעמל בתורה אלא הכונה לרמוז
שאמר גדול יס' לו שנקר' אדם וזה כמשך מהותו וזכה לעמול

2

הַתָּר מִהַשְׁמֵת הַהֵן וְכִן יֵאָסֵף אִיךְ כִּתְפֹתָה לְשִׁמּוֹעַ בִּקְלוֹ וְלַעֲבֹד
 אֶת פִּי הָאֵל וְיִבְרָכְהוּ לִי מִסְמַעְתִּי וְיִסְרֵר עִנְיָן זֶה מִפִּי סוֹפְרִי וְעַל
 שִׁינֹר אֲנוֹקָה כִּפֹּף מַסְלִי וְגִיאוֹר הַפְּסוּקִי בַּעַד וְהִסֹּב בִּזְהָ הוּא
 מִבְּהֵמָה הִיא מִטַּעַם תִּתְּנוּ וְאֵלָּה שֶׁמֶלֶךְ אֶלֶּם הֵבֶה הָעֵץ וְהַקְלִיפִּי
 מֶלֶךְ עֵץ הָרַעַת מִתּוֹ שֶׁמֶלֶךְ אֶת הַפְּרִי וְהִיא הַסִּבָּה שֶׁלֹּא אֲחֵר לֵאמֹר
 הֵבֶה לֹא פְרִי הָעֵץ אֲחֵר בְּתוֹךְ הַגֶּן בְּלִבְּךָ אֲבָל מִהָעֵץ וְהַקְלִיפִּי יֵשׁ
 לָהֶם רַעוֹ לֵאמֹל וְעַם אֲחִיכֶם וְתֵרֵךְ הָאֵם כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֵאֲכָל וְתִקַּח
 מִפְּרִיָּו גַּם וְתֵאֱכָל וְהִנֵּה עַל פִּי הַדְּבָרִי הַזֶּה אֲבָרֵךְ כָּל הַפְּסוּקִים
 וְהַדְּקָרָקִי הַזֶּה כִּי יִרְעֶה הוּא מִשׁ חוֹל שְׂחָלִין זֶה מֶלֶךְ עֵץ הָרַעַת הִיא
 חֲתֻמָּה שְׁטַעַץ עֵבֶר וּפְרִיָּו טוֹב וְהִנֵּה הַנֶּחֱסֵר רַבָּה לְהַכְפִּיל אֶת הָאֵם
 מִתְּעַבֵּר חֵת פִּי הָאֵל וְכִרִי שִׁיכֹל לֵה לְפִתּוֹתָה נִכְסֵם עֲמָה בְּדַבְרִי
 חֲסִידוֹת וְחִירוֹת וְאֵתֵר לֵה הִנֵּה כָּל הַשְׁמוּעָה יִשְׁמַע מִתּוֹךְ דְּבָרִי
 מֶלֶךְ מִקּוֹם שֶׁלֹּא אֲחֵר לָכֵם הַקְלִיפִּי כִּי אֵם הַפְּרִי וְהוּא בְּדָקָרָק
 דְּבָרִיָּו מֶלֶךְ הַנֶּחֱסֵר שֶׁמֶלֶךְ מֶלֶךְ עֵץ הַגֶּן אֲבָל תֵּאֱכָל בְּכוֹלֵךְ כָּל הַיֹּאֲלֵמִי
 וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲחֵר בְּתוֹךְ הַגֶּן לֹא תֵאֱכָל וְאֵם אִיךְ שֶׁסֹּס דֵּר הִיתֵר
 אֲבָל הָעֵץ הָרַעַת אִיךְ כָּלֵנוּ תַחֲלִי בְּהִיֹּת מֶלֶךְ עֵץ הַגֶּן אֲבָל תֵּאֱכָל
 פְּרִיָּו יֵשׁ כִּי אֵלֶּךְ בִּנְךָ דֵּר הִיתֵר אֲבָל כָּלֵנוּ וְכִן הִלֵּךְ מִעַץ הַגֶּן
 אֲבָל תֵּאֱכָל וּמִעַץ הָרַעַת לֹא תֵאֱכָל וּמִדִּקְרָק מֶלֶךְ עֵץ הַגֶּן אֲבָל
 תֵּאֱכָל כִּדְחִין הַדְּבָרִי שִׁים דֵּר הִיֹּת גַּם בְּעַץ הָרַעַת וְזֶה הִיא קְלִיפֹתִי
 וְעַם אֲחִיכֶם בְּפְרִיָּו זֶה הִיא רַעַתָּה שֶׁל חֲמָה לְהַתִּיר הַקְלִיפִי וְזֶה בֹּא
 וְאֵם בְּרִיךְ חֲסִידוֹ וְאֵלֶּה שְׁגֵם מִאֲסֶרֶה קְלִיפִּי עֵץ הָרַעַת וְזֶה
 הַזֶּה וְהַשְׁמֵרִי מִלֵּאֲכָל מִעַץ הָרַעַת אֲפִי תִקְלִיפֹתוֹ וְעַם שִׁים בִּנְךָ
 טַעַם הַפְּרִי לִפִּי שְׁפִי דְּבָרִיָּו מֶלֶךְ הֵבֶה שֶׁאֵל וּמִעַץ הָרַעַת לֹא תֵאֱכָל
 לֹא הִיֹּת בְּכוֹלֵךְ לֵאמֹר אֶת פְּרִיָּו בְּלִבְּךָ אֵלֶּךְ בְּכוֹלֵךְ דְּבָרִיָּו הִיא לִמֵּךְ
 שֶׁלֹּא תֵאֱכָל בְּכוֹלֵךְ מֶלֶךְ עֵץ הַגֶּן וּמִהַקְלִיפִּי שֶׁלֹּא אֵלֶּךְ מִתְּכַתֵּם
 הוֹתֵר לָכֵם לֵאמֹל וְעַם אִיךְ אֶתֵּר לָכֵם רַעוֹת לֵאמֹל אֲפִילוֹ
 מִעַבֹּד וְקִלְפֹתוֹ דְּהִיִּים עֵץ הָרַעַת וְלֹא תִקְרָקוּ דְּבָרִי הֵבֶה שְׁפֹתָה
 בְּהִיֹּת וְאֵתֵר מֶלֶךְ עֵץ הַגֶּן אֲבָל תֵּאֱכָל אִיךְ כִּי אֲחֵר לֵאמֹר בְּלִשׁוֹן
 הַזֶּה יֵשׁ בְּכוֹלֵךְ דְּבָרִיָּו לִמֵּךְ לִשׁוֹן שְׁלִילִי לֹא תֵאֱכָלוּ מֶלֶךְ אֶתֵּר עֲבָדִים
 שֶׁבִּגְבֹּל בְּכוֹלֵךְ יֵשׁ עֵץ אֵלֶּךְ הוֹתֵר לֵאמֹל מִמֶּנּוּ וְסִיכָּא שִׁיכָּא עֵץ
 הָרַעַת לֵאמֹר בְּרִיךְ אֲפִי יֵשׁ לֵאמֹר עֵבֶר וּפְרִיָּו וְשִׁיעוֹר חֲתֻמָּה כִּי
 הִיא אִיךְ בִּיחֹדֶר שְׁהִיֹּר הַזֶּה וְאֵתֵר מֶלֶךְ עֵץ הָרַעַת לֹא תֵאֱכָל מִמֶּנּוּ
 יֵשׁ בְּמִשְׁמַע שֶׁלֹּא תֵאֱכָלוּ מֶלֶךְ עֵץ הַגֶּן בְּכוֹלֵךְ כָּל הַיֹּאֲלֵמִי וְאֵתֵר
 מִמִּהַבֵּת תֵּאֱכָלוּ הַפְּרִי וְהַקְלִיפִּי וְזֶה עֵץ הָרַעַת שֶׁאֵלֶּךְ לֵאמֹל גַּם
 מִעַבֹּד וְקִלְפֹתוֹ וְרִחֵף לִזֶּה שֶׁכֵּךְ הַזֶּה מֶלֶךְ עֵץ הַגֶּן אֲבָל תֵּאֱכָל וּמִעַץ
 הָרַעַת לֹא תֵאֱכָל וְלֹא אֵתֵר וּמִפְּרִי עֵץ הָרַעַת הִרִי שְׁמִעַץ הָרַעַת אִיךְ
 לָכֵם רַעוֹת לֵאמֹל אֲפִי מִהָעֵץ וְהַקְלִיפִּי וְאֵתֵר מֶלֶךְ עֵץ הַגֶּן אֲבָל
 תֵּאֱכָל אֵתֵר עַל כָּל קְלִיפֹתָיו שֶׁלֹּא הַיֹּאֲלֵמִי יִיחַד כִּי סִכַּת הֵבֶה שֶׁלֹּא
 תֵּאֱכָלוּ מֶלֶךְ עֵץ הַגֶּן מֶלֶךְ הַקְלִיפֹת מֶלֶךְ אֵלֶּךְ הַגֶּן אֵלֶּךְ יֵשׁ לָכֵם
 רַעוֹת לֵאמֹל מִהַשְׁמֵרִי חוּץ מִקְלִיפִּי עֵץ הָרַעַת וְהָאֵם הַסִּבָּה לִנְפִיר
 הָעֵץ אֲבָל וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲחֵר בְּתוֹךְ הַגֶּן אֲחֵר לֵאמֹר לֹא תֵאֱכָלוּ
 מִמֶּנּוּ כִּי לֹא אֲחֵר הֵבֶה הָעֵץ וְהַקְלִיפִּי עַל אִיךְ זֶה אֵלֶּךְ פְּרִיָּו בְּלִבְרִי
 וְהִיאִיִּה לִזֶּה מִמֶּנּוּ הֵבֶה מֶלֶךְ עֵץ הַגֶּן אֲבָל תֵּאֱכָל וּבִדְחִ

דרוש שני לפרשת בראשית

אמנם כפי הפעול ירצה כמו שכתבנו בסיון סקיו'סמים וארץ תלוי באר' שיעמל בתורה ויקיימה לכך כשחטא אדם ונתקלל גם האדם שנברא בעבורו ולגרונו נתקלל סהכל תלוי באר' וזוהי הטע' ברא' הבה את האר' אחו' לכל המעמי' עם היות סה'ר' היה תכלי כל מעשה בראשי' לפי סכיון סקיו' כל העולמו' תלוי בו באר' בסבי' טעמנו בתור' ובמכונ' זהו האר' והתקין הבה קור' כרי' את כל מעשה בראשי' כדי שחור ימכ' לפניו מלחן ערוך מכל אשר ברא בעבורי ולא יחס' לו מחומה בעולמו משל למלך ההול' א' עיר ומור' סתקיו' לו קור' סיב' כל כרכי בעורתו כדי שימכ' הכל מזומן ומתוקן ויפה ולא יחסר לו סוס דבר יועם זה נכח לכאור רברי' חול' במ' רבה וזל רב נחמן אמר אחור וקדם ברתמי אחור לכל המעמי' וקדם לכל העונסי' ומור' הרב כמה' יעקב אבא' עפיה כדו' דקר' ברברי' רב נחמן שו'א' קדם לכל העונסי' דהא קיל בקלקל' מתחילין מן הקטן סכ' א' הנחם אמ' ואל' האספה אמ' וכו' ואחכ' כתי' ולא' אמ' כי שמעת וכו' וכן יס' ליה' קס' קס' ו' בגמ' ר' שרבו' רג' רס'ין התם אר' אחי אחור לכל המעמי' וקדם לכל העונסי' ופריך גמ' א' מאי היא אילימא משו' קלל' הא' בתחל' נתקלל' נחם ואחכ' חוה' ולבסוף אדם חלל' למבול רכתי' וימח' את כל היקו' ואח' ועד' בהם וקם' למה נעב' האר' במבול תחל' והא' תמי' ר' חייא בקלקל' מתחילין מן הקטן וכו' וסמי' סבי' קלל' נתקלל' האר' לבסוף גם במבול היה ראוי להיו' עני' לבסוף ויתיר' בזה סק' קל' וזו' היא תקנתו של אדם לפי סכל' העול' ומלואו לא נברא' אלא במבול זה כי זה כל האדם וכס' סבעין יסירתו בראו' הבה אחו' לכל המעמי' מטעם סכל' יחס' לו סוס דבר אפי' סעה אחת כך בעונ' המבול התחיל הבה מהאר' ולא באח' משא' כל הנמצאי' מחו' טעם עצמו סכל' זמן סיה' האר' ח' ע' ע' האר' לא יחס' לו על' סולח' דבר סעס'ני בפע' מיתיתו לא כפי' ממה מחו' מכל' מה סכבר' במע' בראשי' ואח' מה סא' רב נחמן קדם לכל העונסי' ומה סא' מ' ר' אחי הכל עני' אח' סמרב' בעונ' סל' מבול סהתחיל מן האר' כי אות' קלקל' לתק' תחס' לו: ופ' ער' סכו' כרי' סכ' לבא' רברי' ר' אחי דררי' קדם לעונסי' מעט' המבול סנע' תחל' והרי' ג' מ' סיה' אדם אחו' לעונסי' בעני' הקלל' סנתקלל' האדם לבסוף וסיון סכ' הוא מאי חז' דסמכ' אהא' לרר' סה' א' היה קדם לעונסי' סמוך אהח' בפע' הקלל' סהיה' אחו' לעונסי' הן אחת סכפי' דרך מורי' ס'יו' לבא' סלעול' היה האר' אחו' לעונסי' משו' דבקלקל' מתחילין מן הקטן: ולא בא' ר' אחי' לומ' אלא סא' ע' סמ' סנע' בעני' המבול סהיה' האר' קדם לעונסי' רכתי' וימח' את כל היקו' מאד' וכו' מ' סוכ' סה' הית' לטובתו ולתקנתו סל' אר' כמו סכתבנו למע' כדי סבעור' חו' על' האר' לא יחס' לו רבר' מכל' אשר ברא' א' על' ה' אר' כס' סבבריא' יכר' הבה אחו' לכל המעמי' כדי סלא' יחס' לו מחומה אפי' סעה אחת ומה' סכא' וסא' היה התכלי' לטובתו סל' אדם: ואפ' עוד' לפרס' דלהכי' יליף' ר' אחי' סהאר' היה קר' לעונסי' מעט' המבול לפי סס' יסר' נוכח' הוא סנע' האר' תחלה לכל הנמצאי' מרכתי' וימח' את כל היקו' מאד' וכו' הרי' סהזכר' את האר' תחל' אכל' מעט' הקלל' סנתקלל' האר' לבסוף וז' לטוב' סהיה' אחו' לעונסי' לפי סס' מ' כי תחל' דבר' ה' תוכס' יג' על' סעברו' על' כיו' וסכלו' מע' הרע' היה היה דבר' ה' האדם תחל' ס' ויקר' לו' האר' וימח' לו' איכ' המ' הע' אשר בוית' לבלתי' אכול' ממנו אכלת' ואח' דבר' א' האס' ולבסוף דבר' א' הנח' הרי' סהיה' ברסו' וית' לקלל' קור' את האר' כיו' סהזכירו' על' פני' תחל' ומה' סלא' נתקלל' מיד' עד' לבסוף אפ' סהיה' מפ' סהיה' תלה' את הסרחון באס' סהיה' גר' לו' ותתן' לו' מן הע' ויחכ' והאס' תלת' כח' ואח' ר' אב' ה' ואח' ולכך נתקללו' כסדר' חטא'

סה' סהיה' ראשי' חטא' וגר' בני' קין תחל' נתקלל' בראש' והאס' סגר' להחטי' לאחר נתקלל' ג' קור' לאחר' לבסוף ולעול' סאס' חטאו' סלס' סכא' ולא היה האר' גר' לחבירו' אפ' סהיה' הבה מתחיל' אז באר' ויהי' הוא קר' לעונסי' כמו סהיה' קדם בעונ' המבול בא' סא' סא' סא' ר' א' לומ' סהיה' אחו' לקלל' ד' סהיה' הכא' מהטע' סכתבתי' ולכך הביא' ראיה' מעט' המבול סנע' קור' סזו' היא ראיה' נכונ' ויקיימת' ועכ' שיו' יקס' הרבה מ' סחול' במ' רבה תמי' ר' חיי' בקלקל' מתחילין מן הקטן רכתי' וימח' א' ה' א' הנח' וכו' האס' א' וכו' ולא' אמ' מל' סמתחל' נתקלל' נחם ואחכ' נתקלל' חוה' ואחכ' נתקלל' אדם וכו' ותימ' ה' יליף' ר' חיי' מהכא' דבעל' מתחילין בקלקלה' מן הקטן דהא' סא' סא' הכא' סהתחיל מן הנחם משו' סהיה' הוא סחור' סכפי' ויהי' פית' וסיה' את האס' וגם האס' סהיה' לאחר' ולכך נתקללו' כסדר' ומה' סהיה' גרמה' בני' קין תחלה נתקלל' תחל' ולעול' אימ' לך סאלו' חטאו' סלס' סכא' ולא היה אח' מהס' ראשי' חטא' וגר' לחבירו' דלמא' היה מתחיל' בעונ' וכו' קלל' מן האר' תחל' כמו סכתבתי' למעלה' וגם' אורח' נדקר' ברברי' ר' חייא סא' מל' סמתחל' נתקלל' הנח' וכו' סא' סא' ל' ל' ימ' ומחור' סמק' מלא' הוא ומספי' היה לומ' בקלקלה' מתחילין מהקטן סכ' א' הנח' ואחכ' א' האס' ואחכ' ולד' אחר' ואפ' לבאר' מאד' זה ע' מחול' במ' רבה על' פסו' ותאכל' מן הע' אשר בוית'ך לחמ' מהו' לחמ' להזה' את הבה' ואת החיו' ואת העופ' לא ריך' סלא' הוה' אונס' אלא סכתת' להס' ואכלו' עכ' ומחור' רברי' חול' א' כר' פס' ר' ר' ב' סל' אדם האחת סאכל' מן ע' הרעת' אשר כוה' הבה' לבלתי' אכול' ממנו ועוד' עברה' אחרת' בידו' סכנה' להזה' לבסוף ולחיות' ועבר' על' סכנו' ולא הזהיר' ואחר' רבה' הוא האכיל' כח' ברברי' חול' והנה' על' הע' סאכל' אדם מע' הרעת' ועבר' על' כיו' היה לו פתחון פה' להסיב' ולתל' באחרי' ולומ' האס' אסר' כתת' עמדי' היא נתכה' לי מן הע' ויכול' אכל' על' הע' האחר' סלא' הזהיר' את החיות' והבה' ואחר' עבר' על' סכנו' והאכיל' גר' עכונ' יתיר' מאד' כי אין' לו פתחון פה' להסיב' ולא במה' לתלו' ועל' ע' זה היה ראו' להתקלל' מיד' כי לא היה אח' גר' לו וסה' סח' לפנות' דר' חייא סמתחילין בקלקל' מהקטן ממה' סמ' סהיה' יכול' הבה' לבא' על' אדם בטע' וז' סעב' על' כיו' ולא הזהיר' לבהמות' ואחר' האכיל' ואס' היה בא' עליו בטע' וזו' היה ראוי להתקלל' מיד' כיו' סהוא' גר' לעצמו' ולא אחר' גר' לו ולא בא' עליו הבה' בטע' וז' סא' עליו תס' ובא' עליו בטע' המ' הע' אשר בוית'ך לבלתי' אכול' אכלת' כי ברבר' הזהיר' לו פתחון פה' להסיב' האס' אשר כתת' עמדי' נתכה' לי ואוכל' וכיו' סהיה' תלה' באס' והאס' כנחם סהיה' היה גרמה' תחלה הוכר' לקלל' תחלה את הנחם סהיה' ראשית' חטאת' ולמה' עשה כך הבה' ולא בא' עליו בטע' האחרת' סלא' הזהיר' לבה' וחי' והאכיל' סא' ע' סג' סג' תל' וז' במה' סא' לו ותאכל' מן הע' אשר בוית'ך לחמ' מהו' להזה' את הבה' בעני' התוכס' סהיה' סהקד' ה' הבה' ויחמ' לאר' איכ' וכו' המ' הע' אשר בוית'ך לבלתי' אכול' ממנו אכל' לא נחמ' סא' אשר בוית'ך לחמ' לרמו' לו ולהזכיר' על' מה' סעב' על' כיו' סלא' הזהיר' לבהמות' ואחר' האכיל' ולא רמו' לו אלא' סנתקלל' הנח' ונתקלל' האס' כסבא' לקלל' את האר' סס' נחמ' כי סמ' לקול' אסתר' ותאכל' מן הע' אשר בוית'ך לחמ' וכל' כך למה' אלא' לפי' סר' הבה' להתחיל בקלקל' מן הקטן ואילו' הזכיר' תחל' ע' הזהיר' סלא' הזהיר' לבהמות' ויח' והאכיל' לו' לא היה מקו' לעסב' קלל' האר' לבסוף והי' מתקלל' מיד' ומכא' הקלל' מתחלת' מהגר' לכך לא הזכיר' לו' תל' וז' ע' בטע' המ' הע' אשר בוית'ך לבלתי' אכול' אכל' סעל' דבר' זה יס' לו פתחון פה' להסיב' ולתלות' באס' והאס'

דרוש ראשון לפרשת בראשית ח

נצחם וזכה תתחיל הקללה מהקטן וחסר חיי מלך שמתחלה
 נתקלל הנחם כלו אעפ"י שספי העצם הנדבך לקלל נחם תחלה
 כיון שהיה גרמה תחלה בעונן וכן האשה היא גרמה לאדם
 שישחט ואם נתקללו בסדרן מלך ממה שקרינו בעצם לאר'
 אדם כי שמעת בקול אשתך ותאכל מן העץ אשר בויתך לאמר
 ספירוסו הוא בויתך להזהיר לחזק ולחזק להם שלא יאכלו מן העץ
 ולא רחם לו עון זה תחלה כשהוכיחו ואמ' לו מי הגילך כי עינים
 אחת האדם העץ אשר בויתך לא אדם אשר בויתך לאמר
 הקלל הזכיר אשר בויתך לאמר מלך פטע קלל האדם לבסוף לא
 היה מטעם כד שיתקללו בסדר מי שהיה גרמה בחט' תחל' שאם הרי
 היה בידו של אדם עון שלא הזכיר את הבהמות והחיות כי בזה הוא
 גרם לעצמו ולא אחר גרם לו ועל זה היראוי להתקלל מיד ומה
 טעם נתקלל האדם לבסוף לא משום שבקלקלה מתחילת מהקטן
 ולכך נתקלל הנחם תחל' ואח"כ האשה ואח"כ האדם ולא אדם כי
 שמה' וכו' וטעמו הכתוב הוא הלא מזה העצם נתקלל והזהרת' לאמר
 ולהזהיר לאחר' שלא יאכלו מעץ זה כמו שנינו ה'אלי' על האדם
 לאמר רחמנו שיהיה לאמר לאשתו אחר שתבר' שלא תאכל מאותו
 עץ כי בשעת הצורך עזר לא נברא האשה ואם היה לך להסתכל
 במה שבויתך להזהיר את אחרי' ולעכב ביד האשה שלא תאכל
 ובמקום שהיה מזהיר מעכב ביד' שמעת לקול אשתך ונתפנית
 ותאכל מן העץ ארור האדם בעבורך כי הארץ וכל אשר עליה
 אינה מתקיימת לא מתוך המעשים אשר יעשה האדם וכיון שחטא
 בעתקלל האדם גם הארץ מתקלל' כמו שכתבנו למעלה וזכה נבא
 לכיבוד הפסוקי שבתחל' הפרש כי שם נאמר שקין שזים וארץ
 תלוי בתור' שיקרא ראשי ובישראל שנקראו ראשי ויש לענות זאת
 בראשי' ברא' אלי' שיש מקור למי' לטעון והלל' אלי' ברא' בראשי'
 ועק' מה טעם נאמר כאן לארץ ואח"כ כתי' ביו' עשני' אלי' ודרך חזק
 יתעשה שרא' שאין העול מתקיי' במד' הדין לחור' כי אם בשיתוף
 מדת רחמי' גם הדין ולזה חמ' ביו' עשנות ה'אלי' ועק' בפסוקי חמ'
 אלי' יהי אור יהי אור רחוק יהי כן כמו שכתבנו במא' כל המעשים
 ויהי כן ועק' מה שייך לומר יבדל בין האר' ובין המעשה כיון דלא
 שייך בהו' שום תערוב' כלל שהאור הוא העד' החסך וממנו קושר
 דרשו רז"ל ויבדל הברזל לזרדיק' לעתיד' לבא עור דרשו מלשון
 הברזל ממנו שיהא האור החסך מרוב' זה עש' זה זה אדם בין אדם
 שול' זה אדם בין אדם שולט בא' הבה והברזל בין שמה' ויקרא' אלי'
 לארץ ואם לו יום יהא תחומ' ולחסך קרא ואמר לל' יהא תחומך ועק'
 כיון שאמר ויקרא' לאור יום ולחסך לילה הילל' יהא חסך ויהי אור
 יום אח' אור יום יהא יום יום אח' ועק' רחוק יהא ערב
 ויבדל יום אור' אור יהא בפעמי' וגראה שיהא הוא כי הבה
 כפה והביט שצדקו ישר לקבל התור' ובזכותה ברא העול' וכן
 ראיתי כתוב רחם במלת בראשי נוטריקון בראשון ראה אלמים
 שעתיד' ישר לקבל תור' ובשכל כך ברא שמי' וארץ ובז' יתבא'
 כי בזכו' התור' עליה במחשבת' לפיכך ית' לבד' הארץ העול' בדרך גמור
 ומשפט' ישר בלא שום ויתנו' רחמי' לפי שגם אדם יחטא האדם
 ואדם יכול להתקיי' בדרך מפני זכו' התור' המצוי' עליו על העונ'
 ועל הפעמי' וזם בראשי' בשביל התור' שנקרא' ראשי' ברא' אדם
 במד' הדין גמור' השמי' והארץ ולא חש' לשתף מדת' הרחמי' כי
 בראי' היא התור' להגן על החט' אשר יעשה האדם וחי' בהם ולא
 ימו' בעונם כי התור' מביט עליהם חבל' אח' כשבר' האר' וכו' ביום
 שנברא הארץ מיר' וערין לא היה בידו זכות התור' שתכליתו נתבן
 בצדק' על חטאתו אשר חטא כי לא יתכן התור' עד כו' ורז"ל חמ'
 בראי' העול' לכך הוצרך לשתף עם מדת' הדין את מדת' הרחמי'
 כדי שיתקיי' העול' אעפ"י שחט' האר' וערין אף לו זכו' התורה מן
 הצדק' מדת' הרחמי' יהי לו קו' והעמד' הכלת' פורת' וזה נדרשו
 במא' רכתי' לא תולדו השמי' והארץ בהכרח' עי' בעת' שהברא' אדם

ספירוס לא יתכן תור' עד לארץ כי דרשו בכל' ואמר וזן אדם לא יחל
 שיתוף רחמי' בדין אף העול' מתקיי' בדין כיון שאין תור' להגן
 ולהציל ויבר' לב האר' רע שחיי' מיד התחיל וטעם חרם הראשון
 לכך הוכרח לשתף מדת' רחמי' עם דין ביום שניות ה'אלי' ארץ
 וסמי' חיה נר' לעד טעם בכך ומחמ' והמכרטי' פירשו פלה' הבה
 רחמן ורחמי' מתב' על מעשיו אשר ברא' חיל' ברא העול' תחל'
 במדת' רחמי' היה גור' כב' רחמי' שאפי' השופטי' לא יהיו נעשים
 כלל לכך הדין' הטה' ובר' את האר' בדין שאפי' ישתף אדם מדת'
 הרחמי' ויבואו הדברים למי' שיש' אלא כגון משפט' עב' ומחמ'
 להצעת' הכתובי' בראשי' חזק' תחל' את התור' שהיה ראשי' ויבוא
 לבריתו של עולם ואמר בתור' מכב' קרמ' לעול' ברא' אלהי' השמי'
 והארץ וכל בראש' הרחמי' במלת' את ואעפ"י שלש' ברא' לא היה
 ראוי' שיברא' הבה כי אם השמים שהם רבר' רחמי' אבל' הארץ
 הלא העבור' לא היה ראוי' אל' ה'לבור' כי רס' העל' המצוי' כבוד
 ולא על הארץ עב' בזכו' התור' שהי' מתקיימת בתחתונים וברא'
 אדם את השמים וגם את הארץ והתחיל' לספ' בברית' על ארץ
 סמרת' הדין מעכב' על בריאת' כי הארץ הי' תוהו ובוהו ומשך
 על פני תהום רחוק' רחוק' למעשה' העל' רשעים שגטו עצמם לבר'
 החומ' והיה במחשך מעשיהם אבל' טפה הטה' והביט' שיש' ביד'
 לעשות' תשובה ורחם אלהים שהיה הנשמה אשר בדרך האדם
 מרחפת' על פני הארץ תשוב' שמה' למים כדכתי' שפכו
 במים לכך נכח פני ה' ומה' המי' מכבי' את האש אף התשובה
 מכבה העק' שהוא באל' מלה' ומשכך יואמר אלהים יהי אור
 ויהי אור והכונה שאמר הבה כיון שטור' של אדם הוא הבורא'
 לטוב בתשובה שלמה בבל' לג' ובכל' כפשו' ויכול' לעשות' אותו
 החסך שיהיה אור במעשים טובים שעשה אדם אף אף חסם
 למנוע את בריאת' הארץ והאדם כי שוף יהי אור אותו חסך
 בסח' התשובה וזכרנו כמו שאמרנו ביום הראשון' הלא הוא הדין'
 שגא' פירשו' שהלך ונא' בגלגל' כרשבי' כמה פעמי' עד שישל'
 לפסוקי' ויבדל' בכל מעש' המצוי' חסות' תורת' התמי' משיבת' נפט'
 בלתי' עד שישל' האר' ויקיי' כל המצוי' ותהי' תור' התמי' אז הוא
 משיב' נפט' ותגמול' נפט' עם צבוב' וכן ואם עתיד' כל אדם שנט'
 אחר החסך להיות' כדכתי' תמים כאמור ויהפך החסך לאור ומיד
 ויהי אור וה' רמז' אל' ברא' אדם ויהי כן עם מה שדרשו רז"ל
 שבאות' האר' היה מביט' בה אדם מסוף העול' ועד' שופ' וראה
 הבה שאין העול' כדאי' לאות' אור' ונב' לזרדיק' לעתיד' לבא ולז' אדם
 יהא אור ולא אדם ויהי כן שלא היה כן ברא' הכבר' שאר' אלהי' היה
 אור אלא ויהי אור קטן ממנו עוד ירבה' לעד' ויאמר אלהי' יהי אור
 יהא אור והי' שמקור' לא היה אדם כי אם חסך על פני תהו' ויחל'
 אלהי' יהא אור ולא פירש' אימתי' ישמש' האור' בין בלב' לא בימים
 ובליל' והאור' שיה' מורה טוב' רצה' לשמש' תמי' ולהאיר' ביום ובלילה
 ולכך לא אדם ויהי כן אלא ויהי אור לפי שכל' האור' הית' להאיר' יום
 וליל' וסמנו' ית' היתה' לאור' הית' בלבר' כי הית' נתן וזן ממנו לכל'
 א' מהא' לאור' יום ולחסך לילה ובליל' לא יהיה בן אור' כלל אפי'
 אור' הנר' כי כל אדם על מקומו יבא ולא יוסיף כלל אור' זולת' אור'
 הית' האור' שהוא מדת' הטוב' כיון ששם' רבוי' ית' שות' שאמר
 יהי אור ולא קבע' זמנו' בפיר' חסוף' משל' האר' תמיד' יום וליל'
 והבה ראה את הארץ כי טוב כלומר' שחפץ' הוא להטוב' כיון
 שהוסיף על מאמרו לסדר' ולהאיר' ביום ובלילה ולא רצה' הבה
 שיהי' אור' הלילה כאור' היום לכך עשה' הבה' פסירה' ויבדל' בין
 האור' המאיר' בין ובין האור' המאיר' בחסך' ובליל' שהי' אור' הנר' כי
 הבה' לא ימנע' טוב' למי' שהוא חפץ' להטוב' ואעפ"י שברעתו' ית'
 כשאמר' יהא אור לא אדם אלא על אור' הית' בלבר' מן כיון שהאור' בא
 להיטוב' ולהרבות' אור' גם בליל' כתר' הבה' סיה' אור' גם בלילה
 אבל' יש הפרש' ביניהם ויבדל' בין אור' זה לאור' זה חס' ויבדל'

דרוש שני לפרשת בראשית לזווג

לכך הכריזו מעמק לא ימוס ספר התורה מפני יומם ולילה
 שלא נברא אלא לעמלה על תורה ומה שלא הביא מתחלה זה
 הפסוק הוא מעום דים לרמות מזה הענין אינו לא חובה ולא
 מצוה לא ברכה בראשית בביתו מ'מחל' ראה הבה את יהושע
 פחיתים עליו מעשה תורה בורכו ואמר לו לא ימוס ספר התורה
 הזה מפני ואף איך מכאן ראוי לכל לכך הביא תחלה פסוק כפס
 עמל עמלה לו לכל הפחות יש לדרוש בו אזהרת השיח שבכל
 חופץ שיחה לא יתעסק בה והשתא איך לומר עוד שפיר' פסוק
 לא ימוס הוא לברכה לפי ששני דברים הוזכרו בו הא לא ימוס
 דהיינו עסק התורה והעמית והגית בו דהיינו אזהרת השיחה
 שתמיד והבה ברת ולא בשיחה בטלה וראיה לזה מדרשיו לא
 ימוס והגית ומפיק לומר לא ימוס ספר התורה מפני יומם
 ולילה ומדרכיו והג' שהוא מותר הוא להזהיר על שני דברים
 על פסוק התורה ועל אזהרת השיחה ואף השתא לוכא למעמר
 שנאמר פסוק זה לברכה דאף תחילתו שאל יהושע היו כל ישראל
 מכונים ומזהירים שלא לרברב בדברי שיחה כמו דרכיו כעס
 עמל עמלה לו להנחתו בזמן שאכא וסגר פיהו מדברי שיחה
 ומה זו ברכה עבירו להוסיף והגית בו ולא ברבר שיחה הרי
 כל ישראל מזהירים בו ועל כרחם י' דים בהאי דכתי' והג' ראית
 לחיוב לחייב כל איש מישראל שלא ירברבו כי אם בדת ומדושי'
 דקרא אחא לחיובא ח' גם תחלת הכתו שאמר לא ימוס הוא
 לחיובא לומר שתמיד י' כוק בתורה ומלאכתו תיפס' פי' אחר'
 כי כופו על כתוב הכוח' על תחלתו והנה כתבא' כל התורה
 על מכונו ושם נאמר שפיר עמלו על איש הוא בתור לנטוע
 עמלם ולסגר ארץ שאים מתקיימים אלא בזכות התורה שנאמר
 אם לא ברייתו יומם ולילה וכו' :

דרוש ב לפ' בראשית לזווג

מדרש שומר טוב טובי' השני' כן האח' אשה מצא
 אשה מצא טוב וכאן אתה איש ומיצ' אני
 מר ממות את הא' א' א' אשה רעה היא אין סוף
 לרעתה ואם אשה טיבה היא אין סוף לטובתה הוי מצא
 אשה טיב' טוב את מוצא ער שלא ברא הבה את האשה
 בתי' לא טוב היות האדם לבדו ומושב בראת בתי' וירא
 אלים את כל אשר עשה והנה טוב מאד הוי מצא טוב

רבים מאנשי החקירה והעיון אמרו שג' ימים האדם נוסע
 בהיותו יחיד ש' לא יסתפק גם כן אדם והביאו
 ראיה מכל האבות ש' י' תבורים להשיג שלימות האבות
 ומשה ואהרן ויכחו דכתי' ומשה יקח את האהל ונטחון למחל'
 המדב' ואח' א' נתנב' כתי' ומשה יקח את האהל ונטחון למחל'
 שפיר' י' האשה וכן איהו היה יושב תמי' בהר הכרמל ולא היה
 מתחבר עם שום אדם ולכאור מ' ש' היה דרך ישרה לאדם כי
 בהיותו יחיד לא חסל להיות רכיל' ולא גבר וכי' מ' העבירות
 אשר המה בעצות עי' במ' האדם ש' אדם הראשון לא חטא
 בהיותו יחיד וכעכברא האש' היא החטאית והנחלתו לתרבו'
 רעה כדכתי' האשה אשר נתת עמדי היא כזנה לוי' וכן בקר
 כעכרוב עם הכל' לחי' והי' בהיותם בשורה קם עליו והתנה
 וכן כאשר האל האדם לרוב כתי' וירא במ' הא' וכן ולכן היה
 כי לוי' כי טוב היות האדם לבדו הפך מה שכתוב בתורתם
 הקדום' אעפ' לו עוד כנברא לא טוב היות האדם לבדו' אבל
 אחר העיון נראה כי כל אשר דבר פי' ה' הוא האמת והזדק כי
 האדם הי' לו מכוון להשלי' עצמו בגוף ובג' בהיותו יחיד לפי

דרוש שני לפרשת בראשית

יש ר'ן שאלעם סלפעמיס האטע מקרבת וזה האדם חס היא
 אטע רעא ורעא מרובה ליעץ לאדם עכע טאכע הנו' והיא
 גם היא מטרדתו מלימוד התורה כמרחמים במאורו ועסוק
 בתורה וגם טור זת הבנים מוכע' ממנו השגת השלימו' ואספר
 מיכא מהכלל ואדרבה ימצא מר ממנו את האטע ואל' בבחי' ^ה
 זו היא ר'ן מ' ים בחינה אחרת מהאטע גורמת שלימות כפסו
 כל אדם בהיותו עזר לבדו לעשות מעשהו ולעבוד עבודתו
 ויהיה פני לעסוק בתורה גם חס ויוליד בים ובג' בים היא
 מורידתם בדרך יסרה ותלמוד ארחות חיים ובבחינה זו היא
 רחמים ועל זה בחר ה' בברית האטע לפי מהיה לו לאדם
 הכנה להג' שלימותו ואל' לחנע את תהיה אטע רעא. כי זה
 יהיה תלוי בזכותו חס וזה עזר וחס לא זכא כגבר ועתה ים
 פנים לכאן ולכאן מה מקורם בריאת האטע ואן פנס מציאות
 להטלים האדם נפשו ולמכא טוב אבל בבריאת האטע ימצא
 טוב וזה מהיכר פס רחמים ופס ר'ן לפי טאס זכא האדם הו'
 תהיה לו האטע לרחמים וחס לא זכא תהיה כגבר לר'ן ומרת
 הדין מתקנה עליו מה טאך בן קודם מנבראת טאז כולו הוא
 ר'ן בלי פוס רחמים ועתה נכא חל ביאר הפכקים בפרסה
 וקודם הפק ב' ספקות פיע למפק בזה החבגר והזוג האחר
 מה טעם ים לבריאת האטע מנברא' מנוף האדם כרכתי' ויקח
 אחת מזלשתי' ויסג' בגר וגו' יותר מכל טאר ב' וכל המנברא'
 קודם בריאת האדם כי לא נברא הנקבות מנוף הזכרים לא
 כל אחר לבדו ועדי' ים למפק כיון שבריאת האטע היתה לעזר
 ולהעיל את האדם חל היה ראוי שיבראה קודם בריאתו טל
 זאם כמו מקדמו כל הב' לבריאת האדם והאדם נבר' אחר
 לכל המעשים גם האטע היה ראוי להבראות קודם האד' כד
 שתכף ומיר ימצא האדם הכל מתוקן ומזומן כגבר לא יחסר
 לו מאומה ואפילו האטע יולכא' ים להטיב ולומר טרצה הב' ^ה
 לסכן בן אים לאטע אהבה וחיבה רבה ולא תיחם לעולם
 האהבה מבימהס ולא יהיו דומים לב' טאך להס פוס רבין'
 נאהבה אל' במעת האטע שמדקקים זה לזה וחאכ' כל א'
 לרדס פנה אל' בזוג אים ואס' רכא הב' שתטאר האהבה
 דיימת בימהס לעולם חשה על כן יעזוב אים את אביו ואת
 אמו ודבק באטתו והיו לבשר אחד ירצה על כן עשה ה' את
 זא מנוף האדם ולא עשה מעפר מפ' טעל' כן יעזוב אים
 וגו' ודבק באטתו מה טאך כן חס היתה מעפר אד' טאז לא
 היה להס כל כך רבקות וזא זה הפעם כעס מעצמי כלומר
 אעפ' שטאר הנקבות והגמים הבאים אחרי אים מנוף האדם
 מ' לזאת יקרא אטע בעבור אטע זאת טכפעס הזאת ככרא'
 עס מעצמי ובעבור זאת יקראו את כל הנט' בטס אטע כיון
 טאך הוא כורק בעס לקריאת פס אטע כי מאים לוקחה
 זאת וכיון טלוקחה מנוף האים אטת אדם הראש' גם כל
 הנשים אחר עתידין להבראות בריה בפני עכמה יקראו אטע
 בטכיל זאת כי מאים לוקחה זאת ועס זה ראוי לכל בט האר'
 פיעזוב אים את אביו ואת אמו ודבק באטתו טאעפ' טלעתיד
 אן האטע מנוף האים וכראה פיע לו לאדם יותר התייחסו פס
 אביו ועס אמו עכ' ים בחינה אחרת לירבק באטתו יותר לפי
 טמפיהס הו' והיה בריה אחרת והיו לבשר אחר טמפיהס
 מתאחרים פי הלך טולידו ובבחינה זו ודבק באטתו וטורס
 דבר זה ממט' מהית האטע הראשון מנוף האדם פיע בימה'
 רבקות עצמי וממסכה האהבה זו גם לתולדותיהם הבאים
 אחריהם' ובה אים מברא מה טאחל' במ' רכא א' תנחומא
 בטא אדם אטע מקרבותיו עליו הוא אומר עס מעצמי וכסר
 מטעמי' ים לר'ן ולבין רבוי ר' תמאמא מה כונתו ומה

תועלת ים בהיות האמר עליו עכס מעצמי: וגראח לער'
 פדקדק בכתוב טאמ' עכס מעצמי והלל זאת הפעם מעצמי
 ומנברא ולמה כפל עכס מעצמי וכסר מעצמי לזה תירץ נטא
 אדם מקרבותיו עליו הוא אומר עכס מעצמי והכי קאמר זאת
 הפעם טברא הב' האטע מנופי ממנו ילמוד בני אדם רעא
 והטכ' לחזור ולבקם אחר הקרבות ודבקם להס מעצ' וכסר
 כדכתיב אך עצמי וכסר אטע טהא ענין קורבה ודבר זה
 ילמוד מעצמי ממה טברא הב' האטע מעצמי ולא ממקו' אחר
 גם יחזור לבקם להס מטאר בסרס וזה ילמוד מעצמי ממה
 טברא הב' למה מעצמי ואלו לא היה תועלת לאדם בכך
 היה נברא בפני עכמה ולא היה לוקחה מעצמי ומנברא אל' ^ה
 ודאי' רכא הב' להורות לבני אדם פכל מה טהס יותר קרובי'
 האים והאטע הוא יותר טוב כד טתהיה האהבה קיימ' בימה'
 לעולם ולכך בראה מנוף האדם כד טתהיה להס רבין' עצמי
 והנה בזה נסתלקו הסתי' ספקות: עזר ים לבאר טלהיות
 חברת האטע אל האדם תלוייה בזכות חס זכא עזר וממסכן
 ממנה כמה טובות כדכתיב מברא אטע מברא טוב וחס לא זכא
 האדם הוא מנברתו ועליו נטאר ומכא אים מר ממנו את האט'
 על כן חפץ ה' ל' לבראת ה' אטע אל' אחר שיתבענה
 האדם בפני כרי טאס לא תכא חאכ' הנוכה לא יקרא תגר
 עליה טהא אדם הראשון קרא תגר ואמר האטע אסר כתת
 עמרי אעפ' טהא תבעה בפני ואמר לכל ים בן זוג ולי לא נתת
 בן זוג כמו טאכא במאמר חל' במ' עכ' כסר בטובותי טל
 הב' ועאכס טהיה אומר כך חס היה הב' בורא את האטע
 קודם האדם טאז היה כסר יותר כיון טל' הכר חסרונו ולא
 תבעה בפני וכזה נכא לביאור רל' פס פי' הכתובים וזה למות
 חל' במ' רכא בטעה טברא הב' את האדם העביר כל החיות
 וכל הבהמות לפני זוגות וזוגות אים לל' ים בן זוג ולי
 אן בן זוג ולאדם לא מברא עזר ולמה לא בראה תחלה אחמה'
 אל' כפה הב' טהא עתיד לקרא עליה תגר לפיכך לא ברא'
 לי ער פיה' בפני ובטסו כיון טכטעה מיר ויפל ה' אל' הים
 תרדמה וכנ' ים לר'ן ברבוי רל' מברא להו רל' פיכך לא
 בראה תחלה מפ' טעתיד לקרא תגר עליה וראוי לבקם כר
 אסמכתא בפסוקים: וע' מכן להס שיתבעה אדם ואמר לכל
 ים בן זוג והא קרא לא קאמר אל' טמברא בן זוג לכל הבהמות'
 ולאדם לא מברא עזר אך מכל שיתבעה אדם בפני:
 וגראח לער' דר' חא הקטע בכתובי' חל' דהיה ראוי למר
 אחר פסוק לא טוב היות האדם פסוק ויפל ה' אל' הים
 תרדמה על האדם ויט' ויקח אחת מזלשתי' וכו' ולמה הפס'
 בימהס בפסוק ויכר ה' אל' הים כל חית הסרה והפסיק גם כן
 בקריאת השמות טאך זה מקומו לז' טכעה הב' טעתיד
 האטע להטטא את האדם והא קורא תגר עליה לכך אעפ'
 טטלימו' האדם הוא תלוי באטע לא רכא לברא ער שיתבענה
 בפני ובטכיל שיתבענה האדם העביר הב' לפני הבהמות
 והחיות רכא וטוב זוגות וזוגות וזא התבונן ואמר לכל ים בן
 זוג ולי אן בן זוג וזה נרמ' בכתוב טאמר ויקרא האד' שמות
 נגו' ולאדם לא מברא עזר כגבר וחס כפסוטו הל' ולו לא מברא
 עזר כי בראס הוא מדבר טאמר ויקרא האר שמות מאי ולא'
 לא מברא עזר כח רביה איירי היה כורק לומר ולו לא מברא עזר
 וע' בפסוק מאי לא מברא עזר כגבר כי עזר הוא הק' מנברא
 ואן לתרץ כאן מה טאמר חל' למעלה בפסוק אעשה לו עזר
 כגבר וזה עזר לא זכא כגבר דהתס מיחל לפי טהס דברי
 הב' אעשה עזר לאדם חס זכא וחס לא זכא תהי' כגבר אבל
 בפסיק זה טמסר הכינוי אך קרא אדם שמות לכל הנבראים
 ומכא

דרוש שני לפרשת בראשית

י

הרבה חמסם הכי קאמר כפאק עזרתי צי שהיה האספה שהיה
עזר האדם אלעם שלמדתו תורה הרבה חזקה תורה ותוספת
נדרה ממנו ואזכה עומדת לעד לפי שאזכה נקודה מהרהורים
רעים ולכך היא נדרת חבל לאחר שנסא חזה חזקה נקודה
היא העולה למעלה לפי שהיא טהורה ועומדת לעד אחר
המדרבה ואחר המעשים ומכאן שכל שלימות וטובת האדם
תלויה בזווג ובה נבא לבאור המאמר שהצגנו החלה וים
לרקוק בו שהקשה בכתובים המכחישים זה לזה דכתיב מכא
אשה מכא טוב וכתיב ומכא אבי מר ממנו את האם וזו אינה
קושיא כי תשובתה בגדה כאן באשה רעה כאן באשה טובה
ועל למה לא תירץ כך בקיטור כאן באשה טובה כאן באשה
רעה ומה צורך לומר אם היא אשה רעה אין סוף לרעתה פי
מה לנו לירע אם יש סוף לרעתה אם לא ועל מה שזמר לומר
הי מכא אשה מכא טוב שכבר נתבאר זה בהאי קרא מיוחד
באשה טובה ועל כיון שהקשה מסני הכתובים המכחישים זה
את זה כעבא לתרץ כעס שאמר אם אשה טובה היא אין סוף
לעובתה הוי מכא אשה מכא טוב כך הילל אם אשה רעה היא
אין סוף לרעתה הי ומכא אבי מר ממנו את האם או לא
יאמר כלל באחר מהם או יאמר בפניהם הוי מוכח אבי מר
ממנו הי מכא אשה מכא טוב ועל מלא האמר את מוכח וכו'
מה עמנו זה למה שאמר למעלה ועל שקורא אחר הוי מכא
אשה מכא טוב וכאן אחר הוי מכא טוב ולא הזכיר תחלת
האקרא לומר הוי מכא אשה מכא טוב : ובראח אלה שרצו
הקשו בפסוק שאמר טובי הנשים הן הא מה בא ללמדנו שעה
ועוד רקיק בכתוב דהילל טובים הנשים מהאחר ומאי תן
האחר דקאמר ועוד כך הילל טובים נשים מאחר ומאי הנשים
מן האחר דקבט בהא הידיעה לא אשה מכא אשה מכא טוב
שהכתוב הזה של טובים הנשים מיידי בענין הפסוק של מכא
אשה שמדבר בענין הזווג והאשה ובכח הכתיב לומר מכא אשה
תקף ומיד ימכא טוב עם האשה ואח כמז שאחז על פסוק ויקח
את מחלת בת יצמאל מכאן שהחתן נמחלים לכל שנותניו
וכן כמז רחל לררס דרסתם זו בפסוק למנחם על מחלת לומר
שמדבר בכ על ענין האשה בפעת הזווג שמחלים לחתן כל
ענותיו וזה מכא אשה מכא טוב לומר שמיד שמכא אשה מכא
בכ טוב באחזקתה כיון שבפעת נישואין שמכא אשה מחלים
לו כל ענותיו לא חכרו ולא יפקדו עור ואין לך טובה גדולה מזו
ולכך הקסה ואמר וכאן חזקה ואמר ומכא אבי מר ממנו את
האשה ואין הסנה להקשות דעלנו קראי אהרדי שפשוט הוא
לומר כאן באשה טובה כאן באשה רעה אלא שהסנה להקשות
כיון שררסם יכא אשה תקף ומיד מכא טוב דהיינו מחילת כל
ענותיו לחתן יקסה דכאן חזקה ואמר ומכא אבי מר ממנו את
האשה דמסמע שבפעת המביאה תקף ומיד נגע וקלן ימכא
מר ממנו והא ליתא שאעפ שהכתוב מדבר באשה רעה מלא
בפעת היסודאין הוא מכא טוב כיון שמחלים לו כל ענותיו ואם
אין הקושיא נופלת בפני הכתובים אלא בפסוק זה בלבד לפי
שפסוק מכא אשה מכא טוב הוא מוסכם ומבואר בכח מקומות
שהחתן מחלים לו כל ענותיו לפיכך הקסה וכאן חזקה ואמר
ומכא אבי מר ממנו שבפעת מביא האשה הוא מר ממנו והא
ליתא כמז שכתבנו לזה תירס אם אשה רעה היא אין סוף
לרעתה ואם אשה טובה היא אין סוף לטובתה כלומיפה אבי
שלמה ומכא אבי מר ממנו את האשה לפי שהאשה רעה אין
סוף לרעתה מפני שמחילין לה לאדם ומגלגלת עליו את כל
ענותיו הראשונים שהי בידו קורס גישואיו שאעפ שלחתן
מחלים לו כל ענותיו מלא עדיהם תלויים ועומדים במשקל
שאל

ומכא להם בן זוג ולא מכא עזר ובן זוג איך יכרך לומר לא
זכה כגברואין בלח מקום ומכאן לדרסה זו וקל להבין ועל
בפשוטו של מקרא שאמר ויקרא האדם שמות ולא לא מכא
עזר דמסמע מלא מכא לעבמו עזר בכל מה שהעביר הבה
לפניו שהם הבמות והחיות ואיך יעלה על דעתו שיהיה מוכח
עזר בהם לזה דרסנו מלא שמה שאמר הכתוב כך הוא ויקרא
האדם שמות וגם אמר אדם כך מה הרבר הזה שהבה מכא
עזר לכל ברואיו ולאדם לא מכא עזר אתמהא והשתא מה
שאמר ולאדם לא מכא עזר אינו מסיפור תורתנו הקדושה
שהביר לנו מלא מכא אדם עזר לעבמואל הם רברי תרעומתו
של אדם שכתרעס ותמה ואמר ולאדם לא מכא עזר כשאר
הבכראים ומה שאמר הכתוב כאן כגברו הם רברי תורתנו
הקדושה שמסיבה על תרעומתו של אדם מלא יאמר הקורא
בפסוק שיפה בתרעס אדם ולמה לא בראה הבה לו תחלה
כשאר הבא לכך אמרה התורה כגברו שהטעם הוא לפי שהיה
עתידי להיות כגברו של אדם ומחיליה חזקו ומגברתו בענין
עץ הדעת ואם היה בוראה קורס שיתבעה האדם בפני היה
מקום לו לקרא הגר עליה ולומר האשה אשר נתת עמדי לכך
המתקן עד שתבעה בפני וזו ופל ה' אלהים תרדמה ועל פי
דרך זה מביאיתי במאמר אפסר לבאר גכ הפסוק שאמר
אעשה לו עזר כגברו כפי פשוטו שהכוונ' שאמר הבה אבי רואה
ומביט מלא אפסר לאדם להשיג עום שלימות וטובה בהיותו
לברו אעשה לו עזר אבל אבי חושש שעתידי להיות כגברו
בענין עץ הדעת שהיה מחסלת חזקו ומחיליה וואח יקרא
תבר לומר האשה אשר נתת עמדי וכו' וקורס להיות הדין עמו
כיון שהוא לא תבעה לאשה לזה מה עשה הבה ויכיר האלהים
כל חיות השדה וכו' כהסנן והעביר לפניו לקרא כולם בעם
וגבראותו שיש לכל כבאר בן זוג יתבע הוא בפת גס לעבמו בן
זוג וכן היה שאמר אדם לכל יש בן זוג ולאדם לא מכא עזר
וזוג וכיון שתבעה מיד ופל ה' אלהים תרדמה וכו' ויבן את
הגלע וכו' והנה נתבאר מכל זה שהוכיח מה בראי האשה להיות
אחר בריאת האדם ויבא ויתבעה : בפיו כי תכלית בריאתה
הוא לעזר ולסייע להשיג האדם שלימות הנפש ולהיות קיים
צאים אבל כיון שלפנימס אם לא זכה האדם היה מכגברתו
לכך המתקן עד שתבעה בפני ואחכ בראה לפי שחב הפעמי
היו תהיה לו לעזרה כי אין התורה מתקיימת אלא בחברת
האשה לחבר את האהל להיות אחד שהיא ברה נאה והבונה
להשלים נפש האדם כי האדם בגן אשתו היה לנפלא להיות
עוסק בתורה ובמכונן וזהו שאחז כל בי השרוי בלא אשה שריו
בלא ברכה שריו בלא תורה שאל האם אין עזרתי בי ותוסיפה
נדרה ממני וים לרקוק לבאורה דאדרב' נראה שהשרוי בלא
אשה הוא עוסק בתורה יותר ממה שעוסק אחר מישואיה כי
יש ריחם במאמר ואחז קסה למכא פלא לעסוק בתור אומס
ענין זה הוא מבואר שאעפ שיותר לומר האדם תורה קורס
שיש אשה מלא חזקו ותמה התורה שלמד קורס שישא אשה
מלא ימנע ממנה עום הדבור עבירה לתורה שלומר אחר
גישואיו שהיא תורה טהורה וכייה בלי עום הדבור רע ויפה
לח התורה שלומר אלא אפילו שהיא מעט מתער מכל התורה
שלומר בזמן שהיא שררי בלא אשה כמחול וראת הטהורה זה
הלמד תורה בטהרה מלא היא ישא אשה ואחכ ילמוד תורה
במכא שהתור' שלומר האדם קורס היות לו אשה אינה טהורה
והיא נדרת וקל רקוק הכתי' שאמר ותוסיפה נדרה ממני ולא
אמר ותוסיפה אין כי לפי שעוביכו הרוחות שאל אין עזרתי בו
והיא שררי בלא אשה אז ילמוד תוסיפה מאד מאד וירבין תורה

דרוש ראשון לפרשת נח

דרוש ראשון לפרשת נח

ילקוט תילים לדור שפטי ה' בי אנו בתומי חלכתי בתוב אאומר שפטי ה' חבתי א' אומר אל תבא במשפט את עבדך אמר רוד לפני הבורשע שאתה דן את הרשעים שפטי ובשעה שאתה דן את הצדיקים אל תבא במשפט את עבדך רא' בעיה שפטי ולעתידי לבא אל תבא במשפט את עבדך :

ידוע הא כי נכת עימי הדרכי אים ועלילי מעשרי גבר מחסבות אדם ופשלנותיו וכולם הם נכונות כפי החר והזמן שלפעמים יש ב' אנשים שקולי' במעשה והא' יקרא צדיק והאחר רשע והוא בהעריך מעשיו כל א' כפי החר וכפי הזמן ולפיכך אם האחר היה רר בין רשעים גמורים ולא למד ממעשיהם הוא הא' יעלה במעלות וזה שמו אשר יקרא לו צדיק בערך כל אותם הרשעים שברחו לא כן איתו בין גילו מהו שקול במעשיו כמותו והיה רר בין צדיקים גמורים וקיימתי ולא למד דרכיהם לבא אל קצה שלמותם כי בהעריך מעשיו מול מעשיהם אינו נחשב כלום וקרא רשע וזהו כלום ואנוכי לא אוכל להמלט ההר' שדרשו ר"ל ער עכשיו הייתי יושב בסתרם טאנטי סרוס רעים וחטאים אל ה' והיה הנה מעריך מעשיו כנגדם ואחתי צדיק אבל לא אוכל להמלט ההרה אל אברהם שנקרא הר לפי שהוא צדיק גמור ובהעריך מעשיו לגברי אני נחשב לרשע בערכו ותברכני הרע' ומתי לפי שבדרך הרשעים אז הייתי בעיני צדיק וחסיר וזהו חר המלך עה על כן לא יקומו רשעים במשפט וכו' פי הדבר כמהר"ם אלשיך ז"לה מסין סעריסת מעשי הצדיקים כנגד מעשיהם של רשעים הוא רבר מועיל לצדיקים לעלותם במעלות בערסם של רשעים אעפ"י שלא היו אותם הצדיקים צדיקים גמורים אם כן היה אפשר לומר שטוב הדבר שיקומו רשעים במשפט והחטאים בערת צדיקים כדי להעיל לצדיקים הנשפטים שתעלה צדיקת בערך הרשעים לא על כן מאחר שהם רומים לנוח אשר תרבונו חרם שמוקד לאחרים וקשה לשיטת בן הה מחטאים את אחיהם בדרכיהם הרעים על כן לא יקומו רשעים אעפ"י שבראיה שיש בזה תועלת לצדיקים אין אנו מושפים לזה מפני שידוע הדרך צדיקים והבה מעריך מעשיהם כנגד מעשי הרשעים בדיעקנו ודרך רשעים תאבד באופן שחשפיקת יריעתו ית שהוא ידוע דרך הרשעים ומאבד זהו מעיל לצדיקים כדי להעיל מעשיהם ואין צורך שיקומו הרשעים בפועל במשפט וכן פי מה שאמר אבימלך ליבחק לך מעמם כי עצמת ממנו מאר כלום עצמת בסיבותיו מהעריך הבה מעריך כנגד מעשיו ונתעלית עלינו ולא כן היה אילו היית במקו צדיקים שלא היתם מעלתך גרילה כך ומלאחר שנסע משם וראו שלא הרע כמו וכי כביר מצא ית ככתו אז כמו פתה אז אחת ראה ראינו לשעבר היית לנו ראה אחת שברלת עלינו ואלו ראינו ראינו אחר כי היה ה' עמך ועמדת בשלומך ובהצלחתך במקום שאין אנשים להעריך מעריך כנגדו ועתה ידעם כי אחת עתה בך ה' ולא מבר חלפתך בזה לך הברכה אלא מבר עצמך אחת בך בלי שום הערכה ואם רור עה ה' ידן עינים שפטי ה' כצדיק ונתומי עלי הסמה לומר רצום של עולם כאשר תרין עינים ולאומים אז תעריך מעשי כנגד מעשיהם כי בודאי אני צדיק בערסם ונאותה השעה אני חפץ שתשפטני כפי צדיק ונאותי וזה מאמר הצרפית שאמרה אל אליה באת אלי להסיר את עני וס'

שאלם הוא מתהלך בתומו צדיק ולא ישוב עוד לסלה המחילה קיימת ואם אחר הכשולא ישוב ויחטא ואם מבלבל עליו את הכל וצדיקים עליו כל עונותיו הראשונים וכפרעים ממנו כמו שביארתי במאמר אבר רבי אלעזר כיון שנסא אדם חסה עונותיו מתפקד וזכר עיני ב' חיי שרה ואלו האשה רעה אין סוף לרעתה וזהו חטאיה את האדם וגורמת לו תקל' בהווה וגם לשעבר במסבר מתחיל לו כל עונותיו בשעת זונג ועתה יזכרו ויפקדו להעלות חמה מהו מות האשה רעה מאפילו בשעת מחילה ומשואה היא מזה כלענה כיון שהמחילה במוחל' לו בה שעתא לסוף תבטל מחמת רעתה שנהפכ' לו למחשית חמס האשה טובה אין סוף לטובתה דלא מבטיח סהריו החתן לפת מצוא אותה שמחלו לו כל עונותיו הראשונים אלא מכאן ואלה גם כן אין סוף לטובתה שהיא תדריסה במעגלי צדק ובגיתים המנות והיא מזה אותה מזה מצא אשה מצא טוב כלומר עכשיו ויחזקך מה שאמר הכתוב מצא מצא ב' פעמים שמספיק היה לומר מצא אשה טובה ויפק רצון מה' אלא ללמדנו מעלת האשה טובה שאין סוף לטובתה כי תכף בשעת הכשולא ימצא מחילה אחת שהיא מחילת העון ומסס והלאה מצא טוב אחר כיון שהיא עזר וסיוע והכנה טובה להעלים נפשו שהיהקה ממתי התורה מצא שטובתה היא בהתמדה ואין סוף לטובת' אחר עוד את מוצא וכו' לפי שהקטן ר"ל שאל ראינו שאלמר הכתוב מצא אשה מוצא טוב שבראיה כי לער לעולם ב' תמדה ומצא טוב ולמה אחר מצא טוב בלשון עבר רמזמה ריקא לשעבר מצא טוב בלבר ואת אחת אין סוף לטובתה לזה אמ' את מוצא ער שלא ברא הבה את האשה כתוב לא טוב היות ומסבראית כתיב וראו אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ואלו כיון שבאמצעות הזונג הציג האדם והגיע אל הטוב ההוא לכך אחר מצא טוב בלשון עבר לרמז שהטוב ההוא שאמר הבה לא טוב היות האדם לבדו שלא יושג בהיותו יחיד עכשיו כיון שמצא אשה מצא הטוב האה ראינו כל מחילות העולם דכתיב בזה וראו אלהים את כל אשר עשה והנה טוב וכו' וכל טוב מעשה בראשית רמזו כאן וכאן באמר מצא טוב רמז על הטוב ההוא שמצא כל הטוב הכלול במעשה בראשית והי מצא טוב פי' לכך אחר מצא טוב ולא אחר מוצא טוב כמו שאמר ומצא אמי מר ממנו לרמז מה שכתבם ולכך אמ' בעל המאמר הי מצא טוב ולא אמ' מצא אשה מצא טוב לפי שלא בא לרקדק עתה אלא סוף הכתוב שלא אחר מוצא טוב אלא מצא טוב ונכסמכתבאר גם כן משה טובים המי' מן האחר שהוא מדבר בענין הזונג ואמר שכל טוב השמים אינו ואשתו הוא תלוי באשה וממנו מן האחר כמו שהביאו חז"ל בת' רבה בע"ז ב' באותו חסיר וחסירה שהיו נשואים יחד ולא זכו להצבות וגירס החסיר לאשתו והלכ' ונשא את עם רשע והאחרתו למוטט וראו נשא רשעה והאחרתו ואכחיתו לתרבות רעה להודיע שהכל תלוי באשה אל טובה' השמים אינו ואשתו נמשך מן האחר היא האשה אשר הוכיח ה' להעלים נפשו האדם והינה מה שכתוב מצא אשה מצא טוב הנה רבים להקדמותי שערך שלימות האדם תלוי בזונג כי מהיות האשה לעזר לו מכל האדם להשיג שלימות נפשו ולהיות קיים באיש חם שפה מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה' ידעם כפי פשוטו שיש כמה מכות שאין בהם אלא לעשות רצון הבורא ויתברך כמו שביית ומחז' ומצא אכל בענין הזונג יש ב' דברים הא' הקדמ' אלה ונראה לשיטתם שהיא תועלת לעצמו של אדם וטוב לו עמה ועל זה אמר מצא טוב וגם יש סנה אחרת דיימי להפיק רצון יוכרו ולכך אמר ויפק רצון מה' ב' לילא

דרוש שני לפרשת בראשית

ב

ובן ופי' חזל ער עכשיו היה חבד' חזל' את מעשי ומעשיו למעשה
בני עיר ויהייתו בקדקת בערסו ועכשיו באת לו להזכיר שמי
כי הבה מעריך מעשי כבוד מעשיך ויכחדי רעצה בערכך
באופן סבאת להזכיר את עמי וילבא לבחור פטונו של כבוד
זה עם קצת כתובים הסומכים לו יעלה דרך תחלה חז' ויהי
אחר הדברים האלה חלה בן האשה נכ' מה כמזכרת ים לחול
בן הכרפית עם מה סכתוב למעלה כס כד הקמח וכפח הסדק
והז' דרסו אחר הדברים האלה שחמל העל עמו להזכיר להם
מטרות עזו ומפתח של גמלים היה בידו של אליהו לכך נלבג
הבה להביא לבית הכרפית ושימית בדה וכספתרעס על
אליהו וכל להתפלל על מפתח הדחיה שמסר לו וזו ימסור
להבה מפתח הגמלים סבית כרי שלא יאמר ב' מפתחו' ביד
תלמוד ואחר ביר הרב כי ב' מפתחות הן והן עסקן אח' לך
הראו אל אח' ואתה מעד כל זה הוא מוסר רז' וסוד ים
לדקדק מה שאמרה אל אליהו מה לי ולך איש האלהים לתת
טעם לדבריה ולתרומתה עם אליהו על לא חמס בכשו כי
מה עשה לה ואף הוסד את עשה כי מות נחיש בידה ולא
ביר אדם ומה עין באת אל להמית את בני ובי האדם הוא
להמית ולהמית וע' בדבר אליהו שאמר בהתפלל א' הגם
על האלמה אשר אי מתגורר עמה הרעות דאחך ובמין
ריבון הס וגם זה מה רבד' דמסכת הרעות לחולתה וגם
לאלמה או כד הרעות לי וגם על האלמ' וידכן מצינו שהרע
לאלהו או לחולתו וע' חז' חז' א' אליהו הבס על האלמה ב' שמות
הללו של דין ורחמים למה הוצרכו ופ' מש' אשר אי מתגורר
עמה שהם רבדי מות' והל' הבס כל האלמה הרעות להמ'
את בזה ומה לסת אשר אי מתגורר ולא אמר אשר אי יוסב
עמה וע' מה שאמר ואתה האשה עתה ידעתי כי איש אלהים
אתה ודבר ה' בפ' אתה אמת שהיא דבר קשה איך לא הכירה ולא
ידעה בו שהוא איש האלהים ער עתה והלא כבר עזה לה גם
כד הקמח ופחת הספק והיא גם היא קראה אותו איש האלה'
וכן כתיב מה לי ולך איש האלהים ואף אמרה עתה ידעתי
כי איש אלהים אתה וע' חז' חז' חז' חז' חז' חז' חז' חז' חז' חז' חז'
מהבסות לה אליהו על טעם דבר כדו שתאמר ודבר ה' בפ' חז'
אמת ואם הבסו למר עכל דברית הם רבדי אמת וזר' וז'
ח' היתה מטרותו שהיה חזר סקרים ומה דאחך בו לחסות
והר' על פי' לתירץ ב' ושמית חלו שהיא חסד' סס' הקמת
והסמך וזה ע' מתחבולות הגבוע להסך חזית' הסודות זה
לזה והיה עין זה רוסף בידה איש מה' וכל הדבר כמו שאמר
כה אמר ה' סד' הקמת לא תכלה לו לא ועתה במות הילד
והחיה חזית' ידעה בראית' ואמרה כי הוא איש אלהים קרום ורב'
ה' שאמר סה' אמר ה' כד' הקמת לא תכלה היה אמת במס' ה'
וגרא' ל' ער' שאמר והא' אחר הדברים האלה וק' כל מקו'
סאמר אחר סאמר אחרי מופלג' וספר' הכתובים
סאמר כס' הבס' במוך לחז' בן האשה וזה היה בעין האשה
לפי סעברה מאמר הכביא אליהו אשר כזה אותה עמי לי מסס'
עונה קסס' בראשונה והכח' לי ולבך תעסי' באחר' והיא
לא בסת' כן ועברה על כוונ' ותאכל היא וזהו דהיינו היא
בראשונה ואל' הוא ויס' למ' להקד' עם זה התקרא 'והמסור'
דכתיב במסורת ותאכל הוא וק' ובמקרא אט' קורא' ותאכל
הוא והא' והכונה סבמסורת' נר' סבזכות הוא שהיא אליהו
זכתה לאסל היא וביתה כי היא לא היתה ראיה לנס' א' ממס'
אליהו חס' ותאכל הוא והיא שאכלה בזכותה היא ובית' אמר
יש' אס' למקרא סאמר קור' ותאכל היא ואל' אכל אליהו זה
וזה הסך ממה סכנה לה לעשות לו בראשונה' ובה אי מירקין

גם כן דקדקין אחר בכתוב סאמר ותלך ותעס' סדבר אליהו
ותאכל היא והא' וקסס' דה' כל כדבר אליהו אחר כל המעשים
ותלך ותעס' ותאכל היא והא' פדבר אית' ולמה הפסי' באמצע
הכתוב לומר ותעס' כדבר אליהו חמס' הכי' חז' להיות
סבפס' האכילה לא עמדה כדבר אליהו סחז' מה לה והוא
לי בראשונה ולך ולבך באמרה וזהו לא עמדה כד' חז'
ותאכל היא והא' הוא בראשונה ואל' אליהו לכך לא אמר
ותלך ותעס' ותאכל כדבר אליהו לפי סבפס' האכילה לא
עמדה כדבריו אכל בעין ההלכה וגם בעין העסי' עמדה
כדבר אליהו והו' ותלך ותעס' כדבר אליהו ער' בל' עמדה
כדבר אליהו בל' ואל' ספר עין האכילה סל' הית' כדבר
אליהו דהיינו ותאכל היא והא' ועין זה כסך מאר' בעיני'
ובזה סבא לבחור הכתובים עם מה סקד' דמס' סה' ביר האשה
עין גרל סעברה פי' הגבול אשר הזהיר לה ולא סתה לבסוף
שחטאה כזה מיד אחר הדברים האלה סמוך לזה חמס' חלה
בן האשה וכו' ותאמר אל אליהו מה לי ולך כי אעמר לבאר לפי'
עם מא' דק' סתור ובית' דים גר' על וזהו הפסוק מצינו
מעשה דאמס' ודמ' אחר האשה אל אליהו ער' עכשיו סהיה
בני ח' הית' יוסב אכל' כי לא היה סמך יסוד' כיון סבדה היה
יוסב ב' מהם ועכשיו סמת גבה אמרה לו מה לי ולך איש האלה'
סל' בסל' לך מקום להכנס בבית' זה כי בדין התורה איך לך
רשות להתיימר עי' ולסבת עי' ב' ל' סב' קהיה קייס'
היה עמך עמך ס' א' יהיה ל' יסוד' ואתה גרמת סימ' כי באת
אל' להזכיר את עמי ולהמית את בני כמחז' סכתוב למעלה
סער' עכשיו הים רואת הבה מעשי ומעסה בני עיר ויהייתו
סד' כ' ומסס' העריך הבה מעשי לבד מעשיך ויכחדי חייבת
והזכרת עמי להמית את בני וסוף סמת בני מה לך ער' בך רב'
בדין מה לי ולך איש האלהים לך ובקס' לך מקום ליסב סס'
ולפס' כס' סתפלל אליהו אחר חמס' על האלמה אשר אי
מתגורר עמה הזכיר בתפלתו אשר אי מתגורר עמה לומר
סער' עכשיו הייתי מתגורר עמה בביתה סלא היה ל' יסוד'
ועסס' איס' יסל' להתגורר עמה לפי סמת בדה והיא פמין
סאמר להתייח' עמס' ואתה אמרת לי הנה בזוית' סב' אלמנה
לכלכלך ואף אעס' עכשיו ועזה האל בתפלתו והחיה את
בדה' ער' ידעה לפרס' ער' סהיה גם היא ידעה חטאתה
ועבירה עונה כי בסלה הזכיר הגבול הזה על סעברה מאמר
פי' סבא וממין אשר כזה אותה ולכך אמרה לו מה לי ולך
איש האלהים כלומר הגב' איס' חטאתו ומה סעברה הוא דבר
נובע ביט' לבדך מה לי ולך כל' מה סעברה הוא לי ולך על'
סעברתי מכחתיך סכוייתי להעסי' לך בראשונה ואל' לי ולבדי
ואס' עשיתי לי בראשונה וס' וזהו שסס' הו' ראוי לבא עלי' על'
מחשבותי אכל' בני מה חטא סה' לא אכל' כי אס' לבסוף בדיכתי'
היא והיא ואל' בדיה סהיה בדי ואתה באת אלי להזכיר את
עמי סכחתי לך ולחתי את בני סלא חטא כלל איס' מהראוי
לעשות כד' ער' ידעה מה לי ולך כלומר ראס' כמה עמס'
מסך על סה' דמתי לי ולך לי בתחילה ואל' לך ועברתי על'
דבריה כי איס' אלהים אתה ואס' כן ראיה איס' נעס' אכל' איס'
הדין לעמס' לבס' סלא חטא כי הוא על' במספ' להזכיר עמי
פלי' ולהמית את בני סהיה ח' בלי פס' ויהיה ראוי להמ' חזית'
כי האס' החוטאת היא תמות ואף לראית' סהיה ח' בעין אמו
לפי סאח' הצבס' מתים בעין אמוס' אלא בעין אבותם חזקא
לפי סהס' וכל' ערבים על אבותם במתן תורה כדכתיב' חזית'
עוללס' ויוכיס' יסרת עז' וכתיב' נמי וקסס' תורת אלהיך
אסס' כדך גם איס' אכל' הנס' לא קבלו תורה וז' לבגיס'

דרוש ראשון לפרשת נח

שום ערבות על אמותם לכן וירע בעיניו ויתפלל אליה' שאל
 מדר רחמים פשוטם ואמר ו' אליה ירצה ידעת: כי אין רע
 ויור תלמדה וספאח: מתנה עמי ברוך ונקראת אליהם הן
 הן רחמים גמורים כי אחיה ה' בעל הרחמים בשעה שאתה
 שופט אחי ברוך וימל למה הרעות אל האלמנה להחיות בנה
 כינן שבה לא חטא לא יבא משפט מעיקל להחיותו שלא כרת
 עוד וירצה ו' אליה פי' ידעתי ו' שאתה מתנה עמי ברחמים
 כלולים ברוך שהרי רחמת עלי לפרנסמי ולכלכלני בהרם
 ובגליית גם בכל מקום אשר תדרוך בך רגלי רחמתי ופוקד
 דין עלי לצרמי על אשר חטאתי ללמד קטגוריא על ישראל
 ואמרתי עזבו בריחך בית ישראל עכן כתיב גם בא ועמדת
 בהר כמחול סנדרה על שלמד קטגוריא על ישראל ואם כן
 כעס סנהגת עמי לרחם עלי ברחמים כלולים ברוך הגם
 תעשה כן אל האלמנה אשר אי מתגורר עמה וקבלה אחי
 בביתה גם עליה אתה מתנה עמתי אן סל דין ורחמי'
 שהרי רחמת עליה להחיות אותה ברעב ופעי' עמה גם השמן
 והקמח ועכשית אתה מעורר לה דין עם אותם הרחמי' שפיקרת
 על עוה להחיות את בנה על שחטאה לעבור את דברי אשר
 פויתיה והריני מחול על כבודי כח שימינש ומתגורר בבית'
 שקבלה אחי באכסניא בסבר פנים יפות וראוי לעבור על
 פטעה ולא עוד אלא שאין דין זה מתוך כי בבחינה זו הרעות
 להחיות את בנה כינן שהיא לא חטא כלל ואם היא חטאה היא
 בעונה תמות ובנה שלא חטא אין עליו משפט מות והנה קבל
 תפלתו סל אליה ותסב נפש הילר וכו' ובראש האשה שהיה
 אליהו את בנה הו' אמרה עד עכשיו היית חסוב בעיני כנביא
 מתנבא בשם ו' סך אמר כה אמר ו' כד הקמח לא תכלה
 בו' וגם הנביא נקרא איש האלהים וחשבתי שלא היה כך כח
 אלא כל הנקרא בשם ו' אשר תרבר בצמור ראוי לקיים אבל
 מה שתרבר בפך מפי עכמך הרי אתה מזה לכל אדם ועכשיו
 שראיתך מתפלל אל ו' להחיות בני המת ומי הילר אם כן
 יש לך מדרגה יותר מהנביא שאתה נקרא אליהם וזכה
 מהדריך שלמעלה אמרה לו איש האלהים וכו' אמרה איש
 אלהים כלומר בהיותך איש אתה דומה כאלה' ורבר ו' בפך
 אחת שאיך מדרג הנביא שאין בו כח לא להסיף ולא לגרע
 על דבר ו' אלא איש אלהים אתה ורבר ו' בפך גם כל
 הדברים אשר תרבר בפך מעכמך ראוי לחם להם כי כל
 הדברים שבפך הם דבר ו' אעפ"י שלא תזכירם ו' כח פס'
 על העונה והנבואת לי בראשונה ולך ולבך תעמי באחרונה
 דברת בשם ו' אלא הדברים הם מפי עכמך וגם כל אותם
 הדברים הם אחת בפך כי הם בדבר ו' שדברת כה אמר ו'
 כד הקמח לא תכלה בו והעבר על דברך ראוי לענש כמו
 שנענשתי אי על מעברתי רבר פך ואף רבר ו' הם הדברים
 שדברת בפך שכולם הם אחת עוד ירצה ורבר אלהים בפך
 אחת שאילו מת בנה לא היה אחת הרבר אשר רבר נה אל
 תיורא כלומר את אמרת ומתנו אל תיורא מהמיתה ועכשיו
 פה בידידעתי כי דבר ו' בפך אחת כל אשר דבר אחת וכדך
 ורבר ו' בפך ימחור לעיני ראשון שאמר באת אלי לחזק את
 עמי כי הנה היה מערך מעמי כנגד מעמי בני עירי והייתי
 בדתך ועכשיו באת אלי והנה מעריך מעמי כנגד מעריך
 ויבאתי חייבת ונהיה כמות הכתוב שאמר עמי ו' אל בדיקים
 ואזני אל שועתם עמי ו' בעושי רע להכרית מארץ זכרם בעין
 ו' שמע בו' יש לדרוק בכתובים אלו שהיה ראוי לסמוך פסוק
 בעין ו' שמע אבל פסוק עמי ו' אל בדיקים בו' לומר שהנה
 אלה בדיקים ואם בעין ו' שמע בהולם ולמה הפסוק בימים

בפסוק פמ' ה' בעשוי רע כו' וכתוב צמח' בעקווי' שמע רחמ'ן
 שהיה שמוע בקול' של רשעים: ודער'ן לבאר כפי פסוקו
 שהכונה עמי' י' אל בדיקים ואזני אל שופתם האתפללים
 ונאמרים פמי' ה' בעשוי רע להבדית מאד'ן זכרם זה הוא מוסר
 תפילות הבדיקים שהם מתפללים על אבד'ן של רשעים וכיון
 שרואה הבה שהבדיקים צעקו על מפלתם של רשעים י' ישמע
 ומכל ברוחם השופטם שהם מאבד'ן את הרשעים ומשפיע יסרי
 לב' אס' כן מנ' פמ' ה' בעשוי רע הם דברי הבדיקים ומסר
 תפילותם וכל השם כנונים הבאים כאחד מרובים בתפילות
 הבדיקים ולכ' אומר אחכ' צעקו מתתפללי' אל י' שהם הבדיקי'
 צמח' וי' שמע: והחסם השלם כמה'ר שמואל לאמרו כד' פמ'
 רחמי קאמר פקת י' עמי השמחתו ופסוק במעשיהם של
 בדיקים וכפי מה שרואה הבה ערך מעשיה'כן ישמע צעקתם:
 ומה אז לשופתם אס' מעשיהם הגוים ואס' אינם הגוים לא
 ישמע להם אלא שהיה מרחם ברחמיו לעמו המצלי' שמו אף
 עמי' שלא יהיו ככ' בדיקי' והגוי' ימתקן ש' ה' מביט במעשיהם
 של רשעים ויחייב פמ' ה' בעשוי רע כרי שבערך אותם הרשעי'
 יתעלו מעשי הבדיקים ההם ועל הערכת מעשיהם של בדיקים
 אלו כנגד מעשיהם של רשעים נמשך כי אותם בדיקים צעקו
 וי' שמע עכ' דבריו והוא מסבס להקדמתיו סעריהם מעמי'
 הרשעים כנגד מעשי הבדיקים הא' גורם חק' לרשע ותופלת'
 לבדיקי' כמו שמתבא' בפרט שם הבדיקי' בערך בערך חרמות
 ולכך נקרא בדיקי' תמים ואילו היה בדורו של אברהם לא היה
 נקרא בדיקי' חס' לו הבה כי אותך ראותי בדיקי' לפני בחרת
 כלומר בערך הדור הזה אתה בדיקי' ולכך חק'ך כח להמלט
 מהמטל אלא בסתר ובהכנס ולכך בא אל התיבה ותהי' עם
 מוצב מפני מרת הדקי' ובוז אבא' מחול' במ' רבה חל' בדורותיו
 רבי יהודה ורבי נחמיה רבי יהודה אומר בדורותיו היה בדיקי'
 הא' אילו היה בדורו של משה או שמואל לא היה בדיקי' בסוף
 דמיווי' במוח' לעורא סגי נהור משל לא' שהיה לו מרחק של
 יין פתח חבית או מנחה חמוץ שמה כך שלשית מנחה תוסס
 אחריו ליה תוסס הוא אומר להון אית הכאטב משה אל' לא כך
 בדורותיו היה בדיקי' אילו היה בדורו של משה או שמואל לא היה
 בדיקי' רבי נחמיה אומר אס' בדורותיו היה אילו היה בדורו
 משה או שמואל עאלכו משל לכלותו של אפרסמון שהיא כנונה
 בבית הקבדות והיה ריחה נורא אילו היה חז' לקבדות עאלכו
 מ' לבתולה שהיתה שרייה בעוק של זונות ולא יבא עליה עם
 רע אילו הית' בשוקן של כשרות פאל' ומה אס' בדורותיו היה
 בדיקי' אילו היה בדורו של משה או שמואל עאלכו עכלה' וצריך
 לבאר במא' קא מפלגי רבי יהודה ורבי נחמיה דמר קדריס
 לבדא ומר ריש לשבח ולא השונו כלם ארנון לשבח ועוד סר'
 יהודה הבא' לבריו משל או רבי נחמיה ב' משלים וחז' לכסל'
 בסוף דבריו אילו היה בדורו של משה וכו' נס' במאמר בתחלת
 דבריו: וכלער' סר' יהודה דקדק דמרכיו וכן מנא חן משת'
 שלא היה הגון ככ' אלא שמנא חן וכן רשמו חז' עם ומכיו
 שהמקרא משבחיו בדיקי' תמים שהיה ועק' שכל' קראו בדיקי' תמים
 ואחכ' אומר כי אותך ראותי בדיקי' ולא הזכיר תמים ואס' משמי'
 שאלומים מקבצ' שבו: בפס' כמחול' מ' יקשה למי' לא אומר
 אותך ראותי תמים ומה גם כן מקבצ' שבו לכך דרש ר' יהוד'
 שמה' בדורותיו הא' לומר שאילו היה בדורו של משה לא היה
 בדיקי' וכיון שלא היה בדיקי' גמור הוצרך למכיל' החן וכו' מנא
 חן והביא משל החביות שהחבית התוססת היא חשובה כיון
 הטוב בערך החמוץ הגמור וכפי זה מ' בדורותיו לא קרא
 אכדיקי' תמים אלא אכדיקי' לחור' לפי' שתמים הוא בבחינת סוג'

לפרשת נח

יב

חרע תמים כבתולה שלא יבא עליה עם רע ואז אף לומר
 בדרותיו היה תמים אבל ברורו של משה ושמואל לאו שהרי
 ה' ואם ברור של רעשים היה תמים כבתולה וסר מרע ולא
 למר ממעמיהם עאלו ברור משה ושמואל ועל כרחק אף לנו
 לרדסם לסברת רבי יוארה אלא בדרותיו היה צדיק לפי
 שצדיק הוא נקרא על בחינת המעשה הטוב שמתייחס למשל
 היין תוכם שמתייחס לתוכו כיון הטוב בערך חביות התומץ
 ואילו היה בפסח מן טוב אף לו נתיבות כך בדרותיו היה צדיק
 אילו היה בחרו של משה לא היה צדיק ולכך אמר לו הבה למי
 בא אל התיבה להסתר עם משגי הקטיגור לפי שאין כחך יפה
 לעמוד בפני הקטיגור כי אותך ראיתי צדיק לפני הוא חזקא
 בזה הזה פטולס הם מבינות של תומץ ובערכם אחת צדיק הא
 ברורו של משה לאו ולא אמר כי אותך ראיתי תמים לפני ברור
 הזה לפי שהוא ה' ואם בשוק של זמנת היה תמים וסר מרע
 כבתולה שלא יבא עליה עם רע עאלו בחרו של משה שהיה
 תמים וסר מרע ורבי נחמיה סובר דכיון דכתיב צדיק תמים
 בדרותיו כדכס אלו לרדס בדרותיו אצדיק וגם אחמי' ולכך
 דרש לשכח שאם בדרותיו היה צדיק תמים כס ברורו ואחרים
 נדוק לפסח המדרס שבסברת רבי נחמיה אמרו אם בדרותיו
 היה אילו היה ברורו של משה עאלו ולא אח' אם בדרותיו היה
 צדיק כמנ רבי יוארה לפי שהוא רורם בדרותיו אחריו ואם
 הביא משל האפרותן בדר צדיק שריתו גורף במכות ומשל
 הבתולה כגדר תמים שהיה סר מרע לא יבא עליה עם רע ומה
 שחזר רבי נחמיה לומר אם בדרותיו היה צדיק וכו' נראה לו
 לבאר עם מאמר אמר סמוך לזה מחלוקת רבי יהודה ורבי
 נחמיה על את האלהים התהלך נח רבי יהודה אמר משל למלך
 שהיו לו בצי' אצורלו אף קטן אמ' לקטן הלך עמי ולגדול הלך
 לפני כך אברהם שהיה כמו יפה התהלך לפני והיה תמים אבל
 נחם שהיה כמו רע את האלהים התהלך נח רבי נחמיה אמר
 משל לאוהבו של מלך שהיה משתקע בטיט עבה הכין המלך
 וראה אותו אמר לו המלך עד שאתה משתקע בטיט הלך
 לפני ההר את האלהים התהלך נח ולמה אברהם חמ' לאוהבו
 של מלך שראה את המלך מהלך במבואות האפלים הכין
 אוהבו והתחיל מאיר עליו דרך החלק אמר לו עד שאתה
 מאיר לי דרך החלק בא האור לפני כך אמר הבה לאברהם בא
 האור לפני בארץ ישראל ויש לירדק במאי קמפלני רבי יואר'
 ורבי נחמיה ועק' שרבי נחמיה אמר שהיה אמר למי הלך לפני
 ונאית הפסוק שהביא את האלהים התהלך נח היא הפך ורבי
 וכדקדק גם כן שברברי רבי יוארה אמר אבל נח שהיה כמו רע
 את האלהים התהלך נח ובסברת רבי נחמיה אמר הה' את
 האלהים התהלך נח : ונקצ' דאזרד לשעמיהא מכתבתי למעלה
 ובא רבי יהודה לפרס כפי סברתו בדרותיו לא קיא לא לעכ
 צדיק אם כן למה הזכר כאן תמים כיון שהיה בכל האזר לזה
 דרש גם כן את האלהים התהלך נח שהיה לגנטי כי לפי שהיה
 כמו רע לא היה יכול להלך לפני לא את האלהים התהלך ובפי
 זה מתיישב שאמר צדיק תמים ובא הכמ' לשפר בשם העצמים
 על ראשון ראשון בענין הכדקות שהוא מעשה הטוב אמר
 בדרותיו היה צדיק אבל בחרו של משה לאו ולפסח התמימות
 שהוא סר מרע שלא יבא עליו עם רע כבתולה אמר את האלהים
 התהלך נח שהיה הבה אחוז ביה וסופו וזמנום נהיה מעמיה
 לו להמת תמים ואילו הלך ויחיד לא היה תמים ורבי נחמיה
 שדרס לשבח צדיק תמים היה בדרותיו כס בדרתו של משה בא
 לתקן מש' את האלהים התהלך נח ולא אמר לפני האלהים
 התהלך אם כמו יפה וכל דרדסם גם והתהלך התהלך באמר

דרוש ראשון לפרשת נח

לרעות ולהתאחד את בני האדם להדריכם בדרך ישרה לכך
תהיה בתיב רועה בהמו' וחיות ומרד שניה מענין בהנהגת
להאכילם. איש לפי אכלו וזהו טעם שלא הית' תיבה זו כתיבת
של משה בחמר ובזפת אלא מבית ואחין בכופר כדי שירח
ריח הגפרית של עצי התיבה וריח הזפת שנידונים בו בנהינם
ובזה יתמרק חטאתו אשר חטא ונסלח לו וזה לי טעם שסיכה
הכתוב וקרא לזפת כופר ולא חמר זפת לרמז שכל זה היה
לכפרה והזפת ההוא היה לכפר על עונו וכפי זה מתבאר שלא
חמר לו הצה' אחרך ראיתי בדיק תמים כפי מה שכתבנו
שתמים הוא נדרש לגבאי שהיה תמים ומשלים עם בני חרנו
ולא היה מסיחם במלי רשמיא לכך לא הזכיר לו הצה' אלא
טבתא בדיק כי אחרך ראיתי כפי כוונתו רמזו לו שברוך
הוא לבא אל התיבה ליכנס עם מפני שברקתו לא היתה אלא
ביום לבין קונו בלבד וזה אחרך ראיתי בדיק לפני בלבד ולא
משעת להראות בדיקתך לפניו ולהוכיחם אלא את האלהים
התהלך נח ממנו אל האלהים היה בדיק. עוד ירצה את
האלהים התהלך נח עם מחול על בדיקים יסבנו ארץ גחל
כח של בדיקים שמשכים את העכביה בארץ שהרי העכביה
היתה בתחתונים כיון שחטא אדם נכתקה לרקיע ראשון
חטא קין עלתה לרקיע הענידור אדם לב' דור המבול נר'
דור הפלגה לה' פורמיי לו ומכרים בימי אברהם לו בא
אברהם והורידה לו' כחך לה' יעקב לר' לו' לב' קה' לב' עמרם
לא' בא משה והורידה לארץ שנאמר וידר' יעל הר סיני וראוי
לחקור כיון שחטא היה איש בדיק למה לא הוריד העכביה רקיע
א' כשאר הבדיקים אדם להיות כי לא היה בדיק גמור כי
בערך דורותיו בלבד היה בדיק או כמו שכתבנו שלא היה
משכח לבני דור לכך לא היה לו כח להוריד העכביה רקיע א'
על להיותו בדיק תמים בדורותיו כפי מה שהזכרנו שלא היה
בדיק גמור לכך לא הועילה בדיקתו ואמנתו להוריד העכביה
למטה אלא את האלהים התהלך נח במקו' שהיתה שם העכביה
התהלך ועלה ושם רבד' י' עמו ולא היה יפה כמו להוריד העכביה
אלתי ותשחת הארץ כ' ירצה לעד עם מחול שהיו בידם ב'
עבירות עריות שהיו בין אדם למקום ולכך חמר ותשחת הארץ
שהוא עריות וזהו עבירה שבין אדם למקום לפני האלהים וזהו
חמם זהו גזל עבירות שבין אדם לאדם לחבירו. עוד אפשר לעד
לומר שהגידה למ התורה שכל אותו החרד היו פריכים בעון
גזל ולא אחר בהם שלא נתלכך בגזל והיו גוזלים זה מזה
וזהו בדיק אדם מי שגזל לחבירו וחזר חבירו וגזל ממנו הוא
פטור מהדין זה תחת זה אבל בדיני שמים שניהם חייבי וקבע
אותם כפס' שמיאס גזלם ועברו על לאו רלא תגנובו וזה
נשחת הארץ אם נשחתה הארץ בענין הגזל היה לפני האלהים
שהוא שגזל גזל עבדי שמים איך לומר אתה גזלת ממני ואני
ממך זה תחת זה אלא זהו חייבים בדיני שמים כיון שבה
ליהם בתורת גזל ולכך לפני האלהים נשחתה כיון שכולם
גוזלים אבל לפני הבדיק בדיני אדם לא נשחתה הארץ כיון
שמלאה הארץ חמם וזה גזל לזה נוסח הוא גזל ותמלא הארץ
חמם זה כנבר זה יורא אלהים את הארץ והנה נשחתה ראה
השחתה עולם לפי שהיו בידם ב' עבירות עון עריות שהסמית
כל בסר את דרכו להורידק לשאינו מינוגם הארץ נשחתה
באותו ענין כמחול הדיון זוכי מרדא ומבולא הנו שבב הארץ
זכתה ואלה היה חמם גזל רינס על כך לא היה להם שארית
כלל ואחילנ' נח יספה בחטאתם שכל מקום שאתה מוצא זכות
אחד ולמוסר' באה לעולם והורדת רעים וטובי לכך לא חתם
גזר דמס' אלא על הגזל לשום להם שארית בארץ ולהחיו לנח

בהם ונמכר מהלך נח מעשיית המצות את נח עבדו שהקנה
לעבדו והיו' וסלימו' שלא היה בידו קודם לכך והתולח' הללו
המוליד שמו נח והמולד גם כן יקרא שמו נח לפי שהוא בעצמו
נולד יחדש כי געשונו המצות והחוקים אשר בזה י' קנה שם
בזרק לעבדו שמו אשר יקראו בשמו שם נח כי מקודם היו
יקראים אותנו נח בשם המקרה ועכשיו הוא שם העכס כמו
שכתבנו בספר הזהר על פסוק טוב שם משמך טוב שיעקר
השם חינו מתוכם אלא לזכיר כי הרשעים אינן להם שם ושם
רשעים יקרא וזהו לא חמ' טוב שם טוב לפי שכל הנקרא בשם
הוא טוב שהרשעים אינן להם שם כלל. וביאר מורי נר' הוא
הפסוק וכן תימא הרי ראינו שיש שם לכל בני האד' הבדיקים
והרשעים וכולם בשם מקראים לז' ויום המות מיום הולדתו
ביאר דבריו שמדבר על השם שקנה האדם בעה' מתוך
מעשיו וקוראים אותו באותו השם יום המיתה זה השם הוא
הביקרי ושלל על השם הנקרא ביום הולדתו כי אז קוראים לכל
הבבדים והיה כבדיק הרשע ואין שם לשם האד' אלא השם
שקוראים לאדם ביום המות וזהו יום המות מיום הולדתו כלו שם
הנקרא ביום המות הוא עולה על השם הנקרא ביום הולדת
וזהו כח' חלה תולדות נח מהלך תולדות העכס וקנה שם טוב
לעבדו שמקודם היה נקרא נח בשם המקרה שנקראו ביום
הולדתו ועכשיו מתוך פרי בדיקותיו קנה הייח ונקרא שם חרם
נח שם העכס שנקראים לו ביום המיתה ולכך חמר לה תולדות
שפכל תולדות הבן ואמר אלה הם עיקר התולדות אבל תולדות
הבן האב נקרא נח והבנים נקראו שמות אחרים שם חם
ויפת ולוה כמך ואמר ויולד נח בולומר שאלו תולדות נח הם
עיקר וטפלה להם תולדות הבן ויולד נח את חם את חם כ'
עוד ירצה עם מחול הבה עושה חסר עם הראשונים בזכות
האחרונים אלה תולדות כו' והכוונה לחול לסמוך פסוק זה עם
פ' שלפניו בסוף הפרשה כי מחמתי כי עשיתים ונח גם כן
בכלל היה שאפילו נח לא היה כראי להנצל אלא שחמא חן בעיני
י' אלה תולדות נח פירוש אפי' שלא היה כראי להנצל ממ' נח
בהפך לחן ומכאן חן בעיני י' בזכות אלה תולדות נח בזכות
הבדיקים הבאים מתולדותיו ונתנה התורה טעם למה לא היה
כראי להנצל והוכרך לזכות תולדותיו לז' נח איש בדיק תמים
היה בדורותיו על האמת שחט היה בדיק אבל לא היה מחכי
את בני דורו כי בשלם ובמיסור הלך אחס תמים היה עם
דורותיו ולא היה מתקוטט עמם על רוע מעלליהם אלא היה
תמים ומשלים עמם ואמרינ' בנר' האי כור בא מרצון דרחמי
ליה בני מתא לאו מטום דמעלי אלא מטום רלא-מופח לאו
במלי רשמיא ונח נזר בעצמו להיות בדיק ולא חשע על
בני דורו להוכיח ולהחזיר למוטב אלא את האלהים התהלך
נח בינו לבין קונו ולא השתדל על בני דורו שילכו גם הם
בדרכי י' לכך הוכרך לזכור בזכות תולדותיו לפי שגדול עונם
מי שאינו מוכיח ומעחה ביר אחרים כמחול במרדא מעולם לא
יבאה מידה טובה מפי הצה' ונח בן אלא על י' שיש טרד
למחות כו' רכתיב והתוית תל' כו' ועל דרך זה דרך הרב
כמהרם אלמך ז"לה ופי' משה עשה לך תיבת עצי גוש' כרעה
הזה לבעשמו מרה כנבר מרה כסם כנבר הוא בתוך ביתו
ולא נזקק להוסיף לבני דורו ולהיטיבם ולהדריכם בעבור אחרים
לכך כנבר גם הוא בתיבה והיתה הכלתו באופן זה סגן' בב'
כלא יב חרם כמפלט רשעים בנהינם וזהו עשה לך למרק
חטאתך שלא תאכח לבני דורך תעשה תיבת עצי גוש' ותיח
ריח גפרית שהוא רבד' שניחם בו בנהינם כסם שהי' מריח
ריח מעשיהם הרעים ולא תחית בורם וגם אתה לא רכתי

דרוש ראשון

לפרשת נח

יג

כמו לעתיד לבא דכתיב הכנעני בן קנעני ימיו ויהי קנעני טוב
כי כמנהגו וכוונתו ביה היו באותו הדור שחיותו מן המעלה ולא מן המטה
אמנם חזל במשנה טוב תירצו ענין זה ואם כן הלא כלל השמות מן
שנה מתו בעון אבות כדאמרו חסידות שמתו במי קנעני מלך שנה
בעון אבותם אפילו שהם אינם בני שנתם וכפי זה ביאר חזקוני
נח משה לא תולדו נח כי לא פסל שאר התולדות הפחותים מבין ק
שנה שנאמר ולא יוכלו ונתק' התורה טעם לזה לא תולדות נח
נתקיימו ויכולו יותר מאשר לפני שנה אבותיה היה אדם כד' תמ' ו
ולזה לא היו ראוי לעונם לא מחמת אבותיהם כי כד' תמ' היה ולא
מחמת עצמם לפי שהיו פחותים מק' שנה אבל שאר בני הדור היו
מתו בעון אבותיהם לא יוכלו לא תולדות נח בלבד והוא פסל
נכון מיום על דחל' ויהיה רבים להקדמותם שערות מעטו נח
וכדקתו היה בערך דורותיו ולכך יכול בתוך מנצח' שלא הית'
דקתו לא בערך הדור ההוא וכזה נבא לבאר החומר שהענין
תחילה יום לעמוד בו היבא רמזו בפני הכתוב הללו שא' תמ'
שפטם כשאתה דן הרשעים ולא תבא במשפט בזמן שאתה דן
הצדיקים והצדוקים לא הזכירו דק' ורשע' וכן קשה ברא' שפטם
בעה' ולא תבא במשפט לעהב היבא נחמ' בכתובי עה' ועלה'
הביאור כל ער רשע' ראשו' דרש' הכי שפטם י' כי אם בתומי
הלכתי כי כאלם' בתומי ובזמן שבתומי הלכתי ואי' כלל ולא
לאחר' חתי' שפטם' שאר תומי ותומי לק' וכו' כיון שאתה דן
אותי בזמן שהמרומ' באות טעה' אף בהם פטעה טוב אף גם א'
סכול' רשע' ואם תב' זכו ותומי לא תמ' זולתי כי אם בתומי
הלכתי לבדי באותו זמן שפטם' שנת' מעט' לגר' סכול' רשע'
וכדקתו לא היה ש' במעלות אבל כשאתה דן הצדיקים' תרשע'
ואם אל תבא במשפט את עבדך בזמן שלא ידק' לפיך כל' ודי
לא כל הדור לטול את י' וטול' נדרכ' רבא להדרי' דק' כי בערך
דק' גמור' לא יד' כל' מי שחש' שה' כד' ואם כל' ודי שהדרי' כ'
די שכל' חש' מי שהדריק' במיתת' קרוב' לא' שלא יד' כל' ודי
כל' הדק' כס' כד' כשה' עומ' בפני אחר' גמור' טוב' מעט' שאר
דקתו נערס' בפניה ואי' כס' כל' בדרך נח בערך אברהם
לכך התפלל בזמן שאת דן את הצדיקים כי אז לא יד' לפיך כל'
הדק' כס' כד' א' תבא במשפט את עבדך בזמן ההו' שבער' במי
עליו חס' מופט' ד' ב' שפטם' וקר' הכי ק' שפטם' י' בזמן
שאי' בתומי הלכתי פים בדי' להחז' ברא' י' וללכת' אי' בתומי
דאי' בעה' פים מק' לאר' לרדוף את המצול' לל' כה' ואז שפטם'
י' א' תבא במשפט את עבד' בזמן שאי' מעט' וחטבון ואם חפץ
האדם לל' בתו ולהחז' במכ' אינו יכול כי עבד' זמני' שטורח
בערב' שבת' יאכל' בשבת' וכן מי שטורח' בעה' טה' על המעט'
ואכל' עם ואכל' לעתיד' לבא לא יד' למי' כל' ח' לא יוכל להשיג' טוס'
פלימות' ודקתו' להי' דק' לפיך כל' ח' כיון שטורח' שלם הגמול'
ולא עולם המעשה ובאותו זמן שלא יוכל האדם להשיג' טוס'
פלימות' ודקתו' כי לא ידק' לפיך כל' ח' דהיינו לעתיד' לבא
בעה' ח' לא תבא במשפט את עבדך וכזה כתב' אר' הס'
פיתסי' באר' הטוב והא' מסכי' להקדמותיו כי נכח' עיניו' כל'
דרכי' אי' לתת' לאי' כדקתו' : בילאיו

כי מתו וכו' ופס' בקרב הארץ חם ויחם' לה' למח' מדת הדק'
מתו כג' נח אף אף דן על כל הפס' כל' בסר' מה' ענין ונות' כי
על אותו ענין ק' כל' בסר' בא' לפי' בין דק' ובין רשע' ואפי' ק'
נח ובניו שאין להם טוס' הכל' כלל' ולכך הכי' משחית' את הארץ
על ענין הגזל כי מלאה הארץ חמס' מפניה' ובכך י' מקום' למח'
ובזה להכיל' את הפורענות' ענין ק' למח' לא חמס' הבה' גזל'
דחס' על העריו' והזכו' כיון שמתק' בו וגם כלל' וקיל' כל' מקום'
שאת' מוש' זנות' אברהם' חמי' ב'ה' לעל' כ' והרב' כמח' אלסוף'
זלחה' פי' מזה' ביאור' הכתובי' שא' וזה' מח' ח' בפי' י' שה' מרת'
הרמתי' כי ברח' לא היה ראוי להכיל' עוד' פי' שראה' הבה' לחתום'
דחס' על מה' שהיה קשה' בעיניה' שהא' הגזל' מסולם' היו' כש' ק'
מרח' ענין' ופס' חמס' מפניה' היה רע' ומר' ענין' החמס'
מה' שלא היה כן על הזכו' טעם' בהתר' וכד' טעמי' ולא היה רע'
בעיניהם' עכ' : ולענין' לתת' טעם' לזה' לפי' שפעה' הבה' שאם'
היה גזל' ריח' מחמס' על הזכות' היה לוקה' נח ובניו' : לא הית' לוקה'
הארץ' שזכותה' לפי' טעמים' הזימ' הוא להר' רש' ועומ' אבל לא'
חריב' הארץ' והבה' ראה' את הארץ' והיה נשחית' טוס' הוא זימ'
וראוי' הוא ללוק' ואם' ח' הבה' על ענין' הזימ' הארץ' תעזב' ואין לה'
טוס' עונם' לכך חמס' גזל' דחס' על הגזל' והחמס' טעמו' זה כל'
העולם' מתמוטט' כדכתי' החמס' קם' למטה' רשע' לא מהם' ולא'
מאחז' כ' שהכל' מתבטל' ונמ' בגזל' דן זה' ספק' ופס' חמס' חמס'
הארץ' שתלוקה' בימי' המבול' כתחל' שאפי' ג' טפחים' של עומק'
המחר' י' ימיו' וטעמו' י' מק' י' כ' ובניו' חם' והכני' משחית'
את הארץ' כל' זכו' להשחית' עם הארץ' על שם' היא נשחיתה'
ולענין' דבר זה' דק' לחתום' גזל' רשע' הגזל' כי מלאה הארץ' חמס'
מפניהם' ומ' מפניה' יתב' לפר' עם מחול' שא' גזל' פח' מחרט'
חמס' טוס' פרוט' וא' סם' בסמו' שבר' המבול' היה חמו' קופתו'
תל' תרמוסוף' והי' כל' א' טעם' פח' מ' פרוט' שאינו יכול להזיז'
ברח' כ' ויום' להקד' למחול' כיון שהתור' העיד' כי מלאה הארץ' חמס'
וקיל' רחמ' הוא טוס' פרוט' אף' דרשנו' שהי' כל' א' לוקה' פח' מ' טוס'
פרוט' כד' שלא יתבענ' ברח' חמס' כל' ער' שאר' הרב' שהיה כל'
א' לוקה' פח' מ' פרוט' כמחול' אבל בהצטרפת' כל' אותם' שהיו'
לוקחי' התרמוסוף' כק' חמס' זשה' כי מלאה הארץ' חמס' מפניה'
חזר' בכלל' ובבחי' כולם' מלאה הארץ' חמס' אבל בבחי' כל' ח' ח'
היה פח' מ' פרוט' ואין חיי' ברח' והבה' ראה' שמלאה הארץ' חמס'
מפניה' בבחי' כל' לכך גזל' עליה' המבול' עוד' שמעתי' מהחכם'
הש' כמח' שמו' די אחר' זלחה' כפי' פס' זה' ווא' לה' למח' שבה'
לתוך' קושיא' למח' לא סילק' הבה' למח' הצדי' כפר' על הדור'
כדכתי' מפני' הרע' חמס' הצדי' שהיה' טעם' כד' א' לכפ' על הר'
ומא' מנינו' בהקד' שהכיל' את הצדי' ואי' כלל' החזר' הוא ש' לא'
כמה' ית' לא' ווא' לה' למח' כל' לפי' האמ' הית' ראוי' מה' להיות'
על נח הצדי' כלל' ווא' יהיה' כפר' על כל' החזר' אחר' לפי' סגליו'
גפיו' לפי' ות' ק' כל' בסר' ותכלי' כל' הבאי' אחר' מה' הרע'
היה' פס' רש' וחמס' ל' ולא חזר' למח' לא הם' ולא תולדותיהם'
עד סוף' כל' החזר' לכך לא סילק' הבה' למח' הצדי' כי מה' שמסלק'
הבה' דק' א' לכפ' על הר' הוא כד' שמתוך' כך רחמי' ית' א' לבו'
וחזרו' וטעמו' א' י' כיון' שפעה' הבה' שאר' להם' תחל' כלל' כי ק'
ותכלי' כל' בסר' גזל' פס' שאי' חזר' למח' לכך אמ' כיון' סגליו'
לפי' ק' כל' בסר' לפי' הכני' משחית' ואתה' בא' א' הקיב' והכלתי'
את כפס' ויהיה' כתבא' שברח' היה לאבר' כל' החזר' הרע' ההוא'
ולכיל' נח ובניו' וממ' ענין' קשה' מה' זה' היה שלא יוכלו' גט' כל'
בני' אותו' הדור' הפחותי' מק' שנה' שלא הגיעו' לכלל' ענשי' כד' של'
מלעלה' שהיה' אחז' סכסכ' הבה' מפני' של' נח ולא הוליד' עד תוך'
ס' כד' שלא יהיה' יפת' כמו הגזל' בן ק' שנה' בזמן' המבול' אלא'
פחות' מק' שנה' שאינם' מעניני' בגד' של' מעלה' פחות' מק' שנה'

דרוש ראשון לפרשת לך

במדרש רב ויחי רעב בארץ וירד אבר' מצרים
בתיב הנח עין אל יריאיו למיחלי' ס'
לחסרו' הנח עין האל' יריאיו ונת' אבר' שטאמר' כי עתה'
יועתי' כי ירא' אל' אתה' למיחלי' לחסרו' שטאמר' תתן'
אמת' ליעקב' חסר' לאברהם' לחציו' מסות' נפש' מסי' תת'
של' חסר' ולחיותם' ברעב' ויחי רעב בארץ'
אמנה 1 3 א ג

דרוש ראשון לפרשת לך לך

אֶל בַּחֲסֵד בְּחֵמָה לֹא הָאֵרֶץ אֲחֵרָה אֲחֵרָךְ כִּי חֲסֵד הִבֵּה שְׂחָלָה חַיִּים
וְעֵצִים וְזֶה הָדָרְךָ לִכְנֹס בָּהּ לֹא הָיוּ חֲנֻכָּתוֹ מִפְּרִדִּים מִמֶּנּוּ
וְהָיָה הַלֵּלִי עִם אֲבֵרָה עֲהָרִי כִּי הָיָה בְּרִשְׁתָּם מִתְחַלֶּה כְּשִׁינָלוֹ
מֵאֶרֶץ לְלִכְתּוֹ אֲרֻחָה כְּנֻעַן כֹּל מַעֲיִינֵי יוֹתָהוּ לְהַפְרִדּוֹ מִחֲבֵרָתוֹ
קִרְסָעִים לִכְךָ פָּתַח וְחָמְלָן לָךְ לָךְ הָאֵרֶץ אֲשֶׁר אֲחֵרָךְ וְלֹא עָלָה
לָךְ כִּי מִתְחַדֵּךְ כִּי יִמְנָעוּ אֲבֵיךָ וּמִוֹלָדְתוֹ מִלִּכְתּוֹ עִם אֲבֵרָה לְקִיּוֹן מִלֹּא
הָיוּ יוֹרְשֵׁי עַל אֲשֶׁר הָיָה הַלֵּלִי וְנָחַל מִקֵּץ מִנְחָתוֹ וְכֵן הָיָה שְׂבִיתָתָם לֹא
וְדָבָר לֹא זָח מִקִּיקְמוֹס וְהָיָה וְיִלְךָ אֲבֵרָה כְּאֶשֶׁר בָּרַךְ אֵל הַפְּרִדּוֹס
מֵהֵלֶךְ הָיָה לְבָרֵךְ כְּאֶשֶׁר דָּבָר אֵל שֶׁהָרְבּוּ הָיָה שֶׁהָיָה לְבָרֵךְ וְיִלְךָ וְכֵן
עָשָׂה אֶל סִקְלָךְ אֲתוֹלוֹת וּבְאֵמֶנֶע הָדָרְךָ מִבְּחָלָה לְלוֹט שֶׁבֵּחַ מִלֵּא
מִבְּלִי יִתְעַל אֲבֵרָה וְלֹא הִכָּה לְרַחֲמוֹ כִּיּוֹן שֶׁ אִהּוֹ שֶׁהָיָה בֹא לְיִטְהַר
וְלִהְיֶה עִמּוֹ לְשִׁי לְקַח עִמּוֹ אֲחִיכֶם עַל יוֹקֵחַ אֲבֵרָה אֶת שָׂרִי אֲשֶׁתּוֹ
וְאֶת לֹט וְכֹה אֲכַנֶּה לְפָנֶיךָ מִיּוֹם וְאֲבֵרָה בֶן עֵה עָנָה וְהָרָאנוֹם
אֶל פִּירְמוֹ שֶׁהָיָה טַעַם לְהִלֵּךְ לֹט עִמָּה מִלֵּא הָיָה לְטַם שְׂמִים אֲלֵה
סָרְחָהוּ לְאֲבֵרָה בֶן עֵה עָנָה וְהָיָה לְשִׁיבָה בְּבִחָתוֹ מִחֵדָר וְלֹא
בֶן לֹ מִיִּרְעָתָהוּ לִכְךָ הֵלֶךְ עִמּוֹ לְיִוְרָמוֹ וְלִי נִרְאָה שֶׁהָיָה לְתַת
טַעַם לְאֲבֵרָה בְּלֹא רַחֵם לְלוֹט הַהוּלֶךְ עִמּוֹ וְלֹא חָסַם כֵּן יִתְלַכְלֶךְ
חֲזִי אֲחֵר מַעֲשֵׂיו כִּיּוֹן שֶׁהָיָה כְּוֹנֵנִית לְהַרְחִיק מִמּוֹלָדְתוֹ מִפְּנֵי
דָּבָר זֶה לִּזְהָ אֲחִי וְאֲבֵרָה בֶן עֵה עָנָה בְּבִחָתוֹ מִחֵדָר וְלֹא חָסַם כֵּן
חֲזִי יִתְלַכְלֶךְ עִם לֹט כִּיּוֹן שֶׁהָיָה בֶן עֵה עָנָה וְכִיּוֹן שֶׁעֲבָרָה עֲלֵה
עֵה עָנָה בְּקִרְוָה רַבִּי חֲסִידֵי יִצְחָק וּמִוֹלָדְתוֹ הָיָה שֶׁלֹא יִחַס לִכְךָ
לֹא רַחֵם לְלוֹט כִּיּוֹן שֶׁבֵּחַ מַעֲשָׂיו וְהָיָה לֹא קִרְאוֹ וְלִפְיִי יוֹקֵחַ אֲבֵרָה
אֲחִיכֶם אֶת שָׂרִי אֲשֶׁתּוֹ וְאֶת לֹט וְכֵן עֲשֹׂר יִרְכֶּכֶּי דֶרֶךְ זֶה וְאֲבֵרָה בֶן
עֵה עָנָה מִלֵּא חָסַם אֲבֵרָה שֶׁמֵּא יִתְלַכְלֶךְ עִם לֹט לְשִׁי שֶׁכֵּן עַל
עָנָה הָיָה בְּמַעַם בֶּן הַבְּתָרִי וְעַם הַבְּטַח מִפִּי הִבֵּה וְאֶת תְּבֵאָה
אֲבֵרָה בְּעָלָה תִּקְבֵּה בְּכִיס טוֹב וְעַכְשֵׁי בְּבִחָתוֹ מִחֵדָר עֲבָרָה חֲסֵד
עֲנִי אֲחִי אֲתָה הַהִבְטַח וְאֲבֵרָה בֶן עֵה עָנָה בְּבִחָתוֹ מִחֵדָר וְלִפְיִי
לֹא רַחֲמוֹ לְלוֹט כְּהֵלֶךְ אֲתוֹ כִּי מִבְּטַח הָיָה שֶׁלֹא יִחַס עֹר וְכִיּוֹן
טָלוֹט בֹא לְטָה מַעֲשָׂיו אֲחִי רָאִי לְרַחֲמוֹ וְלֹא יוֹקֵחַ אֲבֵרָה וְכֵן
עֹר יִתְבָּאֵר מֵה שֶׁמֵּא לָךְ עִם מִחֻלָּ בְּמִ רַבֵּה ד' וְכַח פִּתּוֹחַ
בְּמַעֲשֵׂי בֶת וְרָאִי אֲחִיכֶם וְעַכְשֵׁי עִמָּךְ וְכִי אֲבֵרָה מִשֶּׁל לֹא אֲשֵׁה
עֹב מִמֶּךָ לְמִקְוֹ וְרָאִי שֶׁ בִּירָה חֲלָק אֲחִי תִלָּחַם סֶהֱבִיר הָיָה בִּלְא
מִנְהִיג הַבֵּן עֲלֵה בְּעַל הַבִּירָה וְאֲחִי לֹא הָיָה בְּעַל הַבִּירָה כֵּךְ
לְפִי שֶׁהָיָה אֲבֵרָה אֲמוֹרָה קִיאָרָה מֵהַעֲשׂוֹל בִּלְא מִנְהִיג הַבֵּן עֲלֵה
הִבֵּה וְאֲחִי לֹא הָיָה בְּעַל הָעֲשׂוֹל וְיִתְחַל הַמֶּלֶךְ יוֹשִׁיכִי לְפִיטוֹתֶיךָ בְּעֹלָה
כִּי הָיָה אֲחִיכֶם וְכֵן הָיָה יוֹאֵל ה' אֲבֵרָה וְכֵן מִתּוֹרֵי בְּרִי פִיר כְּוֹנֵת
הַמִּיאָרָה מִרְבִּי וְכַח דִּקְרָךְ בְּטָנוֹב כֶּסֶל לָךְ לָךְ גַּם הַסָּרֵר שֶׁל
מֵאֶרֶץ וּמִוֹלָדְתוֹ וּמִבְּי אֲבֵרָה שְׂחָלָה מִסּוֹר שֶׁהָיָה קוֹדֵם הַוֶּלֶךְ
הָאֵרֶץ מִבְּי אֲבֵרָה וְאֲחִיכֶם מִתּוֹלָדְתוֹ וְאֲחִיכֶם מִתּוֹלָדְתוֹ וְהָיָה מִבֵּית אֲבֵרָה
וּמִוֹלָדְתוֹ וּמֵאֶרֶץ עֲשֹׂר מֵאִי אֲשֶׁר אֲחֵרָךְ לִכְךָ הָבִיא זֶה הַכֵּן וְנֹ
מֵאִי שְׂמַעֲי בֶת וְרָאִי אֲשֶׁר יֵם לְדָקָר בֹּא לְמַה הַפְּסִיק וְאֲחִי רָאִי בֶן
שְׂמַעֲי וְכֵן וְהָיָה אֲחִיכֶם שֶׁהָיָה הַכֵּן עִמָּךְ שְׂמַעֲי הֵלֵךְ שְׂמַעֲי בֶת וְהָיָה
אֲחִיכֶם וְרָאִי לִכְךָ הָיָה הַמִּשְׁעָל שֶׁהָיָה אֲבֵרָה אֲחִיכֶם שְׂמַעֲי הָעֲשׂוֹל בִּלְא
מִנְהִיג וְהָיָה מִשְׁעָל שֶׁהָיָה בִּירָה וְלִכְךָ אֲבֵרָה הַחֲמָה רוֹלֶקֶת
בְּיוֹם וּמֵאִיר וּמִ

אמונה אומנתו להאדם מאשע ערילב ועדן האל ויחזק
להאומנו ולקד'ת תח' כספיו כמו שמעני' ב'אברה'
אבית עה שמעפון קדשו המצוה הוא ית' לפדות נפשו מני שחת
נהגלו מאור כבדים להכניסו תחת כנפיו ולא זו מחבבו עד
מזוהו להתרחק מארצו ומולדתו עת יתלכך ח'ו במעשיהם
עבדו להתקרב ולבא אל הארץ הטובה והקדושה להשפיע עליו
מפע רבון וקדושה ויתירה בגלוי עסיכה כמו שנאמר א' הארץ
אשר ארץ והטובה אשר אתרלה אלך בגלוי עסנה וכן היה
ברכתיב ויבואו ארבע בגעץ ויבן עם מזבח לה' אברה'ה אז הרי
בכל מעשיו ית' הוא לקרב את הברכה ולספיעו ולהחזיק בימינו
על דבר אמת ועמם דרך כחומר ר'ל בא' לטורח מאשיעם
אחרו ובוזה כבא לב'אור תפלת הפרשה ולעורר מה מעורר
הראשונים גם קצת דקדוקים אחרים ויש להקדק תחלה אומרת
לך לך ור'ל דרשו להב'אור ולטובתך עוד דרשו לך אני פטור
מחיבור אב ואם ואני פטור למחרים מכבוד אב ואם וכאנתם
ז' פירם מורי ב'ל טאברה פטורוהו מחיבור אב טהרי היה אבן
ערן חי והקב'ה חסדו לתרח אבי אברהם למת כי הרמשים
בחייהם קרוי מתים ולכך כתיב תחלה וימת תרח בחרן סהיה
במשב למת אבל ליעקב אבינו לא פטור הקב'ה מחיבור אב ואם
טהרי כטברח לחת אפי' טהיה אבם מפני אחיו עשו הרשע
עם כל זה עמם על סהיה כבוד אב ואם ברכתי זה לי עשרים
טנה כל העמים הללו טיפכתי בבית לבן עלי מוטלים לפרוע
טהמחתי כבוד אב ואם וכן מצינו שפירם יוסף ממנו כב' טנה
כגבר כב' טנה טלא כבד' אבותיו וזהו טחמרו ר'ל ואין אני פטור
לאחר מחיבור אב ואם והוא כגבר יעקב אבינו ע'ה ועוד יש
לדקד' כפל מארברך וממולדתך ומבית אביך טהרי כיון טבוהו
למדת מארצו הוא בכלל גם ממולדתו ובית אביו ולא עוד אלא
טאין כבד' למקרא טקדוש יבא האדם מבית אביו ויחזק יובא
מזכה ממולדתו ויחזק יובא ממך לעיר ואז כך ה'ילל לך מבית
אביך וממולדתך ומארברך וע'ק אומרו אל הארץ אשר ארץ
ולא גילה לו וכבד' בארצו כזה למעלה גם ח'ל דרשו לחבבה
ב'יטיו וליתן לו טכר על כל כבוד וכבוד ועוד יש להבין מה
טאמר ואעפך לגוי גרל וח'ל דרשו ואעפך טיכאן ממך יטראל
הנקראים גוי גרל וע'ק כפל ואברך והיה ברכה ולמה הפסי'
ב'אברה' שמך בין שתי הברכות בין ואברך לזהיה ברכ' וחזר
ושלם ואברה' מברכך כיון טהיה מברכו ברכתיב
ואברך מחזורך יש לו לברכת ב' אדם גם ב' יאש וש' למת
טנה למור ואברה' מברכך ויחזק אחר ומקל'לך אחר ומה
וכבדו כך כל משפחות הארציה ועד וילך אברה' באשר דבר
אליו ה'וילך חתו למת ה'לל וילכו אברה' ולוטו ועוד דקדק קדש
ואברה' בין חמם טמים וטבשים טנה היחך הוא מתייחס טס :
חביאור לעד טרפה הנה לזכר ל'אברה' ולהבטיחו תחת כנפיו
כי מכה את לבבו כאח' לפניו וממעון קדשו המצוה
לתחמו ולטעור בדרך טובה ולהרחיק מעליו כל מים ואופם
דברים המעכבי הכלחת נפשו ולפי טכתוב למעלה ויחזק תרח
את אברה' בגו וכו' ללכת ארצה כנען לזה אחר לו הקב'ה עכסין
לחבריהם לך לך הליכ טתיה' נקרא' על שמך ב' בהליכה אחרת
טהלך עם אביו מאור בארץ לחר' לא נתייחס 'ההליכה ההיא
בטם אברה'ה כיון טהיה הולך עם אביו והבין הוא טפל לאביו
לכך נתייחסה בטם אביו וכולם טפלים לו כרסתיב וקח' חרות
את אברה' בגו וכו' ויבואו ער חרץ אב'ל ה'יכ' ארצה הבה' טלא
ילך עם אביו טהרי חטבו' הבתו' ב'אן מת וטבל' חן העולם טמ'
וימת תרח בחרן ואב' ההליכה הטחת תהיה לך נקרא' על שמך
טתיה' אחרת עיקר ולא ילך אביך אחר עת ח'ו יתלכך במעמט
כי אח' לרשע אח' לטכסו ולכך לא ג'ל לו הבה' חסיה מר'ו הליכתו

79

אֲחִיךָ הוּא שְׂמִיעִי וְהָיָה אֲחִיךָ בֵּית אֵל הַכּוֹנֵן לְיֹמֵךְ שְׂמִיעִי לְאִשְׁרֵי
אֵלֵי מִסְתָּה אֲחִיךָ דְּהֵימִי בֵּית שִׁתְּתִסְתָּה כִּמְנַתְּהּ הַבַּת שְׁעוֹנֹת אֶת
בֵּית אֲבִיהָ לְלִכְתּוֹת אַחֲרֶיךָ בַּעֲלָהּ גַּם אֶתָּה לָךְ וּבִכְךָ תִּשְׁגֶּה
מִרְחֵה הַכְּבוֹדֹת חֲתוּמֵי לְרַבְרֵינִי שְׂכֹנֵי הַקֶּבֶדָה שְׂכֵחִי עִמָּךְ וּבֵית
אֲחִיךָ וּבְחִיטֵי הַשִּׁסְכָּה הַסָּדֵר הוּא כְּתוּקוֹ שֶׁבְּתַחֲלֵה שׂוֹכֵחַ
הָאֵדָם מִקּוֹם מוֹלֶרְתּוֹ וְהָאֵל שְׂכֵחַ מוֹלֶרְתּוֹ וּמִשְׁפַּחְתּוֹ וְהָאֵל
יִשְׁכַּח אַחֲרָיו חֲבִיב שְׂהוּא אֲבוֹתוֹכָם בְּבִהְיִי זֶה רַבֵּר הַכֶּתֶן וְהָלֵךְ
לָךְ לָךְ לִתְקֹן עֲצָמְךָ שִׁתְּגִיב מִרְחֵה הַכְּבוֹדֹת זֶה יִהְיֶה מִלְרַבֵּךְ
שִׁתְּסַכֵּחַ אֶרֶץ מְגוּרֶךָ וּמוֹלֶרְתְּךָ שִׁתְּסַכֵּס וְעִדֵּךְ וְכֵחַ הָאֵל לְבִי
אֲבוֹתֵי לִכְךָ כֹּהֵן לִבִּי מְבִית אֲחִיךָ וּבִזָּה תִּשְׁגֶּה מִרְחֵה הַכְּבוֹדֹת
וְהֵימִי דְּסִתִּיב אֵל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אֲחִירָךְ מִרְחֵה הַכְּבוֹדֹת חָסֵה וְהָיָה
וּמִתְקֵן הָרִחֵה יִהְיֶה קִרְבֵּן אֵל הַלְהִטְוִי אֲחִיךָ מִקִּרְבֵּן עַל תּוֹכֵךְ
דְּבִרְיִי וְלִיבִי לְפָרֵשׁ עוֹד בְּכַתוּבֵס לָךְ לָךְ שִׁרְפָה הַקֶּבֶדָה לְרִמּוֹת
לְאִבְרָהָם אִחִי הַדֶּרֶךְ יִלְךְ אַעֲשֶׂי שְׁלֵחַ רִצָּה לְגִלּוֹת לִי בְּפִירּוֹשׁ
מִן רִמּוֹתֵי לִי לָךְ לָךְ כְּלֹמֶ' לְמִתְקוֹן שִׁתְּהָה חֲפֵץ לְלִכְתּוֹת דְּהֵימִי
אִרְכֵּה כִּנְכֵן שְׂכָךְ הִיָּה בְּרַעֲתֵךְ כְּשִׁיכְלוֹ מִלּוֹד כְּשִׁיכְלֵי לְלֵפֶת אִרְכֵּה
בְּכֵנֶךְ כִּרְכִּיבִי וְיִקַּח תִּרְחֵם וְכֹל לְלִכְתּוֹת אִרְכֵּה כֵּנֶכְךָ אֲחֵסֶךְ אֶרֶץ
בְּכֵנֶךְ הוּא מִחֹם גִּזְלוֹ וְכֹחַ מִרְחִיטֵי הַרְבֵּה לִזֶּה אֲחִיר אֵל הַמִּקּוֹם
פִּרְטִי וְהַמְרִידָה אֲשֶׁר אֲחִירָךְ וּבְדִבֵּר הוּא הַבֵּן אֲבִרָהָם שְׂכֹנֵתוֹ
וְהַתֵּהָה לְלִכְתּוֹת אִרְכֵּה בְּכֵנֶךְ מִמֶּה שִׁרְפָה שְׂרַעֲתֵס הִיָּה כְּשִׁיכְלוֹ
מִלּוֹד כְּשִׁדִּים לְלִכְתּוֹת לְאֶרֶץ כֵּנֶכְךָ וְכִין שְׁלֵחַ אֵל לִי הַקֶּבֶדָה אֵת לָךְ
אִרְכֵּה בְּכֵנֶךְ אֵת הַבֵּן שִׁרְדֵךְ אִרְכֵּה הוּא הַלֵּךְ וּמִשֵּׁל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר
אֲחִירָךְ הוּא עַל הַמִּקּוֹם הַפִּרְטִי וְאִשְׁרֵי יִחַדָּה שְׂמָה וְלִכְךָ הַלֵּךְ דֶּרֶךְ
אִרְכֵּה כֵּנֶכְךָ עַד מִכְרָחֵה אֵלֵי הוּא יִחַדָּה לָךְ לָךְ מִלְרַבֵּךְ וְכֹל לְהֵי
בִי תַחַת שְׁלֵשׁ הִיָּה אֲשֶׁר שִׁימַעַת אֲבִירָה מִחֵלֶךְ לְאֶרֶץ בְּכֵנֶךְ אֵס
מִבְּחִיטֵי הַמִּקּוֹם שִׁבְתִּגְדֵּל בְּגוֹמְחֵה הִיָּה שְׂמָה לִי בִיחַן מִקֵּץ עַל
יִשְׁכִּיבִי זֹאת וְעַד אַחֲרֵי כִי יִדָּךְ יַעֲזוֹב אֲבוֹתִי וּמִשְׁפַּחְתִּי כִי אֵל לְבִי
חֹלֵל וְעוֹר מִמֶּה חֲמֵרֵת הַמִּמָּן כִּי הֵיךְ הוּא מִחֵר יִמּוֹת אֲבוֹתֵי וּבִזָּה
זָרִים יַעֲזוֹבוּ וּבֵית וְהָיָה מִחֵלֵת אֲבוֹתִי לִזֶּה הִיָּה כְּרָחֵה לִי שְׂמִית טוֹב
לִי לְהַתְקֵן עַד שְׂמִית אֲבוֹתֵי וּיִרְשָׁה וְהָאֵל יִלְךְ כֹּאשׁ דְּבִרֵי הַלֵּזָה
אֲחִיר הַקֶּבֶדָה לָךְ לָךְ וְכֹל לְבָטֵל כֹּל ג' בְּחִיטֵי אִלּוֹ וְאֲחִיר לָךְ לָךְ
מִלְרַבֵּךְ שְׂהוּא עַל בְּחִיטֵי הָאֶרֶץ וּמִגֵּד הַמִּקּוֹם וּמוֹלֶרְתְּךָ שְׁלֵחַ
תַּחֲמוֹס לְהִתְקֵן קִרְבֵּן לְבִי מִשְׁפַּחְתְּךָ וְגַם מִבֵּית אֲחִיךָ דְּהֵימִי
בְּחִיטֵי הַנְּחִלָּה שִׁכְרִירָתָה בֵּית וְהָיָה מִחֵלֵת אֲבוֹתִי וּכְכֹ' הָרִאשׁוֹנִי
שְׂהוּא הָאֶרֶץ אֲשֶׁר כְּתוּבֵל בָּהּ וּמִגֵּד הַמִּקּוֹם שְׂהוּא שְׂמָה לִי אֲחִיר
אֵל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אֲחִירָךְ בְּגִילּוֹי שְׂכִיבָה וְכִין שְׂגִילּוֹי שְׂכִיבִי בְּאֶרֶץ
הַהִיא בּוֹרָחַ שְׂמִשְׁתֵּם הִיָּה לְכָל הָאֶרֶץ אִשֵּׁי וְהָיָה מִלֵּךְ בָּהּ שְׂהוּא
שְׂמָה לִזֶּס וּכְכֹ' מִה שְׂהוּה קִשְׁתִּי בְּעִימִי לְהַתְקֵן מִמְלָחָתוֹ
וּמִשְׁפַּחְתּוֹ אֲחִיר וְהָיָה עִמָּךְ לְגוֹי גִּזְלוֹ וּמִחֵלֵת לְפִיךְ וְהָיָה לָךְ חֲבֵרָה
בְּחֵלֵה מִבְּחִים וּבְמֵת לֹא יִהְיֶה לָךְ כּוֹרֵךְ לְחֹבֵר אֲנִסִי מִשְׁפַּחְתְּךָ
כִּי מִתְקֵן יִהְיֶה בְּגוֹ גִּזְלוֹ וְעַכְשֵׁי מִמָּן וּכְכֹ' בְּחִיטֵי הָאֵדָם וְהָיָה מִן
אֵל אֲבִרָבֶרֶךְ וְדִרְשֵׁה רָחֵל וְאֲבִרָבֶרֶךְ בְּמִימָן שְׁלֵחַ תִּשְׁכַּדֵּךְ לִירֻשָּׁתִּי
אֲבִיךָ וּמִשֵּׁל עוֹד וְאֲבִירָלֵךְ שְׂמָךְ וְהִיָּה בְּרַעֲתֵי יִרְכֵּה אֲעֵל וְק

דרוש ראשון לפרשת לך לך

הנה אומר מה שאמר לו מקודם במעמד בין הבתרים
אמר מה יהיה ורעך ואפסר עזה כוננו חזל באמרו
בהבדלם בהא בראם עוד דרשו בהבדל פאברה וכל האלך א
מקום אחד כי אברהם והעמים כולם נתהוו בתולדות בנות
הא שהסוף עליהם יאמר עוד ואברהם מברך בלשון רבים
כי רבים יהיו ורמי שלומך ומברכים אותך ומקללך לאור
בלשון יחיד והטעם ונברכו כך פירוש בפיכתך יתברכו כל
מספרות הדרמה וכן מהם חלשים שאם מברכים אותך הנה
מתברכים ואעפי שהם ראויים להתקלל יתברכו בשבילך
בברכה אחרת על כן רבים יהיו ורמי שלומך ומברכים אותך
כדי לקרב לעמים התועלת שיתברכו גם הם בשבילך ואפסר
להקיר בכמות שמברך נקוד בפתיחת אות הרים ורמי
להקיר שבה תחת רמים והוא לרמז מה שאחזל והיה ברכה
הברכה מסורה בידך לברך מי שתחפץ ואני מסכים על ידך
ועל ואברהם מברך בפתיחת שהוא פירוש כמו מבורך והם
קאמר אברהם המבורכים מפני שאמרים עמך ואני אברהם
ומורי מורי פירש שאמר אברהם ואחר כך מברך ובקללה
ומקללך ואחזל אור לפי שמה טובה מרובה ממורי פורענות
ולכן בברכה הקרים ואברהם למי שהוא פקיד לברך אכל
בקללה אחר שיקללך בפועל אחר כך חזר עכ וילך אברהם
כאשר דבר אליו ה' בא להודיע מעלת אברהם שאעפי שהבטיחו
הקודם ברוך הוא כמה הבטחות ממך אברהם לא פנה אל
ההבטחות ההם רק יבטח בשם ה' ויסעף באלהיו וילך אברהם
כאשר דבר אליו ה' ולקיים דבר ה' בלעד הלך ולא לביט
ההבטחות הללו כי זולת ההבטחות גם כן היה הולך לקיים
דבר ה' ולהיות כוננתו לעשות רצון קונו לא שקטולא נח בצום
מקום ער שהגיע למקום חפצו וזו ויבאו ללכת ארצה כנען
ולא שקטולא נח ער ויבאו ארצה כנען ולא עשה כתרם אביו
שנח הוא יבא ללכת ארצה כנען ואחזל מנח לכף רגלו
בחרן ויסעף בחרן ולא חשם אכל כוננת אברהם היתה רצונה
לפנים ויבאו ללכת ארצה כנען וכן עשה ויבאו ארצה כנען
הרי רצונו למה שאמרנו כי עין ה' אל יריאיו והגשים אל ה'
לקרבהם ולהחזיק בידם ולא יעזוב את חבדיו לעולם נשמר
בכמה הבטחות כפולות כמה וכמה טובות ומעלה יתחמץ
כל לבב על גבר כאברהם הולך בתומו דרך והבטח כמה
הבטחות ואפסר לגוי גרול ואברהם איך ירד למצרים מפני
זלעפות רעב ולא בטח בשם ה' ונסעף באלהיו כי הוא מסביב
לכל חי ויפרנסהו ויחיהו ברעב שהיה כמה וכמה היו
הנפארים בארץ כנען והוא הים עזרם ויפרנסם הוא יעריץ
לאברהם וצבי ביתו ומה הבטוח הזה של אברהם שירד
למצרים והרמץ אל חסבו לעוף ואמר שעל זה גלו בניו
למצרים ואמנם חזל חסבוהו אחד מעמר נסתמת נסתמה
אברהם וכדקה תחשב לו והנה לפאת ירי חובות ספק
זה אמר צריכים לבאר תחלה המאמר אשר העצם בתחלת
הברר ים לדרוך אמרו כתיב הנה עין ה' אל יריאיו ומשמע
דרמי קרא אהרדי ולמה שניה מהלשון המהוב בלשון חכמים
אל שהוא הדר הנה עין ה' אל יריאיו ועין אומרו למי זלם
לחסור שגאמר חסר לאברהם ומשמע דרמים למיחלים על
אברהם שמיחל חסר היתה הפך ממה שאמר הכתוב ושמו
דרך ה לעשות דקה רמוס שמירת החסר היתה באברהם
שהוא גומל חסדים אבל לא אמר שהוא מוחל חסד אלהים ועור
קשה מאי מיתתו של מרד שאל הכונה על שהפילו
בכנען האם לא שייך כאן מיתתו שלא היה כאן מיתת
דביאור נלעד רחל רמו קרא אהרדי דכתיב הנה

עין ה' אל יריאיו שהקדש ברוך הוא מצמיח עליהם וכל
כתיב ויהי רעב בארץ וירד אברהם מצרימה והל לבטוח בשם
ה המסמית על יריאיו ולא יעזוב את חסדיו ולמה ירד מצרימה
כי אין לה מעבור להוסיפו שם במקומם על כן באו רזל לתרץ
ואמרו הנה עין ה' אל יריאיו זה אברהם ואף על פי שאמר אברהם
למצרים הקדש ברוך הוא שהוא בוחן לבות וכלמת רחל וידע
שכונת אברהם היתה לטובה ולא היה מחוסר אמנה חזל לא
להיות אברהם חפץ חסר ודרכו לגמול חסדים טובים עם כל
עובר ושם באכילה ושתיה ולמה ועתה בראותו כי סבר הרעב
בארץ חשם שלא יוכל להתנהג כמנהגו הטוב והישר שהיה
למור בה להחיות לב נדכאים ולהפציע רעבים ועכשו
אומנותו היתה מתבטלת מפני זלעפו רעב ולכן ירד מצרימה
מקום שים מזאנות לגמול חסד ויראיו דרין דרכו לעשות
דקה וחסד עם עובדי דרך ולפיכך אף על פי שהיה מובטח
בהקבה שלא יחסר לחמו בחסר ובכסף כי חסד ה' מועיל
על יריאיו עם כל זה ברח משם למקום שיוכל לעשות דקה
וכמו שאחזל ויקרא שם בשם ה' אל עולם שמתוך שהיה
מכנים אורחים ומאכילן היה מיוחד עם שמים בפיסה
ואמר להם ברכו לאל עולם שאכלתם ממנו ואם כן זלם
הנה עין ה' אל יריאיו הסמיח ממעון קדשו והוא בוחן כליות
ולא כפה והביט שתכלית כוננתו היתה להחיות למיחלים
לחסור של אברהם לגמול חסד עמו ולזנוס כמנהגו הטוב
שמירת החסד היא באברהם שגאמר תתן אמת ליצחק
חסד לאברהם ולא היתה ירדתו למצרים בעבור לחם ביתו
כי לא עזב ולא יעזוב את חסדיו ואמנם העניין והאמנים
מבקשים לחם ומיחלים לחסור של אברהם ולא ימלאו לבם
לראות עין ואבין על פת לחם יפצעו ופירש את לחם על
כן בעבור אותם המיחלים לחסור של אברהם הוכרח לרדת
מצרימה ועם זה ידוק דקה הכתוב שהלל הנה עין ה' אל יריאיו
המיחלים לחסור מאי למיחלים אלא מרבר על עובדי דרך
המיחלים לחסור של אברהם והקדש ברוך הוא כפה והביט
שתכלית ירדתו של אברהם למצרים לא היתה בשביל עשית
אלא בשביל אותם שמיחלים חסד לגמול חסד עמו כמנהגו
שהיה רגיל באמנות דכתיב ושמר דרך ה' לעשות דקה
ואחזל כן לכך נחשב לו לזכות כי האדם יראה לעשים וה'
יראה ללכת דרכה תכלית הכונה שהיתה לטובה ומם להביל
ממית נפשו זו מיתתו של מרד ויתבאר עם מחול שאמר
קמור זה אמרם וקראו את על קאמר והפיל לאברהם בכנען
האם ואם כן מה שאמר לחסור מיתתו של מרד את נפשו
הכונה כי כפה והביט הקדש ברוך הוא בדקה אברהם
שהיה גומל חסד עם המיחלים לחסור ובזכות הדקה הניל
הקדש ברוך הוא כל חסד ילדי ביתו שמנה עשר ושלם
מאות שהלם להלחם עם אמרם בשביל אברהם וכולם נבולו
בזכות הדקה פעשה אברהם דכתיב דרין וקראו לרגל
נבטל כך יתן לשמו גוים וכו' יתן בעפר חרבו וכו' שהיה ודרך
עפר ונעשה חסד מנח מוהרת אברהם למצרים גרמה שם
דברים האחר להחזיק במירת החסד עם העמים והאבות
המיחלים לחסור והיו להחיות ברעב ועור שמותי האם שם
כיכול האוכל האנשי אשר אתו מיתתו של מרד שהיא אמרם
בזכות הרב ואם לא היה מקור רשוא ללכת למקום שאמנה שם
לגמול חסד איך היו נבולו מיתתו של מרד ויוס האלחמה כי
זכות הדקה הוא שמרד להם ולזה אמר הכתוב להביל ממו זלעפם
ואם בשמותו הלל להביל ממות נפשו כיון שמרבר באברהם
בלבד אבל דבר על כל האנשים האלכים עמו בתלחמה של

דרוש שני לפרשת לך לך

טו

במדרשנו נראה למדנו מהלכות פסוקי נפשות וכולם נכללו בזכות
הזאת ועוד התועלת האחר שכתבם ראינו להמנוסם ברעבי
היה רעב בארץ וירד אברם מצרימה לא הלך להחיות לעצמו
אלא לחיותם ברעב לכל אחת: שמחלים לחסות על אברהם:
עצמו ואת ארצו קצת פסוקי מהפסקה שנתעוררו בהם הראשונים
ז"ל מאד כי כבר הרעב בארץ ולא עזר אלא שהיה ראוי לאומרו
בתעלה והוא רעב כבר בארץ וירד אברם מצרימה וכו' ועם מה
מבארתי במאמר ירדנו שלא הלך מפני עצמו אלא שראה כי
כבר הרעב בארץ בכללות הארץ ולא מכל להחיות במדת
עצמו וחסרו וכל עמי ארץ יסובבו את פתחו לרחם עליהם
כמהלכו ולא מכל למלאות שאלתם לפיכך וירד אברם מצרימה
ועד מה העצה העומק בן אברהם וסדה למד אחותי היא
ולא כדאיה ליה סכנה עצומה ואף ג' גם זאת באמר אלהי אומרו
מא אחותי את למען יסוב לך ויחלינה לאברהם למה כדבר הזה
ועד פחד אברהם למד והרגו אחותי כחא אדם משאונך יחיו
מא חכמת ליה ועוד כפל ויחיה כפני בגללך ועד שכי נח
וחתמים הם על העריות ועל שפיכות דמים ואם כן למה חסדם
יותר בן יספכורם ויירגו אחותו כדי שלא לעבור על פני עריות
בשלושה יד באשת אדם והרי כסם שהם מזהירים על העריות כך
הם מזהירים על שפיכות דמים ולא היה פחד למד והרגו
אחותי עולה הנכד למד אשתו היא ועד אומרו ויראו המזכרים
את האשה וחזרו ופסלו ויראו אחתה שרי פרעה וכו' ושתו ראיות
הללו למד גם כן: לראות למה אברהם רכזיה למשם
במסכתנו שחפץ חסד הוא ולמה אין בכל הארץ להעניב
ולגמול חסד עם החיים: בראש לקד וירד אברם מצרימה
ולא ירד להעניב אלא לגמולם כבר בארץ בעד הרעב כבר
ואם יקל מעט הרעב אעפי שלא יסתלק מכל וכל יסוב מיד אל
הארץ הטובה ומורי כד האסף לקח טוב עם מאי רקיל מאסור
לכדת מאי לחסד לארץ אלא אם כן מאתם חסדים ממדת
בכלל פהא רעב כבר וממ המי מילי סכרין שיפד זה בזמן
שהוא בחי ורובה לכדת לכל אכל אם הגיעו לאותה מידה וכל
מא' לכל ואחל הנולד השער דהיינו יותר מסאתים חט' בשלע
אין מחוייב לחזור לא' אלא יסב כדכונן ער סיהיה הסבגחל
בארץ ואברהם לחסד חבתו עם אי הלך לגור בארץ בזמן סכבר
הרעב בארץ וכשהוא השער כשיעור שאלו היה בתוך הארץ
לא היה רשאי לכדת לכל גם סיהיה עכשיו בלל הסתלק לטוב
תקף ומיד היה כאשר הקריב אברהם לכל ביתו ואת כל העם
אשר עמו בחפץ שהיו האלמים עמו לבא מצרימה ואמר אל שרי
אשתו הסה כל ידעתי כי אין אשה יפת מראה בכל הארץ הוא'
ללא את כלבר כי במאמר הארצות יש נשים אחות יפות מרא'
ואין בני אתה המדינה מדיקדקים בפחות ויתר אבל בארץ
הזאת אשה יפת מראה את ואין זולתך והיה כי יראו אותך
המזכרים הכעורים שלא ראו מאורות מימיהם מירגמו אומר
למד אשתו זאת לפי שלא יעלה על דעת שאשה יפה כמותך
ומסרה זולתי לבעלה והרגו אחותי ועם היות השמי עביר סוות
בלי עריות ושפיכות דמים מלל למסוך דם ויבחרו בכך
יותר מנפ לפי שאם ימחמו חי הם מוטאים כל שעה וסעה
וחטונם תרירה בכל יום תמיד במה שהחזירו ודבק באשתו
ולא בהשת חבית אבל אם יירגמו הם מוטאים פעם אחת
ואחל אף בורח עין כי אשה פנויה היא זאת ועד אחת: אלא
הם יחיו חיותי ופחדת שלא יוכלו יגעו בך כי אם בדיעה לפי
שאם חסיה כונעק עליהם בחזנות וכל העם יקומו עליהם אם
יפגשו לה' ש"ח הרין כך לבא על אשת איש אבל אם יירגמו
איתן יחיו ואין מדרס מכל ונסה והרגו אחותי והטעם שיבחרו

דרוש שני לפרשת לך לך למילה

במדרש רבה רבי ישמעאל ורבי עקיבא ארבי
ישמעאל אסר אברהם כחן היה שגא'
נשבע הולא ינחם אתה כחן לעולם ונאמר להלן ונסלת'
את כשר ערלתכם מהיכן יסול אם יסול מן האון אינו
כשר להקריב מן חפה אינו כשר להקריב מן הרלב
אינו כשר להקריב מהיכן יסול והיה כשר להקריב
היו אומריו ערלת הגוף רבי עקיבא אומר ר' ערלות
חן נאמרה ערלה באון הנה ערלה אונם ונאמר ערלה
בפר דין אני ערל שפתים ונאמר ערלה בגוף
וערל זכר ונאמרה ערלה בלב וכל בית ישראל
ערלי לב ונאמר לו רחלך לפני ותיה תמים אם
יסול מן האון אינו רמים מן הפה אינו תמים
מן הלב אינו תמים מהיכן יסול ויהיה תמים חוי
אומר זו ערלת הגוף מקרא אומר וכן חיסים יסול לכם
כל זכר לרורותיכם אם יסול מן האון אינו שומע מן חפה
אינו חרבר מן הלב אינו חושב מהיכן יסול וירחיק יכול
לחשוב זו ערלת הגוף אר תחומא כסתברא הרא מקרא
וערל זכר וכו' יש ערל נקבה אלא מסקום שחוא ניכר אם
זכר אם נקבה בשם מוחלין אותו :

דבר ידוע ומפורסם מהמילה היא מכה גדולה כוללת
המכות כולם כמו שסמית במענה גדולה מילה
סכל המכות שפעה אברהם לא תקרא פלס עד שמלוי לרקר'
נ נ 3 3 מסך

דרוש שני לפרשת לך לך למילה

כרכתי ויחמך ה' אל אברהם הקהל לפני וכו' וכן חמי מצאד *
 בזכות חזל במחמך הנה שרמון המילה בתיבת לאמר וחברת
 הברית את אברהם להצילו מינס עברה היום ההוא שהוא
 גהי' לאמר בזכות המילה שנית בלשון אמרה וכב' הארבעתי
 עמי זה בס' רח' ע' ומה שהארץ בעל המחמך לוח' רח' מה
 כתיב אחריו את הקני וית הקני וכו' במדומה לי ששמיני
 גימתי חרשי ממורי נרו שרצה להכריח בעל המחמך ה' פסוק
 את הקני מוסב למעלה לענין גהינס שעתידת הלל' לירד בו
 וית מוסב למטה למה שאמר סמוך לו לזרעך נתתי את הארץ
 וכו' וזהו אמר רח' בעיניך מה כתיב אחריו של פסוק הקודם
 לזרעך נתתי וסמך לזה את הקני וכו' ואם הכתוב מדבר
 בירוסת האומות היה לו להקדים בתחלה את החי' ואת
 הפרוי ולומר אלכ בשוף את הקני והקני והקדמוני שהרג
 אחול במרבה עלה ברעו של מקום להמיל לישראל שפירה
 עממיס את הקני ואת הקני ואת הקדמוני הא' לתלמי
 ואחריתת את החי' ואת הפרוי וכו' ולמה כות' להם השבעת
 והשלמה לא מתן להם קני זה ענין הקני והקדמוני הם עמון
 ומואב וכתיב אל תבר את מואב וכו' שלא נתנם להם ולומות
 הקדמוני ומוואב להיות לישראל שאלמר ומוואב מסלוח ידם
 ובמי עמון ימסעעתם וא' זהו שאמר רח' מה כתיב אחריו את
 הקני והקני מהם השלם אומ' שלא שלטו בהם ישראל בעה
 לא לומות המעשי ואם הוא מדבר על ירושת האומות לבני
 ישראל לזרעך נתתי וכו' והיה לו להקדים תחלה השבעה אומות
 שניתנו לישראל בעה' מהם החי' והפרוי וכו' ולומר לבסוף
 הקני והקני שאלכ בעה' אלכ לענות המעשי ומדכתי' אחרת
 את הקני ואת הקני שפוט הוא שאלכ מוסב למה שא' לזרעך
 נתתי אלכ הוא מוסב על ענין גהינס שניתנו באומינו ביהיהוא
 כי יום עברה היום ההוא ואמר מי עתיד לירד לשם הקני
 והקני מהם האומות הנכבד' עוד כראה לי שרקדן דל' קני
 למ' לזרעך נתתי רח' הלל' ואת הקני בו' והעטף כות' שאלכ
 למעלה לזרעך נתתי את הארץ ואת החי' מהנה שאלכ את הקני
 ולא אמר ואת הקני כל' נתתי את הארץ וגם נתתי את האומ'
 מהם הקני וכו' ומדכתיב אחריו את הקני כראה שהוא תחלת
 ענין שכרת ה' ברית את אברהם סיכל מנהינס לאמר בזכות
 המילה שניתנה בלשון אמירה ומי ירד לשם את הקני ואת
 הקני וכו' והשתח' אחי' שפיר שאמר את הקני ולא אמר ואת
 הקני' הנה ביארנו תפלת המילה שמת' מההנס להיות כול'
 כל המכות כולם ומפני זה מצינו שאמר דוד מירה על המילה
 כמו שאמר בנ' מס' מנחות כיון שראה דוד עצמו בבית
 המדתן שהיה ערום מהמכות' אחר איני וכו' וכשנסתכל
 במילה שבבשרו אחר מס' אפי' על אחרתן ואת' מירה למנחם
 על השמימית על המילה שניתנה בשמימית וא' אורחא מאמר
 מה שבאחר הרמזות זל' במחמך זה שא' יתכן שכתב דוד
 בתחלה שהיתה המיל' בבשרו פ' שנסתכל בה אלכ ומשקדא
 אחי' סבר ולבסוף אחי' סבר וי' קשה כשאמר מירה על המילה
 לתה' אחרת על זמן המילה שניתנה בשמימי רמז' כפיק' מינה
 חס' הוא בשמימי או בזמן אחר ועיקר המירה היה ראוי לאומר
 על מציאות המילה וכן הלל' למנחם על המילה ויהא אחרת
 ובאחר' שאפי' מירד דוד שהיה יכול לאכנה דעתו בזו
 בהיותו ערום במרחץ ולא נמצא בידו אהו עוס מכה לא הפס
 דעתו בזכות המילה להיות שבסעה שאדם מיוול הוא בן שמו'
 ומי' הנה סבר המכנה ההוא הוא לאביו של תינח' ולא לו כי
 באחרת שפה הוא תמך וא' בו דעת וא' להחזיק לעצמו טובה
 על המילה שמימול וא' שנסתכל במילה שבבשרו כל' דרך
 שפיקר

ממך להם לדרום דרסה זו הולחם אבא רחל להקריח תמים פי
אם בכללות ומכות ואם יאסור אחת מהנה אינו תמים ולעולם
שאם אברהם קיים כבר המילה ואסור מזה אחרת לא היה
נקרא תמים: וברע"ד רה"ל ז"ל דבשלמא אם מתחל' נכטנו'
אברהם על כללות המכוונת ולא השלימה פסוט הוא דאפילו
בחקרון מזה אם אמר המצות היה נמנע מלהקריח תמי' אבל
כשהיה אברה' בן גט פנה וקיים כל המצות נכטנו' בהם
ולא חסר אחת מהנה ועדין לא נכטנו' על המילה היה ראוי
להיות נקרא תמים קודם המילה וכיון שכל מה נכטנו' קיים
היות לא ימנע הבה טוב ממש להיות נקרא תמים על שלא
קיים מה שצריך להכטנו' כיון שצריך לא נכטנו' וכיון שכל
המצות נכטנו' וקיימם לא נקרא תמים עד שנכטנו' על המיל'
מפני שגדולה מילה מכל המצות והטעם לפי שבאמצעות
המילה שחוקקים היותה הוא שם בנפשו הנוף כיון חזק
מוכח לקבל כל שלימות ומה טובה ולכך מביט שהמיל' רחצה
את הסבת ודחה את הנפשים לפי שכיון שצריך כל קיו' המכו'
תלוי בה ראוי לחלל שבת אחר כדי לשמור שבתות הרבה ועל
דרך זה בשאר כל המצות ומפני זה מביט שאמר חזל' בכמה
מקומות שכל מי שהול' מחול' ושמר בריתו בקדושה וצוהירה
שואב יורד לנהגם אעפ"י שאפשר שחטא באחת מכל מצות ה'
אסור לא תפסיק המילה הוא מביט עלת להצילו מנהיגם
והוא הטעם שב יאמר שהמילה היא יסוד כולל כל המצות וכיון
שם בור' של אדם היסוד שהוא העיקר הכל הולך אחריו ובה
נבא לביאור מחול' במ' תלמודא דב"ב הוא המילה שנסבע
הק' בה לאברהם שכל מי שהוא מחול' אינו יורד לנהגם שאמר
ביום ההוא כרת ה' ברית את אברהם לאחר ומי ירד לשם ראה
מה כתיב אחריו את הקני' ואת הקניזי ואת הקדמוני למה
שכולם ערלים וכן יוס' לדרק' ברברי חזל' הוכן כדמזה שבושה
זו נסבע הנה לאברה' שאין אדם מהלכה יורד לנהג' שהרי
עדין לא הזכרה המילה בתורה ולכאורה יש לומר כיון שהחז''
למעלה מזה הפסוק והנה תנור עץ ולפי' אם שהוא גהי'
פמחול' שהראוהו גהי' וכתב סמוך לזה את הקני' ואת הקניזי
מסמע דוקא בני אדם הללו שהם ערלים יפלו בנהיגם חזל'
אותם שהם מחולים לא ירדו לנהגם ואין זה נתלי' ועל' מכל
ראת הקניזי והקניזי מדרש עם מה שאמר למעלה ענין גהיגם
דילמא מדרש להסמך ליה לזרעך נתתי את הארץ וגם נתתי
להם כל האומות את הקניזי ואת הקניזי ועוד לדרק' לשון
המאמר שאמר ראה מה כתיב אחריו דרך ראוי לומר ומי ירד
לשם הקניזי והקניזי וכו' וגראה דרזל דקדקו בפסג' שאמר
ביום ההוא כרת ה' ברית את אברהם לאחר מאי לאחר שהרי
אינו בודק כלל לאחר לאחרים ועל' מ' ביום ההוא כיון שכתב'
למעלה ויהי השמש לבא והנה תמר עץ מהזה שאמר אלכ
ביום ההוא שהרי בא השמש ושקע היום וראוי למ' בעת' ההוא
כרת ה' ברית לזה דרשו דקרא הסי קאמר והנה תמר עץ
ולפי' אם הראוהו הנה גהיגם לאברהם ונתמיד אברהם ביום
ההוא כרת ה' את אברהם ברית פירש בטבול' היום הזה שהוא
גהיגם כדכתיב יום עברה היום ההוא וכתיב גהי' יום בא
בעד כתנור והסי קאמר בטבול' מה שכתב ירא אברהם מהיום
ההוא של גהיגם נסבע לו הקנה וכרת עמו ברית שאין אדם
חזר עו' יורד לתוכה בזכות המילה שמימול' בבשרו ומרמזה כיון
המילה בתוכה לאחר והוא על דרך מה מדרשו רזל' בגמ' מ'ם
שבת רס"ג אומר כל מזה שקבלו ישראל עליהם בטמא' כגון
מילה דכתי' מ'ם אכז' על אמרתך עדין עומים אותה בשמחה
פי' רמז' על המעשה שכתב תחלה בלשון אמירה שה' המיל'

[illegible]

דרוש שני לפרשת לך לך

כח דברים כמותך וחס אחת חרעך כלו דברתי לך כדי שתהיה
 נמשכת מצוה זו ממך לזרעך וחס אחת חרעך אחריך לחרותי
 וביאור מה שאכתוב וארבה אותך במאד מאד שהוא כש
 ולא עוד אלא ספק ראוי לו וארבה אותך מאד מאד זה יתבאר
 עם מה שפיראשונים זל במטה מעט מועד לא כבי' שהסוג
 להפליה המועט שיהיו מועטים בערך דבר מועט ולא מועט
 בערך דבר מרובה דרך משל אלף זה בערך עשרת אלפים
 האלף הוא דבר מועט ואם תעריך האלף בערך עשרה יהיה
 אלף דבר מרוב ולכך ה' מעט ופי' דבריו שזה המעט הוא דבר
 מעט ונאלץ לשלול כמות עשרת אלף מן לא כדבר כגון עשרה
 בערך עשרים שגם סכום העשרים הוא מן לא כדבר אס' כן
 העשרה הוא מועט מרוב שגם הוא מועט וכל זה מורה על
 סגל' מיעוט וכן י' לפרס' שאין שהפלי' על הרובי' ואמר
 והעריכי אותך זה יהיה מאד ולא ייבטא שיהיה מאד בערך
 דבר מועט כי בתוספת כל שהוא יהיה סך' מאד לא במאד אם
 תעריך דבר אברהם ברבר שהוא מאד ממ' זרעך יהיה יותר
 מאד וכל זה מורה הפל' הרב' וסגל' נבא לביאור המאמץ
 שהבט' בס' וראוי להקריק במא' פל' ר' יעמאל ור' עקיבא
 כי כפי הכרח שניהם אמרו דבר א' וליכא ביניהם לא משמע
 דרשין ופ' לפי הנזכר להביא פסוק זה רומזתם את בשר
 ערלתם שהל' מיד אם ימול מהאזן אינו כשר להקריק ועין
 מן הוכיח ר' יעמאל שמעל' הגוף הוא כשר להקריב כי יע
 אמר לו שערלת הגוף אינה כערלת האזן והפה שאינן כשר
 להקריב ועין ברברי ר' עקיב' שא' ערלו הן שמה בא ללמדנו
 שהר' גם ר' יעמאל אמר כן ש' ערלו' א' ימול מן האזן אם
 ימול מהעין כו' ועין ברברי ר' עקיבא שמה הררשה פעמים
 במוציא שוקים אמר אם ימול מהאזן אינו תמים וחזר לומר אם
 ימול מן האזן אינו שומע ועור למי הביא באמצע השם דרש'ו
 מקרא שאומר וכן ח'מים ימול לבס' כל זכר ועור דרך לבאר
 מה שאמר אם ימול מהאזן אינו שומע כו' וכי בגל' שחתכו
 מעט מהאזן לא יהיה שומע בסביל כך וכן להבין סוג' רבי
 תנחומא והכי סיד' לאמור למעלה ופ' מה שאמר וכי י'ו
 ערל קבה אלא ממקום שמיכר אם הוא זכר כו' שנרא' כמכר
 הדבר בעצמו שהרי אם הערלה היא מהאזן או מהפה יהיו
 זכר וקבה שוים ויש ג' ערל קבה ונראה לעד דרבי
 יעמאל ור' עקיבא בא להוכיח מקום המילה היכן היא ורבי
 יעמאל הוכיח שאברהם היה סתן גדול במשכ' אחת הן
 לעולם ואם ימול מן האזן הוא מחסר אבר ובעל' יום שאינן
 יכול להקריב הקרבנו ובאמר להלן ומלתם את הסר ערלתם
 ומה שהזכר להביא הססוק הזה הוא משום שאפשר לומר
 וילתא מטה התהלך והיה תמים וא' הכוונה בחיתוך בשר
 דהא לא שיד' באזן ובפה לפי שיהיה מחסר אבר ואינו ראוי
 להקריב אלא הכוונה התהלך לפני בוראת י' והיה תמים
 באמונות כמו שפ' ומלתם את ערלת לבב' דהא ודאי אינו
 חיתוך בשר הלא אלא להסיר אמונת הרע ומתן לבב' ונבא
 מאמר כאן שזוה' לומר ערלת הלב או האזן או הפה לתקן
 עצמו באותו אבר ולהשלים נפשו במיע' התורה ולא ברברים
 בטלים ולעולם לא רברה תורה בחיתוך בשר כדי להוכיח
 שאין חיתוך בשר זה אלא בראש הגויה לך הקרי' בעל האמל'
 והביא פסוק זה דקאמר ומלתם את בשר ערלתם ואם
 הכוונה להסיר פחיתו' המור' רש' מהאזן ומהפה אם כן הילל
 ומלתם את ערלתם כדכתיב התם ומלתם ערלת לבבכם
 דלא כתיב שם בשר ערלת לבבכם ומדכתיב כאן ונתת את
 בשר ערלתם מעט רב חיתוך בשר הכתוב מרוב ואם כן

מהאזן

שהיה כשלאמר לאברהם התהלך לפני והיה תמים בתוך המילה
 כל' שערך עכשיו היותך בריך שערך לתומך כמו שפ' בזה את
 האלהים התהלך כח אכל עכשיו בענין המילה ואתהלך לפני
 ואיך בריך שערך כי העולם חתקים בסיבתך שכן שאלת תמים
 רגה הנה לפ' לאברהם שאפי' שהוא הבטיחו במעל' הכתרי'
 ביום הקדש כרת י' ברית את אברהם שאינו יורד לגהנו ולזרעך
 בהתי' את הארץ כו' שלא יהיה חושב אברהם שעל דרע יעמאל
 והבטח לך חל' והיה תמים בענין המילה ואח' ואתנה בריתי
 ביני וביניך נתינת ברית חדש וארבה אותך במאד מאד ובזר'
 ההוא שתוליד לאחר המילה שתהיה תמים יתקיים הברית
 ופול אברהם על פניו וכשערך לו כיון שממנו מעשה בין הכתרי'
 הבטחתי בברית ונתינת הארץ איך הוא חל' עכשיו ואתנה
 בריתי דמשמע שרונה לתת מחרש ברית ביני וביני וכל מה
 שהבטיח קודם מתבטל ואם כשם שנדחה אותו הברית שכתת
 בין הכתרים חל' גם לאחר זמן ירחה גם הכרי' הזה שיהיה
 תנאי אחר כמו שברקע עכשיו ענין המילה באופן שאין לסמוך
 על כריתות בריתות אלו והנה אברהם לא ריקק בברית אשר
 כרת י' עמו במעמד בין הכתרים ששם רמז לו ענין המילה
 כמו שביארם למעלה שגרמזה המילה בתיבת לאחר כלומר
 בזכות המילה שמינה תחילה בלשון חמירה ולכך כשפאל
 ממנו שיקיים המילה להיות תמים ואח' ואתנה בריתי חתרי' לו
 ונפלו פניו כח' שכתבו וירבר' אותו אלהים לאחר' אשער' שמה
 שירבר אותו אלהים הוא דבר זה של לאחר הוכיחו מה שאמ' לו
 בברית בין הכתרים תיבת לאחר שפאלר כרת י' את אברהם
 לאחר תהו שרבר ה' עכשיו אם תריק' מה שאמרתי עם לאחר
 תמצא שפאלר רמזתי ענין המילה כי מתחילה תמצא היו דברי
 לתת לזרעך את הארץ על תנאי המילה ואין תנאי מתוכם וכי
 תימא מאד שהכל היה תלוי ער המי' הא' מה תועלת היה
 בברית ההוא והיה לו להתחיל עד שעת כו' המילה ואחר כך
 יכרות הברית לזה בא לפרש שמה י' כתיב' אחרת בברית
 ההוא שאינה על תנאי דהיינו לכבוש את כל האומות תחת יד
 הקט והקדוש ודבר זה כרת מאותה שעה וחס' א' הנה בריתי
 אתך כל' הן אחת שמעם קדמוניות כרתי אותו ברית אתך
 אמנם כוננת אותו הברית היה על כחי' מלכו' וממשלה שתהיה
 לאב' המון גוים ושלט' עליהם כי בריך נתיני אותך את הקני
 ואת הקני כו' גם ברבר הזה יש לך תוספת טובה ושבה
 שעכשיו בבריתו יהיו הכל מסבמים לקבל ארמ' ומלכותך
 עליהם ולא יקרא עוד שמוך אברהם והיה שמוך אברהם באופן
 שכל מי שהוא קורא בשמוך הוא מורה בפיו שאותה אב' המון על
 כל הגוים והיה מוסבס מפי כולם ואין מי שיערע' ומה שרמזתי
 עם באותו ברית את הארץ בזכ' המילה כדכתיב כרת י'
 ברי' את אברהם ברי' לאחר כלו בזכ' המילה שנתכ' בלשון אמר'
 לזרעך נתיני את הארץ מנהר מברס עד הנה פרת עכשיו
 שחיתוך על המי' והקיימותי אותו ברי' שהיה ביני וביני עכשיו
 הקיימת ביני ובין זרעך הנולדים לך אחר שתהיה תמים במי'
 לבר' עולם להתי' לך לאלהים ולזרעך אחר כך בזכות המילה ואין
 נתיני לך ולזרעך את ארץ כנען שזה תלוי בקיום המילה כמו
 שרמזתי עם ויאמר אלהים אל אברהם ואתה את בריתי
 תשמור כלו ידעתי כי לגבר באברהם אינן בריך לבנותו שימול
 את בשר ערלתו כדי שירב זרעו וימול את הארץ שחיתו עובר
 עמ' לקבל פרס ואם ואתה את בריתי תשמור ומובטח אני כך
 שתשמור לעשות ככל אשר אכתי מוכך מבלי בחינת שום שבה
 אכל' מה שרמזתי וגלית לך סדר המילה שיקום ידושת הארץ
 תלוי בה הוא כדי שימסך גם זרעך אחר כך במז' זו שהיה חס'

במדרש רבה אמר' לוי לעתיד לבא אברהם

דבר ירוש ומשורם שהמלך הוא גרלה במעל התורה

במי

מבית המדרש חזקוני

בילאן:

דרוש ראשון לפרשת וירא

נמי בקרא לא יומם ספר התורה מפיך והגית בו יומם וליל וכן
 זכרתה מקומות כתיב ובתורתיהגה יומם ולילה לשיכר נקט
 הכא נמי ברייתו יומם ולילה ופירושו התורה שכתוב בה והגית
 בו יומם ולילה ופירוש' מתוקם בתור' וכו' כתבארת השתי' סברות
 רלא פליגי דמאן דרדש קרא במילה סבר נמי שהעל' מתקין'
 בתורה ופיר קאמר אל לא ברית המילה חוקות שמים לא
 שמת' כיון שלקיים התורה כריך להקדים יסוד המילה אל כן
 המילה היא גורמת קיום העולם והכל' הולך אל מקום אחד'
 וכו' יתבאר מאן חול' כשהיו ישראל במצרים בקפ' להם הגבה
 זכות לגאלם ולא מצא כדכתיב שרים נכבדו וסערך במח הגיע
 ציון בגלגלה ואלת עינים ועריה מן המצות ונתן להם הבה' ב'
 מצות שיתעסקו בהם רס פסח ודס מילה כדכתיב ואומר לך
 ברמין חיי וכתיב מייגם את ברס ברייתך שלחתי אסיריך
 מבור אין מים בו הרי שישאלו נגאלו ממצרים בזכות המילה
 וחול' אמרו במקום אחד אמר חסד' להבה מה זכות יש בירס
 כי אביא את ישראל מקצרים והשיבו הבה בזכות התורה
 בהוציך את העם תעבדן את האלהים על ההר הזה הכך
 ראה דבריהם סותרים זה לזה ולכאורה יש לפרש דנהי שישאל
 היו עתידין לקבל התורה בחורש הג' לאלהם ממצרים מל
 באותו פרק לא היו בירס מעשים כד' שישאלו לכך נתן להם
 הבה רס מילה כד' שהיה להם מצוה בימי בני ער קבלת
 התורה ואעפי' שנתן להם רס פסח זה היה כדי להבילם ממכת
 בסוחר כדכתיב ורחייתו את הים ופסחתי וכו' אלכל' להוציאם
 מגלות מצרים הוצרכו לפי עשה זכות מצנת המילה' וכו'
 אזי מבאר מה שאמר הכתוב גם את בריתך שלחתי
 אסיריך מבור אין מים בו' ויש לרדק' בו אונ'ם את-מצ' גם
 וכ' נבאר מ' מבור אין מים בו' יאמנם הכוונה כי מצינו שסוף
 הצדיק השלך בבור הסוהר במצרים ובזכות הברית קדם
 שצמר בטריה ולא נטמע עם ארצתו היא שערמה לו ויבא
 מבית הסוהר אחר הגבוי גם את כנסת ישראל כנסת בבור
 הסוהר במצרים ולא היו לך מעשים ליגאל ולבאת משם כי גוי
 מקרב גוי היו מה אל עמ' גם אל' כ' ומו' גם את בזכות רס
 ברית שקבלת המילה ומלתם עצמכם שלחתי אסיריך מבור
 והקשה לכתוב מה שהקשיתי למע' שהרי נגאלו בזכות התורה
 כדכתיב בהוציך את העם ממצרי' תעבדן את האלהים על
 ההר הזה ולמה הוצרכו ליגאל בזכות הברית לא אין מים
 בו כלומר באותו פרק ערוץ לא היה מים שהיא התורה לא היה
 בהם תורה ולפי זה האכרס זכות ברית מילה' אפגם עס
 מה שכתבתי הא מבאר שהכל הולך אל מקום אחד שהמילה
 היא הכנה וסוד לקיים התורה ואס' נגאלו בזכות המילה הוא
 לתכלית קיום התורה במסך מהמילה וכן מצינו בכמ' מקומו'
 מעלת המילה שהיא טקולה במעלת התורה שהרי אמרו חול'
 במד' רבה ואלת להט הארץ המתהפכת זו גהינס על סס וליהט
 אותם היום הבא המתהפכת שהיא מתהפכ' מראשו של ארס
 ועד רגלי ומרגלי ועד ראשו אמר ארס מי מפיל את בני מאס'
 ליהטת הזו רבי הווא אמר חרב מילה שכלאמר עשה לך חרבות
 צורים רבנין אמרי חרב תורה שכלאמר וחרב פיפיות בירס כיון
 שראה ארס עבניו עתידין לירר לגהינס מיעט עצמו מפריה
 זרביה וכו' שראה שאחר כ' חרות עתידין ישראל לקבל
 התורה נזקק להעמיד תולדות שכלאמר והארס ירע את חיה
 אשתו עכ' ויש לרדק' במאמר כיון דרדשו להט עס גהינס
 ומתהפכת שמתהפכת מראשו ועד רגליו הוא ג' על גהינס
 ותיקון של גהינס הוא חרב המילה או חרב תורה אל כן הילל
 התקרא כך ואלת להט המתהפכת חרב דהיינו סהוד' כל'

ענייני גהינס תחילה ואלכ' אחר חרב שהיא התיקון של גהינס
 ולמה הפסוק ואמר חרב כין להט וכו' המתהפכת שמתדברים
 שניהם על גהינס' ועק' כיון שהשיבו הבה ונתן לו תיקון
 לגהינס על ידי חרב המילה או חרב תורה למד' מהו שחול' אמר
 כיון שראה ארס שעתידין עבניו לירר לגהינס כ' ואלא כבר נאמר
 לו התיקון ולמה נמנע מלהליר' ושמעתי ממורי כל' רחול'
 דרשו למעלה מהיוסכן מקדם לבן ערן מקדם זו גהינס שנבאר
 קודם לבן גהינס בשמי נבאר ונב' בפליטו ומ' את הכרובים
 הוא רמז על שנבראת גהינס את הכרובים עם המלאכים
 שנבראו ג' בשמי' שבו במס' נבראו גהינס והמלאכים ולכך
 דרשו את להט זו גהינס ואף על פי שדרשו גם כן מתהפכת זו
 גהינס מל' כל אחר רמז לפי מקומו ומ' להט היא השאלה
 הראשונה שאל' ארס ואמר מי מפיל את בני מאס' ליהטת זו
 והשיבו הבה חרב מילה או תורה מכלת מנהיגים ומ' מתהפכ'
 הוא כנבר הערשור השמי שלא נזקק להעמיד תולדות מפני
 שאמר לבי רואה בבני מהם כל אומות העולם שאל' להם לא
 תורה ולא מילה חסד' המתהפכת מראשו של ארס ועד רגליו
 כלומר פשטם והיפך כמה צריך לברקס להם לאומות זכות
 התורה שהיא בראשו של ארס גם מתהפכת עד רגליו לברקס
 להם זכות המילה שהיא בין רגליו של ארס כדכתיב ותקח
 כפורה בור ותנב' לרגליו דהיינו שמלה את בנה וכו' סחור על
 ב' כדדן ולא מצא להם זכות מיעט עצמו מפריה זרביה וכו'
 מראה שישאל מה עיקרו של גולס עתידים לקבל התורה
 אחר כ' חרות מיד והארס ירע את חיה אשתו וכרמו בלשון
 המקרא שאמר לשומר את דרך עץ החיים שהיא תשובת הבה
 שהשיבו למור ולמה צריך לישראל שעתידין לקיים את דרך עץ
 החיים ולקבל את התורה שנקראת עץ חיים שכלאמר עץ חיים
 כ' ויחיד חקק והעמיד תולדות כ' ומכל מקום ערוץ קשה ל'
 במאמר כיון שהמילה והתורה הם תיקון לגהינס למד' כראית
 ליה ולמד' כראית ליה למה תפס בעל המאמר סברת רבנין
 שאמר שהתיקון הוא חרב תורה ואמר כיון שראה שאחר כ'
 חרות עתידין לקבל התורה והיה ראוי לרבר גם בסברת רבי
 האם שאמר חרב מילה והילל כיון שראה אחר כ' חרות עתידין
 לקבל המילה ויחזק לומר שהפס סברת רבנין שהם מרובים
 וגראח' לעד שהכוונה לרל' שהבה הסכין את הארס מקדם
 לבן ערן זו גהינס שנבאר קודם לבן ערן וכו' שנטרר
 ארס לגהינס וראה שס' אל' ליהטת לכך אמר מי מפיל את בני
 מאס' ליהטת זו והשיבו הבה חרב ר' הגא' אמר זו חרב מילה
 ולסברת רב האם מה שאמר אלכ' מתהפכת היא לפי שראה
 ארס שתיקון המילה איס' תיקון קיים שהיא מתהפך על האר'
 אל' יחטא ואס' כמחול' במאמר שהעשו תחילה אברהם ויסב
 בפתיח גהינס ואיס' מסח' ארס מהול לירר לתוכו ואלת שחטאו
 יותר מדאי הבה מעביר ערלות הקטנים שמתו קודם שחטאו
 ונתנם עליהם ואכ' אין תיקון זה מועיל להגבל מאס' ליהט' כיון
 שבני החוטאים הם עתידין לירר עס וכו' שראה כך מיעט
 עצמו מפריה זרבי' ואחר כך ראה שעתידין כל' כ' חר' לקבל
 התורה שהיא מכלת מדינה של גהינס אעפי' שיחטא הארס כי
 אין עבירה מכבה תורה או חקק' להעמיד תולדות והשת' לחי' אל'
 רלא אמר כיון שראה שעתידין לקבל המילה אחר כ' חרות לפי'
 סכבר ראה התיקון של המילה שהשיבו הבה ולא בחה דעתו
 מפני הארס שחטאו יותר מדאי שהבה מניח עליהם ערלות
 התמקות כלומר לכך הוצרכ' להביט מה שעתידים לקבל
 תורה אחר כ' חרות והתורה היא תיקון העברה וכבר נאמר
 דברי חול' לסברת רב הווא קא' חרב מילה ומת' שפ' לפי זה

דרוש ראשון

לפרשת וירא

יח

אמנם נראה לענין שחלל דמשו מקרא זה בהנחת האדם
מנהיגים כי ידוע האל טעם שני אופני גיהנם אל אל
כדכתיב כי הנה היסוד בא בוער בתקור ובתוכו וליהט אותו היום
הבא ויום גיהנם אחר אל אל וזוהי יגלו ממנו מלך שחלל חטאו
בשהם יושבים בגיהנם הם כחלים מהם אל כח להתקדר בו
בגיהנם אל אל ממכאיו חוטאים הם במאול וכן כתב באנו באם
ובמים דהיינו בשם אופני גיהנם אל אל ואל מים • וביאר
הראשונים אל סנהיגים אל אל הוא מיוחד למי שנתחמם באם
יגה אל תוקד בקרבנו ועבר על לא תעשה שבתורה הוא בחן
בגיהנם אל אל וגיהנם אל אל מלך מיוחד למי שמתעצל בקיום
המצוות עשה שבתורה ונתקדר בעשייתו לפיכך הוא נידון
באחתה מידה עשה בגיהנם אל אל וקדירות וזוהי באל לא
תירא לביתך משלם מנהיגים אל אל בן סלוא לבנו שנים
בשם מצות הללו שהם מילה וסבת נפתיים מיוחדת להטיל
האדם מנהיגים שהי המילה היא מצלת כמו שבה במאמר
שאברהם יוסב על פתח גיהנם ואין מציא אדם מהול לירד בו
וכן סבת מצלת מנהיגים כמו שאחלל רמזינו כתוב ג' פעמים
יום כדכתיב אכלהו היום כ'י עבת היום היום לא תמכאיהו
בטורה ודרשו כל המקיים שלשה פערות בסבת מצול מדינה
אל גיהנם דכתיב כי יום עברה היום ההוא ואל כן זה שמקיים
ב' מצוות הללו שהם מיוחדת להטיל מנהיגים לא יירא ויתח
מנהיגים אל אל וסרן אלו כריכין לברא למנהיגים • גיהנם אל
אל ואל האדם אל יירא ויפחד מנהיגים אל אל לאו אמנם
זה מתבאר עם דקדוק אחר כיון שהמילה לברא והטבת לברא
הם המצילים מנהיגים למנה הנזכר פניהם גם יחד להטיל
מנהיגים אל אל הענין הוא שלפיכך לא הזכיר באן גיהנם אל אל
לפי שמימי שהמילה לברא מצלת היא מנהיגים אל אל כמו
סדרנו על להט החרב שאחלל אדם מי מכל את בני מאם ליהט
זו שהוא גיהנם אל אל והטבת הבה חרב מילה הוא תיקון אל
גיהנם אל אל והיה אפשר למר דהי שהמילה מצלת מנהיגים
אל אל ואברהם יוסב על פתח גיהנם כיום היום שהא גיהנם
אל אל ואינו מציא אדם מהול שנתחייב לירד אל בסבל מה
שעבר על מצות לא תעשה ומכיל בזכות המילה אשר אל
בהסרן אל אל שחטא בביטול מצות עשה שכלו לידו ולא קיי
אחם וסרן להיות נידון בגיהנם אל אל מלך למ שהמילה
מצלת גם מנהיגים הזה לזה אחר הכתוב לא תירא לביתך
משלם מנהיגים אל אל לפי מכל ביתה לבנו שנים דהיינו שיש
ביתו מצות המילה וגם מצות סבת שפתיים מיוחדת להטיל
מנהיגים וכיון שהמצוה הזאת של מילה מצלת מנהיגים אל אל
לזהט נשאר בידו מצות סבת שנים היא מיוחדת להטיל מנהיגים
והא לא חטא רכא לגיהנם אל אל שהי הגינה המל' לכך היא
ממילה לגיהנם אל אל הרי ביארנו שהמילה סקולה כקורה
מאין אור אל אל גיהנם אל אל וכך מתבאר מהאמר שהטעם
תחילה אל לו לעתיד אברהם יוסב על פתח גיהנם כי יום
לדקדוק היכי מייכא דרשו זו גיהנא קרא ומה דקאן בסמוך •
ועוד קשה חו' היד מלתי ידן בשלשון והא רמזא חו' דרשו
בהא קרא ועוד קשה מנא ליה לרבי לוי לדרש כך שאברהם
עתידי להיות יוסב על פתח גיהנם כי אל קבלה היא קבלה •
ועוד ים לדקדוק מאמר זה עם מאמר חול' במרבה ג' בא חל
לכן הדינה מאל נפשה ונפשה פיה לבלי חק למי שאין לו חק
מילה שני ועמיד לישקב לחק לישאל ברית שולם שאין המהלים
אירדים לגיהנם אל ר' גרסייה ברי מלך יאן הספרים ורשע
ישאל אומרים המלך אלנו מהלים חק אל מרדים לגיהנם
מה הבה עושה משלח מלאך ומוסר ערלקס והם יורד לגיהנם
מלאך

מה שחלל אדם לערער אחר מאמר להטיל התקון של המילה
לפי שאינו תיקון לבני אדם החטאים בגפנותם לכך חזכור לו
אחזקאות חזקה שהיא עומדת לעד ומכלת מדינה אל גיהנם
ואם באל לפרט דברי חול גם לסבת רבנן נראה לעד למר
כי אדם ראה שהתורה היא עתירה ליתן אחר אלף דור כמו
סדרנו חול דבר מזה לאלף דור זו תורה אלף מאמר כך אברה
הבה תתקע דמות ולא נברא ומתלם בכל דור ודור ונשאל
כ' דורות ובה מתקיימ שראה אדם סבני עתיד לירד לגיהנ'
אפילו ישאל ער זמן אלף דור סיקבלו התורה ולפיכך מייט
עצמו מכריה ורביה כן שפתיים ליהבד אלף דור עד קבלת
התורה והוא ערן לא היה ידע שהיה עתיד להבד התקע
דמות דהיינו אשר קדמו בלא עת וכיון שראה והביט מאמר
כ' דמות עתידת ישראל לקבל התורה ואין כריך להמתין עד
אלף דור אל חזק להעמיד תולדות ולא חשע על אברן כ' דור
כי קרוב הדבר מאד שהאמר כי יחל רלל הזכיר כלל אחר כ'
דמות לקבל המילה לסבת רבנן תיקון גיהנם אל המילה
אלא התורה לפיכך הזכיר קבלת התורה ואם כן כן לסבת
רבנן כן לסבת רב האבא חק להזכיר מילה אלל זכר התורה
והא כן לפי דתי ועם הקדמות יתבאר גם כן שלא הזכיר
באל כיון שראה אחר עשרים דורות שפתיים לקבל המילה
עפמי שפתיים שלישית המילה היא להיות הכנה ויבור להטת
התורה כמו שביארנו ולפיכך הזכיר הגמלה שהיא התכלית
כיון שהיא שפתיים לקבל תורה כ' והיה מתבאר באל שהמילה
ב' קולה כקורה שהיא מצלת מנהיגים וכן אחלל במל' על פסוק
לא תירא לביתך משלם כי כל ביתה לבנו שנים חל בשעור
שהראה הבה לאברהם גיהנם הבטוחו שאין ח' מבני יער
לגיהנם מאמר והנה תמור עשן ולפיד אל וגו' למה מפמי שהם
מקיימים כ' דברים כי כל בו זה לבנו שנים סבת מילה עכ'
יום לדקדוק היכן רמז עם שהבטיחו הבה לאברהם שאין אחר
מבני יער לגיהנם בזכות שני מצות אלן סבת ומילה והרי לא
מצינו עם ברמז אלל גיהנם מאמר תמור עשן ולפיד אל אל
ההכלה ממנו בזכות סבת ומילה היכא רמזא • ונראה לעד
בין לרמז המילה עם מרכיב אשר עבר בין הגוים האלה
וחלל דרשו במקום אחר לגור ים סוף לגוים שבזכות המילה
נקרע הם ולגוים הא' בסבל הגוים בהרב המילה וכן
נפרם באל שהראה לאברהם גיהנם והנה תמור עשן ולפי אל
ואמר הבה לאברהם תרע מי הא אשר עבר מנהיגים ומכל
ממם כן הגוים האלה בלומר ישרא' שה' גמז בהרב המילה
עוד נראה לעד שברמז המילה עם מרכיב כרת י' את אבר'
ברית לאמר שרשה מל' לאמר שאין צורך באל לאמר לאחרי
אחם ברמז באל המילה שנתנה בלשון אמירה מאמר ויאמר
אל אברהם התהלך לפני ויהי תקיים • וכמו שביארנו בסדר
לך • עוד נראה לעד שברמז סבת ומילה מרכיב ב' והוא
כרת י' את אברהם ברית שיש לדקדוק כיון שאמר ויהי השמם
באל והנה תמור עשן כ' שכבר בל השמם איך הא אומר כיום
ההא שהי עקש האם והלל בעת ההיא כרת י' ברית כ' לזה
דרשו כיום שהא בלמז בזכות הסבת שכתבו אכלוה היום •
וגם במילה כתוב כיום הא' מל' כ' בזכות סבת ומילה הכתוב
שם יום כרת י' את אברהם ברית שישל מנהיגים וכן הוא
חא סדרנו לא תירא לביתך משלם כי כל ביתה לבנו שנים
כיון לבנו שנים דברים מהם זכות סבת ומילה שהמל' נעמות
לבנו שחלוק דרבנן ומכל מקום כריך לבאר מה נסתב ב' מצוות
הללו שכתב יחד להטיל מהטעם ושור כי להטיל מהטעם יוסב
עליו מלבנו אחר ועמוד לפי קריתו •

דרוש ראשון לפרשת וירא

בידם עת וסלמים הם בלי פסע ועדיף הם ערלים בא אברהם ומעביר מהם ערלתם וחילל ברייתו על אברהם שהיה באותם הרשעים ומתן ערלת התימנות עליהם וכמאז שמי תועלות האחת שנתקנת אותם התימנות העלמים בהמולו את בסר ערלתם וגם שלאותם המטאים בפסותם חילל הברית עליה ומוריד לגיהנם וגם עכשיו כה יעשה לאותם החטאי אשר אין חליפות למן ולא יראו אלהים לחלל ברייתם ואם כן מוטב רמזו כאן אברהם מרכיב יושב וכרמזה גיהנם במאי רכתיב קדם ואותם סחטאו יותר מראי כמם ולא יראו אלהים וסמך ליה טלח ידיו בשלמיו בתימנות שערן לא מלו ומתו ומוריד כל פירש דחלל דרשו המסורת דכתיב בשלמיו חסר ואז כלומ' טלח ידיו בשלמיו בבני אדם שהיו שלמים מהולים ותמימים וחלל ברייתו עכ' : ולבאר השני מאמרים הללו נר' לעד עם יסור חולל שאלת לא ניתנה פריעת המילה לאברהם והוא מכונן פרעת פ' הוזהר על פסוק שם שם לו חק ומשפט שהיא פריעת המילה ומכאן חק המילה היא הפריעה שמלכר כריתת הערלה כדרך לפרוע העור ועם זה אני מבאר משה ויעמדה ליעקב לחק לישראל ברית שלם שמרבר בענין המילה אשר כרת את אברהם כ' ופריעת מילה שהיא חק לא ניתנה לאברה וליתחך אהם יעקב איש חס מלך מהול ובורא שמלך מהול ופרו' העו' מבא העמיר חק הפריעה ליעקב ואחכ הית' לישראל ברית עולם חק הפריעה או יאמר הפריעה שהיא חק ליעקב שכלל מהל' בפריעת אותו חק עומר לישראל לעול' שכולו אחך להציל שארנו משחת שאין המהולים במילה ופריעה נידנים לגיהנם ואז כדרך לישב אברהם בפתח גיהנם להציל' ואותם הכופרי' ורשעי ישראל שהם ראויים לירם לגיהנם הב' שולח מלאך ומוטב ערלתם דהיינו שמחפה הפריעה בהמשכת העור ומראי' כאלו אין בהם פריעה ויורדים לגיהנם וזוה' ופריעה פיה למי שאין לו חק הפריע' סכונ' שממסכה ערלתם אין בהם הפריע' ופער' פיה גיהנם וליחכה אותם ומש' כאן הוא לעתיד לבא ביום הרון הגדול והנורא כי יסב ה' לרון עמים אברהם יושב על פתח גיהנם ואינו מניח אדם מהל' לירד שם ואותם סחטאו מרדכא בהם ערלת התימנות' לפי שבימי לא ניתנה הפריע' ואם ימסוך את ערלתם ויהיו מהנולים בלא פריעה ערן אברה איש מניחם לירד לגיהנם לפי שכל בני דורו לא היה להם פריעה עד שבא למרה אשר שם שם לו חק ומשפט ו הפריעה ואך יחא אותם עירדו לגיהנם בסביל ביטול הפריעה ואז לפי כבודו לכך אעפ' שלא פריעו איש מניחם לירד לגיהנם עד שמרדכא בהם ערלת התימנות ויהיו כערלי' שלא ניתנו כלל זה נלעזר ומכאן למדים מעלת המילה שהיא מכלת מנהיגים וסרקות כתורה וכן מביט בבמה מקומות מהמילה והתורה שקולים הם כאחד דכתיב בזאת יבא אהרן אל הקדש ודרשו חז"ל בזכות התורה דכתיב וזאת התורה עוד דרשו בזכות המילה שאל' זאת ברייתו אשר תשמחו והנה חז"ל הוכיחו להוציא הכתוב מתממען דהיינו בזאת יבא אהרן בפר בן בקר ודרשו זאת שהיא התורה וזו המילה לפי שהקדש שאם כפסוטו של מקדש הילל ואל' יבא בכל עת אל הקדש כי אם בפר בן בקר כו' ומש' בזאת יבא אהרן אל הקדש הם רבירי מות' ועוד הילל בזה יבא אהרן בפר בן בקר' שפר הוא זכר וזאת היא נקבה לכך דרשו בזאת יבא אהרן וז' תורה או מילה שבזכות התורה ובזכות המילה יבא אהרן אל הקדש : ויש לרדק ברברי חז"ל רבנלמא בזכות התורה נחא טיפה כח אהרן משאר העם כרכיב כי ספתי כהן יסמרו דעת ותורה יבקשו מפייה כי מלאך יי' כבאות הוא ואם כן נחל כחן וזכותו בזכות התורה יותר מאחרים ולפי' כשהוא

מ' מלך ידיו בשלמיו חלל ברייתו וכיון מנהיגים חזקה לערלה תלויה בהם שנתחת פיה ולוחכת אותם ופריעה פיה לבלי חק עכ"ל : והנה רואה ב' מאמרים אלו שאינם מכונים סכאן' אחרו' פאב' : הם יושב על פתח גיהנם וכ' יושב אחרו' שאין המהולים יורדים לגיהנם משם בלי יציאת אברהם ממולא אינם יורדים לגיהנם וע"כ שם אחרו' שולח מלאך וכאן אחרו' שאברהם מעביר ערלת הת' מנקות וע"כ שם אחרו' מוסך ערלת' ולא הזכיר ריבון ערלת' הת' מנקות שמתן קודם מילתם כמו שהזכיר כאן וכל הענינים הללו מה ענינם : הביאור שמעתי מפי מורי' ר' רחל הקשו בפסוק מתי כחוס היום דהילל והוא יושב פתח האהל כחוס היום דרש רבי לוי שעתיד אברהם להי' יושב בפתח גיהנם כ' ויתבאר ענין זה עכ' מחז' שאותו ה' הוציא הבה חמה מנרתיקה כדי שלא יכטער אברהם בהכנס' אורחים ולתקן להם מלאך ומסת' הזה הוא היה חולה מהמילה לכך הוציא הבה חמה מנרתיקה כחוס היום של גיהנם דכתיב הנה היום בא בער כחנור ואברהם יושב פתח האהל אעפ' שהשם קורא שם יותר טוב לו להכנס לפנים מהאהל ע"כ יושב פתח האהל כדי לראות אם באולי היה עובר אדם כדי לזכ' עמו ולהכניסו באהל' שלא יסרך באשן של יום שהיה קשה כנהי' : ולכך אחר כחוס היום ש' עכשיו היה אברהם יושב פתח האהל להציל בני אדם מנהיגים שהיה באותו היום והיה עושה כמותם ש' עתיד לעשות בפתח גיהנם כשיבא חס היום הנה היום בא בער בתמר שהיא מכל' לבני אדם מאם גיהנם כך היה עוש' עכשיו יושב פתח האהל להציל ההולך בדרך מן החמ' ש' מנרתיקה באותו היום : וליע' לרדק בפסוק מה שאמר שלעתיד אברהם יושב כ' מרכיב והוא יושב פתח האהל יושב כתיב חסר ואז כלומר כמות שהיה יושב עכשיו הוא יושב גם כן לעתיד בפתח גיהנם כשיבא חס היום הגדול שמאמר בו יום עברה היום והוא יום אס למסורת דכתיב יושב כלומר עתיד לישב ויש אס למקרא שאנו קוראים והוא יושב כ' ומה שאמר מעביר ערלת התימנות כ' ההר שלח ידיו בשלמיו חלל ברייתו' מראה לי שהכוונה לדרוש פסוק זה עם הפסוק' שלפניו שאמר ישמע אל יושב יושב קדם סלה אשר אין חליפות למולא יראו אלהים וסמך ליה שלח ידיו בשלמיו כ' ויש לרדק בפסוק למה הפסק ואמר ישמע אל יושב ואחכ אחר ויושב קדם סלה וכך היה לו לי' ישמע אל יושב קדם סלה וישב' סבה הוא מזכיר קודם שבימי ית' שהיה אל ויושב קדם ואחר כך מזכיר הפעולה אשר יעש' וישמעט ועוד רדקו מהו תואר זה של יושב קדם שתאר בבחי' של הבה ומהו סלה ומהו ענין אשר אין חליפות כ' שסמך כאן' ואפשר שכוונת חז"ל לדרוש כך להיות שבכתובים שלמעלה היה מקלל דר המלך ע"ה את אויביו ואמר ישימות עליהם לפי שהם רשעים כי רעות במבוסס בקרבם כו' אך לא יפריה נפשי לפי שברבים הם עמדי אכסים גחלים וטובים הם עמדי ומתפללים לי' ואני חפלה שישמע אל תפלתם ש' רבים וישב ומש' ויושב קדם סלה מראה ודרשו חז"ל על אברה דכתי' ביה והוא יושב : וקדם הוא גיהנם כחן שמאמר וישכן ויקדם לג' את הכרובים ודרשו חז"ל מקדם ו' גיהנם מנהיגים נכרא קודם לג' והיה מקלל דר את אויביו מאברהם שהוא יושב קדם סלה בפתח גיהנם והוא יושב לפדות בני אדם מנהיגים כמראה את רשעים הללו אשר אין חליפות למן חליפות שמלות מעשיית המצות ומטאו יותר מראי' ולא יראו אלהים יחלל ברייתו כמו שהוא איתמם של אברהם לעשות סלח ידיו בשלמיו בתימנות שמתן ער סלח מלו והם שלמים מכל עון ואשמה ירשע כי אין כדרך בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא והללו אין

דרוש ראשון לפרשת וירא

יט

ככנס באותו מקום קדש מרח מאד הניח עליו זכות התורה
תורת חמת היתה בפיהו אבל לרשת בזכות המל' קטה מרח
על עס בני ישראל הם נמולים וראויים לזכרם א' המקד' בבחי' המילה
הוא הנורם ליכנס לפנים אל הקדש פסמה וסלס הם
נמולים ושמעתי ממורי נדו עלהיות קדש זה על פר בן בקר
בא לכפר לאהרן על מעשה העגל אשר עשה אהרן ולפיכך
להורות לבני ישראל שנתכס' לו אותם עון בזה הבה להקריב פח
בן בקר שהוא העגל עצמו לכפר על מעשה העגל וכן דרשו
חז"ל בפסוק עוד לא כשב אז עז אשה תופצה ויבחר בכם באותו
דבר שחטאו ופתעבו שהוא העגל ויבחר בכם הבה וזכה תחלת
כל הקרבנות להקריב עוד לקרבן דכתיב עוד לא כשב כו' וזה
להור' שנתכס' להם עון העגל וה' מצינו שכל ארבעי טהו
ישראל במד' היו חזופין ממעט העגל ולא נשב להם חח כפוק'
ומחמת כך ביטלו המילה כל אותם מ' טהו ואכ היה אפש' לומר
אעפי שנתכסר לאהרן מעשה העגל בפח בן בקר שזוהי הבה
מ' עון ביטול המילה שביטלו ישראל עדין הוא בידו של אהרן
שהוא גרם בפעשותו העגל להי' ישראל חזופין שלא נשב להם חח
כפוקית ומתוך כך ביטלו המילה ומחא הדברים תלוי בו ולכך
רבה הבה להביא מלבם דבר זה ולהור' שגם עון ביטול המילה
שהוא היה גורם בנ' נתכסר לו שהיה א' הבה שלא היה לו מקל'
ליכנס לפנים במקל' הקדש ההוא לולא זכות המילה ונחא יבא
אהרן א' הקדש זו מילה דכתי' זאת בריתי אשר תשמעו וזו זכות
המילה שבידו כי במצרים ביטלו ישראל ברית מילה ופצט' לוי
שמרו אחריתך ובריתך ינכדו וליכר נראה שעמד לו זכות מה
שהי' אהרן פורט המיל' שמל משה או יהושע לבני ישראל כפיכך
מזכירים כמו שאחז' בב' עיר השירים רבה על פסוק ער שהמלך
במסב חל מי מלך ר' ברכי' אית' משה היה מנהל ואהרן כור ואותו
זכות חזר לו לאהרן בבואו אל הקדש ולא יהיה לו לחסור עון
העגל שהיה גרמה לביטול המילה במדבר מ' שנה כיון שהוא
היתה כזכות לשמ' בשעיית העגל כמו שכתב' ב' תשא שאמר
אהרן מוטב יתלה הסרחון בו כו' זאת ועוד שהוא היה פורט
המילה כפיכך ממדרי' וזיון שכן נעשו לו המיל' פקיימו במדבר'
סניגור לבא בזכותה אל הקדש פמימה ועל דרך זה אנו מבאר
מה שאחז' במדבר פ' אחרי מות משה מה כהן גדול משמע
בח' ב' ב' כנר מילה שהיא לתימם ההי' בריתי היתה אתו
הימים ושלום יוש' לדרק' מה טעם זה שנתנו לב' להיות
משמ' בח' ב' ב' משה המילה שאכ' גם כל כהן הדיוט ישמע
בח' ב' ב' משה המילה שצבט' שהיא לתימם כי מל' הם
כל ערת בני ישראל ועוד צריך להבין אחרת ההי' בריתי היס'
סייך זה למה שאמ' כ' משמע בח' ב' ב' וקרא לא אחי' בהא
אמנם כ' שחז' הקטן משה מה פה גדול משמע בח' ב' ב' משה
שאכ' כ' כהן הדיוט ותיכר כנר המילה שמתנה למ' ימים
הכונה שכוין שזעש' המשכן בא לכפר על מעשה העגל הייתי
אות' שאיך ראוי לאהרן להיות ככנס עס מאמר שהוא היה גרמה
בבוק ההוא שמתוך העגל שזעש' היו ישראל חזופין ולא נשב להם
דוח כזוית עלה ביטול המילה מ' טהו ער שכתבו לארץ וס'
ממל' כל יכר ואכ' הארץ ויכנס אהרן לכפר על בני ישראל
שהקטנוגר אימ' נעשה סניגור שהרי מטעם זה לא היה משמע
בפנים בבגד זהב מפני שאיך קטנוגר נעשה סניגור דכתי' ויעשו
להם ל' זהב וכן לא היה ראוי שיוכנס עס אהרן כלל כיון שהי'
גורם בהידיק' לכך בזהו הבה שישמע בח' ב' ב' לכפר על מה
שנתכס' המילה בזמנה לשמונה ימים ויהיה זה השרה על זה
כי כל שרטי המשכן היו מכונים לכפר על מעשה העגל אחת

לאחת כמו שהרחבתי בס' ויקהל ולפיכך לא מתק' ח' ב' דים לא
לאהרן כ' שהוא עשה העגל ונרם ביטול המילה לח' ימים לכך
צריך כפרה בח' ב' ב' וכן כל כ' שהוא בא במקו' אהרן הכהן
הגדול אבל שאר הכהי' שלא גרמו באותו עון כלל אינ' צריכים
לאחת כפרה על ח' ב' ב' וכפי זה אכן לומר שיעמ' לאהרן זכות
המילה אשר מל אהרן לעם היוכאים ממדרי' כמתחל לפי שעת'
הכפרה הוא כריכה מפני ביטול המילה בזמנה לח' ימים ולכך
הצורך לח' ב' ב' שיוכפרו ביטול המילה בזמנה לח' ימים ההי'
בריתי היתה אתו שדרק' עכשיו שירוש הכתו' ההי' שיש' לדרק'
בו שהוא מית' בשכר' א' למעל' להי' בריתי את לוי ועק' שיקור'
דבר בלשון רבים אולם המנה הזאת להיות בריתי חת לוי
ונאכ' דבר בלשון יחיד בריתי היתה אתו וזהו ל' בריתי היתה
אתם ועק' שכן היה ראוי לומר בלשון עתיד בריתי תהיה אתו
החיים והשלום כיון שהוא הבטחה שהבטוח' עכשיו להי' בריתי
אתם ולמה אמר בריתי היתה אתו בלשון עבר וכל הדרק' ויקים
הללו יתבאר עס מה שדרשו עכשיו שבגד' כ' ח' הם מ' יחדים
כנר המילה שהיא לח' זכה בא להבטיח לכל שצט' לוי ואמ' להי'
בריתי את לוי כמו שכבר נסעבר בריתי היתה אתו עס אהרן
הכהן הגדול שזכות ח' ב' ב' שהיה לזכר עמד לו כנר ברית'
המילה שנתכס' לח' ובריתי היתה אתו לעשרו החיים והשלום
שהיה ככנס למקדש לכפר על בני ישראל בשלום ומאכ' בשלום כ'
מהיה קיימת ההבטחה הזאת להיות את בריתי עס לוי עס כל
השבת כאמ' וזכה כתב' א' במאמר' שהזכרנו שיקול' מעלת
המילה כמעלת התורה כדכתיב בזאת יבא אהרן זו מילה זו
תורה לפי שמעלת המילה גדולה מאד להיות יסוד והסכ' לקיום
התור' וכן מצינו באבות אברהם שער שלא מל היה נופל על פניו
במדבר הנבוא' ואעפי' שלמד כל התור' לא עמד לו ער שמתקל'
ונאכ' היה בו כח להי' נפסב דכתי' וירא לוי ויהוא יושב כ'
לביאור הכתובים יש לעורר אומרו וירא לוי ו' לא אמר מרח יי'
אברהם ועוד מה בא ללמדנו אש היה יושב פתח האהל ועק'
די' ל' וירא לוי ו' הוא יושב באלוני ממדרי' שזוהי הסדר הכס'
ולמה סמך באלוני אכל וירא לוי ומחל' דרשו מכאן מעלת המיל'
שאש' ממדרי' שהיה ערל זכה שהגלה הסכינה בחלקו לפי שהוא
היה שנתן לו עצה על המילה שיקול' ולכך כתוב וירא אליו מ'
באלני ממדרי' ולא במקום אחר ועק' מצינו כחוס' החוס' החוס'
מבני לוי למימר ועוד וירא וירא ב' פעמים וחז' דרשו וירא
בשכר' וירא במל' וסוד אנו ארני אש בא מצאתי מן בעיניך
ככנס בלשון רבים וסיים בלשון יחיד ולר' חז' שדרשוהו בלשון
חז' ה' ל' אש מצאתי מן בעיניך אל תעברו בו ועוד היה ראוי
למ' נא אש מצאתי מן פנה האל לשון בקשה או יאמ' אש מצאתי
מן בעיניך נא א' תעבד' ו' ואמ' אל נא תעבד' כו' ועוד למה אמר
ויקח נא מעט מים ולא א' א' א' מים ופת' לחם ועוד מצינו כי על
פ' עברת' על עבד' שאיך זה מהלכו' מוס' ודרך ארץ לומ' לאורח
הבא לביטול אכלו ע'ל כן באת' לאכול ויראיתו כהן הדרק' הלכה
ואקח' פת' לחם וסעוד' כי עמ' כן שתעט' כן ככל דברי וארעתי
דחסי עברת' על עבד' שכל' מה שאמ' לך בעל' הב' עשה ופ' כן
כעפ' כאש' דבר' מבני לוי מצינו כי תעש' שאימ' ממון המוס' שיהי'
האזה' לבעל' הב' כן תעש' מיני' מאל' לאכול באש' דבר ועק' כעל'
כאש' דבר' שהי' מות' אחרי אומרו פ' תעש' ועוד מצינו קח' סולת
יש מי שפיר' קח' הבא מסול' שחזר' ללמד' הסולת' ער אשר
דק' והקח' ההוא טוב מאד ע'ד כי עס מ' חז' שדרשו שהאש'
עניה כרה באורח' והנה אמר אברהם מהרי' שלם קאים והשיבה
שרה קח' כלומר אעשה העונות מקומם והשיב אברהם
לא כי אלא סולת' החשוב' וממס' תעשה נ' קאים עונות'

דרוש ראשון לפרשת וירא

אחרי בלשון רבים ולענין זה לא תעבור ללא הזכרך לרבר עם רשע
טבא לרפאתו ולא למיכאל טבא לזכר לפי שמעוכבי הם
עם עד מעימו עליחותם אבל הזכרך לעכב לבבד'א פה עליח
להפך את סרום ולא היה לו עסק עם עם אברה' לכך חילא פת
וחמר אל לא תעבור מעל עבדך אבל לעם המל' אכיס האחרים
לא דבר בלשון בקשה שהרי הם מעוכבים עם כרי לעשות
עליחותם זה נראה לי נכונה לי יב פנה שחידשתי רבר זה
וחמר מכאן כי בל' חמרה בעם ספר תולדות זמנך חכמי
האל לרעתם • יוקח כח מעט מים ירבה עם מחול סאברהם
שהיה מקפיד על טמאת ע'א חמר להם תחלה רחמו דגליסם
שחשבו לערבים שמתחזים לאבך דגליהם והסוכה לומר
שחשבוים שמתארת הממונות נמשכת מכהם ועוכם ודם זה
משתמשים לאבך דגליהם ואינם תולין בהבה ולכך חמר להם
יוקח כח מעט מים ולא חמר ואקחה מים כי לא רצה לעשות
עם דבר על ידי עבדו בעור שלא היה יודע מה טובם על חסר'
הללו ועל זה חמר יוקח עי עליח מים ורחמו דגליסם כי בזאת
יבחנו וסברא איתם שראו דגליהם והיו חסמים על בורה
ובפרט בזה שאל' בזה על והפענו תחת הפ' שהיה לאברהם
אילן מיוחד שהיה מושב תחתיו כל האורחים וכפי מעשה כל
אחד היה איתו אילן מיוחד וסוכך בצילו עלת ואם לא היה אדם
הגון היה מנמס ענפיו ולא היו פורשות עליו ובה היה בורקן
אברהם לאורחים לרעת מה טיבן ואם לבם מכוון למצוים וכיון
סדרא אברהם לחסמים הללו שהיו הבונים אז חמר ואקחה פת
לחם אפי בעצמו וסעדו לבסע ובסדר' אר יבחר בתור ובנבאים
ובכתוב' מצינו רפתא מוסיף דל' בתורה וסעדו לבסע נביא'
סעד לכך פת לחם בכתוב' ולחם לב באנ' וסעד אר אחא וסעד
לבסעם אפי כתיב סאן אפי וסעד לבסע הרי אחרה אפי אברה
סולט במלכים וכו' ויש להבחין כפי רשעה זו רחין לומר לבסע אפי
אפי במלכים אפי לעתיד סאן אפי אברה ולא לעתיד היה וקט' הרב'
לכך פת לחם דהתם לא מלאך אפי ולא לעתיד היה וקט' הרב'
להלכו וללך דאפי רמזינו סעד לכך בכך אדם אפי פת לו ב'
לבבות אבל מה שרקקו כאן ובפסוק פתו לבסע לחילה הוא
סמך סמך ברבבי אדם הרבה וקט' אפי הוא חמר וסעד
לבסע רמזנו לבסע ופי לב אחר ים לבמה חסמים והלל
לבסע דהיינו לבבות סלסע לומר לב א לכל אחד אבל לבסע
הוא לב א לסלסע פת לב א לבב' אדם לא סלמלכים
וגם לעתיד לבא סאן ובה והם במלכים חסם גופות חלקים
ולב אחר לסלסע ויכרך לומר לבסע זה אפטר לומר כפי קושי
הענין ואחר אחר תעבורו אחר סמוך כלומר סמוך לזה
תקף ויחד תעבורו על כן עברתם על תנאי' שלא תתעבבו
כאן עברתם על עברכם ויחמרו כן תעשה לסלחם מהרה חל
תעכבו כאשר רבת או ויחמר כן תעשה הסעורה חסם יהיה
כאשר רבת סאן כן סמוך ויחד תעבורו ולכך בל' עכב •
ובסדר' רבא אחול כן תעשה כאשר רבת מומונת היתה
סעורה זו מנסת ימי בראשית ויש לרקק היכא כרמוז ו' ימי
בראשית בזה הפסוק וכל עם מה שמעתי טעם לחול אפי
היתה סעורה זו מומונת מו' ימי בראשית והוא סלהית קדם
העולם תלו בתורה והתורה לא מסלה מהמלאכים וייתנה
למלאך אפי חסם אפי וסעור' סאן המלאכים בבית אברהם מחול
סדר הקב' קלסת' פמחל משה רמי' לאברה' וסאן למלאך אפי
חסם בפי' ממוז סאן בתוך ביתו מסעור' כנא' סאן יוק' קיום
העול' הית' סעור' סאן אברהם למלאכים סעל ירה ממש'
קבלת התורה לתחתיו וסאן מומוז' הוא מלא כרי להתקיי העול'
ואפי אפי כפי דרך זה סדרו חול כל כן עברתם וסעור'

עצור יט להבין מחל' ויחמרו חלמ' אית טרה אסתר חלף ולא יד
קוד למד אים בקוד חל' עזרי' כסם טאמרו איה טרה כך אמרו
לטרה איו אברהם והיה קוסי המאמר מבואר דהיה לו לייקד
למד של חלמי ויהיה כתב מרובה על הנקודה ואלו חרשי הכתב
המרובה טהוא חל' ושק' מה חדרם רבי אלעזר דהיינו סברת
רשבא טאמר איו אברהם ובעצמן איה טרה איו כאל' חדרם
שמקרא מלא הוא: הביאור להיתב גדולה מעלת המילה
שממנה זכה אברהם להיות העסיכה עומרת ותוא יעטב לכך
כתוב וירא חלמ' כלומר אל הנימול להורות גתלת תהל' המילה
שממנה זכה לאותה מדרגה ולכך לא אמר והוא יעטב בחילוני
ממרא לפי טעמה פו' והוא יעטב טהוא טוכ בחילוני ממרא
כמו ותעטבו בקרם ימים רבים טאין הכוונה לשון יעטיבה ממט
אלא לשון עטוב ואם כן לא היינו טומעים מכאן שחלק לו הבה
כבוד לאברהם בזכות המילה טהוא איה יעטב ממט והבה טומ'
עליו לזה טינה ואמר קורם בחילוני ממרא ואחר כך אמר והוא
יעטב פתח האהל דהטקא איכא למדרש טפיר והוא יעטב ממט
והעסיכה עומרת עליו וכל זה היה בזאת המיל' טאעטבה מרכב'
לשכינה והעסיכה עומרת עליו וכ' יט מי טפירט מט' אל נא
תעבור מעל עבדך לפי טהאבות הם המרכבה ואם כן אל נא
תעבור מהיות עומר על עבדך ממט וישא טימיו וירא חל' ג'
המלאכים מרחוק ותאו וישא טימיו למרחוק ובעוד רבע א' ראה
חותם נכבים עליו כמון לו וישתומם על המראה וירא ראייה
אחרת בעין הכלו טאין זה כי חם מלאכי אלהים וצריך לחלוק
להם כבוד וירץ לקראתם דרך כבוד ולפי טכבר היו טמוכים
לאהל ואח' כאל' מקום לרוץ טכבר הם קרובים חלמי לכך רץ
מפתח האהל עטה מציאות הריבה מפתח האהל לזאת החוש'
להקביל פניהם ותאו כבוד להם טהורה לבבו הטוב טחפץ
להקבילם בטמחה וטוב לבב' ועם היותו חולה וכאזב מציאות
וירץ לקראתם ועטה אברהם בטחמה טלא דבר עםם כלום רק
ושתחו ארצה ולא דבר מאומה מפני כבוד העסיכה טהיתה
עומרת עליו כמו טאמרם ואין זה כבוד להניח העסיכה כדי
לחלוק כבוד לאחרים לכך עטה המצאה זו טרץ לקראת' מפני
כבוד המלאכים ושתחו ארצה ולא דבר עםם עד טחזר מיד
למקום העסיכה והתנבל על מה טהיח העסיכה והלך להקביל
האורחים ויחמרו י' רבטע הלא ידעתי כי מדת החסד רבויה
לפיך לפי' טקיים הפולס תלוי בה כי טולס חסד יבנה וואי
בצדקתי' התוקני' במדת החסד להקביל האורחים וד' זה הוא
לחן ואחר לפיך וכיון טכן א' תקפיר על טעטיתי טלא כטורה
ועברתי חוק המסר להניח העסיכה מפני האורחים ממ' כיון
טברבר הזה טעטיתי עכטני להקביל אורחי' מצאתי חן בעיניך
בבחינת החסד טעטיתי אטפי טבבחינה טהנחתי העסיכה הוא
קטה עכ' אל נא תעבור מעל עבדך בטטיל הקפדה זו וזהה אם
נא מצאתי חן בעיניך אם בדבר טעטיתי נא כלומר עכטני
מצאתי חן בעיניך דהיינו בבחינת החסד טעטיתי אם כן אל נא
תעבור איו רחמי להקפיר על דבר טבו מצאתי חן בעיניך ולכן
אל תעבור מהיות עומד על עבדך כמו טטכתבם וכו' מתבאר
טקודם טרץ אברהם לקראת האורחים היה רחמי לו לייקח רשות
מהבה ולומר לו אל נא תעבור ואח' ידרוף אחריהם אמנם איו
הכוול נטילת רשות מהבה כי אם התנכלות לפניו ית' טלא יחטוב
י' לו עול על טהיח העסיכה וירץ לקראתם כיון טעל הרבר הזה
מצא חן בעיניו ית' בהחזיקו מדת החסד כאומר י' ולרבריו חול'
טהרשים המקרא הזה בלשון חול' כראה טלהיות ג' מלאכי הללו
באיוס כל אלו בטליחמותו רפאל לרפאת אברהם מ'כל לבטור
אית טרה ובבריואל להטין אית טחם לכך דבר עם טולס ויחמרו

דרוש ראשון לפרשת וירא

ב

מדינה ודרך ארץ אבל עכשיו שאין הוא נקודת וכל מקומו מורה עניינה לעקר אותה דבר ממעמדה כמו מקור מים על רחוקה לומר שהיא קרובה וכאן נקודתו ואם הכוונה שלא נדרשה כלל אף למה נקודתו עליו רכיון שהמקור הוא ויחמור לו בורא שאין אנו רואים אותו וכיון שנקודתו עליו אנו משמע שאינה דרסה עקרית לכך כריך לומר שהדרסה היא אמת שאמרו לה אנו והמקור הוא מתקן שאת אנו מראש הענין ותקבעה לאח' איה שרה וכנסם שאמרו איה שרה כך אמרו אח' לשרה איה אברה' וזהו כמקנה על שלום וזה כלפי' נכון וידיב' ותחזק שרה בקרבה לאח' אחרי בלותי הית' לי ערה ואחרי זקן ויחמור כו' למה זה בחקה שרה לאח' האף אמנם אר' ואח' זקנתי וחזל' למדו מכאן שמות לשנות מפני העל' וכפי' הפעול כלפי' שרה אף חפץ הבה לעצמי הרבה עינים לא יבצר מה לעצמי הנס שאר ואח' זקן ואברה' זקן אבל ראיתי שהחזירי הבה לעצמי ואחרי בלותי היתה לי ערה שזהו היתה ערה הבה לעצמי הרבה דרך טבע ולא דרך נס וזאת מהטבע וכפי' זה תיקן מחזירי לעצמי ויהי' לי ערב' כמו וסתן של נשים אבל אחרי זקן עומד בזקנותו שאין ראוי להוליד כי בן מאה הוא כאילו מת ועבר מן העולם וזהו בריך שיחזרנו' לעצמנו כמו ויחמור' לאברהם למה זה בחק' שרה סבכל' דבר' רצתה לומר שאם אפס' לה לילד הוא בטובל' מחזר' לעצמות' אבל אם נשאר בזקנת' הית' מסתפקת ברבר' וחס' האף אמנם אר' ואח' זקנתי אף זקנתי ועמתי בזקנתי האפס' באח' שאר בעצמי זקנה ואח' זקנתי שהרי כך אמרה סתן שאברהם זקן הוא ממנע שלידי כיון שלא שב גם הוא לימי עלמותו והוא חזן מהטבע וכפי' רבוי' ים במעמ' שאם הוא לא חזרה לעצמותיה היה ממנע גם כן משרה אלא כיון שאחרי בלותה היתה לה עדנה אפס' לה שתלד מבר' והעיון הוא מבר' אברה' שהוא זקן ואח' יוצא מהטבע להוליד וכי' היפלא מה דבר' לעצמי נס שיהי' להם בנים גם בהיותם אברהם ושרה זקנים' באים בימים חלילה לומר כך כי כל יכול הבה ואח' לה מעט' לעשות ככל אשר יחפוץ וס' תימא אף כן למה החזיר הבה לשרה לימי בערותה ויעשה הבה פעולות שתלד שרה בעורה בזקנתה וקמטים על פמה שהיה הנס כפול ומכופל' לז' הטעם הוא כי למועד אשוב אליך כעת חיה ולשרה בן ורצה לאיפלא מה לעת לבס' וחלוח' וסמיס' זקנים' אלא להיות ענין בטורה זו לעתיד מחלוק' ועד תקופת העונה כעת הזאת תהיה שרה חיה ולשרה בן ואח' יביא הבה לשרה כמו שהיתה לא היו מאמינים' בטבור' כיון שלא ראו פוס' רשע עכשיו ואולי היתה הלידה עכשיו ומיד היה משיח' בזקנתה אבל הבטורה היא למועד' לשנה הבאה אשוב' אליך כעת הזאת ולשרה בן וכי' שתאמין לקול הבטורה עשיתי לה נס זה מיד שתחזור לבערותה ותהיה לה עדנה ואחרי כנסים כדי שתאמין גם על הבטורה העתיד' למועד שתהיה כעת חיה ולשרה בן ולכך אמרה שרה לבערות' ולא אברה' כי הוא סימן ואמרה לרבר' ונס' וכפי' זה אבאר מנ' ותכנה שרה לאמר לא בחקתי כי יראה שבאחי' אברהם בא ואכיל' לשרה על אשר בחקה ברבירה ושרה כיחשה ואמרה לא בחקתי מפני שחששה שמא יקבלה אחר לו ענין החזקן באחיו לזמן שאמרה היא ואחרי זקן ויהיה לו קטטה עם בעלה על שהקטנה עצמה ותלתה העיון מחמת בעלה כי זקן הוא לכך כיחשה מפני פלוג' הבית כי לא ידעה שהקטנה סינה לומר ואח' זקנתי ויחמור אברהם לא רבת נכונה כי בורא בחקת כיון שאמר לי כך הבה:

אחרי על קיום בראית העולם לפי שנאמר במעשה כל יום ויהי כן ולקחם אותה ויהי כן ויהיה קיום לעולם עברת' על עבר' לאכול סעודה זו' עור אפס' לפרס' שאברהם היה רך ברעותו שהללו הם מלאכים כמו שכתב למעלה וירא בעין שכלו שאינם בני אדם אלא מלאכים וכן נראה ממה שאמר להם וסעוד' לבכם ולא אחרי לבבכם לפי שאין יראה מכני' במלאכים הרי שהיה מחזיקם אברהם למלאכים ולא אפס' שהמלאכים אינם אוכלים וסעודת' על אקחה פת לחם וסעוד' לבכם כי על כן עלו שלא תסנן מימם שלם עברתם על עברכם דאולת' לקרתי הלק' במלכותו ויחמור כן תעשה פי' גם אתה תכטור' לסמך מימם פלך ומסנה' כאשר רבת' ראול לקרתי הלק' במלכותו רחוק' כעלה משה למדוס לא אכל לחם מיום וזהו כמנהג' שלמעלה שאין סם' אכילה וסתיים והוא מתבאר עם המאמר שהזכרתי למעלה שבר' הבה קלכר ענין של משה רומים לאברהם ואח' כן וזה אמרו לאברהם כן תעשה כיון שמה שיהיה ברמות אברהם והיו תעשים המלאכים שהיו אברהם שאכלו על סולחנו וכעלה למעלה נהג כמנהגם לחם לא אכל כו' וזהו כמנהג' משה אלפך וזהו פי' כן תעשה להביא רבר' קל' פת לחם בלפר' כאשר דברת' ולא תעשה עכשיו מרת' הדריק' שאמרה יצאנו ופוסים הרבה חשה תעשה כאשר דברת' מיד' ולא כאשר עם לבבך ויחמור אל שרה מלרי' ג' שאם קמה סולת' נראה לי שאמר לה שתקח ג' כאים קמה והכולת' סיכא מחזק' כך של קמה סולת' לטוי' ועפי' עונות' ולא תחמי' ער' שיחמור כרי שתמרי' לעשות פעל' תנאי זה עברו עלינו שלא נעב' אתה ולא הבת' המהירות' עפי' אותם עונות' לא חמץ כי לא יוכלו להחממה' ול' הבקר רך אברהם ויקח בן בקר רך וטוב דרסו חול' מכאן נשחט ג' בהמות והאכילם ג' לסומת' בחרר' ופירם הרב כמנהג' אלפך ול' רצה אברהם להזנות' אותם שכולם היו חסובים בעיניו להזמין סעודה מיוחדת לכל' ואח' נכמה ידע אפס' הרבר הזה הלא בטחוט ג' בהמות אחר לכל' אלפך האכילן ג' לסומת' שהיו הארז' נשחט ג' בהמות שאין ג' לסומ' לא בב' בהמות ואילו היו נתנים אחרי אפס' שהיו כול' מבהמה אחת והשתרל כאן אברה' לחנך את יעמאל' במכות' ול' הבקר רך אברהם ויקח בן בקר האחר אבל רך וטוב שהם הנסים האחרים נתן ג' הנער זה יעמאל' ומח' מדרז' יותר במכרה ויחמור לעשות את שלו' והביא הלשון הוא מזומנת' לאח' מהם ומה יעשה לאחרים לכך לקח מחמאה וחל' והיח' לפי הא' חמא' ולפני הב' חל' ולפני הב' בן הבקר אשר עשה והורה להם חסבותם צביטו שכל אחד מהם ראוי להזמין לו סעודה בפני עצמו וזה מוזקדק שקורס אחר ואל' הבקר רך אברה' ואל' חמא' מזכיר מחמאה ורלב' והוא עומד עליהם פי' עומד עליהם במעלה לפי שכתן על בדיקים גמלי' חסדים ג' חל' יותר ממלאכי הערת' כמחל' כי רב מחמ' מחמא' חל' המלאכים ומי' פכוס' מהם עשה רבת' חל' הדריקים ולביא' רברי' חל' שאמרו נקוד' על חל' כלפי' סר' לעור באל' רך הקוים שהקוים ראה לו לנקוד' הלמד' של אי' בלבר ואח' חרשים אף אברהם לז' רבי אלעזר כנס' שאמרו לאברה' איה שרה כך אמרו לשרה איה אברהם עבא להשמיעם שקורס אחרי לאברהם איה שרה ואל' כנס' שאמרו איה שרה כך אמרו איה אברהם שאינו מהלכות דרך ארץ לרבר' האורחים עם האמה תחלה רך לאחר שדברו עם אברהם בעלה אח' כך דבר' שמה אף אברהם ולכך אף היה נוקד' הלמד' של אף ואתה ידעם הכתב אף אף אף חרשין הכתב על ראשון ראשון סכן סתם ויחמור אף ואל' איה שרה אשתך דמשמע שקורס רבר' עם שרה אף אברהם ואח' לאברהם איה שרה וזהו שלא כהל' ס

דרוש שני לפרשת וירא

ולא זבח ואומר אחרתי עולם חסד יבנה יוסף לרדקין במחל
 מהכתוב ואמר חסד חפצתי ולא זבח והם דרשו שחביב החסד
 מהזבח והקרבתו דמשמע שחפץ גם בקרבתו אלא שחפץ
 חסד יותר מהזבח והכתוב אמר ולא זבח כלל ועוד רדקין
 מאי חסד שאתם גומלים זה לזה דכ היה ראוי לומר חביב עלי
 החסד יותר מהזבח ועקב מה ראיה הביא מזהל התורה לא
 עולה בו לילא תורה שאם שהיא ברולה מהזבח והמקנה אבל
 שחביב החסד יותר מהזבח מחל לן ואנבר אחרון מרדקין מנא
 להו לרזל לדרוש זאת התורה לפניה לא עולה בו ושם מה קשר
 טעיות ים למעשה הזה של רבי יוחנן עם האומר למעלה
 הספיק דרשת הפסוק להביא זה המעשה והלל לכך ואמר כי
 חסד חפצתי **שחפצתי** אחרתי עולם חסד יבנה בו ועוד ים
 לרדקין במעשה הזה **שהיה** תשובה הטוב לו רבי יוחנן אל ידע
 בעיני דאם סן לפי דבריו אין להתחיל על החרבן והא בחיב
 שישו אתה מקום כל התחבולים עליה ונרדקין גם כן למה
 האריך רבי יוסף למרחי על הטעם מן שמתקשרים בו
 עומדים ועקב למה חזר לומר לכך באמר כי חסד חפצתי דמשמע
 מרדקין שכלם חידשו אחר בפסוק ואם הם דבר רבי יוחנן
 קשה דכך הלל ים לנו כפרה אחרת כמותה שנאמר כי חסד
 חפצתי ולא זבח ועקב רדבי יוחנן אמר ים למ כפרה אחרת
 שסקולה כמותה והכתוב אומר חסד חפצתי ולא זבח ומנא
 מאמר זה לכן פסוקי רש"י ולא דרשיו פסיה פקודים אמר
 חביב החסד מהקרבתו ואמר חסד שסקולה כמותה ואמר
 זה החסד גדולה שפוקים הם החסד והקרבתו והכתוב אומר
 לא זה ולא זה אלא חסד חפצתי ולא זבח כלל ועקב מאי ואמר
 אחרתי עולם חסד יבנה שזה הוא קושיא נאנה בגמרא מאי
 ואמר ועוד איך מביא ראיה מפסוק זה שהחסד חביב יותר
 מהקרבתו: **חביאור** גראה לי שחל הקטן בפסוק זה שאמר
 חסד חפצתי ולא זבח דמשמע שאין הבה חפץ בקרבן ואמר
 אחר ורעת אלהים משולות משמע שבה הוא חפץ וית' מהעולה
 ונראה מזה שגם בפולות הוא חפץ אלא שבה הוא חפץ יותר
 ואיך אמר קור' ולא זבח דמשמע כלל כלל לא דרשיו חסד לביא
 ועקב חל למה כזה לנו בתורתו שחפץ הקרבן אחר כי יקרי' חסד
 כו' ואעפ' מקדמו מאמר הבה למה לי רוב זבח' כו' שאם התם
 לפי מה עובד עא ופסול לביא דקרא שאמר מי בקם זאת
 מידכם רמזו חזר אבל כללות הקרבן' ה' לרצון לפני יי ואיך
 אחר דרך כלל חסד חפצתי ולא זבח ואין לומר דהכ' נמי מיידי
 על זבחים סל ירבעם שהיה עובד עבודה וזה ראש קיס ליה
 ברבא וימיה קהם זבח רשעים תועבת יי ומה שאמר חסד
 חפצתי ולא זבח דמשמע שלא חפץ גם אבל תועבה לא יהי
 ועוד הקטן חזל בפסוק זה רש"י שבה ולימא הכי כי חסד ורדקין
 אלהים חפצתי מזה ועולה ונלמה פסאם שתי חלוק' חסד חפצתי
 ולא זבח ורעת אלהים משולות לזה דרשו חזל חביב עלי החסד
 שאתם גומלים זה לזה כלן ואמר חסד שמוס' עת לקבל פרס כהן
 מזה עומה לחבור חסד היו' כזה שגם הוא לימא וימלא חסד
 לעשות עמו חסד אחר וזה חסד שאתם עושים זה לזה ולסאורה
 ביין שבהם היה הם מוס' להנחתם ולטובתם ואי ראוי למתן
 סכר לכך אמר הבה חביב עלי אפי' אופן החסד היה שאתם
 עושים ע'ה בבחי' שאתם גומלי חסד זה לזה ואמר חסד על אמת
 מח חביב הוא עלי וית' מהקרבתו כל שכן החסד' על אמת שאינה
 מכפה לתפלות גמול שסכרת גדול יותר מאר ומה שהבי' ראיה
 מזהל התורה אפסר שזה פירוש סוף הפסוק מאמר ודעת אלהים
 משולות שיהי ראיה זו ואמר הרי רצת אלהים שהיא התורה
 חביבה יותר משולות כדכתיב זאת התורה לא עול' לא מנח וכן

דרוש ב לפרשת וירא מ
סופת פרק ד

אמר רבי אלעזר כל העושה צדקה ומשפט באלו
מלא כל העולם חסד שנאמר אוהב צדקה
ומשפט חסד יימלאה הארץ ושמו תאמץ כל הבא לקפוץ
קופץ תלכו לומר מה יקר חסדך אלתיס יכול אף ידא
שמים בן תל וחסד יימעולם ועד עולם עכ"ל:

אמונה

אמונה אומן מהעולם עומד על ג' עמודים ואף' מהם
גמילות חסדים כדכתיב ואמרת עולם חסד
ויבנה ותקן על ג' רבדים העולם צומד על הקורה ועל העבודה
ועל גמ' וזהו מצינו שהחזיק אברהם אבינו במדת החסד להיות
משרת לא מכהה התורה וגם אין מקום לעבור עבודה ויהיה
העולם דוקף לולא עמוד החסד ולכך היה משתדל בכל עמ'
להחזיק במדה זו ואפילו בחלומות כחם ג' למלתו שהיה כואב
ומלה ואכנס יחמקא פטרי עכו יסב פתח האהל לבקש אורח
לגמול עמם חסד ולא פזב חסדו ואמתו כדי לקיים ולסבן עמוד
זה מהעולם מתקיים בו ולפיכך כסדרה הקב' להחריב את
סדום וסביבותיה וזהו הקב' המכסה את מאברהם אשר חס'
עושה שים לך דרך וכי לא היה הב' עושה פוט רבר מבלי
יהיית אברהם ומה הוא תמיהה זו המכסה את מאברהם וכן
להבין אומרו כי ידעתי למען אשר יבנה כו' דרך הוא כו' טעם
זה לגלות לו הסיבת הערים האלה ואמנם להיות שאברהם אבינו
היה משתדל תמיד בקיומו של עולם והחזיק במדת החסד
להיות עמוד שהעולם עומד עליו ולפיכך כסבא להחריב אתם
הכרכים שהיו אצל אברהם אשר הב' המכסה את מאברהם
אשר את עושה היתכן שאברהם הוא משתדל תמיד לקיום
העולם ואף ג' עכשיו להחריב אלו הכרכים ואם כן הוא יבנה
ואף אחרים שלא מדעתו וזהו שכתב טעם ואמר כי ידעתי
והכרתיו שלא לעשות רבר זה חוץ מדעתו לפי שאשר יבנה את
הגמ' ואת ביתו אחריו פירוש שהנראה שהוא יבנה את בני ואת
ביתו אינה על עסקי כסף וחב' וכאם ענין אלא הכוונה הוא
מילכו גם הם אחריו ואחר מדעתו ודרכו הישרים וכאם שאל
החזיק במדת החסד כך יעשו גם הם ושמרו דרך י' לעת צדק'
וממנו הוא משתדל כל כך שיחזיקו גם ללכת אחריו בדרך
כדי לקיים העולם ואף אחרים כרכים אלו שלא מדעתו לכך
גילה לנו עס' זה אפשר למד שרמז חזל לומר בהבדל באברהם
לומר שהעמים והארץ הם עומדים באברהם כלומר בסביל
מדת החסד שמתנה לאברהם שהחזיק תתן אמת לישבב חסד
לאברהם שבזכות החסד העולם עומד כי עולם חסד יבנה
ומצינו שהיה אברהם גמול חסדים טובים עם בני אדם ואם כן
אלה תולדות העמים בהבדלם באברהם ובזכותו הם גמולים
לפי שעמוד החסד הוא גמול יתר מאד וחביב מן הקרובות
והעבודה במחלל בליקוט על פסוק כי חסד חפצתי ולא זבח
חל חביב עלי חסד שחתם גמולים זה לזה יותר מכל הזבח
מזבח שלמה חלף עלויות ופלה שלמה וכאף זאת התורה לעולה
למחלל לא עלה לא מחלל פשע א' היה רבן יוחנן בן זכאי
מהלך בירושלים והיה רבי יהושע מהלך אחריו ראה בה' שהוא
חריב ואמר איך למ על הבית שחורב מיקום שמתכפרים בו
פוסקים אחר ליה בני אר' ירע לך שים לבן כפרה אחרת שהוא
במדתו וא' זה זה גמילות חסדים לכך נאמר כי חסד חפצתי

האמר חביב יותר לפי פשטא עמודי העול' הם תורה ופכוד' וגמילות חסדים וכפ' עמודי התורה גרול מהקרבנות כן עמוד החסד וקרא הכי קאמר כי חסד חפכתי ולא זבח והוא דומה להפ' אלהים שהוא עמוד התורה מחביב יותר מעולות כחן סכ' זאת התורה לא עולה כו' והטעם שמי עמודי' לו גרולים מהקרבנות לפי שהקרבנות כזה הבה כדי לספר על סגרת האדם אם יחטא ואם לאו הקרבן עולה לרצון לפני יי' לכפ' על חטאתו ויפלו לו ובבחינה זו הקרבן הוא עמוד העולם לפי שאין בריק בארץ אחר יעשה טוב ולא יחטא ומחריב העולם אם לא ע' הקרבן שחכר ומקיים העולם אבל יותר טוב הוא עמוד התורה והחסד שאינם באים על חטא כלל ולזה אמר חביב עלי החס' יותר מהקרבן וכת' הרי הכתוב לא אמר חסד חפכתי מזה לא חסד חפכתי ולא זבח דמסמך שאינם חפץ בזבח כלל והקושיא ראשונה במקומה עומדת לזה הבי' וכה' זאת התורה לא עולה לא חכמה והכונה לומר שהעוסק בתור' אינו כריך להקרי' זבח שאעפ' שלא יקריב עולה או זבח התור' מבי' וצולה לרצון לפניו וכן דרשו בגמרא כל העוסק בתור' עולה כאילו הקריב עולה כ' ואם פיר' לא עולה לא חכמה הוא אינו בריך להקריב עולה ולא חכמה ואין חכמה לומר זאת התורה לא עולה שאינם חפץ בעולה לפי שהרי אחת העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה ואם אינו חפץ בעולה מה תועלת יש לו בהיותו עוסק בתורת עולה ומה גם מכיון שתלה העוסק בתור' עולה מעלה עליו הבה כאילו הקריב עולה ממנו כדא' שהקריב עולה הוא רצויה לפניו יתב' אכ' בהכרח יס' לנו לפרש מה זאת התורה לא עולה שהכונה היא אינו כריך להביא קרבן עולה וחכמה וכיון שכן השתא לא קשה שאמ' כאן הכתוב חסד חפכתי ולא זבח מהב' הוא חסד חפכתי שהוא חביב יותר מהזבח ובהיותו עוסק במדת החס' לא תהי' כריך להביא זבח ולעולם שגם בזבח חפץ הבה אלא שאם יעסק בחסד לא יטורף לזבח לפי שהחסד חביב יותר מהזבח ואפשר שהכתוב עצמו גילה פי' זה שהכונה ולא זבח הוא ולא יטורף לזבח כמ' ודעת אלהים מעולות שהתורה חביבה יותר מהעולות חסד שגם בשולות הוא חפץ אלא שבתורה הוא חפץ יותר וכפי זה מ'ם הכתוב זאת התורה לא עולה פירושו העוסק בתורה לא יטורף להביא עולה ודא' שדקדקו חז' לרמז לא עולה מרלא קאמר זאת חוקת העולה מאי זאת התורה לשולה אלא לרמז זאת התורה לא עולה לא יהיה כריך להביא עולה ואם מ'ם כאן ולא זבח פירושו לא יהיה כריך להביא זבח כיון שעסק בחסד שהוא חביב יותר וכמו שכתבנו והביאו מעשה זה שפס' א' היה רבן יוחנן כ' לפי שהוקם' לחז' דכא' דמ' לפרש כן ומא' אחת קשה למה היתה הדרך הישרה לומר חסד חפכתי מחבתי ותפס' לשון זה שיש לטעות בו ובפס' בתורה כיח' דמ'ם לא עולה אינו לשון המקרא דהא קרא לעולה קאמר וחז' הם שדרשו במקרא לעול' כמו לא עולה אבל בכתוב הזה שאומר ולא זבח אם הכונה היא כמו שפי' למעלה היל' חסד חפכתי מחבתי לזה הביאו מעשה זה שהיה ר' יהושע בוכה וא' ר' יוחנן שכל איש בחינה היה בוכה והסיבו אוי' למ על הבינה שחבר מקום שמתקפדים בו עומתים כ' רמזו לו שיש גם לבכות עוד על החרב' בבחינת העדר כפרת חטאתינו סבאמן סבה קיים אחת חז' לא לן אדם ביחוסלם ובידת עון חס' המקוין כפלה עטרת ראשו אי' לא לאחד החרב' כאשר חטאם שאין למ כפרה ולזה האריך ואמר מקום שמתקפדי' בו עומתים ועכסו אין למ במה להתקפר ובבחינה זו יש לנו לבכות והסיבו ר' יוחנן אל ירע בשינך מבחינה זו כי לאיש

כחך אין כריך מזבח כפרה חס' אל ירע לך דייקא שאין אחת וכיכא כך כריסם לכפרת המקדש כי אם כת ההנחיה הם יבכו את הפרשה מבחינה זו אבל לכס' וכיכא בכס' ים כפרה אחרת שפיק' כיו' זה והוא מרת האם' ע' כאן תורף המעש' ועכסו בא לתרץ אחא קאמר ולא זבח סבה לרמז כי בזמן שאין זבח והקרבנות דהיינו שנחרב בית המקד' החסד חפכתי ומיעור הכתו כך הוא כי חסד חפכתי בזמן שבית המקד' קיים ויש זבח או מרת האם' שקולה בזבח וחביב יותר באופן שלא יטורף להביא זבמ' עוסק בחסד וגם החסד חביב בזמן שלא ים זבח דהיינו אח' חרב' המקד' ואין זבח לכפ' הנה החסד מופיל והוא לבד מכפר עון וז'ם לכך קאמר ולא זבח שהוא מרוקרק לשון הכתוב ופה וואמר אמרתי עולם חסד יבנה לפי שהוקם מא' לן דפירו' ולא זבח הוא זה לומר שבזמן שבה קיים מהחסד בלבד הוא מכפר עון כיון דאיכא למדרם ולא זבח על זמן החרב' שלא ים הקרבנות שאין החסד מכפ' אבל דלמ' כוליה קרא להכי הוא דאח' דתפסת מועט תפסת ודיקא בזמן שאין זבח וקרבן החס' מכפ' אבל בזמן שהמקד' קיי' מא' ליה למדרם כמי חסד חפכתי ולא יטורף להביא זבח דדלמ' אין החס' מכפ' כיון שהמקד' קיים והקרבנו כהנ' לזה הביא פס' אמרתי עולם חסד יבנה שהיו המלאכים מקטרגין על בריאת העולם וחסד חסד יבנה ואמת אומר' א' יברא וכיון שהועיל החסד לבר' העול' ותפס' אמת ארצה כ'ם טועיל החסד לכפר על חטא' בני ישרא' ועוד אפשר שדקדקו חז' שאמר עולם חסד יבנה בלשון עתיד ולא אמר עולם חסד יבנה אלא סרמז כאן שגם לאחר בריאת העולם עוד יבנה ויתקיים בחסד מתוך שהחס' מכפר עון וחטא אחר יעשה האדם כמו שחכר הזבח' הרי כתבאר מהמאמר ס' גרול גמילות חסדים יותר מהקרבנות וחביב יותר לפני יי' דא' המקוין בגלות ירושלם וגרל עון בת עמי מחטאות סדרם ההפוכה כמו רב' ולא חלו בה ימים ירצה שאעפ' שגרול היה עון בת ירושלם יותר מחטאות סדרם ועכ' הפכה יי' באישו את סדרם ואת במוחיה הטעם היה משני שלא חלו בה ימים לא פסעו ידיהם בג' אבל בני ציון וירושלם עם היותם מיו רעב עכ' יי' נסים רחמינות היו חפצלים ליהיה ועוסים הבראה לשכיניהם כדי לבנות חסד אבל בסדרם אין עושה טוב אין גם איזבה נבא לטאור הפסוקים בפ' ויש לרקוק דכתי' עין סדרם ועמרה כי רבה שהיו רשעים גמורים קרי ליה סוג דכתיב וחטאתם כי כברה מארי' ועוד מא' אדרה נא ואראה הכעשקתה ועור הכעשקתם מבעי ליה וחז' דרשו הכעשקתה של אותה ריבה כ' ועין כפל דברי אברהם ע' האף חספה כריך עס רשע וחזר לומר האף חספה כ' וכאן סיבה שלא אמר כריך עס רשע ככתחילה ועוד מא' בתוך העיר והיל' חז' ים חמשים כריקים בעיר וא' ע' ז' פירם אם הם כריקים מהלכים בתוך העיר להאכיל כל אכס' רשע ואינם יושבים בבתי ים ואומרים שלום עליך נפשי שאינם חוששים על זולתם ועין אהז' והיה ככריך כרשע ורא' לומר והיה הכריך כרשע או והיה ככריך הרשע מא' ככריך כרשע - ועוד אומרת הנה נא הואלתו שמלת נא היא מיותרת ועוד סיני לשון פעם אומר לא אעשה ופעם אומר לא אחיית

הביאור הנה חז' לחרומ גם מחר המבול דכתיב היום כי רבה רעת האדם וכתיב הלא זעקת פיהם ובמורה כי רבה מלמד שנידמו הסדומים במים ודור המבול באם וכפי דבריהם אפשר כמ' שדור המבול היו בידם ס' עבירות גילו עריות כדכתיב ויראו בני האלהים את בנות האדם כי שהיו עביר' בטן אדם למקד' ועוד היה ביר' גל' שהיה לא אעשה ופעם אומר לא אחיית

דרוש שני לפרשת וירא

עצירה מבין אדם לחבירו כדרכיהם ותמלא הארץ חמס וזה
מכתוב מס ותמלא הארץ לפי האלהים כנגד עין העירי' שה'
בין אדם לח' ואחר כך התיב ותמלא הארץ חמס כנגד הגזל
ולא כתיב לפי האלהים לפי שהיא עבירה שבין אדם לחבירו
וגם סוף באנשי פרוס דכתיב 'רבה ילפינן גם רבה רבה
ואמר שהיו כאן שני עבירות ואמרתי 'זעקת פרוס ועמורה כי
רבה והוא עון עריות כדכתיב מס כי רבה רעת האדם בארץ
פעון עריות הוא עון הארץ כדכתיב וירא אלהים את הארץ
והנה נשחתה דרעיה לה חטאיה ומעל' וזאת והרי כאן עון עריות
שהוא בין אדם למקום ועוד היה בידם עון אחר שהיה בין אדם
לחבירו ורוב עשוקים ושיקונו על גזלתם ויאמר 'ה' ארדה נא
ואראה הכעקתה של הארץ 'שזעקת מעון הזנות והזמה
הבאה אלי 'זעקה זו מאלהי מבלי טעק כיון שהיא מעבירות
שבין אדם למקום ואם ככה עמו כלה וכליה הם חייבים מכל
מקום שאתה מוצא זנות ואחריות ומוסא' באה לשלם והורגת
טובים ורעים ואם לא ארעה פ' אף ארע בידם עון עריות ולא
עון גזל שהיה בין אדם לחבירו שאלות 'זעקה אלהי באה מאלהי'
אלה פי רוב עשוקים ושיקונו מגזלתם שהרי אם הם מוחלי' זה
לזה אף להם מוס' עמוס אז ארעה וארחם על הטובים מבהם 'י
אז יאמר 'ארעה וארע בהם היות הדין ליפרס ביסורין ממא'ל
בגילוי עריות שזעפי שהיו מוחלים זה לזה אפקור עליה' עונם
וכל חטא חמס ואעשה בהם כלה ולא הכעקתה כלן כעקתה
של הארץ שהיו עון הזנות כי נשחתה הארץ 'ושמעתני ממורי
כרו' שירעו מאין הבה חפץ במי שהיה מוסר דין על חבירו
כמאמר חול' שני ממורה שירה דין ואמרה לבעלה ימסו 'ה'
בימי ובסוף נתיקצו משכנותיה לא פנה והנה אשתי ברום רעים
ונטא'ים היו אחרים וזעקים עליהם ומוסרים דין לכך ויאמר 'ה'
זעקת פרוס מהם הגבולי' רבה מאד וראויים ליענש כי המוסר
דין על חבירו הוא בענש תחילה ונחלתם של הגזלים כבדה
מאד לכך ארדה נא ואראה הכעקתם על יאותם שנבזזו
שזעקים על גזלתם אם באולי גם הם עמו ככה עמם אחרת
ונבזזו לאחרים וכעסו בעון הגזל אם כן ארעה בלה מאלו ואלו
הללו על שמסרו דין עם היות גם המה רעים ונטא'ים כמותם
והללו על מעשהם הרעים ואם לא ארעה כלומר אם הזעקים
הללו ממסר דין לא עמו רעה לאחרים מעולם אז ארע' עליהם
ביסורין או רחמים עכ' 'י וגם אברהם ויאמר אפס מהבית
אברהם במה הבה הכעקת' עמו כלה פסוק ב' חמס' שירמס'
אז הכונה לומר כלה מאעשה כליה מרעים וטובים או הכונה
לומר אעשה כלה מהרשעים ולא מקדו' מלא יגזן עליהם זכות
הצדיקים ולזה דבר אברהם כנגד הב' צדיקים מאס הכו' הוא
לעשות כלה לכלם יחד רעים וטובים האף תעשה צדיק עם
רשע פי לא מבעיא שאין ראוי לספות הצדיק גמ' בשן הרשע
אלא אפילו צדיק שאין גמ' נקרא צדיק לא בערב' של
הרשע המושב עמו אש' אותו צדיק אינו ראוי לספותו ולזה אמ'
צדיק עם רשע ולא אמר צדיק ורשע מהכונה צדיק מה' צדיק
צדיק בהיותו עומד אצל הרשע ומעריבים מעשהו יחד
ובעצמו הוא נקרא צדיק ויחד ודבר כנגד הצד הפני' שאם
הכוונה היא אעשה כלה לרשעים ולא יגזן עליהם זכותם של
הצדיקים לזה אולי ימצאנו מס חמסים צדיקים האף תעשה
כלומר לרשעים ולא תשא לכל המקום בעבור זכות הצדיקים
ויאמרו עמוס של הרשעים ואמר חלילה בפעמים כנגד הצד
הראשון שיעשה כלה לשלם באחר יחד רעים וטובים ואמר
חלילה לך מעשות כדבר הזה אפילו דבר שהוא רחוק לזה
להיות צדיק עם רשע כי לפי האמת וחדת רחמך הוא והיה

כצדיק כלומר מהרשע והיה כמלך כצדיק כי רב חסד מנה
כלפי חסד אצל חלילה לעשות הצדיק כרשע לחיוב את הצדיק
בשביל עון הרשע ממנה טובה מרובה וראוי לתלות לרשעים
בזכות הצדיקים אז לפי' הוא רשע בעונו ימות וכד' באמונתו
יחיה אצל אף ראוי להגביר מרת הפורענות מהצדיק יספה
בעון הרשע 'וזה שמעתי מי צדיק צדק בפסוק ענין זה ספק היה
ראוי למי ויהי הצדיק כרשע ומהו כצדיק כרשע אלא לרמז
לענין המזכר וכנגד הצד האחר שפי' כלה הוא לרשעים בלבד
גם זה חלילה לך כי המושג כל הארץ לא יעשה משפט ומדא'ם
מתוך דבריו חול' שרמזוהו בבימות' שאמר מה את תפיש חב'ל'
בתקין באשן אי את בעי' עלמא לית דין ולפי דבריו חול' הכו'ל'
לומר המושג שחצה להיות מושג כל הארץ צדק מלא יעשה
משפט ודין כדו' שיתקיים העולם ויאמר 'ה' אם אמצא בסודם
חמסים צדיקים כו' ונשאתי לכל המקום רעים וטובים בזכות
הצדיקים ובסודם אברהם סגפא הבה פניו לרחם גם על
הרשעים וביטל הגזרה שאמר הכעקתה עמו כל' אף אמר
עת לעשות ולרבות בתפילה כי עת רצון הוא חס' הנה של
הואלתי בעת הזאת שהיו עת רצון הואלתי לרבר אל 'י ומה
שאני רוכה לרבר ולומר הוא שתטובו בעין החמלה שאני
עפר ואפר שמתן שאנסי מחומר קורץ ומאמר מהקדמה זאת
אמיתית אל תרבונו כמעשים 'י וחול' דרשו במדרש ואנכי עפר
בימי אמרשל ואפר בימי ממחר וכונתם לרדוף שאמר אברהם
זכור תזכור צדיקתי ממסרתי בפני על קחם' שכן בימי ממחר
שהפלתני לכבשן האש והריני כאילו הייתי אפר וגם בימי
אמרשל במלחמה אם בהרגתי מס נחשבתני לעפר וכן הבטוח
שבטמתי כך תזכור בתפילתי ואם יחסרתי חמסים הצדיקים
חמסה בפני' זל' מעל החמסה כרכים בקם ואם יחסרתי ה'
הוא אבכל כך והנה מצטרף לעשרה בכל כך ויאמר לזה
אמיתית כו' 'י ולבאר הדוקדוקים הללו שפעם אומר לא אעשה
ופעם לא אעשה אכסר דע חילוק בין לא אעשה ללא אעשה
כי לא אעשה משמע מוס' העתה ולא אעשה משמע לא אעשה'
כלה לצדיקים עם הרשעים אלא הרשעים בלבד ימותו בעונם
וכשהוא אברהם לבקם על סכס מ'הסיבו הבה לא אעשה
ונסתפק אברהם אם כונתו לא אעשה בלה אבכל הרשע' יספג
בחסות' לזה אל יחד לאמר ואדבר' כי ראיתי שבמחן הארבע'
וחמס' אמר לא אעשה ועת' במחן' אמר לא אעשה ומשמע לא
אעשה אבכל הרשע' ימותו וזהו חרי אף שלא יגזן הצדיק' עליה'
לכן אל יחד לאמר לומר רבר זה מלפי עקד זה אם ימצא מס
מלשים דהיינו כנגד ג' כרכים כס' שלא יכלו הג' כרכי' בזכותם
אלא הם לבדם יגזלו בצדיקתם והסיבו הבה לא אעשה בעבור
הל' אז הבין אברהם שפירוש לא אעשה הוא לא אעשה עמוס
השחתה אפילו לרשעים שאם הכונה לא אעשה כלה לצדיקים
אם כן מה הדרגה ומעלה יתירה בין מנח' המ' למנח' השלמים
מהרי' אינו דומה זכות הרבים העושים מטה לזכות המושגים
וסוף במנח' המ' אמר מלא יעשה כלה לצדיקים וגם במנח' הל'
אמר כך וכן כך וכן כך אף זכ' להגזל הרשעים לא המ' ולא הל'
זה שאמר בכונה אחרת אל יחד לאמר אם לא הבנתי כונתו
מאין כח' למ' להגזל לצולתם וכיון שכן אף עולה ברעיו' להקט'
על הל' מצינו אחרים בצדיקתם ראוי לומר שהיה שואל על הל'
צדיקים עבד' מלא יספג בחסות' מס הרשעים מהרי' כבד
אמר למעלה חלילה להמית צדיק עם רשע וכל כונת אברהם
היתה מציג זכות הצדיקים על כל העיר ולפיכך חזר אברהם
למא'ל על מנח' הל' שאז תגלה ותראה כונתו ית' שאם כונתו לא
אעשה כלה לצדיקים ורשעים יאבדת הנה בודאי שלא ישיב לו
הבה

33

הנה על שאלתו אם זכות המהם מרחבים חמור שאין להם
כח להגן על הרשעים כפי יקדומתם ל' וכשראה אברהם שבשלת
מחין ה' הטיב הבה לא אעשה בעבור ה' ואם הבין והבין
מהטובה של לא אעשה הוא לא אעשה טעם השמחה אפילו
ארשעים ועכשיו היה פתוח פה לאברהם לחזור ולבקש גם על
עשרים חם הנהגה הולתו כלומר עכשיו שהשבתי אחימת
מנחתך וראיתי גורל חסדך להגן על העיר בזכות שלמים
הצדקים האלתי לדיבר אם תעשה חסד גם בעבור הכ' והנה
ביאור ענין פסוק שנהפכה על שלא פסעו יריהם בבמילות
חסדים ומכות הצדקה ולוט שאחז דרך אברהם לעשות צדקה
ומעטם ולהכניס אורחים בביתו כיכול מההפכה הוא וכל אשר
לבוזת כח לביאור המאמר שהענין תחילה ויס' לרדק
ממא' ליה לר' אלעזר דרמה זו שהענין צדקה ממלא כל העול
חמור חמלא הוא קרא ראוהב צדקה הוא כפסוקו שהוא חסד
לפסוק שלמעלה היום כי ישר דבר יי' וכל מעשהו באמת וגם
הנה חסד צדקה ומעט כו' ומל' שמדבר על האדם שהוא
עשה צדקה שהוא כאלו מלא כל העולם חסד ועוד יס' לרדק
ממא' צדק ומעט רדק חסד ועוד מהו חילוי החסד שממלא כל
העולם כי גומל כפואים חסד ואל' לחיט' אותו ועוד צדק
להבין מה יכול כל הבא לקפון יקפון מהו פירושם ורס' זל
פירם בממלא יכול כל הבא לקפון כל הבא לעש' צדקה ימלא
בני אדם מהגומל תל' מה יקר חסדך וקשה לפירושו כי הנה
מועל דלת בענין גומלי חסדים כיון שהוא בא לקפון ולעשות
צדקה והא קיל בא ליטור מטייעין אותו ועק' לפירוש זל
אליכול אף ירא שמים בן דמאמץ פגם הירא שמים יהיה קשה
ויקר לעשות צדקה ולהא' קד קשה דקרא ראוהב צדק' במא'
מקומות ליה ועק' מאי שתרץ תל' וחסד יי' מעולם על יראין
היכן דבר שיתא' ב' אדם מהגומל הביאור לר' שההפכה

ברא'שית דבה ויאם'אחי'שרי אשתך לא תקר'

לרבי אלעזר בפסוק אזהב בדרקה שאם הוא כפסוקו שמדבר
בהבזה שאלהב בדרקה ומשפט אם כן הילל אזהב בדרקה ומשפ'
מחקת מלחא הארץ ומדקאמר חסד "משמע שכל האדם הוא
מדבר והשי קאמר שאם היה אזהב לעשות בדרקה ומשפט כל'
משפטה הדרקה ומדקאק לעשותה במשפט כגון בני אדם
מים להם טיפול הרבה ומדקאק להרבות להם בדרקה ואינו
מתן לבולס בצוה אלא לערך כל אחד ואחד כפי צרכו ורחיקו
ולכן אמר רבינוחזק יהא חלקי מנבאי בדרקה ולא ממחלקי
בדרקה שהאקרווב לידי סכסא אם יחטא ולא יתן לו די
מחסור ולפיכך זה משפטה בדרקה ומדקאק בבתימחה לעשות
משפט ישר הנה מחד פרושה על כל העולם וממלא כל העולם
חסד ואם חסד "מלחא הארץ פי' אלוות חסד "דרכיב סס וחסד
"משולם ועד עולם על יראיו מלחא הארץ משולם ועד עולם
ולבאר ענין זה יפה כחיד דברי חז"ל פירשו בפסוק וחסד י'
משולם גרול חסדו מעומד לעולם והבדקה לבני בגים שמאמר
חסד "משולם על יראיו ובדקתו לבני בגים וזו העושה בדרקה
ומשפט אעפי שמצינו שהעושה בדרקה אזהב מצינו אלא לבני
בגים ולא לעולם אב"ל העושה בדרקה ומדקאק בזה לעשותה
במשפט יפה כחה כחסד "האומר סס שממלא כל העולם פ'
וחסד "משולם עד עולם גם הדרקה האמת עומדת לעול ואמא
תאמר אם כן אעושה בדרקה במשפט חסד פרושה לעולם אם
כן מעתה כל הבא לקפוד ולאכול חיותו חסד וקפוד ויאכל
ואם כן אסתמו עם בני ישראל וצד אברהם פי' משפטה בדרקה
המשפט דרכיב ושמח דרך "לעשות בדרקה ומשפט וחסדו
עומדת לעד לעולם איך אלו דרכים עוד לעשות בדרקה סי מפרי
בדקתו ס' אברהם נקמלא כל העולם וכל הבא ליפוד ולאכול

רבים ואחרים בתחלת ההחשבה ממדרגת הנעים
הבטחתו ונמשות היא מדרגה ספלה ומתוקה
ממדרגת האנשים הנעים ולא יי ונאטעם הוא לפי עשית בריאות
העולם וקיומו הוא בעזר התורה והמצוות והנה הנעים הם
פארוות עתק ואר רכא התלמוד, בתוך תורה באלו תלמוד תפלו
גם בכל מצות עשה מהיות גרמה נעים פטורות ואם כן אך
כח בהם לעמוד בהכל התקן מלשון של עולם מעיקר בריאות
הנעים היתה להיות עזר וסיוע אל האדם להבטת מלכותו וללא
והיה

דרוש ראשון לפרשת חיי שרה

היה טרוד בהכנת צרכיו כי זה כל האדם * אמנם אחר ההפקדה והענין בהדפסה וקריאה מביא ראיון שמעלת נשים הכשרות היא העולה למעלה ממדרגת האנשים הכשרים כמו שמתבאר מתוך תורתם הקדושה בזאת הפרשה על שרה אמת שהיה אברהם טפל לשרה בכבואה ועבד בא אברהם לעצמות לה מספר גדול כמו שנאמר ויבא אברהם לספן לשרה ולככותה ודקדקו הראשונים ז"ל שהיה ראוי למר ויבא אברהם לספור ולבנות את שרה אלא הכוונה להורות מעלת גדולת הנדן שרה שלא הספיד אברהם אותה בבחינת שהיה אשתו כי אם בא לספור לשרה על בחינת דקדוקה ועצמותה ואחר כך לבכותה מזה החסרון שהגיע לקבור את אשתו ראשונה וכן מביא מעלת הדקדוק רבקה שגדלה מעלתה לפני המקום וחסדך מיתתה הכתוב ולא נכתב בפירוש מפני כבוד הדקדוק וכן אחזק על פסוק חכר עץ אבותי אל ייכחי אבותי על עמו היו רשעים והלא דרקים היו אברהם זקנו ונחמך אביו לא חטא שחטא עם אבותי ונחמך חיה ק"ף שנה ואברהם קצת שנה וגברנו מחיווי הנשים ממה עשו שעבר העבירות בו ב' וחטא עם אביו שהיה גרם לו שכהו עינו וחטאת אמו אל תחמ מהו חטא שחטא על אמו רבקה אחרי גרם לה שלא תחמ מיתתה ברבים כו' ודאי פוק רשיעא קמה ויאמר לו לט הדן בחיית רכדן ואמר לו * ויש לדרקך ולפיטעם זה שחזק אס כן היה ראוי להעלים מיתתו של יצחק אביו ע"ה שלא יאמר לו דאוליד האו רשיעא וכתוב ויקברו אותו עשו ויעקב בניו ולא חיסך מיתתו מפני הרשע עשו * ואפשר לבאורה למר שמכין עשיו הרשע בא מכח לבן אחי רבקה שרוב הבגדים דומים לאחי האם ע"כ התרפה היא גדולה לאמו לרבקה ויהיו חס ושלום מקללים אותה לט הדן בחיית רכדן כו' לפי שבה מחכה אבן יצחק אף להעלים מיתתו מפני עשו שהכל יורשים שלא היה מכחן אלא מכר רבקה כן אמנם מתוך דקדוק רבדן חזק מתבאר הענין שאלמנא עם את מכא בשמותה רבקה ואמר ואלץ יפוך קמה אברהם מת יצחק כה ענין ויעקב הלך לפרו ארם יפוך רשיעא וימר לו לט בחיית רכדן ואמר ומה עשו * הוציאו מיתתה בלילה * אף ימי מכין שהוציאו מיתתה בלילה לא פרסמה הכתוב אלא מן הכר דכתיב ותמת רבורה מיתת רבקה כו' הרי עלא חיסך הכתוב במיתת רבקה והוציאו מיתתה בלילה אלא מפני שלא נמכר עס יעקב שילך גם הוא לפני מיתתה וכיון שלא ירא יוסף לפני המיטה אלא עשו אז יהא הברית אמר לט הדן בחיית רכדן כו' אבל במיתתו של יצחק נמכר עס יעקב והיה אלק לפני המיטה אף להעלים מיתתו מפני עשו הרשע כי גם המה יראו את תפארת ישראל החולק לפני מיתתו וימר נתבאר שחם הנה בכבוד הדקדוק רבדן * וכן מכאן מעלת הדקדוק מרים הכבואה שנתן הבה לשראל באר כל ימי היותם במדבר בזכותה של מרים וכשמתה נסתלק הבאר וחסה ותמת עם מרים ותקבר עם ולא היה מים לעדה * כ"כ לרמז מעלת הדקדוק שהגין זכותה על ישראל אשילו אחר מיתתה וכן מיתתה לקבורה היה להם הכבוד קיים ואחר הקבורה לא היה מים לעדה עם ותמת עם מרים ותקבר עם ואחר כך לא היה להם מים ונסתלק הבאר וימר שכתובה עם חוקה עם והנה עשה העליב לספר בשבחה של אשת חיל ועשה אלכא ביתא מאי ועד תן לרמז שגדלה מעמיה לפני ית' כאלו קיימה התורה מאי ועד ת' והנה ביארת הכתוב הללו והמסרה שבה של אשת חיל עם חוקה ובכלל שבה אחר שהיה גמול' חכמים יותר מהאדם כמו שאמר בגמ' מס' תעניות פ"ג גבי אבא חלקיא דמחא חרדא הו' עלמא כריסך למטרא ויקם הוא

בחר וזיתא ודכיתיה בחר וזיתא נבעו רחמי קדים סליק עכא מזיתא דכיתיה כו' אמרו ליה מאי טעמא קדים סליק עכא מזיתא דכיתיה דכיתיה דמר לעכא דידה ואמר להא מסוס דאחתא שכיחא בביתא ויקרבה הכייתא לעמי יותר מדגברי וזם כאן שלמה עה בשבח השת חיל כפה פרשה לעני וידה שלחה לאביו לרמוז על חכירותה שהיא מוקדקת בבחינת הדקדוק לתת לאיש די מחסות אשר יחסר לו ולשי לפני המחר על הפתחים פרשה כפה הא לתת לו אבל לחיוב המנוע ותאב לכל דבר שעריו לא הגיע למרה זו לחזר על הפתחים ידה שלחה לאביו בשתי ידים ולא עוד אלא שלעמי בתנה לו מידה לידו אבל לאביו לא הכלימו בפניה אלא שלחה לאביו ע"ה טלית ובמדרש ילקוט דרשו כפה פרשה לעמי זו הדריש' מכלל' את אליה בלחם ובמים ובפסוק קמו בניי ויאשרה דרשו זו הסוממית שקבלה לאלישע ואף להקשות דאטו מסמי קרא שדרשו כפה פרשה לעמי על הדריש' עם אליה * ופסוק קמו בניי על הסוממית שקבלה לאלישע ואימא אפכא אבל ענין זה מבואר לפי שבפסוק קמו בניי כתיב בעלה ויהלל ואף לדרשו בדריש' לפי שהדריש' היתה אשה אלמנה לכך דרשוה בסוממית שהיתה נשואה וכתוב קמו בניי כו' בעלה ויהלל ואלץ עדין קשה דמנן לה לחזל לדרוש פסוק זה על הדריש' וראוי לבקש אסמכתא לדרשתם ולבא לבואר זה אימא אבא הכתובים הבאים בפרשת הדריש' בעל ומעט תגלה ותראה גם כן מעלת הנשים הכשרות שהנה עושה להם גם כמבואר עם בגם השמן וכד הקמח * ויש לערר בכתובים הג' שאמר קום לך כרפתה ויסבת עם הנה כוית עם אשה אלמנה כו' מאי עם עם שהיא כפול ועור שכן הילל הנה כוית אשה אלמנה לסכלך ועור קשה ככל ויקרא ויאמר הא מ'ספיק * ועד דכתי' ויתן לך קחת ויקרא ליה ואלץ ב' הקריאות הללו למה שברקח' ראשונה היה לו למר קחילי מעט מים ואשתה ופת לחם בידך * ועור מ' קחילי כו' לי מעט מים שאם כה הוא לשון בקשה הו' ראוי למר כך כה קחילי מעט מים וכן אחר כך יאמר לך קחת לי פת לחם בידך ומה לקחילי כו' יעקב תן לי פת לחם תמי לי מעט מים מבני ליה ומאי לקחי פת לחם לקחי מים דקחת * ועור להבין כוונתה שאמרה ובאיתי ועשיתי ולי ולבני דמשמע שלא היתה כוונתה לתת לו כלום ואף אומר לה אחר כך בוא עמי כדברך אף עמי לי מעט עונה קטנה כו' והרי אס תעשה לו עונה קטנה בתחילה אינה עושה כדבריה אלא הפך רכוש ועד מ'ס ותלך ותעשה כדבר אליה ותאכל היא והוא כו' ולמה חזרך למר עוד ותאכל היא והוא אחר שכבר אחר ותעשה כדבר אליה ועד דהולל ותלך ותעם ותאכל היא והוא וביתא כדבר אליה ולמה תפסיק באמצע למר ותעם כדבר אליה ואחר כך כתוב ותאכל היא והוא וכו' : חביאור נראה לעד שהנה נזהר לאלויה קום לך כרפתה כי עם כוית וממתי לך אשה אלמנה שמרת עם ומזומנת שלא תבטור : לחזר אחריה לבקש אותה וזה גם אחר שיקרא את האשה היא שמרת עם מזומנת להקבילו בביתה וזם לך כרפתה ויטבת עם ולא תלך לבקש עם ארם כי הנה כוית וזמנתי עם באותו מקום ממע אשה אלמנה מזומנת לסכלך ולכך לא אחר כוית לאשה א'מ' לסכלך לפי שמעולם לא כללה האלמנה לאלויה * וחזר א'מ' כלכל אותה ואת בנה עי' עם השמן והקמח אלא הסומה הנה כוית וממנתי עם לך אשה שמרת עם שבתאכסן בביתה לסכלך פי' שאכלכלך עם עי' אותה אלמנה חס עם שם כלומר במקום עצמו שתשב עם הנה כוית האשה שתזדמן לך עם ממע להבנת כלכלך ויקם וילך והנה עם אשה כו' ויקר ויאמר

דרוש ראשון לפרשת חיי שרה

בנ

כ'ולך ולבדך תעמי באחרונה כי כה אמר י' כד הקמח לא תכלה בו עד יום תת' י' גשם על הארץ וכתוב במסורת עה וס תינן כ' פירשם בספר הזוהר שהכוונה למד שבז' החסה שאת במלת עמית' י' גשם וכמלא שאת תתן הגשם בזכותך ביום תת' י' גשם שזכותך גורמ ומה נמלכו לימי רבך הרבנ' ז'ל מפירשם בפסוק כד הקמח לא תכלה בו ולא אמר הקמח מן הכר לא יכלה והקמח מן הכפחת לא יחסר לרמזו שלעול' יהיה יקרא הכר הזה כד הקמח וכן כפחת השמן לא תחסר מלהקרא תמיד לעולם בשפת השמן ולא יתכן זה אלא בהיותו מלא הכד קמח והכפחת שמן עכ' דבריו : ותלך ותעם כדבר אליה ותאכל היא והוא נראה לי שלכך הכפיקו ואמר כדבר אליה באמצע הפתוח לומר שההליכה והעשיה בלבד היתה כדבר אליה אבל אפי' האסלה לא היתה כדבר אליה ואמר דבר לה לפי שהוא אמר לה והנחת לי בראשונה ולך ולבדך פעמי באחרונה והיא לא עשתה כך אלא ותאכל היא ברהמלה נאמר כך הוא באחרונה : ובה מרדוקה המקרא שאמ' קור' ותאכל היא והוא יוש' אס למסורת דכתיב ותאכל הוא והיא לרמזו שבזכותן של אליהו אכלה היא ובייתה אבל מעשה כך היה שקורס אכלה היא ואמר כך הוא כמ' שאמ' קורס במקרא של הכתוב ותאכל היא והוא ועל דרך זה ביארתי כל שאר הכתובים הללו ומצאת כי תדרשם במ' נח בסר והאשען נכס : ומצאתי לענין הראשון שדרשו חז'ל כפה פרשה לעני' ו' הכרית נראה לי שחז'ל הקפיד להם מה מעלה ויתקנום בפרישת הקף לעני' והעיקר הוא אס י' בתוך הקף דבר' של' ממם ואס כן כך הולל' בבכה פרשה לעני' דמשמע שממה שהיה לה בתוך כפה כתיב לעני' ועוד למה אמר כפה פרשה לעני' לפון יחיד וה' לל' כפיה פרשה לעני' כמ' שא' אס' וידיו שלמה לאביון וכן בפסוק הקורס דבר בלשון רבים וכפיה תמכו שלך וכפי פשוטו כבר נתבאר זה ושור הקסן בכתוב מאי פרשה לעני' דהולל' כפה נמנה וא' שלמה לעני' למה דרשו חז'ל כתוב זה שמדבר בברית והכי קאמר כפה פרשה ר' איתנו כף הקמח שהיה לה אעפי' שלא היתה סעודה מספקת לבעליה עכ' פרשה אות' ומלך אות' לשלמים לה ולבנה ולאלהיו ופרשה ופאיתו פרוסות ומלקיס במביל העני זה אליהו מעני היה באותה סעה וא' פרשה לעני' כלו במביל העני וכמהליכה לפני אליהו החלק שלו שלמה שני וידה חס' וידה שלמה לאביון כי בודה אחת הליכה חלק' מ מהלחם ובידה האחר' הולל' לו המים ששאל ממנה ולא שכחה אותם זה נראה ככונן בסת' חז'ל היו לך מקצת שבז' של אשת חיל ופי'ם בשבחה ואמר פיה פתחם בסכמה יתורת חסר על לשונה ובגמרא דרשו א' אלעזר וס' י' תורה של חסר ותורה שאינה של חסר אלא תורה לשמה זו תורה של חסר ויהררחבתי ביאור המאמר כבר גם תרומה ע' וכפי הפשט ירצה עס מחז'ל על ויבן אלהים את הצלע התבון מהיון כבדאת האשה לא מן העה שלא תהא דברית ולא מן הרגל שלא תהא יבאנית כ' ועכס' בא סעה לשבח מעלת האמת חיל שהיא כנומה ומשוב' בכל מכל כל וכבוד הדבור אחר פיה פתחה בחכמה לומר מאימה מידברת בשפת יתר כי אס בעניי' החכמה ואס היא עומדת פיה לדבר היא בעניי' חכמה וסוכא אעפ' שטבע האשים להיג' שישיה כרע' באורחים כמ' שדרשו חז'ל על סרה מהרי שלם שאים קמח פולת כ' אכל אשת חיל זו אהבת ג' מפיה הליכות ביתה כ' סגס היא כמעה בידכ' ביתה כי הבה לא רצה לבדאת האשה מהרגל שלא תהא יבאנית ותא' דימה כ' אשת חיל זו פשט' א' שהיא מלאה מבתה היא כושיק ומבטת הליכות ביתה לומר מתי תחזור לביתה ודרך ביתה היא

כ' אשה חלילה ז'ל רצה לכסות את האשה הזאת אס היא האשה אשר הוכח' ה לכלכלו על ידה וברקה בדרך נסים מהם כמות עיניהם בהורמים אס זו אף זו היא כמותן או לאן אלא שהיא פתחה לבנות חסר עס האורחים ואס כן היא הגונה וראויה שיתאכסן עליהו אכלה ולזה מתחלה שאל ממנה מעט מאס לפי שבזמן ההוא היו המים קשים ותר' מן הלחם כמ' שדרשו חז'ל על פסוק ואכלכלם לחם ומים כ'ולא שאל מאתה המים בלשון בקשה כמ' שראוי למי שמבק' ומחביר' דבר קשה סכריך לדבר דבריו חן ותכונות והוא לא עשה כן אלא ויקרא אליה קול גורל באילו הוא מדבר עס שפתתו ומקנת כספו כן קרא לזות בכח גדול ואמר לה קמי' לא לי מעט מים לומר אס איך מים ממכאים אתך לסי וקמי' וקמי' בדימים יקדים והבחי' לי עכס' כי זה אפי' שאל עכס' לפי סעה סכמה שאלות י' לי לשאל אחר כך וכל זה עשה לברקה אס י' לה חסירות לגמול חסר עס אורחים מלב ומכסם שחם א' להנה במסירות קורא' מתניה בעשת' ג'ולא תפגמו תל' דבריו וקאסה הקי' לא והקפידה בכך ותלך לךדת הלכה לךדת המים מלב ומכס' להביא לו כי היתה אשה כנומה וכסרה אפראות אליהו שפיתה הולכת לקחת המים חזר וישאל' מ' זכה שאלה אחרת כי אפי' אלו מקרה האומה שעשתה בפעם ראשונה ולכך חזר לברך ד' לעמוד עד סוף חסידותה כי בעשר ד' ע' שאלה הספיקה ערן לשבחי' לו המים עד ש'ול' שאלה אחרת ואמר לה אב' ארמך בשא' ביא' חמיה לקחתי קמי' לי גס כן פת' לחם בידך כד' שאל' עכס' ואמר האסלה שחז'ל כל חסדיו והנה שאלה זו הקה מן הראשון בדימים ההם פיהה הרעב כבר בארץ היה קוהל ממנה שתיקת לו פת' לחם כל אחר יד ולא עוד אלא שאמר לה שתיקת הלחם חסידה אחרת ועוד כי מהלכו דרך ארץ לא היה לו לשאל חבול' חבילות שאלות ויתתן כ' שהביא לו המים ואמר כך יסאל ממנה כד' לחם באופן שמכל דברים אלו היה לה מקום לצטט בו ולומר מהו דרך ארץ זה לסאל כמה שאלות מאשה ככרה פאיון מרעה ומסרה והלוי' בלשון רכה אלא בירמיה חרע גטויה ועד זה מדבר בא' בחבילות שאלות קשות לחם ומים בימי רעבון והוא תורע בפה שתיקתה אותם בלאחר יד ועל הכל אומ' קמי' נא כלומר עכס' תקני' דבר זה ואמר כך תבחי' מה שחז'ל ב'לי ספק שמריך שתיקת גדול לסבול כל עיני' חלונכין שראה אליהו פעם ופאיתו שהיא מחזקת בתומתה וקבלה כל רב' אליהו בסבר פנים יפות וא' ראה והבחי' שה' אשה כסרה והגונה להתאכסן אכלה זה שהסביבה לו בסגס טעם חיי' אס' י' זולת' מלא כף קמח כסר שהיה ברעתי לעשות לו ולבני אבל עכס' ששאלת ממני פת' לחם ואכלנוהו פולט' שלשתי' יחד כי גס אתה כאחר ממנו ומתנו אחר כך וי' הגוב בעיני' יעשה כי לא אמצענו מחך' שור ירצה שהסביבה לי הנה מלא כף קמח כבר נאמר מספיק לשנים ואס באתי ועשיתי' לי ולבני ואכלנוהו ומתנו בודאי שהיא ספור' שאינה מספקת לשנים אס כן יותר טוב שאעסמו לך לברך לפי שאתה ספק' אס תוכל לעמוד בו ותחיה ואחיו וראים למיתת' ואני ספק' מל' חיים ומובי' ודאי של מיתה והיא לא היתה מעלה על לב לאכול מלא כף הקמח היא לבדה ולהיח' את בנה כי ראויה תרובים על בנה ויך תאכל היא ותמאה במיתה בההוכראת אליהו הנביא ז'ל טוב טעמה ומסירותה שהיתה מתנת בעין יפה ורא' גומלת חסדים טובים וא' אמר אליהו ז'ל האשה הזאת היא ראויה שיעשה לה הבה' כ' ואמר לה אל תירא' בואי עמי כדברך שרברת לעשות לי כף הקמח אשר בכד' אמצס לא תעמי לי כל המעו' של הקמח ההוא אלא הוכיחי לי עובד' אסיה

דרוש ראשון לפרשת חיי שרה

והיא מבטת מהיא כבודיה בת מלך פמימה ואינה יבאנית גם
 דרכם על נשים להיות עבדנות אבל זו לחם עבדות לא תאכל
 וכפראו במה נבעלה על האמת חיל הנחת כמה מעלות טובות
 יסבה קמו במה ויחמרה בעלה ויהללה ואמר קמו במה לרמות
 טבוחן טורלו במה וקמוליות להם יר נסם אשריה ובעלה
 ויהללה וכך הם אמרים במהללם רבות בגות עשו חיל ואת
 עלית על בולגה כמו שפי הראשון זל טהכונה אם באוליהיה
 אשפר למכא שלימות כולל בכל מהל יהיה בין רוב נשים מהא
 תהיה שלימה בפרט אחר ואשה אחרת תהיה שלימה בפרט
 אחר ובין כולם עשו חיל והשיגו השלימות כולו שכל א' תפסה
 לה שלימות א' ובהצטרפות כולם יצדק לומר טעמו חיל כי אשה
 א' אינה יכולה להיות שלימה בכל פרטי השלימות כג' אבל את
 האמת חיל ה' עלית על כללה כי כך מכאז יחר כל השלימות
 באשלימה העה ברוח הקדש ואמר כל' יהללה הזה טאחתם
 מהללים לאמת חיל בבחינת הממונ' וגם ברברי חן ויופי סקר
 הוא יהלול הזה בעמך החן והכל המצי עשירי העבד הוא
 ביראת י' עבדך הוא תהלל עי' עצמה ואח' צריך טיסבחה
 אחרים אלא היא בעצמה תהלל : ומורי הרב נר' שירם טאח'
 סקר החן והכל' המצי' וכו' תיא' כיון שהכל הוא היופי איך מבינו
 כתוב בתורה על רבקה והעברה טובת מראה לזא אשה יראת
 י' היא תהלל כלומר מה טעם טבחה רבקה על היופי הכוונה
 לשבח אותה על יראת י' והיה לה טאעפי טהיתה טובת מראה
 עכ' היה יראה את י' טבחה היה ויאם לח' ירעה ואכ' עיקר
 השבח וההלול הוא לומר טהיתה שלימה ביראת י' עם היותה
 טובת מראה ויפה מאד' הרי נתבאר מעלת הנשים הכסחות
 ביראת י' וכתבאר גם כן מפרטה זאת טממינו כמה העתירל
 אברהם אבינו עה בקבורת טרה לקבור אותה במקום הקדש
 האז מערת המכפלה להיות לעלת הנשים צדקת' גרול מאד
 ולבא לביאור הכתובים י' דקדק' אוליית חיי טרה ולא אחר
 ותחי טרה ועור טנה טנה בכל פרט : ועור כפל טני חיי טרה :
 גם אוליית טרה בקרית ארבע היא חברת מה צורך להאריך
 בכל הסימנים הללו ומספיק לומר בקרית ארבע או בחברת
 ומא בארץ כנען טידע היה ועור אומת לפסור לסרה ולבטות
 והיה ראוי להקדים קודם לבטות לסרה ואחר כך לפסורה כי
 זהו הסדר הכון רב' לבטי' להספר : ועור מאד לסרה הלל
 לפסור את טרה זאת ועור טהא מיות' לגמרי ועק' אומרו וירבר
 אל בני חת לאמר מאד לאמר : ועור מתחילה קתם ואמר קמו
 לי אחות קבר ואחר כך שירם המערה ודקדק' אל' גר ותוסב
 טזה הפך מה : ורס' זל פירט אם תרכו הרימי גר ואם לאו
 תנוסב כו' ועור מאי מלפני טמכס' לומר ואקברה מתו דפטיטא
 טהא מלפני : ועק' טחור לומר בעניית בני חת לאמר והוא
 מיותר : ומא לאמר לו וכפל עמך בתוכינו במבחר קברם כ'
 וחור וטלם איט ממש את קבר לא יכלה כו' והתרת כל טאר
 הכתובים בעמך אברהם עם עפרת טמעני והא הטיב לא
 ארומי טמעני וכפל כל העביבים : וכמה דקדוקים עוד י' ונבאר
 בביאור הפסוקים : ועק' בניי כתובים הבאים כאח' לאברהם
 למקנה כו' וחור לומר ויקם העדה לאברהם לאחוז קבר והאחר
 מיותר לגמרי : הביאור סי' ידע הוא טהצדוקים הם קומים
 הנייה ושליומות בחייהם וזה טכתוב באברהם בא בימים וכן
 בחר המלך דוד דין בא בימים טמתוך טמוציאים טמתייהם
 ביראת י' והשיגו שלימות החיים הנצחיים לשלם טכולו אחר
 הוא נעטה בלבם אותם הימים אשר חי ונקראים חלוק' ררבין
 מכל המצוות ומעשים טעשה וקנה שלימות בימי חי' הבלו וזהו
 בא בימים טכנסם וכל בשלימות טקנה והשיג באותם הימים

כולם קדמנים והם הם החיים האמיתיים כמ' דהע' מי החיים
 החלק חיים אלה ימים לראות טוב הכוונה לומר מי הוא טמכס'
 חיים בעצם הוא האדם טאחוב ימים וטנות חיים לתכל' טידר'
 טוב האמתיו ומי טהת כלית טלן הוא לרא' טוב דאזי לו לאהוב
 חיים לפי טכל ימי הצדק הם לקנות בהם הנייה ושליומות ולזה
 אחר ויהי חיי טרה לומר טקמ' ימי הנייה ושליומות בין בימי
 הצקנה טהם מאה טנה ובין בימי הילחת טהם עשרים טנה
 וטבע טמים כולם היו טמים לטובה : עוד ירעה טבא הכתוב
 להגיד מעלת הצדקת טרה טאף על פי טבן מאה הוא כאלו
 מת וטטל מן העולם אבל טנה קתה הנייה אחרת בעשרים
 טנה טחיתה לאחר טעבת מאה טנה וגם בטבע טמי' אחרוני'
 הטינה הנייה ושליומות ולכך אחר ויהי חיי טרה ואמר טנה טנה
 בכל פרט וגם טינה הצדק' לומר הממך המרובה בתחילה ולא
 אחר טבע ועשרים ומאה טנה להחיות גרול ערך הצדקת טרה
 טאחר המאה טנה קתה הנייה מחרט בעשרים טנה טאחר
 כך כאלו היו עשרים טנה בפני עצמן טלא באז אחר המאה
 אעפי' טבדק' טבע העשרים טנה וזבאים אחר מאה טנה הוא
 באז למת וטטל מן העולם ואמר עוד טני חיי טרה למ' טהצדק'
 בהם שלימות ונקראו טנות חיים לפי טטנות הרטעים הם טמים
 טל מיתיה כי הרטעים בחייהם קרניים מקים אבל טמתייה טל
 טרה היטם חיי טמים טל' חיים כולם טמים לטובה וחסדיות
 ותמימות טרה בקרית ארבע אחל' במ' רבה טהא מחרבעס
 מקומות מבוים טבא כו' ופ' זה ירעה בקרית ארבע הוא
 חברת בארץ כנען כלומר אם הוא מקום מנוחה הוא בערך
 ארץ ישראל חס' היא חברת טהא מקום מנוחה טבארץ כנען
 אבל בערך ארבות טכה לארץ הרי הוא מקום מנוחה מאד
 טמאל' על' פסוק וחברת טבע טמים נכבחה לפני טען מדרש
 ויבא אברהם לפסור לסרה ולבטותה לפי טלא מכ' טם בטעת
 מיתתה כי בא מהדרך פתאם וכדי לעורר לבו לבטות הוכרח
 לסוטה תחילה על חסרן טסרן טעשה וצדקתה ומתוך כך
 ככמרו רחמיו בבטיה ונכתבה כ' וצדק' לומר טעב' לא בטא
 אותה כראוי חס' לפסור לסרה בבטיה טהיתה טרה אשה
 כטרה ואח' להטענל בהספד אדם כסר אולשה כסר ולבטותה
 על טמתה אטתו ראשון וטמדרם רבה כחלקן חל' ויבא אברהם
 מהיכן בא רבי לוי אחר מקבורתו טל תרח בא אל' רבי מסי
 והלא קבורתו טל תרח קרמה לקבורתה טל טרה טתי טמים
 אלא מהיכן בא מהר המורה בא ומתה טרה מאותו עבר לכך
 טמטה עקודת יכחך ליהי' חיי טרה י' וס' להקטנו' מאי רעתי'
 דדבי לוי דאח' מקבורתו טל תרח בא והלא טעות טטבון חור
 לעולם וכפי החסכון אי אשפר לומר כך טטתי פטים קודם לכך
 מת תרח : ומורי הרב נר' שירם דהא תמא פליגי בפירוש
 המקרא טאמר ויחי תרח ע' טנה ויולד את אברהם את נחור ואת
 הרן ודבי לוי כסר דפירוש הכתוב כך הוא כשהיה תרח בין ע'
 טנה מלר' לו כסר כל' ה' בגים אברהם וחור והרן וחל' דרש
 טאברהם היה גחל מהרן טתי טמים אם כן נמצא טבוחן טכול'
 אברהם היה תרח בין טח' טמים ובעור טתי טמים עד טהיה
 בין ע' טנה נולד לו חור והרן וכפי פירש זה החסבון הוא
 מוצדק טתרת מיה קדק' טנה וטטמת היה אברהם בין קל' ו
 טמים כי תרח אביו היה בין טח' טמים כטמנר אברהם כמו
 טאמרנו וסיון טהיה אברהם בין קל' טמים בטעת מיתתו טל
 תרח אם כן היתה טרה בת קדם טמים לפי טאברהם גרול
 מטה עפר טמים כדכתי' הלכין מאה טנה וילר ואם טרה הבק
 תשעים טהה תלר ואם כן ישה אט' דורשים טבא מקבורתו טל
 תרח לקבורת טרה טטתהם מתו : בצדק' ח' ורבי יוסי טוכר

דרוש ראשון לפרשת חיי שרה

כד

אברהם לאמר לו סהורו לתת אחוז קבר לו לעצמו ספק היתה
 סאלתו תנו לי אחוזת קבר וזה לאמר לו כלומר האמירה ואתה
 כי לו לעצמו יתנו סם קבר ולא לזולתו והסיבה נשוא אלהים
 אתה בתוכנו שמעתי בזה שיש ספק בין נשוא אלהים לתיבת
 אתה כלומר נשוא אלהים מה שאלה נשואלת אחוזת קבר
 לעצמך אתה בתוכנו פילעצמך איך מדרך להקם אחוזת קבר
 שאלתה תהיה נקבר בתוכנו ואם ממנו כלומר מדרשתו ודכין
 עצמו בלי שום חשש וכפיו לא יכלה ולא ימנע ממך קברו לאחר
 שתקבור מתך במקום אחר כי ההטבה שאלו עושים היא לך
 לבדך יען שנסויא אלהים אתה וכתבך בחברתך ולכן איך
 צריך לבקש אחוזת קבר ולקבור אשתך תקברנה באחד
 המקומות טקברים סם הגרים משאר הארצות שים מקום
 מיוחד להיוותם נקברים סם כל עובד וסב וסין מראה אברהם
 תשובתם אז באר להם כונת דבריו שלא על עצמו הוא דרש
 אלא על מתו המוטל לפמיון דבריו וסמחו אברהם לסם
 הארץ שהם האמן השם אשר בידם לקום כנגד וגם לבני חת
 שהם מרי הארץ הסתחווה כח להחזיר להם חזקתם וסל סהגדלו
 לעשות עמו חסד בכל ההטבות שדברו להטיב עמו והתחיל
 בעם הארץ וסוים בבני חת וסמחם עיקר סהכל האך אחר
 החיותם ועבדיו גילה להם כונת דבריו וסם ודבר אהם לאמר
 שתכלית רבות ואמיתו לא היתה על עצמו כיון שטעם בפי תנו
 לי אחוזת קבר אלא הכונה היא אם יס את נפסכם לקבור את
 מתי מלפני מו היא עיקר סאלתו ולא להסיר את עצמו כלל ואם
 יס את נפסכם פגע לי בעפרך שיקן לי את מערת המכפלה
 בכסף מלא ומעלה אני עליו כאלו נתת לי במתן לעת הצורך
 הזאת ואמר אשר בקצה מדא למד על כן אני בומר במקום
 הזה לפי שהיא מקום נפרד בקצה המדא ואין לעפרך תועלת
 ממנו והוא מקום הגון לאחוזת קבר ולא עוד אלא שרצה לענות
 להם כפי דרכם שאמרו שהם רוצים שהיה נקבר עמם בתוכם
 ממנו וזהו אמר זאת המערה היא הגובה לי לאחוזת קבר לפי
 סאלי מקדים דבריהם שאמרתם שאהיה נקבר בתוכם ועכס
 כדבריהם כן הוא סהסר הוא לעפרך והמערה לי ואני בתוכי
 ויען עפרך באני במי חת לכל באי עשר פירו לאמר הכונן עם
 שאלו ועפרך יעב יעב כתיב שאותו היום מימיה לבני עליהם
 והנה רצה להחיות קצת מעלה וסבד לפסם וזהו אמר לאברהם
 בצמי בני חת סדברים האלו סדבר סדבה לתת לו כסף מלא
 ולקנות ממנו המערה הם ראוים לאמר אותם לאחר מכל באי
 עשר פירו שהם היוען העם והם ספסס חזת ממסלתו וספסר
 להם למסר אחוזתו אבל לאים כמותו סהא סר וארץ על כל
 הבאים בעשר פירו אין ראוי למר סססחית נחלתו ומכרתה
 דהא לא מסמחא מלתא למכור אחס' אבותיו כיון תחלת נחלתו
 וממסלתו וסם לא ארני כלות ארני דברים אן ואס דאוי לאמר
 לי סאלתו נחלתי אבל אם תחפץ במתנה לא מבני המערה
 ססאלת אלא גם המדא והמערה לך נתינה והרי זו מתנה גלירה
 ומסרסמת לעמי בני עמי נתינה לך וסיה מתנה טמחית ולך
 חזק וקדש וקבור מתך עוד ידעה ויען עפרך דברי נרבות
 להיותו עומד בפני כל באי עשר פירו ואסך למר אחירה זו
 סל מדינות כיון שאותו היום מימיה עליהם לסמחא נכרת למר
 דבר זה ועכ אמר לו סמעמי והביני כי חת אחרת עמי ומה
 סאמי מדבר הוא מהססה ולחפץ ולכן הסכר לו גם המדא כח
 להרבות במחירו וראיתי כמות בספר כל יחידה סלפי סאמר
 אברהם ויתן לי את מערת המכפלה סדיים בית ועלי אשר אין
 בה תועלת וגם היא בקצה מדא למר סהא טפלה למר וגם
 אחר את מערת המכפלה אשר לו סלמר סלמה מערה זו

מכבד

ועי' הכתוב הוא כשהיה תחת בין ע'סנה אז הוליד את אברהם
 ואחר כך נחמור ומקץ סנתיים ימים הוליד את הרן כי אברהם
 גדל מתוך ב' שנים אבל לא מולד אברהם עד שהיה תחת בין ע'
 טנה וטעם המקרא מסויס לרבי יוסי שים טעם אתנח בעפוק
 ויולד את אברהם והאמת הוא תחת תיבת אברהם למר טזה
 מולד בין ע'סנה ולרבי ר' לוי גם הרן מולד כשהיה בין ע'סנה ולכן
 דרס ויחי נחמור ע'סנה ויולד את אברהם דוקא וזהו האמת ואחר
 כך הוליד את מתור ואת הרן עפי זה היה אברהם בין קלה
 טנה כמות תרנו וטרה היתה באותו פרק בת קלה טמי וליכא
 למדרם טבה מקבורת תרנו לקבורת טרה אלא מהר המורה
 בא ונכח הרבר מלך בכונת חל ספתור ופרחי ויקם אברהם
 הנה למדנו חל במ' האהה סבסעה סרץ אברהם א בין הבקר
 נכסם במערת המכפלה וסלה סם ארס וסיה קבורים סם עם
 כל עמי בעמים סל ג' ע'סמאלתו וסן חמרה לאחוזת קבר וססם
 לבא ולקנות מעפרך אולי יתחכם עפרן וירגים סקבורים סם
 ארס וסיה ואם יתנן לי כל הן ויקר בו יבו לו לכך לא בקם
 לקמתה עד עת מות טרה וססבא אברהם לקברה לא רצה
 ללכת מיד לבקש מקום קבורה כח להעלים וסר הענין
 ומתילה הלך לספרה ולבכותה ואחר כך הלך לבקש מקום
 קבורתה כח שלא יתנו לב אעפי' שישאל איך מערת עפרן
 כיון שהיא כדבר הבא לאחר יד וכן אמר אחר כך ויתן לי את
 מערת המכפלה שאין לו בה מורק סהיא בקצה מדא ואין בה
 ממנו והם יחטבו סמפמי עת הצורך הוא סאלה ולא מפמי סים
 בה ממנו וסיה ויקם אברהם מעל פני מתו סהיה מוטל לפמו
 ולא כמבקש מקום קבורה חסובה לאסה חסובה וססרה כמו
 טרה אהם אלא כמת בפלמא סמוטל לפמו ורוכ להעבירו בארץ
 ארץ סימכא ולהעלים וסר הענין לא רצה לסאל תחיל המער'
 מאת עפרן סמח מתוך החקירה ימצא עפרן הטעם ולא
 יחפון למכרה לכך עטה הקדמה כח למר אחר כך אחירה
 אחרת שהיתה עם לבבו כח סלא ירגים בענין וזהו ודבר אל
 בני חת לאמר גר וסעב אכסי עמכם בא לומ' ההקדמ' סהקרי'
 לבא אל המכות גר וסעב' ער' עכסיו הייתי גר בארץ ולא
 היה רשתי להשתקע כאן ולכן לא נתתי אל לב לקנות עד
 עכסיו אחוזת קבר מיוחדת לכל מטפחה ומטפחה כי גר הייתי
 וסדעתי היה ללכת מן המקום הזה אבל עכסיו הסכמתי להיות
 נועב עמכם מתועבי הארץ הזאת ואם כן אני מוכר לעשות
 ככמי התועבים שים לכל אחר אחוזת קבר מיוחדת ומלא סאלי
 עמיד לקנות אחוזת קבר לעצמי טוב לקמתה עכסיו וחקבור
 גם את מתי סמת קודם ממני וזהו מלפני או יאמר אברהם
 מתי קודם ממני כח לקנות בחזקה את האחוזת גם לעצמי
 ויענו בני חת את אברהם סדבר כזה אימי ראוי לאיס כמותו
 לאמר וזהו לאמר לו בתמיהא הדבר הזה צריך לאמר לו לאיס
 כמותו סהא נשוא אלהים וכולם מתחיקים אותו בכך בתוך
 קרבם והללוהו סלה ולא מהספה ולחפץ וסם בתוכנו אתה חסוב
 כמלך וסנשיא כי פים ולבם סוים והסלה הזאת לאים כמותך היא
 קלה מלך כי איס ממנו את קברו המיוחד לקבור את עצמו ללא
 וכלה ממך אם תבקסמ מחתו וסם בעת וספונה הזאת כי עת
 צרה היא יחמיר מוטל לסמך סאלי תקבור מתך במקום אשר
 תחפץ אין מי סיעכ על דך עוד ידעה נשוא אלהים אתה
 בתוכנו ואפילו איס ממנו המיוחד סבם סהא עפרן סאלתו
 סוים מימיה עליהם למר בסחול אפילו אחפץ האיס עם היותו
 גדל את קברו המיוחד לעצמו לא יכלה מתך ולא מבשיא אם
 תסאלו לעצמך אלא אפילו אם תבקסמ לקבור בו את מתך
 איס ממנו לא ימנעו מקבור מתך עוד ידעה ויעמ כח את

דרוש ראשון לפרשת חיי שרה

ואחרי כן קבר אברה' מאי ואחרי כן בתר דקביל אברה' עליה
מלא דא חרס עאל ברחמיה חיה לא עאלת עד דקריב אברהם
ואעיל לה לבגדי ארס וקביל לה בגדיה הה' ואחרי כן קבר
אברהם את לא כנאה חיה ופ' וכפי דרשה זו נמצא פסוקו כמה
רברים לאחור קניית המערה ואחרי כן מופלג קבר אברהם כל
וחל באו לתרץ כאן קנאי זה ועוד דקרקו מה שחזר ואמר ויק'
המרה והמערה לאברהם לאחיות קבר שהוא מיותר סבבה
אמר קודם לאברהם למקנה וכו' וע' מ' ואברהם זקן בוא
העטף דמלא דמיון לאחור קודם והילל יהי סי' זקן אברהם
ואחרי אל עברת ולתרץ כל הדקדוקים הללו הוצא פסוק דורף
דקרה וקמה מאי דורף דהילל עשה דקרה וע' מ' ומ' דקרה
וכי זו היא סבה שבטביל טעמה דקרה ומ' דקרה וטוב לו
סיהיה עשור ולא ימצא דקרה וחל במר' דרשו ימצא ב' ארס
המאגנס לעס' עשם דקרה ובמ' ר' ב' במד' אמת פר דק'
רבי סמואל דהא מרקר אחלת שבטן נפקו למגמל חסר עמי'
נחתת שבטא דנור ואתעבירת כמ' שבטא דהרס וכו' והביל
פסוק זה דרורף דקרה ולא דרשו בו כלום וכל' ע' דקרקו מ' מ'
ומ' דקרה. סבך הוא היה דורף דקרה לבטול חסר עס
הכלה שבטבי הרס לכך כשמת מצא אותה דקרה עכמה מירד
עמוד של אש במיתתו ברמות שבטא דהרס והנה חל דרשו
וכאן דורף דקרה זה אברהם שלא הספיק לו לעשות הוא תמיד
דקרה אל' שהיה דורף אחר בניו ללמ' סיחיון ובדקרה ס'
סי' וכו' את בניו ושמו דרך ה' לעשות דקרה וגם היה דורף
לחסר שלא היה מספיק לו לעשות החסר אל' היה דורף ברבלי
אחר החסר סכן מצינו שדורף לקנות המצר לפרה ולא נתרצה
לעשות לה חסר לקברה במקום אשר ימצא אלא הוא בעצמו
דק' אחרי בני חת עד שקנה המערה ימצא חיים שאף על פי
שאברהם גדול מערה עשר שנים זכה להארץ וימים לא סבה
בזכות הרדיפה שהיא יותר מעשיית הדקרה והחסר אחר עור
דקרה וכבוד בא לתרץ מ' ימצא דקרה שאין חוזר אל מ' מ'
ימצא חיים וגם דקרה לפי שאם כן יקשה דהילל ימצא חיים
ובדקרה בואו כמ' שאמר וכבוד אל ימצא חיים הוא סבך הרדיפ'
ועכשיו אחר הכתוב דקרה בזכר הדקרה עכמה שהיה עושה
אברהם ותפס אומתו של הבה שהוא גומל חסדים אחר לו
הבה בא לבטל לבגדי ארס שהיה הנור והירד שא' והרר'
זקנים מיכה ואמר גומל חסדים לפי שיש כאן בקבורת מרה ב'
חסדים אחר גומל למרה להתעסק בקבורתה ואל' קניית
המערה בכסף מלא ולא קברה בקברי בני חת דהיינו חסר
כפול בגופו ובממנונו ויש לרמ' גם כן ימצא דק' דהיינו שזכה
אברהם להיות נקבר באותה מערה עכמה ואם כן הדקרה
עשה עס מרה לקברה באותה מערה הקדושה ימצא אבר הס'
אותה דקרה ואם ויקם המרה והמערה אשר בו לאברהם
לאחיות קבר כלומר שאברהם עצמו נקבר בה והיה לאברהם
עצמו לאחיות קבר והוא פי' כן בפסוק וגם ימצא סבך שהיה
הסיבה והר' זקנים מיכה זה שאמר ואברה' זקן שנרמז השם
דברים שמצא אברהם האחת ויקם המרה להיות לאברהם
לאחיות קבר ואברהם זקן והוא הדבר השני שזכה לקנה וכבוד
ובזה מתיישב מ' ואחרי כן שהוא מופלג מאי ואחרי
הקנייה מופלג קבר את מרה אל' הכי קאמר ואחרי כן קבר את
מרה לאחר זמן מופלג שקבר אברהם את מרה מכא' אברהם
הדקרה עצמה שויקם המרה לאברהם להיות לו לאחיות קבר גם
הסיבה לא היתה מיד כי אם סמוך לנישואי יצחק שאל
לאליעזר להביא לו אשה ויהי יצחק בן מ' שנה ובאותו פרק
שמת מרה והיה יצחק בן ל' שנה ואם ואחרי כן קבר אברה'
את

משבח בית אביו ולכך הטיב עפרו המרה מתתי והמערה אשר
בו כלומר אתה מחטיב המרה עיקר והמערה טפלה לא כן
המערה היא טפלה למערה והמערה עיקר וז' המערה אשר בו
ועכ' נתתיה לך וזכרך שתבין פי' מתנה זו כי לעי' בני עמי
בלבד נתתיה ואחיה עממי וחב' כוונתי בכל' וישתחוו אברהם
לפני עס הארץ ולא אחר כאן וישתחוו לעס הארץ כמו שאמר
למעלה הכוונה כי השתחווה זו היתה לעפרו ולהפיה רעתו
החשובה עשה לו השתחווה זו בפני כל עס הארץ כדי שימשיכוהו
כולם כאחר זה יראה לו לכבוד גדול שגש' אלהים לאברהם
השתחווה לו ומתו בפרטות והיא מעלה גדולה ודבר' עפרו
נתתי כסף המרה ס' כלומר הנה קבלתי ממנתך במקד' דהיינו
המערה אבל לכסף המרה קח ממני באופן שיתקיימו דברי
ורביר' להיות מתנה וקניית המרה בקנייה והמערה במתנה
והקברה מתי שמה אפשר שרצה לערבב דעת עפרו שלא
ירגיש במעלת המערה ולכך לא הזכיר לו עכשיו אלא המרה
ס' ואמר ואקברה את מתי שמה רמז מעט במרה הנ' ועפרו
כשפס' דבריו טעם אולי הס' בפסוק שמונה לקחת המערה
בלי כסף ולתת דמי המרה בלבד ועפרו רע עין היה מוצר
בדבר כי הוא נבחר להזן ולכך חזר ודבר' אומיה אחרית כ' כי
סמוך ק' יבין כונתו וזה אשר רבר' ארץ ר' מלאה סקל כסף ס'
הזכיר לו כסום היצעות ולא הזכיר עכשיו לא מרה ולא מערה
כ' כי שם עיניו ויבין אברהם כונתו וגם רמז לו שיתן לו הכסף
תחלה ואחרי כן יקבור מתו וס' ר' מלאה ואמר כ' את מתך
קבר ויפ' ע' אברהם לעפרו שהבין דבריו וישקול קור' הכסף
ויאמר קבר את מרה וכו' מרדק' שאמר ואחרי כן קבר
אברהם והילל ויקבור אברהם את מרה אלא להודות שהבין
אברהם קפדית עפרו לקח קודם המענות וכן עשה וישקול
אברהם ואחרי כן ששקל הכסף אז קבר אברהם את מרה
אמתו כי ואמר וישקול ר' מלאה סקל כסף עובר לסוחר כל'
שקל הכסף יותר מחסר לסוחר חיה פונד לסוחר העביר על
דקרקו הסוחרים מזה דקרקו יותר' והראשונים ז' פירשו
ס' להיותו רע עין חס' ס' יהיה במענות ההם או רינר חו' וז' רע
ויהי חרפה להחליפו לכך לא לקח המענות ביד אלא העבירם
בהתחלה אל הסוחר שקנה ממנו סחורות שאותו סוחר הוא
מרדק' עד סוף פרטת עכ' לאברהם למקנה ס' לע' מלאה
לפרט עם מחל במר' רבה ואחרי כן קבר אברהם ס' עשה
דורף דקרה וחסר זה אברהם חסר למרה ימצא חיים וגם מתי
אברהם מלאה שנה וכו' דקרה וכבוד אל' סמואל ברבי יצחק אל'
לו הבה אל' אומתו גומל חסדים תפסת אומתו בא' ולבט'
לבטוי ואברה' זקן וכו' עכ' ל' יום לדיק' קסר פסוק דורף דק'
עס ואחרי כן קבר אברהם ומה הוקמה לחל' בכל' אל' מ'
הכתובים וע' כיון שדרש דקרה באברהם רכתיב ושמו דק'
ה' ל' שנות דקרה מה זה חסר לדרוש דקרה אתה תפס' אומתו
גם אנו כריכין לדרוש היכא רמזת שאמר לו הבה אחיה תפסת
אומתו בא' ולבט' לבטוי הביאור לעד' שהוקמה לחל' אומת
ואחרי כן קבר דק' אחר סמוך אחר מופלג וכאן לא עייך
אחר מופלג שא' זר זמן רב קבר אברהם את אשתו ס' בורא
סמוך לקניית המערה קברה והילל ואחר כן קבר לומר סמוך
לקנייה קבר אברה' את מרה וב' הנהיר דרשו את מרה לרבות
חיה וז' אל' שמעון במצ' דמלא אברה' במערתא ואעיל מרה
תמן קמו ארס ומהו ולא קבילו לאתקברא תמן אמתו ומה אכן
בסיסוף קמיה דקרה בהה' עלמא בגין ההוא הובא דגרמ' ומה
והשתא יתוסף ל' סיסוף אחרת מקמי עובדן שבין דבס' אחר
אברה' הא אכל זמין קמי קב' בגיך דלא תבסוף למעמין מיד

ואתמול קאמר אעפ' עדי' בעל'ה איז צדיק תמים וזא מעטרת
 לבעלה וזכא קאמר לא תקרא שמה שרי בבני סהא גבר' לך
 הרי שהאשת חיל אינה נותנת שלימות ועטרה לבעלה לזה
 באו כל התנאי' הללו לתת כל א' לפי דרכו ר' אחא תירץ רלעל'
 האי קרא כפסטיה ראשת חיל אינה נותנת שלימות לבעלה
 השלם אלא לאחרים ולכך אמר הבה לאברהם סיון מאתה שלם
 במנן אותיותיך אברהם שהם רמז' איברך מעתה לא תקרא
 שם אשתך שראשונה גברת ומשלמת לך כי שרה שמה וגברת
 היא לאחרים וזאתך וקרא ראשת חיל הכי קאמר רע' כח האש'
 מכח האשם שהרי מביא לפעמים שהבעל מקבל עטרה מחמת
 אשתו אם היא אשת חיל מה שאין באשה שמעולה לא כתעטרה
 וקבלה עטרה האשה מבעלה אש חיל אם היא אינה הנונה
 כמעשה שהביאו במדרש מההוא חסיד וחבורה שלא זכו לבני'
 וגרם החסיד לאשתו ונשא רעיה והיא נשא' לאדם רעע והיא
 החזירתי לרעע למנוטב ואותה רעעה נשא' האש' החסיד
 הוציאתו לתרבות רעה ונפשותיו רעע הרי שהחפזה מתנ' עטרה
 ומלימות לבעלה אבל מעולם אינו נותן הבעל שלימות לאשה
 ולהחזירה מדרך רעה לטובה רבנן אמרין מרתא רבעלה
 חולקים על ר' אחא רלעלם האשת חיל היא משלמת ומעטרת
 לבעלה אשיל' עדיה שלם שבמלמס כדכתיב אשת חיל עטר'
 בעלה ולא חילך בת כבעלה שלם או לאו ומס' לא תקרא שמה
 שרי אף הכונה שסיון מאתה שלם במנן אותיותיך שהם רמז'
 במנן אברהם אם כן לא תקראה שרי בבני סהא גברת לך
 כי שרה שמה לשאר העולם כען שכתבנו אלא בנות הכתוב
 לומר עכשיו שמלת עכמך ועלית במעלות השלימות הזה גם
 שרה אשתך עלתה במעלות אחר ולא תקראה עוד שרי לפי
 שס' זה של שרי אינו מורה היוצ' שם העצם על שם פד'ו
 אלא הוא נראה שם במקרה כמות אחר בארץ שאין טעם
 בשמות והוא כעס רבקה ורחל ולא שם היו על טעם בדרך
 ואם כן שם שרי היה שם במקרה כי לא יתכן שהיו קוראים
 אותה שרי על שם שררה שאם כן כל מי שקראה היה אומר
 שהיא גבירתו ולא יתכן שכל בני עולם היו מכנים אות' לגברת
 עליהם כי גם המלך והמלכה יקראו בשם שרי ולא עלתה על
 לבם לומר שהיא גברת ושרה להם ובהכרח היה שם זה כפ' אר
 שנות הארץ שאינם על ענין עצמי ולכך כותב הבה לעמת שמה
 ולקראה ערה כי עכשיו יהיה כורח' שם קריאתה על שם שררה
 סיון שאינם מכנים לומר שרי גברת שלי אלא שרה כלומר שרה
 וגברת לאחרים או לבעלה שבכל מקום האש' גור' ברם הכא
 כל אחר תאמר שרה שמה בקולה ואם כן כוננת הקבה בשמי
 שמה הוא להורות שהיא גברת לבעלה מה שלא היה מורה כן
 שם שרי והביא ראיה ששרה הייתה גברת לבעלה אחר המילה
 שהרי אחר שנולד יצחק אמר הבה לאברהם כל אשר תאמ' לך
 שרה שמה בקולה וזוהי לא תקרא שמה שרי לפי שזו שרה היא
 וגברת ובהיות שמה שרה אינו מורה כן מהטע' שכתבנו כי לא
 יתכן שכל בני עולם יהיו מכנים אותה לגבר' עליה כמו שכתבנו
 ור' יהושע בא לתת רלעלם האשת חיל מעטרת לבעלה השלם
 וקרא רל' תקרא שמה שרי אינו מרבי על ענין שררה אלא הכי
 קאמ' בדרך' לשם שמה של שרי כי סיכוי השם קור' גור' יוני של
 אדם שרי איכ' יולד שרה תלד' ושם שרי או שרה הוא כשמו רבך'
 ורחל שאין להם טעם וז' תימ' רחל' לא תקרא שמה שרי והיה
 שמה שרה מאי כי שרה שמה הענין הוא לפי שלא קרא אברהם
 אברה' והוסיפו לו הפ' שמו לא מן היד' שכתב הבה מסר ורחל'
 חזיה לשרה וזוהי לאברהם רחל' ב' הדין ח' בשם אברהם
 וא' בשמה של שרה ואם כן יפה אמר לא תקרא שמה שרי לפי

אתמול ויקם השירה גם לאברהם לאחות קבר שנקבר עם
 אברהם עמו והוא המסונן לחול בררסה פסוק דורך בדיקה
 וחמר ימכא בדיקה הבדיקה עצמה שעשה לשרה רחל' לקברה
 במערה אותה בדיקה עצמה מכא אברהם שנקבר גם הוא וזוהי
 מתבאר שחור לומר ויקם השירה לאברהם אחר שאמר למעלה
 לאברהם למקנה וכפי זה אין פירוש ואחר' כן קבר אברהם
 כפסוקו שאחר' שסלק הכסף קבר אברהם את שרה לא הכונ'
 לומר אחרי נקבר אברהם את שרה וזוהי לגמול חסד עמה או
 זכה אברהם שקים השירה הו' גם לו לאחות קבר ונקבר עם
 כי מתוך שדרך בדיקה מכא לעצמו אותה בדיקה עצמה ויקם
 השירה גם לאברהם לאחות קבר שנקבר עם זה נראה לרעת
 חול' והוא נסח מאד והראשונים זל פירשו בזה מקורם הזכיר
 השירה והמערה והמדרש סקנה אברהם מעפרתן אבל ערין
 היה מקום לבני העיר לערער ולעכב ביר אברהם שלא יעשו
 אברהם למקום ההוא לאחות קבר כי מן הדת מרחיקין את
 הקברות מהעיר חמשים אמה ואם כן ערין לא קם המקו' הה'
 להיות לאחות קבר ער שנקבר את שרה והחזיק לעשותו מקום
 קבורה ולא מחו בו בני העיר וא' ויקם השירה והמערה מאת בני
 חת שהם בני העיר אשר כח בהם לעכב על ידו ועכשיו שהחזיק
 בקבורת שרה כשתלך ערעורם ויקם בתקיים בית' לעשות
 המקום ההוא לאחות קבר י' ומורי נד' פירם רחל' קל' שהקונה
 תן הגוי ונתן דמים אינו קונה אלא בחזקה ואם בא א' והחזיק
 קנה הסמ' והזה אברהם נתן הכסף לעפרתן וערין היה המקח
 דופף בית' שמה יקדמו אחר בחזק' אבל אחרי כן קבר אברהם
 את שרה וא' ויקם השירה לאברהם שנקבה בחזקה י' רבינו
 ליהקדמונינו לבאר מעלת הנשים בדיקות שהרי כמה יגיעות
 יגע אבינו אברהם ע' כדי לקבור לשרה הזקנה במקו' הקר'
 ההוא כי מקילים עמיה במעלה ונבא לבאר המל' שהענין
 תחילה ויס' לך קדק' בו אומרו כתיב אשת חיל כו' וסיו' מענה כל
 המקומו' שאומ' ההד' אשת חיל כו' ועוד מה קשר ושיטות י' לשני
 הכתובים זה שם זה : ועוד אומרו' לבעלה כתעטר בה והיא לא
 שתעטרה לבעלה דמשמע לכאורה שזהו גבאי אל האשת חיל
 שאינה מתעבת לבעלה להתעטר בו ועוד שנית להבין סברת
 רבנן שאמרת מרתא רבעלה גם סברת שאר התנאי' שהזכירו
 במל' היה ולהבין אי פלוג' אהרדו ולמאי אתו וא' זה הקשר
 שיש להם עם הפסוקים שהזכיר למעלה : ועין רחל' דרד' ר'
 שמעון בן יוחאי שעלת' אדור לפני הבה מכא ליה הא ואם קבלה
 נקבל : הביאור נראה לפי שבעל המל' רמי קראי אהרדו
 ולכך א' כתיב אשת חיל כו' והענין הוא דכתיב הכא שרי אשתך
 לא תקר' שמה שרי כי שרה שמה וקס' מאי כי שרה שמה שהרי
 לא נקרא' בשם שרה ואם כן ה' לל' והיה שמה שרה ולתת קס'
 זה היה נרא' לפרס כונ' הפסוק שרי אשתך לא תקרא שמה שרי
 בדרך אה' לשנות שמה ושמי שם זה הוא על ענין עכמי לפי
 שאברהם כשנימול קרא אברה' בשביל שנטלם ב'מח אברהם
 כמנן אברה' בנימטור' לכך אמ' לו הבה לאברה' ער עכשיו שלא
 מלת היה כורח' שתקרא שם אשתך שרי שמו' שה' גבר' לך וס'
 גבריה חזק' המעל' אבל עכשיו מאתה מל' ונקרא' בשם אברהם
 מאתה תמים במנן המל' איברים אין ראוי שתקראה שרי
 דמשמע שהיא גברת לך ומשלמת אותך כי שרה שמה וזוהי
 המל' היא שרה וגבר' לשאר העול' וכמ' שהוא טעם לשמי שמה
 ציפן כי שרה שמה וגברת לאחרים ולא לך והשת' למח' דקאמ'
 כי שרה שמה אבל קשה דרמי קראי אהרדו דכתיב אשת חיל
 עטרת כבעלה דמשמע שהאשת חיל היא מתנת שלימות לבעל'

דרוש שני לפרשת חיי שרה

דרשו חז"ל. שיקדם אדם עצמו במותר לו ומתוך כך יקנה לעצמו קדושה כדכתיב והתקדשתם והייתם קדושים בא לקדש עצמי מלמטה מקדשים אלו תלמדה ארי שטיק הקדושה תוסב בהיות האדם פרוי בלא אשה ואם כן לפי זה ענין הזווג אינו לא כשכל קיום העולם טיהרה האדם קיים במין והוא נמשל כבהמות שיש להם חוש זה כדי שיהיו קיימים במינם :

אמנם אחר החקירה ורריטה ימנא האדם שלח גדול מצד עצמו של זוג ולקנות שלימות וחסד לכפסו כי זולת הזוג אי אפשר להשיגו ולהיותו קיים בלי חס חזל הפרוי בלא אשה פרוי בלא תורה וכנתם למד שאלמלא ברא הקדש עזר לאדם היה פרוי בלא תורה מתוך שהיה טורד לעשות דרכיו התורה אימת היא נעשית ובאמצעות האשה אשר הוכיח "ו" להיות לו לעזר ולאשיל יהיה האדם פנוי לעבוד את "ו" ולהגות בתורתו זאת ועוד אחרת כי באמצעות הזוג ילמד בטהרה כמחול יראה ייטנה זה הלמד תורה בטהרה מאי היא נוסא אשה ואחר כך למד תורה שמתחילה הרהורי עבירה קשים מעביר מונעים כח התורה ואיזה מתקבלת כמו שביארתי בסדר בראשית מאמר פרוי בלא תורה שכלל האם אין עזרתי בי ותוסיף כדזה ממני ומכאן ב' מעלות גדולות בענין הזוג האחר כראה לעינים שהיא לקיומו של עולם וזה להשיג ולקנות שלימות הנפש וזה התועלת העיקרי כי אחר כך התורן למדור והמעשה אשר זעמה האדם יעלה ויראה אל פני האדון "ו" מבלי שום מכשך מצדיל : לזה כוון המסורד במזמור על שושנים פואמרים אותו בחופת חתנים ומה מתקן לי דברי ה' ב' פ' פאמר הטעם שיהיה מזמור זה בשושנים הוא לפי שהזוג דומה לשושנה ופה שיש בה ב' מעלות הא' כי תלום הוא לשיני ומחמדת למראה מטוב ופיהוים בה מעלה אחרת שכעשה שיקח בידו והרחיקו בה ומכאן בה האלה לביית רוחית כן ענין הזוג כי לפי ההראות ים בו תועלת נחמד למראה פיהיה האדם קיים במינס ולא יכרת שם האדם מן הארץ אמנם אחר הענין והסקפ' טובה ימנא חן וסכל טוב בשום סכל והבין התועלת המי שהיא גדול יותר מאד להיות עיקר שלימות האדם תלוי בו כמו שכתבנו והתחיל בסבב הזוג ואמר חס לבי דבר טוב ירצה שהאדם קודם הזוג לא יבנה ממנו איזה הרה' שאינו הגון וכל מחשבו' לבי אינם טובות בהחלט אבל אור הזוג בורא מה פרהש ומסב לבי הוא טוב בלי שום תפוצת והרהור רע : גם ים תועלת אחר לאחר הזוג שכיין סכל המחשבות הם טוב ואומר אי מעמי למלך ממעשה טובה הבה מדרשה למעשה ואם כן אחר אי שאלותיה האמצעה נמשכת למלך מלבד של עולם כאלו הוא מעשה טוב מעשיתיו בפועל באופן שבעשותי מעשה טוב לאחר הזוג יהיה נחשב לפניו ית' כסני מעשים ואם מעשי ים בידו ב' מעשים הא' המחשבה טובה שהיא מקולה כמעשה וגם המעשה עצמו : נמצא ב' המעשים רצויים לפני ה' גם ים תועלת אחר כי לסוגי עסק התורה אחר דברתי בלפני הא' עט סוס' מאד נכבד בספ' הזכרון לפני ית' לפי שאלות תור' היא טהור' עומד' לעד וכל התועלת' הללו נמצא מתוך היותו ואם ישי' מבני אדם האופי הזה שפיו נכבד ית' אחר ית' וכן זעלו ותועלת' הכל הוא מבני אדם מחמת הזוג בא לך האופי והתועלת' הזה מאין זה מאת ה' אלהים בלבד רק באמצעות האשה אשר האכילת "ו" ואם כן מבני אדם בא לך ופיו ושלמות זה : עוד ירצה וישפית מבני אדם כי ב' אדם הם שנים וזהו קיומם נתיפית והשגת שלימות מסיבת שהייתם ב' אדם שנים אדם ואשתו כי אדם את רצונו ועוזו בפני השלימות אבל קודם לכן היית יחיד וסי תימא מלאך פלאי ב' צמתי הלכתי ועסקתי בתורה קודם

ממעשה ספקרדא אברהם כבר נחלקה יור של שרי לטמי האין ואין מקום לקרואה עוד שרי סכבר נסתלקה הור ממנה ומאותה עשה שרה ממנה שנשארה לה חצי הור שהיא ה' נשאר שמה שרה ולא כי שרה שמה מאותה עשה ורסבי' בא לתרץ על דרך שתיק' רבי' יהושע ופליג במאי דקאמר דמלק' יור של שרי חזיה לפרה וחזיה לאברהם ראש כן הור נשארה קבועה בת' הסמי שמות ור' סבי פליג דכ' שור של שרה היה טם ופורח לפני הבה שלא נשארה בשם כלל חס הנכחתי ממם של כדקת דממע' הובחתי למרי שלא נשארה בשמה כלל ופל' זה נתרעמה לפני הבה והרי כשנתרעמה הור ואמר הובחתי ממם הכדקת כלי ספק ספקרדא בשם שרה דאל' היאך נקרא' שהרי הור עלתה ואמר' הובחתי ממנה ושרה עדין לא נקרא'ה אס כן היו קורין אותה שר זה לא יתכן אלא כראמרן שמר שהכחא ממנה הור נקרא'ה בשם שרה ואחר כך נתרעמה הור לפני הבה למד האכחתי ממם הכדקת ונקרא'ה בשם אחר והסתא נחא משה כי שרה שמה לפי שזה הדיבור נאמ' לאברה' אחר תרעומת הור שחזר הקב' ואמר לאברהם לא תחש מתרעומת הור שנתרעמה ולא תקרא אותה שרי כי שרה שמה השם ספקרדא לה קודם התרעומת עדין במקומו עומד ור' מנא בא לתרץ באופן אחר דהיי' קאמר כי שרה שמה דלעול' האשת מיל מעטרת אפילו לבעלה השלם וקרא'ה דלא תקרא' שמה שרי הוא על ענין מציאות הסדרה ולאו כדסב' דלא תקרא'ה שרי רמוכח שמתנת לך סדרה כי שרה היא ונברת לאחרים ולא לך סחתה שלם ואיך כדך לה אלא הסומה למד לא תקרא'ה שרי כמוכח שהיה נברת ומעטרת אלא לך לבדך כי שרה שמה שה' תעלמת ומעטרת למד העולם גם כן ושרי לשעב' היתה שרה לאומתה ועכשיו שרה לכל באי עולם ובכלל באי עולם הוא גם כן אומתה ואם כן שמי זה הוא לשבח לה שאפילו לבאי עולם שאינם מבני אומתה היא גבר' ושרה להם וכ' בעלה ובני ביתה הקרובים אליה : ובה מתקדק דבסברת רבנן אור' רבנן אמ' נב' יהושע ורבי שמעון כן יוחאי ורבי מנא לא אחר רבי שמעון אומר לא אחר ר' שמעון א"י יהושע כן ממוס דהיי' תלחא תחא כולה כברי בעין האשת חיל דנותנת סדרה ויתרח גם לבעל' השלם ולא פליגי אלא בפסוק כי שרה שמה דמר אמ' חרא ומר אמר' חרא ולא פליגי והנה כתבאר במאמר באר היטב מעלת הנשים בדקדוקן והכסדות שהיא גדולה לפני ה' והאשה יראת "ו" היא תתהלל בתוך "ו" לעולם אמן ואמן :

דרוש בלפרש' חיי שרה לזווג

יבמות פ' חבא על יבמות

אמר רבי חמא ביון שנשא אדם אשה עונותיו בחפזקין שנאמר מצא אשה מצא ניוב ופסק רצון מיי' בכערבא בר נסיב איניש אתתא אסרי' ליה רבי מצא או מצא מצא דכתיב מצא אשה מצא טוב או מצא דכתיב ובוצא אני מר בטות את האשה עכלת :

אם הזוג לפי הנראה הוא ענין מנוח' מצד עצמו כמאמר' החכם מאמר חוס המינס חרסה הוא למ ולקמת האדם קדושה ושלמותו כדרך לערוס מהאשה כמו שמכינו במד'ה שפרס מן האשה והסכים הבה עמו שכלל ואותה פה עמך עמד כי מי שהוא פרוס מהאשה ימנא קדושה וכן אחזל כל מקום שאלתה מנא גדר ערה אתה מנא קדושה ועוד

דרוש שני לפרשת חיי שרה

בו

הקדמה: חיי שרה היא חברה חסידה לסייע אל הנבחר מלחמה בלא כלל
 חם חבור חרבך על ירך ארס גבור אעפ"י שאתה לא עמי כלום
 הרצחת וגם נכחת מהכל עשה הנבחר ההוא מכל מקום ארץ
 והדרך ים לך הנור והרר בגנחת המלחמה וחסידת החרב מלך
 שהזמנת אותה לחבורה על ירך הגבור ההוא מכאן אתה רץ
 בעצמך החיוב שהאדם הוא כביכול מנחם מלחמת יצר הרע והאם
 היא הכנה לו כמו החרב שעל ידה נוכח המלחמה והדרך בלתי
 רכס עשירי ההצלחה היא לך לרכוב על דבר אמת ולהלחם
 עם זכר והאשה היא הכנה טובה להורות לך הדרך הטוב חם
 ותורך כלומר האשה היא תורך ומסייעתך להדריך בדרך זו
 תלך וזה תפארתה ומעלתה אבל עיקר התורה קדושת על
 מקדש וזה מראות יתיך התורה שכינה בימך נקדושת יתיך
 על מקדש לפי שאתה הוא העיקר כגבור המצא חסיד מנוחם בו
 ירכה עם מחול על פסוק סוף דבר הכל נשמע כל אדם שיש בו
 יראת שמים דבריו נשמעים וזה שרמז כאן חסיד ותוכחותיו היו
 ענונים ונכנסים בלב נמשכים מאחר מקדש יראת שמים עם
 התורה. מלמדת לחמה חזון דהיינו תורה בטוהרה הנה עמים
 תחזיקו יפלו לשמיעת תוכחותיו ועשו דברך רוסס סיכנו בלב
 ארצי המלך מלכו מלעול ועוד רמז בלב ארצי המלך שהסמל
 כבוסה בקרבם ובלבם הם ארצי הקב"ה ועל ענוניו בתפלה
 כי חזי תוכחותיו יפלו בס' כיון שקדושת יתיך אמת אלהים אחר
 החזון יהיה דברך נמשכים... הר מכל עלימות האדם תלוי
 בחזון ובחברת האשה אשר הוכיח כי אז ימצא חן וסכל טוב
 חמה מחולל כל הסודי בלא אשה שריו בלא טובה ובלא ברכה
 חל במדבר לא טוב היות האדם לבדו תמי' ר' יעקב בלתי הסודי
 בלא אשה שריו בלא טובה בלא עזר בלא סמחה בלא ברכה
 בלא טובה לא טוב היות האדם לבדו בלא עזר אעפ"י לו עזר
 בלא סמחה רכתיב וממחת אתם וביתוך בלא כפרה רכתיב
 וכפר בעדו וכפר ביתו בלא ברכה להחם ברכה אל באתך
 דבר סימון בשם רבי יהושע בן לוי אחר חף בלא סלום שחומר
 אתה סלום וביתך סלום יום לדרךך אומ כל מי שאין לו אשה
 דהילל הסודי בלא אשה או מי שאין לו אשה הוא סודי ס' ועק
 מה הנבחר לומר סודי בלא טובה כי מקרא מלא הוא לא טוב
 היות האדם לבדו ועק מה זו ראייה שהביא לשריו בלא אשה
 מרכתיב אעפ"י לו עזר דשפיל לסיפיה קדושת דקדושת כבוד
 דמשמע שם האשה היא כבוד ועק מהיכן האכזר דשריו בלא
 סמחה דהתם קדושת וסמחת אתה וביתך שיש לאיש וסמחת
 סמחה ומלא ליה למדך דלאס לבדו אין לו סמחה וכן בדרך
 לדרךך בראית סודי בלא כפרה סל' וכפר בעדו ועדד ביתו
 דעל לבדו חתנו בלא אשה שריו בלא כפרה וכן קשה בסודי בלא
 ברכה וסודי בלא סלום דלמלא חן שם אחריו טיטא אשה יהיה
 לו כפרה ברכה וסלום ולאו למדך קדושת יתיך אמת לא תאמי
 ד' יעקב מתי סודי בלא סלום * ובמלא פליגי ר' יעקב ד' סימון
 חביאירי כראה לעד דרבי יעקב השמיני סכל הסודי
 בלא אשה שריו בלא טובה מנסה דחשש לומר
 במלא רכתיב לא טוב היות האדם לבדו דשמי ארס הדאסון
 סלם לא נשא אשה לא יהיה מתקיים העולם כי אדם אין
 חלתו ולכן לא טוב אס יהיה האדם לבדו אבל ברחמי
 הבאים אחריו שאף על פי שאדם לא סמס לא יפאד נשים
 מלא חסד לעולם להתקיים ע' אחרים חסדו סהמדי בלא
 אשה לא ימנע ממנו הטוב ללא כל הסודי בלא אשה יהיה
 מי כהיה מלא הוא סודי בלא טובה והכרח כן מרכתיב
 לא טוב היות האדם לבדו ומסיק היה לו לא טוב האדם
 לבדו ומדקדושת לא טוב היות משמע הס' סכל ימי היות
 העולם

הקדמה: חיי שרה היא חברה חסידה לסייע אל הנבחר מלחמה בלא כלל
 חם חבור חרבך על ירך ארס גבור אעפ"י שאתה לא עמי כלום
 הרצחת וגם נכחת מהכל עשה הנבחר ההוא מכל מקום ארץ
 והדרך ים לך הנור והרר בגנחת המלחמה וחסידת החרב מלך
 שהזמנת אותה לחבורה על ירך הגבור ההוא מכאן אתה רץ
 בעצמך החיוב שהאדם הוא כביכול מנחם מלחמת יצר הרע והאם
 היא הכנה לו כמו החרב שעל ידה נוכח המלחמה והדרך בלתי
 רכס עשירי ההצלחה היא לך לרכוב על דבר אמת ולהלחם
 עם זכר והאשה היא הכנה טובה להורות לך הדרך הטוב חם
 ותורך כלומר האשה היא תורך ומסייעתך להדריך בדרך זו
 תלך וזה תפארתה ומעלתה אבל עיקר התורה קדושת על
 מקדש וזה מראות יתיך התורה שכינה בימך נקדושת יתיך
 על מקדש לפי שאתה הוא העיקר כגבור המצא חסיד מנוחם בו
 ירכה עם מחול על פסוק סוף דבר הכל נשמע כל אדם שיש בו
 יראת שמים דבריו נשמעים וזה שרמז כאן חסיד ותוכחותיו היו
 ענונים ונכנסים בלב נמשכים מאחר מקדש יראת שמים עם
 התורה. מלמדת לחמה חזון דהיינו תורה בטוהרה הנה עמים
 תחזיקו יפלו לשמיעת תוכחותיו ועשו דברך רוסס סיכנו בלב
 ארצי המלך מלכו מלעול ועוד רמז בלב ארצי המלך שהסמל
 כבוסה בקרבם ובלבם הם ארצי הקב"ה ועל ענוניו בתפלה
 כי חזי תוכחותיו יפלו בס' כיון שקדושת יתיך אמת אלהים אחר
 החזון יהיה דברך נמשכים... הר מכל עלימות האדם תלוי
 בחזון ובחברת האשה אשר הוכיח כי אז ימצא חן וסכל טוב
 חמה מחולל כל הסודי בלא אשה שריו בלא טובה ובלא ברכה
 חל במדבר לא טוב היות האדם לבדו תמי' ר' יעקב בלתי הסודי
 בלא אשה שריו בלא טובה בלא עזר בלא סמחה בלא ברכה
 בלא טובה לא טוב היות האדם לבדו בלא עזר אעפ"י לו עזר
 בלא סמחה רכתיב וממחת אתם וביתוך בלא כפרה רכתיב
 וכפר בעדו וכפר ביתו בלא ברכה להחם ברכה אל באתך
 דבר סימון בשם רבי יהושע בן לוי אחר חף בלא סלום שחומר
 אתה סלום וביתך סלום יום לדרךך אומ כל מי שאין לו אשה
 דהילל הסודי בלא אשה או מי שאין לו אשה הוא סודי ס' ועק
 מה הנבחר לומר סודי בלא טובה כי מקרא מלא הוא לא טוב
 היות האדם לבדו ועק מה זו ראייה שהביא לשריו בלא אשה
 מרכתיב אעפ"י לו עזר דשפיל לסיפיה קדושת דקדושת כבוד
 דמשמע שם האשה היא כבוד ועק מהיכן האכזר דשריו בלא
 סמחה דהתם קדושת וסמחת אתה וביתך שיש לאיש וסמחת
 סמחה ומלא ליה למדך דלאס לבדו אין לו סמחה וכן בדרך
 לדרךך בראית סודי בלא כפרה סל' וכפר בעדו ועדד ביתו
 דעל לבדו חתנו בלא אשה שריו בלא כפרה וכן קשה בסודי בלא
 ברכה וסודי בלא סלום דלמלא חן שם אחריו טיטא אשה יהיה
 לו כפרה ברכה וסלום ולאו למדך קדושת יתיך אמת לא תאמי
 ד' יעקב מתי סודי בלא סלום * ובמלא פליגי ר' יעקב ד' סימון
 חביאירי כראה לעד דרבי יעקב השמיני סכל הסודי
 בלא אשה שריו בלא טובה מנסה דחשש לומר
 במלא רכתיב לא טוב היות האדם לבדו דשמי ארס הדאסון
 סלם לא נשא אשה לא יהיה מתקיים העולם כי אדם אין
 חלתו ולכן לא טוב אס יהיה האדם לבדו אבל ברחמי
 הבאים אחריו שאף על פי שאדם לא סמס לא יפאד נשים
 מלא חסד לעולם להתקיים ע' אחרים חסדו סהמדי בלא
 אשה לא ימנע ממנו הטוב ללא כל הסודי בלא אשה יהיה
 מי כהיה מלא הוא סודי בלא טובה והכרח כן מרכתיב
 לא טוב היות האדם לבדו ומסיק היה לו לא טוב האדם
 לבדו ומדקדושת לא טוב היות משמע הס' סכל ימי היות
 העולם

דרוש שני לפרשת חיי שרה

סבבר אחר עלן הכרמלה ובחאם אל ככל ושאלתם לו בשמי
לשלוס מה כורך לומר עמר ואתה שלום הילל ואמרתם כה לוח
כי לעמר שהוא ככל וביתך שלום וכל אשר לך שלום והרי כחך
שאלת שלום לו ושאלתם לו לשלוס ושלוס ביתו מוביתך שלום
ואחר כך שלום כל אשר לו מוכל אשר לך שלום לזה שרש
ואתה שלום שהוא על אשתו וכלל לאשתו בכלל ואתה שלו מפני
שהשני בלל אשה שריו בלא שלום ואין שלום לחדש זולת אשתו
והשני פתח ושאלתם לו בשמי לשלוס ואמרתם כה כדברים
האלה לחי שהוא ככל העמר ואתה תהיה שלום ריזים אשתך
שהיא ככללת בכלל ואתה וכאן ככללים ואין ואשתו וביתך שלום
הוא על שאר בני ביתו גדולים וקטנים וכל אשר לך שלום הוא
על הבית והמחנה וכל אשר לו מסביב ורבי יעקב לא אמר
שריו בלא שלום דמפר דקרא כפסטיה הוא ואתה שלום עליו
וכל ביתך שלום על אשתו הרי שיש שלום לאיש בלא אשה
ואף על פי שסבבר אחר ושאלתם לו בשמי לשלוס ויחזר ואמר
ואתה שלום הוא שמעמילה כה אותם שיפאליה שלום על דרך
כלל ואחכ כזה אותם שיאמרו כה דרך פרט לכל אחר ואתה
שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום וזהה מתבאר מתוך
המאמר שכל פלימית האדם תלו בוונטושים השני בלא אשה
שריו בלא טובה וכל אכפדה וכסנאסא אשה יש לו כפרה בסחור
על פסוק למעבד עמ מחלתו סב' מחלתן להם עונותיהם והחת
והנאצי והחלך נכחא שבמציאות האשה מחד טוב וכפרה יחבב
הכרבה במאמר שהענין בתחלת הסדר ויש לדרקין בו מחד
ליה לר' חמא הוא דרש דקאמר כיון שסא ארס אשה עונותיה
מתפקקין ועין דהילל עונותיו מחלי כמו שכתבם על מחלת
שהחתן מחלים עונותיו ומה ענין זה על מתפקקין ירמיה זכ
פירש עונותיו כסנאסא ומל ית' דאזי לוח' מחלן כי מה שנקותא
היא להיות נסתחין ועין שאלת בטי משרבא שהו שאלין לחתן
מחד או מחד כריך לברקם להם טוב טעם ודעת איך אפס לחתן
בן לילה א' סמוך לכסאיו שהיו יורע אם מחד אשה טוב או אשה
רעה כי זה לא יבחן עד המחר הזמן ועין מה תועלת יס
בשאלתם דמה כפסך אם היא אשה טוב' גם בלא רבותם היא
טובה ואם מחד אשה רעה מה בדין על זה לעשות ואחת למחומי
בערי קא מבער ליה ומה כונתם בזה כי לא דבר דק הוא
דביאור מראה לער' הרבי חמא הקשה בפסוק מחד אשה מחד
טוב דהילל מחד טוב ורפון מיל' ואתה חזר למ' מציאות
אחרת ויפק רבון מיל' ועמר למה טינה את טעמו להר' ויפק
רבון ולפ' אחר וימחד רבון ממ' לזה דרש שהכוונה ללחמ
סכסמא ארס אשה עונותיו מתפקקין ופי' רש' זל כסתחין
והכוונה למר שאפס' שהחתן מתקפר לו עונותיו מכל מקום
עונותיו אסר חטא אינם מחקין לגמרי אלא כל חטאותיו אשר
חטא הם מונחים בקופם וכסתחין שם לראות מה יהיה בסוג
טאם אח' מעולין הוא מתהלך בתומו כריך ול' ישוב עוד לכסל'
לא הולך בדרך ישרה הנה הם מחזין לגמרי ולא תזכר עוד כל
חטאות' לרעה ואדרבא עליה מיה יחי' סנאסא' לו זחמ' לזכות
אבל אם ח' ישוב לכסל' אח' נטואח יחמ' ואם ח' מבלבל פלי
עומת ראשונים וסור יחבר עוד וזה נרמ בכתוב אם האדם
עמא אשה הסתרל ללכ' בדרך טובים ומא' טייה דהייס שהלך
בדרך ישרה טובה ופשה מכוונת חסיד' וזהו ח' ויפק כעשה רבון
מיל' אותם עונות שהיו מפקקים ונסתמים ביד מחטאות
נשריו שנסתמו בשפת נטואח לא מבעיא שחמלים הם לו
לגמרי אלא הם נעשים רבון מיל' סנאסא' לו כל אותם
עונות וחטאות' כזכות ומדות ויפלו לרבון לפי יי' ואם ח'
הוא להפך שישוב לכסלה או אפילו מחילה לא יס' לו לעשותיו
הראשונים

העולם לא טוב אינן מצוי בטובה אם יהיה האדם לבדו חסר עוד שריו בלא עזר כל דהוכיח זה מדהילל אעשה לו אשה עזר כנגדו והוא משמע שאין העזר תלוי באשה אלא אעשה לו אשה ואם זה עזר כלומר יתקיים בידו העזר מהיה לו מתחיל לקודם כשהיוצא לא זכה כנגדו שיתבטל אותו עזר בביטת ומדקדמ' אעשה לו עזר משמע דקודם לכן חיל לו עזר כלל ועכשיו עם האשה חסדו לו עזר ואם זכה יתמיד לו אותו עזר ואם לא זכה כנגדו שכנגדו תהיה האשה לבטל העזר שהיה מתוך הזוג והרי הוא עובד' ובטל מי כיון שלא זכה ואין עם זה משותף ביסוד' הרי הוא כאילו לא נשא אשה ושריו בלא עזר כבתחילה שריו בלא שמחה שנאמר ושמחת אתה וביתך כל שאינ' מכם קוסט' ט"ז בפסוק זה דלעזר ביכרה ואכלת עם ושמחת אתה וביתך לפני יי' אלהיך ולמה הפסוק ואמר ואכלת עם לפני יי' אלהיך קאמר ושמחת אתה וביתך שהיה גם האכלה היתה לו ולביתו שהמעשר נאכל להם ולנשיהם וכל אדם ואם כן למה לא אמר אתה וביתך בפסוק האכלה אלא בעצם השמחה בלבד לכך הוכיח דאין לו שמחה אלא בהיותו איש' וביתו ומי שהוא שריו בלא אשה שריו בלא שמחה והרי קאמר קמא ואכלת עם לפני יי' אלהיך ולא הזכיר עם ביתך לפי שגם מי שהוא שריו בלא אשה הוא מחוייב להעלות מעשרותיו ליתעשרם ולאכלם עם אף על פי שאין לו בית אבל בעצם השמחה אומר ושמחת אתה וביתך לומר שאין לו שמחה בכל זמן אלא כשהוא נשוי ואשה ואין יש שמחת בית בהיות אתה וביתך אבל אם הוא שריו בלא אשה הרי דמקיים המצות של ואכלת עם לפני יי' דלא בתוכם הבא אתה וביתך והוא לבדו מקיים המצוה לאכול מעשרותיו לפני יי' אבל שמחה ליכא כי שריו בלא אשה שריו בלא שמחה ואימתי ושמחת בזמן שתהיו אתה וביתך שריו בלא כפרה שנאמר וכפר בעדו כו' כראה דאזיל לסייעת המענה דתקן ז' ימים קודם יום הכפרים מפרישם בהן גדול רבו יתענה אומר אף אשה מתקנים לו שמה' תמות אשתו שנאמר וכפר בעדו ובער ביתו ביתו זו אשתו משמע שאין ראוי לכפרה אם הוא שריו בלא אשה וילין לה מראשיתו כפר של כו' שהיה מתורה על פסח ועל ביתו זו אשתו ולא היה מתורה עלת בודוי של כל ישראל שהתורה עליהם על דאם הפעור היינו משום שאשתו שקולה' כמותו וכפרת עבמו תלוי בה' שריו בלא ברכה רכתיב להיח ברכה אל ביתך דייק הכי דהילל וראשית עריסותיכם תתנו לכהן להביא ברכה בביתך מאל אל ביתך אלא האמונה לומר כיון שהברכה תלויה באשה וראשית עריסותיכם לכהן כי מתוך כך יביא ויתן אוצר הברכה אל ביתך זו אשתך לברך את מעשה ידך כי מתוך מקום החלה תמנח הברכה אל אשתך הרי שאין ברכה מקויה אלא בהיותו נשוי אשה י עזר אפשר שדקדק שכתבם בלשון רבים וראשית עריסותיכם תתנו לכהן ויאל בלשון יחיד להביא ברכה אל ביתך והילל להביא ברכה בביתכם ולא עוד אלא שאין ביתך דקאמר הוא ממת לנאמי לכך דרש שם ללמדנו הסוד בלא אשה שריו בלא ברכה והרי קאמר ראשית עריסותיכם תתנו לכהן בן מי שיש לו אשה ובן מי שאין לו אשה הוא מחוייב להפריש חלה לכהן ולכך דבר בלשון רבים אומר בעצם הברכה אלהימח ברכה אל מי שהוא נשוי אשה חזו להביא ברכה אל ביתך זו אשתך מי שיש לו בית ימנח לו ברכה אבל מי שאין לו בית אין לו ברכה אף על פי שחייב לתת חלה גם הוא לכהן ורבי סימח אומר אף בלא שלום שנאמר ואמרתם כה ואי ואתה שלום וביתך שלום דקדק כן מכם יתור הפסוק ואמר

דרוש שני לפרשת חיי שרה

בז

הראשונים שכתבו מלבי לך עליו את הכל וכפרים ממנה
הדבר עצמו היתה כוונתו במעברו שיהיו שואלים לחתן מזה
אין מזה כי הם חכים להזהיר ולהרדוף את החתן בדרך ישרה
מלא ישוב עוד לכסלה וכך היו אומרים לו ראה כתוב לפניך ב'
דרסים את החיים ואת הטוב את המות ואת הרע יש דרך ישר
לפניך ואז תקיים מקרא שכתוב מזה אשה רהיט את חסדך
למחן חן וסכל טוב בעיני אלהים לשמור מצותיו ואז יתקיי' בך
סוף הספוק שח' ויפק רכון מיי' שרברי עונות וזש' המתפקדי'
ומתמים בעיניך בשעת הספוקים כולם יהיו לרצון ויחשבו
בזכות לפניו וגם יש דרך המות לפניך שהוא את חסדך
ברשעתך ותשוב לכסלה שלא נאמר עליך המקרא שאל ומוח
אין מר ממות את האשה להיות שהפסדת מה שהרווחת בשעת
הנישואים שמתחיל כל עונותיך ועתה גלגלת אותם עליך בדוע
מעט וזכרתם עוד אתך בוראי שדבר זה מר ממות וכיון שיש
בדרך לקיים מקרא מזה אשה מזה טוב אין מקרא ומוח אין
מר ממות את האשה ראוי לך שתבחר בחיים וקלפת בדרסי' מ'
וטוב לך חסד כוונתו בגי' מערבא באמרים לחתן מזה אין מוח
להזכיר לו השני עניינים מהם אפשריים להשיג באמצעו' הזוג
כדי שהיו יתן אל לבו ויקיים מקרא שכתוב מזה אשה מזה טוב
ולא היתה נכחת בגי' מערבא לשאול את החתן אם מזה אשה
רעה או טובה כי זה לא היה יכול לירע עד לאחר זמן כמו
מכתובו ומעתה נבא לביאור הפ' בבר' והנה רבו רבו פי'
המפרשים ראשונים ואחרונים ואין אחר דרכם ואוסף מפי'
מפלי בעלי ובמקום שאמר לקרר איש מאריך בהערו' וקושיית
כי חתן בראש יתורנו כל הספקות י' ואברהם זקן כל עין
הקדמה א' באלה לתת טעם לאברהם שלא לבטל חמור ויחקק
פל עין זה של הזוג ותלה הענין בעברו וזל' אחר לפי שכת'
היה עולה חממה לא שלחו מזה לארץ י' ולפי פשוטו אחר
ואברהם זקן שראה אברהם עצמו זקן ולא מחמת טקפ' עליו
זקנה מחמת חולו או ברות הזמן שהרי הוא זקן בא בימים
והזקנה ראויה חלה במדת יתנוגס לא היתה זקנה מחמת בער
זקנה ש' בדרך את אברהם בכל מיני ברכות ועל כן מראה
שהיה זקן בא בימים ואמר אברהם אל עברו כזה לעברו ולא
לבטל כי חיי' יטל את בגד חמור לעת זק' ותול' ירע יום מותו
וראוי שיהיה בגד עומד אצלו בשעת מיתתו ועוד שהיה עבר זה
היה מאדן בימים זקן ביתו שזין איקונן שלו רומה לרבו והוא
ירא טעמים ומוסל בכל אשר לו שהיה שליט בידו ולפיכך במר
בו בטליות זה כי אין אלתו שלח הגון וראוי לשלוח זה ולחיות
אברהם חוסם ממנו טעם חליעור שהיה ברעתו להשי' את בתו
ליחקק כדכתוב כנען בורח מחי' מרמה זה חליעור שהי' טוקל
במאזנים לשלוח את יחקק הגון לו ולעשות אהוב של שלום היה
מפץ חיה שדרשו חז' שאמר חליעור אולי לא תאבה האשה אל
כתוב שחשב להרב את יחקק אלתו ולהשיאו בתו ואמ' לו אברהם'
העמר לך ריחא לך כלומר העמר פן תקח את יחקק לך לעצמך
להשיא את בתך כי כנען ארור ואין ארור מרבה בדרך ונזהר
אברהם אבי' ע' חשש פן אחרי מותו יתעצ' יחקק עם איש
שהוא זקן בית אביו ואח' המושל בכל ממנו כי אינו גרול בב'
ממנו והוא יתן לו עצה כפי דרכו שיטא אשה כנענית כדי שיבא
לשוא את בתו ויאסר שיתנה יחקק אחר רבדו ועתה כי אין
ל' מחיר וזל' לך התחכם אברהם ע' להשיבו' שלא ישיאנו
יבואת כנען כי בזה מתבא' מחשבתו של חליעור וכיון שיראה
שזין לו תוחלת הימם אז יבחר ויקרב ליחקק הטוב במה שהוא
טוב וקטגור הוא נעשה בניגור חס' אשר לא תקח אשה לבני
מבנות הסנני' אשילו מחותן כנעני שאין יושב בקרבן רהיט

על חליעור עצמו שהוא כנען בורח מחי' מרמה כי' אשילו מחתן
לא תקח אשה לבני אלה אל ארבי' ואל מולדתי תלך ואיך בדרך
זולת התעוררות קצת ובלכתך שמה מוכנה איני שתכלי ולקח'
אשה לבני ואל תשוב דיקם וזה לשתי סיבות האחת להיות בגי'
שזכותי חסייך וגם ליחקק בעבור יחקק שהוא עולה חממה
ואין להשיאו חוזה לארץ ובלי' מפק' שהיה חתן לך ולקח אשה
משם על כל פנים עוד ירצה אשר אבי' יושב בקרבן על בנות
עבר אשכול וממנו אשר תמיר אבי' דבק עמם וימנע בקרבם
להיותם אנשים כשרים ועל' לא תחתן בג' שהם בכלל ארור
כנען ובני ברוך ואין להם לידבק זה עם זה י' ואמר לו העבר
אולי לא תאבה האשה אפסר שלא תבא האשה לא מפתים אין
מלא תתרה ללכת אחרי כי עבר אבי' ואין כבוד ללכת אחרי
העבר או אפסר שלא תתרה לבא אל הארץ הזאת בשום
אופן אשילו שג' אחריה בעלה לא תחשך להרחיק בדרך מבית
אביה וממשפחתה לבא אל ארץ אחרת וכנגד השני שדרח' אמ'
ההפך אבי' לשון כפול כל' ההפך שהוא הפכה בעלמא דרך
עראי ברי' להביא אשתו עצמו וכנגד הגד השני חס' לא תחשך
לבא הלום כלל ועיקר אחר אבי' את בן בלומ' ואיבנה השבת
במורה לשכון שם הוא ואשתו ולכך בא אברהם להשיב לפתיהן
על הכר שאמר להוליכו לרור שם דירת קבע אחר העמר פן
אין חלא לא תפסה שהוא אזהרה יתיר' פ' תשוב את בג' שמה
ועל הכר השני שאמר להוליכו דרך עראי כדי להביא את אשתו
אחר אחר כך ואם לא תאבה האשה ללכת אחר כך כי חס' אחר
בעלה ונקית משכונת ירח את בג' לא תשכ' וממ' לא הזהיר
בכר' ואברהם שהוא לרור שם דירת קבע וממ' אחר לו ריק' את בג'
לא תשכ' שמה אשילו דרך עראי וכנגד הכר הראשון שאמר השם'
לך פן תשוב את בג' שם לרור דירת קבע י' אחר' אלה השמים
אשר לקחתי מבית אבי' להנחילי משם שלא רצה מאחר שם
הוא ישלח מלאכו לפניך לעצור שיהי' ק' ואין שהייתו יושב שם
הנחילי משם ואמר לי לך מאריך יחקק שלא היה שם לא כג'
שלא יחשך שילך לרור שם ועוד טענה אחרת שהוא נכסע לי
לזרעך אתן את הארץ הזאת וכדי שתתקיים שבטנו בלי' מפק'
ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני משם וכנגד הכר השני
חס' לא תאבה ללכת אחרך אלא שיבא הוא דרך עראי ותלך
אחרי בעלה וק' משכונת זאת דהיינו ולקחת אשה לבני משם
רק את בני לא תשוב שמה וגם מי ששירם עוד ישלח מלאכו ב'
שאמר אברהם לעצמי לקחתי ע' על ידי עצמו ולא ע' שליח ולא
ע' מלאך אבל לך מאתה שלחתי וגם הוא ישלח מלאכו שלחו
לפניך ואין ימור כדרך ולקחת אשה לבני כ' ובראות חליעור
עברו נאמן ביתו את כוונת אברהם אבינו אחנו המתדל' בכל
עוז לקרב הרברים ולהביאם לגמר טוב ופתח פתח דבריו
בתפילה ואמר י' אלהי ארבי' אברהם הקרה באל לפני ה' כלומר
אעפ' שאין ראוי והגון לעשות לי גם אלא עי' מלאך מאד'
אברהם אשר לקחתו בעצמך לא עי' מלאך ולא עי' שליח ממ'
הקרה באל דרך מקרה היום הזה וגמ' אתה בעצמך בדרך זו
אלך מהרי' עיקר הסדר הזה הוא וגם ארבי' אברהם כי' שליחות
זה מוגש' לו ועל' שם של אדם במותו הנה אבי' נכב על עין ה'
מה עשירטו הראשונים זל' בעיני המשותף הזה שמיש' חליעור
הוא שליחות וזע' אברהם רדפי' ברוך ממחזיקים בחסר ולפיכך
היה ברוך שהאשה אשר תהיה ליחקק תהיה גם היא גומלת
חסדים עם כל עובר ושב ולא תהיה עינה ברה בארסי' ביתו
פל אברהם היה פתוח לרומה וגם מלבר הכרבות ברוך לימכ'
בה טהרה ונקיות בכל מעשיו יריה לפי שם ארבי' המתאכסני'
באכסני' שהם אכסנים ואיני הרשע ולברוך את רבך

דרוש ראשון לפרשת תולדות

בזמן שהצדיק נולד ויהי כימי אחו בו או אושעיא אמר מלאכי השרת לפני חכה רבשע ווי שכלך אחו אמר להם בן יותם הוא ואני יכול לפשוט ידי בו וילד חכם ישמח בו רבי לוי אומר מנין אתה אומר שכל כי שיש לו בן יגע בתורת שהוא מתגלה עליו רחמים תלמוד לו בני אפחכם לכך ישמח לבי גם אני רבי שמעון בן סנאי או אין לי אלא לב אביו של בשר ודם מנין שאפילו הקב"ה מתגלה רחמים עליו בשעה שהוא יגע בתורה תל ישמח לבי גם אני גילת אחר גילה בזמן שהוא צדיק בן צדיק אלתולדו יצחק בן אברהם :

ירוע

הוא כמה גדולה מעלת תהלת התוכחת והמסר אשר יסר איש את בנו ומוכיחו להרחיבו בדרך יסרה כי כל אותם תוכחות מוסר הם הם רחמים שפוטו' שהאב מרחם על בנו כמשה חושך שבטו שונא בנו ואזהבו שיחורו מוס' שהכונה לומר המונע שבטו מלהוכיח בנו כדי שלא להקטין ההנהגה הוא יורה שאזהבו ומתוך אהבתו עושה כך אבל לפי האמת הוא שונא בנו בעצם שעיךר האהבה הוא לייסרו במשפט ולהרחיבו בדרך יסרה ואם עשה יסר בגוף ויחיד ויתן מעשים לבפטר אחר שמתוך המוסר אשר יסר איש את בנו זוכה לשמך רבדים האחר ויחיד בעל' הזה יתן לך מות רוח מתוך מעשיו וגם לעהב יתן מעשים לבפטר כי מתוך תוכחת מוסר כדירק באמונתו ויחיד זכרה אבא לאחר מיתה באופן שהוא מתן מעשי לבפטר אביו לעהב כי מתוך הייסורין שמיסר בגערותו הוא מתכוון בדרך יסרה וגם כי יחיד לא יסור ממנה ואשה חתך לנער על פי דרכו פי' כשעדין הוא על שפת הדרך ולא החזיק בדרך אז ראוי להוכיח לנער ולחנכו וטובה תוכח מנול' מלהחזיק יסב ועושה כל אשר יחפץ וירצה ואף מי שיאמר אליו מה תעשה מעלות נאמר ורחמי רשעים אכזרי ודרשן חול המרח' על הרשע' לבסוף הוא עושה מעשים מעשים ומתאכזר עליו ונעשה לו אכזרי אבל מתוך תוכח' מוסר גורם להפיל נפשו מעבד' בשחת חם עשה אל תמנע מענש מוסר כי תכנו בשבט לא ימות פירוש באותם הכחות שתכנו בשבט אתה גורם לו שלא ימו' בחטאיו ויטרד מן העולם ואשה כי את אשר יאהב י' יסר וסבא את בן ירצה הסונה שסבאב ובנער שהוא מכאוב לבן ירצה אותו בכך כי מתוך אותו סבאב ותנוחת ילך בדרך יסרה יעזר ירצה סבאב את בן ירצה שהכונה בענין האב סלכן שרצה יותר מכל בזמן וחיוב עליו הוא מייסרו ומוכיחו כן י' אלהינו מייסרנו מתוך אהבה כי את אשר יאהב י' יסר וזה אכלי ביחור הכתוב וידעת היום כי כאשר יסר איש את בנו י' אלהיך מייסרך כלום כסא' מייסרך במדת הרצון וקרא אלהיך אותה עשה הוא מתנהג במדת רחמים גמורה ונק' י' סם הרחמים ולכך אמר י' אלהיך אבל מעינת היסורין הוא עיקר האכזריו' כמו שכתבנו בא ולמד מייסך אביס ע' ס' שלא הכיח לעשו ושבט מוסר הרחיק ממנו יסא לתרבות רפה כי העבירות עבר ביס שמת אברהם ע' ס' וכן אמר חזל בפ' שמות רבה כל המונע מרחת מבט סוף בא לתרבות רעה ושונא' כי שמעל' סהיה לו גענוע' על אבת ולא ריריה וסא לתרבות רעה רכתיב ותרא טרה את בן הגר המצרית מצחק ואף מצחק אלא פ' וסמאלו ושלחו מביתו ויקם כו' וכן יצחק לא הוכיח את עשו ויאהב יצחק את עשו וסא לתרבות רעה העבירות עבר ביס שמת אברהם ס' וסא על נערה המאורסה ועור מתאב מיתה אביו ובק' להרוב את אחיו שנאמר ויקרבו ימי אבלי אבי ואהרנה את יעקב אחי ס' כינא בן בחר סלא יסר לאבטלום כן ואזהבו שיחורו מוסר לבי

בכל הפרשים הנ' נחש' אלעזר ואחר ההה אכזי עומד על עץ המים שהמים קרובים אליו ובמות העיר יזכרות לשאוב מים שמתורת דרך ארץ ומוסר אף דרך האיש לשאול מים מהאשה ובפרט בהיותו גם הוא עומד אצל המעיין וקרוב לו מאד שאם ישאל ממנה גם היא תסוב אחריו לו הלא תבטם ותכל' לשאול מים מהנערה טיבעה כמה יגיעות לבא מביתה על אוד' המים ואחיה יסב אצל מפיץ המים קום לך למעיין וס' מים מבארך והיה הנערה אשר אומר אליה הטי נא כרך ואסתה ואמר' סתה זהו מורה על היות הנדירות טובעי בה ואשה כשרה כזאת הוכחת לבכרך ליצחק והיא ראה אליו להיות' בביתו שאין פוסקים ממנו אחרים ולהיותו עיקר הניסיון על היותו קרוב לו המעיין לכך וירץ העבר לקראתה ויאמר הנמיאמי נא מעט מים למען רעת מעלתה שאעפ' שבמרוצתו נתקרב עוד אל המעיין ועכ' לא הטיבה רר אל המעיין וס' ממנו תאמר סתה ארזי וגם לבמליך אסאב הגה דבקה הכרית נכונה במכונה גדולה שאם תסקנו מים לאלעזר ותחזור לשאוב מים מהמעיין כדי למלאת הכד על המים הנשארים בכדה הגה לא היה ראוי לעשות כך ולהליך מים פגומים שס' מהם איש נכרי אשר לא ידעו והכירו מה טיבו של עובר זה אם הוא מוכה שחין וכינא והוא עדין קרובה אל המעיין ואם על הארץ תספוך שארי המים שבכד ותחזור למל' מהמעין היא נוגעת בכב' אכסנאי שס' כי בפסל נשתה עפכה השאר אשר על כן נתנה אל לבה לומר וגם לבמליך אסאב כהנא' כדי להענות שאר המים שבכד אל תוך הסוקת ותחזור למלאת מים חיים טהורים נקיים לו כלי וכדי שלא יטיבנה העבר לומר כבד סתו הנמלים ותסא האשה במבוכתה ראסונה לכך אמרה לבמליך אסאב ולא אמר אסאב' לו אסאב להם מים שהיו מוכנים ומזומנים לעת שירצו לשקות ולפי שערך היה אפשר שיאמר לה כבד סתו הנמלים' מחסור' ועתה הגי הולך לרצו' באופן שאין צורך למים הללו ותסאר המוכה במקומה לעומת זה מיהרה ותמהר ותער כדה אל הסוקת כי במהירות העירי' אסאב ממבוכתה וגמלה עמו חסר וכתבה לנו התורה כשישע' רבקה סלא אחר ויתן כדה ותסארה אלא ותורר כדה על ידה ותסארה לפי שאם היתה מטה כדה על סכמה להסוקתו היה פי הכר בכר פניה ממנו ומרחוק הרוחה איתה אינו מבחין אם פי אלעזר הוא בפי הכר או בפני רבקה שמנסקה כי הנערה טובת מראה וכדי בזון לכך ותורר כדה על ידה ותסארה להסיר ממנה עקבות פה ולזות שפתים ותכל' להסוקתו ותאמר גם לבמליך אסאב וזו הארחת דרך ארץ שהיה בה סלא אמרה סתה ארזי וגם לבמליך כו' שהיתה מסנה אותו לבמליך על כן המתנה עד שהסארה ואחר כך אמר גם לבמליך אסאב אז ראה העבר את מעשה י' כימר א הוא ויקור ושתתנו לוי על סבב תפלתו והקרה לפניו בת צנו סל יצחק כי ירע באמת ואמנה סהיא האשה אשר הוכיח י' ליצחק וכסארה סעשסת תפלתו פירות יוקח מס זהב בקע משקלו שרשו דורשו רטומות בקע ועסרה כמירס סהיא יור רמו סכא מר בקה יעקב ולהיות האונג גור מתתו יתב כולם האור ואמר מיי' יסא הדבר והנה כתבארה מעלת האונג סכל שלימות הארס תלוי בווע' הוא נגד מתתו יתבכך לסכן שמו סס וס' בית והן מלאת אבות ומיי' אשה משכלת ברוך י' לעולם אמן :

דרוש א לפר' תולדות מר' רבה

ואלה תולדות יצחק בן אברהם ג' יל' ג' יל' אביו צדיק ויולד חכם ישמח בו גילה אחר גילה

כה

לפי שפירשנו מוסר לךך חזקו את מוצא באברהם שיר את
יחזק בנולדו ונאמר תורה והדרכו בדרבנך רכתיב באברהם עקב
אשר שמע אברהם בקולו וכתיב ואלה תולדות יצחק אברהם
שהיה דמיה לו כן לפיכך ויתן אברהם את כל אשר לו ליחזק
הוא ואלהבו שיתור מוסר • כמצינו בו היה יחזק משחר מוסר
ליעקב שלמה יחזק תורה ויסוד בבית תלמודו שנאמר ויעקב
איתם כן לו לפיכך זכה לברכה וירש את הארץ ואף יעקב עה
יסר את בניו וירדה אותם ולמדם דרכו כן היה ואלהבו שיתור
מוסר • ויע לירקק במאמר זה שאמר כל המונע בנו ממדות
טובות בא לתרבות רעה ושנאליה והאכיל זה מאברהם שלא יסר
לישמעאל ושלחו מביתו ריקם וכן מיחזק שלא האכיל לפעו •
וקשה רבשלמה הראיה שהביא מאברהם מחא רכתיב ושלח
את הגר ואת זכא עם על שפחה ושלחה וכתיב ושלחם מעל
יחזק בנו אבל מצינו לן ריחזק עיה שחא לפעו בשביל שלא
הוכיחו והאמר יחזק ואלהבו יחזק את פשו והיכן מצינו
שנאליה ואי משנה שנאמר וילך פשו אל ישמעאל הרי לא שלחו
יחזק כי הוא ברכו הלך ועור קשה כשהזכירו העבירו יעקב
עמו בו כיום שמת אברהם מה צורך להזכיר עם ועור שחא
מיתת אהבו ריקם ליה בדרבא מיניה ואחר שהאכילה עבירו
חמדות שפחה הוא מוזכר עבירה קלה שחא מיתת אהבו •
ועק ברמיה שהביא מאברהם שלא רידהו אהבו ויחא לתרבות
רעה ומצינו לן ששנאליה אהבו והרי מצינו שארדבא היה אהבו
ובכה עליו בשעת מיתתו ואמר שבעה פעמים בך אבשלם בני
כו"ח קשה בדרשת סוף הפסוק ואלהבו שיתור מוסר אברהם
יסר ליחזק כן רהתינו באברהם שמצינו שחא ליחזק שנאמר
ויתן אברהם את כל אשר לו ליחזק אבל היכן מצינו שזכר אהבו
ליעקב שחא על שנתן לו הברכות הרי ברעתו היה ליחזק לפעו
ולא ליעקב אלא במרמה לקח ברכתו ואחר כך הוכרת לקיימ'
ואיר דרשו חז"ל ואלהבו על יחזק ליעקב • ועור דקרא שבדרשת
אברהם שחא את יחזק ואמר היה ואלהבו וכן אמר בעיקר עם
בניו היה ואלהבו שיתור מוסר והיה ראוי לאמרו בכל אחר אל לא
יחזק אלא בסוף כל הדור • חביאור • כלע"פם מאמר חז"ל
שם במדרש כל המוסר את בנו מוסר הבן אהבה על אהבו
והוא מהבחו שנאמר יסר בך ויחזק כן ומוסיף עליו אהבה שם
ואלהבו שיתור מוסר ולפי דעתי שזכר חז"ל הוא לרמז המקרא
במה שחא הא שהמוסיף את בנו אהבי שחא הוא מטייל עליו
אחיה ויתרה ופסח ורעה עמו הבן ההוא הוא אהבו את אהבו
ולא יסא אהבו מפני האהבה שמוטייל עליו ועוד רמזו שהאב
המוסיף לבנו לעולם יהיה אהבו לבנו וז"ל מוסר הבן אהבה
על אהבו שנאמר יסר בך ויחזק פי' יהיה הבן נח לך שחא
אחזק וזה פי' ואלהבו שיתור מוסר כלומר במה ה' יהיה אהבו
לאהבו כשפירשנו מוסר וז"ל עוד ומוסיף עליו אהבה שחא ואלהבו
שיתור מוסר הוא הפסוק שחא האב את הבן ואלהבו האב
לבנו אם שיתור מוסר וספי מה שחא אהבו שם פנים בפירו' ואלהבו
שיתור מוסר גם יס לרמז כך חזקת הפסוק שאמר חזק מוסר
אמא במ פנים פנים ה' הוא כשמוטו שהחזק שמוטו עת' להיות
אמא במ • ועור נדרש המקרא שהבן שמוט את אהבו וזה חזק
שמוט אותו בזכר נעשה שמוט לאהבו תחת אהבתו שלא רידהו
ועכשיו הביא ראיה לזכירה הראשונה שהאב עתיד לשא את
בנו מאברהם שלא הוכיחו לישמעאל ולבסוף שחא אברהם שם
ויסא אברהם ויחזק לחם כן ושלחה כן והגבר הבחין אהבו שהבן
היה שמוט לאהבו האכילו מיחזק שהיה אהבו את פשו ולא רידהו
ויחא לתרבות רעה והיינו חמדות עבירות שפחה אהבו היס
שמת אברהם ואחר הכל נעשה שמוט לאהבת תחת אהבתו אשר

דרוש ראשון לפרשת תולדות

מעלת ברכתו של יעקב והיה אהבה נכחי אהבה שחיה
תלויה ברבר אבל ויהיה יחיד את עשוי היותו בזמן שהיה עוסק
במטה וזו כי כד בשו כלו בזמן שהיה עוסק במכות כיבאב
ומביא הכיר לתוך פניו היה אהבה ומראה לו כניס כהובות
כרי שחזיק חמיר במכות שמונה גוררת מכה ואם לא היתה
חז אהבתו מפני שטפה אחריו אלף ארבה מפני שהיה רואה
שלא היה מחזיק ביראת יי' ובתורתו לא הלך לשיקר כשהיה
מביא לפניו כי ויהי עוסק באותה מכה אז היה אהבה אותו
אלו יחסי יומתקו המכה ההיא יבא למכות אחרות וזה הטעם
עכמו בכתיבת הברכות שמשלם לא היה ברשתו ליתן לעשו לא
ברכות ע"ה שהם טל השמים ושמי הארץ כרי שהיה לו מנוחה
לבא לעסוק בתורה ובמז' שכן שלא היה לבו כסוף לעבודתו
יתבדק הלוא יהיה לו כמה הכנות לעסוק בתורה ובמכות
מבלי שום טרדה מונעת וכלי האוי' אלף אהבה ליעקב הכדיק לא
היה גדיק לברכות הללו כי תורת אלהים בלבד והיה לומר תורה
מתוך גער ומתוך הדומק ולא היה מונע עצמו בשביל כך ולכך
היה מיוחד ליעקב ברכות ע"ה שהיה העיקר והם רמחו' בויתן
לך שזו הוא רמז'ו של ויתן על ברסות שהם גסותות וראוי
ליחסר ליעקב שהיה עיקר עבדיו וזכה יתבאר הכתובים
הבאים בעצ' ולא אחר' בהעשרת המפלות בה כי בכלל דברי
הם : אמר ויהי בי זקן יצחק ותכה עיניו מראות עם מחז'ל
על פסוק ותהי מרת רוח ליצחק שכתב לקה רוח הקד' מיצחק
וזה דקדקו מן מורת רוח שהכונה לו רוח הקד' שהיה צד
בר מעליו ורמז'ו במר ויהי בי זקן יצחק ותכה עיניו מראות
במראות אלהים וברות הקד' שהיה בו עינו העצמת לקדו'א
לעשויו ואמר אליו בני לזהיתו ולזרזו שיהיה הולך ברך תמים
כי במ הוא וראוי לו להיות מוטא מעך הורע לירדות לאביו
בחסידות ואם לא בן ידמה וברשעתו אמר לו הנני ולא אחר
הנני אבי ואמר המה בא זקנתי ידכה בא עכסני בפתע פתאום
זקנתי וקפץ עלי זקנה בבת אח' לא באה דרך טבע מעט מעט
לכן חספסי מים המות סן תבא עלי פתאום ועתה כדך לתת
לב קורס לכן ולהאחרל לברך אותך ולזה שא בא כלך כמו
פרשנו חז' על הסמחת ססן וכזה לו כיר וכתוב בידה לרמוז
על ה' דברים שפסידים את השמיטה ורבה שומעת ברבר
יצחק אל עשו בנו שמשע מקד'ו במ בכימי סכך כתיב ויאמר
אליו בני וסיון מראתה שהיה יצחק מוחם את עשו להיות נקרא
במשל את יעקב אז אמרה אל יעקב בנה שמעתי את אביך
מקד'ו הכתוב בתיבת לאמר זה פעמים לפי שרבה ירעה
בתוס יעקב שחיה מוחם ומחלוקת להתעבר ולגורר דין
ורברים עם עשו לזה הקדמה ולאמר לו הנה אתה בני וראוי
לבן לקיים דברי אמו ורבה אמרה אל יעקב שהיה בנה
ומחייב לשנות את מאמרה והקדמה זה כדי לאמר לו אלס
לך בא אל הארץ וישעה ככל אשר תכונן את ולפי מיש לו לעכב
מלעשות בוייה פן יבולע ליעקב אם יעבור על רצון אביו כיון
שלארצה יצחק לגלות לו הרבר לז' לטעה שמעתי את אביך
מדיב עם עשו אחר לאמר כלומר כיון שאביך לא הרבר עמו
במשל במקום שלא יהיה להם שומע כי הרי גם אנכי שמעתי
את הרברים אלה רבר עמו בורא שמונתו היא לאמר כי
הרשעות כתומה מיתו לאמר לך הרבר הזה ולא רבר עם עשו
אלא מפני שפגעו תחלה : והרב כמח'ר משה אלמך לזה
פי' מאמרה רבה ליעקב הנה שמעתי בעצמי ולא פי' וזלתי את
אביך מדבר אל עשו אחר והיתה שמעתי בבונה כדי לאמר לך
את הדברים האלה שאין לך ספק שמה ית שום שמי ברברים
ותתברר ותאמר כי שמתי לבי אל כל הדבר בעצם ולא אחיזא

איש טרה בטל מן התורה והיה ראוי מיעפוט כמראה שינו
להצדיק כדק ולהרשע רשע והוא הצדיק לרשע עקב שומר
שהאכילו לתוך פיו ולא חשם למראה עיניו לכך נענש בעיניו
ותכה עיניו : וצדקת צדיקים יסירו ממנו זה משה שמכינו
למרעה ה' אחריו וזהו לא כהתה עיניו ולא כס' ליחו ולות' צדקה
שעשה הנה עם משה לאחר מיתה יסורו ממנו מיצחק בעורו
במים חיותו ותכה עיניו מראות והיא מדה כנגד מדה על שלא
הבחין במראה עיניו את הצדיק ואת הרשע וזה אפשר שכוון
הכתוב ותכה עיניו מראות ל' מסיבת הראייה שלא הסגית
ודקדק כראוי והיה רואה את עשו בעין יפה ולא הוכיחו והיה
אהבו חש מראות מסיבת הראות כמו שאמרנו ועד זה דרשנו
חז' גם ותכה עיניו מראות מסיבת ראות פניו של רשע כי כל
המעמיד בן רשע או תלמוד רשע עיניו כהות מהא לן מיצחק
ומלחיהו שנאמר ואמרו כהו עיניו מסיבו כו' הרי נענש יצחק
על כך : וזכה אבי אבא' בחול' כי עד כדך ישוב משפט מדבר
ביצחק עד אותו דבר ישוב משפט ויהי כי זקן יצחק וצדק
להבין מה ענין דרשה זו ושייכות ויהי כי זקן יצחק עם פסוק
זה ונלמד שרמזו כאן מה שחז'ל במאמר שכתבו למעלה שכל
שהצדיק יצחק את הרשע כהו עיניו והסתוב' הללו הם מדבר'ו
ביסורין אחר' הגבר אשר תיטורנו יתן התורה אתה למד
שהיכורס הם להסריתו לו לסוב' יסורין ממידע של גהינם שומן
שליטת של אותם ימי רע הוא ער יכרה לרשע סחת ולח' מית'
הוא מידן בימי רע ומי שהיה בעה' ביסורין שוקט מאות ימי רע
שהוא בעולם שכלו אחר' כי לא יטוש ה' את עמו הקדושים אז
להכניס' ביסורין בעה' אלא להחמס' וטובתם בעהב כי עד
כדך ורחמים הם כחשבים את' היסורין והמשפטים ומה גם כי
אחריו של המשפ' אשר נספ' אותו אר' בעה' יבואו כל אדם לחנו'
בתשובה ויהי יסרי לב ליסר דרכם ולבס' מכל אופן עקמות
ושקמית ויהי יסרם בלבבותם עור ירכ' ואחריו כל יסרי לב שאין
לראב על היסורין בעה' כי הסכר של הצדיק הוא אחריו של
הבה' והיה לשלם כפח להיות גמול ליסרי לב הפך שואל ה' כי
לא אחר לשונא' אנו מחל' להם מתן שכרם רק ממלס לשונא'א
אל פניו וחז' במחל' דרשו שהודיע מרת היסורין מיצחק שהיה
תבע היסורין תחלה חש בא ורא' מרת היסורין ותועלת שיצחק
תבע על דבר קל על מהצדיק את עשו במ הרשע ועל דבר זה
ישוב משפט חש כי עד כדך על דבר קל שהוא כדך שהצדיק
הרשע ישוב משפט ויש לרשע עד כדך מלסון ערות כלומר עד
לדבר עד כדך הוא הצדיק יצחק שתבע המשפט והיסורין כדי
להסרית מעל ימי הרע של עשו ורעה לידן ביסורין בעה'א
וכהו עיניו עקב שומר מלח מעשו זה גראה לרעת חז' ומכל'
מקום על דרך הפשט ראוי לתת טעם על זה איך לא חקר יצחק
קת פלגיו של עשו והיה מואם ברע ובחור בטוב כדת מה
לעשות ולא לאהב ליסור הרשע ולעזוב את פרי כדך עין חיים
ולא סבא במרמה ויקח את ברכתו היה מתנה לעשו ברצון
נפשו : אכנס ראיתי כתוב טעם לזה מלשי סראה יצחק את
עשו שהיה ארמוני חסם מיוסך מזה היותו איס חמם יסופך
דמים וכסראה אותו איס ידע צד והיה עובר בזה ומכב' לזכר
אז היה בעיני יצחק כמובל'ל רב כי אותו מבט של ארמוני
סמורה היותו שופך דמים כהפך בצד מיות המרה ולא בשופך
דם האדם ועל כן היה אהבו אהבה גמורה ולפיכך היה אהבה
לעשו יותר מיעקב לפי שיעקב היה יוסב אהלים מטבעו שהיה
תם אבל עשו שהיה מבגר לטבעו שה' ארמוני ולא עשה להפנה
רעה ראוי לאהב אותו כיון שהחבטה רעה שהיה בו היה עשה
בה צד ומכב' לאביו : עוד ירבה מיצחק ידע באמת ובאמונה

דרוש ראשון לפרשת תולדות

בט

המזכיר חסד לאמר על * עוד ירצה לעד ורבה חזרה ליעקב
ובליה קודם לפי שרעה להסכים כי יעקב הוא בנה מתחת
ולא כמו שהיו רבים חומרים פעמים יצא מחד רבקה בת בתואל
לחיות לבן הארמי ויעקב מתחתם אחר יבחק ולכך מתחילה
היתה רבקה אוהבת את יעקב וגם עכשיו בליה לו כוד זה
כדי שיגדל יעקב את הברכות והנהכלל חומרים שבדורא יעקב
הוא בנה מתחתם לה ולא עמו כיון שאינה אוהבת אותו חסד אל
יעקב בגד לאמר כדי שיאמר כל העם אשר בספר שבדורא לא
בא עמו מחד רבקה כי יעקב בגד לחטוב לה וכדי שלא יעקב
יעקב מעשנות הרבר מפי פחד אביו שיקפיר על היותו גורם
ללא טאל מחתו ללא להנה מעשני את אביו מדבר אל עמו
אחיו וכיון שהרבים שדבר הועם אחיו ולא עם חסד נכרי
כדי לסגסם ממאלין רכנו שיגלה הרבר לאמר חסד עם נכרי
דבר בודאי שסכנות היתה לאמר שהוא בעצמו יגיד לך הרבר
ותקבלו פלסם גם יחד הברכות כי אגסיס חסד אחר ואין
דבר בעלם בן עמי חסד ויבדל עמו בקולי לאסור את מנה
אחר בלומר חסד פלא יסגר בעיניך דבר זה מתי קום ועשה
בבחינת שמי מנה אחר ויבדל אתה לנהוג מורא באחר ומנ
מפני תסמור ופניתי ויאמר יעקב הן עמו אחי חסד שער כמו
עדרו חסד שהוא מחד הטומאה בבכתיב ושפירס ידקדק עם
ואנכי חסד חלק ברכתיב כי חלק יל עמו ואם כן אין בינינו
קורבה למר שכן שרבר עמו גם אנכי בכלל כי רחוקי אחר
זה ומה הכנה בבחי' כל אחד וכיון שכן בודאי שאב לא ירצה
לבדוק אלא לזכור אולי יחפסי אביו ויהא חסד על קללה ולא
ברכה מעבולה למר נח לי להיות יושב בלא ברכה מלהבוא
עלי יל קללה עוד ירצה ולא ברכה למר שאם קרוב להפסד
מאפיא על קללה ולרחוק מהסכס סגסם הנהגה ירצה כי אביו
יברכנו הנה לא תחיקים כי ברכה זו כיון שהיא בטעם וקצת
מהקללה ודאי היא חלה והברכה בספק חפסי שיברכנו חסד כן
מי מסמסם בהגדר והנהאמר לו אמו עלי קללתך בני כלום חסד
אחר בא למס קללה של אביו מתדירם לך לחס לקללתו כי
על ובכתיבתי תהיה חלה קללתך בני כיון שלא תהיה שומע
בקולי זו היא סיבה לקללתך בני שחמול עליך מחד לכן שמע
בקולי ובסמך מנה אחרת שומע בקולי לא יאונה אליך כל דע
ילך ויקח ויבא אל אביו ויאמר אביו כלומר שאם מתחתם
לאמר ללכת בדרכי יי ואמר מי אחרת פני כלום מיד אחרת אחר
בקרדא כי ויאמר אנכי עמו בכור עשיתי כאסר דברתי אליו
דקדק בלסמו בטוב טעם ורעה שלא להאריך דבר עקר מני
כי יעקב הוא אומית ברכתיב תתן אמת ליעקב ולכן לא אחר
קום בא ויכלה מחד אשר עשיתי כאשר דברתי אליו אלא אחר
משיתי כאשר דברתי אליו קום בא טבה שהכונה למר עשיתי
באשר דברתי אליו בכל אשר צויתני מעולם ולא היה משקר בזה
כי בודאי היה יעקב עושה רצון אביו ומקיים ככל היוצא מפי
ואחר כך אחר קום בא טבה ואכלה מצודי ולא אחר כאסר
דברתי אליו הוא על שאר ענינים שהיה מכוון ולא אחר על
המעשים וגם לו ויאכל וירח את ריח בגדיו ויברכהו ברכות
עזה שהם עקר ויהי כאשר בלה לבדך את יעקב כי והנה עמו
בא וכן כשמש עמו את רביו אביו כן ויאמר לאביו ברבני גם אני
אביו כשהכונה לא בעלם מעי עמו שברכות העיקרית של עזה
זו ראיות ליעקב הכריח הולך בדרכי יי אבל כשמוע דברי
אביו שאמר ואברכה גם בך ויהי דהיינו ואברכהו ברכות
העיקריות גם בך ויהי ברכות העזה שהם תוספת וריבוי
טובה רחוק ונמין ריבוי הם וזה גם בך ויהי אז כשמוע

דברי אביו שנתן ליעקב כל הברכות של עזה ושהו ויעקב
בעקב ויאמר לאביו שיכמו רחמינו עליו כיון שהוא אביו ורחמי
האב על הבן ואמר לו ברכני גם אני אביו שירוש ברכות עזה
שהוא ריבוי גם ברכני גם אני אביו כיון שגם אחרת אביו ראוי
שתרחם עלי ויאמר בא אחיך במרמה ויקח ברכתך כלומר
הברכה הממחרת לך שהם ברכות עזה בא ולקחם במרמה
והנה חסד לומר שחלף לתת לך ברכות עזה לפי שאינם ראוי לך
אבל מה שראוי לך דהיינו ברכות עזה בא אחיך ויקח ברכתך
ויאמר הכי קרא שמו יעקב וישקבניזה פעמים מזהא כחוצ
בזה שאמר עמו פתה הבנתי טעם קריאת שמו יעקב שמט
היות ידו אוחזת בעקב עמו היה ראוי לקראו עקב וקראו הבה
יעקב כמו שכתוב בספר הזוהר על ויקרא שמו יעקב שהקצת
קרא שמו יעקב והכי קרא שמו יעקב לפי שפסה והבטיח
שעתיד לעשות עמו ויעקב זה פעמים כי בעצם הברכה עקב
פעמים כי ברכה ובכנה עולה הכל אחר דהפוך זה ותמצא
בכורה ברכה וזהו זה פעמים ולכן קראו יעקב בלסמו עתיד
לומר שעתיד לרמות לי יעוד נראה לי ויעקב זה פעמי כלומר
רימה אותי פעם אחת והמרשתי אבל בפעם הזאת הוא מבלבל
עלי את הכל מה טעמה לי בתחילתו שיקל עלי זה כל מה שפסה
פעמים עוד בראה לדקדק מא והנה עתה לקח ברכתו כי
מתחילה לקח הבכורה דהיינו לטוב ולפנים חסד עמו ער עכשיו
בכור הייתי שלקח הוא הבכור ולי הברכה אבל עכשיו ראיתי
שבצד הבכורה רימה אותי פעמים אחרת בלקחתו הבכורה
ופעם אחרת היא שרצה לקח בכורה גם מהברכות שפתי
ברכות ביד אביו ברכת עזה וברכת עזה ורצה לטוב פי שנים
הבכורה והברכה כפלה של עזה ושל עזה נמצא כי מטעם
הבכורה בא לי ויעקב זה פעמים אחר בפסוקי לקח והנה עתה
לקח ברכתו מטעם שהוא בכור וראוי לטוב פי שנים ברכות
עזה ועלה ויאמר הלא אכלת לי ברכ שאתח אביו ואח בבכורתי
יקח פי שנים אבל הנה מניס שיקח הבכור גם את הכל הלא
אכלת לי ברכה אפילו לפי שיטתו שבה אלו מנה בבכורה לטוב
פי שנים ראוי לאכול ולומר לי ברכה גם כן * עוד ירצה והנה
עתה לקח ברכתו כל הנה הבכורה היה לאחר מיתת האב
אבל זה הנה פתה לקח ברכתו בעוד אביו בחיים וירצה שפסי
וישן יבחק לעמו הן גביר שמתין לך ולפיה אפיה מה אפיה במ
כלו הלא ירעה שהברכות הראיות לתת לך הם ברכות עזה
ולא ברכות עזה והנה גביר שמתין לך ודג ותיורם סמכותו
דהיינו ברכו עזה לך אפיה בפנימי עזה שהם אפיה מה אפיה
לך בני * ויאמר עמו הברכה אחת היא לך כלומר חסד לא היה
בדרך אלא ברכה אחת דהיינו ברכות עזה ומכרת את ליעקב
נחלים דברך שאמרתי וך אפיה מה אפיה אבל כיון שערך
יש בדרך ברכות עזה לבדך לחס תחפץ ואני אמי ראוי לה לא
בשביל כך אפסוד שתייה הלא לפי שאינו ראוי לה ואחר שלקח
יעקב אלא ברכני גם אני אביו כל הברכה של עולם הזה שהיא
ריבוי גם שאינה עיקר אלא בעזה ברכני אביו ואם כיון שבכור
ליעקב תחליף הברכה ותברכהו פתה האחרת שאין של עזה
העיקרית ואותה ברכה שברכת אותו תחזור לבדך אחי יעוד
ירצה הברכה אחת כלומר בענימי העזה תוכל לבדך גם לי
גם לנולדת לי חלק עמו כי בהיות הברכה אחת שגם גם לי גם
לי היא לך אביו שמשך מזה ברכה נחמת דוח לך כי חסד לא תעם
כן אחרת את חסד ותזכר אבל בהיות הברכה אחת טנה
בעזה זו היא לך להאחרת אביו לכן ברכני גם אני אביו ויען
יבחק ויאמר מפני הארץ והיה מוסבך כן במ רבה הביא כאן
מעשה דאנטונינוס שלא לרבינו כלפינו שהאחרת הם חסדים

מה

דרוש ראשון לפרשת תולדות

מה נעשה למלאכתם לקח רבנו הקדוש את השליח והכניסו
לפרסם והתחיל לעקור כממת גחלי וזרע קטנים אל השייבי
דבר אל איך צריך הלך לפני אנטומס אל לא השייבי דבר
אל ולא עשה לפניך כלום ספר לו המאור' כי מיד הבין אנטומס
התחיל להוציא דוכסין ולהניח אחרים תחתיהם עד שנתמלאו
כל האזרחות • שים לך דרך מה קשר יש למעשה הזה כאן •
וצראה לעד שהקסן בפסוק חל' משממי הארץ יהיה מושבך דה' אל
בשממי הארץ יהיה מושבך ולא שייך לומר משממי הארץ כי
לכך הביאו מעשה זה מאנטומס שמלא אונותיו מפעירי
המלכות וזהו שרמח כאן משממי הארץ כלום מהשממי והעשירים
שארץ יהיה מושבך כי מהם ימלאו אונותיהם ותקריים והוא
נכון בכונת חז' הרי שמעולם לא עלה ברעת יחל' לברך לפסו
הברכות העקרייות אל' ברכות עז' כי שמה מתוך שיהיה לו
נחת חמית' אל לב לעסוק בתורה • ובה נבא לתחיל' הפרסם
יש לך דרך אלוה' תולדות יצחק כי כל מקום שגא' אלה פסל
ה' הרהטו ואלה הא' מוכיף על הראשונים וכא' אומר ואלה
תולדות מה הסיף על הראשונים ועוד כפל אברהם הוליד את
יצחק ועוד הוליד ואלה תולדות יצחק יעקב ועשו • ועק' כי
בשעה שגא' להגיד לנו התולדות והבנים לא עת חגרת אופן
כישלוח ואין זה מקומ' • ועוד קודם היה ראוי לפרס' אופן הונו
ויהי יצחק בן מ' שנה בדתו את רבקה ואחר כך יאמר אלה
תולדות יצחק אברהם הוליד את יצחק ויתר רבקה אשתו
ומתוך המאמר שהענין תחילה יתבאר קושיות הללו שאחז'ל
והלה תולדות גיל יגיל אבי צדיק כו' יש לעורר בו קשר פסוק
גיל יגיל עם פסוק ואלה תולדות יצחק • ועוד לחז' ולהסביל
מאי גילה אחר גילה דהאמר ואם הסוניה על גילה כפולה הולל
גילה וגילה בזמן שהצדיק נולד לא יאמר ב' גילות בזמן שהצדיק
נולד ומאי גילה אחר גילה ועק' שבסוף המלה אומר גילה אלה
גילה בזמן שהא' צדיק בן צדיק ולמעלה אומר בזמן שהצדיק
נולד ולא חילק אם הוא צדיק בן צדיק או לא וקשיא רישא
לפסוק • ועק' מ' ויהי צדיק אחר כן ראה לו סוס קשר וסייכות
עם מ' קודם • ועק' מ' לא לחז' שמהו מלאכי הסרת ווי
שמלך אחר והסיבס הבה אביו צדיק ואי יוכל לפסוק יד' בו
ואם קבלה כך בל' ומ' צדיק לברך להם אסמכתא בפסוק •
ועק' בדרשת ר' לוי שפסוק בפסוק חז' חכם ישמע' בו ודרש' ממ'ן
שמי שיש לו בן יגע בתורה כו' והוכיח מהכתוב שאמר במ' אם
חכם לברך ישמע' לבי ולמה לא הביא ראיה מפסוק ויתר חכם •
ועק' מ' ר' בן מ' סוף אחר לו לא לב אביו לב הבה ממ' והרי
ק' ואם לב בסר ורס הוא שמה לב הבה מביא ועוד איך הוכי'
מפסוק ישמע' לבי גם אם שמדבר בהבה ורילמא בלב אביו
מדבר הכתוב • חביאור נראה לעד שבא חז' לתרץ כפל
הפסוק יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק ועק' למה
לא אחר תולדות יצחק יעקב ועשו ועד למה הזכיר כאן סר
זוג של יצחק במקום שגא' להזכיר ענין תולדותיו לך הביאו
פסוק גיל יגיל אבי צדיק שים לך דרך בו כפל גיל יגיל שתי
גילות הללו למה • אסנ' הכונה לפי שבמהג העולם מי
סמלר לו בן זכר יגיל וישמח באותה עשה כמו שאמר ויתיה
ע' אחר האם אחר ביער את אבי לאמר נולד לך בן שמה
שמחה • הרי שבשעת לידת הבן זכר יגע לאביו שמחה אבל
חז' אותה גילה ושמחה נמסכת לעד אם חז' הבן ההוא יהיה
רשע כי אז יספך לאביו מלול ומיהגם שבשעת השמחה כשמלר
הבן בשמחתו לא יתערב ור' ובימי הרעה כשהבן הוא רשע אז
יהיה הצע' והזוג כלל גם לאביו גם לכל בני דורו וירושלם
מלאכי הסרת כשמלך אחר ווי שמלך אחר כי רשעת הרשע

ממסכת לכל העולם חמס' בהיות הבן ההוא צדיק יש גילה
כפולה כי אחר הגילה ראשונה שהיה לאביו בעת ההלירה יסוב
לשום עס' בגו' ויגיל מאד בעת שרא' אותו מתהלך בתומו צדי'
ואת ועוד גילה כוללת לכל בני עולם כי צדיק יסוד עולם ובו
חסנויותה ללו' ז' גיל לאביו ויגיל לאחרים כיון שהוא אבי צדיק
ואם כן הלא גילה אחר גילה בבחינת אביו ובבחינת כל שאר
העולם סיג'לו וישמחו בצדקתו והביא ראיה מאמר הרשע' סא'
מלאכי הסרת ווי שמלך אחר חז' הרי שאעפ' שבשעת לידתו היתה
גילה ורנן והפכה ליוג ולווי לכל העולם בהיותו רשע אבל זכר'
אביו יתום הצדיק הגינה לבני דורו שהיו בירושלם עם אחר ולא
יכלו הסומאים להלחם עליהם הרי שיתקם בשעת לידתו הב' גילה
לאביו כמנהגו של עולם ואחר שהחזיק בצדקתו ממסל' לו גילה
אחרת שסבול כל זרעו בזכותו וגם כל ישראל וירושלם היתה
להס' גילה ורינה בזכות יתום הצדיק שמהו מוכנתו ותקריים
העולם ומבא לפי סיג'לו ובי' גילה הוא לאביו ויגיל הוא מלפ'ו
הפעיל דהיינו יגיל לאחרים וכך ע' זה יתבאר ותלך חכם ישמח
בו ולא אחר ויוליד חכם שמה בו • ועוד יתבאר קרבן לזה גילה
אחר גילה בזמן שהצדיק מלך שיהיה הוא דברא מזכה אבא
וכסבין צדיק יש גילה שמבט' לאביו מכח במ הצדיק שוכה
לאביו וגם מאותו הצדיק שנולד מעצת גילה אחרת אחר כך
כשיהיה לו בנים אם לא יאיו ראויים לזכות הנה זכות אביהם
הצדיק מקיימתם והביא ראיה מאמר שהבי' זכר אביו ויתקם
עליו והיתה גילה לבנו אחר בצדקת יתום מלבר סגילה שגמר'
בצדקת יתום לאביו דברא מזכה אבא ורבי לוי בא לחלק ולומר
דאעפ' דכתיב ישמח בו אף הכוונה שישמחו כל העולם אל
אביו בלבד ואם מנין חתה אומר שכל מי שיש לו בן יגע בתורה
שהוא מתמלא עליו רחמים הוא צדיק אבל לא אחרים • שאר
הא' שמהו בו ומתמלא רחמים על בנו אבל אף השמחה במסכת
לזולתו וקביא ראיה מדרש' במ' אם חכם לברך ישמע' לבי הרי
דכתיב עס' ישמח ופי' שלבו ישמח ואם כן זה הכיח' על מ' אלא
דכתיב כאן ויתר חכם ישמח בו שהכוונה לומר ישמח לב אביו
אף עב' דאכא לפרוץ הכי והכי אבל הביא קרא דכתיב ישמח
לבי הוא מבאר שלב אביו הוא שמה בלבד ולפי שפירש יע' לו'
גם בפסוק זה כי שמה הוא לאחרים מרקאמר אחר כך גם אם
ואם פי' ישמח לבי הוא על אביו בלבד מהו שאמר גס' חז' כיון
שאין זולתו בשמה ומכאן זה היינו מפרשים אם חכם לברך ישמח
לב אחרים ולבי גם אם לא בא רבי שמעון בן סכאי להעמיד
דבריו דלעולם קרא כפסגיה ישמח לבי ומ' גם אם הוא לרבנ'
הבה שמתמלא עליו רחמים בשעה שהוא יגע בתור' הוא מרחם
עליו וצדיק ונלעולם הוא שמחה כוללת לכל העולם בזמן שהיה
אדם צדיק ויגע בתורה כי ברא מזכה אבא וצדיק ואביו יגיל
וישמח בו ואימתי תהיה גילה נמסכת לכל העולם אחר גילה
שמחה בג' אביו היינו בזמן שהיה אדם צדיק בן צדיק סא' זכר'
הבן הצדיק אינה כריכה להגין על אביו כיון פגם אביו הוא
צדיק ולית' כאן ברא מזכה אבא ולפיכך זכותו הוא מבינה על
דורו ולסברה זו מה שמבינה שהגין זכות יתום הצדיק על במ'
ועל ישראל וירושלם ולא יכלו להלחם עליה הוא לפי שהיה יתום
צדיק בן צדיק בן עזריא שהיה צדיק וצדיק ר' לוי שכתוב עס'
יהי צדיק אחר בן יתום בן עזריא ולמה הזכיר עס' אביו ואביו
אביו אלה שהיו תשובת הבה בן יתום בן עזריא הוא כלומר
שאביו הוא צדיק בן צדיק וכיון שזכות יתום לא הצריך לזכות
עזריא עס' הוא היה צדיק דשקוב ביה ויבס' הישר בפי' י'
לפיכך הגינה צדקתו על אחר הרשע ועל כל בני דורו וירושלם
והא' גילה אחר גילה בזמן שהא' צדיק בן צדיק • ובה יש
לך דרך

דרוש ראשון לפרשת תולדות

ל

האורשע בעת לידתו של יצחק הוא הענין כי בנפשו לידתו של יצחק לא היו מאמרים העם בקול הלכנס כי גחלה שרה במעשיה בעיני העמים אבל עכשו כשראו שגדלו עמו הדשע ליצחק הצדיק ולא עז שפחה כיסמעאל שהיה בן הגר שפחה סוד אלא מרבקה הצדקה אז החליפו כח ליבני הדור לשוב על קיום כי באמת מאביתלך נתעברה שרה וגדל יצחק ועל כן יצא ממנו עשו לכך כעבא לספר ענין תולדותיו של יצחק הקדוש ויפטר עדותו של יצחק שהוא בן אברהם להיות שגר הקדשה קלמטר פניו דומין לאברהם והכל אומרים אברהם האליר את יצחק עכל. וזוהי אפי מבאר משה ואלה תולדות יצחק עבא תורתו הקדשה לתת טעם לשבח כי מה זה וכל מה זה יצא עשו הרשע מיצחק הצדיק ונפלא יסמעאל יצא מאברהם להיות בן הגר השפחה מיליה כחיה אבל מיצחק ורבקה הצדיקים אף יצא חות זה עשו הרשע לזר ואלה תולדות מוסף על הראשונים מה לאברהם נולד ב' בנים א' צדיק וא' רשע גם ליצחק כן וזה אפשר סבון רס' זל סאמר ואלה תולדות יצחק ויעקב ועשו הארעיים בפרשה כלומר בבחינה זו אמר ואלה תולדותיו על הראשונים כיון שתולדותיו הם יעקב ועשו האומרים בפרשה דהיינו א' צדיק וא' רשע זהו מוסף על אברהם שהיו לו ב' בנים אחד צדיק ואחד רשע. עזר ירצה ואלה תולדות מוסף על יסמעאל הכתוב בסוף הפרשה שלמעלה ומוסף ליה ואלה תולדות כלו' שיש בתולדות הללו מי שרומה ל' שמעאל והוא עשו מוסף על יסמעאל כז' למעלה ואמר תולדות יצחק בן אברהם לומר שאעפ' שגם לאברהם היה בן אחר והוא יסמעאל מכל מקום לא היה מתוכם אחר אברה' אלא יצחק בלבד שהוא בן אברהם אבל לא יסמעאל לפי שאברהם האליר את יצחק ומתייחס אחר אביו אבל יסמעאל אינו מתוכם עם אביו וזל' שפחה כחיה ודוקא ביצחק הצדיק מתוכם אחר אברהם ולא יסמעאל גם בתולדות יצחק המתוכם ליצחק הוא יעקב בלבד ברכתי כי יצחק יקרא לך זרע ביצחק ולא כל יצחק וכי תימא כיון מיצחק ורבקה היו צדיקים מכן יצא עשו הרשע. לזר וזה יצחק בן ארבעים שנה כלומר במספר מליות עשו באה מחמת שהיה יצחק בן ארבעים שנה ולא יכול להתעבב יותר לכך בעמדתו לו רבקה לא ברך באחיה שהיה לבן הארמי ורוב הבנים דומים לחי האם לפיכך נולד עשו הרשע דומה ללבן ועוד טענה אחרת והיא בקחתו את רבקה מפרץ ארם כי לא היתה דירת רבקה ואביה במקום דירתו של יצחק כדי לברך באחיו רבקה וכל משפחתה אם היא אנשי רשע אז לא וכן שהיתה מלך אחרת לקחה לו לאשה אעפ' שהיתה אחות לבן הארמי לפי שלא הסיר ברשעתו של לבן. ואר' במהרר משה אלשך ז"ל היה פירם ככל יצחק בן אברהם מכל לומר שלא ביחס לעשו אחר תרח זקנו או רומה ליסמעאל ומתוך כך נולד עשו הרשע לזר אל היחס את עשו אחר תרח לפי שיש איתו מתייחס רק להיוטו בן אברהם וסם תרח לא זכר עוד כי מאברהם האל העולם וכן לא היחס את עשו אחר יסמעאל לומר מוכח יסמעאל בא עשו לזר אברהם האליר את יצחק שלא נחשב אברהם אלא במולד את יצחק בלבד ולא את יסמעאל כדכתיב כי יצחק יקרא לך זרע ולא יסמעאל עכל. ואפי' שמעתי במם בקחתו את רבקה מפרץ ארם עס בחול כי באותה הלילה שהלך איו' לבית בתואל ליקח את רבקה בנא' בתואל ומת' מנצי מרצה לעכב על מלאך רבקה ונחם בקחתו את רבקה בעצת השורדין היה ירחיק אביה בתואל קיים והיתה בקרית בת בתואל אבל בעצת מתי' הכינא לבר מת בתואל אביה ולא היתה נקראת אלא על שם אחיה אחות לבן הארמי בסעה שהיתה לו לאסם דהיינו

לירק' לשון חלל מאמרו אחר הבה בן יותם הוא ואביו צדיק ס' וכך היה ראוי לומר בן יותם הצדיק הוא אלא לרמז גם על אביו של יותם שהוא עוזיאל ואביו צדיק הוא. ואפשר לדרוש הכתוב גיל יגיל גילה לאביו ויגיל גם לבני עולם בזמן שהוא אביו של צדיק וגם האב הוא צדיק דהיינו צדיק בן צדיק סוף זכות אבות צדיק בן צדיק מנייה לכל העולם ומוסף להם גילה וזוהי מדרק' שאמר אבי צדיק והלל אבי הצדיק אלא לרמז שהוא אבי הצדיק וגם אביו זה הוא צדיק כמו שכתבנו אמתם מלך חסד שהבן הוא יגע בתורה אז הוא מוכה אביו בלבד ולכן אמר כאן יצחק בן אברהם אברהם האליר את יצחק עומקן מיצחק היה צדיק בן צדיק דהיינו יצחק היה לו זכות להיותו בן אברהם וזכות אביו הצדיק מנין עליו גם אברהם האליר את יצחק הצדיק וברא מוכה אבא לכך הגין זכות יצחק על עשו הרשע כיון שלא הוצרך וזכותו לאביו אברהם שגם הוא היה צדיק ואפי' היה יצחק בן משה כ' כלומר תרע' למה הארכו בזכות הללו להגין הטעם הוא להיות שהצדק יצחק ליסא אשה את רבקה בת בתואל הארמי ולא היה אפשר להתעבב עוד מפני שהיה כבר בן משה וכיון שגם לרבקה אחות לבן יצא ממנה עשו כי רוב הבנים דומים לחי האם ולכן הגין זכו אביו יצחק הצדיק בן אברהם הצדיק על עשו הרשע. זה הוא הנלפד במאמר ה' ה' וראיתי למורי נר' שפי מהיכל ילפי חז' מאמרו מהיו סמלך אחז והסיב הבה בן יותם כו' אמתם האוקפה לחז' לכל מקום שנאמר ויהי בימי הוא צרה וכאן כתיב ויהי בימי אחז על' למלחמה לירושלם ולא יכלו להלחם עליו וזוהי פמחה שלימה ועל' מה בא ללמרכו סאחו הוא בן יותם כי דומה ואפי' עק' דפתח בעתים עלה רצח מלך ארם ופקח בן רמליהו נסים באחר ולא יכול להלחם עליו והילל ולא יכלו להלחם עליו ועוד כפל עליה שתי פעמים. למלחמה עליה ולא יכלו להלחם עליה והאחר מספיק לכך דרשו ויהי מלשון ווי שאמת מלאכי עשרת ווי שמתלך אחז ומה סא' בן יותם הוא תשובתו של הקדשה בן יותם הצדיק ואינו יכול לפשוט ידי ב' ש' כי מ' ולא יכול להלחם אינו מדבר על המלכים רצח ופקח דאם כן הילל לא יכלו להלחם אלא מרבה בה' שלא יכול להלחם עליה בסל' עז אחז כיון שיוחס הצדיק הוא אביו וזכותו מנייה על ירושלם וכל הדרך האל' לז' עליה ב' פעמים לומר הבה שיהא משגח וסליט עליה לא יכול להלחם ולפשוט ידו בזכות יותם הצדיק וזהו שאחז לומר הקדש ברוך הוא אינו יכול לפשוט כו' מזה פ' ולא יכול וספתי יס' וכפי דרכו מתבאר כאן ויהי יצחק בן מ' שנה כל מקום שנאמר ויהי משגח צרה ומשגח שמה לומר שהיה כיון צר צרה מרר עשו וסמחה מרר ועקב. והנה נתבאר ככל הכתוב יצחק בן אברהם כ' כפי דעת חז' וכפי הפס' יתבאר ג' בעה. ויש לרקד עוד בפסוקים אחר' לו לאשה שכבר אמר בקחתו את רבקה וסם ראוי לו בקחתו את רבקה לאסם ועוד מה ועתה לכח אמתו על אמתו מבש' ליה ומה ויתר רבקה אמתו כי ידע הוא שהיתה אמתו. ויש מי שפירם שלא הזכירה לסינו עס כסר שסימ את שמה לא ותהר רבקה בלי סינו עס להיותה אמתו של יצחק. ועוד יש להבין פ' אס כן למד זה אכזי וזמה דקדוקים שנפגרו בהם המפרשים זל ויתבאר מתוך התירוץ טעם: חביאור' הנה חז' ונדרו טעם אל ככל יצחק בן אברהם לפי שהיו ליצ' אחר אחרים מאביתלך נתעברה שרה כ' הבה קלמטר פניו של יצחק דומה לאברהם והוא עדות שהכל אומרים אברהם האליר את יצחק. ופירם הרב כמהלך אלשך ז"ל היה עטע' שארע' חלהים עכשו אף בר' לקמטר כפי יצחק דומים לאברהם ולא

דרוש ראשון לפרשת תולדות

והיה נמר המסואוץ ויעתר יצחק לוי לנפח אשתו יתבאר עם מחול כל המתפלל על חבירו והוא כריך לאותו דבר הוא נכנה תחילה והנה יצחק התפלל לכח אשתו כי עקרה היא וכתב כל תפלתו מדר עצמו תחילה ויעתר לווי • עוד יראה כי יצחק היה מתפלל כבח חלטה שלא יבא מחמת הבן המתוית לעומתה דהיינו עשו שיבא מחמת קרובי רבקה כי מבחינה זו היתה עקרה כדי שלא יבא אותו רשע והקבה נעתר לו וקבל תפלתו מדר בחינתו של יצחק שראוי לזאת ממנו יעקב הכריז המתיית לו לוי יצחק וזו היתה רבקה אשתו של יצחק להימנה אשת יצחק הכדיק שעתיד לזאת ממנו יעקב ובזכותו נתעברה ויתן יי לה הריזן כי מבחינתה לא היתה ראויה להריון כדי שלא יבא ממנו אותו רשע ויעתר לו בשבילו של יצחק מתפללה תפלתו ויתרובו הכנים בקרבה וסבה נגישה רבקה שהיא היה כריך והא רשע אמרה אם כן עשנו הנער הגדול הזה ומחמתי הוא סלר הבן הרשע אם כן למה זה אנכי התפללתי כמו שאחזל לנכח אשתו זה עומד בזוית זה ומתפלל וא עומדת בזוית זה ומתפללת ולכך אמרה מה הועילה תפילתי להבא רשע זה לעולם וטוב לי שלא הריתי והייתי עקרה • והראשונים ז"ל פי' שאמרה וידע' אני כי הבן הרשע הוא מדר משפחתי לבן ובתול והבן הכדיק מדר יעקב ואם כן למה זה אנכי התפללתי להחיותו בדרקות כיין שלא הועילה כדקתי לפני רשעו של לבן ובתול ולא ראה יי כדקתי לבטל שלא יבא ממנו בן רשע ותלך לדרוש את יי על דבר זה ויאמר יי' לא בגוים כו' כפי דרכי נראה לעד שהשיב לה הקבה שתפילתה הועילה שלא יהי' ממנו לרשע בגורלה עם כי לא יסח שבט הרשע על גורל הכדיק וזה ויאמר יי' לא כלו בעבורה ובזכותה היה הדבר הזה שממשה כשרדו ה' לתומו והא לרשעו ולא יהיו מעורבים יחד זה עם זה וזהו ממשיך יפרדו וזהו טעם שרבקה אזהבת את יעקב בעם להורות שגורלה וחלקה בגורל הכדיקים ואח"כ יצחק את עשו כאשר היה מביא הצד לפיו שהיה עוסק במנות כבוד אב ואי אחר חלוי יס תקוה שיחזר למוטב כי מזה גורדת מזה כמו שכתבתי למעלה וימלאו ימיה ללדת בט' ערשים שלמים וכתמה התורה טעם שלא ילדה אלא לתשעה שלמים להיות תומים בבטנה תומים חסר שהיה האחר רשע והקבה מאחר מדת הפורענות וממהר מרת הטוב כמו שדרשו חז"ל על ויוצא מחיקו והנה עבה כנפשו שמדת הטוב ממדת לבא אבא בת' שהיו השנים כולם כדקים כתיב ויהי בעת לרתה פנולה לו' חרשים לפי שמדת הטוב ממדת לבא וכאן שהיה האחר רשע מדת הפורענות נתאחזה לתשעה חרשים שלמים וטע' שכת' תומים חסר אלף פירש הרב במהר"ר משה אלשיך ז"לה לשי' שהיה חסר בן הב' אחים האחרות בגעשונם כי היו נפרדים האחר לתומו ואחר לרשעו ולא היו לאחדים • ולי נראה לפרש שנחסרה אות האלף לומר שהא מהשנים בלבד הוא חסר מהדרקות כי האח היה כריך גמור ולא יבא מכלל דרקות אלא האחר עיר מבחתי כתוב שכתוב תומים בבטנה חסר אלף וידע' יצחק יי' סבבים שהיו ראוי' לזאת מרבק' והיא אמרה למה זה אנכי זה בגימט' עולה יב וחסרו לה יי' דרקים שלא סלר ממנה אלא כריך אחר זה יעקב • ויבא הראשון ארמוני ויקראו אותו עשו ואחרי כן וכל אחיו וידו אחות בעקב עשו להורות שיעקב הוא עושה עיקר מהדרבים ששעה עשו טפל ורם אותם בעקבו דהיינו ענייני עולם הבא היה יעקב אחו' ועשו עיקר מהתור והמנוות לירש חיי עולם הבא אלא עשו היה עושה עיקר מענייני עולם הזה ועושה טפלה לענייני עולם הבא • עוד יראה וידו אחות בעקב עשו לומר שעתיד יעקב לירש המלוכה בעקב עשו

ואחריו והיה ידו מלפון ממשלה • ויבא עשמן העדה כו' וידע' יעקב כיר להברות לאביו יצחק שהיה אבא על אברהם אביו • ובבבד ש רבה אחזל אל תבנו למת זה אברהם כבנו בכה להולך זה עשו שכל הנה אנכי הולך למות כו' ופירש מורי כדו' שכוונת חז"ל לתרץ קושא שלא מצינו הכפד במיתת אברהם כמות שכתוב במיתת שרה לספור לשרה גם ביעקב כתי' ויבנו ויספרו אותם אבא במיתת אברהם לא הזכיר לא כבי ולא הספר ולזה דרשו פסוק זה שאמר הנביא אל תבנו למת זה אברהם איננו כדו' לבנות עליו ולספרו והטעם לפי שראוי לספור ולבנות להולך זה עשו שעבר כמה עבירות וכפר בתחית המתיים ואמר כי לא ישוב עוד וראה את ארץ מולדתו בזמן התחיה והנה ידענו שאברהם היה ראוי לחיות ק"ף שנים וחיה קע"ה שנים וחסרת משמתי השנים כדי שלא יראה בן בנו זה עשו הרשע ויבא לתרבות רעה כי חמם עבירות עבר אותן היום ואמר אברהם כי טוב חסדך מחיים כלומר החסד שפסה עמו הקבה לסלקו קודם שיבא עשו לתרבות רעה זה נחשב יתר מהחיים וכיון שמיתתו של אברהם היתה לו לחיים בפסול עשו הרשע שיבא לתרבות רעה אם כן אל תבנו למת זה אברהם אף על פי שהי' ראוי לבנות עליו כיון שהבכיה בפולה ראויה לבנות על הולך זה עשו שיבא לתרבות רעה ומבחינה זו נחסרה המיתת לאברהם לחיים אם כן איך יתכן לבנות על מיתת אברהם כי טוב חסד יי' שעשה עמו לקרב מיתתו ויתר מחיים ולפיכך אל תבנו למת זה אברהם ומה שדרשו חז"ל להולך זה עשו נראה לכאור' שהיה גזירה שיהי' רכתיב כאן להולך וכתוב בעשו הנה אנכי הולך למות • אמנם נראה לפד לומר טעם כפס' שלהי' שהרשעים בחייהם קרובים מתים לזה אינו צורך כשהרשע מת לקרן אותו מת כי גם בחיים חיייתו היה מת אבא המורק הוא לקראו הולך כלומר שכל המקומות הוא מת בעולם הזה ובעולם הבא אלא הוא הולך ממקום למקום והוא שאמר הנה אנכי הולך מיתת העולם הזה למיתת עולם הבא ועל דרך זה ביאדתי אני מה שדרשו חכמים ז"ל בס' בכה להולך בלא בגים שלמה קראוהו הולך לפי שמי שאין לו בגים הוא חשוב כמת בעוורו כי כדכתיב הבה לי בגים ואם חיו מתה אנכי ולכך לא יכרך לקראתו אלא הולך שכבר מת והולך מהעולם הזה לעולם הבא • ובבבדא גרסינן וידע' יעקב כיר תנא אותו היום נפטר אביו אברהם ועשה יעקב אביו תבטיל של ערשי' לנחם את יצחק אביו ומא' שאל ערשים מה ערשים אלו גלגל אף אבילות גלגל ואיכא דאמרי מה ערשה אין לה פה אף אבא אין לו פה ואיכא בבינה לנחמו בביעי והכוונה לרל שהקשו איך נתאכז' יעקב על אחיו שלא רצה לתת לו מעט ערשים עד שמכר לו בהם בכורתו לוא' שאותו היום מת אברהם ועשה את תבטיל הערשים כדל' לגמול חסד עם אבית והיה עוסק במטה ולא רצה ליבטל מן המבו' עד שראה שהריוח גם כן מזה אחרת שהיא קרי' הבכור ועכשיו הקשו ולמה ערשים כי מאחר שהתבטיל ההוא לא היה לסעודת ערוא ואקראי' לא להברות את אביו היה ראוי להברותו סעודה ראיה מבשר ויין ולא ערשים לזה אמרו שהערשים הם לסמן מה ערשה הוא סגלגלית כך אבילות הוא גלגל • ושמעתי באומרים משם הראשונים זל' שבא שמי הטעמים הללו להיות שמי מים מיתות בעולם האחת היא מיתה טבעית כי יבא בכל' אלי קבר ועל אופן מיתה זו הוא מתייתם לנחם ולזמ' גלגל הוא סמור כי זו היא דרך לכל העולם וסוף אדם למות • עוד יש אופן אחר מיתה כריתות במיתת הבחור' ח' ולנחם על מיתה כזאת כריך לנחם בבחינה שהערה אין לה פה כך אותו אבא יסב ויחם ואין לו פה להרהר ח' ולרבר במקדמותו יתבדך כי כל

דרוש ראשון לפרשת תולדות

לא

אם הפעולות אנושיות וההצלחות המדומות לא ינסו

ברוב אנשים ואמין כח לא בחיל ולא בכח כי אם
בחסד ה' ועזרתו כי הוא האותן כח לעשות חיל ואין לאדם כי אם
קצת התעוררות באותה פעולה והוא יתברך יגמור בעת
עזבו בהצלחות הנצחיות ובתי הכסף סלולי ה' עזר לו על
דבר כבוד שמו אין כחך בארץ אשר יעשה טוב מפני חמת
המתיק יצוה הצד הבור' בקרבו אך חסדו ה' סבבו גם סבבו
לעזרים ואנחנו אין לנו זולת קצת התעוררות והתחלה במטה
והתקדשות והייחס קדושים אדם מקדש עצמו מלמט' מקדש'
אותו למעלה וזו ליטהר מסייעין אותו והנה הקודש הוא
מבוא' בדבריו פעה סא' מה' מעשר גבר כנס ודרס יחפץ ירצה
סכל הדברים הם מאתו ית' ודרסו סל הבה יחפץ האד' כי במה
שהוא רובה בויחפץ אחר כך האדם והכל ביתו יתברך ואם
חפץ האדם לעשות דבר א' לא ללכת למקום אחר הקדוש ברוך
הוא נותן אל לב האדם שיחפץ בכך והוא מצ' במקום אחר' מה'
מעשר גבר ואדם מה יבין דרכו פי' מה' מעשר גבר סגמ
מאתו יתברך מה שיתבונן האדם לבחור לו דרך ישרה הוא
דרסו סל הקבה סכבר גור עליו בכך והוא יבין להשיג לו דרך
ה' לפי סכל הדברים גזורים מאתו ית' ואין לאדם זולת ההתחל'
בקצת התעוררות פי' עור ירצה מה' מעשר גבר כנסו ורצה
הקדש ברוך הוא שיתחיל האדם לדרוך בדרך האה' והיה
בקרא רבו סל האדם מפני ההתחלה שיתחיל בהתעוררות
והוא יתברך יגמור בעת להוציא ולהבי' הרבר ההוא ליד גמר
וכן דרסו חזל פסוק זה כל פסוק ממנו לרור ה' חשי לא אחר
סא' זעה כי ה' אלהיך ברכך יכול יוסב ובשל תל בכל מעשה
ידיך וראוי לדרוך מה קשר יס לררסה זועס פסוק ה' רוע
לא אחר סא' זעה כי ה' אלהיך ברכך וס' רהא דרסא מינא
בפסוק למען יברך ה' בכל מעשה ידך שהיא הבטחה לאדם
שיברכה ה' וכלבר מעשה האדם קצת השתוללות במעשה ידיו
ולא יהיה יוסב ובטל אבל פסוק זה סהביא חזל כי ה' אלהיך
ברךך הוא מדבר למעבר וכתוב כי אדם עובדים בגבול
אחיסם בני עשו אל יתגוררם וכו' כי ה' אלהיך וכו' ידע לכהך
את המדבר הנצל הזה וכו' ואין סיף לומר סה' אלהיך ברכך
יכול יוסב ובטל תל בכל מעשה ידך וסא' סל בירך אותם
אלא מתוך מעשה ידיהם ואיכן מצינו עשויים במדבר מעשה
ידיהם שמתוך כך נתברכו הם אמנם כד' לעד יחזל הקדש
בפסוק הללו רכתי כי אדם באים ל גבול עסול תמורס איהל
תעברו מאתם בספק כי ה' אלהיך ברכך וכו' וקשה סה' וסעס
להסך ממש אוכל תקמ מאתם בספק כי מאחר סזה מ' סנה לא
חסרו דבר אם כן איך יקם עסמו מבי עסו אוכל ומיס' בספק
הן אמת לפי פסוקו יד' לו אל תהיו חוששים לקנות בספק כי
לא חסר לכם תמיד סהרי זה מ' סנה במדבר לא חסרת דבר
ולא יחסר מעתה ועד עולם אבל חזל מבארים באופן אחר

ועל מ' ידע לסתך את המדבר מה ידיעה היא זו ואין לה הבר'
וכך הלל ברכך בכל מעשה ידך זה מ' פסוק וכו' לכך דרסו
סמונת הפסוק לתת טעם למען לעיל כי אדם באים אל
גבול עסו אל תגורס ואל תתגורר בס' בב' אדם מלחמה לפי
סא' ראית בכל מ' סנה אלו סברכה ה' אלהיך על כל איביך
מסביב לא מפני כך תהי' רשאי לפשוט יד בכל מקום סהרי אם
ה' אלהיך ברכך הוא מכת מעשיך הטוב כי יכול מ' סבר ובטל מכל
הקדמ' מעס' הטוב ברכך תל בכל מעשה ידך ומה הם המעשים
סע' סבר' ס' ארך אותך בסביל פי' ואלו ידע לכתך את המדבר'
והוא מ' הכחי וזכרתי לך חסד כענין לכתך אחרי במדבר
בארץ לא זרעה סהרי יס לעשות פס הקבה ללכת אחרי

אליהו מפס' וכדיך וסר הא' ויאמר עסו הלעיטו כח מן
האדם האדם הזה ולא חלר' הלעיטו מה' רס'ס הללו לפי
סא' היה ב' מן הסרה עייף מה' עזרתו סעסה באותו הסס
ואם היה ספול ערס'ס היה חומר לויסמעו אסוך מה ספך סול
תבסיל ערס'ס סהוא סימן ססוף אדם למות וגלגל הוא סחור
בסולס כערסה סהוא סגלגלות ורלוי לזכור יוס' המיתה ולסוב
בתסובה לכך קרא סס התבסיל סהוא אדם הלעיטו מה' אחר'
כאילו חסו יורע מהו אותו תבסיל וזה סאמר על כן קרא סמו
אדם כלומר על סהיה עיף מה' עזרתו סבדית כד' סלס יתפס
בדבריו וסכלס אם יאמר הלעיטו מה' ערס'ס לכך קרא סמו סל
התבסיל אדם ואמר הלעיטו מן האדם האדם ס' וס' ר' ס' ס'
זל פירס על כן סהיה עיף לא רקך והבחי' מה תבסיל היה
זה ולכך קרא סס התבסיל אדם ולא אחר הלעיטו מה' ערס'ס
ס' עור ירצה הלעיטו מה' אדם כי עיף אכסי והלך למות
על כן קרא סס עצמו אדם כלומר סמו מיתל ומקנה יוס' המית'
והוא מלסון חס לוי והתחולל לו ספירסו קנה אל' ו' ויאמר
יעקב מכרה כיום את כבודתך לוי פירסו כי בהיקס יעק' ועסו
בבטן חס חלקו סה' למות ולקח יעקב עולס הבא ועסו עולס
הזה ולזה אחר מכרה כיום סמכרת לוי עולס הבא בהיותו
ברחס אחר גס עכסמ תמכור לוי בסרתך עור ירצה סחסס
יעקב כי היה במקח סהוא טעית מחר מכר אסלה והמקח
בטל לזה אחר מכרה כיום בערך יוס' זה סאלתה עיף והלך
למות סהה התבסיל סזה הוא יקר סערך מאד כד' להחיות בו
ספסך ומכרה לוי את כבודתך בו ויאמר עסו סנה אכסי והלך
למות ולמה אספסך בבכורה סזה זה התבסיל הוא לוי בסורה
אומיתית כי בו אל' ח' ויאמר ססבסה לוי כי ראה יעקב
סהבסרה היתה רבר סלס בל לסולס ואין אדם מקנה אותה
בקנף לכך סאל ממו סבסה כי מחמת ססבסה יתקיי' הדבר
יוסב' לו וסמאלת אחר כי מחמת אדם סאלתו בולמס וסלסו'
סעסו עסס'ס לזה סהירה התורה סאלר סאלל וסנה ויקס
גילך לררסו לא ערער על הבכורה אלא יבז עסו את הבכורה
וזה סאלר יעקב נתן לעסו לחס יסיד ערס'ס ויאלל וסנת ויקס
גילך יבז עסו את הבכורה לו סהבכורה כסנה כד' יעקב ואין
סונה סה וסערער עליה וסנה רסיו להקדמתו סמה גרלה
מסלת התוסחת וסאלר אחר יסר אים את בני סאלו סססיו
יסחק לעסו לא היה מכא לתרבררסה ומכזה סבכור' והעברה
אבל ליעקב סממית וסר הלך בדרכיו ובתורתו חפץ וסנה
סזהו כד' סתיב וסזהו את יעקב וסזהו מה סרסו חזל וסזהו
סיתר מוסר סהנה סזהו סל למדת סגדול התוסכ' ולמסכס'ס
יסעס ועליהס תכא ברכת טוב' ב' סלל

דרוש ראשון לפרשת ויצא

במדבר רבה אלחים מושיב יחירים בירח מי

שחוא נושא אשה הגונה לו הקדוש
ברוך הוא עושה אותם בתים ואין יחיד אלא לשון גדולת
כמה דכתיב כמעט שכב אחר העם ואומ' ימי בעמד כישר'
גוי אחר בארץ וזהו מציא מהם בנים כעלי תורה אסורים
ומכשירים תו מציא אסורים כבושרות אך סודרים
אכל מי שאינו נושא אשה הגונה לו יוצאים מהם בנים
עמי הארץ הרר' שכב צחית ואין צחית אלא לשון צמא
דכתיב צמא צמא וס' צחית שחן צמאין בל' תורה
כמה רכתי לא רעב לחם ולא צמא למים כי אם לשמוע
את דבר ה' עכלה

דרוש ראשון לפרשת ויצא

הכל לפי שכבר נגזר הזיווג מזה שערך היו הכל וערך לא
מכר דהיינו מ'ים קודם שנגזר הולך ומחזיק שעה שחזר
כבר נגזר הזיווג שיהיו יחד בן שלמי לפלוגי נאח מה תועלת יס
בהעלותם אתם במחזקים לראות השולחן כיון שאין הזיווג
חלוי בידם אלא נגזר מהפיה ולזה רמז דוד המלך על הנה מה
טוב ומה נעי' כשיהיה הזיווג שבת אחים גם יחד דהיינו אותם
שנגזר קודם הצירה להיותם יחד ועכשיו פגשו זה בזה להיותם
גם יחד בזוגם שבו דלי זוג זה מאת הבה הוא זמה טוב נעים
הוא דהיינו בהסתדרל האדם לעשר קצת מעשים בידו ומחזיקו
לו בת זוגו עוד ירצה שבה ללמדו שבה הזיווג כשעמיהם שום
וסקולין והנשים בהדרגה אחת וזהו שבת אחים גם יחד פי'
היותם כמו אחים באהבה ואחיה שזה הוא טוב מאד גם יחד
כשהם פנים לטובה והגונים כי זה הזיווג הוא נעים בעיני אדם
ואנשים * עוד ירצה ללמדו מעלת הזיווג הנגזר מאת השם
שם בו הענינה פרטית לפי שכל אחיה שבעולם היא מלידה
ומבטן וקודם שיהיו פניהם יחד באיור המלם הם מקראי אחים
זה לזה משעת לידתם אבל עת הזיווג הבה הוא מעמיד יחד
זה ממקום אחד ממקום אחד ומפנים זה עם זה ואלו בהמשך
הזמן הם מפנים למדרגת אחים זה עם זה באופן שמקודם
ישבו פניהם בכרים זה לזה ואלו באו להיותם אחים זה עם זה
זם שבת ואחר כך אחים כי מתוך היותם יושבי זה עם זה ישיגו
לגדר אחים עם שאינם אחים בטבע שהרי קודם לכן לא היו
אחים ועתה באו לגדר אחים זה דבר גדול וטוב מאד גם יס
תוספת על האחים שהם מלידה ומבטן לפי שאלו לא פרה ופרה
אין את אחיו ואעפי שאיבדו בגופו קרוב האדם יותר אצל
עצמו ואינם בענין הזיווג הנגזר מהשם הם היו מתחילה זרים
בטבע ונעשו אחים גם יחד שפגשו פניהם כח' כאלו הם גוף
אחד ובן מקראי פניהם כאלו דכתיב וזר נקבה בראש
ויקרא את שמם אדם הרי פניהם מקראי אדם ואלו אח' אח' הוא
פלא דגופא * עוד ירצה מה טוב ומה נעים כמה טובה
נמשכת לסלמות האדם מתוך הזיווג וכן כמה נעימות ועוד יס
להכנת כרכי גופו של אדם מתוך הזיווג הנגזר מה' וה' שבת
אחים גם יחד באהבה ואחיה * ובא לבאר איך יתכן שאין
האדם שלם אלא באמצעות הזיווג ואי ישיגו ומצא הטוב ההוא
לזה המסיל המלם הזה שהוא כשמן השמן על הדאס מרר על
הזקן זקן אהרן וכו' הכונה היא עמם ול' שהיה גדול כדוך
סיהיה גדול בה' דברים כמי ובכח ובפוער וחכמה ובפנים
ואם לא היה מלא או נגזר כשהיו מוסחין אותו היה נעשה
נאה ואם היה קצר או גוף היה נעשה ארוך ומלם נעשה נגזר
והעושר גדלהו מאת אחיו חם כשמן הטוב שהוא שמן המשמה
היורד על הזקן ובפוער שהיה יורד השמן לא האה ראי אותו
אדם להיות כהן גדול אם לא היה שלם בכל ה' דבאם המל'
ולא היתה זקם נקראת זקן אהרן אלא זקן פנים ביהות שלם
היו בו המדות הנ' ואימ ראי להקרא זקן אהרן ולהיותו
כך הדומה לאהרן וכסויור על הזקן של איש הרינו אז היה
משתנה גופו של אותו אדם ולאחר יורדת השמן היה מורד
לקראי זקן אהרן ר' ראי הוא להיתן כן אהרן והרי זה האד'
של עכשיו הוא בעצמו היה קודם ירדת השמן וממקום לכן
לא היה ראי להיות כן אלא באמצעות השמן לפי שזר על פי
מדתו היה השמן יורד על פי המדות הראויות לה' בכך ומיד
מירר השמן על ראשו היו נמשכות בו אם כן גם בענין הזיווג
אעפי שהאדם היה הוא היה בעצמו קודם הזיווג מל' לא הגיע
ל' השלימות אלא באמצעות הזיווג שאז תורתו מתקבלת וקונה
שלימות במעשיו וכנגד שבחיה האחרת שאי' מה נעים ענין
הזיווג

במדבר לאהבת ה' והקבה ידע והסיר לך החסד שהלכת אחרת
ולא עזבת אותו ובפסל הקדמה זו שהקדמת לעשות בדרך ה'
בכח המעשה הזה וזה מ' שנה לא חסרת דבר וה' דבך כך ולא
עזבך וכיפק כל דרךך במדבר והרי זכות זה הנח במדבר
ועכשיו שאת בא ל' גבול עמנו א' תצור כלל ואלך עם דין ודברי'
עמם כי אין אדם מתבדך לא באחו התחל' סיתחיל במעש' ואליכ
יגמול בעדו אבל בהיותו יושב ובטל ממעשה המכון או אפשר כי
א' להיך בדרךך בכל המדב' יכול יושב ובטל מהמכוונות תל' בכל
מעשה יורק מעמית חיל במכוונותה הס' ידע לכתך את המדבר
סהיר לך החסד מעמית עמו ללכת אח' מכוונותיו ותורותיו ועם
פילס הפעלך וזה מ' שנה לא חסרת דבר ועכשיו אפשר קשר
דחוס זה עם פסוק דפי' למ' אחס' שרבו לדר' אותה דרשה בזה
הפסוק דפי' ומפרכסו ומל' לא יסב האדם יושב ובטל לאמר ה'
יפרנסו ויכלכלו אלא כדרך להסתדרל במעש' ידיו הקויל' וה' ית'
יגמול' ואליכ בעדו חם לא אחסר ר' לא אה' מנע מלהסתדרל ולא
כאשר לא אחסר לעשות הסתדרותו אז יהיה ה' רופי ומפרכסו
דגמול בעדו כי כל ההצלחות המדומות כדרך האדם להעשור
קצת תלמדה וה' אלהים יעזור לו והרי הדברים ק' להצלחות
הנפשו שדרך האדם לקדם עצמו מלמט' כיו' סיתקד' מלמעלה
ואין לאדם כי אם התעוררות סיהיה בא לטוהר כמו שהקדמנו
למעלה * ומעט זה לימדנו חז' בענין הזיווג שהוא פרס ועיק'
שלימות האדם כי ממנו פניה ממנו יתקד' להפני' כל ההצלחות
הנפשויות שישתדל האדם בכל צדו ונעמדות לידבך בטוב' ואל'
יהיה חטה אחרי כבע המזון אעפי שכל הזיווגים נגזרים מאת
ה' להיות בן שלמי לפלוגי' עכ' הוא תועלת גדול להתעוור
אדם עכמו למכא חפץ ולישא אשה הגונה כי הסו' יגמור בעדו
כיון שבה לטוהר מסייעין אותו וכן מצינו באהרן שהסתדרל
לישא את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון והרי הכל יורעים
שהיתה אחות נחשון אלא ללמד לאדם דעה שירבך בטובים
והנמשא אשה יכרוך באחיה שהרי זו היתה בת עמינדב וגם כן
אחיה היה נחשון לכן זכר ויכא ממנה פנחס אבל הנמשא אשה
ס' אשה הגונה והוא לס' ממנו אז לס' שמייה אחרת אין עולה
זיווג יפה כמס' חז' בפסוק כי עזה - עזובה תהיה ואסקלן
לעמיתה ר' כי הנפס' אשה בשביל מקרובי' הם עזים עזב תהי'
ואסקלן לעממה שאם היתה פנייתו בשביל לסקל ממנו סוף
איתו ממנו להיותו שמת ואם היתה הפני' בשביל אהבים לזה ח'
ואשחר לשון אס' דור' ככהרי' יגרסו' אכ' העיק' הוא לבק' אשה
הגונה ואעפי שאין זה בור האדם כי מה אשה משכלת כיון שהוא
מתחיל בקצת התעוררי' ה' גמול' בעדו לסמן שמו פס באותו
זיווג ועם זה יתבא מ' בגמ' מסכת פסוקה אין מונו' לאדם לא
לפי מעשיו ובמקום אחר מ'ים קודם יסיד' הוולר בת קול
יוצא ואומרת בת שלמי לפלוגי' והנה תירצו במדבר כאן בזיווג
ראשון כאן בזיווג שני וכפי פשוטו יס' לומר ראשון זוג שהא'
משעת יכירה אעפי שהוא נגזר על בת פלו' לפלו' הגה מל' בדרך
האדם קצת התעוררות שישתדל במעשיו הטובי' לבק' לו אשה
הגונה וא' הבה יגמור בעדו להזמין לו בת זוגו ואם אינו משתדל
ומתעורר במעשיו הטובים אז אינו פוגע בבית זוגו וכל ימיו יתו
מהאבים כי הסבת הוא כשפוגע בבית זוגו שהיא אח' שנגזרה
פלו' בעת ה' היורה אבל כדרך כדי להשיג זה התעורר האדם
מלמט' וה' יגמור בעדו * ובה יתבאר מזמור שיר המעלה והנה
מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד וכו' עם מ' חז' בפסוק
אך הכל בני אדם פרסו שהוא מרוב' בענין הזיווגי' שבה אדם
סוקל' במחז' לפלו' והמה מהכל יחד כלו מהפסוק לין במסוקל'
לחתן ולכל' לרא' אם הם סקול' וראוי זה לזה אז לא כל זה הוא

הזיווג והבגת זרעו של אדם ואשה' לומר שגם בליל יציאת מצרים
יהיו להם כמה עבדים ופחות לעשות זרעו ואם כן מה הוא
צויהו' הזיווג ללא כטל חרמון שיוור על הרדי כיון שי שיהי כטל
שיוור על הר חרמון הוא גם הטל שיוור על הרדי כיון שהר
חרמון שהוא טור קלגא חינו טעם הטל הוא שיתח ופל הרדי
כיון טעם הטל שיתח והר הטל של השני מקומות אחר הוא
ומה נשתנה זה מזה אלא הכל הוא תלוי ברצונו ית' כי שם כזה
הוא הברכה ולכן הוא מכליל את אשתו אף לא יסוג האר'
נעם והנחת גופו קורם הזיווג אפ' שיהיו לו כמה עסקים
ועבדים מל' אחר הזיווג כזה השם את הברכה חיים עד העול'
ועל' השני בלא אשה שריו בלא ברכה כי מתוך הזיווג שם יה
שוכן בקרבם והוא הכותל להם כח לברכה ולסערם עד עולם
וכזה נבוא ל' ביאר המאמר ויש לרדק מלי קשיא לה לחל
בהאי קרא דל' אדם מוסיב יחידים ועל' חומת עמשה אהרם
בתיב נסור למלי אכטריך לפרש שאין יחיד אלא לשון גרולה כי
מספיק היה לדרוש שהקב' מוסיב האיש והאשה שהם יחידים
ועכשיו עמשה אותם בתי' ולמה לנו לדרוש עוד חסידו הוא לשון
גרולה ועוד יש לרדק מהי' לילך מקד דכמעט שכן אחר השם
הוא אשתך שה' לשון גרולה הן אחת אשר חכמי' יגידו שם ופירשו
אחר השם המיוחד שבעם אבל אכתי' קשה רמז' רח' השם הוא
שי' המיוחד שבעם ועל' מלי וחומ' ומי כעמך כי שם הוא קשיא
נאמנה בבמ' להקש' מלי וחומ' ועל' מ' אבל מי שאלו נוסף
אשה הגדול' ה'ל' הנס' אשה פ' אשה הגדולה ועל' לרדק' שמי
לשון שלמעלה אחר הוא מוסיב מהם בנים בעלי תור' וכאן את'
וינא' מהם בנים עמי הארץ לא אחר מוסיב מהם בנים עמי
הארץ ג' שם ה' מוסיב אכטרים וכן אחר אחר היו שכן
בתי' שהכל הוא מיוחד דב' א' סלקין ומה חירש עוד ש' ה' ה'
מוסיב אכטרים וכן היו שכן בתי' ועל' רמ' אחר ש' א' א'
בתי' לא א' אחר מוסיב א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' A'
א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' A'
א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' A'
א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' A'
א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' A'
א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' A'
א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' A'
א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' A'
א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' A'
א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' A'
א' א' א' א' א' א' א' א' א' A'
א' א' א' א' א' א' א' א' A'
א' א' א' א' א' א' א' A'
א' א' א' א' A'
א' א' A'
א' A'

מחמירים עליהם מספק כי כח דהתורה מ' כדליתא
במ' מסכת חולין יג' כ' כי תאכל זה הוראה טרי' לעצמו
ופי' התוספות ז' זה הוראה ספק טריפה ומסתורל בחמיתו
להכשירה ואין מחמיר מספק ולכן אמ' כאן אכטרים ומכשיר'
הוא והא' איתנהו ביה אכטרים בכושחת כלומר עם כושר' שיש
בהם כח להכשיר על פי התורה ולא יהיה להם ספק להחמיר
עוד י' אכטרים בכושרות שאל' כל לידם דין מספק איש
הלבים בן לקולה אלא להחמיר אף על פי שיש פנים להכשיר
מ' כיון שלא נתברר להם ומה ההכשר עכ' הם אכטרים
בכושרות במה שיש פנים להכשיר והם מחמירים על עצמם
בהיות שאין הדבר ברור להם ומה שאמר ה' מוסיב אכטרים
בכושרות כל לתר' למה שאמר מוסיב ואחר כך אחר שכן
בתי' ועם מה שדרשו שמדבר בבנים בעלי תורה אכטרים
ומכשירים לכך יחד הקדוש ברוך הוא שמו עליהם וכמה ואחר
מוסיב אכטרים הקדוש ברוך הוא אבל למטה שמדבר בבנים
עמי הארץ לא כינה ויחד שמו עליהם לא אחר שכן בתי' שהם
מעצמן שכן בתי' לא אמ' מעצמן בתי' כי אין הנה מספק שמו
ומיחית על הרעה כי הדבר תלוי בם והם ינא' בנים עמי הארץ
היו שכן בתי' הם מעצמן שכן בתי' כח' מן התורה וזה
סדרה בעל' המאמר ואחר מוסיב מהם בנים בעלי תורה ה'
מוסיב אכטרים ואחר אחר מוסיב מהם בנים עמי הארץ למי
שנא' אשה שאינה הגדולה ה' שכן בתי' ולא אמ' מעצמן בתי'
וכן ומה שהכריח לחל' לדרוש אחר השם לשון גרולה ג' נראה
דאי קרא כפטי' דהיינו אחר מן המון העם אף את אכטריך
והבאת עלינו אשם האיש א' א' וכל כל הערה יקבץ לא דרי'
על המיוחד שבעם שהוא המלך קאמר ולכן אחר והבאת עלינו
אשם והבאת ר' א' אחרת ואחר ומי כעמך כי ש' א' א' א'
למחר דאחר לשון הדין והוא כתיב א' א' א' א' א' א' A'
שכן אחר את אשתך ויש במשמע דאחר העם הוא מיוחד שבעם
אבל אחר אתם הוא לשון הדין ואין לשון גרולה לכך א' א' A'
ומי כעמך כי' גוי א' א' א' א' א' א' A'
הוא לשון גרולה אחר עוד א' א' א' א' A'
הגונה ולא אחר המושא אשה שאינה הגדולה מפני שאל' בקם
אשה הגדולה ולא מ' א' לא רבו להשיא ואם כן אין בידו של
איש זה עין ואשם כי אין לאל' ית' א' א' לא רבו בו אבל מי
שאלו נוסף אשה הגדולה ל' סדומ' לו אשה הגדולה והוא טעם
ולא נאמ' מחמת קיבה חיובית פי' אולי נתן עיניו במעון או
בניפול רבה לישא אשה הגדולה אשר הוכיח לו ולקח אשה
שאינה הגדולה אז ינא' מהם בנים עמי הארץ וזה ביאר
הכתוב שאמר א' א' א' א' א' א' A'
מוסיב יחידים אבל הסודרים המעקשים דרכם הערה ולא
רבו באשה הגדולה ופ' אל' רבנים ושמי' כז' ונענו ממנה ולא
נשא אשה הגדולה או שכן בתי' שיוכאים מהם הבנים עמי
הארץ במאמ' מן התורה וא' א' א' א' A'
ר' א' א' א' א' א' א' A'
ד' א' א' א' א' א' A'
ר' א' א' א' א' A'
א' א' א' א' A'
א' א' א' A'
א' א' A'
א' A'

דרוש ראשון לפרשת וירא

אשר בן ברחל ולא אחר אשר בן על רחל וכו' כל סכונות של
יעקב היתה נסיוה לו תכף ומיד את רחל ואחר כך יעבור עמו
למסות ואם אשר בן ברחל כלומר עם רחל בהיותו נסיוה רחל
אכל לא היה רוצה להמתין ז' שנים ואחר כך ימאנה לפי מדינה
ירא את עצמו כפיכח בדרך האסורים וחפץ לקחתה לו לאשה
לכך ימאנה לבן טוב תתי ארבעה לך מתתי אותה לזמן אחר
כלומר אל תיראו אל תחת מחסר עמו שאף על פי שיבא לבן
טוב תתי אתה לך כי כך לחפץ יותר מתתי אותה לזמן אחר
אף על פי שידרש אם חסוב טוב תתי אותה לך וכמו שלא
האשה אחר בסביל עמו שאינו בקרא אים כי אים האדם הית'
והמעל יעור חפץ לפרס אים כמו אים נעמי שהכות בעל נעמי
ואחר כי עשו האב בעל אשה לא לחפץ בו וטוב תתי אותה לך
מתתי אות לזמן אחר כלל לזמן טוב האב אים אחר בעל אשה ולא היה
רוצה לבן מהיו ברו' לבנותיו כיצא אים אים תיקח נמי על במדי
עמו ואם סוף עמם תלך לך זה הפח אפילו מסחר שאתנל לעמו אלא
טובה עמך קודם האסור ואחר כך תיקח את רחל לאשה וכו'
ויעבור יעקב ברחל ז' שנים והיו בבעדיו סמים אחרים הסונה
מתכים ימים בתורה מלשון פני' פניו ימי' תהי' גאלתו והיה נסיוה
שהוא תקופת הימים וגם ימים הם כפסוק מלשון יום לבן אחר
עמרו ב האהבה והחפץ כל אות פני' היו רומי' בבעדיו סמים ולא
סמים מפירותם שנה לא כלותם הימים מהם אחרים מהימים
שכתוב בהם והיה ערב והיה בוקר הם אחר דהיינו כאלו עבר ז'
ימים כן מדבר ליעקב מרוב האהבה ועד זה שמעתי למדני בל
פני ימי ימים רבים כל ימים של בער הם ימים רבים כי בימי
הרעה והנער פני' של ימים אינו מעבד יום לא מעבד ימים תהיה
גאלתו סכונות שנה וזהו ימים רבים כלל' ימים גדולים רהימ'
סמים על ואחר יעקב ל לבן הבה את אשתי פכבר היא נקרא'
אשתי מאחר טקטיתה בו' שם העבודה בכסף מתקנתה ולא
פחתו אפיו יום אחר ולכן הבה לל הזמן את אשתי אבל חכם
מודיע שאם תתן לי את אשתי רחל אז אבוא אליה דמקח שאם
תחשב להחליפ' בלאה לא אבואה אליה ויאסוף לבן את כל אגדי
המקו' וכו' בראותו לבן ליעקב עומר על משמרתו ופלא ליק' וכל'
לרחל ואם היה רוב לרמותו חפץ מאגדי מקו' פן יקומו כבוד
של לבן אים ימנה אותו אחכמה רכיל' פתח עמו בפיו אלא ועוד
אלו יגלו ליעקב פרמת וזמרת לבן הארמי לבן אסף את כל
אגדי המקו' ויעם להם משת' כי בזה האסל' היה אים מני' ליעקב'
דבר' ובפרבה אחריו חול' ויאסוף לבן את כל אגדי המקו' אים'
להם לבן מרשי אים שהיו דחוקי למי' וסוף שאל הדריך הזה
כאן כתבסו המי' בטבולו אמרי ליה ונחא אגדי לך אים' להן אים'
בפיו איתן אגדי מרמי ביה והיה ליה ללא דהו' רחל' להר' רחל' סגרי
וה' עבי הבא גביהן ז'ס' יאחרכן אמרן ליה עבי' מה דמי לך
אם להן חס' לו משכן רלי' חר' מנכוספרס' לו והטול ליה מסכסין
ואל ואיתי עליהן מסח' חז' וקופ' חזי' למח' נקר' שמו לבן הארמי
סרימ' באגדי מקו' ויוש' לרקד' מנח' להו' לחול' סרימ' בכך לאגדי
מקו' וואס קבל' קבל' זר' לעד' שחול' הקסו' כי אין סר' למקד' זה
סאומ' ויאסוף לבן את כל אגדי המקו' ויאסוף ויעם משת' והראוי' לו'
הוא ויעם לבן מנח' ויאסוף את כל אגדי המקו' כי כך דרך ומנהג
העל' להסין ולהאמין הסעוד' ויאסוף ולכן לקרן את הקראים אבל
אם דרך לקרן הקרואי' ויאסוף להאמין המנח' ויפך מלי' לכל אגדי
המקו' כי למח' הביא וקרא את כולם סאחד' לזה דרשו שלבן
רבה לרמות את יעקב בעצת אגדי הפזיר ולא ידעו בפזרין
על אופי רמות וגם שלא יתפרסם ליעקב ולזה היה צריך
לעשות להם מנחתה כדי להאמין ולא יקטרגו עליה וגם היה
עושי' על' ויאסוף מפעוריה ואלו יגלו העמין ליעקב' לבן לא היה רוב'
להבא

המחל'ת האעפ'ס שהיוונ' בנור מחל'ת ית' למ' כריך האר' להעשרת
מלמטה לבקש לו אשה הבונה וה' אלהי' וישור לו שהעדיק האר'
ההתחלה וההסתכלות שיוסתרל הארס' וכב' מצינו בעיקב פה
פה'ך אכל' חנונו וישא' עיקב' מבאר שבע לבקש בת ח' וישא' ית'
במר בבית ברואת' שלא היה פונה אל רהבים ומתן אלא לבקש
לו אשה הגונה וכפרה ויעבור וס' באשה' ויש' סכמו לסבול על
העבודה' ויד' סנה כרי' לקצות אשה הגונה לו ויעזרהו ה' להזמין
לו את רחל ולא' אשר בנו סתיהם את בית ישראל וישא' ממנו
יב' שבטים' שבטי' יה' עתה לישראל' ובזה נבוא' לביאר הפסוק' :
סאמרו ויעי' אלה רבות ורחל' היתה יבת תואר' וכו' ויש' לרקדק'
למה לא אמר' ויעי' אלה היו רבות' וכמו שאמר' ורחל' היתה
יפת תואר' וכו' ועף' אומר' אעבדך' שבע' שנים' ברחל' בתך'
הקטנה כל הסימנים האלה למה' : וחל' דרשו' שחש' עיקב'
סח' ירמיו' לבן' ויבדד' את מקומו' ברחל' ולא' בלאה' בתך' ולא'
אחרת' שגמה' רחל' הקטנה' שלא תחליף' סח'תך' ותקרא' ללאה'
בסב' רחל' ואפילו' אחי' : נתן' את הרס' כחומר' על חרס' אים'
מחיל' כלום כי הוף' כל דבר' רימיהו' לעיקב' : ורא' לרקדק' איך'
מלא' לבו' אחר' כל האותות' והסימנים' האלו' לרמות' את'
יעקב' ולתת' לו את' לאה' : ועף' תשובת' לבן' טוב' תתי' אותה'
לך' מתתי' אותה' לאש' אחר' כי אים' אחר' מאן' דבר' שמה'
וה' לל' טוב' אתנה' לך' : ועוד' מה' כימים' אחרים' שמכפיק'
לומר' ויעבור' עת' ז' שנים' והיו' בעיניו' כימים' כלומר' פה' :
כימים' נדמו' לו כאלו' היו' ימים' : ועף' אומר' הבה' את' אשתי'
ויבא' אליה' ורא' דבר' מנוה' לאים' חס' וישר' כי עיקב' אבינו'
פה' : וה' בצ' לו' שי' ואבוא' מן' הסרה' עיף' ומבקש' מקום' ממחה'
אבואה' אלה' למחוא' מנוח' ומרגש' מן' העבודה' וכו' : ועף' מה'
צורך' להודיע' אים' עשה' לבן' מסת' ומאכזב' את' כל אנשי' המקום'
או' לא' : ועף' אנוי' בבוקר' ובה' היא' לאה' ויאמר' מה' זאת'
עשית' לי' הלא' ברחל' עבדתי' וכו' שהוא' הפל' עמן' מה' זאת' עשית'
לי' ולמה' רימיתני' והיה' מכפיק' : לומר' מה' זאת' עשית' לי' הלא'
ברחל' עבדתי' עתך' ואי' אומר' הלא' ברחל' עבדתי' עמך' ולמה'
רימיתני' : ועף' תשובתו' של' לבן' שאמר' לא' יעשה' כן' במקומי'
וכי' בשביל' כך' מותר' לרמו' בנבי' חיים' והיה' לו לפרש' בתחילה'
כסח'ל' ממנו' אעבדך' ברחל' היה' לו להשיבו' לא' יעשה' כן'
במקומי' ומאמר' סתמי' הקיבו' ברחל' מה' לנן' ממנה' המרה'
סה'ת' מ' מבטל' המנה' :

ונראה לפר' עם מה חזל ועמי לאה רכות מבוסה כי גלה
 היה לכל העולם שהיו ב' בנים לרברקה וללכץ שהיו
 בצות והיו מתעוררת התדולה לפעם מהיה הנחל ורחל הקטנה
 ליעקב הקטן ועכ' כשראה יעקב את רחל וסך יעקב לרחל
 כי היתה בת זוגו כפי כל העולם ולאח הדרכת היתה בוסה
 על שלא תזדמן לאותו רסע ומרוב הבוסה נעמו עיניה רכות
 ובא הכתוב לספר בשבחה על לאה הנרקח שהיו עיניה רכות
 מרוב הבסי אף על פי שמקודם היו עיניה נאות ויפות ולכן לא
 אמר עיני לאה היו רכות כי מתחלת בפיתה היו עיניה יפות
 ומתבסיה נעמו רכות אבל רחל כיון שהיתה מזוינת לחלקן על
 צדיק כשראה עומדת בחפיה ורחל היתה יפת תואר מתהלת
 בצדיקה וראובן יעקב את רחל לא מפני בחינת היופי כי סקר
 החן והכל היופי אלא מפני שהיתה בת זוגו ומה גם כי חסם
 פתח שלאח מדרמה לגורלו על עמו אמר אולי ח' ואכה צדקת
 ה' היא רעפה במהו שאין מזונוץ לאדם אשה אלא כפי מעמם
 ולכן אהב את רחל ואמר אעבדך ו' אביס ברחל בתך הקטנה
 ואמר שלא תחטוב עלי מחז' אחר היופי לא מפני שהיא בתך
 אקטנה ואלי הכן הקטן על רברקה והקטנה דאמה לקטן ואמר

דרוש ראשון לפרשת ויצא

לנ

שעשה יעקב אבינו ע"ה אצ"ל מכל הדברים ה' גזרים מלפניו ית' מלפניו הסתרלות והתעוררות מלפניו ה' מלפניו כי מה מעשה גבר כננועש דרכו של האדם ית' מלפניו האדם קצת הסתרלות כמו שבארנו לעיל • בל"א

דרוש שני לפרשת ויצא

בר הנה אנכי עמך ושמתוך ככל אשר רחל רבנן אכריעל הכל השיבו ועל הפרנסה לא חשיבו אם יהיה ארזים עמרי אשר לו הנה אנכי עמך ושמתוך כדרך חזק א'לו ושמתוך ככל אשר תלך ושבתו בשלום אל בית אביהם שיבותך אל וזאמה הואת ועל הפרנסה לא חשיבו א'ל אף על הפרנסה השיבו שנה כי לא אעזבך ואין עזיבה אלא פרנסה הטר"א ולא ראיתי צדיק נעזב וכו' •

ידוע הוא שגדול כחן של ישראל בתורה ותפלה סכך הכחילים אביהם הקול קול יעקב וכל זמן שקולו של יעקב מכפף בבתי כנסיות ומדרשות אין הירידים יד עשו ואם הקול קולו של יעקב שולט עוסק בתורה כל דברו לא היריד יד עשו וכן רמזו יחזק לעשו בברכו אותו ועל חרבך תמי' ואת אחיך תעבד ולא יהיה לך ממעלה והיה כאשר תריד סיהיה לך ידיו וממעלה בעולם כי הוא יורה שלא עסק אחיך בתורה כל דרכו וספק מפלג על תור'אז גם אתה תפד' עולו מעל כוארך תמשול בו אבל כל זמן שקולו עוסק בתורה ורוממות אל בגחם אז גם החרב בידו חרב פיפית בידם של ישראל שולט עמו שולט בחרב ואל זה רמז הכתוב ויטוטט עשו את יעקב על הברכה אשר בירם אביו ויאמר בלבו יקרבני ימי אבל אבי וכו' שהכונה טעמו שטם ליעקב מכח הברכה אשר בירם אביו לעשו שאמר לו על חרבך תמיה ונתן לו שלטת החרב על יעקב בביטולו מהתורה ולכך אמר בלבו כי יקרבני ימי אבל אבי שהאכל יהיה אסור בתת ויחזק טבטל קולו מרת' אהרנה יעקב אחי בחרבי אשר הנח לו יאחי וכן מצינו כי עק' שהשתרל כבאחו מבאר טבע להיות נעזב בקול התפלה דלחייב ויפגע במקורו ואף כביעה אלה תפלה גם הסתדך להצד בקול תורה יד טנה מנטמם בבית עבר ונפס בתורה ובזה נבא לביאור הפסוקים של סוף הפרשה הקודמת שם פסוקים של תחלת הפרשה יש לדרקק מ' ויברך יחזק את יעקב למה הוצרכה בדיקה זו כיין מכבר בירכו ואמר לו גם בריך יהיה עזו היא קיום הברכה ליעק' שלא יאמרו במבטל שרימהו בידך אותו וחזל דרשו שבירכו ברכת גליות ועור קסה דהאלל הברכו תכונות זו לזו בלי הפסק צווי לא תקח אשה מבני כנען והאלל ויברך אותו אל שרי יברך אותך ויפרך ואח' יאמר ויכנה ויאמר לו לא תקח אשה וכו' ועור להבין ענין ברכות אלו ואל שרי יברך אותך ויפרך ויחזר לומר ויתן לך את ברכת אברהם מה ענינה וחזר לומר לרשתך את ארץ מגורך אשר נתן אלהי לאברהם ועק' סינו הענין שיחזק צחה תחלה לא תקח אשה מבנות כנען ואחר כך אמר לו קום לך פתה ארס ואחר כך כתיב ורא עשו כי בידך יח' את יעק' ושלח אותו פרנה ארס וינ' עליו לא תקח אשה מבנות כנען הרי שהקדים המאוחר ועור כפל כי בידך יחזק את יעקב וחזל לומר ושלח אותו וכו' בברכו אותו למה הסדר שני פעמי' הברכה ולא עוד אלא שהפסיק ביניהם ועור קסה וישמע יעקב אל אביו ואל אחיו וחזר לומר וירא עשו פעם אחר' ולעריכיה הסתי ראות • וכל ער טלפי שרביקה כותה ליעק' קום לך פרנה ארס וברח לך אל לבן אחי ער טוב חמת אחיך ולא הסירה לו

למה יא' ויחזק אותו ונלפז ממונו כדי להזמיןם במעורה לכך מה טעם ריבוי אצ"ל והערים לעמו אופן סיהיו כולם מהסימי' באותה עכה והוא לא ינ' מממונו טוס דבר וטוס ארס מהם לא יפרסם הרמאות ליעקב וזה כי אמר לאנשי מקומות הראיהם מעלת יעקב שכתברכו המים בטבילו' אלומה תועלת יש מהרי עכשיו חוזר ללכת לארצו ויהיה רחוקים למים כהרסנו' אמר להם אמר דוכה להחליף לו חת רחל והוא יתעכב כאן ז' שנים אחרים אבל אני חוטטם שלא תגלו לו הפסוק וסאל מהם משכונ' ונתנו לו והוא הלך והביא בהם בסר ויין והאכיל' נמך שהאכיל' משלהם והיה נכון לבן שלא יגלו את רמאותו ליעק' וטסה ויאסוף לבן חת כל חוטט המקום תחילה לעשות מעמר אכסי העי' הלאך יעכבו ליעקב טס ומהמשכונת טלךח מאכסי המקום ויעט אחר כך מטתה וזהו שרימה חת אכסי מקומה והוא נכון בכונות חזל וכו' יהי בערב ויקח חת לאה בתו ויבא אותה אליו כי לא היה חוטט שמה ויתגלה הענין בהיות בידו הממשכונת מכל אכסי המקום ולא נודע כי בטה האשה ער הבוקר והי בבוקר והנה היא לאה ויאמר מה זאת עשית לי כי נתרעם יעקב על לבן מציני רברים הא' תרעומת דברים וא' תרעומת ממונו לפי שכל חותה עבירה טעבר יעקב ברחל היתה מכני' שיתר' לבן להקדים נטואי רחל ללאה שאלה היה חכה יעקב לישא את לאה לא היה כדך לעבור עליה כי טגור היה בפי הבריות טבמ' לבן מוחמת לבני דרכה ולכך אמר יעקב הנה מה שהוכרחתי לעבור עמך ז' שנים היה מכני' טעדין לא נטאת בתך הגדולה לאה וכו' להקדים לה נטואי אחותה הקטנה נכנסתי באותה עבודה וחס כן יט' לי עליך תרשמת דברים כי מה זאת עשית לי טלפי אחימתי רכתיב תתן אחת ליעקב ואת באותה לרמות אחי' אחר כמה תנאים שהתנתי עמך כפי' ואמר תי' אעבדך ז' שנים ברחל בתך הקטנה • ועור יט' לי עליך תרעומת ממונו והיינו עבדותה זו שנים טעברתיך חס ואף ברחל עבדתי עמך כדי שתקדמה לאחותה כי ליקח את לאה איך צריך לשכוד עמך חס כן למה דמיתי לקחת יגיע כפי בלא ספק ובלא מחיר וכו' ויאמר לבן לא יעשה כן במקומי על מה טכרעמת כי התלתי בך הנה מעולם לא הסכמתי בך לבטל מכה מקומי כי כך אמרתי לך טוב תתי אחת לך ולא פי' לומר טוב תתי את רחל לך אלא כך היה ברעיונו טוב תתי אחת את לאה לך ועל תרעומת העבירה טעברת עמי וזה נטאחי עמך לרבר דזה שנתמלא טבוע החופה של לאה ואחתה לך גם את רחל ולא אעכבה ער שתעבור עבדות טבעה שנים אחר' לא שתמלאה עיר בטביל העבודה שהקדמת לי ז' שנים ולא יהיו לריק ויקחי' הינא מטיך שאמרת אעבדך ז' שנים ברחל כן אעשה שאחרי ז' שנים אלו תמלאה לך לאשה ומי' לא שתקח גם שתיהם בעבדות ז' שנים אלו בלבד כי אס תעבור עור ז' אחרות • וזה אצ"ל פי' פסוק ויברח יעקב טרה ארס ויעבור ישראל באשה ובאשה טמר • ויש לדרקק בו כפל הענין ויעבור באס ובאשה טמר • ועור לער בינה ויעבר ויטמר ישראל באשה ואס הכונה על שתי נשים טמא יעקב הלא ויעבור ישראל באשה ויטמר באשה ולמה אמר ובאשה טמר • אבנם • כל שריב הכתוב ברחל ובלאה טלךח יעקב והנה בלקיחת האשה האחת קודם עבר יעקב ז' שנים ואחר כך לקחה לו לאשה אבל במטואי האשה האחרת טהא רחל קודם לקחה לאשה ואחר כך עבר עליה ז' שנים אחרות חס ויברח יעקב טרה ארס ויעבור באשה ובר לאה טעבב ז' שנים קודם היותה לו לאשה וכנגד רחל אמר ויבאיה טמר מקודם נטאה ובטביל האשה טכבר לקחה לו לאשה טמר חס כך בה מקנה לבן וכו' וה' ראיו כל ההסתרות

דרוש שני לפרשת ויצא

אנכי ארחיק אבאך מחול בן רבא אמו ואיהו דרבי יוחנן דרש
 ושמי לאה הוה רביאן אל רבי יוחנן עיני רחמך הוה רביאן אל
 רכות מבדיה וכו' וקשה כי מה פשעו של האמורה לבנותו עיני
 רחמך רביאן שהוא תרגם המקרא ואם היה רובה לרחם פי'
 רביאן שהוא מבדיה הילל ולפרש דע לך ספירוס רכות הוא
 מבדיה ולא לזלזלו על לא רבר • אמנם כלעז שהאמורה פשע
 כתי' גומעו של מקרא סתרגס ועיני לאה הוה רביאן והמקרא לא
 אמר ועיני לאה הוה רכות כדי לתרגם הוה רביאן אל לא ועיני לאה
 רכות וואך היל לתרגם ועיני לאה רביאן ומקראתו הוה רביאן
 מטעם דהוה מטבעין רביאן ולכך זלזל בו ואמר לו עיני רחמך
 וכו' וכפסירוס לו רכות מבדיה נכתבאר שמי הכתוב שאמר ועיני
 לאה רכות ורחל היתה יפת תואר והאמורה חסד כסס שגמ'
 ברחל היתה כך תרגם בלאה הוה רביאן ולא דקדק האמת
 סברחל אמר היתה יפת תואר לפי שהיתה מתחלת בריית לא
 בן בלאה פלא הוה עיני לאה רכות מתחלתו כי עיניה הוה יפות
 מאד אבל עיני לאה רכות נעשו עכשיו רכות מחמת הבט' והוה
 סבחה על לאה שהיתה טובה שלא יכחם סבט האדם על גורל
 הכי יקיים והוה דקדק נכח בדברי חז"ל • ונחזור לעניינינו שפשו
 לא ראה אל האנוי של לא יתקן אשה מבנות כנען ונתן טעם
 לרבר איך ראה מקצתו של רבר בלבר אמ' לפי שראה שגמול
 לא בתוה יבחק ליפקד סילך ליקח לו אשה מבנות לבן וכב' הוה
 יפקד בן כס סמס בעצת הברכות ומפולס לא נתן לב אביו
 לרבר הזה ואילו היה בזוג זה ימנע היה מכוונה מקורס לכן
 ועכשיו מרבה לבנותו לא היה כונו בפני עצמו אל סמך סבירס
 והברכה אינה טורה אל לא על מי מסמנו אשה לכן פלא איתו
 שורה ארס לקחת לו מטס אשה בברכו אותו בסיבת הברכה
 סבירס לא מפני מעלת זוג זה ומולתו אל לא בברכו אותו הוא
 מוכרח ליקח אשה ואמה מבנות כנען אל לו ליקח כי כמיה לא
 תקח אשה וגמ' ומה גם שהמלוח ארס פרטו לבנות לבן אל לא
 שורה ארס לקחת לו מטס אשה אעפ"י פלא תודה מבנות לבן
 אל לא סתורח תחלה ליקח מקדושתיו ואם לאו מדרך ארס יקח
 אשה יעוד רתו סראה עשו כי מחמת הברכה סבירך אותו יוכח'
 מלוח פרו ארס ליקח אשה בברכו אותו לפי שמבנות כנען אי
 אכס להיות סאין אחר מדרך בברכו ואם כן לא מחמת חסדינות
 זוג במת לבן עשה כן גם ראה שהזוג היה לאמר לא תקח
 אשה מבנות כנען ולא אמר לא יהא לך מבנות כנען לנשי ולכך
 אמר דקדק לקחה ממדס כזה אבל מי שהיא לקוחה כבר איך
 להאזינה גם מי שנתברך נכטווה על בנות כנען אבל מי שלא
 מתברך לא ולכך לא גירס עשו נשי וארסונות ולקח נשי ואחרות
 על נשי גם ראה עשו שישמע יעקב אל אביו ואמו וילך פניה
 ארס טאם הלך יעקב סס לא היה מעמי סמפץ בבמת לבן לאס
 סאילו היחבך היה עשו מקמל בו ללכת גם הוא אחריו לא יפק
 הלך בסמיל קוס דבר אביו ואמו לעשות מאמס אז אמר אס
 כן איך כנען זה עוס ממס ללכת אחריו כיון שיעקב לא בחר
 בהס עם הזותו כן סג' למס לולי חמ' אביו ואמו שסמס בקולס
 משי כבודס ואם כן כפי זה איך לפסו לביקס אשה אחרת על
 נשי אבל ראה רחיה אחרת כי דעות כמות כנען בעיני יבחק
 אביו שסמס הרסנו עשו רוסס' בעיני יבחק ססיה עיניו של יבחק
 מרחות ברעות ססו של עשו לכך עשה פמרה שלא לנרסן אל לא
 לסמ אחרות עליות • והתורה הסיבה על חסדיות של יעקב
 וסמס יעקב אל אביו אל אמו סאמו הזויתו ברוח לך אל לכן
 אחריו לא הזכירה לו כלום על רבר הזוג יבחק אביו הזויתו
 קוס לך שורה ארס יקח לך מטס אשה וכסהלך יעקב לא היה
 בסמיל ביוני אביו בלבר סכוויה על רבר חזון אל לא לקיים דבר
 אביו

פני הליכותו מפני הזוג ויבחק לא כן פסה אל לא כזה ללכ' מפני
 זוגו ולכך הקד' תחלה ויקרא יבחק ליעקב ויפרך אותו כלומר
 שפסעה לא יסחר מעשו כיון שהוה בירך אותו לא יחוס ממנו
 עור ובפרט שפסעה מביד אביו ופסעו את הברכה סחור
 אביו וכו' וכן לא ימלאו לבו לעשות עמו רעה תחת ברכ' אביו
 ויחל' כן כזהו על הזוג ואל' הילוי הוה מוכח לך זוג הגן במת'ן
 הזה לא היתה מוידך מתקומך כי איך לך מורא ופח מעשו חבל
 מה סאמי מולך לבית לבן הוא מפני סאמי מכוון לאמר לא
 תקח אשה מבנות כנען ואם כן לפי' זוגך כדרך אהיה ללכת
 פניה ארס ביתה בתואל ודקדק לומר מבנות לבן אחי יבחק
 לפי סאמי יהיה לבן מוקדו על זוגו מבמת לבן סן יכא ממנו
 פולס כמיו סאמי עשו מביד' לזה אל לא לך לידא מה כי הוה
 איך פולס כמיו מכוון אל לא בהיות אחי האס פסולים כמיו
 סדק' קו למטה אל לבן אחי רפקה אס יעקב ועשו שהכוונה
 לומר סלהיות לבן אחי רבקה לכך היתה אס יעקב ועשו כי יכא
 עשו רומה לאחי האס הוא לבן הארמי מה דקדק סאין לומר הנה
 עכ' הוה לבן אחי יבחק לא נדמית לו וכס' בדרך שהיו בדיקס
 כי איך להן אחי האס לידמות להן ללבן לא היה לו במס כי אס
 בנה עד לאמר עהלך יפקד עס ויברכהו' בבסס זכרסי • עד
 ורבה ויבדך דאיתו ויסתו לפי פשה הקרמה אל הסו פלא יקח
 מבנות כנען ועכ' בי סו לו סיון סאיתו ברוך מוכרח לקיים סויו
 זה פלא תקח אשה מבנות כנען האס סאין אחר מדרך בברכו
 עור ירבה מלהקדמת סויו הזוג על יעקב בירכו והסרוני בלא
 אשה סרוני בלא ברכה כי איך הברכה סרוני אל לא על מי סמסו
 אשה רכתיב להויה ברכה אל ביתך ואם כן להיות הברכ' סורה
 צריך שתזכר וקוס לך פניה ארס וקח לך מטס אשה וכי תית'
 מופסטי סמא יארע לי מה סאירע לאבא יבחק כי היתה רבקה
 עקרה בסביל הברכה סבירך אות' לבן אחי תית' את הי' לאפי
 רבבה ולא יבבר עכשיו סבירך לבן גס את כנעניו ויהיו עקרות
 לזא ואל סד' יבדך אותך ויפרך וירבך בלופן סאעפי • סבירך
 לבן לא יהיה כך עקר כיון סטדירך ה' ואין בריתו על לבן שס'
 דפסו במקס ברכת ה' ועד' פי' המפרסס בדרך תהיה מכל
 העמי וכו' ורבה סלא יהיה ככרסו של לבן סנדרמה להיו' רבקה
 פקרה אבל אתה אעפ"י שתהיה ברוך מ' האומות לא יהיה כך
 עקר ועקרה • עוד ירבה ואל סד' יבדך אותך לפי סיס לחוס
 צהליכותו של יעקב לפרך ארס ממה סאירך מחפט המחמון
 ופסד' ורבה ומעט הסס כיון שסמס אברהם אביס עיה ואמ'
 לו הבה לך לך ואעפ"י לגיו גדול ואברך במחמון ואגדלה סמך
 לזא לו קוס לך פניה ארס ואל החוס סג' יכאית המחמון כי אל
 סד' יבדך אותך במחמון ויפרך וירבך על הפרי' ורבה ועל הסס
 ויתן לך את ברכת אברהם סאמר לו ואגדלה סמך ופי' תמא
 סאמי אברהם סהיה הלך לז' ויעקב היה מנא לחל לזא לו
 לרשתך את ארץ מגדורך אסר נתן אלהים לאברהם כיון
 שהליכותך זה היה נחפזת כנעניות הגירות אסר גזר הק'נה
 לאברהם כי גר יהיה זרעך וסבבת ימי גירות זה סתהיה גר
 צאריך פרו ארס קדוש אלך הדבר לקיים ואחר כך יכא ברסס
 גדול ויסנויה לזא אס כן הכוונ' היא לרשתך את ארץ מגדורך
 אסר נתן אלהים לאברהם כי נתינת הארץ תלויה בימי הגירות
 הזה • אס כן ראי זה סקול סאילו אתה הלך לארץ ישר' ויירא
 עמו כי בדרך יבחק ותחפזנה עיניהם סל רספס מרחות סאיל
 ראה עשו סתכלית יבחק היתה לזוג אשה ליעקב מבנות לבן
 כי ברגה חפזה נפשו כלי כפס סמס הוא היה קושץ כנע' ליקח
 את א' ומסויו ואחריו לו לאשה ורבה טמע לקול בסיית' סל לאה
 ועיני לאה רכות מתחפזה וספיה סלא יקסל כגורלו סל דמס

דרוש שני לפרשת ויצא

לר

מבוא מלא יכא יעקב ללכת אלא מבואר שבע מכת מה שלמד בבאר שבע עם ההורים בעלי הארצה הם ועבר ועז' כחמץ כענא עיני אל ההורים בעלי הארצה ואמר עזרי מעם ה' עשה נמים וארץ: עוד אפשר שיעקב חזקה נעמו בתורה ולא היה זכר גמולי אשה כלל כי כבר היה בן עז' שנה כשינא מביית שם ועבר ולא חזר לזוג אשה ומה גם עתה אבל שאל עיני אל ההורים אבותיו מעברתו מנוה קום לך פרכאוס וקח לך נמס אשה גם אמר אלא עיני למלכא רבתי שלמחני שתי הארס קונה שלמות גמור בהיותו פלג גופא וכיון ששאל עיני אל ההורים למלכא ולמעברתו אז יכא יעקב מבואר שבע מכת התור שלמד עם סההירתו על גמולי אלה היה בלי אשה ושם על סלה היה ביד כלום ואמר אליעזר הו' ביד וכו' וחזר ואמר עזרי מעם ה' וכל סהיה היה תפלה סהתפלל ואמר אליך נשאתי את עיני סהיה עזרי מעם ה' עשה נמים וארץ ואפשר שגרמו תפלה זו בפסוק ויעבד במקום התפלל אח פגיעה אלא תפלה זו נשאו הבה ואמר לו אל תחסיב עצמך שאין בידך כל להוליך ללבן כי הרבה חתה עופה עמו שראוי לבן להתמנות מהמעט אשר היה לפני כי בכל יום היה מנול הארסה אלה מהעדר שלו וכיון שכל יעקב מנע כדכתיב יכא אהטבה סהיה חוטא עם הארי לקח פרנסתו הקבוצה לו מצאן לבן גם וברך ה' את לבן לרגל יעקב ואם כן אל יתן למנו רגל' מה שאל בתמנות לבן היה הסיבה רגל' לרגל' כדכתיב וברך ה' אתך לרגל' ואם כן כל העושר שהציל האלים ללבן הוא לרגל' יעקב ואין לך הולכת ממנו ביד מתר מזה ואם תחוש בהליכתך על היותך עם לחורב ביום ולקרח בלילה הנה אל ינעם טומרך כשם שלא ינעם ולא יסען יעקב כשהיה שומר כאם של לבן וכתיב ותר שדך מעיני וזה מורד מרה כנגד מרה לא ינעם ולא יסען כשהי' שומר הבאץ ישראל בבא והוא יעקב אלהי' כן לא ינעם טומרך ואם תחוש שלא תמות בחל' עי' מלאך המות ה' שומרך ממלאך המות ואם תחוש שלא תתלכלך בחטא בבית לבן ה' ישמור באתך ויכא יעקב ובואך ויכא יעקב שלם מן החטא וזה יהיה מעשה ושר שלם: עוד ידמונו מעתה ושר שלם שיעקב אבינו לא מת ומעתה ושר שלם ישמור ממלאך המות כדכתיב ושר יעקב ושקט וכו' ויעבד במקום כפי טיטת חל' שניק' הר המור' לקדחתו פגע בעקש הוא המקום שבעקר שם יצחק כדכתיב ויקם וילך אל המקום אשר אמר לו האלים וכיון שנקשה השמע שלא בעתה וילן שם כסדר שהא ילן במלון אחתה הלילה ולא יסען שם וכן לקח מעבר המקום שם מרשנותו כדכתיב האבן לא יסען ליתן: וזה נתן חבלי מנה בעיני ששכב וייסן ומלאם וזה סולס שהסדק רמה לכולם המקשר המקשר גבנה עם הצמור כן הצדיק גופו מהארץ השפלה ונמחמו גבו' מתלאם תעלה וזה השמיעה לרמוח מפל' השמים כבוד נשמתו באופן שהחלשים בקראים פלים לגבו' יעקב בערך הנשמה שהיא גמולה מערכס וסדק אים יורדם לגבו' יעקב בבחי' גופו שהיא בשלם המסל ורבה הבה להראות לו שהיא גבו' ממלאכים הגבוהים ואין לו חכמה ביחודו לפל' כי הנה הנכב עליו והוא מרכבה ואין למפלה ממלכות שנות הצדיק כי אם בגב' ה' לבדו וזה הנכב עליו ושלם מה שחשט אם לא חסה להתייחד פס הבה עליו כמו שנתת על אברהם אמאי ה' אלסי אברהם אביך כלן ואם יחדתי שמי על אברהם להקרא אלהי אברהם הוא להיותו אביך ביחוד כי כה ואמר ה' אל בית יעקב אשר פרה ית אברהם ולכן לא אמר אלהי יצחק אביך כי אם אלהי אברהם אביך שכל שהיה אביך נשדה אברהם וקרא שמי עליו אלהי אברהם: וכל מה שחשט מעשול זרעו מכך דרמו חל' כל חסמו חל'

חביו וחליו כל אחר בבחי' מנ' לו וכוונה ויפתע יעקב אל אביו ואל אחיו וילך פרנה ארס ונתנה כריך לבאר מה: זה שחזר ואמר ויכא יעקב מבואר שבע ולמה הזכיר היכא ויפתע לחזו' לעסן יעקב שחזר וילך יעקב חרבה סהרי בתחלה לא כתיב ויכא יעקב אלא וילך פרנה ארס ולכיוון עתה זה נסירה מחל' במרבה יכא יעקב ר' פמס בסם ר' האנא בר פפא פתח אז תלך לבטח דרסן ויכא יעקב אם תסכב לא תפחד מנעמו ומלכא וסכבת וערבה סתק ויכא במקום ההוא רבי שמואל בר חמון פתח אלא עיני אל ההורים אל ההורים למלכא: ו למעברתו מלא יכא עזרי אליעזר עבר אברהם כשהלך להביא רבקה כתיב ביה ויקח העבר עמרה גמלים ואין לא נוס א' ולא צמיר אחר וכו' וחזר ואמר עזרי מעם ה' האל יתן למנו רגל' וכו' ונלעך: שכל חל' לדרקק מנ' ויכא יעקב למה החזר היכא היה רבי שמואל הביא לזה פסוק אז תלך דקסה מלי אז היכל אז תלך ברגל' לבטח מלי תלך לבטח ואחכ אם דרכך וכן קסה מנ' אם תסכב לא תפחד וכו' אם לא יסכב יעזר וקדם ואמר אם תסכב דמסמע סהר בר תלוי וחזר ואמר ויכא יעקב אהמס הוא בדרם בעקב אבינו פה סהיה ר' בחברון מקום וסרת אבותיו סכן תמנא כמחזר יעקב כתיב ויכא יעקב אל יתקח אביו מחזר קדית הארץ הוא חברון ואם כן מה לו לכה' עבאר שבע ולתקן זה אחל' במקום אחר שהלך ליטול רשות מעם שומר אבא הכן הארסה בבאר שבע אף אם הולך לבא' שבע אם יתן לי רשות וכאן דרסו שהלך מחברון לבאר שבע ליטמן בבית שם ועבר כי כך רמזהו דרסו רשותו יעקב מבואר שבע פמי חיות למעשה אלא עבר וית מבאר שבע האם שם וכיון שיעקב בתורה יה סנה אז ככת התורה תלך לבט' כי קוד' פסוק אז תלך כתיב אל יליו מעיניך כבוד תוסייה סהיה התור ואמר הבה ליעקב אז תלך אז לאחר סכברת תוסייה וסכבת סתורסיה סנה תלך ולא קדם לכן שלא היה לך זכות חל' אז תלך לפי שלבטח הוא דרכך מעמו אבל פדן ים לך חספס לאח' מנא' משרדך ויכא ליעזר לבן ים לך פחד מלבן אבל ההבטחה זו סלחאיתך גם מלבן הוא אם תסכב במקום הקדשם של הר סמוריה תזכה להבטחה זו שלא תפחד מעמו וגם מלבן וכו' תימא אף הסכבה ביר' להפיל חבלי מנה בעיני כי אפשר סלחאיתך סכן ולא יכא לי סנה ובפרט שלא היה רגל' יעקב לעז' יד מנה בבית שם ועבר לזה אל הבה אם תסכב כאן וסכבת וערבה סנתך אפלי חבלי מנה בעיניך ולא תהיה מנה סכל לבית סלס כן לא תחסיב אחתה ההבטחה סה' מתקן חל' וסנה סכל לבית לזאזיער' סנתך יכך כתיב ויקן יעקב מפנתו שלא היקן מחלופ אלא מתקן סנה עריבה והוא סמך לקדס ההבטחה: וזו יכא יעקב ככת התורה מבאר שבע בבית שם ועבר ר' שמואל פתח אלא עיני אל ההורים בא לבא הססוק סיעקב נשא עיני אל ההורים ים בו למן הוראה שהוא מלפני שדא' סם ועבר ים סלסן סרין על מעברתו ששמהו אביו ואמר ודא ודא חתנהא כיצא עיני אל הוריו וילדיו אביו ואמר מעברתו ואמר כסמא יסחק לרבך עי' אליעזר לקח עמו עמרה גמלים ואין לא כח' אחר ולא צמיר א' ובטחית עת' זו אמר יעקב עזרי יכא עזרי סין פלח ביה מרמיה ואין מלאך מכלי כל' יכא עזרי סהיה האמה שניקרא' עזר והלוא הייתי האל' סם להסתך' במתקומה לא רבתי להביא' לא' עמי ואין יכא עזרי עמי למקומי מלאך ולא כלום חזר נשא עיני אל ההורים רבותיו מלפני בעלי ההוראה שילמדוהו כי הבה ברא עולמו ים מלאך וחזר ואמר לית אלא מוכר סכרי מן כריי סברא הפולס ים מלאך גם אפי' יכא עזרי מכלי שם דבר ויכא מעם ה' עשה נמים וארץ ים מלאך

דרוש שני לפרשת ויצא

בשלוש והשיבותיך ולכך הביאו רבנן כל העסוק אחד ל'אח' ור' איסי אומר אף על הפרנסה השיבו ואל תתמה על שלא הביא התשובה אחר ושמתוך וקפץ מתל' והשיבותיך לפי שהפרנסה מעול' לא עזב הבה לפסוק בדיק ואם אחר כך כי לא אעזבך כל' לא הצריך להשיב לו אלא על מה שהוא דבר של מידה כי על הפרנסה כתיב ולא ראיתי בדיק נעזב ולכך לא אמר' לא אעזבך שאלם כן היה ראוי לאומרו אחר כבודו ושמתוך ולא אעזבך לא אחר באחרונה כי על דבר הפרנסה זה דבר נשט לכל בדיק כי בודאי לא אעזבך כדכתיב ולא ראיתי בדיק נעזב ועדין חמי בדיק לבאר מאמר זה כפי הנסמך שיש במרבה פ' בחקוק וז' אף על הפרנסה השיבו שנאמר ולא ראיתי בדיק נעזב אף על פי שזרעו מבקש לחם לא ראיתי בדיק נעזב מיראתו של הבה וכפי נוסח זה קשה טובא דלא רימיה שישיה פתח בהשיבו על הפרנסה וכיום אעפ' שזרעו מבקש לחם לא ראיתי בדיק נעזב מיראתו אלא כן לא אעזבך אינו לשון פרנסה סבך דרש נעזב מיראתו של הקדוש ברוך הוא ונלמד שר' לומר שהטעם שהשיבו הבה לא אעזבך שהיא הפרנסה לאמר והשיבותיך אף על פי שיעקב שאל הפרנסה ונתן לו לחם לאכול בשאלה הב' והקדשה השיבו בד' הענין הוא לפי שיעקב בשאלתו שאלו ונתן לו לחם לאכול לא שאל לחם לזרעו ובניו אלא ונתן לו לחם לבניו בדרך אשר אכסי הנלך ולא חשש על הזרע אלא אף על פי שיהיה זרע מבקש לחם לא נעזב מיראתו של הקדוש ברוך הוא סבך אחר ונתן לו לחם והיה ה' לי לאהים ולא חשש אף על פי שזרעו וסיון שראה הבה חסידותו שלא נעזב מיראתו אף על פי שזרעו יבקש לחם גם הבה הרבה להשיב עמו והבטוח גם על פרנסתו זרעו ולכך סינה וכתב לא אעזבך לבסוף לפי שאלם בתב לא אעזבך בג' לאחר ושמתוך היה משמע לא אעזבך מעצמך כמו ששאלת ונתן לו לחם לאכול לכך אחר לו הקדוש ברוך הוא קודם והשיבותיך דהיינו בבנים וזרע קיים ואחר כך הבטוח לא אעזבך כדי לקיים הבטחת הפרנסה גם על הזרע ולא עזב הבה ליעקב ולזרעו ונראה לא אעזבך בענין הפרנסה עד אשר אף עשיתי לזרעך אשר דברתי לך לעצמך והוא עמך אחיך במאמר מאד • וידר יעקב נדר אף יהיה אלהים עמך שהבה הבטוחו גם הרחמים והבה ה' נבט עליו ויאמר לו הנה אנכי עמך ואם מרת הדן הנקראת אלהים תהיה עמך שלא תהיה מעשרת רץ עליו אעפ' שאין בידו כבוד אב ואם מכות ארץ ישראל ויש בידו ביטול תורה כמו שכתוב בס' הזהר כי בסופו בשלם שלום בתורתו א' בית אבי לכבוד אבי גם זאת ארץ ישר' אז יהיה ה' לי לאלהים שם הרחמים יהפך לי לרץ כי זאת התורה וכבוד אב ואם וארץ ישר' עמוד לי כנגד הדיו • וכל אשר נתן לי עשר אעשרם שמי עשורים רהיני חומש הממוץ • עוד דרש האחרונים בזה שרצו לומר שכל הממוץ שביד האדם הבל הוא ואין בו ממנו ואין לאדם תפארת בממוץ וזאת במה שפסוק בו בדיקה ומהר ז'ם יעקב אבינו ע'ה וכל אשר נתן לי אימ רק מה שאם מובא בדיקה וימעשרו' ש'אעשרמך זה בודאי מה שהיה מתייחס לו חת מה שנתן לו ולא השאר • וכיון שהתפלל יעקב לה' שמע בקול תפלתו ויאמר לו הנה אנכי עמך כמד מסודות היא הפרשה והשיבו על כל פרטיו אשר שאל ויעת לו ה' כדכתיב ובטוחו אליו שמי • ב'ל'א:

אלו שאמר יעקב אף מתאחות אבנים אלו וז' לזכור ע'ה אחר לו הארץ אף איה שוכב עליה לך אתנה ולזרעך הרי ששקל זרעו כמוהו והיה זרעך כעפר הארץ וערבת ימה וקדמה וכו' ואעפ' שיעקב הכריזה היא בדבר הסמוי מן העין עכ' איה תפוז ונברכו בך ונברכו עמך כל משפחות האדמה • והנה הכי עמך ושמתוך וכו' ע'ה אף אף עשיתי להבין מ'ה אשר אף עשיתי וכל כפי שטות חז' שהפרשה מסודרת שיעקב נדר אף יהיה אלהים עמך והנה השיבו הנה אנכי עמך יש לפרש שמינו כל אף שבתורה תלוש תנן מ'ה אף מבח אבנים אף כסף תלוש אף ע'ה אף מבח בבורים שהם חובה ולשון אף ה' • אחר הקדשה ליעקב איה אחרת אף יהיה אלהים עמך לא אעזבך עד שחפשה לאף זה שאמרת שיהיה אף כלומר אשר יהיה אלהים עמך שלא יהיה תלוי אלא בטורח ודאי איה עמך • ובברדש רבה ר' איבו ור' יונתן חד אמר מקורם היא הפרש' וה' אחר על הסדר באמרה מ'ה מסודרת שכתב הבטוחו הבה והנה הכי עמך והוא אומר אף יהיה אלהים עמך ומה על הסדר מה מקיים אף יהיה אלהים עמך אף יהיה לי שיתקיימו התנאים שאמ' לי להיות עמך ולשמרני מ'ה אקיים נדרי • ולבאר מה תירץ מאן דאמ' על הסדר ואמר נכבד כתבתי למעלה בזה • עוד נל' דהיה שרקדתי למעלה שאמר אף יתקיימו התנאים והל' אף התנאים הם שהבה התנה עמו והיה זרעך כעפר הארץ מה עפר הארץ אימ מתקיים אלא במים כך יהיה זרעך מתקיים במים זאת התורה שמשלה למעלה תנאי זה אמ' לי הבה והנה אנכי עמך וידר נדר ויאמר אף יתקיימו לי התנאים שאמ' לי אף וזרעו כי מתוך קיום התנאי זה אחר לי הבה להיות עמך ולשמרני מקיים נדרי • ובספר הזהר פ' שלח דרשו על וידר יעקב ממ'ה הוא רצונו בג' דלא פלח לאביו ולאמיה בדיקא ואלו ולא אשתרל באר' יתח' ונטל מ'ה אחיות עכ' ל'כ'יננו • ואם כן היה חופש כיון שההבטחה היא בתנאי קיום התורה ובלי ספק בניו לא יהיו עובדים בתורה בהיותם בבית לבן ומה גם שהיו קטנים ואולי לא יהיה הבה עמו לכך נדר אף אזהר שיעסקו בג' בתורה כדי שתתקיים הבטחתו יתב' להיות עמך ולשמרני מקיים נדרי • עוד יתבאר הכת' עם מחז' שהזכר בתחלת הסדר ולבא לביאורו נדקדק במאי פליגי דרבנן לא דרשינמי אעזבך והוא פרנסה ומכ' שהשיבוה גם על הפרנסה ועוד קשה אמאי חשיב כי הכולל הרברים שהשיבו לו אף יהיה אלהים עמך א' הנה אנכי עמך וכו' ומשפיק לומר על הפרנסה לא השיבו והרברים ברורים איך השיבוה על אף יהיה אלהים עמך ועל שמרני וכו' כי בזה לא מלקן אלה על הפרנסה אף השיבוה גם כן אף לזו ומה לו להזכיר הרברים שהשיבוה ואין חולק בדבר זה ונראה לע' כי לא נכלם מרבנן ג' דאעזבך עם לא ראיתי בדיק נעזב שמדבר על הפרנסה אמנם האכזר' דרשוק לומר שלא השיבוה על הפרנסה משום סדר המקרא סבך שאל יעקב אף יהיה אלהים עמך והשיבו לו הבה על ראשון ראשון ויש כאן ארבעה שאלות אף יהיה אלהים עמך ראשונה ושומרי השמית ונתן לו לחם לאכול השלישית ושבתו בשלום הרביעית ובתשובה השיבו על הראשונה הנה אנכי עמך ועל השנית ושמתוך וקפץ מהשלישית שהיא ונתן לו לחם לאכול אל הרביעית ששאל ושבתו בשלום השיבו והשיבותיך ואם אעזבך היא תשובת הפרנסה היה לו לאמרה במקומה אחר ושמתוך יאמר לא אעזבך שהיא נגד השלישית ששאל ונתן לו לחם וכיון שהתשובה הב' היתה והשיבותיך כנגד ושבתו והיתה ראיה להיות לא אעזבך נגד ונתן לו לחם לאכול נראה מכאן שלא השיבו על הפרנסה ולכך קפץ מהשמה לרביעית ושבתו

דרוש לפרשת וישלח

סנהדרין
פ' חלק אפר רבי אלעזר אב' ר' חנינא
עתידי הבה להיות עטרת בראש כל צדיק

לה

פָּרָק וצָרִיק רַחֲמֵי בְּיָוֵם הַהוּא וַיְהִי ח' צָבָאוֹת לַעֲמֻרָת
 צְבִי וְלַצִּבְיָת תַּפְאֶרֶת: כֹּאִי לַעֲמֻרָת צְבִי וְלַצִּבְיָת תַּפְאֶרֶת
 לַעֲרִיסָם רִצְנוֹ וּמַצְפִּים לִישְׁתֵּנָה יִכּוֹר לִכֹּל הָלֵאָא עֲכֹ
 לְמִי שִׁמְעֵי עֲצָמוֹ כְּשִׁירֵי לִירוּחַ מִשְׁפַּט לְיוֹשֵׁב עַל הַמִּשֶּׁפֶּה
 וְלַגְבוּרָה מְסִיבֵי מִלְחָמָה שְׁעָרָה: לִירוּחַ מִשְׁפַּט זֶה תִּירוּרָה
 אֲתִי יִצְרוּ לְיוֹשֵׁב עַל הַמִּשְׁפַּט זֶה הָדָן רִין אֲמַת לֵאמֹתִי
 וְלַגְבוּרָה זֶה הַתְּגַבֵּר עַל יִצְרוֹ מְסִיבֵי מִלְחָמָה הַנּוֹטָא
 וְתוֹתָן כְּמִלְחָמָתָהּ שֶׁל תוֹר' שְׁעָרָה אִם שִׁמְשִׁכִּינָן וְסַעֲרִיכִין
 בְּבִתִּי בְּנִמּוֹת וּבְתִי מִרְדּוּשׁוֹת אִמְרָה מִדַּת הָדָן לִפְנֵי הַחֵן
 דְּכַשְׁתָּהּ שֶׁנֶּאֱמַר וְאֵלֹהִים אָמַר לָהּ גַּם אֵלֶּה בֵּינָן שְׁנֵי
 וְכִשְׁבָּרָהּ עָקוֹ פְּלוּלִיָּה וְאִין פּוֹקֵה אִם נְחִינִים שְׁנֵאֵמַר
 תִּהְיֶה לָּךְ אֲמַת לְפּוֹקֵה וְאִין פְּלוּלִיָּה אֵלֶּה רִינִים שְׁנֵאֵמַר
 וְתָתָן כְּפִלְלִים עֲכָלָתָ:

ידוע
הוא כי הבטחון בה' הוא מצד גורל והכל להשגת
טובות האדם כי הבטח בה' חסר יסודות כפשוטו
הבטחון מהאדם בה' הוא מורה היותו מחליץ במצותו ית'
ההשגחה על כל המצבים שיש לאל ידי לפעול כדכונן אדם
ואדם וחי האדם לו מה תפסה וכן כמה תועלות ואומות כמסכות
מפורסם הבטחון ועוד דור המלך עה נאצי תמיר ואחל והוספתי
כל כל תהלתך הכונה טב היותי מחל לה' ובטוח בו הגני
אני מוכיח על כל תהלות ה' שאפשר האדם להלל ביומן
הבטחון הוא המראה כמה עיקרים ואומות ואחל המהלל
שאפשר להלל ואם חר הפה אך אל אלהים דמיה נפשו כי ממנו
האשתי יד שאל אל אדם דמיה נפשו לפי שזמנו מהבטחון
והתקנה היא ממשכת יסופתי עוד ידעה כי ממנו יסופתי
ללמדו שצריך הבטחון אשר יבטח האדם בשם ה' הוא להיומן
בטוח בחסד ה' ורחמי ואל יא' בטוח מזה כשרון מפניו כי זה
אדרבא הוא גורם להזכיר עבותות כמו שזכרנו חל מזה תחלה
ממושכה מחלה לב זה עיון תפלה שפתיים בתפלתו לומר שראוי
להיותו נענה בתפלה מחמת חסדו אשר מעשים אלו מחזיקין לו
כל עבותות ואחל לא ליד כאב לב ואם ידענו יסופתי כלל מחס'
אלהים הג' למעלה הוא יסופתי ולא מספרת מעשים שיש כי כי
אין דרך הדיוקים להשיג עכשיו לכלום כמעט חל כל תהלות
בזכות אחרים תולים לו בזכות עצמו זה משה שאמר לאברהם
ליבחק ולא הזכיר וזאתו עמדה ונענה בזכות עצמו שאלמר לולי
משה בחידי וכו' וזכרתי תלה בזכות עצמו ואחל זכר לא את חסד
התהלכתי לפיך ולא נענה אלא בזכות אבותי שנאמר וגבתי
על העיר האחת להאשימה למעני ולמען דור עבדי וכו' באופן
שצריך הבטחון הוא שיבטח בשם ה' שהוא בעל הרחמים ולא
יבטח על זכותו ומעשהו חסד דור העה פיר המעלות הבטחים
בה' כהר ציון וכו' הכונה שהבטחון בשם ה' שהוא רחמן ומרחם
לכל ואדם מחזיקים טובה לעצמם ולא תולים בזכות אשפי
שזה רטע וזכרתי דברים עדיף ממ' ואדם תולים בזכותם אלא
בחסד ה' ורחמי גס היותו הגדול ויתלה העם אשר ייטיב ה'
להם שאל בזכותם באמת ובמשפט ואם כהר ציון לא יחט
לפולס יסד והכוונה עה מה שפי' הראשונים פסוק ציון במשפט
תפדה מוכר ומשפט ראוי פדת תפדה לפי שאל בניה חטא
היא מה חטאה ולכן במשפט ודור ראוי שתפדה ואחל לה' מוך
שעצמו עמה בדיקה אכל הצדקה הוא צדיקה לשניה פסח בניה
אשר חטא לה' שצדקה וחסד ייטיב ה' טובות והם צדיקים
לצדקה וכן ביאר מאמר הנביא וכל לצון גואל כי מלא' שצון
לא חטאה הוא ראוי שיבא לה גואל לגאלה ואדם לשם פסע
שצריך שחטא וחזר בתשובה אשפי שאינם ראויים ליגא מוך

דרוש ראשון

היה

וּבְבֹא לְבִיאוֹר הַפְּרָשָׁה • יֵשׁ לַעֲדָר תְּחִלָּה לְמַה זֶה שֶׁלֹּא יַעֲקֹב מְלֹאכֶם מִמֶּם מִשְׁרָתִי עֲלֵיון שִׁלֹם בְּשִׁלְיֹת זֶה וְלֹא שֶׁלֹּא שֶׁלֹּא מִיֵּדֵי בְּמֵי אֶרֶץ כִּי שֶׁלֹּתוֹ עַל אֶרֶץ רָאִיו לְהִיּוֹת כְּמוֹתוֹ וְעַקֹּן מֵאִי לִפְנֵי דַפְּסוֹת הָאֵל שֶׁעָלָם לִלְכֹת לִפְנֵי • וְעוֹד סָבָר הֵלֵל וְשִׁלֹם יַעֲקֹב לִפְנֵי מְלֹאכֶם אֵל עָשׂו אֲחִי וְלִמָּה אֲמַר מְלֹאכֶם לִפְנֵי • וְעוֹד יֵשׁ לִרְקֹדק אֵל עָשׂו אֲחִי כִּי מִי לֹא דָרַע בְּכָל אֱלֹהֵי שַׁעֲשׂו הוּא אֲחִי וְכֵן לְמַה הִזְכִּיר כָּל הַיָּמִים אֲלֵנו אֲרָצָה סְעִיר עֲדָה אֲדָמָה • וְעַקֹּן מֵאִי לְאֲמַר דִּקְאֲמַר יֵיבֹ אֲתָם לְאֲמַר דְּלֹא שִׁיךְ לִפְרֵם לְאֲמַר לַעֲשׂו שֶׁכָּבֵר אֲמַר בַּעֲקֵן כִּה תִּחְמָדֶנּוּ לְאֲדָמָה וְכֵן • וְעוֹד כְּרִיךְ לִתֵּן טַעַם לְשִׁבַּח אֵל שִׁלְיֹת זֶה שֶׁעָלָם יַעֲקֹב לַעֲשׂו שִׁתְּמֻחִיק בְּאֵמִי כִּלְב וְמֵה הוֹרֵעַ עִם לֶבֶן גְּרִיזִי דְמִיֵּדֵי נִפְקָא לִיה בְּהֵא וְעוֹד אֲמַר וְאֵלֵּא לְהִגִּיד לְאֲדָמָה לִמְכֹּחַ חָן וְכֵן שֶׁאֲדָרְבֵּא אֵם לֹא הִיָּה בִּידֵי שֶׁסֵּם דְּרַבֵּר אִלּוּ הִיָּה בְּעִינֵי כְּמוֹכֵא שְׁלֹם וְחָן יִמְצֵא בְּעִינֵי כִּי שֹׁמֵא הוּא לִנְמֻחָם רַעְיוֹן וְרִיךְ חֲזָלֵי דָרַע שֶׁאֲמַר לֵנו לֹא נִתְקַיְּמוּ בִּי הַבְּרִכּוֹת סְבִירֵיכֵי אֲבֵא מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַחַ הָאָרֶץ וְחֵי אִיכָה מִן הַשָּׁמַיִם וְלֹא מִן הָאָרֶץ אֲלֵא וְיֵהִי לִי עוֹד וְחֵי • וְכֵן וְעוֹד יֵשׁ לִרְקֹדק בְּתַסְבּוּת הַמְּלֹאכֶם שֶׁאֲמַר בְּאֵם אֵל אֲחִיךְ אֵל עָשׂו וּמִלְבָּד הִיִּיתוֹד יֵשׁ סְבִירֵי בַּעֲקֵין שֶׁהוּא אֲמַר לְהֵם אֵל עָשׂו אֲחִי וְזֶה אֲמַר תְּחִלָּה אֵל אֲחִיךְ וְאֲמַר כִּךְ אֵל עָשׂו • וְעַקֹּן מֵאִי לְאֲמַר וְכֵן אֲמַר וְגַם הֵלֵךְ לְקִרְאָתֵךְ הֵלֵךְ גַּם הוּא בֵּא לְקִרְיָתֵךְ • וְעוֹד מֵה רִיבָה שֶׁאֲנִס הוֹלֵךְ כִּי אֲחִי וְגַם יֵשׁ רַבּוּיִים הֵם וְכֵן קִשָּׁה כִּפְלִיִּירָא • יַעֲקֹב מֵאִר וְיִשְׂרָאֵל לִנְעוֹד לְמַה הִפְסִיק בְּמִילַת מֵאִר בְּאֲמַרְעַת בֵּן וְיִשְׂרָאֵל לְיִשְׂרָאֵל וְכֵן הֵלֵךְ וְיִשְׂרָאֵל וְיִשְׂרָאֵל •

וַיֵּקֶם אֲחִירָא וְיָבֹא עִשָׂא וְאֵל הַמַּחְמָה הָאֵחָת וַיְהִיָּה שְׂמֵחָא
 שֶׁהִתְקַן עֲבָדוֹ לֵב דְּבָרִים לְדוֹרָא וּלְתַפְּלָה וּלְמַחְמָה וּמֵאֲחֵר
 שֶׁהִתְקַן עֲבָדוֹ לְמַחְמָה לְמַה יִּמְחֶה לְהַכּוֹת הַמַּחְמָה הָאֵחָת וְלֹא
 יִלְחֶם עִמּוֹ מִיד וַיֵּקֶם סֹדֵר הַתַּפְּלָה שֶׁהִתְפַּלֵּל אֲחֵיהּ אֲבִירָה
 וְנָבִיא הָאֲחֵיר אֵלָיו וְכו' לְמַה מְבִיחַ וְלֹא אֲחֵיר אֲחֵיהּ הָאֲחֵיר אֵל וְכַבֵּר
 בְּיָדָם לְמַעַל בָּהֶם מִטֵּם הָרָאשׁוֹנִים וְלֹא וַיֵּקֶם לְהַבִּיחַ שְׂמֵחַ קִטְנוֹתֵי
 מַלְכֵּי הַחֹסֶד וְחֹזֵל פִּירְשׁוֹ בְּחֻמְעָטוֹ זְמִיתִי וְלִפְנֵי זֶה הִלָּל קִטְנוֹתֵי

דרוש ראשון לפרשת וישלח לו

הוא סבא לפרו' את העמים והאבות שאתה ממתיק לו פירוש
 שפרדס ויחזיקך תקום קומה ה' קדמה ה' לאותו רשע קורס
 סיקרין לסרוד עני וחזין קדמה וקום כנגד סלח וכל לסחר
 וגמולו תסלם בראשו באופן סיקרין מה שחמרת מסור עמים
 אקום אבל לא תמתין לאחר סיקרין נסדרים אלא בשעה שהיא
 בא לסרוד אותה תקום כנגד חם כאן וסלח יעקב מלאכי לפניו
 כלו לקרס פניו של רשע קורס סיקרין הוא כרסותי התם קדמי
 פניו עוד נראה לי לומר עם מה שרסנו חלל שיעקב התקין עכמו
 לחזקו ולמלחמה ולתפילה באו עכמו לדרקק משה מלאכים
 לפניו כי היל' לו סלח לפניו מלאכים אמנם כאן רמז פסליחות
 המלאכים היה לרשע כונת עשנו אס הוא חכה להלחם עמו או
 נזהר בו אחיה חם מלאכי לרשע מה כונתו או יקבילנו בדורון
 דכתיב בזה ותעבור המנחה על פניו או יקרימנו במלח' וזהו
 לפניו מלשון פנים על זעם חזקו אף לערוך עמו מלחמה או
 להקדים תפלה וזהו לפניו כמו שהתפלל רוד קומה ה' קרמ' פניו
 של רשע אחר יעקב כיון שהוא בא לסרוד נפשות בני ובנותיו
 האנשים והאספים את מתפלל גם כן קדמה פניו ולא כן אם
 מלאכי לפניו פסלח מלאכים כדי שידעוהו חזו מהם יעשה או
 החרון דכתיב ביה פניו פסלח ותעבור המנחה על פניו או
 התפלה שהיא קדמה פניו ה' המלחמה שהיא גם כן פני זעם
 ועברה לראות איז מה יעשה אם הוא נזהר כעסו הרשע יהיה
 מתנהג בפניו של זעם ומלחמה וגם יהיה פניו מלשון תפלה
 שאמר רוד קדמה פניו ואם הוא חזו שהוא פסלח עמו ומבקש
 להביתו יהיה פניו הדורון שתעבור על פניו והוא רק וחרוף
 עוד רמזו חכמי ז"ל במדרש רבה לפניו לזה שבא משה לטול
 המלכות לפניו וכונתם לדרקק מה שכתבתי למע' שאמר
 מלאכי לפניו והוא ראו לו לפניו מלאכי לכך דרשו פסלח יעקב
 מלאכים לומר לו סיקרין המלכות לפניו קורס ממנו כמו שחלקו
 העולמות בהיותם ברחם אדם שעמו בחר בעה' ויעקב בחר
 בעה' באופן שעמו הוא לפניו של יעקב לפי' קח הוא המלכות
 לפניו וכן אותה לאחר כה תאחרון לאחרני לעשו רצה להורות
 לו ההכנעה שהיתה לו בדרבנו ואיכה' תן הספה ולחון לפי שהיה
 אפשר שאינו מחטיב לארץ בתוך ביתו וגם לא יקראונו בסס
 ארץ כיון שאינו עומד כנגדו ומה שאמרם השלוחים כה אמר
 עבדך יעקב הם תיקון השלוחים שמכבדו אותו בפניו לכבודו
 אותם לאחר לעשו כדברי הא' אמר לנו בדבריו עמו בו' כה
 תאמרנו לאחרני לעשו וקראו אחי מלא בפניו בהיותו עם עמו
 וכל זה הארצה להכניעו של יעקב שאמר מבקש לו גדולות וכך
 אמר עבדך יעקב סאל ידעלך על רב' הברכות סלח נתקיימו
 בו כי מעט הבאן ההנה והמקנה אשר קמתי אצל מכה הברכ'
 אלא כפי הטבע שהלכתי וגדתי עם לבן קרוביני כגר בארץ
 אחרת סלח קבלתי ממנו שום הנאה ומתנת מכם אעפ' שהיה
 אדם עשיר לא יבר קרוב המסכן אלא יסבתי עמו כגר וכסכרי
 חסדתי בעיניו ובהמשך ככ' זמן שיסבתי עמו עובר עוברתי
 ואחר עד עתה ככ' שנה לכך הרווחתי את המעט אשר היה
 לפני סור וחמור וכל זה הוא דרך טבעי ולא הוצילו לי הברכות
 כלום ולכך אתי סלח להגיד לאחרני כה שאמר חן בעיניך
 ולא תיקח מוקס ומוטר איבה על הברכות כיון סלח ונתקיימו
 בו מה שקמתי לי והאמת הוא על דרך טבע עריר' ואסלחיה
 להגיד לאחרני למכור חן בעיניך שגם בזה הארה סלח נתקיימו
 בו הברכות כיון סלח בא למכור חן בעיניך ואלו נתקיימו לי
 ברכות אבא לא הייתי צריך לכך שאררבה אותה הייתי צריך
 למכור חן בעיני כי כך בירכני אבא הי' גביר לאחרני וצריך
 העבר למכור חן בעיני הארץ אם כן זו הנראה גדולה סלח

נתקיימו הברכות כי כיון סלח רוצה למכור חן בעיניך וזהו
 אחול יהי לי סור וחמור וכו' סור זה יוסף דכתיב בכור סור
 הרר לו וחמור זה יוסף דכתיב יוסף סור חמור גרס כאן לא יוסף
 דכתיב ואתה באי כאן מרעיתי ארם אתם ויבר זה רוד דכתיב
 אתי עבדך בן אמתך וספחה זו אבגיל דכתיב הנה אחיך
 לשפחה : ונראה שהקשה לחלל מ' ואסלחיה להגיד לאחרני
 למכור חן כי אדרבא חן וכבוד ימכר יחד אלו לא היה בחן
 שום דבר ועוד הקשו סדרי מזיני שהגיד לו כאן דברים סלח
 סלח לו מהם חרון פסעבד וספחה וחמור אינם בכלל החרון
 ונראה שהוא בא להקשות סיני כיון סיני לו מחיותו מן ולא
 סלח לו רודון מהם ועוד סממה שסלח לו רודון מהם גמלים
 מניקות וכו' לא הזכירם כאן כי התלכדים ומה ענין זה : לכך
 דרשו המקרא דרך רמז פסלח למר הנה נא לי זכ' כמה צדק'
 שעתידך לכאן ממני יוסף שעתיד עמו לישל בידו כדכתיב וזית
 יוסף להבה ובית עסו לקם גם זכות יוסף שהוא חמור גרס
 בתורה שמשלח לאם שנאמר הלא כה דבר כאש והאש יסרוק
 הקם גם עתיד רוד לכאן ממני שהוא מלך מושע וכו' יחזקו עם
 יוסף ארור עבד נשיא עליהם והוא עתיד ליתן בקמה בארם
 ואסלחיה להגיד לך דברים אלו למען תרש שים בדי המענות
 וזכות כמה צדקים ומתוך כך תתפייש עמי ואמכר חן בעיניך
 ויסבוב המלאכים אל יעקב לאחר באו אל אחיך אל עסו כלומר
 אותה אחרת אל עסו אחיו שמה חזר בו מרשעו להיחלסו אחיה
 אבל הראונו לומר לך הוא אל אחיך אחר כך אל עסו מ'ס
 מקורס היה אחיך עכמו הוא כעסו כורר אותו ומבקש דעתך
 וגם ראינו רשעו בשועל שהוא הולך לקראתך ות' איש עמו
 ולהיותם מלאכים ממנו לכך אמרו באו אל אחיך ולא אמרו
 הלכנו לפי שהאלוף הוא עלינו של עולם כדכתיב וגוייתו
 כתרשים יני' תריסם שהוא עלינו לא סייך בזה הליכה
 וחזרה כי בהיותם יושבים אצל יעקב הם גם הם אצל עמו ומה
 שאמר הולך לקראתך פי' הרב כמאדם אלסוף זלה עם מ'ס
 חלל שהיה רוצה ללכת למכרים ליקח המכס למכור מקו' אחיה
 להלחם עם יעקב וקראו חלל ממנו הכתוב הולך לקראתך
 והלל בא לקראתך ועוד שהולך הוא הפך לקראתך : לכך
 דרשו הולך הוא ליקח המכס כדי לחזור חל' כך לבא לקראתך
 עוד פי' וגם הולך שומרבה סרו של עסו שגם הוא בא לקראתו
 וכן היה שנאמר ויאבק איש עמו זה סרו של עסו ואחר כך בא
 עמו : וכפי זה יתבאר מה שאמר וירא יעקב מאד ויכר לו כי
 פחד פחד ויכר לו על סר על עסו הנא לעזרו : עוד יר'
 ויכר לו כי בראותו יעקב את עצמו שהיה מתיירא אז נתן אל
 לבו ויכר לו על שנתירא כי הוא איש רמבעית אעפ' דאיה
 לא חזי מליה חזי ולא עוד לא סו הנראה שהוא חוטא שנתלכלך
 בבית לבן ולכך הוא מתיירא דכתיב פחדו בנין חטאים :
 עוד אפשר וירא יעקב מאד פן ייהרג או ייהרס ויכר לו דאנ על
 אביו איהו מת כיון שרודף עסו אחריו להרגו והוא אחר יקרב
 ימי אבל אבי ויאהרנה את יעקב אחר וזהו ויכר לו שראוב על
 אביו אולי מת : ובבררש רבה אחרת חכמים ז"ל יירא שמה
 ייהרג ויכר לו שמה ייהרג ואפשר לו' כפי כבודו זו שעל הריגת
 אחיו נתירא מאד כדי שלא תבא תקלה מתחת ידו אבל על
 עצמו פן ייהרג אחר ויכר לו דאנא בעלמא ולא כתי' מאד וכפי
 פשוטו יע' לפרש וירא יעקב מאד על הריגת עצמו פן ייהרג
 עסו וזהו מתיירא מאד כי חביב ארם וקרב מאד אבל עכמו
 אבל על מה שחשט פן ייהרג הוא לאחרים ויכר לו דאנ בעלמ'
 ולא פתיב מאד כיון שהוא נמול והוא להרגך האסס להורגו
 ומ' היכר ודאנ לו על עסו מפני הכור אביו אז התקין עצמו
 לחזקו

דרוש ראשון לפרשת וישלח

להרחיק ולמלחמה ולתפלה י. ובבדרש רבה כרסת וישב
 אחול בזעקך יצילוך קיבוץך חניא כימנס וכימנס כמי הגילו
 מיר פסו נביאיר מורי כרו שבמנתה זל לומר סאעפי סיפק התקי
 עשמו לג' דברים שאל לא הועילו הצ' דברים שהם דורון ומלחמה
 כיון שלא היה בהם חכמה וכינס מהרי החרון היה ג' חלקה
 סכאמר וריוח קטניו בין עדר ובין עדר וכן במלחמה לא היה
 עס חכמה וכינס חלל כתיב ויחץ את העם לשני מחנות ויאמר
 אם יבא עמו אל המחנה האחת והסדנו וכו' והיה המח' הנסחר
 לפליטה על כרחו שאלחם עמו ואם כן הדורון והמלחמה בלא
 היה עס קיבוץ ואסופה לא גרמו ההצלה חלל הרבר הג' שהיה
 התפלה שהיה בה כינס ואסופה היא היתה עיקר ההצלה וזש
 כינסו שנתחבר עם אבותיו בתפלתו ויאמר חללי אבי אברהם
 וכו' ואלהי אבי יצחק ה' האומר אלי שוב וכו' הרי שצירף וכינס
 זכותו עם זכות אבותיו בתפלה וגם כינסו בניו שלא חלק בשם
 התפלה חלל התפלל עמו יחד זה וזה גרם לו ההצלה כיון
 שהא ענין אחותו וכינס זש בזעקך יצילוך קיבוץך כלו נעם
 שהעלה והגינה הצעה והתפלה הוא קיבוץך שם קיבוץ
 מעשה יעקב הא' שנתחבר עם זכות אבותיו והצרכים בתפלה
 וגם קבץ כל בניו בשעת התפלה ויאמר חללי אבי אברהם וכו'
 הכונה פי שראוי לקיים ברוך ומעט יסר הבטחות אבותיו לפי
 שאמר לאברהם לך יך מאריך ואברך וכו' וכינס סיגא מביית
 אביו ומולדתו על פי דבר ה' והבטחתו אם כן ברוך הוא לקיים
 הבטחתו חלל ההבטחה שהבטיח אותו אם יקיימם רחמים
 וחבר גמור ולזה אמר ה' האומר אלי שוב וכו' והע' שמה שאמר
 לי הוא שוב לארצך ואטיבה עמך וכינס מענין שוב אל ארץ
 אבותיו הוא ענין ובטורה גרלה אף על פי שלא יקיים ה' דברו
 אשר הבטיחו לומר ואטיבה עמך איך פתחון פה להתרעם
 ולומר שברוך הוא לקיים הבטחתו כיון שחזר לביתו ולאחר
 והלא זה עשית הא' חסד רבשלמא באברהם שהוציא מארצו
 וראוי לקיים הבטחתו כיון שזכר ממולדתו חלל לעקב אמר לו
 שוב לארצך ולא עשה עמו רעה חלל הטבה גדולה להחזירו
 לארצו לכא' לקיים הבטחה זו כדיר חסד ורחמים בשם ה' וכן
 פי' מש' קטנתי מכל החסדים עמם חלל במדרש רבה ח' אבא
 בר סאגא איני כדאי רבי לוי אמר כדאי אני קטנתי מכל וכו' דר'
 אבא דרש קטנתי מכל ה' מהחסדים אשר עשית עס עבדך
 לפי שאני כדאי לקבל אפילו אחר מהם דהיינו אפילו החסד
 הראשון שהבטיחתי ש' אל ארצך וכו' וכש' מעשה חסד אחר
 להטיב עמי ורבי לוי ע' דלשם היה מוכר יעקב שהוא כדאי
 לקבל חסד מהב' ומש' קטנתי איני פי' אני קטון מהכל כל ה'
 מהחסדים חלל קטנתי ונתמעטתי מכלי כל הפסד' סכסכט
 כל החסדים יחד ועל לחשבון גרול ובכללות כולם קטנתי
 ונתמעטתי וזכרתי חס' כדאי אני חלל קטנתי מכל כלומר מכל
 כמה חסדים אשר הגרלת לעשות עמי ומכר כולם נתמעטתי
 וזכרתי כל זה מיעור מורי כד' עוריר' קטנתי מכל החסדים
 שכל ליתן טעם על כי יתחמץ לבב האדם ויאמר מי גבר העק'
 בחור שבאבות שהובטח בשם ה' הנה אבני עמך ולא היה לבו
 נכון בטוח בה' להשען באלהיו ומכיון שהטפיל עצמו כנגד עשו
 וקראו אחיו ח' פעמים ונענש על כך לרעת חול' סקדמו ח' מלכי
 מעשו ואם כן יס' להפלה מיעקב הפלא ופלא מה החרד' הזאת
 והפחד אשר פחד ומדירא אחר שהבטח לז' קטנתי ל' אם
 מעטתי עצמי כנגד עשו וקטנתי והטפילתי לשמו לקראו אחיו
 וגם להתקין לעמי דורון לא עשיתי זה מפחד לבב סכסכ' אני
 מוטבח חלל הוצרכתי לעשות כך להתמעט ולהקטין עצמי
 וקטנתי מכר כל החסדים אשר עשית עס עבדך שמקור' הייתי

אני לבדי ועכשיו ברכני ה' והייתי לגוי גדול לשני מחנות ואמר
 חסד זה יבא לי המורא ופחד לפי שההבטחה שהבטחתי אחת
 הקבה היתה בזמן שבמקלי עברתי את הירדן והיה חלל לבד
 והיו זולתי אחי ועכשיו חסד מעשו וירא אבני חיותו פן יבא
 והכניס חס' על בניו שהם לא היו באותה הבטח' בכך הבטחתם
 ואתה אחרת היטב אטיב עמך רוקח ואני מכר עצמי חס'
 ירא אותנו חלל על הנשים והבנים שלא היו עס בשעת ההבטח'
 וגם לא נכנסו בלשון ההבטחה כי אתה אחרת היטב אטיב
 עמך רוקח ולא הבטחת גם על זרעי חלל לענין הרבוי ושמתו
 את זרעך בחול הים חלל לענין הסמירה לא אחרת חלל חס'
 עמך ושמתך לכך אני ירא מעשו ומיטנתי עצמי וקטנתי
 לענין כדאי שלא יזיק לבני ובזה אני מבחר המאמר שהבחרתי
 למעלה וישב יעקב כתיב בזעקך יצילוך קיבוץך חניא כינסו
 וכינס בניו הצילו מיר עמו ואם כולם יסא רוח יקח הכל זה עשו
 ואלו פיו והחוסה כי יחל ארץ זה יעקב וישב יעקב ויש' להקדק
 מה הקסו בפסוק וישב יעקב שהטילו פסוק בזעקך יצילוך
 קיבוץך וכימי הקסו בביתו בזעקך יצילוך ולהבין כינסו
 וכינס בניו וגם להבין דרשת כוף הפסוק ואם כולם יסא רוח
 זה עשו והחוסה כי זה יעקב חלל רישה פוכיה שקורש אמר
 שבזכות התפלה והכינס ניכול ואחר כך הוא אמר והחוסה כי
 שבזכות הבטחון הוא זו ח' זו כדיר לית לב רלע ערבה
 וליתי כל מילי ריעקב יחד ויאמר בזעקך יצילוך קיבוץך והחוס'
 כי יחל ארץ שכל זה מרבר ביעקב ואחר כך ואמר ענין של
 עשו את כלם יסא רוח ולמה הפסוק בענין עשו בין הרב' קיס'
 ובראה לפי שהחל דקדקו בפסוק מאי בארץ מגורי חבתי כי
 הרי יצחק לא היה גר בארץ כי אם תושב הוא בה לזה הביאו
 פסוק בזעקך יצילוך קיבוץך עיקשה בו מש' בזעקך יצילוך
 קיבוץך שגראה שהעקה אינה מצילה כי אם הקיבוץ ואף קול'
 דרשה זעקה לארס אפילו לאחר גמר דין ועק' שחם בזעקך שגרא'
 כאומר בענין' הצעקה שגורמת נזק וזרה ואף ראוי להיות עס
 הצל' עכ' יס' כר להצל' סי' ל' קיבוץך וזה הוא קסה מאר כי גם
 שלא מאמר סיפה הצעקה לא בסכל כך יס' לטעות ולומר ח'ז
 שהעקה יס' בה נזק כרי למצא לה רשואה מכר הכינס ולומר
 בזעקך מי הצילך הוא סיבת קיבוץך וכך היה ראוי לומר זעקך
 זקיון יצילוך כי בזה היה תלמודו מרת הצדקה בקיבוץ
 ורוב עס חלל באמרו בזעקך יצילוך נראה כאמר בענין הצעק'
 מי הוא שהצילך הוא הקיבוץ והרי גם הצעקה לאו מלתא
 זוטרתיה היא לזה דרשו הפסוק על עקב אביו ולפי דעתי כונתם
 לומר סכפי האמת נענש יעקב על שנתמיד מעשו לחלל שהבטח
 מפיה הב' בסמה הבטחות קן אחת וכו' חול למרו עליו זכות
 שנתמיד סמא יגרם החטא וכו' דרשו שהיה ראוי ליענש על
 שלא בטח ברבר ה' ונתמיד והתפלל והיה מקום לטרוף אותה
 תפלה על אשר לא האמין בה' ח' לכאורה וזשה בזעקך באותה
 תפלה היה בה קטרוג על שנתמיד לאחר כמה הבטחות ולא
 היה ראוי לנכל ח' ומי הצילוך קיבוץך כדתיא כינסו וכינס
 בניו דהיינו שנתחבר ונתכנס יעקב בתפלתו בזכות אבותיו
 וזה סינסו שלא התפלל סיפולא המכר עצמו חלל מכר זכות
 אבותיו כדכתיב חללי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק וכו' וכינס
 בניו סינסו ואסף יחד בניו לתפלה וכיון שכתבתיו למלך ביאור
 הפסוק שאמר קטנתי עצמי ואזכרתי לתפלה הוא מכר בני כי
 עתה הייתי לשתי מחנות ולא הובטחתי על זרעי כי אם על
 עצמי כי כך אחרת היטב אטיב עמך רוקח הרי זו טעם ליעקב
 להיות מתמיד מעשו נאם כחן כינסו בניו אותה תפלה סכסכ'
 וקבץ לבניו בתפלה עליהם כי מכר עצמו מוטבח היה זה
 הצילוך

דרוש שני לפרשת וישלח

לו

ונתן בתלחמתה של תורה עם דרשת הר' דן אמת לאמתה ומה קשר ושייכות יש לה עם המתגבר על יצרנו וכן אם נדריש לבאר אם נדריש כל תנאים אלו כדי להיות הבה עשר בראש הדריק אם הדריק יאזן לו אמת מהבה או ירדה את יצרנו או מסר ונתן בתלחמתה של תורה מהבה יהיה לו עטרה בראשו ועל קטרנו מרת הרין מאמרה מה נסתתו אלו מאלו ויני' רש' זל אלו שיש בהם מרות הללו מהשאר • וקצת טובא דמיו קטרנו זה דהללו בדריק גמורא ואף יעלה ברעת שיהיו סקלים ונשים מקרה אל' דריק ולרשע ועל' תשובתו של הקצה מאמר גם לא שגו ביין סיון שמרבר ברשע' ה'לל אלה ביין מנו מאי גם אלה ועל' להבין מה שאל' אין פוקה אלא ביהם אין פלליה אלא דיינים מה נזכר יש לדברים אלו שהרי בסתלק קטרנו של מה בתשובתו שהיה סנסתת ממש שהם רשעים וביין מנו ולכאור' יש למר שהבית' היא שאללו ששגו ביין הם ראויים לרחק בבהיל' ויש אין פוקה אלא ביהם אין פלליה אלא דיינים כלומר ברוך משפט הם ראויים להיות מרוסס' גם בבהים וכפי דרכינו בבאר בל' :

הבשאר נראה לע' שבארבי לעמוד ללמדנו שיעקר הדריק הוא כשאנו בוטח בזכות עצמו אלא בחסד עליון ואז הבה הדריק לעשות עמו חסד ורחמים לו ל'זכותו והנה ידוע הוא מהאכילה הוא בגלות עם ים' שאלו יסבי אחר ימינו וכן וכתוב אם אשפך ידעו שלם תשפח ימינו כי בהשג' ה' ימינו להנציח משינתו והגלות הוא יושבם וזה איז מברר מנו הכתוב למען יחלצנו ידריך יושפיה ימין ונני • הכונה שהיה מתפלל להקצה האשפיה ימין מהגלות למען יחלצנו ידריך מתוך כך כי הא' בהא' תלול ועליו' הראשונים זל ב' כדנבים האלים בג' תהלים מי יתן מכין יושפת ים' בשג' ה' שבות עמו וכתוב אשר אומ' יתן מכין יושפת ים' בשג' אלהים שבות עמו וכן ודקדקו הסיומים ששניה בפסוק אח' כתוב יושפת וכתוב התם יושפת שור כתיב הכא בשג' ה' כתיב התם בשג' אלהים אומ' הכונה למר כי בהיות הישועה והגאולה באה מזה י' בלבראז כרך רחמים גדולים לגאול אומ' וזה מי יתן מכין יושפת ים' כי בבחינת יסר' יסבי ה' במה' את שבות עמו אומ' אם תשפך יושפתו של הקדוש ברוך הוא כי יושפ' ה' ימינו ושכנתו עם יושפתו של יסר' אף דין ומשפט יסבי ה' שכנתו שהיא בגלות ואגב הסכימה יהיה יש משפ' בה' וזה מי יתן מכין יושפת ים' דיינים השתי יושפות יושפת השכינה יושפת ים' כי אף בשג' אלהים שבות עמו במשפט ודין יסבי את שבתו ואף כרך לבידן רחמים ולחיים מאין שיעקר קוי הישועה תהיה מזה יושפתו של הקדוש ברוך הוא כי הושפיה לו ימינו ואגב יושפתו גם אומ' עם במ' יש נוסע וזה יהיה ביום ההוא בזמן הגאולה והתשועה העתיד יהיה ה' בבאות לעטרת שעתיד הקדוש ברוך הוא להיות עטרה בראש הדריק שעשה כיביו ורשמו ית' ועל' לא היה מפנה הישועה והגאולה מזה עצמו ומכאן דקדקו אלא אף על פי שהיה דריק עושה רשמו יתברך לא תלה בזכות עצמו אלא היה מפנה הגאולה מזה יושפתו של הקצה שסכנתו בגלות וזה עושים רשמו ועל' הם מפנים גאולתם במביל יושפתו של הקצה כי יושפ' ה' ימינו ומתוך כך הם נבאלים ולא בזכות עצמם אז הק' בה עתיד להיות עטרה בראשו כלומר כסם שהעטרה היא טפלה לארס המתעטרה בה שהוא הדיק כך הרה' כב יסל הוא עושה שיקר מהדריק ותולה הגאול' בזכותו של הדריק כי במבילו עשה ההתשועה והגאולה יסל לכל' תל' לשאר עמו פי' יסל שאם יש דריק א' שמחזיק עצמו לדריק

הצילנו מיד עצמו שהיה לו כד ומקום למורא אשר נתיירא אבל כפי האמת כיון שכתוב ויירא יעקב מאד ויזכר לו שמה יהרג היה מקום לקטר • באותה תפלה אבל כיון שכינס בתחל' את בניו ובבחינתם היה לו מקום לירא זה הצילו מיד עצמו ושמע הבה בקול תפלתו שאת כלם יסא רוח יקח אבל זה עצמו ולאפיט שכלם ברחו אחר לאחד כמחז' על פסוק וארבע מאות איס' עמו והיכן הם ברחו כלם וכו' ועכשיו דרשו סוף הפסוק והחוס' בי יחל ארץ זה יעקב לומר שאעפ' שלכאורה בענין הראשון לא היה יעקב נראה חסה בו כיון שנתירא לאחר שהבטח אבל עכשו בבואו אל ארץ כנען חסה בה שראיה לעצמו שהלך לארץ אחרת מכאן שטר חס' ויעקב הדריק בטח בשם ה' ונשען באלו ושם יעקב בארץ הקצה ממה שעשה עצמו והחוסה בו יחל ארץ זה יעקב ועכשיו מתיישב מ' מגורי אביו כי היא הדרס' שדרשו כינסו הצילו מיד עצמו דיינו שנתחבר בתפלתו עם זכו' אבותיו וזהו יושב יעקב בארץ מביבת מגורי אביו ויהיה לשון מגורי מנו שדרשו לא תגורו מפני אים לא תאגור דבריך שהוא לשון כינס וזהו מגורי אביו כינסו עם זכות אביו עוד אפשר שדרשו כינס בניו מלשון גור אריה שהקטן נקרא גור וזהו מגורי אביו מביבת גורי שהם בניו הקטנים ומבגרת אביו דהיינו שנתחבר עם זכות אביו ועם בניו כמ' וירמזו הפס' דברים בפסוק עוד אפשר לרשום מגורי מלשון יראה ומגור שעל שנתירא יעקב ויגר מאר הוכרך לזכ' לזכות אביו ובזכותו יכול מיד אחיו זה כלפי' במאמר ומ' ושמותיו את זרעך בחול הים אשר לא יספר מרוב הענין הוא כי החול אינו נכנס במספר לשתי בחינות אס' מפי' שהחול אין לו סוף ולא יבא במספר משקד אלא דבר יקר הערך • וגם מבחינה אחרת אינו נכנס במספר מחמת ריבוי ער כי חול לספור כי אין מספר ולכן אמר ושמותיו את זרעך בחול הים אשר לא יספר ולפי שיש מקום לומר אולי מה שהם דומים לחול שלא יספר הוא גם בבחינה האחרת שאינו מספר ובמנה מפי' מיעוט חשיבותו וגם זרע יעקב אינם יקרי הערך ולכן לא יספרו בחול לזאת אשר לא יספר מרוב כלומר מה שרמייתי אותם לחול הוא בבחינת הריבוי שלא קטר מרוב מהיותם רבועים ואף להם מספר אומ' לענין החשיבות אומ' שיש לחול כי יש' הם יקרי הערך וסגולה בארץ והנה רצינו בפרשה זו קעלת הבטחן שיבטח האדם בחסד עליון ולא יתלה בזכות עצמו כמו שעשה יעקב בתפלתו שתלה בזכות אבותיו אלהי אביו אברהם ואלהי אביו יצחק וכשבא להזכיר זכותו אמר ה' האומר אלי כלומר בחסד ורחמים ולא בדרך כמו שביארנו למעלה וזהו הנרצה גם במאמר שהבטח בתחלת הסדר שעתיד הקצה להיות עטרה למי שמסבם עצמו כסאריש' ואינו תולה בזכות עצמו • ולבא ער תסכנתו יש לעורר מה ענין עטרה זו שאמר עתיד הקצה להיות עטרה בראש כל דריק • ועיר נדקדק מ' לעושים רבונם ועבדים ליסופתו כי בכלל עושים רבונם הוא זה ולמה ערט מתר לומר מפי' ליסופתו ולא הזכיר ענין אחר מתורה ומצות וסמאל בהם וכן נדקדק שהלל לעושים רבונם ולמצפים ליסופתו ועור קסה מ' יסל לכל תל' לשאר עמו שהרי מאחר שפי' שהיה עטרה לעושים רבונם איז אבא תו ליסופתו ולומר יסל לכל יהיה עטרה • ועור כרך להבין היכי דרס כל רשונות אלו מקרא שאמ' לרמז משפט זה התורה את יצרנו ליושב על המשפט זה הר' דן אמת ולגבורה זה המתגבר על יצרנו ולא שר לא רליער בניהו לרורה את יצרן ולמתגבר על יצרנו ואח' מאמר ליושב על המשפט זה הר' דן אמת לאמתו ולמה הפסיק בזהו בין הרורה ובין המתגבר וכן היה ראוי לסמוך דרשת משיבי מלחמ' זה המשא

דרוש שני לפרשת וישלח

ומהו וכן אש חטא ביריו הו' רגליו הוא מרדק חותו אביו באותה מידה עכמה שחטא בה ואש בלו עליו יסוריו באברה מיוחד שבגופו הוא רץ וחומר שחורו רץ הוא מכונן לאמתו כגדר מה שחטא באבר האש ולהיותו יושב על דקדוק המסע ומכיון היסורים שלו כגדר חטאיו רורה בכך את יכרו וחוץ בתשובה והוא מתגבר ביכטה ומסא ומותן במלחמתה של תורה אמרה מרת הדן מה נסתם אלו וכו' נראה לי שמה שקטרגה מה הוא על אותם סחור בתשובה ורת את יכרם שהקבה נעשה להם עטרה ואמרה מה הרי אותם הכדקים שלא חטאו וכפסל מלא עמו עכמס כסיריים ומחזיקים עכמס לכלום אף הקבה נעסד להם עטרה ואלו הרעשים שחטאו וסגן ביק וחומר כך רדו את יכרם וחור בתשובה יהיה יפה כחם יתור רכתי יהיה ה' כבאות לעטרת כבילורו משפט רהייט הרודה יכרם מיהיה לו הקבה עטרה לכך הסיב הבה ואמר גם אלה בני אדם שחור בתשוב' ורת את יכרם הם מקולים לעושים רצון הבה והם מטימי עכמס כסירים ומפוסים יתור מהכדקים שמחזיקים עכמס לכלו לפי שמה שעשו הוא נחשב להם כסגנות ובין שגו ובספר תענו כיון שחורו בתשובה ורת את יכרם ודומת הס' נעשות להם כסגנות וכל מה שעשו נחשב להם כאלו מתוך יין וסכר תענו וסגו והטע' סוף שדדן והמשפט שהיה ראוי לעשות בהם בניהם על חיה שחטאו הנה הם קבלו עליהם המשפט לעשותו בענה רהייט מל לעלה ליוסב על המשפט זה הדן רץ אמת לאמתו שדקדק אדם זה במשפט יסר לאסור לתקן כל אשר עוות וחטא ופקד זה גיהנם העונם שהיה ראוי לעכס פס קבלו ברוץ ומשפט כאן וזה פליליה חן פליליה לא רייסם סוף רץ אמת לאמתו לקבל עכסו ולתקן כל אשר חטא וכיון ספך הוא נחשבים לכדקים גמורים סבורי כיון שהיו בירם עבירות ואנס תולים בזכות עכמס ומכפס היסועה מדר ישועתו של הקבה והקבה הוא נעשה עטרה בראסס ירכימ למה שהקדמנו שפיקר גדול הוא הבטחון אשר יבטח בסס ה' וישען בהסדיו סגאלר והבטח' בהסר יסוכבכו' בלליו :

דרוש שני לפרשת וישלח למילה

במדרש רברים רכב כי יקרא קן ציפור לפניך חלכה תינוק שנולד מחול מהו שיהא מותר למול אותו כך שנו חכמי תינוק שנולד מחול צריך להטיף מסנו רם ברית מפני בריתו של אברהם אבינו וסנין אתח לסר מן חתורה שנאמר חסול יסול יליר ביתך ובקנת בכפך אל תחי קורא בו אלא ב' מילור מילר ופריעת רבי לוי אמר חסול יסול מכאן לס'הל שיחיה מחול רכתיב חסול יסול אר יורן בן פוי מח כתי' בצפורת אשת משה או אמרה חתן רמים לסולות לסילר' הין כתיב כאן אלא לסולות שתי מילות מכאן לסילה מכאן לפריעת ולסח חתינוק ניסול לח'יים שנתן חכה רחמים עליו להמתיק לו עד שיחיה בו כחו וכסס שרמיו של הקכח על הארס כך רהימו על הבחטה מנין שנאס מיוס השמיני וחלאה ירצח לקרבן וכו' לא עוד אלא שגמר הקכח אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אוכסס שנתמלא רחמים על הבחטה כך נתמלא רחמים על העוף מנין שנ' כי יקרא קן ציפור לפניך וכו' :

וכי ראוי הוא להיות נבג מדר מעשיו וכדקדקו אמת' מדר חסידותו אמת רוצה לתלו' בזכות עכמו לא מכפה גאלתו בסביל ישועתו של הבה סמא יהיה לו הבה עטרה בראסו של כדק זה ויתלה הגאלה סהית' בזכותו של אותו כדק כיון שהוא תלה בישועתו של הבה ולא בזכו עכמו תל' למאר עמו למי שמטי' עכמו כסירי' סאסס חססיב עכמו לכלום ויהיו פיו ולבו סוף לומ' סבאל' ואמרו' חייג מכפה הגאלה מדר עכמו לא מתוך ישועתו של הבה יטויב ה' הטובה עלימ וגם בקרב לבו כן יחסב באמת סאינו רדיו להיות מסע מדר מעסיו לא מסע בה' וכיון שהוא מסיס עכמו כסיריים ומכסב לאח אעפי סקא כדק עוסה רכמו ית' אף יהיה לו הבה עטרה בראסו ויתלה הגאלה בזכותו אבל לכד' סרוח אחרת בקרבן לחסוב סוף האמת הוא ראוי לה' מסע במעס' כדקדקו ומתוך חסידותו הוא מכפה הגאל' מתוך ישועתו של הבה אמת בכלל הכדקים סיה' עטרה הבה בראסס ואימ' תולה הגאלה בזכותם כלל ולרומ משפט זה הרודה את יכרו וכו' כל רהי ררים קרא הבה עתיד להיות עטרה לעוסי' כבינו ומכפס תפאלריו וישועתו וגם יהיה הבה עטרה לארס סדרה את יכרו ובסגו וחור בתשובה כי פאר אלה לגדר פיוס ליוסב על המשפט זה הדן רץ אמת לאמתו אעסר לפרסו על הקבה שהו רץ רץ אמת לאמתו חיה הארס רדה את יכרו והכמינו למסב על המסע' בסביל הבה מהו יושב על כסא רץ ומספט אמת לתת לארס כרדכיו ומלליו ומפחר זה חיה את רוחו אשר בקרבן שהוא יכר' וחור בתשובה ולא עוד טסב מדרכיו הרעי' ולא נטה אחר חמו הזונה לא לגבורה סנתגבר ביכטה על יכרו הרע ועסס מכוות ומעסס טובים וכך פירס' וכאלר הכתו' מה היא הגבורה סנתגב' על יכר ואמר מטיב מלחמ' סער' כלו אות' מלחמ' של יכר' שהיה ער עכסיו בית הסיבה למלחמ' מכוה רהייט המס' ונחתן במלחמת' של תור' באופן שהסיב רגלו מן העצור והלך להלחם במלחמת' של תורה סערה בבתי כנסיו' ובתי מדרס' והסת' מת' שהכסי' הכתו' בן רורה את יכרו ובין המתגבר על יכר לפי שנתן טסס להיותו רודה יכרו איך כססו וירדה אמת ליוסב על המשפ' בסביל פחר הבה סה' יושב על משפט הדן רץ רץ אמת לאמתו כתי' ח' וחור בונתגבר אחס על יכר' ביכטה ומה עסס מטיב מלחמ' סערה כמו סביאלרתי סהסיב אותה מלחמה של יכר' למלחמ' מכוה ליסא וליתן במלחמתה של תורה סערה וכסי ררס ימתק לחיבי דקדוק בפסוק סא ולרומ מס' על המשפט על המשפט ולגבורה מטיב מלחמ' סער' ואח סדר למקרא זה סבככת חלוקתו' יס ואף העטף כנון ולרומ משפט וכו' ולגבורה וכו' ויק' כסס בלא ואף סהר כתיב ליוסב על המשפ' וכתי' מטיב מלחמה וכך היה ראוי לומר ולרומ משפט וליוסב על המשפט ולגבורה ולמטיב מלחמה סערה : אכנס הכוונה היא סמס ליוסב על המשפט אינה חלוקה אחרת לא פי' מ' לרומ משפט סרידהו בסביל סה' הנה הוא יושב על כסא רץ ומסס' וכיון סריר' את יכרו עלה במעל' וכתגב ביכטה על יכר' ומה היא יג' כור' סנתגבר פירס ואמר מטיב מלחמ' סהסיב אות' מלחמ' בהיותו כוסס ומתן במלחמתה של תורה בבתי כנסיות ומדרסות ואף מטיב מלחמה אינה חלוקה אחרת לא פי' סל ולגבורה ולכך לא כתיב ולמטיב מלחמה והא' דקדוק ככך עוד אפסר לי לפרס עליו זה הדקד' שמה סאלר הדן רץ אמת לאמתו שהוא מדרב' ג' בארס ואמר סאלרס זה חיה את יכר וחור בתשובה פלימ' ופי' סכר הוא אופן הרדי' ספספס ורדה את יכרו וחור הזול' בקרבן ואמר ליוסב על המשפט זה הדן רץ אמת לאמתו כלומר ריהא להיותו ארס זה יושב על המשפט ורץ רץ אמת לאמתו כנון אס חטא בעיניו הוא מתקן בהס אסר עיונו ומסתכל בעיניו בדת

דרוש שני לפרשת וישלח

לח

במה

מצלות טובות ותועלות גדולות מביעו מאמצעות המילה כמו שכתב הרב זלזה בפער חי' וזה הנדף רבתי שהמילה ים בה הרחקת הנדף והקרבת התועלת לפי שהערה היא מושג ונמצא בבשר האר' ונקרא חרש' כרסתי' כי לא נכלל לתת לאחיותי' לאיש אשר לו ערלה כי חרפה היא לו כי אחיו עור הוא מתר בארס מרבה התאוה והזמה ואחריו ומפוך כל התאוות ובהמולו בשר ערלתו ויציל לתקן את מזר המקום שאותו חבר נקרא ראש הגויה והתיקון העשה בראש ושורש הנדף מתקן כל שאר הכחות הגופניות כי מן הבאר הוא יסקן כולם וגם מועיל תיקון מזר הזמן שניתנה מזהו זו לאברהם אבינו קודם שולר יצחק כדי שיצא יצחק מטיפה יקדשה ויהיה תיקון זה מופרס ומוטבע בזרעו וכל הבאים אחריהם מוטבעים בחק שלימותו זאת ועוד אחרת שבחחיל' היא חתום וזאת ברית קודם לכל הנקרא בשם ים' להור' שהיה עבר חתום באות אחת ועליו לקיים מצות רבו לפי שבצמן המילה אנו מוצאים מכל אחיה ולשון ואנחנו עמו ועברנו חתומים בחותמו ומה גם שהמילה היא יסור מוסר לקיים התורה והמכונות ובזכות המילה נתקדשו ים' חבו לקבל את התורה כמו שבארתי אבי' וירא מאמר זל' שדרשו את לא בריתי שהיה המילה חוקות שמי' וארץ לא שמתו וסד דקדקתי רבנא לאי הוי קרא מדרש בתורה נחמא שאלמלא תורה לא נבראו עמים וארץ כמו שנאמר בראשית ברא אלהים את העם' וכו' ואין ראשית אלא תורה שנאמר ה' קני ראשית דרכו אבל לדרשה זו קשה איך הו' או' את לא בריתי שהיה המילה חוקות שמים לא שמתו והלא אפי' שלא יהיה ברית המילה מן חוקות שמים וארץ נבראו בזכות התורה : אמנם הכוונה לחול שאלת ומכאן הו' שהעולם נברא בזכות התורה אבל קיו' התורה' הוא תלוי במילה ואם אין מילה אין תורה ואם אין תורה אין העולם מתקיים נמצא שיקום העולם תלוי במילה כיון שהמילה גורמת קיום התורה ואם כן יפה אמר את לא בריתי שהיה המילה לא היה אפשר לקיים התורה וכיון שלא היה קיום לתורה חוקות שמים וארץ לא שמתו וכן ביארתי גם שמה העולם נכנסו אברהם על המילה קודם נתינת התורה לפי שהמילה היא יסור והכנה לקבלת התורה וזו היתה כוננת בני יעקב כשאמרו לחמור ושם בו את תהיו כמוה להמול לכם כל זכר ולבא ער תכונת העסקים הללו ים' לדרקך תחלה אומרו ובני יעקב באו מן המורה כשומעם ויתעצבו ויחר להם מאד כי בכלל חרן הוא העצבון ותרתו למח לי ועק' אומרו כי לבלה עשה ב'ס' ואחר כך או' וכן לא יעשה שנראה שפעם רבד ש'ינו ראויו אבל נכלה לא חקרי זאת ועוד שאחר מהם מיותר לגמרי ועוד נדרקך מאי לאמר דקאמר מדבר חמור אתם לאמר שאין נודק כאן לאמר לאחרי ועק' בתשוב' שם קודם שיענו בני יעקב רבד חמור אבי שהיה לו להמתין לשמוע מה בפיהם ואח' ירבר גם הוא דבריו ועק' איך רבד בני יעקב הקדושים בפני אביהם וחזל גימ' את לבן הרשע על שדיב' בפני אביו רסתי' וישן לבן ובתול' וכן נבאר מה היא המילה שפמ' ועק' כפל וירברו בשכב אמרו ויענו בני יעקב' ועק' ואמר טמא את דינה אחותי' שראוי לו' על אשר טמא וכו' ועק' מש' לא מכלל לתת את אחותי' לאיש אשר לו ערלה ולא אמרו לאיש ערל' ועוד נדרקך מה כי חרפה היא למ' שהוא מיותר כיון שאל' לא סכל לתת לאחיותי' לאיש אשר לו ערלה ועוד נדרקך לזכר מה הדבר הזה אשר עשו בני יעקב לעצב על התנאי שהתנו ויח' שפתיהם חללו ואין זה ראוי לאנשים סלאים כמוהם לחלל היחל מפייהם ולחלל גם ומה גם שקראו הכתוב חרמה ותחבולה וזה אינו

אלא חכמה ומיטות האמנות : ועוד כפל את תהיו כמוה להמול לכם כל זכר ומספיק לומר את תהיו כמוה אוי'אמר את תמולל כל זכר ועק' אומרו וירברו אל אב' עירם לאמר מאי לאמר וכן מ' האנשים האלה שלימים הם אתנו מהו שלימות הזה הן אחת מכל המפרשים זל' האריכו למעשים בבאר פרשה זו וכולם רכזו דרך הרב בפל' העקידה שהיא דרך יסור יבאר גם איך אבחר דרכם ואכתוב בבאר ויקודם אענה איך חלקי במה שחידשתי כפי ער' ונראה כי בני יעקב כששמעו הדיב' הרע הזה פעשה שם לדינה אחותם שסכב אותה כדרכה ועב'אל' כדרכה לא התאפקו עד עת ערב לבא מן המורה כמנהג' בכל יום אלא באו מן המורה בעת ששמעו המעשה לא טובה מיד כששמעו באו ויתעצבו ויחר להם מאד ונראה לי לבאר הכפל עם דקדוק אחר רקמה שכן היה ראוי להיות סדר הכתוב ששמעו ויתעצבו ויחר להם ויבאו מן המורה שהיו בודאי העצבון שכתעצבו היה בעת השמיעה ואין הוא אומר באו מן המורה כששמעו ויתעצבו רמז שאלו באו מן המורה נתעצבו הן אחת שאלו מזה א' מהכתובים שאין להם הכרע את הכוונה לו' באו מן המורה בשמע' או' את הכוונה לו' כששמעו ויתעצבו וכפי זה מתייחס שבשעה ששמעו נתעצבו אבל מ' שייך קשה למח הקדים תחילה לכתוב שבאו מן המורה ואח' כתב ויתעצבו כששמעו שהו' מקרא מסורס זאת ועוד קשה שאין לחול שפסוק זה אין לו הכרע אלא ר' בני יעקב באו מן המורה כששמעו ואין אינו נמצא רסתי' ויתעצבו ויחר להם שאין אדם ששמעו ולא נתעצבו עד לאחר שבאו מן המורה אז מוכרח הוא שהכוונה לו' כששמעו ויתעצבו ויח' להם מאד אמנם כל מה שהיה בזה ששמעו השמיעה הזאת ולא האמינו ויפ' לבס' ובאו מיד לראות אחיות הרבדים וכעצבא לעיר מצאו את חמור אבי שם שהיה עומד בבית יעקב לרבר אתו כמו שביאר חמור אבי שם אלא יעקב לרבר אתו ובני יעקב באו מן המורה כששמעו ונאמרו את חמור עומד בבית' ראו שהדיב' היא אחיותי' ויתעצבו על הפועל ההוא המנוגד ויחר להם מאד על שראו שעוררין ויח' בטמאות ואין את לבבו חמור אבי שם לבא לרבר עם יעקב לקחתה לבנו לאשה וז' כי נכל' עשה ב'ס' הוא טעם א העצבון שכתב על הכוונה אשר עשה שם לשכב את בת יעקב ושלא בה יר באלו היתה בת אחר הדיקים ואמר וכן לא יעשה אחר הפועל המנוגד לחמור לטור' הראשון לתבוע אותה ולטור' ואיבית כי היה ראוי לו להיות כוונה קלון ולהיות ב'ס' וכלם על המעשה פעשה והוא עריץ מחזיק ברשעותו עבא לקחתה לו לאשה וירבר חמור אתם לאמר פי' שמתחלה לא בא חמור אלא ליעקב לרבר אתו וכיון שראה חמו' לבבו כי בערה גם חמתו ואמר בחרון אף עה המעשה הזה לאחר פעשה ככלה בחאת להפיץ פניו לחמור ולרבר בה אחזר לרבר אתם לאמר בבביל אחרי שיהם שאלת בחרון אף זעם ועברה השתחל לפייסם ולרמותם שאל' בני חסדקה נצטו בביתם שלא היה ענין זה דרך זנות כדי שיחר' אכסם שראי' את עבדק' עכסו שמתקמה לו לאשה כי חסדקה נצטו בה וכל מה שפע' הוא כאמתו והתחתית אותם במתיחס תתנו לנו וכו' כמו שכתב וחזל שחלקו להם כבוד שהם יבחרו ויקדשו לתת בגותיהם לאמר יחפזו אבל במתיחס אינן כבחרתנו כי הרשות נתונה לכם ונתקנו מהם למס' כטוב' בעיניכם והנה שם בן חמור לא כתקדשה דעתו ברברי אביו כן' שלא נדר להם מזה ומתן' אשר ככל' בלבן במה אחרתה להם על העבר ועל העתיד שיחפזו לתת אותה לי לאשה את לא פי' כדריש ומדות נוספת יענה את הכל ולזה אמר להם שם אחרא חן בעיניכם

דרוש שני לפרשת וישלח

הללו יעשה הנני בא לכתומה טראייתו כיון במדרס' ראשונה
ואחרונים בפרשה זו בני יעקב באו מן הסדרה כמעט ויתעבבו
הכונה שיתעבבו כי נבלה היא מקראת בערב סהיה בתי יעקב
חמקם לפאר המון העם כן לא יעשה לקל סבילים אבל ככל לא
איקרי עוד שיתעבבו על דבר הגבלה והוא דבר שאיכסולו
לשם לו כמרתו לפי שכן לא יעשה כד' ההוא שאילו היה מתון
חו כפסות היו יכולים הם לשמו לו כאשר עשה אבל ענין המעשה
שעבב עם בתי יעקב דבר זה כן לא יעשה להקם ממנו במרה
עצמה עוד שיתעבבו על שעבב עמה כדרכה ויחד להם על
שעינה אותה שלא כדרכה ויעם במרמה וידברו פי' המרמה
היתה כאשר דברו ולא שתקו שהם מעבב סכנה הפיג חמתם
בדבר אשר דברו בפיהם כי המתקוטט ומכוח את חבריו הוא
סי' ביאור ליד' שלום ותסתלק השנאה מביניהם כדכתיב ולא
דבר אכסולם עם אמתן למרע ועד טוב ואחל' הדג אותו וכן
כתיב ביוסף ולא יכלו דברו לשלום שהיתה השנאה כבוס' בלב
אבל כשתכרזה הבה עם יע' במעשה העגל כתיב ויחם ה' על
הרעה כי מתוך הדיבור הפיג חמתו ויחם ה' על הרעה במה
שריבר לעשות לעצמו הפיג חמתו וכן הם חסכו במסתלקה
השנאה מבני יעקב כיון שידברו כי התכחש מביאה ליד' שלום
וענין המרמה פי' הרע' זלזה שהם אחר לא נוכל לתת אחותינו
לאדם אשר לו ערלה ודברים אלו יס' להם שני פנים והם חסכו
בשטן של דברים שבהיותם ערלים לא יתנו לו אחותם אבל
בהחולו בער ערלתו אזי יתקנה לו והם כיוון לדבר אחר ורמז
אחרת היתה עמם באומרים לאדם אשר לו ערלה ולא אחר
לאדם ערל שכוונתם לומר לא נוכל לתת את אחותינו כלל בשום
דבר ואיך ואפילו שיחולו בער ערלתו הוא במע' לנו לתתה לו
בשם פי' הוא איש אשר לו ערלה בקיין אפי' לאחר שיהיה מהול
בדתה הסדר הנאה מן הערלים מותר בערלי ישראל והעוד מן
החולים מות' במולי אחות העולם שחן הערלה קרובה לא לשם
ע"א אפי' לאחר שהם נמולים קרובים ערלים אבל יע' הם קרובי
מולים אפי' בזמן שהם ערלים ערין ולכך המד' מן הערלי' מותר
בערלי יע' לפי שהם קרובי מולים ועם זה ביאר החכם העולם
כמה' שמו' לאינאית נ"ר בספר כלי חמדה חסד ופיקדתי על
כל מל בערלה שכיכר יתכן להיו מול בערלה והם דברי הפכ"י
והמפרשים פי' הכונה על יע' שביקרו מולי' ערלי' דמי תיה' פקדתי
בערלה בבני אדם ערלי' והוא פירש שביקרו לומר ופקדתי על יע'
שביקרו מולים בהיותם ערין בערלה לפי שלא בקראו ערלים
לא האלמו' מה' ואכ' זה שאמרנו בפי' יעק' בסוג' להחליט ולומר לא
מוכל לגמור לתת את אחותנו לא אדם לו הערלי' בעצ' ואין לו תקיב'
במל' דב' זה חרפ' היא לנו אך בוא' באות' ללם להיו כמות' ממש
בענין הדת שתקדש וחקבלו עליה עול' מב' ואחל' להחול ללם
כל זכר ערלי' הגוף ואז יהי לשם אח' ונתנו את' במות' וכו' וסכס
חמו' לא דקדקו בדבריה' וחסכו שלא היו שו' ללם ענין המילה
בלב ועל כן יתקל' ובראו בני יעק' שלא קבלו עליה' המכו' כמו
שהתנו אז קדש ויחשבו' ליקח קדמה מהם ושמעתי כסם הרב
במה' קדש' לל בענין מה' שאמרנו שביקרו לחמו' לאכס' עיר' אך בוא'
ואתנו ללם האכס' והחול' ללם כל זכר כאם הם נמולי' שכוונת' ללם
ללם שאין זה עפלות ללם להחול' ללם כל זכר לפי שאין התכלית
במסל' מעל' החול' לא שרמז' להיו לעם' ואח' שלא נה' מקד' ערלים
ומקדש' האלמ' ואילו היה אדם' שהיו כולם ערלי' היו עשוי' אבל
חלוק' זו היא כמל' לחזור ולהיות ערלים אחת' שכוונת' נמולו' לכך
אם דרכ' לחול' עצמינו כד' להיו' עם אחר שלא יהי' עום הפרס
ביוסכאסר' הם נמולים כי אי אפשר להיות' לשם אחר באופן
אחר אלא' להחול' ללם כל זכר כזן שכבר הם נמולים כדכתיב
ואנו

בעיניכם ואמר תאמרו אלי אכן כלום לא תחטבו מידע בעיני
אם תאמרו ממני שום דבר על ממון כי לכן ואמר יחשב לי
ואמרה חן בעיניכם אם תאמרו ממני וכל אשר תאמרו אלי אכן
והיה לי לספון ושמחת לבד' ומה' שפסל ואמר כל אשר
תאמרו אלי אכן וחדר לומר הרבו עלי' מזה' מזה' ומתן הכונה
מה שתקדש אתם ואמר תאמרו אלי אכן ללם בסביל שתהיו
חפזים ביוכל' תעשרעו על הרב' ואמר כך אחר הרבו עלי'
מזה' ומתן לתת אל הגערה ואחכק כאשר תאמרו אלי כל מר
אם כונן תשיתו עלי' לתת אל הגערה הרבו עלי' ואני פורע
וישם בני יעקב את סכס ואח' חמו' אביו בריב' ח' דבר השוה
לתשובת' שניהם במרמה וידברו כל' בא' ליתן טעם' אך רבנו
הבנים הקדושים בפני אביהם ואמר שלחיות רבניה' אן במרמ'
לכך וידברו הם ולא אביהם כי יעקב הוא אמיני' כדכתיב תתן
אמת לי יעקב ומרמה לא ידבר לכך וידברו הם בפני אביהם ופי'
המרמה מה היא להיות עמה ערלה בפיהם ונתרעמו היה על
מה שטמא את ריבה כלומר שהיה ערל וטמא אותה במעשה
אשר עבב אותה ולא נתרעמו על טאכס' ויטקב אותה ופסחה
כונה כ' יע' הם אחר כך הכונה יעשה את אחותה' אלא
וידברו אשר טמא את ריבה אחותם דממשע שלא הקפידו אלא
על שהיה ערל טמא אבל אם היה מהול כמות' לא היו מקפידו'
על שלקחה דרך זכות ומתוך דבריהם אלו ערלו במרמ' הבינו
פי' דבריהם שאמרו לא נוכל לתת לאחותינו לאדם אשר לו ערלה
שכונה לומר בעור שהם ערלים ער שיחולו ולא ידור לתכלית
דבריהם שכוונתם לומר לאדם שאינו בתורה ובמדות ואפילו
שהיה נמול כמו שמביא הרב בעל העקידה וכתו' שאכתוב
בפי' ומע' כי חרפה היא למ' השונה לתת טעם' לשלם ולחומר
אך הם מדברים בפני אביהם שלא רצו לגלות להם שלהיות
דבריהם דבר מרמה לכך לא דבר יעקב האמיני' אלא נתנו
ללם טעם אחר ואמר ערבר זה הוא מוגע אליהם ונתר' מפני
שמרפה זוהי א' ללם טאכ' תפסא לערל יהיו תולים את' במה
הרעשים בג' שרוב הבנים חמים לאחי האם ואכ' חרפה היא
לנו ויחד מלחבנו' שהכל יהיו תולים בג' ולכך דברנו בפני
אבינו שאם יהיו כמות' הרי יפה ואם לאו ולקחנו את' בתנו
והלכנו וכפי זה אפשר גם כן לומר שזה שאמר וידברו אשר
טמא את ריבה אחותם כלומר הטעם שדבריהם בפני אביהם
הוא כי טמא את ריבה אחותם ואח' יבאו ממנה' בג' רעשים
יהיו תולים בהם שהם אחי האם כי רוב הבנים חמים לאחי
האם ולכך וידברו הם בפני אביה' ויטבו דבריהם בפני חמו'
ובשני טעם כן חמו' שלקחו הדברים כשפטון ולא דקדקו
הדרך הטוב וידברו א' אכס' שירם לאח' כל' הקדמה להם הקדמה
א' מה שהיו יכולי' לאחר ולהעבי' להם וכי מפני שתתד' עם יעק'
ובכונ' נהיה אח' חס' כל בני העיר נמולי' וכמאמר' אל' שהיו
שכס נכס' ומבני' גור לזה הקדמה ואמר האכס' האה' פלמים
הם איתנו כל' הלא ידעת' שלא קתרנו אכס' א' להתחתן' אלא
בהחול' את' בער ערליתו ומל' לא באנו לומר איכ' מולו עבדיהם
בשכילם כי האכס' האה' פלמי' הם ומרוב' להתחתן' בג' בהיות
איתנו שמינו חמו' וס' וכל' זרענו נמולי' לא יחוסו על שאר אכס'
היו שכן אחרת' אם יהיו כמות' להחול' ללם כל זכר ומה' שאמר
ללם ה' כמות' לנו ולמולדתנו אבל מרמז' להאחזק' כי תייסבו
העיר וסדק' מבנותיה' ללם' וסינו את' דבריהם כדי לפתות את
בני העיר לומר להם שירם על העליונה ליקח מביתם כטוב
בעיניהם וליתן להם בנותיהם אל אשר יטוב להם עוד ואמר
לומר וידברו אל אכס' שירם היושבים עם לאחר הדברים. הלא
לשאר אכס' שלא היו עם באותה עשה זה כל' ער' בבני' וכתוב

דרוש שני לפרשת וישלח

לט

לא צה המילה כתרקה אלא ודאי אנו מוכרחים לומר שמה שכתב
הב' לאברהם הוא המילה כתרקה בלא שום פריע' ומה שכתב
אחר כך לזרע אברהם שיעשו גם כן פריעה הסוגה הית' לתת
זכר לבית אברהם כי ענין חתיבת הפעולה לא היתה לזכר
בריתו של אברהם אלא לקיים דבר ה' ומלת אברהם תשיח
שמימול לקיים דבר ה' ולא לזכור שום ברית ולכן מל' ולא פריע'
אבל הדורות הבאים אחריו בריסם למול ערלתם משם דבר
האשר טה אונתם וגם בריסם לפתע המילה לעשות רחם וזכר
לבית אברהם שמימול בן ק' שנה בן יעשו כל זרעו רחם וזכר
לכריתו של אברהם זולת חתיבת הפעולה שצוים אותה במצו'
הבורא ית' ואם כן הרי מצונו כאן שחטטה התורה לביתו של
אברהם בטה פקודה לחרות הבאים אחריו שמימול מיל' ופריע'
גם מי שמלר מהול מכל וכל כריך להטוף ממנו דם ברית מן
התורה משם בריתו של אברהם שאף על פי שכתב בתקנתו
מצוות הבורא ית' מל' כריך גם כן לעשות זכר ורמז לביתו של
אברהם שיבא מהם דם רחם לאברה' ולפי שברא ז' כרי להטוף
דם ברית בשבת ואף על פי שה' מצונו ז' וכל הפסוקי ז' פסוקי
דאיס דחיה שבת הם פסוקי כרי לוי שחולק כמו שכתב בסד'
ז'ס רבי לוי אומר המול ימול וכו' כלומר לכולן שאלו כריך לעשות
רחם לביתו של אברהם מהתורה ומאידך כתיב המול ימול לא
אתא למילה ופריעה אלא למולה שברך שיהיה מהול ודייקא
דרשה מרביית המול ימול ולאונתה דרשה דמילה ופריעה הוה
מספיק שיאמר מול מול או ימול ימול ומתקשר המול נראה
שהוא כיוון שכוה הקדוש ברוך הוא לארס המול עצמו תמלה
ואחר שמימול לעצמו ימול את אחיו וא' יורח מהכתיב כיפורה
וכו' בא ר' יוחנן להתחיק הסברא הראשונה ואמר אשפי' שגדרוש
פסוק המול ימול למולה שברך להיות מהול מל' אף לך לרשות
דרשה מילה ופריעה שגם הקב"ה לתת זכר לביתו של אברה'
זולת מצות המילה אשר טה הו' לוי שפיקח לה ממל' רבותי כיפורה
חתן דמיס למולות למילה אף כתיב אלא למולות ב'א למיל' וא'
לפריעה וחזרנו להכרח ראשון שברך לתת זכר מן התורה
לביתו של אברהם ומי שגמר מאל כריך מן התורה להטוף
דם ברית משני בריתו של אברהם ודחה את השבת ולמה
התימק ממול לח' עכשיו הוקמה לזכרון דמילה שמהה השבת
בכחא מקרא דקאמר ובוים הח' ימול בשר ערלתו ודרשין וכו'
ואשילו בשבת והתם לא קאמר אלא ימול בשר ערלתו דמשמע
רוקא למול הערלה רומה השבת אבל הטפת דם ברית איס
דחיה השבת משום שאפשר לעשותו מרוב שבת לא ולמה
התימק ממול לח' בכל יום שיהיה בין בחול ובין בשבת ולא חילק
בין שמים הח' הוא בחול לזמן שבה בשבת שאז יהיו מקרימין
יום או יומים ולא ידחה השבת אלא מפני שרחמינו של הקב"ה על
התימק להמתין עד שיהיה בו כמו כי מהרה היה ראוי למול
אותו סמוך ללידתו אלא מפני הטעם הזה המתין לו עד ח' ובוים
הח' ויום יכולים לרחות ולחזר וגם לא להקדים וכן בהטפדס
ברית איס יכולים לרחות ולחזר ולא להקרימו ועדין קסה
שאין הדבר דומה לראיה ראשית התם בחיתוך הערלה שהא
כער בחל לתיקון לכך המתין הב' עד שיהיה כח לתיקון ואין
יכולים להקדים המילה אבל הטפת דם ברית שהוא דבר חל
שאין בו כ' כער יס להקרימו בוים הח' ולא ידחה השבת לזה
אמר וכסם שרחמינו של הב' על האר' כך רחמינו על העוף שאין
בו כל כך כער לתיקון האם על הבנים ואם כן גם בהטפת דם
שהוא כער מועט רחם הב' שלא להטוף עד ח' ימי' ודחה את
השבת יס לתת טעם לשבח למה רומה המילה את השבת
בניתן משפת ימי בראשית ובוים הח' שבת ויפסם וכל' עד לוי

אנו לעשות מצותם כאשר הם ימולו וזה נכתבאר מכאן
שהמילה היא יסוד ועיקר לקבלת התורה כמו שאמרנו אס תהיו
כמונו בקיום התורה והמצות באמצעות המול לכם כל זכר
וכיון שהמילה היא יסוד לכל התורה לכך היא חמה את השבת
לפי שהשבת היא חמה ח' המילה היא כוללת כל המצוות וברולה
מילה ודחה את השבת ובה כבא לביאור המאמר בכר' ויס
לדקדק בנו שמתוך לשון השאלה שאלו תימק שגמר מהל' מהו
שיהא מתוך להטוף ממנו דם ברית נראה שהשאלה היא אס
מותר למול אותו ביום השבת ואם כן מה תירבו כך שני חכמים
כריך להטוף ממנו דם ברית שערך הספק במקומו שומר
דילמא כריך להטוף בחול אבל בשבת איס ירע אס הוא מותר
ועוד בדקדק מש' משני בריתו של אברהם כי הוא לא ש' מלוא
טעם כריך להטוף דם ברית כרי להסיב שהטעם הוא מפני
בריתו של אברהם ועוד לדיקדק מש' מנין אתה למר מן התורה
מל' מן התורה דקאמר שפך הילל מנין אתה למר שנאמר וכו'
ועוד מדיכ' למר מהתורה שהגולר מהול כריך להטוף ממנו
דם ברית ועל' מש' אל תהי קורא בו אלא ב' מילות דמכסי' לומר
כך שנאמר המול ימול ב' מילות מילה ופריעה ועל' בדרשה ר'
לוי שאין כאן מקומה ראשון קיימין במי שגולר תהול חס מותר
למול אותו בשבת ומה גם עכשיו כפי פסוק המול ימול לרדנ'ס
ממנו שברך המולה להיות מהול ועוד יס לדיקדק בדברי ר' לוי
שאמר שהוכיח בתחלת דבריו המול ימול ואמר מכאן למולה
שיהיה מהול מה כריך לחזור ולומר רכתיב המול ימול וע' במל'
קמיפלגי דמר קדריס קרא למילה ופריעה ויגר קדריס קרא
למולה שיהיה מהול ועל' להבין דברי רבי יוחנן למל' אתא חס
לחלק עם רבי לוי אז אמר ר' יוחנן ועל' מה שג' אהב ולמה
התימק ממול לח' רמזמשע שעכשיו נכתבה לו שאלה זו ואין
במשכה זו השאלה מן האומר קורס ועל' כל האריכות שהאריך
אמר כסם שרחמינו על הארס כך על הבהמה כי מה כריך לכל
זה ונראה לער שאלו טאלתא על התנוק שגולר מהול
מה שיהא מותר למול אותו בשבת והשיב כך שני חכמי שברך
להטוף ממנו דם ברית משני בריתו של אברהם וכיון שכתב
הוא מתייבב בכך תהי ליה כמילה עצמה שרומה את השבת
ומנין אתה למר מן התורה כלומר מנא לן דחייב זה שברך
להטוף דם ברית הוא מן התורה כרי לומר שמתוך כך רומה
השבת דילמא חייב זה הוא מדרבנן וכיון שכן אינה רומה
השבת שהיא מן התורה כמו כיצ' שאי' מעכבין המיל' שברך
בחול לחתם ואיס רומח את השבת לזה הביא רמ' מן התור'
מרכתיב המול ימול כלומר אס תרשינו לפסוק הזה שרל'
הגולר מהול ימול פעם אחרת להטוף דם ברית הרי הוא מכתב'
מן התורה שמתחייב להטוף ממנו דם ברית ואס תרדסם לרדס'
מילה ופריעה וז' יס לך להוכיח משם שברך לעשות זכר
לביתו של אברהם חס אל תהא קורא בו אלא ב' מילות מילה
ופריעה פי' אשפי' שלא תהא קורא ודחיה בביתו הזה דאתא למי
שגולר מהול סיחזור לימול משני בריתו של אברה' לא שתדרסנו
לומר שיימול ב' מילות מילה ופריעה מל' דוק ותסכח שברך
להטוף דם ברית משני בריתו של אברה' כיכר דהא כתי' המול
ימול דהיינו מילה ופריעה וידוע הוא שלא כיתבה פריעת המיל'
לאברהם כמו שדרסו בב' מ' ובימות ולא כוה לו הקב"ה אלא
המול לכם כל זכר וכתוב בני ומלתם את בשר ערלתם ולא
כתיב ביה המול ימול אלא כסכנה לרחותיו רכתיב ובין ח' ימים
ימול כל זכר לרחותיכם כתיב התם המול ימול דהיינו מילה
ופריעה והרבר קסה איך כוה ל' לרחותיו מילה ופריעה ולו

דרוש שלישי לפרשת וישלח

ישראל להתעסק בהספד הצדיק זהו כל א'ל' במקומו שיש לו הספד ויום שמעיה כבשני דמי אבל לטרוח ולבא נמקדמים למקומו אינו חוב וזהו מבלא ולא חוייב סוף שאינו מתבטל ההספד ומאן דכסית מחוץ שהוא ביטול ההספד חבטלו בבית יתושע כמו שכתבתי על משפט להר געש שהצטט עמם ולא באו מבלא מבעית להו שלא כתרצו לעסוק בהספד כל א' בעירו אלא ויקבצו כל ישראל לעירו של שמואל ויספרוהו ברוב עם ויסב זה ורבי שמואל בר נחמני סובר שארבה כך היה האמת שכל אחד עשה ההספד בעירו ואינו ויקבצו כל ישראל לבא פה לא ויקבצו כל אחד בעירו כי משלו נתנו לו לפי שכתוב בו והלך מיד פנה בסנה וכתוב ותשובתו הרמיה ולכך כל ישראל בעריהם קבצו להספדו כי פועל ארס יסלם לו ודקדק רבי שמואל מהכא דכתיב ותשובתו הרמיה מאמר שהביא פסוק והלך מיד פנה וסמוך לו ותשובתו הרמיה למה הנדך לומר וכתוב ותשובתו הרמיה אמנם באל להכריח איך ההספד זה משלו נתנו לו לפי שיש לדקדק בפסוק שאמר ויספרו אותו ויקברוהו בביתו ברמ' מה שדקדקו חז"ל בפס' ושמאלו מתו ויספרו לו כל ישראל ויקברוהו בעירו ברמיה וכי איך חז"ל יורעים שהרמיה היא בית אלא מלמד שספדו לו כל ישראל בעיר כדרך שספדו לו ברמיה וגם בפסוק זה יש למ לדקדק וכי איך חז"ל יורעים שבתו היא ברמיה ואיך לתרץ אותו תירץ דדוק בעירו יש לפרש ספרו כל ישראל בעיר של כל אחד כדרך שספדו ברמיה אבל איך לפרש ספרו כל אח' בביתו כי ההספד לא היה כל אח' בביתו כי אם במעמד אחד העיר ולא יתכן לומר כל אח' בביתו ועוד דדוקא פס' פ' ספרו כל אח' בעירו משום דכתיב ויספרו לו ויקברוהו ברמיה ובעירו ושייך לומר ויספרו לו ויקברוהו ברמיה וזו לומר ובעירו לענין ההספד הספדוהו כל אח' מישראל בעיר אבל כאן כתי' ויספרו לו ויקברוהו בביתו ברמיה כתיב ביתו תחילה וסוף דסמי' ביתו לויקברוהו לא שייך לומר קברוהו פל' אח' בביתו לזה דרשו שבטביל מה שטרח לכתב בכל גבול ישראל דכתיב ותשובתו הרמיה כי פס' ביתו בזכות זה ספרו לו ויש ויספרו לו כל ישראל ויקברוהו בביתו חצה לומר בזכות ביתו שכל מקום שיה' הולך היה ביתו עמו שנאמר בו ותשובתו הרמיה כי פס' ביתו ויספרו לו וכעס שהוא היה ביתו עמו פעמים בבית אל פעמים בגלגל כך בהספד עשו בכל עיר כאילו היה נס כן באות שעה ביתו וסמי' חרי' שהספד הצדיק מחוייב על כל ישראל ולכך בשאלו שלא נספר כהלכה תבע הקב"ה עלבון. ואמר י"א שאלו שלא נספר כהלכה וכיון שכן אמר מחוייבין כל ז' להתעסק בהספדו של הצדיק וזהו שמצינו שבמיתת מתושלח הצדיק הנינו כל ה' ימים שהיה ההספד קיים לעכב הארבעה עשר שנים ויה' ל' הימים וזו המבול היו על הארץ ודרשו ז"ל אלו ז' ימי אבלו של מתושלח מכאן שהספדו של צדיקים מעכב הפורענות והנה ההספד הצדיק הוא על חסדו הזכות לבני חור מתורה ומצות שהיו בירו וזהו מביא על חורו במעשיו כמס' ההוא ספרנו בס' לאנכרים ולא לאבדיה שהוא למנוחה ואמנם לאמנה ואם כן איך להספ' ולבכו' על חסדו הצדיק בביתו עצמו כי הצדיק הולך הוא אל בית עולמו האמיתי וקורס מיתתו רואים פני סביבה ונפשו שבעה כמס' ז"ל על פסוק וימת אברהם זקן ושבע שנים למנוחה וזו הענינה וזה ששנים ושמונים שנאמר ועליו חסידים בכבו' ירננו על משכבותם ודרשו חז"ל שהצדיקים שמתים במיתת עמם להיות שהיה חולק להם כבוד בשעת מיתתם לומר להם מפי עצמם כב ויכול יבא פלוג' וכיון שרואים אותו בכבו' עליו מחזיקים וירנמו מתים שבה לאלהים על משכבותם על מיתתם כיון שמתוך

שמירת השבת תלויה במילה ואם כן המילה גדולה כיון שהשבת תלויה בה ובאור הענין דק"ל על פס' שבת חייב מיתה וכדי לבא הקדש לירידיה שבת צריך שיהיה מתום ביתה את ברית קדש כי הוא יורש ממנו וישראל הוא ומל' עליו מכו' שבת וסוף שמתוך המילה הוא בח' לכלל שמירת שבת אם כן רחמי הוא שהמילה תרחה שבת כי כל זמן שאין מילה לא בא לכלל שמירת שבת ואחר כך חייב מיתה אם יסמור את השבת ולכך דחה המילה את השפעת כח המילה לירידיה שמירת שבת הרבה והנה כתבנו מזה המילה להיותה כוללת כל המצות והיא יסוד לכלם ולכך חתה את השבת * בללא :

דרוש שלישי לפרשת וישלח

ויקרא רבא א' וירן מפני מה נסמכה מית' אחרת לשיבור חלוחות אלא מלמד שחיה קשה לפני הקב"ה מיתתו של אחרון כשיבור חלוחות א' חייא בר אבא בא' בניסן סתו בניו של אחרון ולמה מוכי' מיתתו ב'ה' אלא מלמד שכשם שיה' מכפר כך מיתתו של צדיק' מכפרת וסנין ש'יה' מכפר שנאמר כי ביום הזה יכפ' עלי' למתו אתכם וסנין ש'מיתתו של צדיקים מכפרת דכתיב ויקברו את עצמות שאלו וכתוב ויעתר אלהים לארץ אחרי כן :

ידוע הוא שהספדו של צדיקים הוא מוטל על כל ישראל שנאמר ואחרי כן בית ישראל יבכו את השחיפה אשר פקד' וי' ומצינו ביהושע שבטל שנתעבדו בהספדו דלא כתיב ויבכו אותו בית ישראל לא כתיב וימת יהושע ויקברו אותו געש עליהם ההר להרגם ולל' לדקדק בכתוב מש' משפט להר געש דלרשת ר' ברכיה שחזרנו על כל המקרא ולא מצינו מקור שפירו' הר געש אלא מלמד שגשם ההר וכי' קשה סוף שאין הר געש בשלם איך הוא אומר משפט להר געש * אמנם כל שרמז שלא גשם ההר אלא על אותם שהצטטו עמם וכתבנו מבלא להספדו של יהושע אבל על הרמזים מחנו שלא היה אפשר להם לבא לא גשם ההר להרגם ולכך כשמת שמואל באו לתקן מה שהענו במיתת יהושע שחזרו כל ישראל בהספדו ויקבצו כל ישראל ויספרו לו כשחזר בל' קט' יהושע בן נון מתלא אחר דכסית מן חוייב חבלא מרחיל ליה לפי שכתוב ויקברו אותו בגבול מתליו שבעה עליהם ההר להרגם לכך וימת שמואל ויספרו לו כל ישראל רבי נחמני אומר משלו נתנו לו לפי שכתוב בו והלך מיד פנה בסנה וכתוב ותשובתו הרמיה ויש לדקדק במל' פלוג' ועוד קשה מש' מתלא אחר דכסית מן חוייב מבלא מבעית ליה כי לפי האמת אם לא יספרוהו לשמואל חוייב הוא דכסית להון ומהו זה שקראוהו חבלא ואם אלא חוייב ולאמנה חסדו לומר דרבי יהושע בן לוי דקדק רסיון דזמן ההספד הוא כל ז' דב' וז' להספד אם כן הילל קורס ויבכו אותו ויקברוהו ואחר כך ויספרו לו לזה דרש שכתוב ויעתר א' כשכתב נחם במיתת יהושע שלא הספידוהו לכך וימת שמואל ויספרו לו מיהו את ההספד דמאן דכסית מחוייב וכו' ומה שקראו מבלא ולא חוייב הוא להיות זמן הכבי תחילה ואחר כך ההספד ואינו מיהו ההספד שלא היה זמן ואם כן הוא כמו חבלא ואינו מחוייב אמנם הנס' לער' דסובר רבי יהושע שכל ישראל קבצו ממקום מקום ומשכבותם בכל מקום שהיו ויקבצו כל ישראל ויבאו לתקומו של שמואל ברמיה להספידו פס' יחד בני ישראל ודרב זה הוא לפי מה שזכרנו שאף על פי שמחוייב' כל

ב

נספח

ומתוך חמיתה זכר לכבוד ההוא ואם כן הם הולכים למקום
 המנחה והנחלה כי הם ביתם כמסד רעהה כדריך בתמר ישרה
 וכו' ירצה שם שהתמר אינו עושה פירות חלל לאחר ע' שנה כך
 הדריך עיקר הכללתו הוא לאחר שנה ע' לעצמה ימי שנותיו
 אז עושה פירותיו ונזנו מחלוק כמו האור כחולל בממרה
 ולא רחית הדריך שהוא מת לאחר ע' שנה הוא כמו האילנות
 עשירים אותם ממקום זה להשתיל במקום אחר כי בזה יפה
 כחם כך הדריקים הם שתולי בבית יי שהוא עבה ובעבה שהוא
 פחדו' להניח כי עבה דומ' לשחר דור וחצר בפני עבה הם יפריחו
 אחרים שמתלמדים את ישראל תורה ומסכת כרי שיפריחו ישראל
 ומצאו הדריקים בעבה שנה חזקת אלהים יפריחו אחרים
 בלימוד התורה והמצות שמתלמדים אותם אבל לעצמם אינם
 עושים פרח אלא לאחר ימי שנותיו ע' שנה דהיינו בערב שתולים
 הם ע' בשתי יומתאם לאחר ע' שנה שהיו בשבצים שנה עוד
 יומתאם ודמיון ורעננים יהיו ע' בערב כי הם יפריחו פרח ע' עוד
 שמתני שור יומתאם בשביבה שלפניו הקרם בדרך הוא מחיה
 את הדרך כמו שמת בהדרת עשב שביבה כדי שיכריחו ואם כך
 מחיהו למי בערותו להיות רענן ורענן והוא פיר שדרסו בממרה
 אבי אמיית ואחיה ואחר כך מחבתי ואמי ארפא' הם כן אל יהיה
 האדם קורא תגר על מיתת הדריך ולומר יש דריך טוב בדריך
 שמתו בשביל עון הדור כי ארבה הדריך מריות ואינו מפסיד
 ולאגיד כי יסר' במספצי' נורו' ואלת בן ח' הרי שהדריק'
 מתיחם במיתה להתעורר באור יי בערב ויאכלו מפרי דרסם
 ולא עוד אלא שבעה הם נלחמים תמיד ביבם הרע כי בכל
 יום ויום מתגבר עליו כדי להכשילו ואם מכאן מפילו בן ע'
 מפילו ולולי יי עזרתה לו לא היה יכול לו כמסד רעהה כוסה רעע
 לדריך ומבקם להמיתו שהוא יזהר שטפה לדור ומבקם כמה
 המבנות להיטיא ולהמיתו ולזה הדריקים נרמה להם יפה'
 בהר גבוה ותלולו' ולא יפוזבו בדת של יפה' כי רגלי חזית
 יתמרד ואף על פי שמאת' היתה הכלתו עכ' בום הדרך
 בהשכנו לא רשענו הבה לדריך למר לו כבר היית כשכל ביד
 יזהר לולי עזרתך חבל מפלה עליו והבה כאלו הוא לבדו נכחו
 ליפה' הרי שהדריקים בכל יום הם בברה גדולה במלחמה
 הגדולה הזאת וסע בזהב וזמון יגיעי כח שאף להם עוד
 מלחמה עם יבם גם בזה הדריקים מחבאים ביומין לסבול
 עונות ישראל הרקוב חסן חלימה הוא נסא וכו' אל ימים שהיה
 רבי ביסוד' לא הפילה ענברה בא' נמצאו הדריקים טובלי
 חולא בשביל ישראל ואם נפשו למר שהדריך מפסיד במיתתו
 שלא יוכל לעסוק בתורה גם לד' היה מנינו שזכר הדרי' בערב
 שספתותיו חבבות בקבר כשאוחרים מפיו שמועה בעה' ס'
 רכב שפתיו יספס ודרסו חל' בהנחומא מתוקה שנת העובר
 וכו' והסבב לפסיד כשהתח' הוא עסיר במשנתו ושבע שסיה
 וליתר להחרים אותו אינו מנח לו לים בערב כי אחרים מפיו
 שמועותיו בעה' וספתותיו חבבות ואינו יס' נס' יזבה ויתבאר
 הכתובים הבאים כאשר יודע יימית ומימים וחלקם לעל' תה'
 לא יבסו בעת רעה וימיו רעבון יסבסו הלא הם הכתובים
 בדרום ס' וימי נמצא כי הדריך בכל חלקיו הוא מתיח במיתתו
 אבל עיקר הכבי וההספר הוא על החסרון המגיע לו אם
 בבחינה שבהיו היה כמגדל שח וממסה על ישראל להגן עליהם
 ולקרב להם תועלת בזכותו כמסד בממרה כל העול' מיון בשביל
 חסידא בני ואם בבחי' שהיה מנן וזכה להריות חיו רעה מעל
 ישראל ועל זה היה מקובל דור על שאול ויונתן שהם דריקים
 במורים ואחר כי הם נגבלי מנן גבורים שהיו גבורים ביראת
 יי לעמוד בפרקתן של ישראל להשיב חימה מעליהם עס נגבלי

דרוש שלישי לפרשת וישלח

בסענו מבארות בני ישרא' וכו' פס' מת אהרן ופ' פס' אהרן כותב
 כאן מיתת אהרן אלא הזכיר מה שחזרו ישראל לאחריהם ח'
 מספנות עד מוסרה ופס' הספידוהו כאילו מת פס' ולדרסת חזל
 היה לו לכמוך מיתת אהרן עצמה לסיבור הלוח' ולא מה שחזרו
 לאחוריהם למנסרה ועוד לבאר מהו זה שאמר שהיה קשה לפני
 הקב"ה כי אדרבה מציון פיה שמתה לפני הקב"ה ללקוט עושים
 הם הכדריקים ובה קראוהו ליום המיתה הלולא דר' פלוגי ועד
 בדרסת רבי חייא מהו זה שאלה ששאל ומיין פיה מכפר כי
 שמו מוכיח עליו יום הליחה וכפרה ע"ן מה שחזר ושאל ומיין
 שמיתתן של כדריקים מכפרת שאין לשאלה זו שחר כלל מאחר
 דלויף מיה מכס שזכרה מיתת בני אהרן ביה ועד היכי ילויף
 מהתם מקבולת עכמות שאל ובני שמיתתן של כדריקים מכפר
 שלא מציון מיתת כנובה פס' וגלעך דרבי יורח בא ללמד
 ענין מחזור במיתת הכדריק שאעפ"י שעבר זמן הרבה משמת
 אותו כדריק וכבר נולד כדריק אחר מ"ז ערץ עשה רועם מיתת
 הכדריק ההוא וקשה לפניו ית' כל עשה כמו שמצינו שקשה לפניו
 יה לעולם סיבור הלוחות שאעפ"י שחיתנו הלוחות שני' במקומן
 עכ"ז ערין מזכיר טבירת הלוחות הראשונות שהיו הלוחות
 הראשונות נשברו בשנה ראשונה שיבאו ממזרים ובמשל תורה
 לאחר מ' שנה מזכיר טבירתן שאף על פי שצב' זמן ומיתת לוח'
 שניות במקומן עכ"ז לא יסכח יי' לוחות הראשונות שהיו מעשה
 אלהים גב' ברויית אהרן שמת בחדש אב בשנת ה' וכו' מפנה
 תורה נאמנה בעשתי עשר חרם הוא חרם סבט חזר להזכיר
 מיתתו הרי שמתיר קשה לפניו ית' מיתת הכדריק אעפ"י שעב' זמן
 הרבה משמת זאת ועוד שבהזכיר מיתתו לא הזכיר זמן המית'
 ממש אלא שחזרו לאחוריהם מוסרה פס' מת אהרן לומר
 שהרגישו מיתתו לאחר זמן מיתתו כאילו ית' פס' באותה עשה
 הרי שקשה לפניו ית' מיתת הכדריקים אפילו לאחר זמן כמו שקס'
 לפניו ית' סיבור הלוחות לעולם י' עוד אפשר לומר שסיבור הלוחות
 היה קשה לפניו ית' אעפ"י שאין הלוחות מעלות ומוריד' בערכו
 ית' כי אם בדיקת מה תתן לו ומה שהיה קשה היה מחמת ישראל
 שאבדו כל אותה מעלה שהיתה בלוחות ראשונות חירו' ממלכו'
 חירות ממל' גם מיתת אהרן לגבי הקדש בדרך הוא מה יתן לו
 ויוסף אדרבה הקב"ה משתעשע בכדריקים בג' כמשה מדי
 ירד לגמ' ללקוט עושים והקב"ה מרמז בכדריקים ומה שקשה
 לפניו ית' מיתת אהרן או הכדריקים הוא מחמת ישראל שאבדו זכותו
 של אותו כדריק שנסתלקו עניני הכבוד במיתת אהרן פור
 ירמז שפס' שהיה קשה לפניו ית' הקדש בדרך הוא סיבור הלוחות
 שהיו כך אמר לו הקדש בדרך הוא פסול לך לוחות שניות אתה
 טבירת אתה מתקן ועכ"ז אל הקדש בדרך הוא למטה אסר
 טבירת יישר כחך טבירת מפני שפס' הקדש בדרך הוא שהי'
 תועלת לפי עשה לישראל מסיבור הלוחות כמחז' שאמר משה
 מוטב שיהיו מרדנים כפמיה ולא כאשת איש לכך טבר משה
 הלוחות כי כיון שאין להם לוחות ערין הם נדונים כפמיה ואינם
 נעשים על מעשה העגל כך מיתת הכדריק אעפ"י שקשה לפניו
 ית' לפי שהכדריק מתן כבוד להקב"ה בתורתו ועשה רבנו יתב'
 עכ"ז הקדש בדרך הוא מתרצה ברכו טוב במיתת הכדריק
 בבחי' תועלת לישראל שמיני' להם במיתת הכדריק שהא קרבן
 כפרה עליהם ואם כן איך הקד' בדרך הוא חזר לתבוע מיישר
 גרמת מיתת הכדריק שמת בעונם כדי לכפר עליהם לא מתוך
 התועלת שמיני' לישראל מחז' להם הקדש בדרך הוא גרמה
 טברמו למיתת הכדריק אעפ"י שקשה לפניו ית' מיתת הכדריק כמו
 שכתבנו י' וקדש אב' לומר עוד שמה שאחז' סמך מיתת אהרן
 לסיבור הלוחות הוא בשבט' ובאהרן התאסף יי' להשמיד עכבות

לאחר פסוק ואחשפ' בצני הלוחות ואסליכם ואשברם וכו'
 ובאהרן התאסף יי' לומר שקשה לפניו ית' סילוק הכדריק כשיבור
 הלוחות וכו' ואחפ'ל גם בעד אהרן בעת ההוא כלומר כיון
 שבעת ההוא נשברו הלוחות אין לסלק הכדריק מהו שקול וקשה
 כשיבור הלוחות י' אר' חייא בר אבא מזכיר מיתת אהרן ביה
 לומר כפס' פיה מכפר הכונה שמיני' פיה הכיפוי ואינו מכפ'
 אלא פס' התשובה כרחק בפ' מיתתו מיתתו מכפיר פס' התשוב'
 גס' התשובה לבדה אינה מספרת על מצות ל' כמו שרמז רבי
 מתיא בן חרש ד חלוקי כפרה עבר על ל' תשובה תולה יה
 מכפר וזריכין אנו לחקור כיון פיה אינו מכפר בלא תשובה גם
 תשובה אינה מכפרת בלי יום הכיפורים אם כן איך תלו הכפר'
 מתד' בלא מבחשונה וראוי לתלות בשניהם יחד אמנם מבואר
 הרבה שאם חטא אדם קוד' זה והגיע יה' ולא עשה ערן תשובה
 אין בידו כלום ואותו יה' לא הועיל לו כלום וכמי' שאינו דמי וגם
 שיעשה תשובה לאחר יה' אינה מכפרת לו לפי כשהגיע יה' לא
 היה בידו תשובה ונתבטל כמי' שאינו ועב'יו שיעשה תשובה ואיך
 תשוב' תול' לכשיבא יה' האחר הוא מכפר מה שאין כן אם חטא
 קודם יה' ועשה תשובה שמו כשיבא יה' מיד מתכפר לו ואלו
 היה הכפרה תל' יה' בתשובה כשהגיע יה' ואחר כך עשה
 תשובה מיד מתכפר לו ואילו היה שניהם שקול' תשובה ויה' היה
 מתכפר מיד כשהגיעו שניהם בן כשהגיע יה' ואחר כך התשוב'
 ובין התשובה תחילה ויה' לבסוף ובא ללמד ר' חייא כפס' פיה
 מכפר עיקר הכפרה ואם באה התשובה תחילה היא תולה עד
 יה' ויה' גומר הכפרה ואם בא יה' תחילה ועדן לא עשה תשובה
 אף על פי שיעשה תשובה לאחר יה' כיון שלא בא יה' לאחר התשוב'
 אינו מכפר כי יה' הראשון כמחז' רלא היו דמי כיון שבאותו זמן
 לא עשה ערן תשובה כך מיתת הכדריקים מכפרת עם התשוב'
 וכדריק שלאחר התשובה תהיה מיתת הכדריק אבל אם מת
 הכדריק ועדן לא עשה תשובה אף על פי שיעשה תשובה על לא
 תעשה פ' עבר אינו מתכפר לו עד שימות כדריק אלא התשובה
 כמו יה' ממש זהו אש' ומיין פיה מכפר בזה האופן ולא תשוב'
 דאימא אלא כיון שעשה תשובה אף על פי שקודם התשובה בא
 יה' אימא אלא שהתשובה גם כן מכפרת ויה' הוא לכפר על מה
 שחטא ועשה תשובה שהיא תולה עד שיבא יה' ואין התשובה
 לבדה מספרת אבל כיון שהגיע יה' לאחר שחטא ואח' כך עשה
 גם כן תשובה שנמצא בידו יה' ותשובה מיין שאין הכפרה
 תלויה בתשובה שבהא לבסוף כי אם ביה' לאחר התשובה
 ללא שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מדתלת
 הטוהרה והכפרה במס' הזה אף על פי שהכתוב מרבר במי'
 שעשה תשובה שכך הוא אומר לפני יי' תטהרו וזהו התשוב'
 ועכ"ז תלה הכפרה ביום הזה משמע להדיא שצריך הכפרה
 היא ביה' מיד ופ' ומיין שמית הכדריקים מכפרת כלומר תינח
 דלפי מיה' ואימא אלא דהכי ילפינן תה יה' ואיך אלא רהבי
 ילפינן מה יה' מכפר שאעפ"י שעשה כבר תשובה היא תולה
 עד שיבא יה' ויכפר כך מיתת הכדריקים וכו' אבל מל' למילף
 ממי' שאם חטא ומת הכדריק ועשה אחר גם כן תשובה שאינה
 מכפרת התשובה עד שתבא מיתת הכדריק לאחר התשוב' וזה
 פלא לזה הביא מענין שאלו שהקב"ה אמר שיהיה הרעב אל
 שאלו ולבית הרמזים שהרג הגבועים ומת שאלו הכדריק ואח'כ
 עשו ישראל תשובה כהרגו ז' אנשים מבני שאלו כאשר שאלו
 הגבועים הרי שקרמה מיתת הכדריק ואח'כ עשו ישראל תשובה
 ולא נעתר האלהים לארץ אחר התשובה עד שקברו עכמות
 שאלו דיוס ליקוט עכמות וקבורתם כיוס מיתת דמי' לענין
 אכילות חס' א' וכתוב ויעקר אלהים לארץ אחרי כן מאר' אחרי

דרוש שלישי לפרשת וישלח

מא

יבחק נתן לו ייסורין ותכחין עיניו מראות ונראה לתת טעם לזה
 מיבחק תבע יסורין וחר מאלהם לשי פכל אחר מהאבות
 תבע רבר המנע אליו כי אברהם תבע זקנה להיות סהיה
 קלסתר פני יבחק דומים לאברהם ולא היו מבחשים בין האב
 והבן כדי לחלוק כבוד לכל א' כש גחלתו לכך תבע זקנה וכן
 יבחק תבע יסורין לשי סידע פהבה היה שוכח את עמו כדכתי'
 ואת עמו שנאמר ויהי יבחק את עמו אחר שנא' והמני מניד
 בפניו וק' בירו עון זה לאהבה את מנא' ה' לכך תבע יסורין
 כדי שימחקו עון האדם בעזה והתחילו ממנו ותכחין עיניו
 מראות ודרשו חז"ל מסיבת ראות בשן יפה לעמו הרסע לכך
 ותכחין עיניו ויעקב תבע החולי להיו לו בנים הרב' ב' לה פכטו
 ישראל לכך תבע החולי כדי לייסב בין בניו שלא יבואו לידי
 מחלוקת נמכא מיבחק תבע היסורין כדי למרק אחריו עון וכן
 מנינו ביעקב אבינו ע"ה בחור שבאבות פכל ימיו היה בייסורין
 ואחר לח פלגיו מעט ולא שקטיו מלבן ולא נחתו מרח' ויבואו
 דגנ קפץ עלי רגליו של יוסף וכן ירמיה הנביא תבע יסורין
 ואחר יסרינו ה' אך במשפט אל באכך פן תמשיט יד' סהיה
 רוכה פיתן לו האל ייסורין אך יהיו אותם היסורין כדי לנקותו
 ממשפט גורם רהיכו סיבולו היסורין למרק העון ויטאר זך
 וק' בלי פסע להנצל ממשפט הרשעים בגוים אל באכך פן
 תמשיט פלא יבואו היסורין עליו ותחילתו חסד וכ' סופם
 עליו ומררהו בייסורין כי בודאי תמשיט מעבורת מני בלות
 ייסורין שאינם פל אהבה ובחוקים פלאי חקיה רוב זכות מחמת
 הייסורים אז תמשיט מזכותו בלחם ייסורים סהם בלחם
 ומה חסד כי עיקר הייסורים הם לחם שבאים מאלהבה פלגין
 בהם ביטול תורה ותפלה כדי למרק החטאים והעונות כמס
 רוד יסור יסרינו יי' ותחקר הייסורים גרס כי למות לא נחגני
 והיכלנו מן המות לפי שמידר בייסורין את כל הטוא ופסע
 וזה שמביט במרא פרכי אלעזר בר שמעון היה מחבב את
 היסורין וכלילה פלא היה גם ביטול תורה ותפלה היה אומר
 להם בואו אחי בואו ריעי ובבוקר סהיה זמן תורה ותפלה היה
 אומר להם לכו אחי לכו ריעי לשי סהיסור' פים בהם ביטול
 תורה ותפלה הם יסורין פל זעם ועבר' ואינם יסורין פל אהבה
 כמו שנאמר אפרי הבשר אשר תיסורני יי' ומתורתך תלמוד
 יי' אפרי יי' פיסורין באים עליו ואינם מבטלי אותו מת' ותפלה
 אלא ומתורתך תלמודו פלגין פלגין היסורין הם מאלהבה זבוא' כדי
 למרק כל עון וכל חטאת וזה שכתב חז"ל העלה באומרו אלהים
 פופט כדוק ואל זעם בכל יום אם לא יצא חרבו ילטוט וכו' ולו
 הכן וכו' האונה להגיד מעלת נשגה היסורין הבואי עלהבה
 למרק על חטאתו ונפלא לו כי האדם יראה לעינים שמרת הרין
 היא מתוזה פל הדוק בייסורין ואלהים פופט כדוק במר הרין
 פנקראת אלהים וכפי הגדלה הנדדן גמור אבל לפי האמת הם
 רחמים פפוטנים וחסר אל עומר על אותו דוק מתוך אהבה
 היסורין הבאים עליו בכל יום ובכל רגע שמעם כך מתמרק'
 פונותו אחר לאחר ואינם נפשים חבילות אלא מיד' יום: פים
 הוא זעם עליו וגובה חובו ממנו נמצא פסוק אל: הלא: ביהוה
 זעם עליו בכל יום והוא ע"ד משה רק אחסס ידעתי מכל
 משפחות האדמה על כן אפקוד עליכם על כל עונותיכם כי:
 מאלהבה ה' לבני יי' עם קדשו הוא גובה מהם חובו מעט מעט:
 רבר יום בימיו ואינו מוחסס לעשות חסלות פצירות לה' גובה
 באחרונה ואם כן נבחינה זו היסורין הבאים על הדחך בכל
 יום ובכל רגע הם חסר ורחמים כי מתקנס יסוב מהמט פבית
 אם לא יסוב חרבו ילטוט וכו' אם פלא פלא לא נתן לב איתו
 כדוק בלחם ייסורין קלים פועם עליו בכל יום לפעם מחטאתו
 פבית

פן למר פלא כעתר עד אחריו פהיה מיתת הכדוק בבורתו
 לאחר התפלה הרי פפורס פמיתת הכדוק היא המכפר' לאח'
 התפלה ולא התפלה לאחר מיתת הכדוק רמכאת עיקר
 הכפרה בתפלה אלא עיקר מיתת הכפרה היא במית הכדוק
 ואכפי פהיה אחר גם אל פלגין פלא נספר והוכרכו לספור
 לפלגין כדי סהיה התפלה מעולה מן כפר לחזל פאמר חזר
 על עין ההספר כפר עברו תרוסר ירחי פתא ולאן אורחא
 למכפרה הרי פלא היה פלגין ברבר זה ומה גם פלאם כן לא
 היו כדוכין לקבור עבדות פלגין פהיה פים המיתה אלא היה
 מפסיק להפסירו כמו פפוטנים הכפר למעשה כי בזה ממרחק
 ובדאי פלא היה הקבורה אלא כדי לקיים מיתת הכדוקים
 בפעם מיתת פמיתת הכדוקים היא ממכפרת ולכך ויעתר
 אלהים לארץ אחר כן ולא קודם לכך חייקא והוא ענין עמון
 וממנו כדכתי' ואל ולמרנו פמיתת הכדוק מכפרת על ישראל
 וזה פפוטין חזל על פסוק כדור המור חודי לי אפילו בעזה
 פאתה מיקר ומימר לי ודאי את לי פאתה רואה כדוק א' פוכל
 לומר למרת הדוק רי ופוטלו אפסכל הכפר אינם פהכל בו מכפר
 על הדור וכדוכין אנו לבאר כונתם זל והתכת הכתובים פני
 דרשם ונלעזר פכך דרשו כדור המור בעזה פלגין ישראל זכאך
 והקבה מיקר ומימר לישראל על פפועיהם ויהיה פיי כרו' מלפון
 כרה ומה המור מלפון מריתת אף אותה כרה פמכא הקבה
 על רך נקמה חז' אלא רוד לי הבה פהוא אהוב ומחבב אותי
 ומאלהבה מפני חמתו בי בלותה כרה להחזקי וטובתי כדי
 לקרבי לפבורתו וכפרואה הבה פכברו עונותיהן פל ישראל
 הוא רואה כדוק אחר פוכל לומר למרת הדוק רי ונמרנו זה פלגין
 בין פדו כלומר פאומר רי לבנות יי' מלפון מביניהם ונמרנו
 הסלוק פלגין ילגין פמיתת הכדוק היא כמו פיה כמחזל
 וזה פפוטין ואלמר בגמרא כר רמר פלגין ואלמר פמלגין הבה
 לאותו כדוק פלגין רי וכו' פלגין הוא אפסכל אינם פהכל
 בו הכפר הבה מכפר עמות ישראל בפילוקן להרית הר' מפליהם
 ונעשה הבה רוד לי ואלהבה אף בולת כדוק פמלגין פמלגין
 ישר' פמלגין לכרס פנא' כי כרס ה' כבאות בית ישראל יהיו
 פמלגין אחר הק' בה מעין הגדלים פמלגין אחר הרעה כך
 פמלגין יי' אחר הבה פהיה רועי ולא אחר מלהמך אחריו
 וזה נמרנו פלגין פמלגין יי' יהיו עין גדי כעין הגדיי הממסכ'
 אחר הרעה הוא מיתת הכדוקים היא קרבן כפר' לכפר על כל
 ישראל: בילאן:

דרוש ראשון לפרשת וישב

בבאבא שומר טוב שבטך ומשענתך רמז
 ינחמוני שבטך אלו ייסורין ומשענתך
 זו תור' המס ינחמוני יכול בלא ייסורין תל אף יכול בעהו
 תל אף טוב וחסד וירפוני כל ימי חיי ושכתי בבית ח'
 לארץ ימים:

רבר ור' עומדס הוא מעלת היסורין לזכר' בעזה
 כי את אשר יאהב ה' יוכיח ואב את בן ירדה פי'
 הכאב והייסורין ירבו לרבות את הבנים לפי אביהם פכממים
 ופי למ גחל מיבחק אבינו פה עולה תמימה ואחזל מיבחק
 תבע יסורין ואמר רבסע אדם מת בלא ייסורין מרת הרין
 מתוזה כנחו מתוך פאתה מביא עליו ייסורין את מרת הרין
 מתוזה כנחו אחר לו הבה חייך רבר טוב תבעת ומיך הוא
 מתחיל מתחילת הספר ועד כאן אף כתוב ייסורין וכו' פפועת

דרוש ראשון לפרשת וישב

בזמן שאתם יסורי' באים על הדיוק לא יהיה קורא תגר עליה
 כי היסורי' לברית הם משרי' והבה דרוק וישר הוא ומעגל דרוק
 תפלים בפלם ומחזי' משפט לדרק עמו כחוט השער והיסורי'
 במבוא פליו הם בדרך ומשרי' כדי למרק מטאחיו בנה' וישר
 פמו דך וקלי' לכה' ח' הנביא ח' חורח מספטי' ח' אעפי' שאורח
 משפטי' והיסורי' הם רחמים פשוטי' מספטי' ח' כלום המספטי'
 שאתה נתן עלי' הם במדת ה'סם רחמים שהתכלית הוא כדי
 למרק מטאחיו בנה' ולא יסור מהם שורם פורא רחם לכה'ם
 עכ' אחת שאלתי מאת ה' כי כל תאוות נפשי לשמך ולזכרך
 רהיבו בתורה שהיא שמותי' של הק' בהגם בתפלה ולכך ח'י
 שואל שלא יהיה באותם יסורי' ביטול תורה ותפלה כי לא אוכל
 אז להזכיר זכרך ושמך כבודי' ובתפלה לזלה נפשי' ח'יתך שתביא
 עלי' יסורי' בלי' כי בזמן הלילה שאין עם תורה ותפלה ח'י
 חושם מה' יסורי' כעצם ר' אלעזר שהיה אומר בלילה בוא אחי
 בוא רישי' ובבוקר היה אומר לבן אחי לבן רעי מפני התורה
 והתפלה גם ח'י נפשי' ח'יתך שכלילה תתן עלי' היסורי' אבל
 בזמן שיעלה עמוד הסחר ואסחרך אז תחרם בקרבי רוח כנון
 ביורה ובתפלה כי בחסד אופן מספטי' אלה שאין בהם
 ביטול תורה ותפלה והיו בארץ אז כל הגם ילמח ליראה את ה'
 ודרק ילמחיו שבי' תכל' לעשות טוב כי הם יסורי' של אהבה כיון
 שאין בהם ביטול תורה ותפלה והוא ח'ס חז' במחמיר שהעמי'
 ויס' לדרק בו כיון שדרשו שבטך אליו יסורי' ומשענתך זו תורה
 המה ינחמני אך אמרת ח'ס יכול בלא יסורי' והסחיס ממני אך
 טוב וחסד וכו' והלא מקרא מלא הוא שבטך ומשענתך ועין מני
 יכול בנה' רהי' כר' שהתורה והיסורי' לא יעלו כי ח'ס לכה'ם
 ראש לא עבדי' ח'י לכל בריה להסיג ח'י עבד' וגראה לעד
 מחז' דרשו שבטך אליו יסורי' ומשענתך זו תורה ונחמני אבל יס'
 לטעות ולומר שהכונה היא שבטך שהם היסורי' בלבד או
 משענתך שהיא התורה בלבד המה ינחמני כל אחת ואחת מהם
 ינחמני ויס' הכרח לפי זה מרבתי' המה ינחמני ואס' ל' שפניה'
 גם יחד ינחמני הל' שבטך ומשענתך ינחמני ומקראת' המה
 משפט שכל אחר מהם ינחמני וכפי זה אפשר שהתורה בלא
 יסורי' מועילה לנחם האדם מעבדון מעשיו אשר חטא על הנפש
 כי זאת התורה ממדת ג'ם היסורי' בלא תורה ממדקיס ל'א
 תל' אך כי זה גילה והוכיח על פירוש ומשענתך זו תורה שצריך
 לשמור עם התורה יסורי' ומה שאמר המה ינחמני יהיה פי' בזמן
 שהם יחד השבט ומשענת התורה במצב אל'עם היסורי' יס'
 תת' אז ינחמני יכול בנה' לכאורה יס' לפרש רהי' קאמר ר'למא
 לעולם אחי' אך דמשענתך זו תורה כשהיא בלא יסורי' היא
 מועילה לברכי' עיה' ומא' דקאמר אך שגילה שצריך שהיו
 שניהם התורה והיסורי' יחד זהו לברכי' עיה' פסס' יזמן מני' ח'א
 התורה והיסורי' גם יחד תל' אך טוב וחסד ירפנו כל ימי ח'י
 הרי פסם בנה' אינה מנייה התורה לברה' אלא עם היסורי'
 ח'סם כחלה לי' והיא הכסן דה' יכול בנה' רילמ' מה שהצריך
 להיות התורה והיסורי' כאחד הוא כדי שיהיה זוכה האדם גם
 בנה' לאכול פירות כי קרן התורה עומדת לכה'ם ולכך צריך
 להצטרף עם התורה יסורי' כדי לאכול פירות בעולם הזה ר'סול'
 האי' ואלי' וס'ה שבטך ומשענתך המה ינחמני בנה' כי מתוך
 שניהם תצריך לפני שולחן בעיה' נגד צוררי' ודשנת בעין ראשי'
 כי לאכול פירות בעולם הזה ח'י מועיל זאת התורה בלבד לפי
 שהיא ערוכה ושומרה לעולם הבא ולכך צריך להצטרף עם
 התורה שבט היסורי' שברמזו בתיבת אך כדי לעריך הסולחן
 בעיה' אבל מנל' רגם להסיג סכר עיה' שצריך לצרף שבט
 היסורי' עם משענת התורה כדי למרק אשר חטא ואחכ' הוא

סבירו מה הבה עשה לו חרבו ילטום קשתו דרך שאים מכה
 אחרת מכה ח'יב' ח'זרי' באף וחמה וקצף גדול כיון שתכלית
 אותם היסורי' מביא הבה לטובתו לא הנח מגזים עליו ומאיימו
 בהראות לו חרב לטושה וקשת דרוכה וזהו חרבו ילטום הוא
 לטום חת החרב בפניו וחרך הקשת כדי לייראו ולהגזימו
 אבל ח'יבו פועל עם הדיוק בחיובים וקשת ח'סם ח'יבו לדולקיס
 יפעל לרשעים שחלוקים באש העבירות יפעל בפועל החצים
 והקשת ולו הכסן כל' מות כלומר בצבילו של אותו דרוק הכסן
 כל' מות כדי לחיים ולהגזים את הדיוק בראותו כמה צחת
 משוקדות-טיובה אל' מהטאחיו וכלל' לו ויז' לח' הכסן אותם
 כל' מות על ח'סם כי הפעולה יפעל בהם לרשעים שחלוקים
 בעבירות ומכאן בר' דרשו בהכינו כל' מות הא' שמתוך כך
 יתנו לב הדיוקיס ויפשו אל' ה'גם פועל גם על הרשעים בפועל
 ובמחשבה באופן שחבובים יסורים אל' הכריק' ומחר ורחמים
 יחשב להם ח'סם פועל עליהם בכל יום כי מתוך כך יסונו
 מחטא הק'ל שבידם ולא יסובו לכבולה ח'סם לחי' עיה' ח'סם
 בצוקר יכין וחלף לערב יחולל' ויבש ופי' ח'ל הכוונה בבק' שהיא
 עיה' יכין וחלף ח'יתו סקבל' יסורים בנה' שהיא ערב וכו' יחולל'
 ויבש מן היסורי' הנה סכרו אתו לכה'ם שהיא בקר' שחלף כח
 נזיק' והוא מחמיר הנביא שאמר ואמרת בימים ההוא אורך ה' כי
 אנסת בי טוב אסך וינחמני ודרשו חז' מלה' לב' בני אדם
 שהיו האל'ס לדרך וישב לו קוץ לח'מהם ונתעכב ואחכ' שמע
 סטבע חבירו בים התחיל הורות אורך ה' כי אנסת בי ונמנתי
 באומרי' שכוונתם ל' לדרום סוף הפסוק יסוב אסך ונחמני
 שהיא תפלה לעתיד שאותו אדם נתן הוראה לשעבר אורך ה'
 כי אנסת בי לתת קוץ ברגלי' שנתעכבתי מלכת עם חבירי
 וגם התפלל' לעתיד רבשע' אכ' פשאי' אורך בדרך אתה רואה
 שאינו עולה ופי' יס' יס' יס' אסך פסם אחר' לבא עליו ויזמן לי
 שח' קוץ אחר ברגלי' כמו זאת הפעם שאף על פי טלפי' עשה
 הוא ח'ף וברה' מל' מתוך אותה ברה' תנחמני להכיל ממות נפשי'
 הרי שהיסורי' שביא על הדיוקיס הם לתכלית טוב יסועה
 ורחמים וכפ' ר'בינו יונה לזה משה' כי לא לטולם אריב ולא
 לנחם ח'קוף וכו' הכוונה שאין התכלית ביסורי' שמביא הק'בה
 כדי לקצף ח'ו בזמן שאתם רואים הרחם האכולה מלפני יענוף
 משלהי' ביסורי' אל' החשבון למר' שהיא מריבה וקצף סקצפתי'
 על עמי' לפי שהרי נשמות ח'י פשיתי' וכיון סכס' יותר ח'י אוהב
 את הנשמה כיון שאני פשיתי' וצדתי' כי במה' שבעולם מלך
 ב' אוהב לב' הפלטרין הקרובים אליו יותר מאותם שהם
 ח'סם לפלטרין ואם הבאתי עליהם היסורי' והמס' זה היה בעוף
 בצעו סקצפתי' ואכהו באותם היסורי' ח'י למרק שן בצעו
 ל'החזיר למטב' וכו' ח'י מביא משה' אל'הים ונחמתי' שרבתנו
 אנסת תשוב לב' ירצה בזמן שמרת הרץ שהיא אל'הי' ונחמתי'
 לפקוד על מטאחיו אעפי' טלפי' ההראות אדם יראה לעינים
 שהוא טוב יסב בסובבה ונחת בלא יסורי' הגה' לפי האמת פ'דיתנו
 פרצה גחלה בכך לפי סכיון שזנחתם מלעודר דין על כל
 חטא'י' אפשר שיצטרפו אח'ל לחסבן גחל' ולא יהיה בבו' כח
 לסבול אותם היסורי' הקשי' או יסחם לכה'ם באופן שהיא פרצה
 גדולה מאד אבל כשפקרת עלינו ביסורי' ואנסת עמנו שאתה
 מראה לנו פנים של זעם על כל חטא'י' וא' תשוב לב' כי בור'י'
 הוא טובה ונחת למ' כיון שאתה גורם בזה שגמובה בתשובה
 ונחה לחי' עיה' באופן שחבובין היסורי' אל' הדיוקיס בנה'
 כדי ליירם ח'י עיה' באופן פרץ ואין ינחמתי' וזה מאמר הנביא
 יסיעה אחר לדרק מ'סרם יסר מעגל דרוק תפלים ירצה לפי
 עניינ'ם שהיסורי' שהם נקראים אחר' ע'י' אורחות עקלקלות

מב

וזה למה לא תלך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי בעה
ושבתי בבית הלאורך ימים פי' במדת היסורין והתורה ואם
לאכול פירי בעה וטוב וחסד זה ירדפני כל ימי חיי וגם בזמן
התורה והיסורין אשוב לאכול הקדק בעהב לאורך ימים ויהיה
פי' שבתי בבית הכס ושבתי בשלום שלל אשוב לבית אבי גם
כאן אמר ואשוב לאכול הקדק בזכות התורה והיסורין בבית ה'
לאורך ימים שהוא עובד עולם שכלו ארץ • הנה בא חקרונה כן
היא מעלת היסורין ופתה אבוא לבאר המכתב שעשה חזקיהו
מלך יהודה בחלותו והי' מחלין כי משם תגלה ותראה מעלת
היסורין וכדי שלא להאריך איני בוחב ההערה והמפלו' בו אמנם
מתוך ביארו יתורגמו למעיי' כמה מפרק' בה הנה חזקיהו עשה
מכתב רעום בכתב אמת למצן ידעו כל בני ישראל מעלת ושבת
היסורין וגם ישמעו האורא' סארה ושבת לזכות והתחיל לכתב
מחילה על עיקר החולי כי מתוך סל חיי העהב וגם מכתב
לחזקיהו בחלותו ויחי מחלין ולא ח' בחיותו מחלין כי עקר
האוראה והמכתב היא על החולי שחלה כי מתוך החולי בא
ישעיהו לבקרנו והאורין שישתל' לישא אשה ולהליר בניס ועשה
כן מכתב ביממא' לו חיי העהב ויסי מחלל בסיבת חליו • עוד
יהיה ויחי שכתב עכשיו מי כגון שכתב לפרה ורביה והיו לו
בניס טמי שאין לו בניס חטוב כמת במס רחל הבת לי בזיואם
אח מתה אכזי וראיתי מי שדקדק למה קראו עכשיו לחזקיהו
מלך יהודה להיות שיתן כך כתבאר שמתעמר מלכותו בית
עוד עכשיו היה מפרס מחלל אשור ועכשיו כאמר לו שמתעמר
תפלתך הבני מוסף על יומך ומכאן מלך אשור אכזיך ואלכך
בעשה המכתב וההורא' אמר שראוי לו להורא' גם על שכתב
לו עכשיו בחלותו שהוא יהיה מלך יהודה ומתוך החולי כתבאר
באותה בערה ומכאן מלך אשור אכזיך וכו' עוד יראה בחלותו
ויחי מחלין עם דקדק ב' מאמרים לחלל שכתבאם סתרים זה את
זה שאלמו בגמרא מביעא אלישע חירם עמירת חולי שכתב
ואלישע חלה את חליו אשר ימות כו' חללאם חלה אלישע וכו'
ח' כל שכתב לו בניס בבתי יריס וא' על שגירה החזי' בתיסקות
ואחר שמת בו יום עוד מאמר לחלל שאלמו חזקיהו חירם עמיר
חולי וקשה הרבה שהי' מוזק אלישע בכתבאר עמירת חולי ואיך
אמר שחזקיהו חרסו ובראם מאמרים אלו בותרים זה את זה
ואיך היה נראה לי לומר עם מה עשינו במסדה שחזקיהו גמ
ספר רשאות שעשה שלמה בחכמתו ואם כן בראשע לא חליס
חייסם וחתפח אכל אחריו היו מתרפאים בחליים ברשאות
הכתובות בחותו כבר עשה שלמה בחכמתו ועכשיו בימי
חזקיהו שגמ ספר הרשאות לא היה עומד אדם מחלין דרך
טבע כיון שגמ ספר רשאות וכל מי שחלה לא עלתה ארוכה
למכתו עד שחלה חזקיהו ונראה בלא ספר רשאות אלא מכא
תפלה שהתפלל שהי' בזמן שחלה חזקיהו כבר היה גמ ספר
רשאות כמו שדגשו חלמיס והטוב בעיניך עשיתי זה שגמ ס'
רשאות ברי שהיו מושאים עניניהם לסמים והיו מה שחידם
חזקיהו עמירת חולי בזכות התפלה מה שלא היה כן בימי אלישע
ואפשר עוד לפרס עם מה שהקדמו בתוספתו מן סגה דרי' כל
מרגלות טובה היתה לאברהם כל חולה שהי' ראה
אותה היה מתרפא והקדמו בתוספתו והא ער יעקב לא היה
תלשא ויתרן רבם תם וחלי' של מיתה לא היה כלומר חולי
המתחר לחיתה בגון חולה שנופל על המיטה לא יאה רק
מיתושן שאין בהם סכנה והאדם עומד על רגליו • ועד' אמר
אבאר שיש הרבה אחרת בעמירת החולי כי עד אלישע לא
היה אדם שפכל חולה על המיטה ועמד עד שחלה ליטע כרכתי
ואל' שחלה את חליו וכו' אמנם עדיין בימי אלישע לא עמד

דרוש ראשון לפרשת וישב

שני האחי לא חזרה לרבר זה ולא עוד חלל מה שצויר ויטל ממנו שכתבה היה לי יכולת ואפשרות לעשות רכוש וצרכי וקני בתורה ובמצוות ואחר מותי לא אבט אדם עוד עם יוסבי חלר כרי לזכות אותם ולקרבם לתור במחול סדרשו וחובל עול מפני סמן וחובל עולו של הכריב מפני שמנו של חזקיהו היה מרליך בבתי כנסיות ומדרשות ולכך היה חלל הרבה ממיתתו כי אחרי מותו לא יבט אדם עוד להדריכם בתורה ובמצוות באופן שהיה מפסיד הרבה הזה שהיה חזקה הרבים בחייו ואינו זוכה לראות בבור זה שהיה הפסידה בעת המיתתו ועוד רמז בלומת לא אראה זה להמת שהיה בור עין ביטול פריה ורביה שלא נשא אשה וידע האם פסידה פניו בארם העשו דהיינו אים ואמה עזבו פסידה ביטלה פלוגת הורד באים ואמת ההא באמה ולכך חמר כיון שאים נשאו אשה אם לא אראה אם זה בעין פסידה הנה בארץ החיים בבני ארם הנקראים חיים שכל מי שמנחם בן כאלו לא מת ומי שאין לו בנים נחשב כמת ואלו לי שהיה הוא ביר לתקן רבר זה ולשאל אשה כבר יכלה הגזרה מאתו ית' מת אחת ולא תהיה ולא אבט אדם עוד כדי לתקן את אסר' העויתי דורי נכס וגבלה מימי נס' בא והגיד פשיקה ראגתו מהמיתת הקבר פנים אינה על שמסתלק מעה' כי זה הכלל ארם אם בן פנה יהיה או אלף פנה יהיה סוף ארם למות אבל מה שהיה רואה הא על פנים הוראה והאכזה שאין הקבה חפץ בו שהיה פחת לו ממדת סמיתו הקבוצו וקול' רלל זכה פוחתין לו ונמכר אהא גרם במעשים להסתלק מעה' בלא זמנו ולזה המטיל משל וארם שאירע לו בארם סוכן אהלים שהיה משב בתוך אהליו ובא ארם אחר והגביה מעליו האהל וסלק' למקום אחר ונשא ארם ארם עוריו עומר סם באופן שצדק' לו' על אותו ארם שהיה נכס ממנו כי הא היה קבוע במקומו אבל אם ארם יושב בבית דירה לא יתכן להיות כרבר הזה שהבית תהיה נכסית ונעדרת ממנו והוא עומד סם אבל אפס' שהארם יהיה נעדרת מאותה בית לבית אחר באופן שהבית הוא קיימת לעולם והוא הוא סגולה ומסע מבית לבית כך בגולה שבעולם הארם שהוא מת' והוא לבית עולמו דומה לארם הנכסית מן הבית שהבית קרקע שלם היא לעולם עומר' והוא הארם הנכסית ממקום למקום כן העה' קיים והארץ לעולם עומדת והארם סמת הוא נכסית מן עה' אל עה' אבל הרירה לעולם קיימת זה דרך לכל בני ארם האלכס לבית עולמם ומתים בזמנם אבל מי שנגזר עליו עוד רבות בשנים ובחטאיו שחטא מת ונכס' בלא זמנו זה נכסל לאותו היושב בתוך האהל סלקה האהל מעליו וכפס האהל וגלה ממנו עם היו' שהוא עוריו עומר סם כך ארם זה עדין היה מתקבץ לו דירה בעה' שלא הגיע זמנו עדין ליפטר מדירת עה' לא הדירה נכסית ממנו בעוריו עומ' והעה' הוא דומה לדירה כמאמר רבי יעקב העולם הזה דומה לפרוז דור בפני עה' וכו' ואם חזקיהו דור נכס וגבלה מי כאהל רועי פי' אינו כשאר האנשים המתים בזמנם שהם נכסית מן הדירה של עה' כמי שסכר בית לזמן קצוב ובתפלות אותו זמן הוא מסע מאותה דירה למקום אחר אף על פי שאותה דירה עומדת כבתחילה כך הם נכסית לדירת עה' בתפלות ימי מסע' שנותם אבל אני שפירקתי ונחמתי שארית סמיתו הקבוצות למדת ימי דורי נכס וגבלה מי הדירה שלי היא שנסעתי וגלתי ממנו כרמית אהל רועי שהרועה הושב באהל לפעמים הוא עוריו עומר במקומו והאהל נכסית ממנו כמו שכתבתי למעלה כך אני לא נכסית מן הארץ ומבית דירה של עה' עדין לא נכסית זמני לבאח מדירת עה' אלא לקחו המדור מעלי ונטלו חיי ממני קפרתי כאורג חיי ורבה פנים ב' מימי אורגים הדריעות יס' מי

סמוך כדי מלאה אמה של פתי ביריעה אחת וכשהוא אורג סיעור י' אמות הא כורת אותם וחזור לארבע מהיריעה י' אמות אחרים ועד' הוא עשה בכל הדריעה ההיא וס' מין אורג סמתחלה אינו מוסך ומותח בחוטו העתי אלא כדי פשר אמות ואורגה ומסלקה ואחר כך מוסך יריעה אחרת בת פשר אמות וכו' ואם מוסך מלאה אמה אורג את הכל ואחר שמפלים אותה יריעה הוא מסלקה ומתחיל מוסך יריעה אחרת והנה בחיץ אורג זה לא יצדק לומר שכורת מן הדריעה לפי שכל סיעור הדריעה סמתח ארבע אותה ואחר כך סילקה ולא נשא' פסו רבר כדי שיכתוב ויחתוך ממנו אבל במקו האורג האחר סמותח הדריעה בת ק' אמה וכשהוא סיעור י' אמות הוא חותכן יכר' לומר בו כריתה מהיריעה וס' ורמז חזקיהו קפרתי כאורג חיי ענין כריתה מהיריעה לרמז שאירע לו כאורג ביריעה גרל' שסורת ממנו ועדין נשא' לו מה לארבע בה כן נכרתו חיי עם שהי נשארים לי עדין חיים קצובים וסיעור רב באופן שהיה צערו של חזקיהו שכל אס מזה היסורין פעלו ואם מזה שהיה נראה בידים מוכיחות שלא היה כשר וטוב בעיני אלהים כיון שפירקו סנותיו וקפרו זכרת כאורג סעדי' ל' לו מה לארבע כן כרת' חיותו שהיו עדין קבוצו' לו ומכאן רא' שלא זכה ולכך פוחתין לו ואחר שלא היה מעריך צער היסורין כלל לשמת העפר האחר שהיה מצטער על שלא היה הגון וטוב בעיני אלהים ואם זה שראיתו סרורי נכס מעלי וגבלה מי גם קפרתי כאורג חיי סעדין היו לי מנות מספר קבוצות ונכרתו מי מפני שלא זכיתי זה הרבר הוא שקול ומכריע עלי יותר מהחול ומלה שיכבדני ומיוס ועד לילה תשלמיני והטעם שאני מצטער מן היסורין הוא לפי שאני מקבל היסורין באהבה וחיבה רבה ומחזק עבמי ברכון טוב לקבלם שויתי עד בקר כארי כן אני יחזק עבמי שצדק כל עבמותי כארי ואני חושם ומצטער אלא שלא יפחתו סמותי ומרת ימי לפי שזו היא הוראה שאני זכאי לכך אחת סלתי מארץ ה' שמוס עד לילה כלומר כל מדת ימי בשלימות מה עגז' על פ תשלמיני ותתן לי קצב' סמתי משלם כי אז אהיה מוכנח שארם זכאי ובאלה חפצתי בלבד עוד יר' קפרתי כאורג חיי עם בחול' הרובה שיהיה ימות והרובה פיותת יהיה וכו' להודיע ארץ חביבך עלי יסורין ואם' כפס' לי יסורין ומלה יבצעני שהחול מכסע אותי ויבצעני הוא מלפון פתיתה וחתיכה כפי' הררה זלזה הנה אחת הכנעה היא הכ' לחיים שלי וקפרתי והכנתי כאורג סמכך את הדריעה לארבע כן פסיתי הכנעה לחיי בבית היסורין סמתוכם אני קנה חיי העה' בזמן שמדלה והחולל תבצעני ותכריתני כי אז מיוס עד לילה דהיינו עה' ועה' תשלמיני שלימות הנפס כי בסוכת היסורין שויתי עד בקר שהוא כימי לעה' כארי אבל אם בעה' אהיה סקיט ובוטח מהיסורין אז הוא משב' עבמותי בעצם שאני קרוב למות מתוך שהיה לי פלוגה כי הרובה פיותת יהיה ואם כן יאמר כל עבמותי מיוס עד לילה תשלמיני כלומר כן כמו שהגדלתי לספ' בתפלות היסורין שגורמים חיים לי בזמן שמדלה יבצעני ויכסעני כן אני אומר שישבר ב' עבמותי באמת וזמן מזור ומרפא ליחלתי בזמן סמתם עד לילה תשלמיני בשלום ומישור ונגע לא יקרב לי זה שברית עבמותי באמת ובאמונה כמו שכתבנו שהרובה למות בעה' יהיה בעה' והרובה למות בעה' ימות ויטעור בעה' עוד ירבה שויתי עד בקר כארי שהיה שולל שהיו היסורין הבאים עליו ויסורין של אהבה שאין בהם ביטול תורה ותפלה כמו שכתבנו למעלה בר' אלעזר שכלילה היה קורא את היסורין ובבקר שהיה סם ביטול תורה ותפלה היה אומר להם לכו אחו' לכו דיעו וכן חזקיהו א'טויתי שר' בקר וקני מין ונחמתי יבצתי

דרוש שני לפרשת וישב

מנ

חי חילועם אפי' במיתתו קרנו חי הוא חדר כמנוי ה' נאצי ברי' וסלם בביב היסורי יעור יר כי יש חי שחלל כמת והוא חי שאין לו בגים ובה אפי' מביא מ' לו הנביא לחקיקתו כי לביחק כי מית אתה ולא תחיה רכך רחוי לומ' כי תמו' ולא תחי' אפי' להי' סלא היו לו בגים והוא חסו' כמת לז' לו כי מת אתה בעת ובעונ' חל' כיון שאין לך בגים וגם לא תחיה בעהב כיון סלא עסק' בפריה ורבי' ולכך חמ' עכסין חי חי מהו עשוק בפריה ורביה ויש לו ב'ים באופן עקב' חי בעוריתו חי על פני האדמה הא' יורד כמנוי היום שנתת לבי לישא אשה לפירות ולרבו המיזה ולהאליד בב'ים חם אפי' לבגים כמנוי ה' שנתת לבי להיות אפי' לבגים הוא יוריע אחיך ה' להושיעני כי כל כונתי ית' היתה ליסרני לטובתי ולהושיעני ועל בנימתי שהם היסורים מלסון מגינת לב הנני אסיר ואבנן וארנן כל ימי על סהבוי עלי יסורי לטובתי הנה נח למרנו מבאן כמה מעל' גתל' היא מעלת תהלת היסורי סכל הדריק' תובעני ומחכבי' חותם ואם הדריק' הם מבקשים ליסב בשלן הם נעבסי' לפי שאין ראוי לדריק' לבקש להם ממנו כעשה כי הכל מתוקן להם לעהבוכן מכיון ביטק' אבינו סכל מיון היה ביסורי' כמו שכתבו למעל' ובסביל עבקים ליסב בשלנה נענש וקפץ עליו רבנו של יוסף כיון חלל במ' רבה בא' הפרעה ויסב יעקב אפי' אחא בשל' מהדריק' ויסב בשל' ומבקשי' ליסב בשל' בפעל' הפסן מקטרנ' אמ' לא ריח' מה שהוא מתוקן להם לשהב אפי' שהם מבקשי' ליסב בשל' כעשה' תרע' לך שה' אפי' יעקב עי' עבקים ליסב בשל' כעשה' מדוונ' לו סטמן של יוסף והראשונים עי' במחמ' זה שמה שנענש יעקב הוא על פסל בפניו ובקש ליסב בשלנה כי גם את הטוב יקבל האדם מחמת האלהי אבל לא יסלם בפניו ולי נראה לפרש עם דקדוק המחמ' שאם בשל' מה שכתב בשל' ומבקשי' ליסב בשל' וכן דתרת' למה לי אחנש הסונה כי בזמן שהדריק' הוא בבר' ומבקש מהבה מיוצאיה מכה לרמוזה ומרנו לשל' לא יש מקו' לסטן לקטרנ' אבל כשהוא הוא בשל' שהיה ראוי לו באות' שעה לבקש ולרדוף אח' מענו' וזוהרתי' ובכל' כמו יעב' את ה' והוא לא סת' לב' לז' כי אם לבקש סתמיד לו הש' סלנה ולא סל' סתדמ' לו מעו' או עכוד' או השטן מקטרנ' מה להם לבקש סלנה שעה' כי לא ריח' מה שמתוקן להם לשהב וכן יעק' חלל בקש ליסב בשל' בזמן שיה' בבר' ע' או לבא' חת' רנה לא היה נענש כי התפל' היתה מיוצאהו הא' מחרתו אבל מחמ' סכב' בא' מקו' אבותיו וה' סקט וסאכונק' מהבה מיתמי' לו הסל' כעשה' הוא האכס' שחבובי' עליו חי עשה' מיד קפץ עליו רבנו של יוסף לפי שהדריק' מקו' מוחת' הוא בעהב' ובעשה' הם כברי' וחייהם חי' כער' ונחשבים ללכ' ודריק' חלל סבקים יעקב ליסב בשל' חמ' דכתי' ויסב יעק' בארץ מגורי' אביו פתח בטיב' וס' בבר' והלל' ונ' יעק' בארץ מגורי' אביו כמו סכ' ונ' אברהם בארץ פלסתיס לזה ררנ' עבקים ליסב בשלנה במקו' שהיו מהגורי' אבותיו ררך גור' רהיני' בארץ כנען ומפני כך אלה תולדו יחיק' והמחמ' שחירעו לו כי יוסף בן ח' שנה היה רע' את אחיו וכו' וקפץ עליו רבנו של יוסף ובה נבוא' לביאור הפרש' ויש לדרק' כפל' מגורי' אביו בארץ כנען שמספי' לומ' ויס' בארץ כנען ולמה אמ' מגורי' אביו כי תרי' יחזק' לא היה גר בארץ כי תושב היה עס' ובמחמ' בופק' יכילו קיבוצי' שכתבתי בס' ויסלח ביאורתי דקדו' ע' ע' ונ' שאל' תולדתי יעק' ולא הוסי' לא יוסף ודר' חל' וית' ומה בא' ללמדנו שה' רע' את אחיו ונ' מחי' בכאכאכא מבני' ליש ופק' ררנ' חלל' שאמרנו שה' חוסר' על אבר' מן החי' היכ' רחמ' וכן ררנ' חלל' עיניה' בבנו האר' ומחלל' בבני' השפח' אפי' ברי' לבק' להם דר' אבמכת' בפסוק' ופק' יתנו' אפי' כי מי' לא רע' שהיו כני' אביו ונ' מפני' כי יס' את דבת' א' אביה' סלל' א' אביו כיון עבדו יוסף

פר עקר מהוא כל הלילה לקבל הסורין כארי נכמו שמסבר כח הארץ כן יסבר כארי כל עצמותי כל הלילה ואני מתבלם בפסד פנים יפות אבל אחת שאלתי מאת ה' כי מיום עד לילה שה' וזמן התורה וההפלה תשלימי ותתן שלום במצבי מתקד' עד ערב ברי' שחלל' לעסוק בתור' ובזמן שאין ביטול תורה רהיני' מערב עד בקר כן שית' והכסתי עצמי כארי לקבל הסורין באהבה ועד בקר יסבר עצמותי כיון שאין עס' ביטול תורה ותפלה וזה כללנו וא' כסום עגור כן אכפנף לומ' כי טוב להורות לפענר ולהתפלל על העתיד כסום עגור כן אכפנף בהודא' על שהבילמי מ' חלל' הכבר האה' ודלו עיני' למחמ' בתפלה לומר עשקה לי ביסורין תמיד כי מתוך היסורי' תוכל' לערבני סלא אבני' ממעמי' עור ידנה עשקה לי עשוק הוא לי לפחות ממרת' סמותי כי הטוב בעיניך ענותי וראוי להשלים סמותי כיון שאני נכא' ואם חתה חמ' פן אחז' כי ח' ותרב' לסלקני בעשור' בדריק' כי הן בקחשני' לא יאחז' לז' ערבני' דנח' בעד' ערב' כי בדריקתי' אחזיק' ולא ארפה' כי באותה שעה היה חזקיה' בן לט' שמה כמו שדרשו מרלה' יכנעמי' סלנה עולה לט' שנה וכיון שעברו רוב שנותיו של אדם בקחשנה רבני' סמירנו יממור' וא' ערבני' מה ארבר' ואמר לי והוא עשה ידנה כמה וכמה שבה' וקללם יש' לי לקלם להנה' כי כל מה שאמ' לי עי' הנביא יסעיה' כן לביחק כי מת אתה ולא תחיה וגם החולי' שהביא עלי' הכל' היה להנחלי' ולטובתי' ואם ואמר לי והוא עשה הוא סאל' כתיב' והוא אומר ופעה' לי כלומר צברכי' ונבי' ותופלתי' שאם לא אומר כך עי' הנביא סלן וגם לא עשה כך להביא עלי' אותה חולי' לא הייתי נוסח' אשה וענ' בפרי' ורביה' ואדרבה כל סמותי הינוכש' כל סארי' סמותי' סנאח' במח' כפסיו' סלא היינו' מפני' נכש' ילכו בלי' תנועלת' וסליו' וסכסיו' מתוך החולי' והיסורין שהביא עלי' ומ' לי והוא עי' הנביא הסתדלתי' ליסא' את בתי' יסעיהו כמ' חלל' באופן כי לטובתי' בסברתי' ונחליתי' ועתה ארמי' חליתי' עיך' בכל' לבני' ידעתי' שבסארי' סמותי' שהוספת' לי בהם תלוי' כל סליונות' כפסיו' ועליהם יחיו חי' רוחי' שהוא סליונות' הנפש' ולכך שאלתי' מאתך שתחלומי' והחייני' שתתן לי בריאות' בזמן התור' והתפל' כדי סלא אתבטל' מתלמוד' תורתך בפי' ואסליס' רחמי' וספמתי' ביתר' וסארי' סמותי' אפי' האסאריס' לי והנה' לסלם מר' לי מר' הל' כרי' לבא' עכסין לירי' שלום כבר קרמוני' היסורי' והיה לי מר' מר' ביסורין' ואתה הכלל' כפסיו' מסחת' בלי' כלומ' הכלל' מבלי' הכנס' לסחת' באותם יסורי' סמת' בגופי' והסלכת' אחרי' גורך כל חטאי' ביסורי' שהסלטות' בגופי' שהוא גורך סאחת' יצרת' אותי' ועי' אותם יסורי' הסלכת' כל חטאי' ועכסין כדי להשיג' סליונות' כפסיו' וחי' רוחי' כריך' אפי' שלום והסקט' לעסוק' בתור' מבלי' סוס' חוננו' וסודר' כלל' יצור ידנה' עליהם יחיו סבא' לספר' מעלת' היסורי' כי עליה' על היסורי' יחיו בני' האדם ולכל' בהם חי' רוחי' סכל' סליו' הרנו' והנפ' הוא תלוי' בהם ביסורי' כי הרנ' סליו' יחיו' ביסורי' ומתוך היסורי' תחלומי' כעשה' רפוא' הגוף' והחייני' לעהב' הסך' מר' ברי' הנביא' סא' מת' אתה כעשה' ולא תחי' לשהב' מהיסורי' הפס' הנגזר' בכל' כך תושל' רחמי' ביסורי' עד' שהיה מר' לי מר' לסיב' הסלן' אם יהיה לי שלום כי ביסורי' המר' סל' יעשה' לי כיון שהיני' לי כי חסרת' כפסיו' מבלי' הכנס' לסחת' על' פסיו' ומפני' וכל' זה היה מר' היסורי' סכס' בגופי' וכיון סלקה' הגוף' האסל' אחרי' גורך ס' כרי' כל חטאי' וסא' הנשמה זכה' בלי' פס' או ואמר' סאחת' חסבת' כל חטאויס' סלי' שכלא' מר' החומר' ולכך יסר' החומר' והגוף' והכל' הנפשי' סל' הסלכ' אחרי' גורך כל חטאי' לו סמחומר' הגוף' נמשכו' כי לא סאל' תורך וכו' חי' הוא חדר' כפל' לו חי' חיל' פסיו' חי' שהיו מת' בחייו' והוא הרשע' אבל הכרי' שהיה

דרוש שני לפרשת מקץ

מחסיביליותם נכסיו וכל למסמנו כמו שהיו חלומותיהם עליו
 ויבא יוסף את ריבת רעה לא אביה לומר שהיה ברעתו כי הוא
 אביהם של בני בלהה ולפיכך לכלל לסברא אחת שהיו קורא אותם בני
 השפחה ואביהם היו אביהם לפי סגור השפחה כמנה ולכך יבא את
 ריבת לא אביהם של בני בלהה ולפיכך יבא ריב לא אביהם של
 אחיהם בכבוד אביהם באומר שבני בלהה ולפיכך בני השפחה ואפי'
 יעקב הכהן יוסף שפחו ואפי' נכון למכר עור יר' שבא להקל מעט
 מענין יוסף על מהי' מצי' ריב לא אביהם יוסף את רבת לא אביהם
 הרוב לאפי' נראה לא אביהם של כל בני יוסף ויבא יוסף את רבת לא אביהם
 שפחו יוסף באב מן החי פי' מורי' נ"ו עם מורי' ריקל בפס' הלב'
 שהשפחה את הבהמה ופורה מפרסם וחוקר אבר ח' ממנה מולחו
 ומתחן פר סימון ואפי' חולקו אכל לבני בני שפחה להם אבר מן
 החי חייבי על אכל האב שפחה מהמפרסם קודם גמר מיתתה
 ובגמר' מפר עמ' רפריך מי' אפי' מורי' רבני כח אפי' יוסף
 ומצינו לישראל שפחה תלי' מולת' ומת' אכל לבני בני רבני' תלי'
 מילת' אפי' נכח מתב' כי אחי יוסף היו שפחה ונכח' מפרסם
 היו חוקרי' אבר ח' ומתמית' לו סימון והיו חולקו אכל אביו חוקרי' אפי'
 שהאבר שפחה מהבה' קוד' שפחה נכח' הוא מתן כח וגבורה
 בארם והנה יוסף היה מערע' על אחיו ואומ' שהיו אבר מן החי
 כיון שפריך לא גמר' מיתת הבהמה וזה אכן לבני בני באבר
 מן החי ופריך לא מתנה התור' כד' שהיה מותר לבני יוסף רבני' זה
 בשפחה שפחה' שכל בני יוסף היו מיימי' כל התור' קוד' שפחה
 מזה הני מילי להחמי' אכל לעשו' שפחה כמנה התור' כד' לבני יוסף
 קולא ולאכל אבר שפחה מן המפרסם שהיו אכן קוד' מתן תורה
 אפי' בידם כי זו היא חומרא דאפי' לירי קולא וכל זמן שלא נכחה
 התור' הם חייבי' לכהנ' כבני בני שפחה ונכח' יוסף שפחה
 דאפי' זה הוא תלוי במחיר' וכיון שהיה נכח' יוסף שפחה דאפי' רבני'
 מירי אבר מן החי ולפי שפחה ואפי' שהיו שפחה כד' להקל ולאכל
 אבר שפחה מהמפרסם נכח' אפי' בשפחה להקל וישפחה שפחה
 להחרי' שפחה שהיו מהג' לא היה כד' להקל בפני' המפרסם'
 שהיו באות' משה שהיה שפחה להקל לא היו פנוי' לשפחה ולחוקר
 בעור' מפרסם ולהמתקן עד סימון האב' כי לא היו להם פנאי לכך
 וכפ' שפחה שפחה' נכח' ולא ביחוד אחיו זה הורא' עבד' שפחה עליו
 רבני' מכו' שפחה' מכל וכל ולפי' לא היו חוסס' על חוקרי' אבר
 המפרסם ולא עשו שפחה' הכס' לבא לירי אות' קול' כמו שפחה
 יוסף עבד' וישראל אהב את יוסף הכנ' שפחה קבל יוסף' לשון הרע
 מיוסף ומה שהיו אהבו ית' מכל בניו הוא מפני שבן זקוני' הוא נח
 הית' סיב' אהבה ולכך אמ' וישראל אהב לומר' כי ביום הית' אהבתו
 עם יוסף ולא מחמת' לשון הרע שפחה ממנו כי אז היה מפני
 מעקל' לאהב את המצוי' עם רע ומר' לשון הרע אכל האהבה
 הית' להחיותו בן זקוני' לו וחול' רשעו זה איוק' שלו ומה לו ועור
 מכל חכמתו שלמר' משם ועבר מפר' לו ומה שפחה' אפי' אפי'
 בר חסיד' הוא וכו' וירא' אחיו כי אחיו אהב אב הם מכל' אחיו
 ואם היה העצם בשביל שבן זקוני' הוא לו אם כן היה ראוה
 לאהב ויותר לבנימין שהוא הקטן שכללם אז דנו ברעתם מזה
 היה מפני שהיה מביא הדינה לאביו והם לא ידעו שפחה' בן
 זקוני' אפי' בשביל שפחה' לעת זקנותו אלא בשביל החכמה
 שפחה' ממנו כד' חסיד' הוא יותר מביחיו ופנאו' אותו ולא יכלו
 דברו לשלם שהמתקנת עם חבירו הוא הוראה שפחה' להקל
 הפנאה מלבו שהתקנתו מביאה לירי שלם ואפי' יוסף שפחה'
 תכלית' שפחה' באופן שלא יכלו לרבר' עמו רבני' חוקרי' כד'
 שלא יתקן מהתקנתו שהוא רבני' שלם ויחלם יוסף ויפסד
 אותו לאחיו כי אפי' כל פי' שפחה' היו שפחה' אותו הוא היה
 אהב אותו ומפני' להם חלומ' כמו שפחה' לאהבו נאמר בבב'
 אהבתו

הוא מדב' ולמה אמ' לא אביהם ועור כד' לבאר דרם' חול' שהיה
 חוסר' מחבר' מן החי שפחה' פריך דבריו של יוסף שהיו חולקו
 אבר מן החי ויפחה' אפי' דרע' קרם בני יוסף הטענה' אכל אבר
 מן החי שפחה' כח מצינו עליו ולא אכלו יוסף' אפי' יוסף
 הדריך שפחה' ענה' לאחיו ופחה' ברבר' שאין כח זה רבני' קשה
 מאד וכן קשה מה חול' ובשפחה' לקה' שפחה' בשפחה' קל' כתי'
 וישפחה' ענין' ענין' לבני' אפי' אבר מן החי מה שפחה' שפחה'
 הקל' מצינו אפי' אפי' אפי' אפי' אפי' אפי' אפי' אפי' אפי' אפי' אפי'
 מית' שפחה' לומר' וירא' אחיו כן ופחה' ויתנו' נדקדק' למה קראו
 ליפחה' עכשיו בשם יוסף וישראל אהב את יוסף וכו' ועור למה
 שפחה' אחי יוסף בשביל שפחה' אהבו כי מה כפחו מה
 חסיד' בזה אשר רפחה' כתיבה' ומפחה' הרחיקו' ומפי' לא
 יכלו רבני' לשלם שכן ראוי' לומר' אכל רבני' שלם ועק' ענין'
 החלומ' הוא שפחה' כתי' ויפחה' עור שפחה' אפי' ופחה' להם
 החלומ' ויפחה' עור שפחה' אפי' חלומותיו ועל דבריו ואפי'
 קודם שפחה' להם החלומ' הוכיחו עליו שפחה' נכח' חלום
 והנה חלומ' מלומ' אפי' ופחה' חלומ' הוא כד' עם החלום
 וכל המלומ' תמלוק' עליו המלומ' תמלוק' וכו' ופחה' שפחה' לומר'
 תמלוק' בכו' לא אחר' תמלוק' עליו ומפי' חלומותיו ומפי' רבני'
 שהכל הוא אחר' וענין' שפחה' חלום אפי' אפי' אפי' אפי' אפי' אפי'
 אחר' ואפי' מפי' כפחה' למה שפחה' חלום זה לאהב' ולאחיו
 מה שלא עשה בחלום הראשון שלא כפחה' לאחיו ולמה קראו בו
 עכשיו ומה פי' ופחה' שפחה' את הרבני' וגרמה' שפחה' תורח' וכו'
 הקדש' להגיד מצינו יוסף אפי' אפי' אפי' אפי' אפי' אפי' אפי' אפי'
 ורבה' ברב' נכחו' לשב' בארץ מגורי' אפי' ופחה' גירות
 שגור' הנה' לחברה' גר' ויהיה זרעך ועבד' וענין' אפי' ורשע'
 חול' משה' שהיה' זרע' רבני' מכלול' ופחה' החליל' החסיד'
 ופחה' בשפחה' רבני' וילך' אפי' מפי' יוסף' ואחיו ואחיו מפי' שפחה'
 חוב' והם זל' קדקד' משה' מפי' יוסף' אחיו שפחה' הוא שפחה'
 הוא אחיו של עשו' למה הוכר' לוי' יוסף' אחיו לכך רשע' שפחה'
 מפי' שפחה' חוב' שהיה' על אפי' יוסף' זהו חייבים' השם' אחים' גם
 יחד לפרש' חוב' אביה' ולא רבה' עשו' וילך' אפי' מפי' יוסף'
 היה' אחיו וכיון' שהם' אחים' גם עליו יעבור' כוס' הת' לאות' לפרש'
 חוב' אפי' אכל' יוסף' קבל' עליו מאהבה' ויפחה' בארץ' מגורי' אפי'
 קבל' ברצון' כפחו' גור' הגור' שפחה' אפי' כי גר' יהיה' זרעך
 וכה' למה בשביל' חובת' אהבת' אפי' כפחה' שהיה' אפי' ישראל' שהיה'
 אפי' מלומ' מתנו' טוב' שפחה' פי' יוסף' תור' ואפי' ועל' הבא' נאמר'
 לזה' אה' תולדו' יוסף' יוסף' למר' שפחה' שלא היה' גרות' ליעקב'
 כיון' שהיה' מקום' אפי' ואפי' מתלד' כי יוסף' היה' גר' בארץ'
 לפי' שלא היה' מקו' אפי' לזה' אה' תולדו' יוסף' כלומ' הגרות' של
 יוסף' אפי' בשביל' יוסף' אפי' אפי' אפי' אפי' אפי' אפי' אפי' אפי'
 שהיה' לו ומה' גם כי בשביל' מאורע' שפחה' לו עם יוסף' הוכר'
 אפי' לעק' דירה' מחל' ללכ' לעבד' יוסף' עמו ומת' שם באופן'
 שזאת' הארץ' אפי' כפחה' לא נסתקע' בה כל ימיו ויפחה' יוסף'
 מפי' אפי' גר' בארץ' והתחיל' לספ' מה שפחה' כפי' יוסף' כי
 היה' בן י' שנה' והיה' רועה' את אחיו וכו' ואמר' אה' תולדו' יוסף'
 שפחה' את הראשון' לעשו' שהיה' שפחה' ליעקב' אחיו כי בני' יוסף' אפי'
 על פי' שם' הם' שפחה' ליוסף' אחים' חמים' לעשו' כי אה' תולדו'
 יוסף' ומת' יוסף' לו ואם' שפחה' ליוסף' היה' מן הדק' לפי' שהיה'
 יוסף' רועה' ומכנה' את אחיו בענין' הכח' שהיה' מביא' אותם' ואפי'
 שהיו' אכל' אבר מן החי ואפי' ראו' למי' שהיה' עדין' נכח' בן יוסף'
 ולא הג' ללכ' אפי' סיב' להביא' את אחיו הגר' ליוסף' בבחור' למת'
 שהיה' מביחיו בענין' הכח' נכח' רמז' שהיו' חלומ' בבני' השפחה'
 רבני' וזה' נכח' את בני' בלהה' ואת בני' אפי' אפי' אפי' אפי' אפי' אפי'

מד

בראשית

דבר ידוע הוא כי ספי גרולת הנדריק כן הוא כריך להזרזו יותר פן יחטא ואסם בדבר הל' כי כאלס

ס ב 8 2 מאתר

ה'רבה ויסמאלו אותו מדרקדס נישמענו מה בפני כי חסבו סת' הביר בשמחתם עמו וזאל בל' להחזיקם כאלוהים. ואז זה כי אם גדל לבב שלחם מחסבו גם שמחתם גם הנחתם עמו לבלום או סהוא חורה סהו וסמיר ללאב. את שוכניו כל זה היה קהין נסים להם ולפי וישבאלו אותו מיר וסמסלים לספר סדר החלום סחלם והנה אצחמ מאלמים וכאומסיפו עור סבאל חיותו על סלומותיו פי' הראשונים זל סהאל גורם סיבאלו לו סלומות הללו בהיותו חושב בזה כל היום וחיויו רישא על מסכב' סליוק וזהו סקראונו חסכ בעל סלומות סהאל היה ממסוך אותם סלומות סיבאלו אליו ההרהורי סהיה מהרהר ביום ועל רבריו הוא מ' להם שמעו סל סלום סמורה סהם לו בחזקת אוהב' נלחמים עוד ירב' ועל רבריו סבאל לספ להם סלום להיות מקהאל את סמיה לפי סרוקאל ססח' חרם סלום וספסו עומ' כריך סיספרם ללוהבי סמו כר סיספרתו אותו לטעה אכל סלום כזה סהאלם יראה לעינם סהוא סלום טוב לא היה כורך לספר אותו אלא כוונתו כר' להקיות סמיה והנה בסלום האלומים היו ב' דבר' לסבח אל' סלומותו סל יוסף היתה בקומה וקופה וסלומות אסיונפלות ארצה זאת ועוד אחרת סהיו משתחוות אלומותיהם סל אחיו לסלומות יוסף ואחרו לו אחיו מה סלום הזה ירצה כמו ספי' הראשונים סליוך יתכן סמלוך תמלך עלינו כמו סרואת בסלומך סלומתך ינבב' וסאר סלומות מפלות ומסשתחוות לעומתך והי אפילו ממסל' בעלמא חס אכסר סמסול תמסול זה יהיה בעזרתנו ובנו כל' בהיותנו אנו עומדים לימייך לעסרך ואז מכתבו אכס' סתמסול סום ממסלה וכס מלוכה כי אתה עתה תעסה מלוכה עלינו סהו ח' אפסר . ובזה מרן רך פאמר תמסול בו ולא אומר תמסול עלינו והרב כמהרס אלסוך זל פירס סכפנך סלום יס הוראת ממסלה כרכתיב קמה אלומתי . ויס גם כן הוראת מלוכת דרכתיב וגם ינבבה ובאל אחיו ואחרו לו סלום זה הוא בטל לפי סאפסר סמלוך תמלך עלינו וכיוס מלוכה על פסרה אפסוס בלבר סהיה אתה כך רואת בסלום והנה אצחמ סלומי בלבר וחס כן הוראת המלוכת הוא גם עלינו בלבר וכסס סחלוקה זו הית נמסעת גם סחלוקה הראשונה סל מסול תמסול גם היל הכל עוד יר' המלך תמלך עלינו כלומר חס יכויר כך מלוכה אפסר סתמלך עלינו כיוס סלחמ אחר וכ' חס יכויר סהיה לך תמסלה אפסר סתמסול בנו כי סתלסות והמססלה איה בורקת על אחיו סל חרם וכיוס סרואתי ענין מעלת אומתך סהיתה קמה וסכבה על אומתינו וססתחונ' אלומתינו לסומתך זו הוראל סתלום זה הכל הוא סלילו היה בו ממס הית רואה סלומות בני חרם סתסחוס לסלומתך ויחלום יוסף עוד ספסר עכסיו ראה בסלומן סלחיו בלבר סתסחיו לו וגם זה לא ראה בעופל סתסחוס לו אלא סתסחוס אלומותיהם לסלומותו והיינו בעסין הרעב ססתחוו למסביר בר בארץ אל רבר הלום והבר ורסחון אכל לא הכירו בו סהיה יוסף כסססתחוו לו וכסכס חלם עור סוספת חלום על הראסון סלכיו ואחיו סתסחוס לו ממס ולא פי' בר ולסם ומחן ויקנאלו בו אחיו לפי סרלו סלכיו סמתלהל' פסר לו סלום לטובה והסלומות הולכים אחר ספה קנאלו בני ע'ל מעלתו סבואיו מתקיימת לו ואכיו סמר והטמין וכסה הרבר להסיר קסאל מלכס וא' להם סתלום זה הוא בטל מאליו ססרי אמו מתה וכיוס סתבטל מתקנתו כמס והירח כי אמו מתה כך מ' סמסע על אכיו ויל סכבס על אחיו גם זה הכל וכל סומתו סל יעקב להסיר ססאל יקבאל מהלחיס והס עברתם סמרה נכס והתגלגלה המכירה על ירם ועברו על יעקב כל אותס יסורין וקבלס מאלהב' כרכתיב' כי את אסר יאלהב' ה' יוסכ' : ב' ללוא :

דרוש ראשון לפרשת מקץ

ובזה נבוא לביאור הכתובים של הפרשה ונזכור הספיקות שבתעוררנו בהם המפרשים ועוד דקדוקים נוספים עליהם. ויש לדרקק שם שדרו אחי יוסף כי לאחר שהיה נאמן ואת בכייתו לא שלח ידוע שהיה נאמן הנכרך למחר יאמר מן בתוך הבאים שהיה מיותר כי מה בא לנתינתו ונס מתכי היה הרעב בארץ כנען הם דברי מותר ועוד משני יוסף הוא הפליט על הארץ כי כבר נאמר למעלה ויקראו לפניו אברך ונתן אותו על כל ארץ מצרים וכן התיב ופתח יוסף יסבור וכו' וכל הארץ באו מצרימה לסבור אל יוסף ולמה הנכרך לומר עוד הוא המסביר לכל עם הארץ ואחר כך היה מספיק לומר ויבואו אחי יוסף ויסתחפו ליוסף ואפי' ארצה וכן נדרקק ככל הוא ב' פעמים הוא הפליט הוא המסביר והאחר מספיק וכן קשה ככל ויכירם וחזר לומר ויבר יוסף את אחיו ויבן מה שחלה זו שאל אחיהם מאין באתם וכי זו היא דרך לכל הבאים לקנות אוכל לשאול אותם מאין באתם וזו הארצה כי בעלילה הוא בא עליהם ועיקר סקורם היה ראוי לומר מאין באתם ואחר כך וידבר אתם קשות ועוד צריך לתת לב לתשובת אחי יוסף שהאריכו למעביהם ואחריו מארץ כנען לסבור אוכל והוא לא שאל להם למה באו כרי סיטיבוהו רבר באנו לסבור אוכל הלא השאלה היתה מאין באתם ראוי להם להשיב ולומר מארץ כנען ונתן לא מירי ועוד נבאר הטעם שחשש יוסף בעלילות מרגלים אתם ועוד שפתח במרגלים וקיים בערות הארץ באתם לראו' ואם פי ערות הארץ הוא לרגל את הארץ הוא ככל ענין וכן יש לדרקק שפתיים רבר להם יוסף מרגלים אתם לראות ערות הארץ באתם והם השיבו לא היו עברך מרגלים ולא הזכירו ערות הארץ ועוד איך רחמו טענתו של יוסף בתשובתם שאמר לא אחי ועברך באו לסבור אוכל רבא סליקין רילמא הם מסקרים ולא באו אלא לרגל את הארץ וראוי לדרקק ואמר ועברך באו שהיו עברך באו ועיקר כי מאחר שאמרנו כולנו בביאורם אלא נתרצה וחזר וערער וא' כי ערות הארץ באתם לראות מה הועילו אחר כך לחזור ולומר כרבדים המאמנים שאין בהם תועלת ועוד שהאריכו מענית לשונם ואמרנו עכשיו יב עברך אחים אחכם הקטן את אחינו וכו' למה נדרשו לאשר לא שאל מאתם אם הא' יסנו או אייבנו ועיקר מ' הוא אשר רברתי אליכם איך נמסך מדבריהם אלו שהיו חסר רבר פני כי מרגלים הם ועוד נדרקק שפעם אובזאת תבחנו ופעם א' ויאלמו דבריהם וכן קשה למה בפעם הראשונה ששאל את אחיהם הקטן לא נתרנו ואחר כך הזרנו ונתרנו ועוד יע להבין ענין מה שהתוודע בפניהם ואמרנו אכל אשמים אכנסם כשיצאו מבית הסוהר ויותר נזקק לומר הידיו בעת צרה בהיותם יושבים בבית האסורים וכן תשובתו של רחובן שאמר הלא אמרתי אליכם אל תחטאו בלר ורמו הגה נדרש מה בא לחרם להם שהריגם הם התוודעו בפניהם שבעל יוסף באה להם הצרה והצרות נזקק תיבת לאחר שאינה בודקת כאלו ועיקר מ' והם לא ידעו כי שומע יוסף כי המליץ בימתם שארבעה היה ראוי לומר כי אין המליץ בימתם וכו' מלא היה יוסף שם המליץ לכך חשבו מלא הכיר יוסף ולא ידע מה שאמרנו :

הביאור הגה חכמים יבדו במדרש רבה וזה למאס וירד אחי יוסף עשרה לסבור בר תעשה חלוקי' לחאנה' לסבור בר וכוונת אל הוא שאעפי' שרירי' אחים לסבור בר מת התעשה מהם היה להם כוונה אחרת אלת קיימת האוכל והבר והיו חלוקים ברעתם לבקש את יוסף אחיהם אבל הא' מהם שה' ראו בן שאל נמס' כמסכרו והוג' הם לא הגירו לו מפני החר'

סגור

מאחר שראה יוסף שער המסכים עכב אותם וימים וסכים ולא הזכיר אל פרעה חם באמת בטח בו בכל לבו היה לו למסך להזכירו לסר המסכים פי' שלוח מבית האסורים כי אין סר בית הסוהר רואה את כל מאומה בידו ולא יבצר ממנו שלוח ח' סילך בשליחתו לסר המסכים להזכירו על הענין אלא וראי' שלא בטח בו יוסף ולא נתן לבו אליו רק בה' שם מבטחו הן אחת שמתחל הסתדל על פי הטבע לרבר עם סר המסכים' סיזכירוהו לפרעה אבל לא פנה אל רהבים לעשות ממנו עיקר כי בה' שם מבטחו וזה א' מבאר משה ולא זכר סר המסכים את יוסף ויפסחוהו שם לדרקק בו שראוי לומר ולא זכר ויפסחוהו סר המסכים את יוסף ולמה הפסיק באמצע לומר ולא זכר סר המסכים את יוסף ואחר אמר ויפסחוהו זאת ועוד שה' ככל ענין במילות שונות רהיינו לא זכר והיינו ויפסחוהו : אבנם הסוכ' מתבאר עס מה שכתבתי ולא זכר סר המסכים א' יוסף וא' תאמר בלבד שמה ערין יוסף היה מפנה ממנו ויפסחוהו והיה בטוח בו בסר המסכים כי גם יוסף המ' ויפסחוהו לסר המסכים' וראי' ויפסחוהו עשה עיקר ממנו לא בטח בה' אלהיו בכל לבו ושמה תאמר פ' להיות זמן ונעטע בין וביאור סר המסכים' לביאורו של יוסף לכך לא שלח אליו שליח ואם יאריכו הימים היה שולח להזכירו כי בו בטח להם סמך נאמר והיה מקץ שכתבתי ימ' להורות בורל בטחונם של יוסף בה' כי לא עברו ימים מעטים אלא זמן רב מקץ שנתים ימים ער שיצא יוסף ובכל אותו זמן לא שלח לו לא כתב ולא לשון להזכיר מחאן רחיה לויפסחוהו מסך את סר המסכים ותפסעת הדריקים ומשחם ובטחונם בה' ומה נענע יוסף על אחת רברים שדבר לסר המסכים זכרתי והזכרתי אעפי' שהיו רברים בעלמא ולא פנה אל רהבים לסמך עליהם לפי שהיה מדרקק עם חסידיו כחוט השערה כרכיב וסביבו נעפיה מאר וכן אחזל במ' רבה נענעם יוסף ונתקצת משנהו י' סים קורס אחיו על מה שאמרנו לפני עברך אבינו ה' פעמים והוא שומע ושותק ואבן אורחיו י' לדרקק למה נענע י' פנים כיון שחמשה פעמים אחת עברך אבי היה ראוי ליענ' ה' פנים : ואפשר לומר ל' כי מלבד הענעם פ' ליוסף על ששמע באומר' עברך אבינו והוא שותק הגה י' בירן ענעם אחר על שגדס הוא לאחיו שיאמרנו עברך אבינו ויהיו קוראים עבר לאביהם כי הם רשאים בעלמא לקרוא לעצמם עברים ולא לזלזל בכבוד אביהם ומי גרס להם שזלזלו בכבוד אביהם לקרא עבר חמם פעמים זה יוסף שאל עליהם בעלילה לכך נענעם ה' פנים על מה שגדס שזלזלו בכבוד אביהם לקרא עבר ה' פנים נע' ה' פנים אחרות בעליל שהיה שומע ושותק רהיינו י' פנים זה נראה לי ולמדנו שהיה מדרקק עם חסידיו וחוטעם ספי' הראשונים אל איך יוסף הצדיק הביא את אחיו במצור ובמנוק בעלילות רברים ממרגלים וכיוצא בזה כי כן לא יעשה חס' כמותו לנק' ולנאור לאחיו בלבד אלא הכוונה לפי שרצה יוסף לזכות את אחיו ולמרחק חטאתם בעה' את אשר חטאו עמו במכירתו ולא יהיה עונם שמור לעהב כי הבה אינו מותר לחסידיו כלום וארבעה הוא מדרקק עם חסידיו כחוט השערה לכך הבאם במצור ומצוק כדי לכפר על חטאתם מרה כנגד מדה ולא תהיה זאת להם לפוקה בעה' וכמו ספי' הרמ' אלסך אלהיה שהם חטאו בעלמא ונק' בעלמא הם חטאו כי לא יכלו דברת לשלום והנה בזה לא תסא את אחיך בלבד ע' וירבר אתם קשות למרחק עון הרבור שהיה בידם ועוד חטאו שהורית לבו' ואחזל ששמעו הורידו לבור לכך מרר להם באותה מירה ויקח מאתם את שמעון ויתן אותו במשמר והג' שחטאו הוא שמכרוהו לעבר ולכך תפסם בעין הגביע ער שאמרנו בפניהם הננו לך לעברים

דרוש ראשון

לפרשת מקץ

מה

פגזות בהסכמת השכינה שלא יבולו העמק לא היה לו עמיה
אחרת כי אם לשבור בר בלבד ולא היה רעיון חל' לבק' האמונה
על יוסף כי לא ידע בכל אלה וכרך לדרקק מנח להם לחול
לדרוש שהתעשה מהם היו חלוקי' לאמונה ורוח אחרת אתם גם
לבקש את יוסף: ונראה לפרש שחול הקטן בפסוק שאמר
אחי יוסף כי ירוע שהם יכין שאת בנימין לא שלח אתם וכל
השאר הלכו ועק' רהי'ל וירדו עשרה אחי יוסף לשבור ואכל
ולמה פקדיה בסכנה אריפא להאי קרא וירדו אחי יוסף ואחר
כך אמר עשרה ואין סדר למקרא לכך דרשו חז"ל שפי' המקרא
הוא וירדו אחי יוסף כאחים נאמנים לבקש את יוסף ולא אמר
אחי יוסף שבתחיל לא ירדו כל הי' לבקש את יוסף כיון שראובן
עדין לא היה יודע מהמכירה כלל אלא אמר וירדו אחי יוסף
אותי שירעו מהמכירה באו לבקש האמונה של יוסף בתכרים
אמנם עשרה לשבור אוכל כי לענין קמית האוכל ירדו כל
העשרה לשבור וכלם שנים באותה מחשבה אבל במחשבה
האחרת שחלק לבד לבקש גם את אחיהם יוסף לא היה העשר'
שנים במחשבה זו כי הא' שהוא ראובן לא היה דעתו לכך אלא
לקמית האוכל בלבד וכיון שראובן אינו בכלל כשאר ה' התעשה
מהם חלוקים לאמונה כי לא בא הכתוב לקנות לא לפרש וכו' צי'
מכללם את הא' שלא היה יורש בענין המכירה והשאר שהיו ט'
כולם ירדו לבקש אחיהם וגם לקנות אוכל ומש' בתוך הבאים
יתבאר פתח ז' שלא רבו ליכנס בפתח א' אלא נכנסו ב' פתחי
ספרים בעיר כל א' בפתח א' ולזה רמזה התורה ואמרה ויבוא
במים מפורי ומפורים בתוך הבאים מזה א' ומזה א' פקדנות
הם נכנסים בפתח זו ונקתם בפתח זו איש איש ממקומו אשר
המה באים והללו אצפי שכולם באו מצד א' ככח שנתן א' המה
באו בתוך הבאים בכל פתחי ספרים בשיר א' מזה וא' מזה ונתי'
טעם למה באו כולם ואמר כי היה הרעב בארץ כנען והלוא
מספיקו כולם כאחד למלאת רעבון בתיה' ובפרט עם מה שאמר
יוסף שאל מלך ארץ א' מנא עמ' חמורים לכך האכרזה לבוא
כולם כאחד וגם לזה לא נתעכבו בארצם לקנות מהאמריאים
חטים לארץ כנען לפי שראו כי היה הרעב בארץ כנען מחמת
הגזירה שגזר יוסף שלא יוליד שום ארץ יותר ממנו חמור א'
באופן שהלוא יבוא כל ארץ שבר רעבון בתיה' שלא היה אפשר
עו שומר לקנות משוי ב' א' חמור' לפי שיוסף השליט הוא
בעצמו היה המשביר ולא היה מוכר יותר ממנו חמור א'
לארץ א' ולפיכך ויבואו אחי יוסף לשבור ולא נתעכבו בביתם
עד ירכעו עפר דרך ה' ר'ע ז' שלהות כוננתו של יוסף להביא
את אדניו במצר ובמנוק בעלילת מרגלים כדי למרק את
ענם אשר חטאו עמו כמו שכתבנו למעלה לכך לא הי' תחת
יד איש אמונים למכור השבר והבר והמנוק כמשפט המלכים
ורומי ארץ שמשמים פקיד מתחת ידם לעשות מעשיהם
למכור ולקנות והם אינם מוכרים עי' עצמם אבל יוסף עם
היותו הוא השליט על הארץ עכ' הוא בעצמו היה המשביר
לעם הארץ ולא הי' פקיד תחת ידו וכל זה עשה כדי להסיר
את אחיו כשהם באים לקנות אוכל ויבוא עליהם בעלילה להפיר
חטאתם כזו ויבוא אחי יוסף ומתוך שהיה יוסף עומד עם
ושיהיה לו וירא יוסף את אחיו שהשתחונו לו כמשפט חלומו אשר
חלם והנה תפוצה אלומותיהם ותשתחויה לאלותיהם ופי' חל
תפוצה מלפני קובץ שהחטים שלהם עתירים להעשות כובץ
ולירקב ואתם באים ומשתחווים לאלותיהם לעומת הלחם שים
ברשותו וידו וכיון שראה אותם ויכירם רצה לבקשם אולי גם
הם הכירוהו ליוסף ולכך וידבר אתם קשות כי היה ברעתו
להביא אותם במצר ובמנוק לכפר העון וגם שיתקיימו שאר

חלומותיו וכל זה יהי' אם הם לא הכירוהו ולכך וידבר אתם קשות
ואמר אליהם מאין באתם כי זה היה מבחן ואות אם הכירוהו
אם לא לפי שאם הם הכירו בו מיד ישיבות על מה ששאל מאין
באתם באנו מבית אבינו כי אנשים אחים איתנו וכשראה
תשובתם שאמרו מארץ כנען לא הסיר גם שערך לא הכירוהו
כלל וזה שחזר ואמר ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו שמה
שהסיר עכשיו הוא שהם לא הכירוהו עין ואז זכר את החלומ'
ותן לב לבא לקיימם והתחיל בעליל' מרגלים אתם והראשונ'
ז' פי' טעם נכון לבעלילה זו שתפס יוסף להיות שחשם יוסף פז
יחקרו וירדו אחיו רע' מי האיש הלזה מושל על הארץ וישיבו
אותם דבר כי הוא איש עברי עבד לסר הטבחים ומתוך כך
יתנו לב להכיר שהיו יוסף ולכך ה' את פיהם מחוקיריה
ודרשויות באמור להם מרגלים אתם שעזר לא יראה להם פתחון
פה לשאל ולחקור על אחי הארץ כי אז בוראי כל השומעים
ישפטו ברעתם שבאמת הם מרגלים ובא לחקור מהפס הארץ
וארונה שאל' מה להם לחקור על השר המושל מי הוא ואז זה
ער נראה לי שאמר להם מרגלים אתם לפי שראו שהיו יתור
ממה ששאל להם כי הוא שאלם מאין באתם והיה להם להשיב
מארץ כנען ומה להם להשיב עוד באנו לשבור אוכל שיהיה אם
הוא שלם למה זה באתם היתה טורקת תשובתם באנו לשבור
אוכל אבל עכשיו הם נדרשו ללא שאל מירש ועל כן אמר להם
בראה שאתם מרגלים ועכ' אתם קופצים להשיב באנו לשבור
אוכל כדי שלא יתגלה הדבר ע' עוד אפשר לדרך חז' שאמרנו
סנכסון ב' פתחי' ועכ' השיר ואמר מרגלי אתם פהר כנכנסתם
כל א' בפתח א' וכר' שבאתם לרא' את ערות הארץ ומר' הארץ
ברע' אולי עכשיו שהם ברעב ובחוס' כל יכול חזקו להם ובפרט
עמם ז' שעברו ב' ימי' ולא באו אחי יוסף אם באו באתם לשבור
אוכל לא היה להם לסבב בפוקי' ובחוס' מוכרים ב' ימים והם
העיינו לא ארזו והראיה שטברוך באו היום לאמר לשבור אוכל
ואם כוננתו היתה לרגל הארץ למה באו היום לאמר לשבור
אוכל כי בדרך אשר באו היה לנו לחזור תיך ולא להתעכב
ולבוא לקנות אוכל ועל מה שחשדנו סנכסון בעשר' פתחים
הוא לפי שכולם בני איש ח' חמנו ואיתנו מתאירי' ח' העין יאמ'
יוסף לא כי ערות הארץ וכו' י'ם לבאר כי ערות הארץ הוא כמו
רהא ערות הארץ והכונה עם מ' חז' שמשאם בשוק של זונות
ולכך כשהשיבו ואמרו שסנכסון ב' פתחים משם שהם כולם בני
איש אחד ונתייראו משן הרע ליכנס בפתח אחד אז אמר להם
לא דברתם לי נכונה כי טעם זה אינו אמת רהא ערות הארץ
באתם לראות כולם כאחד בשוק של זונות ולמה לא לראות עם
ממנו עין הרע אלא בפתחי ספרים בעיר ואכ' טענת' סקר אז
הוכחה למר' מכפר מפקד האחי' ונפקד הא' מהם והלכו לבקש
אולי יתבארו שם אז אמר יוסף הוא אשר דברתי לכם מרגלי'
אתם וכו' עכשיו נתאמלי' שהיא אחתי לפי שער עכשיו חשבתי
כשאמרתם כולנו בני איש אחד אמרתי אולי אביהם של א' וזה
לבנים הרבה כמו שהיו ליאיר סבעים בגים או פחות ויותר ועכ'
שלח עשרה מהם לקנות אוכל לשא' האחי' והאמנותי לרבר' אבל
עכשיו שאמרתם שכל מנח האחים אחים יותר מ' והא' אימנו
עתה אומ' שכל דבר' הם עקר וכו' פאך יתכן שיבואו אחי'
לקנות שבר כדי לכלכל את הא' והיה מספיק שיבואו שנים או
ג' והם יתקו שבר רעבון כל שאר האחים לא ורא' שכל דבר' הם
הוא עקר ואתם אנשים מפורים ומפורים מכמה משפחות
ולא באתם אלא לרגל את הארץ ועכ' נכנסתם ב' פתחים
לרגל כל פתחי ספר העיר ולזה כריך שתבואו את אחי' ויבחנו
דבריהם אם כולם בני איש אחד * ואר' כשהר'ם חלטיך
ז' א' 3 8 ז' א' 3 8

דרוש ראשון לפרשת מקץ

תכלית ויתכונן אותה אמירה היתה לאמר אל תתטאו בלרעל
ועיקר ולא שמתם להבין יסוד אפשר שלא אמר אל תתטאו דם
נשליך אותו אל הבור חלא הפליכו אותו אל הבור ולא שתף
עבדנו עמהם וזם הלא אמרתי לזכר לאמר כלומר מתוך דברי
שאלמתי אליכם השליכו אותו ולא שתכתי עבדני למר נשליך
אותו אל הבור היה לכם להבין כי כוננתי היתה לאמר אל תתטאו
בילרעל אל אלהם לא שמתם ולא הבנתם ועתה פקד ה לא
מבעיא על פלימותיר נשלמתם בני חלא גם דמו הנה נדרס
עם שלא דרגתם אותו בידים חלא בנרמא שגרמתם בהשליך
אותו אל הבור נחיה רעה אכלתיה פקד ה עליכם שמתגלגל
על ירכם ודא כי ראובן לא היה שם בבית המכירה והיה מולה
ברעתו שכבר מתווסף ואם כן כוננת ראובן היתה למר להם
שמאמר שדמו נדרס גם הכריזים שלא ממכרו באותו עין הם
נפסים בלא משפט על מפירות דמים כדכתיב והכרתי מתוך
כריק ורשע עוד ירכה גם דמו לרבות דם ורעיותיו וכו' ודל
דרסו גם דמו גם דם הזקן וזה לא ידעו כי שומע יוסף כי
המליץ וכו' ה' רעו כי שומע יוסף לפי שהמליץ היה
בינותם בין האחים ולא היה בינם לבין המליץ כי אם בתוכם
היה ולעד נראה לפרש עם קושי א' שיש למרד שאף בהו המליץ
שם מלא לא היה שומע יוסף ואם מפוס שהיה מליץ בינם
ובין המליץ מפוס הא לא אריא רחלמא היה יודע יוסף לשונם
ונתן מליץ בניהם דרך גחלה ומעלה כי כן חק המלכות שלא
לדבר האדם פה אל פה עם המליץ כי אם עי מליץ חתום נראה
לי שירוש הוא שמלך מכרים היה בקי בע' לשון וזולת לשון הקד'
כמו שאחזל פהשביעו ליוסף שלא יגלה דבר וזהו הנה אחי יוסף
שלא הכיר את יוסף וחשבו שהיה אדם מכיר דנו ברעתם שהיה
בקי בע' לשון וזולת לשון הקדש כמו פרעה מלך מכירי חיה שראש
את יוסף שהיה מדבר הוא בעבדנו מבלי מליץ עם כל שאר אחי
ולשון פה אל פה ולא עי אחבעי אבל כשהיה מדבר עמהם ידע
מדבר עי מליץ אז אמר בורא שאח מליץ זה מחמת גחלה
ושדרה שאכל גם עם כל שאר האומות היה ראוי שידבר עי מליץ
ומאחר שאדם עוסק כן כי אם מדבר הוא בעבדנו עמהם שפט
בדרך ששאר הלשונות היה בקי בהם וירעם אבל לשון הקדש
אדם יודע ולכך מכח מליץ בניה' לרבר לשון הקדש חס וחס לא
ידעו כי שומע יוסף לשון הקדש ואף על פי שהמליץ הוא חק
המלכות מה המח ראוי כי המליץ היה בינותם כשהיה מדבר
עמהם בלבד אבל עם שאר האומות לא היה עומד מליץ ולכך
דנו ברעתם שמחמת שלא היה מכיר בלשון הקדש היה המליץ
ולאחר רבת בפני יוסף ולא משאנוים ל'ספר בזה ממס' רזל על
פסוק כי פי המדבר אליכם שנתן להם ראיה וסימן שהוא יוסף
מחמת שהיה מדבר עמהם בלשון הקדש הנה מהבאר מהאח
שהיו יודעים שמלך מכרים לא היה מכיר בלשון הקדש שאלב
מה ראיה היא זאת הרי גם מלך מכרים היה יודע לשון הקדש
אלא ודא שאח יודע לשון הקדש וזולתם ולכך נתן מליץ בינותם
בלבר והוא נכון לפי דעתי וכשראה יוסף שהתוודע את עונם
יוסב מעליהם ויבך על הצער שהיה מדבר לצדיקים אך מה
לטובה נתכונן להיות להם כערה לכפר על נפשותם ולמרוק
חטאם אחת לאחת כערה ולא יהיה להם למזכיר עין לעהב
כי הקבה מדרקק עם חשיבו כחוט העברה כמו שמתבאר גם
כן מהמאמר שהעבנו בתחלת הסדרים לדרקק בוקר דרס'
זאת עם פסוק ויהי מקץ ומה חידשו רזל באמרם זקם היה ליוסף
כמה שנים יעשה באפלה כיון שהגיע הקץ חלם כי דבר זה
מבואר בפסוק ויהי מקץ ופרעה חולם ועוד צריך להבין כפי
דרשה זו מה פירוש כל תכלית הוא חוקר רכתיב בקרא ויהי
רסוק

ז'לה פי שמתחלה אמר להם יוסף שלחו מכם איש אחד אחיכם
והגם שאחיו א מכל ליעץ אותו לא יהיה בעצם כאשר בהיות
כולם עמו כי עתה הא לא תהיה כל חזקה ומתוך דבריו אוכל
להבחין את הרברים אם הם אחיתים או מועצות סקר ועכא
ויבחנו דבריהם האמת אחתם עפי דבריו יבתן אם אמת אחת'
ובפיסם והם לא נתרצו בכך ויסבו במסמר ג' ימים וכשאלו להם
אחכ וזהו עשו וחיו את האלהים אמי ודא פי' נראה אמי כי בני
מות אהם כי על כן מאנתם סיבא אחיכם הקטן ואחיהו
ועתה למען תחיו ונתתם לכם סתלכו כולכם י וזאת האחר
הניחו בבית משמרם ואעפי שאתם רבים ותוכלו להסים
הרברים בפיו בבור מוסר מוז באלה חפצתי שאת אחיכם
הקטן תביאו אלי ימינו אמר עכשו ויבחנו דבריהם רק יאמנו
דבריהם בלי שום חקירה וירדסה כי לא אחקור אותו להבחין
דבריהם כי אם יאמנו דבריהם מיר בבוא אחיכם הקטן אחתם
אחיתים לכם עוד שמתעתי ממורי כח כי מתחלה שאלו שישלחו
מהם אחד אחיו ומה יוכל זה להוליד ולמלאה ספק כל בתיכם
סכבר היתה הנזירה שלא יוליד א' שמי חמורים ואם מה סיוולך
הא' להוליד ויפיק לורי מחסות ולכך לא שתו לבם לאותו דבר
ועכשו אמר להם זאת עשו וחיו כי דבר הזה יהיה לכם מציאות
מחיה מסלכם תלכו זולתי ואחר ואהם תביאו עבר רעבן
בתיכם כי ברבר הזה יהיה לבתיכם קיום והעמרה ויאמר אדם
אל אחיו וכשראו לחיט נכרי שהיה מרחם עליהם ועל בתיכם
ואמר להם זאת עשו וחיו אז אמרו אין להאשים לאדם הלזה על
מה שהיא עושה עמנו אבל אנחנו אשמים על מה שעשינו עם
אחינו כי זה לא רחא בעינת כרת בתים ואין אנו רובים איומה
היה אחינו בשרינו ואשר ראינו כרת נפשו בהתחננו וכו' עוד
פי' הרשונים שבניבת אבל אשמים יש עליה טעם זקא כלומר
מהראוי היה יוסף בן עונם על הדיבה רעה שהביא עליהם אבל
מה אשמים חתמו לפי שהתחן אליהם וכו' עוד אפשר ששקראו
אחי יוסף שאלו תחתם להביא את בנימין אמרו אין חס מוכחי'
עון אשר חטא לבנימין לשהיה גם הוא ראוי להכנס תוך הסור'
שהנה הוא לא נמצא בבית המכיר והוא זך בלי פסע אבל אשמי'
אחננו שהיינו עם עומרי וראינו כרת נפשו בהתחננו ולא שמתנו
עכ בזה אלינו הגדה הזאת ויען ראובן אותם לאמר כי על
אותה אמירה שאמרו שלא היו ראויים להיות באותה צרה חלא
אותם שהיו באותה טעה וראו כרת נפשו בהתחננו ולא שמתנו
ועין ראובן אותם כי לפי אמירה זו וטעם זה גם אם ראוי להיות
תוך למירה כי מה לי ולכרה זאת אחר שאח לי עין ברבר זה
ואחרב אחיתי אליכם אל תתטאו בילר וכו' ואף על פי שאמר
הוא שיעבדו השליכו אותו אל הבור הזה אל תתטאו סהיה לי
ברבר זה עין כי הלא אמרתי אליכם היתה כוננתי לומר אמירה
אחרת שאל תתטאו בילר כלל ועיקר אבל אתם לא שמתם' ולא
הבנתם דברי שהיה אמרתי בתחילת דברי לא נכמו נפם שים
בו פני הבנות הא' היא כפסטה ולא נכה את יוסף נפם יחב' לא
נכמו פי' לא נכה את עבדנו נפם במיתת יוסף כמשה אשר
בבאתו מרחם אחיו ויחל חכי בסור עוד אפשר כי העין יהרוב
אותו ומכאן שבהיותו גורמים מיתתו נכמו נכה את עבדנו
נפם וזהו ההבנה האמתית שלא אמרתי לא נכהו נפם ואחר
לא הבנתם ושמתם הפי' האמתית ובזה מתבאר שאמר עם
סני אמירות ויאמר לא נכמו נפם ויאמר אליהם ראובן אל תתטאו
דם והענין הוא שמתחלה אמר לא נכמו נפם אולי יבינו כוננתו
שלא ישלחו בויר כלל ולא יענו בו פנימוותן וכשרא' שלא נתנו
לב לרבריו אמר להם אמירה אחרת אל תתטאו דם לפחות רק
השליכו אותו אל הבור הזה וזהו שאמר כאן הלא אמרתי אליכם

דרוש ראשון לפרשת מקץ

מו

המקץ הוא להביא פסוק בכל עכב יהיה מותר כי מה ענין
צבתו ויהי סוף ליהי מקץ וכן קשה מ"ם ר"ל בכל עכב יהיה
מותר אך הוא דרש פ"י יהי מקץ לכל אחר מהפסוקים ומה
הקטן בפסוק בכל עכב יהיה מותר שדרשוהו ביוסף והוציאוהו
מירי פ"ט וכן בדרך לבאר כונת מ"ם כל דבר שנכטער י"ה
מ"י כל דבר ומה ריבה מאמר כל וכן ה"ל כל כער שנכטער
מסוף וכו' וגרמא לער מחלל הקטן בפסוק דקאמר ויהי
מקץ שנתים שהרי לא הוציאוהו למתורה מספר השנים שישב
מסוף בבית האסורים קודם לכן כדי שיאמר א"ח ויהי מקץ
בנתיים ימים אחרות וא"כ כך היה רצוי למד ויהי אחר הדברים
האלה ויחלום פרעה חלום ומה בדרך לרעת אם עברו שנתים
ימים או יותר ופחות ועד לדרך שה"ל ויהי מקץ שנתים ימי'
וכו' למה אמר מקץ וצ"ע קשה לשי רעת קצת מחלל שדרשו כל
מקום שנאמר ויהי כרה והיה שמחה וכו' כתיב ויהי מקץ ולא
ימינו בו כרה כי אם שפון ושמחה לזה הביאו פסוק ק"ץ עם
לחם וכונתם לרשון באופן זה כי ידוע שהיה ראוי יוסף להיות
בבית האסורים עשר שנים כנ"ר ט"ף סיבא ממנו ויפוז
זרעו יריוכו וימינו שחאר תגלוס אותו הק"ץ פ"י ג' שנים
בתעכב עד ק"ץ אחר שהוא שנתים ימים אחרות לפי שרפה
הק"ץ להעלות במעלות את יוסף הבריק ומפני כך עכב הבה
חלומה של פרעה ב' שנים לאחר ש"א שר המפקדים מבי האצור'
והטעם שאם היה קרוב הדבר לביאתו של ש"ה המפקדים ומיד
היה רואה פרעה הח"ל פסוק הוא שמיד היה זוכר שר המפקדים
ליוסף ומביאו לפי פרעה ופותר לו החלום קודם שיקרא את
החרטומים ואלו לא היה לו ליוסף מעלה ויתרחק על פתרון החל'
כי היו כל החרטומים חומרים שאין כאן חכמה ודעת כי א"ל
שאלו מהם היו גם הם פותרים את חלמו לכך נתן הק"ץ ק"ץ
וזמן ליוסף שיתעכב עוד בבית האסור שנתים ימים אחר
יציאתו של שר המפקדים שמתוך כך היה טובה שר המפקדים
ליוסף מיד ארך הזמן ואחר כך נפרעה חולם שפסוק האצור
לרשם את כל חרטומי מדרים ואת כל חכמיה וא"כ פותר את'
לפרעה וכשבא אחר כך יוסף באחרונה נחם לו שבה וגדולה
על כל החרטומים וא"כ כן לטובתו של יוסף נתעכב יוסף בבית
האסורים לאחר שהגיעה שעתו לכאן משם ושב שם ק"ץ אחר
שנתים ימים וז"ל ק"ץ שם לחם כל' ליוסף שהיה יושב בחסד
בית האסור' בגור עליו ק"ץ אחר שיתעכב שם והטעם כדי
שיסכחנה שר המפקד' מתוך אורך הזמן ולא יזכרנו מיד אל
פרעה כי בזה יהיו מוכרחים לשאול את החרטומים וא"כ משיב
לשם דבר ויבוא יוסף באחרונה ויתעלה ויתגלה על כל שאר
החרטומים וזו ולכל תכלית הוא חוקר שהטעם סוף אחר שם
הק"ץ ליוסף בחסד ובבית האסורים הוא כדי שיבא יוסף
לתכלית וסוף כל החרטומים שיבשו ברי ריק ולא ימצאו והוא
יהיה חוקר וכל לתכלית הענין ופתרון החלום חתם שבה'
ליוסף וא"כ תופל וכללות חרטומים ולחכמים ולכך כיון שהגיע
הק"ץ חלם ולא קודם וזו שער לזה ממאמר חז"ל ב' רבה אחר
הק"ץ אם יבוא יוסף תחילה ויפתור החלום אין זה שבת
שיכולים החרטומים למד אל' שאלת ממנו כבר פתרו אותו
לך אל' המתק' להם ער שתיבשו והוציאו את רחמו ואחר כך
בא יוסף והחזירה עליו ח' פלגה כל רחמו יוציא כסיל וחס
באחר ישבחה כל רחמו ויבא כסיל אל' חכמי פרעה וחס
באחר ישבחה זה יוסף ונראה לי לדרך כפי רשמת הפסוק
דכל רחמו יוציא כסיל אל' החרטומים שיבאו תחילה לפתרון החלום
וחסם שהוא יוסף בא באחרונה וזה היתה הסיבה שיתבאר
שנכתב יוסף להגיד מה שלא יכלו החרטומים כולם להגיד וזה

שמיכות ויהי מקץ עם מה שכתוב בפסוק פרעה של מעלה ולא
זכר שר המפקדים את יוסף ויסכחנה והטעם היה לפי שער זמן
רב מקץ שנתים ימים עד שחלם פרעה החלום ובר סיבא
יוסף לירי גדולה בדרך להיות ע"י חלום והוצרך להתעכב חלום
פרעה עד אותו זמן לפי שאם היה תקף קרוב לזמן שיבא שר
המפקדים אי אפשר שיסכחנה במיעוט הזמן ומיד שיצאה מעצ'
החלום שחלם פרעה היה זוכר את יוסף ומביאו לפי פרעה
והיה מקום לחרטומי מדרים למד גם למ לבב ביוסף באופן
שלא היה משתבח יוסף ולכן נתעכב ויהי מקץ וכו' ולא אחר
ויהי בק"ץ לרמז כי כער זה שהיה ליוסף שכתב שר המפקדים
ונתעכב עוד בבית האסורים זה היה מסיבת הק"ץ ששם הבה
שיעבור עוד שנתים ימים שהוא זמן ארוך ואחר כך יהיה פרע'
חולם וכל זה להחליתו וטובתו של יוסף כמו שכתבנו זה אפס'
שרמו ויהי לשון כער על הכער שנכטער בישיבתו בבית
האסורים שתי שנים אחרות וכעתה לי משמתי ממורי ג"ר
בכפל ולא זכר שר המפקדים ויסכחנה כי ימינו שהיה מנחת
ליוס שנאמר נשכחתי כמה מלך וכו' אפי' שכת' לא זכר
ויסכחנה שם שפי' שנים ויהי מקץ שנתים ימים ע"כ וסוף
מאמר פסוק בכל עכב יהיה מותר שמתנו מתבאר כל מה
שכתבנו כי בפסוק זה יש לדרך דל' רש"י סיפיה פתח בעמל
וסיים ברבור וכן ה"ל בכל עכב יהיה מותר ודבר שפתיים א"ך
למחשור או יאמר בכל שתיקה יהיה מותר ודבר שפתיים א"ך
למחשור ופ"י יבן הענין רבאצרה היה נראה שאם זכר שר
המפקד את יוסף ודבר עליו טוב אל' המלך להביאו מבי האסור'
אז טוב לו ליוסף ורחמי ויתרון א"ל בהחיותו ושב בבית האסור'
היה לו כער וחסרון ובא הכתוב ללמדנו כי לפי האמת הוא
הק"ץ כי בכל עכב שנכטער יוסף ושב בבית האסורים היה לו
בוה שבה ומותר ותועלת כמו שכתבנו למעלה שמתוך אותו
שיכוב נתגלה הענין שלא זכר את יוסף עד לאחר ששאלו לכל
החרטומים לפתור החלום וכשלא ידעו הם אז באחרונה בא אל'
יוסף ונכתב ביתרין ות שפת א"ך אחר ברבר שפתיים אל'
רבר פ"י של שר המפקדים תקף ומיד והזכיר אל' פרעה שהיה
נראה לכאורה יתרון הנה לפי האמת היה א"ך למחשור שלא
היתה נכרת חכמתו ומעלתו על החרטומים ונמנחת תקלתו
שנתעכב בבית האסור' וזו היא תקלתו של יוסף וזו ר' אבא כנ"ן
בין שיתחם חסד לשותה כנ"ן שפי' הענין והגיעה שעתו לחס
את המים נתעלה לשבח כי הענין הלכנות הם של שתי ימים
חמין וגם כער של יוסף היתה להגותו ולטובתו דא' בכל עכב
יהיה מותר בא לבאר באופן אחר ואמר זה יוסף שער עכשיו
דרשו מ"ם ורבר שפתיים על דבר שר המפקדים אל' דבר היה
א"ך למחשור ליוסף ועכשיו דרשנו כל הכתוב ביוסף ואמר כל
דבר שנכטער יוסף וכו' ואפס' לעד למד שדרך בדרך זה
דקדק אחר בכתוב שאמר ורבר שפתיים א"ך למחשור כי פסוק
הוא שדרבור הוא בשפתיים וכך היה רצוי למד ורבר א"ך
למחשור או ורבר א"ך למחשור לכך דרשוהו ביוסף שמיני בו
רבור לטובה ורבור לרעה יש רבור שדבר לטובה והוא כל
מה שדבר עם אחרתו שלכאורה יש להאמינו על שהרבה סיחה
עם וא"ת אחריו להגיבה רבר כמו שחלל שאמר יוסף הן
אדוני מתירא אתי מן הק"ץ והסיבה לו אימינו חזר ואמר לה
גדול כלומר גדול ה' עיניו משוטות בכל הארץ וכו' ומכאן היה
נראה שהוא היה מתרצה ומסכים באותו מעשה חז' לולי פחד
אדוניו או פחד יראת אלהים שאל"כ לא היה לו להגיבה ולסבס
עמה בטעמת אל' למד לה אימי חפץ לוא כל דבר שנכטער
יוסף עם אחרתו אפילו בכל אותם הדברים שרבר עמה היה

דרוש שני לפרשת מקץ

חכמה ואף חלל חרטומי פרע' ודעת לבנות קול זה יוסף שהסגולה לדרוש כי החרטומים טענו בפתרון זה לפי שרבו בדרשת סחלו' זה יוסף חכמה דמה ועל כן אמר חז"ל חלל מטל על בנות ואפרסיות אבל הכוונה חכם זה יוסף לא רבו בדרב חכמה ודעת פליאה חלל הלך ברבוי החלום כפי פשטו ובדרך נקל מהפחד' הם סימון חריטה והסיבולים הם סימון הקבירה שהיו מביטו בנות ורעות ועל סמליו הרבדים רך הקלה היה הדעת לבנותה יוסף לרעת פתרון' ועוד פרעה למד לא האמין להם ואולי יבדקו בבגדיה' ולמה לא נכנסו דבריהם באזינו כי מי הגיד לו שחם כדבריהם ועוד חם ויעמודנה אבל הפרו' חם ענינו א הפרת' וכן מה מסיפר פרעה ותבאנה אל הקבנה היכן פתרון' ורש' אל פי שפתותיו הוא ומסכח העבד וכו' ולא יורע העבד וכו' ועוד חם יוסף את אשר דאלהים עשה הראה לפרעה כי הוא אריס' לסוף וכך מספיק לומר טבע הפרות טבע מים הנה וכו' וכן קשה מה שהיו ז' שמי רעב מה שלא אמר בטבע ובמ' תנחומי' אמר טראה חם ז' שבלו' ז' שנים וז' פרות ז' שנים הרי' ז' שנה וגור יוסף ואמר יהי ז' שמי רעב בלבד וז' ותחילה ז' שמי הרע' כאשר אמר יוסף שאלמלא הוא היו יותר חבל היו ז' כאשר גזר יוסף ואמר יהיו ז' שמי רעב וכפי זה קשה שהיה ראוי להיות יד שני טבע כנגד ז' הפרות וז' הסיבולים ועל חם יוסף ועת' ז' רא פרעה איש נבון וחכם וכו' כי היועץ למלך נתנוהו והיה לו לפת' החלום ולמה חזק עוד וכמה דקדוקים בענין יתבארנו כפי דרכי' וגלעד' שאמר יהי מקץ להיות יוסף חסד לשר המעקים כי חם זכרתי אתך והזכרתי והכוונה לפי דעתי שאמר חם תעשה נא עמי חסד והיה מהזכרה שתזכרתי שתיה' אתך להיות אתך בטובה כאשר יטב לך וזה חסד במור ולפחות חם לא יהיה כך תזכרתי אל פרעה להנציחני מהבית הזה אף על פי שלא יהיה לי שום נחת רוח וטובה וזאת יציאתי מבית זו כי חם יוציא פרעה מהי תיתי לו לתת לו עוד גדולה ואפשר שרמז והזכרתי מהבית אל האיש הזה והזכרתי אל פרעה לומר לו מעשה שהיה לי ש גומב בנכתי מארץ העברים וגם פה לא עשיתי מחלומי' וז' חסדו מי מפיס כדברך שחם עשית איום דבר ודק' אמר דמי אותך לזה אמר ראה לרבר שלא עשיתי מחלומי' כי שמו אותי בבדור ואם כרברי ארונתי אשר העלילה עלי היה להם להרגני ועל שאמר וזכרתי והזכרתי כיון שפלו' עוד ב' שנים חם יהי צער לחם מקץ אותם ב' שנים כי תחלת ממוססה מחלה לב' עוד ירבה והוא הנכון כי למעלה כקוד' ויפקודו שר הטבחים את חם יוסף חסד ושרת אותם והיו ימים במשמר ויחלמו חלום וכו' וז' חם מקץ שנתים ימים כלו' מאות' ימים הכו' והיו ימים במשמר מקץ שנתים ימים ההם המ' שבאותו שנה ויחלמו חלום ועכסיו ופרעה חולם ולא ופרעה בוא לפי שחזר אל הפסוק שלמעלה והיו ימים ויחלמו ומקץ שנתים לאותם ימים שחלמו שמיים ופרעה חולם גם כן והנה עומד על היאור כמו שכבר בעה' וגלעד' כי החרטומי' מה שהסגולה לבס מלהיות פותרי' החלום בענין שבעור' שם כ' שמו' הוא לפי שאם היה חזק ז' פרות טובות וז' פרות רעות אחריהם היה מקום לומר טבע שמי רעב בואם אחרי הטבע אבל נתקם' להם ענין ותאכלנה ז' פרות הרעות את הפרות הטובות כי בימי הרעב אף להם מה לאכול והפרות הטובות חלפו להם בימי הטבע וכשכא הטבע יבקשו אוכל ואף והם פרות רע' וכחשון' אבל מהו ענין ותאכלנה הפרות הרעות את הבריות ואם הכוונה להפליג את גורל הרעב שאף על פי שישללו מהנאמר משני הטבע לא יספיק להם כי הרעב במקומו עומד חם אף לומר שהפרות הרעות אוכלות כל ז' הכחות היונות כיון שכל פרת

ל' מתר בהערך הצער שהיה מצטער לכבוש את יצרו כשהיה מקפד עמה ולא כטה אחריה הרי זה משונה שאם התחלה לא כטה חלום אף לא היה לו ככ טבע ויתרן אבל מאחר שהרבה פותה פתה וכמעט נתפתה לקולה ואחר כך כבש את יצרו החזק טבע שבחים הוא לו ויתרון ומתוך ריבו' זה טעם והלוי' ביראת' ה' חסד את בנה בהיתר והרי זהו הרבר שרבר יוסף ונכתי חסד דבור שרבר יוסף והפסיד שנתעכב עוד שתי שנים והוא דבר שפתיים הדבור שרבר עם שר המעקים שלא סאל בריבור ההוא לא כסף ולא זהב ולא פכיים לא מה שאל מחנו ברבורו חלום הוא שפתיים כלומר שיפתח שפתי' להזכירו לפי פרעה שאל' כי חם זכרתי והזכרתי והפסיד שנתעכב עוד שתי שנים אחת בגלל הרבר הזה וזהו דבר שפתיים הרבר אשר דבר עם שר המעקים שיעשה לו חסד בשפתי' ויזכירנו לפרעה ויגיד לו כל אשר קרה זה הדיבור היה אך למחסור והשת' יחל דפתח בכל עכב וסיים ורבר שפתיים לפי שגם בתחילת הפסוק מרבר בצער שנתעכב יוסף בתוך הדיבור ומשך לו ממנו יתרון אך בריבור שרבר' עם שר המעקי' שיפתח שפתי' להזכירו זה הרבר היה אך למחסור חם כאן יהי מקץ לומר מאחר שגלס הקץ שהיה עמר שמי' כנגד ה' טפח טפוח ממנו וישו' וישו' עוד נגזר עליו צער ליטב בבית הסוהר שנתים ימים מאחר שגלס הקץ הראשון והנה נכתב המאמר כל ימינו ורובנו להקדמתנו שהקנה דקדק עם יוסף הדקדק' כחוט הטעיה כמו שנאמר ובכיון כשערה חלד' בל' חלד' :

דרוש שני לפרשת מקץ

בראשית כי בא החלום ברוב ענין אמר פרעה מי מתקיים על מי אני על אלהי או אלהי עלי אשר לו אתה על אלהיך תהי' ויהי מקץ :

מהיות שפלותן של ישראל ורלותן סיבה לעלייתן כרכות ועלה מן הארץ וכת' כי טחה לעשר נפשינו קומה שזרתה לנו ועל' ממנו ישראל בעפר רכתיב והיה זרעך כצפר הארץ ופרכת ימיה וקדמה הכוונה כי בהתדמות זרעך לעפר שהוא דומה לאי מים סימן שפרכת ימיה וקדמה כי כסם שהפ' שכל רשק בו לסוף הוא עולה עליה שהם נקבדים תחת העפר והוא גליון כך ישראל מתוך ירדתן תבא עלייתן והוא מאמר הכביד אל תשמחו ואיבתי לי כי נפלותי קמתי כמו שביארתי במקום אחר שחזי הפסוק מרבר בלשון עבר והכתיב בלשון עתיד חסד הכוונה כסם שפלותי למעבר וכפלותי היתה סיבה לקומתי כי נפלותי קמתי כך לעתיד חם תראמי שאטב בחוסך אל תשמחו לו כי בורא יהיה אור לי וכן מביט ביוסף הצדיק שיר תחתיות וישב בבדור הסוהר ז' שנים ואחר כך גדולה היתה לו ומתוך שפלותו בבדור היתה עלייתו וזכר' כבא לביאור הפרשה והיה מקץ וכו' וז' לדרק מקץ זה היסוד קאי חם לירידתו לבדור הסוהר היה זה מקץ ז' שנה ואף הוא חזק' שנתים ועל' אומרו שנתים ימים רפשוט שנתים הם שנות ימים ואפשר לומר שכוון לומר שהיו שנות שלמים ימים ליום אבל קשה דמאי איכפת לן חם ה' ימים ליום או לאו ועל' אן ופרעה חולם בואו והל' והיה מקץ שנתים פרעה חולם ומה גם הילל פרעה חלם ולא חולם ומה זה שאמר על היאור ואחר כך הנני עומד על שפת היאור ועל מה זה היה לחרטומי' מצרים שלא הבינו פתרון חלום זה לאמור שהסיבולי' והפרות הם סי' טבע רעב והם פתרוהו בבנות ובאפרסיות וז' דרשו בקש לן

דרוש שני לפרשת מקץ

בסיני הסבולות אבל בסנים הרעות מראה זכרות רעות שאין חרית להם כלל קשה למה הוכרח לראות עוד ז' סבולות רעות שאם אין חרית ולא זרע מהיכן יקצורו הסבולות ולכן היה מראה בורא שמדבר על ז' סנים אשר אין חרית ועוד ז' סנים אחרות שאף על פי שיהיה חרית זרע מיתלן הסבול' בקציר לכל התפלל יוסף יהיו ז' סני רעב בלבד. ועל הסמת החלום אל פרעה ידעתה על מה שמסתנה החלום מפרות לסבול' ולא כראה חלום זה למדס אחר כי אם לפרעה ובא החלום בעצם פעמים להורות כי נכון הדבר מעם האלהים ועכ' בא אל פרעה המלך והפעמים בעצם סבולות אשר הפרות לזרך שאת ה' הוא הולך ויס' לאל ירך למכות אים חכם להפקיד פקידו ומימם את תבואת הארץ והיה האוכל שהוא פתרון הסבולות יהיה כל האוכל גנוז כמו פתרון סלח יאכלוהו עכשיו בסני הסבע רק יהיה גנוז בפקדון לסבע סני הרעב ולא תכרת הארץ ברעב ולכן אחר פרעה הנמצא כזה אים אשר רות חללים בו לידע כל פרטי הדברים ותיקון העניינים אחת תהיה על בתי דין הכסא אגל לשי סכך רחתי עומד על היאור וזה אפשר שרמו אגל ממך שממך הוא מיותר אבל אחר הכסא אגל מה יהיה ממך מהדברים שאחת דברת בפני סים ממם כאשר רחית הנני עומד על היאור הרי למדנו שתכלית פסלותו של יוסף הוא היתה כיבת עלייתו ולהחיות את אחיו ואת בית אביו לפליטה גדולה כמו שנאמר וירא יעקב כי ים עבר במצרים ויחל לבטן דרו עברו לנו וכו' וכאן לביאור מחול בת רבה חל וירא יעקב כי ים עבר במצרים וכי במצרים היה יעקב מראה תבוא במצרים שאחר הכתוב כי ים עבר במצרים והלא אחר לבטן ויחל' הנה שמעתי אלא תינס סנגב יוסף כשתלקה רוח הקדש ממנו ויחל' ואם מראה ופומע ואים שומע ומכני מה לא נאמר ים אוכל במצרים שאחר הכתוב ים עבר במצרים והלא כבר נאמר ותרעב כל ארץ מצרים ומה תל' ים עבר אלא אל התיקורא ים עבר אלא ים עבר מראה באפק לריחא עסברי במצרי' ואיזה זה יוסף והך מראה בעיני המאמר הזה. מדבריו הם כדברי האפר החתום ים לרקדק תחילה שמספיק לענין שאלתו וכי במצרים היה יעקב מראה תבואה במצרים ויתרץ אלא ראם עבר זה עבר של יוסף וכל שאר האריכות הוא מיותר ולא עוד אלא שפתח בחדא לומר וכי יעקב היה במצרים שכתוב וירא יעקב שהוא קושי עכשיו ויבא לומר והלא אחר לבטן שמעתי דממעם שהקשה לנרסון דאמר לבטן שמעתי אך הוא אומר וירא יעקב ואם כן לא ריטיה סיפה וכדקדק יתור לשון המאמר באומרו שאמר הכתוב כי ים עבר ועכ' לאחר שתרץ לא וירא רואה ואים מראה מה הקשה מפני מה לא נאמר ים אוכל אך ממסדה קושיא זו עכשיו ומה גם שמה בין ים אוכל לים עבר ומה שהקשה והלא כבר נאמר ותרעב כל ארץ מצרים אין לה הבנה כלל אך יתייבב אילו נאמר ים אוכל ועוד רלא ריטיה סיפה נכנס בשאלת מפני מה לא אחר ים אוכל ויבא בקושיה והלא כתיב ותרעב כל ארץ מצרים דממעם שהוא מכחי' האומ' כאן ודקדק מל' ומה ת לים עבר מה הקשה לו עוד : ונלעד דחול' הוקשה להם מל' וירא יעקב וכי במצרים היה יעקב והנה היה אפשר לתרץ ראף על פי שלא היה יעקב במצרים מל' אחר וירא לשי מראה בני כענין היו מביאים משאלת בר מצרים ומתוכם ראה מעשה וראה שים מבר במצרים ויהיה עבר מל' שון מבר כיין שהחמרים הלכ' למצרים ומביאים לכענין תבואה אם כן יבדק לומר יפה וירא יעקב כי ים עבר במצרים כלומר ראה מבר כי לא ראה התבואה במצרים אבל קשה לפירוש זה דאם כן איך אחר הכתוב שהוא כשינר הקדוש

סני רעב חלל להור' לו שמדריך מעשה תיקון לסבע סני הרעב סיכל כל את הארץ כי בו הלוי שהוא עומד עכשיו במקו' האור המכלכל את הארץ ואם ותעמדה סהיה קיום והעמדה לפרות הרעות בהיותם אל הטובות שמאכל סנים הטובות יהיה מן הארץ בסני הרעב חלל ותאכלנה הפרות הרעו' את סבע הפר' הטובות כי אין מכלל ומזון לסנים הרעות זולת האוכל של הסנים הטובות דהיינו סהיה עומד לפקדון לסנת הרעב וכמל' כל האלום הזה מורה הוראה לפרעה העומד לכלל הארץ במיקום היאור אך יתנהג מהפרות הרעות אים אוכלות להיות להם העמדה אלא מהפרות הטובות שהוא מאכל של סני הסבע ולכן אחר לו שפיקד הפקדון הוא סירא פרעה אים נכון וחכם ומימם את ארץ מצרים בסנות הסבע והיה האוכל לפקדון הוא שחלס ותבואה אל קרבנה ולא נודע כי באו אל קרבן ומרחיק רע כאשר בהחילה כל שפתח בסנים רעות תואר ודקות בשר ואחר כך אחר ומרחיק רע כאשר בתחילה ולא אחר ודקות בשר כאשר בתחילה לומר שבביבת אכילתן מהפרות הטובות דהיינו סחילו מהאוכל הסנים הטובות לא יהיו דקות בסד כבתחילה כי מכל מקום ים להם מאכל לאכל אבל מרחיק רע הא עדין כבתחילה כיון שהם סני רעב נעשו הבריות כזה עינם חלוש חלוכל זה הוראה שלא תכרת הארץ ברעב בסביבת תיקון פרעה שאיך כל אוכל סנים הטובות לפיקדון סהיה להם מה לאכל אחר כן וענין ז' פרות הטובות הסבול' שמורה ים סנה כך הוא האמת כי ז' סנים הם של הסבע וגם בסני הרעב וכלכלס בלחם של ז' סנים הטובות ומכאן אותן סובב הקפיד לסבע סנים הטובות וגם לסני הרעב שאלחיל אותי אוכל סהיה לפקדון היו נכריים ברעב ונמצא ז' פרות הטובות ז' סנים הגה של סבעו הסבולות הטובות גם ז' סנים הנה דהיינו שאכלו מאתו אוכל בסני הרעב ונמצא טובות להיות להם לפליטה ולחיות וברעות אחר יהיו ז' סני רעב שלא יהיו כפלי' סיריגו גם כן הרעב גם בימי הסוב' כיון שמכניס' האוכל לארמות ויהיה בבחינה זו גם הרעב ממך בהם ליה התפלל יוסף יהיו ז' סני רעב בלבד הן אמת שלא יורע הסבע בארץ גם בסני הסובב מפני הרעב שפתי לבא אחרי כן ובדרך פרעה לכנס את האוכל ולכנסו לפי סכבר יהיה הרעב מאר אבל מל' אפסי שלא יורע תורף הסבע בארץ עכ' לא יריגו עבר ומוסר לחם כי לא יהיה רק ז' סני רעב בלבד. או יאמר ולא יורע הסבע בארץ כלומר כיון שכל אוכל הסנים הטובות יהיה גנוז לסני הרעב אם כן חזרו סני הרעב להיות סני סובב כיון שכל אותן סבע של אותם הסנים גנוז לאותן ומל' לזא עכ' לא יורע הסבע בארץ באותם סנים הרעות אפילו מאתן סובב סנגב לפי סכבר הרעב מאר ומארה מסתלחת ואם אשר האה' טעה הראה את פרעה לפי שהוא המלך ועליו להעמיד ולכלל את הארץ בעזרת יי' לכן יעשה פרעה ויפקד פקידים אז אחר פרעה אחרי הוריע אלהים את כל זאת שאני יומד על היאור לתקן מה סהיה עושה היאור אם כן רוח אלהים כך אין נכון וחכם כמון ואמר לעמו הנמצא כזה אים אשר רוח אלהים בו ים לי לבאר עוד למה אחר בסנות הרעב יהיו סבע סני רעב לפי מראה ים סבע פרות סבולות ואם כן גם בטובו היו ים ז' פרות טובות וסבע סבולות טובות אמנם ראה יוסף שאף על פי מראה ז' פרות טובות הוא סימן על חרית הפר' סהיה חרית טוב אותם ז' סנים ומל' אפשר שאחר החרים כמעט שנעשו סבולות ילקה בשורפון לכך הוכרח לומר שגם בסבולות יהיו סנים טובות ואין זו הוראה שמדבר על סבע סנים אחרות אלא כל אותם ז' סנים עכשיו שהיו טובות אחרים סהיה גם כן טובות

דרוש ראשון

לפרשת ויגש

מח

שלום בין אדם להבירו או ברבויא, אך שמעון בר אבא
לית שמיא פקדון אלא פוקדון :

מהיות

עם בני ישראל אחד ואחד אצל אבותיהם לאל אחד
מיוחד ויש להם תורה אחת ומשפט אחד עכ
כטעמים בכלל גמול בתורה באהבת רעים שאלה אדם את
רעהו ואדם את אחיו אהבה שלמה כמו שכתוב אהבת לרעך כמוך
ואהבת בנימך על אותו שבת להאריך לפני שמיא ואף לתרמי
תורה על דגל אחד וחסדו באהבת הבנים שהיה בידו וכל לפני
הלל ואמר לו אהבת לרעך כמוך זה כלל שכל התורה תלויה
בזה ואמר הוא פ' לפי שמתוך האהבה שבין אדם לחבירו יתקן
בניהם אחרות ולא יהיה בהם קנאה ולא שנאה ולא יגזל ולא
יחטא לפני שוכניו עליו חבירו כגופו והנה מצינו בדר האהבה
הגמורה שלא היתה תלויה ברבר כאהבת רוד ויהונתן שהיה
הרצון בוטה להמא באהבה קנאה ונאמר מחמת המלוכה
ואררבה בפלאתה האהבה בניהם ויקר נפש רוד בעיניו והונתן
כנפשו כמספט לאוהב בלחץ שחפץ בחיי אוהבו כחיי עצמו
ודר בסלמונו ונבנתו וזהו שפי' הראשונים בפלאתה אהבתך לי
ואהבת נשים סרבר פלא הוא אהבתה חלוצה עם היוני בא
ליהן מלכותך מידך כמו שהוא רבר פלא עשיתי עמים כרות
חו' לזו שתאהב הא' לחביריה כן חור בא בגבולותיה יאונתן וזהו
פלא באהבתו אותו והיא האהבה המעולה שאינה תלו' ברבר
וזן מצינו שאחר סכרת ברית איתו שאלמר ויכרות יאונתן עם
בית דוד אחר ויוסף יאונתן להפסיד את רוד באהבתו ואותו
ליהנות כי החמורה מכל השפעות היתה לו שפועת אהבתו
אותו כי אהבת נפשו אהבו וקנה נבוא לביאור הכתובים הללו
יש להקריק בהם אומרו ויאמר רוד אל יאונתן הנה חסדו מחד
ואנכי יוסב אשב עם המלך לאכול ואם הכוונה על שהיה יוסב
עם המלך לאכול פנמים אחרות אם כן למה אומר אשב עם
המלך לאכול בלשון עתיד ועוד שהוא מיותר לגמרי ועק' מוא
עלמתי ונסתרתני שמי הסבירו שיה' והלל חרם מחר ונסתרתני
בטרה ועוד מ' אם כן יאמר טוב פליס לעבדך מואידי יאמר
ואם הכוונה שיהיה המלך טוב הרבר אם כן הילל אם יאמר
טוב פליס לעבדך ועוד כי מהיכא תיתי שיעיב המלך טוב כי
אין זה דרך למי שפאל על פלוג היכן והיציבות רבר מהלך
למקום פלוג שחזור ויאמר טובה' הסתיקה הא' הודאה ועוד
מואידי טוב פליס לעבדך כי זה פשוט שאם יאמר טוב הוא פליס
ולא הילל אלא אם חרה יאמר לו דע וכן עיק' שהילל אם חרה
יחרה לו השיבו רבר ולא אומר אלא דע כי כלתה הרע' העיקר
הוא חסד שיהיה לרוד ועק' מואידי עשית חסד על עבדך וכו'
מהו המויד הזה שכתבו וסור להבין מ' כי בברית ההבטות את
עבדך והיכן הביאו בברית כי משפטו ברח מצינו ברחו זבא
אליו ועוד אף מיד לענין הברית שאם יש בו עון ימיתה הוא
ונקדקק שאמר ועד אבדך למה זה תביאני שיהלל ולאבדך לא
תביאני שהיה אומרת למה זה תביאני משמע שהבין שיהאנתן
היה רוכה להביא אל אביו זהו אדם וסור פליס היה חסדו למה
בא אליו לרבר עמו יברח ממקומו שהיה פס בגנות ברמה
ועק' תשובתו יאונתן חלילה לך והלל חלילה לי אז לאבי וגש
להבין כפל ידע אדם נסמה שאמר לבוא עלך בא מואידי אחר
שאמר כי כלתה הרעה וגם להבין פ' ולא אומתאני לך [שאף]
לפני פלא היה חרה לאביו לו אם כלתה הרעה מעט אביו
שאף זה מחק האהבה יתירה שביניהם ואם פירעונו בתימיה
ולא אומתאני לך כי נורא אביו לך הילל בפ' כי אותה אביו
לך ומה לו לרבר בלשון תימה ועק' סאלת רוד מי יגיד לי איך

התורה וירא יעקב עמלה בזה אדם מביאים תבואה ממכרים
מהא' אות אמת וכסאמר לבניו כדי פילכו זה הם אומר הנה
שמעתי שהיה חפצו להם לרעות שמה אף השמעה אמת מה
סוף להם לרעות חללו אומר להם הנה רחמי כן יס' עבר כי
הרחיה גמלה מהשמעה והמחללמר הגמלה שהיה הרחיה
ואמר להם הקטבה שהיה השמעה וזה מרדקק המאמר שאמר
הכתוב וירא כי יס' עבר ברחיה ובסאמר לבניו אומר הנה שמעתי
ומלתא שראה עבר ברחיה ובסאמר לבניו אומר הנה שמעתי
ולא יס' להם הרחיה שהיה יותר אמתית לכך תירצו אלא
וירא הוא באספקלריא רחיה ואינו רחיה ולכך אומר לבניו הנה
שמעתי לפי שירע עבדני לא יס' עמו על רחיותו באספקלריא כי
כבר ידעו כולם שנסתלקה ממנו רוח הקדש ולכך אמ' להם הנה
שמעתי כי יותר יס' עמו על השמעה מעל הרחיה באספקלריא
שהיה רחיה ואינו רחיה עכסניו האקסה לחול ומפני מה לא אומר
הכתוב כי יס' אוכל כי בשלמא לפי הראשון שפירסנו יס' עבר
מלשון מכר שהיה בני אדם מביאים תבואה וראה שיש מכר
תבואה במכרים נוחה פלך לא אומר יס' אוכל שהוא לא ראה
האוכל במכרים אבל ראה שיש מכר במכרי' אבל עכסניו שדרטנו
פלא באספקלריא היה רחיה כי יס' מכר במכרי' ובאספקלריא
היה רחיה המכר רחיה נפיק לן מן המכר כי העיקר הוא
לומר שראה שיש אוכל במכרים ואף לפרס עבר מלשון בר וכל'
סבין שאינו נדרס בלשון מכר אף יאמר שראה באספקלריא
עבר ובר וכל' במכרים שהיה כתיב ותרעב כל ארץ מכרים
ואם כן בכללות מכרים לא היה נכחד עבר ובר רק תחת יד
פרעה עיוסף ובשלמא ח' כתיב יס' אוכל לא קטא דאף על
פי שלא היתה נמצאת תבואה בכללות ארץ מכרים רק תחת
יד פרעה וקס' מכל מקום היה להם אוכל להעביט נפס מאמר
היו סתמים להם אוכל עבר ותבואה לא היתה אמצאת במכרים
כדי לומר וירא באספקלריא כי יס' עבר והילל כי יס' עבר בבית
פרעה ביד מלך מכרים וחור לומר ומה תל' כי יס' עבר כי
לדקדק גם לפירו' זה קשה ומ' יס' עבר והילל וירא פרעה עבר
במכרים ובשלמא לפי הראשון שראה מכר אדם הבאים משם
שיש מכר במכרים לא אומר וירא עבר כי הוא לא ראה הימור
הק' רחיה והבין מתוך הבאים כי יס' עבר אבל עכסניו שדרטנו
פלא באספקלריא היה תל' כי יס' עבר ולא אומר וירא עבר
נכר ורענו' עבר שראה סברו במכרים ואיזה זה קס' וזה לא
ראה בפירור אבל מואידי כי יס' עבר לעתיד ולא ידע מהו ויאמר
יעקב לבניו למה תתראו הנה שמעתי כי יס' עבר במכרים רח
סמה כל לרדע דרך רחיה שהילל למה תהא מואידי תתראו אמת
ראה יעקב עכסניו המ' כרעס מחמת גמרת בין הבתרים כי
גר יס' ורעך ת' סנה ולכך אומר לבניו למה ת' תתראו כלומר
תתראו ה' סנה ואתם יראים הנה שמעתי כי עיקר הסבר
והגמול במכרים הוא רחיה סנה בלבר לכך אל תפחח ואל תרהו
וידע סמה וסברו למכרים יס' וזה רמז להם לומר רחיה סמה כי
מירקם למכרים שהיה שפלות להם היא סיבה לקיומם ונחיה
לעתיד במשה כי נפלתו וקמתי כי אשב במסך האור לי :

דרוש ראשון לפרשת ויגש

בראשית

ויגשאל יחודה בני אס' ערבת לרעך
א' חנינא ברח משלש וחרכ' בשלש
בר' פן חקדנותו ופן חסיאנים ומלעשות ערבות בין
שור' להבירן וחרכ' בחליצה ובהפרת גדרים ובר' באמת

דרוש ראשון לפרשת ויגש

במעשה עכשיו כי מתחלה כמדובר עם והאמת היה לו לפעם
מי יגיד לו דבריו אלו עורר בתשובתו והנה סהאריך פה הרחיק
לפון וסנניס הרבה בכל ענין תחלה אמר לא אז אסלח וגיליתי
את אונן ואחכ חזר לומר וגיליתי את אונן וסלחתיך וביאור כל
המשך הכתובים הבאים כאחר ולהבין ולהסביר ארבע פעמים
ולא סבתו כי בענין הלא הם ולא הם עוררנו ואלא תעשה ענין
חזר ולא תכריח וכו' ולא בהכרח וכו' ובאורם באר היט ובאור
ענין כריתת הדבר ומס' נבקם ה' מיד אויבי חר ונחמס' הסבועה
באזהרתו סבבר כתוב למעלה שהיו אוהבים זה לזה :

וגראת לעי' כי מוכיח בענין זה שאחר סדרף שאל לבקם
את דוד והלך לכיות ברמה ויתכבד גם שאל בכחיו
וברח מעם חר לא מביט שחזר שאל לדרוף אחרינו לבקשו וכו'
סחמת המלך כבר סככה ולא יסף עוד לכתוב וכו' ויחזקת מל'
יהונתן לחר חלילה לא תמות כי לא יעשה אבי דבר גדול אז
דבר קטן וכו' ויקשה אך כעלם מיהאנתן סדרף אביו אחרי חר
חליות ברמה חמס הוא מבואר כי כעשב שאל לביתו סב
אש ממנו מחר ולכך כשאמר דוד ליהאנתן מה ענין לפני אביו
כי מבקם את נפשו בלשון הוזה רמזשע סעריח הוא מבקם אל
חלילה כי לא יעשה אבי דבר גדול ולא יגיד לו כש' שאלו היה
ברעתו להמית אותך לא היה מסתיר ממני ואם ומחש' וסחיר
ממני הדבר הזה כלומר דבר כזה שהוא טוב גם לי שהוא
נוגע אלי שתחזק הלוואה בידי בסיבת מיתתך וכמבשר יהיה
בטיס שהוא חנה להחיותך ומרע וסחיר ממני הדבר הזה שהו'
דבר תופלת לי ומה גם סכפעס האחר דבר עמו אביו כרכתיב
וידבר שאל אל יהונתן בנו וכו' להמית את דוד וכסס' סגילה לי
הדבר בפעם ההוא היה מלה לי עכשיו ומחש' וסחיר ממני
הדבר הזה עכשיו מה שאל הסחיר ממני לסעבר אלא ונח
סח' סוגנתו בררני אחריך כדי להחמ' אותך כי אם רוח רעה
מכרתו וספסה כך באותה פעם ועכשיו סעב מאחרך ולא שלח
סלחם לבקם אותך הנה הוא מופת ואות כי בסלח' ומיס' הלך
אחר ונהה דוד הנרה במקצת כי אחר בודאי פעתה לא יהרגני
אלא פי' חלילה אב' עדין היה חושש אולי בקרבני יסס ארבו
ועברתו סמרה כחל לכך אחר ליהונתן הנה חרס מחר ואכס'
יסוב אשכ עם המלך לאכול לפי דעתו גראה כי רגסו סל חר
היה לילך בתומו דריך לאכול עם המלך ביום החרס כמתחלה
וכאלו הם בלס' ובימסור יחריו כי באותה קעה אף לו לירא
פ' יהרגם שאל כי על פי הדברים סל יהונתן סלח היה לו סכאה
עמו ולא היה מבקם רעיו והוא על יס טוב בא' סולח המלך
מאליו והוא חזנו על כל הדברים האלה לא היה חושש עכשיו
אבל היה דואג על העתיד פן תכא כאש חמת המלך פי' עילה
מחייב את ראשו ולכן אחר הנה חרס מחר סלח פחד ויראה אך
ואסב עם המלך לאכול כפעם בפעם ואתה תעשה המכא' אחת
למען דעת אז אחר בלבב המלך אם עריך כמססה העברה
וחתומה עמו וההמכאה היא סבהיותי יוסב בסולח המלך
וסלחתי בסלחות לומר לך חר אל המקום אשר כוונתך ואכס'
אלך בסלחותך ולא אשוב עוד וספתרתי בסדה והיה אם סקור
יפקדי אבך לומר היכן הוא חר סהלך ולא חזר עוד ויהי
דבריו אלה כסולח ממני הכבוד ססולח עלי כד לכבדני ואמרת
ססולח ססלח ממני לרנן בית לחס אם כה ואמר פירוש אם
הסלה אחר הוא סולח עלי תהיה בלסון זה ונאמנ' זה בלסון
פקירה חסירה הנה טוב סלס' לעבדך סלמר סלס' סעססה
פי' לכסס' וסכססתי אני מעבתי כדורף סלס' רע כי תכלית
הסלס' היא טוב טב הוא וסבא להיו ולא תכא תקלה מתוך
סלס' זה וסב' יכא מתוך סלס' ההוא לעבדך ואם מרה וסרה

לו סכסס' סלס' עלי יהיה דרך חרות אף וכעס סולחך וסלחתי
מעמי חר סמורר כי ללכת בלא סנתי ויהיו רבריו בחרן אף
וככס' רע כו' בלכתה הרעה מעמו כי בפיו סלס' ידבר וסכרבו
יסס ארבו אך את הרבר הזה אני מבקם ממך בבואי לסלס' א'
בית אבך מחר ואתה סכס' סכ' סלח תהסך עלי לאכור דהח
דסל תורא תחר סכס' וסלחך אף לי חלח ברע כי הוא
מבקם רעתי ורעה למלך במקומי אז תערך ללס' סכס' לומר
זה יסס' אסר נתן האת אויבך כירך וסכס' את סמי מבית
אבי לזח נססית חסר על עבדך לסמור לי חסר אהבתך כי
בברית ההבאת את עבדך עמך סלח אף סס' למחר אם לא
בברית סלח תעס' עמי רעה ואחכ תביאני סס' ומס' יראה
לך סיס' פי' ענ' המיתתי אתה ולמה תמיתן מלהמיתני ער סלחך
אכל אבך ותהסך לי סס' לאכור ולזח וער אבך ולא אמ' לאבך
וכו' כלומר להמיתן ער סכס' אף אל אבך למה תתעבב סס' יס'
בי ענ' ואס' אף בי ענ' ועסית חסר להיות מעיר לסמור כי בבר'
ה' אני אבא עמך וסס' לו יהאנתן חלילה לך לסמור סס' סס' סס'
אחר וסלח מה סכס' הכתוב חלילה לך סס' ירע ארע כלומר
ירעה מתוך ירעה ומתוך רמז' חס' דבר מתוך דבר אלו
ידעתי כי כלתה הרעה מעם אבי חלילה לי להיות בעוכרך
ולכא עלך כסכך להמיתך וחלילה הוא לך לסמורני לפי סס'
היה ברעתיך ולא אותה אבך לך פי' בפעם ראשונה סכס'
סלח עם יהונתן ועבריו להמית את דוד כתיב ויג' יהונתן לחר
מבקם סלח אבי להמיתך ועתה סס' נא בבקר וכו' ואס'
היתה סכס' רעה אחר לא אותה היתה מניר לך כל הדברים
כהמיתך אלא אעלס עמי ואס' סס' הדברים למען תסל ברעת
אבי סס' לא הגרתי אני לך וגיליתי את הפניי לא היית בורח
אכא ואס' חס' לא היה לך ירע' קודמת סס' סלח אבי ומס' חרע
סלח בלבי דבר תועה חלילה עוד אכס' לסרס' חליל לך ממסרני
סלח סלחך לאבי ואהיה אני בעוכרך לברר עלך תועה
סס' סלח ממכרית' להבואך עמי לפי סלח' סס' סלח ארע
ברמז ירעה מכלל ירעה סכס' הרעה מעם אבי הנס' סכס'
אלך לבא עלך פי' בטענת הגומת וסכס' להלך עלך ולא
תסכס' סלח ואמר לך מה סכס' טוב עלך כדי שתחזק
לי טובה סלח עוסה אלא בעבור האהבה הגדולה סס' לי עמך
סס' אהבת הטוב והיסר אז אחר לך אס' כן סיס' לך בחסד
זאת מברר אהבה הגדלה סלח' חסר תעס' עמך
אכך רנה להגיד לי כדי סלח' אחרך לך טוב' אה' ירעני גודל
אהבתך עמי סלח' רמה העוסה חסר לסכס' ומס' סס'
סעס' חסר ואס' מניר לו כלל סס' חר היות אהבתו מלס'
ומס' ולא מן הספה ולחנן אב' חוסס' אף פי' ומס' לי תקלה
וכך מברר זה כי מי יגיד לי כונת אבך מה היא להס' את
לכבי כי אתה אכך רנה להגיד עמי בעבד סלח אכס' להחזק
לך טובה אז אחר לו לסה נכס' הסדה לרבר בסור פ' יהי סס'
ביסס' ואלו באחר רחית ביה חס' לא תגלה סס' מסס' סס'
כמו סעס' יסכ' אכס' סס' סס' לרס' וללח' הסדה וכו' ואמר
ה' אף יס' סלס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס'
וטובה אל חר סלח' אף בעכס' אבא אלך וסכס' ולא אז
אסלח אלך פי' סלח להגיד לך כי יס' בסורה הוא ואס' בעכס'
אבא וגיליתי את אונן אב' אף ח' יס' לס' את הרעה עלך
פירוש סס' אבא כסר תגוע ארעה עלך כי זהו סס' בעיני
לפי סס' מבקם רעתך אז אסלח סלח חס' קורס כי אחרך
את אבי ונהה טוב אל חר כי בסלס' ובימסור הולך אחר ולא
אז אסלח אלך חס' סס' כי סלח כי אס' אף בעכס' אף גלית
את אונן וכן לפני הרעה ח' כה יעשה ה' ליהונתן כסרה האס'

דרוש ראשון לפרשת ויגש

מט

ובהכרית ה' את אויבי דוד ולא תאונה אליהם דעה כי הם אוהבי דוד לעולם חם ובקם ה' מיד אויביו דוד כל מעשה סכר ברית בימיו כשיבקם ה' להכרית יהיה מיד אויביו דוד ויביתו ויה' בזון עד עולם סוף שאינם אויבי דוד ויוסף עוד להסביו 'בד' האהבה אשר ביניהם כי אהבת נפשו אהבו ולא יסא לשוא נפשו ולא יסבנו למרמה וארה בזה פונם האהבה שהיה אוהבו שאחר כריתת הברית והסבבה הוסיף לטנוע על האהבה כי עזה היא להיותה אהבה שאינה תלויה ברבר כמו סבותה הנזרה ואהבת לרישך כמון ופי' התם העלם כמלך שמאל לנתיארו 'נר' שהכונה למור כסם פאם הבה האדם את עבדו בית אחת חמם בקום וממר איבה לשון להסת את היר אשר הסתה כך חם יקבל האדם מן מחבירו לא יקום ולא יטור לשלם לו כדעתו כי חבירו הוא נחשב כמותו עמו מעבדו חם כמון חמם ושיעור הכתוב כי חבי ה' האהבה כל הנפשות והם חלק לה ממעל ועכ' מקראו בית יס' נפס אחת שאף על פי שהם מחלקים מבר הנפשים כולם הם נפס אחת הנה זאת חקרונה כן הוא היות נפס האלהים האמנים שתהיה אהבתם קיימת ועומדת לשאר אהבה שאינה תלויה ברבר ומים רבים לא יוכלו לבנות את האהבה ואפילו פסיעה נפה לא יכבה ברה כי על כל הפסעים תססה האהבה והמפר ברית האהבה ופסיה לרעהו דעה הריזה מנונה ומעלותו כעולה ואם כך הוא לפני רעים אהבים עליו לאחם וקרובים מבטן ומלודיה פהם ראויים לאהבה זה לזה ככפסו ועכמו כי כפי הקרבה ראוי שתגדל האהבה והעול המגיע מהקרוב והאח הוא יותר מנונה ורע' מהנעמה בין הרחוקים ועם זה פי' הרב בעל העקד' אל הטעם שהחמיר דוד המלך בעונם האנשים שרו גורמים פס' הא' בענה ופס' הא' רכב מבני בנימין אשר הרגו לאדם בוסת בן שאר דכתיב ויבי את הנערים ויקבצו את ימיהם ואת רגליהם והטעם לפי שהיו קרובים לאדם בשם ומבני שבטו היו ונבד' בגוריה גדולה להמית את קרובם לכך נכנסו ששם כסול ומעשה יס' להפלה הפלל ופלה על יוסף הברוך אשר הגדיל לעשות על עם אחיו להטיאם במצור מוכן כמה פעמים ומחילה בא עמיהם בעלילה למור מרגלים אהם ואחר כך לא חסר ממות נפסם בשני הנביע ולא זכר ברית אחים ואם הם חטאו לו מתי היה לו לעבד על פסע אחיו ולמחול כמפסע אחים גם יחד שעל כל פסעים הכסה אהבתם ומה גם שאם הם חטאו בממק מה חטא להבא לו בטר ביון הוא בלי פסע ולא חמל על אחיו בשרו מחבת ומחלם והכנסו בתגר זה על לא חמם בכפיו ואחר היה ראוי שימח הנביע באמתחת א' מהאד האחים ובאחיו בנימין לא יבגור ונביתין עין זה פי' הראשונים אל סכל סובתו של יוסף היתה לגונה כי רצה לזכות את אחיו ולמחק את עונם בעצם עוה ולא תהיה זאת להם לפוקה לכהב לכך הרבה עליהם עלילות רבים מרגלים אחים וגם ענין הנביע כד למרור להם מרה כגד מרה שהם הפקו לאביהם כפ' ראם ולענה כשאחרו לו טרוף טרוף יוסף וגם עליהם יעבד כום קובעת החימה כד שיתמך להם עונם וגם על מה שחטאו פס יוסף שמכריו לעבד עולם לעומת כך גלגל עמיהם ענין הנביע עד שבו ואחרו הננו לך לעבדים ובה נתכפר להם עונם מנבא כי לאהבתם היה רועם וכל הער האף שזעזעם הוא גרד האהבה הענומה בבחינת התכלית שהיה כד לכפר חטאתם והם יסאו עונם בעה' וכד' למסותם אים מנו בתשובה פלימה לבזרת במה של רחל להם כד לך נתן הנביע באמתחת

וכה יוסיף על הצדה והזעזע אשר אתה בתוכה כי יוסיף אל חבי את הרעה אם יהיה טוב בעיניו שתגיע חלקך רעה ואר' שהיה ברע עמך כי אז וגליתו את חזקך ולא אכסה הדבר ופי' פי' מי וגלה לו הרבר לז' ושלחתיך והלכת לסלום כלומר ושלחתיך כי סליח ולא חזקך סבבה אחרת כה יעשה ה' והחמ' ככ בסבבה זו להיות שהוא הכר הרע אם חפץ שאלו להמיתו אפשר סבון סגל תורה חדר כסמל' לזה ככפסע סכה יעשה ה' וכה יגיע אל מתכער פחד מכטער בו ונתוספת מרובה אם לא חבלה לך פי' סליח והלכת לסלום כי ידעתי מלך תמלך והיה ה' עמך כאשר היה עם אבי' והרב בעל העקירה אל פי' ראה כמה יקר בעיני כפסך וחמור סכנתך כי באלהי יס' נסב עתי שאף שאחין' את חבי כעת מחור ומחרתים והנה טוב אל מרד לפני עריות לא אזאסלח חליך וגליתו את חזקך שלא אחיך על זה עד שאחין' יותר ואבוא עד תוכתו בלא טום ספק מה שיהיה הרבר בהפך אם לא אחבא הטוב לפני כי כה יעשה ה' לי וכה יוסיף כי אף על פי שלא ירבר הוא את הרעה עמך כי אם אראה שאם ישמע דעה מפי אחרים עליך יטב לו ויכבדו פניו שאז מיד חזק' חזקך ושלחתיך לסלום דממירא עלי סכנתך עכ' והיה ה' עמך כאשר היה עם אבי' במים קדמונים כי ידעתי מלך תמלך ולא הם עורים מי לכאורה כראיה לי שהכונה היא למ' לא תחשוב שאני אומר לך דברים אלו שאם מורה בהם גרד האהבה בדי ובקר כד פתענה עמדי סכר אחר מתמלך ועורים מי זה לא יעלה על דעתך לפי' שאלים כמותי שהייתי מכסה המלוכה למלך ואחר כך אראה לאחר שיעלך תחתי הבה טוב מותי וחי' כי אם אחים אמות ואם אמות אחיך יעלה על לב שאם נוסא פניך ומדבר עליך טובות כד שתסמור לי זה החם ולא תמיתם כי אדרבא לא תעשה עמי חסר במה שלא אמות ויה' עי' הכת' כאלו כתיב אם לא אמות ולא תעשה עמי חסר כי החסר הגדול' לאדם כמותי הוא שאמות לא אחיה וזה דק וחריף וכפי פסוק גרלה לי לפרס עם הקרמה אחת מונחת מחסר ה' בקרמי מעשה חסר לחבית בחסר מעשה הבה ומתנה עם ברואו שהוא חסר גפיר מבלי קרמה כלל כמו שאמר הכתוב מי הקרמי ואם יכחל אל כל המקבל מחבירו קרמו וסובה עמלו וסלם לו זהו אחת ולא ידעך לקראו חסר חסר אחר בכמה מקומות חם יאמנת למר אל יעלה על דעתך שאם נשא לך פס' כד' שתעשה עמי חסר שלא תמיתם וזהו ולא אם עורם חו' כלומר חזק במוקד שתגמלי טובה בהיותי חיוני בו מאחר שהמקורס לא יושב אף בבר קדמתי לך חסר להצילך מחרב אבי כשרבר שאל להקנת להמית את דוד ויגר יאמנת למר ויברר וכו' אשכן אחיה מחויב באמת להאיות את כפס' ולא תעשה עמי חסר ה' דוקא שהוא חסר גמור מעשה הקרבה עם ברואו בלא הקדמת טום נעבה כלל ואחיה לא תוכל עשוה אמותי חסר עמי במה שתכל את עמי ממות כי כל מה שתעשה עמי אמת נקרא ולא חסר אצל זה חסר עמי במה שלא תכירי חסרך מעם ביתי לעולם מה יקרא חסר לפי שבבר שלמת לי החסר אשר עשיתי עמך ואחיה תוסף עוד להגיל את כל ביתי לעולם זהו מה שאם שאל ממך כי חסר זה מעבדתי ולא זו בלבד אם שאל ממך אלא שאפילו בהכרית ה' את אויבי דוד יהיה בא חסרך שלא תחשוב את בני ביתי לאויבים לך אלא כאוהבים לפי שאם הם בעיניך שאויבים אף על פי שלא תכחיתם בפועל הנה יכחיתם ה' מפניך ולכן שאלתי ממך שלא תכחית חסרך מביתי לעולם לא על גרד ולא בהכרית ה' את אויבי דוד אלא יהיו בעיניך כאוהבים ולכן כרת ברית יאמנת עם בית דוד למר כי ברית האהבה ביניהם והם נחשבים לו כאוהבים

דרוש ראשון לפרשת ויגש

בנימין לראות אס מוסרים עבדים עליו אף על פי
סאין עליהם ככ עונם אס ייחיו את בנימין כי חנוכים היו
והקדשו להבית ואחר כך חולו גרם עונם' הנביע בלחמתהו
מה בידם לעשות ואס בכל זאת מוסרים עבדים עליו מחלן
רחיה פנתהו על מה פהרבו עס יוסף ומהקדן עס בנימין
מה סקלן עס יוסף וגם סבינו וכו' היה מביע נער לבנימין
אחיו לא חשם כיון שמביע מתוך צער רפואות תעלה לכל
אחיו עהם נטהרים פתגם סבירס כי בלוחה חדה עקמה
סחטאן עס בניה סל חל באו הקנ את חסר העו וגם יוסף
מטהר לבו עמם סלא לסטור להם איבה על מה שעשו לו כיון
סחטאן אותם עהם נכנסים בעובי הקורה בסביל בנימין אחיו
כמס' ועמם אים על חמורו ויטובו העירה וסורו בזה גדר
ההבסם עס בנימין וכו' נבוא לביאור קצת פסוקים מהפסוק
בכד' ויס' לרקדק חומה וגם אליו יהודה כי חבת אליו היא
מיוחסת וכן כיון שהמליץ היה עומד ביניהם והם לא ידעו כי
סומע יוסף בלשונם אס כן למה נקדק אליו יהודה לרבר
כחו וספסר פתירו ספקות אלו במחמר סהכעם תחלת
הסדר ולבוא אל תכונתו לעורר ולהבין קסר פסוק בריס
ערכת לרעך ודרסה זו סדרסו ברח מלסם וכו' מה ענינה עס
פסוק וגם אליו יהודה הן אחת סאפסר לומר סוף כל פי
סדרסה זו אינה מתייחסת אל הענין מה הביאו עור דרסה
אזרת אחר כך בבי אס ערכת לרעך זה יהודה סקחא מתייחסת
אל הענין לך הטרסס ורהר רעך וכן עשה יהודה וגם אלו
והתחנן ברבריו פוסים וכן דרך חל להפוס פסוק אה' ולרדס
בו ענין אחר ואחר כך בררסה פסות יבוא אל המסון בענין
אבל מה ענין קסה כי דרסה זאת סדרסה ברי אס ערכת זה
יהודה סייסה לספוק כי עבדך ערב את הסצר חמסם בפסוק
וגם אליו ראו לתת לה קסר וסייסות וכן יס לבאר מה
ברח מלסם והריבך בסלסם סקרי כמה רברים יס לרברך
בס זולת אלוה' כגון תורה וגל ומכות וכן יס כמה רברים
מקסרים סראוי לבחח מהם ולמה הזכיר ג' רברים אלו
בלבר ואיך הם מתייחסים אלו כגבר אלו סחמר ברח מב'
והרברך בג' ועך כיון סחמר הרברך בחליבה קילל ברח מן
היבסם וכן כריך לבאר מה ברח מהמלאים סאס היאותומה
קטנה מחמת למה יברחו מהמלאים:

ונראה לפר' סחול נסעורר בפסוק וגם אליו מה סעוררנו
למעלה קילל וגם יהודה מלי אלו וכן קסה מה
ענין הגסה זו כיון סלא היה מבח לסונו כי המליץ ב' מוסס וכך
היה ראו לומר וסחמר יהודה ב' אחיו וכו' ולזה הביאו פסוק
זה בג' אס ערכת לרעך ודרסו בו ברח מלסם מערבות
והפך דמות ומהמלאים והרברך בג' בחליבה ובהפדת סדרים
ובהבחת סלסם וכו' מקבאר מה וגם אלו ס' בסוף הדרסה
סל מעלה כתיב ואתם על לסלסם אל אביסם ויהודה סקתל
לרברך בסלסם הנו' למעלה וגם אלו אל סלסלה וסרס
כרדיו לבוא עס יוסף בררך סלסם כמו סהחחרם להיות רורף
סלסם ולרברך בסלסם ואס כן מה וגם אלו אס סקתקרב
לפני יוסף אלו הכוונה סקתקרב אלו אל סלסם וסחמר בו
ארוני במס' חל בו ולא היה בו למקלי מלי אס לזככע
עיסם אס טב מטיה ואס אחת מבקם לך עבר בו אחרי
תמבא קורת רוח יותר ממס' סאי יס בו כח לסברך יותר
ומס' חל ברח מלסם והרברך בג' אפסר לעד לומר סהכוונה
לומר ברח מלסם רברים אלו ולפעמים יס לרברך באחת
מהנה אס נמקך מה סקתקרב באחר מלסלה רברים אחרים
והנה יס לבחח מהערבות ולפעמים יס להרברך בערבות

בזמן שהכוונה היא לתת סלסם בין אדם לחבירו כמו סמכס
ביאורה סברבך בערבות אף על פי סראוי לבחח ממנה
מסני סכתן לבו יהודה להרברך בהבחת סלסם כי ראה חגי
רעב בעיר ועוללים סאלו לחס' ופורס חן להם וסרל חן
מריבה מכוונה בביתו סל ארס אלא על ככרי תבואה סחמר
וסא' הריס סלסם לעס' והיינו רחמרי חונסי כמעלס סער
מכרס כקיס וסתי תגרס סכיחא וסרסלה יהודה סהיתה
מריבה מכוונה בביתם על פסוק תבואה אז סקתל לרבר
הסלסם וסחמר אף על פי סראוי לבחח מן הערבות וכן
ברח מהפסוקס סאין לך בו חלל תקלה סקממון לבליח
וסיתה ססא עמו אס פקוד ופקר מחתך ונתחייב לסלסו וסא
על פי סחמרתי לך לבחח מהפסוק מן הרברך בהפדת
כרריס אס כררה אסחך חסר לה כררה ואל סחמר זה
כפסוק סהממון לבעלי וסעונם הוא לסומר הפקדון וכן
האסס סמדת רס היסר יסר לה בעלה יהיה התועלת לאסס
סחולל להקמת במה סכררה ממנו וסעונם תלוי בסלסם סהפס
לה לזל אף על פי סכחיתך לבחח מהפסוקס מסס סהחך קחב
להפסר מן הרברך בהפדת כרריס אף על פי סאין לך תועלת
בזה לפי סעונם הקדר הוא חמור כי הסמר כחלל' בבה במה
והמקיימו כאלו סקריב קרבן עור וסילו סבא להזכיר על
הפקדון ס' ברח ממנו האסס הרבה סאס בחולו נדר ארס
לסכירו סקבל ממנו פקדון לסמורו ולפסוק עליו מל יותר
קוב לו סירבך בהפדת כררה וסא יקבל הפקדון וסחמר
מן הפקדון וסרברך בהפדת כרריס סלסר אף על פי סיס חסס
כרר ככבר נח לך להרברך בהפדת הסדר כח סחברח מהות
סומר הפקדון וברח מהמלאים אף על פי סאיות קידוסים
אסם יסרסס' גמריס ברח אסס כח סקתסר האסס ססולס
עס בעלה אבליס לך זיכה סל איבה סלא ודקקה ליבס
סחית סאסס קדוסים גמריס הרברך בחליבה וסחמר כר' פי'
בענין זה עס סחחא דתנן במ' וסחמר ב' אחס ססולס לסקרי
אחיות אחת גדולה וסח' קטנה ומת בעלה סל גדולה מלסר
אח' הקטנה סחחאן בו וסססס חול כרי סקייס דמות יבס
ורכב גמליחל חולק וסחמר אס מילסס מילסס ואס ללו תמחית
ער סתגדל וסח' מקסס אחיות אסס וסחמרס סח' ססובר כרר
גמליחל ולכך אחר ברית מהמלאים אססיה לבד סלא ילסח
אח' הקטנה למחל לפי ססיקד טעמי דמלך רחמר סילסרז את
הקטנה לסח' הוא מססס דסבר סממית יבס קודס וסח' וסח'
להרברך ב' סססס כריך ליטפל במחלן סקקס' כרי לבא לרברך
ביבוס וסיון דסח' ססירח' לן סחח' לרברך בחליבה אס כן חן
למ' ללסר הקטנה סחח' וסח' לבחח מהמלאים לפי סאס
תמח' וקטנה סחח' וסא ליבס את הגדולה וסח' סוב להרברך
בחליבה וכן אחר ברח מן הערבות וסח' אס ראה את חבירו
מח' ארונו בסח' אל תהי עבד לנ' וסח' לא תסחס מתקוטטס
בסוק חלל הו' מסקדל לעסות ביססם סלסם מוסר עחל לך
דרס דמח' אלא רברים בעלמס לרברך בהס סלסם וברח
מן הפקדונות ססירס פקדון הוא פוקדון דסיינו סכריך
ליסכע בפס' ג' איך לא סלס' בו יס ולא פסע כמו סחמר
וסקרב בעל הדין אל האלהים אס לא סלס יס וכו'
והססס סרס' לבחח מן הפקדון הוא מפס סחח' כריך
לרברך בהפדת כרריס וקרי רברים ק' אס אחת כריך
ליטפל להסר למי סמר פסל' סכריך להסחחך סלא לבוא
לר' סכסס' באמסעות הפקדון סכל' וסחמר לביין
הפססס' סיס לרקדק מלי ב' אחיו וסכבר הזכרם דרסס חול
וכן מה יברר כח עבד סאס כח הוא לסון בקס' הילל

דרוש ראשון לפרשת ויגש

נ

אמר גם אשר נמכר הגביע לא מבני' אחינו שחטאנו במכירת
 יוסף אלא גם בבימיו שלא נמכר במכירה הנכונה כולנו עבדו' וכו'
 עתה יוסף האיש אשר נמכר הגביע יהיה לי עבד ואתם עלו
 לשלום אז ראה יהוד' משפט מעוקל כי באר' ארעא צמי פיס ל'
 עון המכירה נישל ומי שהיה נקי משון יפול אל הפחת ויגש אליו
 יהודה ויאמר 'בי ארני כלומר ב' העון ארני כי הייתי עיקר
 המכירה ואילו אמרתי החזירא לאבני היו שומעים כמעט ששמו
 לבן ומכרנו לשימעאלים ועתה סתפסת לבנינו כמדה שלא
 נתפסנו על אחינו עון אם כן ידבר עכשיו עבדך רברי קנאי כי
 לא חירא סיון שאין עון ומפני כבוד המלכות לא אדבר דברי
 בפני בני אדם וגם לא עי' מלך רק באצני ארני אדבר רבר ואל'
 יחד אפך על שאני רוצה לדבר באופן מבלי אמצעי שלא בחק
 המלכים וגם שמאלאי לבי לדבר לך רברים קשים אל יחד לך
 לפי שגם לי לבב כמך ואיני כסא'ר בני אדם מפלי הערך כי אני
 מלך כמך וכפרעה וראוי למלך לדבר באצני מלך אחר ואכילו
 רברי קנאי ולזה כוונת חזל לרשע אחר באחר יגשו זה יהודה
 ויוסף כלו' מלהיות שניהם אחים מיוחדים ואצני צד' לך יגשו
 זה חזל זה בלי אמצעי ורמז לא יבא בניהם אל העבדים אמרו
 מלכים מדנים זה עם זה אמר מה אכפת לנו ארני שאל את
 עבדו שאלה אחת מהימין מרגלים ותכלית אותה שאלה
 היתה לאמר הוש' לכו' אל' אח' מהרי' על פי הרברים
 האלה ששאלת אם הימין מרגלים הוכרחתם להשיב' ארני
 אכפנו בני אדם ופשוט הוא שלא יבואו בני אדם אחר
 להיותם כולם מרגלים ואין זר אחס ויתאמר אל עבדך
 הורירונו אלו ומתוך דברים אלו באמרת ניכר שבעליה
 באת עלינו שהרי אם לא היתה כונתך אלא לחקור אל הנער
 הדין היטב אל' הימין מרגלים אז לא למה לך להבטחוננו ולומר
 ואשימי שמי עלך כי מי הכריחך לכל זה הבטחון לא היתה כונתך
 גלויה שהיתה רוצה לעכבונם וזה באוכלי עולמך וכראיתנו
 אצננו כונתך שהיתה לעכבו עמך אמרתי לארני לא יוכל
 הנער לעצוב את אביו עזיבה מחלטת לעולם וגם אם באולי
 יהיה אפשר שיעצוב הנער את אביו הנה אביו ימות מיד
 באופן שהוא נמנע משני כדרך שיעצוב הנער את אביו ולא
 חזרת ואמרת למ לפחות ירר אחיכם הקטן אתכם כלומר ירר
 ויעב אתכם בזמן שאתם יושבים כאן ועמכם יחזור ללכת
 שעכשיו אין בית מיוחד לנוס המא' ימות אביכם כען שהוא
 הולך על מנת לחזור אליו ולמאן מועט אין חסם בפירדתו
 וכו' יתבאר שאין אחר יראה ופזב את אביו ומת ודאי
 מבינו שעצב בבימיו אביו ולא מתו אחר מהם אלא הכוונה
 היתה לומר שאם יעצבו עזיבה מחלטת לבני ימותו ויהי כי
 עלינו אל עבדך אביו ונר' לו את דברי ארני את אשר
 דברת מקודם שיבוא ליפ' אתך לבמרי וגם את דברך
 האחרונים שיבא ארני לפי שעה ועכ' לא כתרצה כי אמר
 אתם ירבתם שאשתי שהיתה עיקרה של בית יורה לניס
 ויבא האחר וס' לקחתם גם את זה מעם פני כלומר
 אשילי הליכ' עראי שיבא מכבד פני וקרא אמן אש' שיקרא
 אמן כגון קרירות או חלי להיות פערין לא נסה לל' כדברים
 ואם יקראו אמן מחמת הדרך תדיר את שבתיו ברע' ואעפ'
 שתחזרוהו עמכם מ' אהיה דואל ומכע' על החולי שיארע לו
 מחמת הדרך זה אמר למ עם היות הסכנה להאחזת לו
 וכע' עתה כבואי אל עבדך אביו והנער אימתי אביו סבוראי
 אריר את שבתו ביגון שהוא חמור מדעה אל המאל כי
 כפשו קצורה בפשטו וכמ' חל' שקבלה היתה בידו שאם ימות
 א' מנתי תפסם כפשו ויתרר למאל ואם נפש אביו יס' לה קצ'ר

בא ידבר עבדך רבר וכו' ועל' אומרו ארני שאל את עבדו
 היכן מבינו שאלה זולמה לא הזכיר מה שהעלה עליוהם
 ואמר מרגלים אתם ועוד נבאר תכלית כונת כל זה השיפר
 ועל' מ' ועתה כבואי אל עבדך אביו שהוא כסל ומכופל שאמר
 כך אמר כי איך העלה אל ארני וכן קשה אומרו כי עבדך ערב
 את הנער איך הוא נמסך עם הקודם ורש' אל פי' שחל' לתחילת
 הענין שאמר בי ארני תלוי הדבר ליגש ולטעון וליכנס בעובי
 הקורה לפי שעבדך ערב את הנער ועלי המלכה לבמור ועוד
 דקדוקים אחרים בפסוקים הנמשכים : ונראה לפרש עם
 מיל' בי ארני ה' סימן בדימויות שלגן כתוב ואם אין לו
 ומכר בביתו וזה יס' לו לשלם ודקדוק מורינו' שמהו ויכח
 זה שאמר לו בדימויות שלגן כתיב וכו' הוא מחוייב לר'ן ואתם
 על פי מיומם ופי' שאמר לו יהודה הנה נא עשית עמנו אשר
 שלא לר'ן ר'ן זה דברי בני מ' כי מ' מהרה על הגול כי
 אזהרתו זו היא מיתקן ואתה נכנסת עמנו לפנים מהעור לומר
 משהיה עבד ויכח מההרגה והי' מאחר שיתרת לנו שלא לר'ן
 איתנו בדין בני מ' ראי' עתה איתנו בדין שכתוב אם אין
 לו ומכר בביתו וזה יס' לו לשלם זאת ועוד עבדו יס' קול'
 ומכר בביתו ולא בכפלו וכאל' הרי הגביע שנכבד קיים ואינו
 חייב למכר ועל פי דרכו נראה לי לבאר מה' שפסגו חזל כי
 ארני והביאו דרש' ר' סימן שהכוונה לרמז מ' ר' סימן במ'ם
 כי ארני ר'ק' ב' ברת שלי יס' לך לר'ן ארני עוד ירש' לרעת
 חזל כי ארני יס' יכולת לפרוע עמון ואין כאן חוב להיות נמכר
 לעבד וכפי זה ראיתי מי שפ' מ'ם להעלה אשר ומכא' אתו
 מעבדך ומת ואמנו ביה לארני לעבדים שהכוונה אשר ומכא'
 אתו מעבדך מהם המכרים או הכנעניים אשר לא מבני יס'
 המה אם באולי א' מהם גבב הגביע וימת ברני' שכן נח' בהרג
 על הגול ארני ואצננו עם בני יס' איתנו מובדלי מבני נח' ואשר
 ימכא' אתו איס' חייב יתה' אלא עבדות כמ' שאמר ומכר
 בביתו ואכניה לארני לעבדים והוא הסי' להם גם עתה
 כדברים כלומר אם בארני לר'ן אתכם על פי דרכי' ותוררת'
 ולא ככמ' נח' גם עתה כפי רתיכם ראוי לר'ן שאמר ומכא' אתו
 יס' לי עבד בלבד והוא אר' טקס ער' יס' בי ארני העון
 שאני הייתי עזיבה להוציא מרשות אביו כי יצאתי ערב כפר
 עבדך ידבר נא עבדך יתק' משא' אחי כי אני בתוך הסיר' ובעובי
 הקורה ואל' יחד אפך בעבדך כלומר אל יחד אפך בביתך שהוא
 עבדך שאמרת אשר ומכא' אתו יהיה לי עבד ותחפץ להימת'
 ברני' נח' כמ' שגזרם אצננו וארני אשר ומכא' אתו מעבדך
 ומת שבעבד' מה שהפדית על המרה וברקשתי לפטרו יורה
 אפך לתת עליו שגם קשה היתה אל יחד אפך לפי שאני כמך
 שהוא משנה למלך ראוי שהיה כפרע' המלך שמוכא' פפתיו לא
 יפדה וכבר מחלת לו המיתה יועד אפשר שאמר אל יחד אפך
 כי לומר מאי עבדך כפי הראוי ומשפטנו אצננו חרצם הנס
 לך לעבד' וכו' שכן הוא איך אם בא להליך בעד בביתו והלא
 אעמוד בסלי שהכאתי מעבדות לאחרת מא' אל יחד אפך לפי
 שאני כמך הוא חסוד כמלך פרעה שאמר לא יסוב דבר פני כך
 דברך אמת וקיים וכיון שאני מ'ן לסיר' יס' לי להליך על בדימין
 וכן ראיתי למורי כ'ן שפי' כ'ן מחיתי לרעתו עוד ירצה שיהורה
 חסד בתחלה שעון מכירתו של יוסף היה עומד לנגד' כמ'ם
 האלהי מכא' את עון עבדך שמכרנו לארני ואנב ר'ן תרי אודי
 יס' יחד ראי' אפך יס' לרטיבא ונענש במימין אעפ'
 שלא היה בית עון המכירה לא מכא' אתם ואם למעלה הנס
 עבדים גם אצננו לומר לא מבני' ארני במימין שמכא' הגביע ביד
 אל גם אצננו שלא נכא' ארני הגביע וכפי בחינת העון הגור'

דרוש ראשון לפרשת וינש

האדם טעם הוי"ו שיש בלבו עליו נשמת אדם על שכתבם
אנשי האדם שנתקן זה עליו לנחלה ולא מכרתם אותו במקום
אחר ואם הדבר האנושי כי על הכר הרשעון אל תעבדו כי עשיתם
טובה עמכם ועמדי כי ליהיה שלמי אלהים קודם לכם ומחלת
היהיה זאת פיה סתמים הרעב וכו' ועל הכר הסני שהבאתי
אתכם במצור ובמחוק גם זו לטוב לכם כדי לנקות אתכם
מעון ולא יהיה העון הזה לכם לפוקה בעהבוי שלמי אלהים
רמז עם אלהים על הרין ועל המעטט שעשה להם כדי לשום
להם שארית בארץ שאלמלא כן היו נענשים חז' ולהחיות לכם
לפליטה גדולה כי פליטת הדפס ממ' שחת ודיו' גהינם היא
פליטה גדולה מהרוע ועל אל אבי ואחשבו שיש בלבו עליכם כי
ראיה לדבר שאם שלם עמכם עיניכם הרואות ויני אחי במימין
שאל לי שום תרעומת עליו וכשאל מרבר פי המדבר הוא
אליכם ולא לבמימין ואלוהיה לי שום טינה בלב הייתי מדבר
עם במימין והגדת לאבי וכו' ויום פי המדבר ולכך איני יכול
לשכח את עצמי אבל אהם עיניכם הראות והגדת את כל
כבוד מה שאני פי יכולה לספר הניח לאבי שאלהה נעמי
בילא:

דרוש ראשון לפרשת ויחי

בראשית רבה ויקרבו ימי ישראל ללות כתיב
בי גר אנכי עקב תושב בכל אמותי
כי גרים אנחנו לפניך בצל ימינו על הארץ ויין מקור
רצואי בצילו של כותל או בצלו של אילן אלא בצילו
של עוף בשער שהוא עף ודמיון בצל עובר ויין
מקור ויין מי שיקור שלם ימור רבול יודעים
ואומרים בשמים שהם ממים אברהם א' ואנכי חולך
עריצי יצחק ואברהם לפני ה' לפני מותי אף יעקב
אמר ושכבתי עם אבותי אבותי בשעה שנטה לסות
עכלה:

ידוע הוא שהענין הוא בית סער וכרוהר ליכנס
לטרקלין שהוא ענין ויש התנא התקן עצמו
בפרשת דר' כד שתכנס לטרקלין כלל כחן עשירי הדירה וביה
מושב והוא הענין ראו לאדם שיתקן עצמו בבית הסער וכמו
שמתקן עבדו ומצאן מלבושו מי שרצה ליכנס לטרקלין של מלך
כד שיתכנס לטרקלין ראו והגון לעמוד בהיכל המלך כן האדם
בענין יתקן עצמו בתפלה ונעשים טובים ולא יענה לבבו
אחר תעמנו ענין כי הכל המה כי מי' גבר חכם יעשה עיקר
מהבית סער ויהיה מעבד מעלת הטרקלין אל הפרוז דר
כח שגר האדם בארץ והולך אל בית עולמו כי עם ביתו
העיקרית ואם כן יחייב מזה שלא יתקן האדם משה בעיה לדור
דירת קבע אלא דירת ערר כגד בארץ וכאורח נטה ללון ועל
כיוצא בזה פיהחכם השלם כמדר שמואל למיארנו כדו משה
בפסוקות תפשו שפעת ימים על האורח בים יסבו בסוכה שהכונה
עם מה שלימרום חזל מענין השוכה היא ללמד אדם דעת שלא
יעשה עיקר מורדת ענין ולזה בעת האסוף אשר ואסוף האדם
גרם ופירשתי לזה שוכה מורדת קבע וישב ברר ערר לומר כי
גבו מעל גבו פליט עלינו וה' בעל הבי והפיר וזה בסוכה תשבו
זמני לאורן שאין לאדם שום דבר צריך כי מהלכה הכל מי שיש לו
דעה ובינה והאכל הוא משרת ברת משה וזה האורח בים
לא ימתק להביא ענין הענין ולחשוב עצמו כגר בארץ בזמן
האסוף בלבד אלא יסבו בסוכה ולא אחר כאן ז' ימים אלא

ואחרות עם נפש בביטחון וזהו כראותו כי אף הנער וזאת
הכונה לפי שיש להשיב ליהודה שאעפי שאלהב יעקב ובכמת
הרבה חזן זו טענה לפטור אותו מהעונם הראוי לו על מה שגנב
את הגביע אבל מה שאפשר לרשע על יעקב הזקן הוא שיבא
יעקב מכריתו ויכאויבא במימין את בחפץ שיתקיים המעטט
בבמימין וגם לא תאנה לאביו דעה לכך אחר חילוי הייתי יודע
סיהיה לנו זמן להגיד לאבי כל המאורע וכנסו הרברים באזני
לא הייתי חושש אבל חושש אני שתקף ומי כראותו כי אף הנער
ותת מיד קורס שיטת קול דבריו נמצא שאנחנו מורידים אותו
בינו שאלה וז' תחמ בלבד שהו בעומ כתפס ואמנו נקיי לזו
שהטעם שאנחנו גורמי מיתתו הוא לפי שעבדך ערב את הנער
כי לא היה מלבן לסלח לזו ערבו שכתבתי לו יוד אפסר
שהוא טעם אח' שלא להניח לבמימין כאן ולהביא לאביו אכלו לכו
סלסון הערבו אשר ערב עבדך את הנער היה שלסון הזה הם
לא חזרו אף וחסדתי לאבי כל הימי ואל הערבו היה להביא
לבני אכלו ולא להביא אכל הכן באופן שאני ניצל בכך מן
הערבו עוד ידעה שהיא הקדמת למה שבה לומר שתהיה נז
עבדך תחת הנער ה' וד' ואח' שאני ערבותי את הנער והכל מוטל
עלי לכן בחרתי אני ליעב עבד תחת הנער וכי תא' ז' מה תועיל
בתקן זו כיון שאתה תשכ כאן לעבד נמצא עדין החשש שאמר
במקומו עומד שיר אבדך בינו שאלה עליך שאת' גבו וגדול
היתנו לכך כי אף אע"א אבי חן תועיל ונפק' בהליכ' במימין
יותר מהליכתי לא שלא אראה בעיני את הרעה אשר תמך את
אבי עוד אפשר שאע"פ שפדין חינו ונח יהודה מידו הערבות
בהליכ' בביתו לברו שהרי כך הוא הם לא אביאנו אף וחסדתי
לאביו ואם הלך ילך במימין ויהודה פורטו עומ' במכר' ממש' שלא
אביאנו יהודה לאביו ועומ' עכמו אינו ממש' לזו אף נפקות' בהליכתי
אל במימין רק שלא ארא' ברעת' אבא כי אף אע"א אבי ואראה
ברע אשר ימך אותו לכך בחרתי ברע במיעוטו ומשכתי באלה
פליך בביתו עם אחיו הן לה קצית רבוי יהודה שמסר עצמו על
אחי בביתו ויהודה בזה גדול האהב העצום שבינה וכו' וזהו מה שכתב
יוסף שהיה נאמן באהבתם של בניה של רחל אז כיוודע ליהם
והגדיל לעשות עמם חסד כמעט האחים האלהבים והנעשים
ולא יקם ולא נטר להם איבה על מה שעשו לו לקיים מה שאל לא
תקום ולא תטור את בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני ה' ולא
יכול יסף להתאפק ויאמר אל יוסף העור אבי חי ירצה אתם
אחרתם ים למ אב זקן וילך זקנים ואחי מת והנה הרבר
הזה שקר הוא כי אל יוסף ושמא כמו שלא דברתם נסנה בזה
גם במה שאמרתם ים למ אב זקן שקר דברתם ולכך של העור
אבי חי ולא יכלו לענות אותו על שאלת אביהם אל עורם חי כי
נבחנו מפניו שתעסם בעקר ויאמר להם גסון נא אלי ויגשו לא
רצה לביישם שישמעו מצרים שאחיו מכרוהו לכך אחר בגלוי
אני יוסף והקול הזה נשמע בית פרעה ובחשאי נגשו אליו ויאמר
להם הסימנים אשר מכרתם אותי ויחז' ורשעו גסון אל שיהיה
להם המילה וקשה מהר יוסף כפאל לכל המצרים לימול וימולו
ויאם כן מה הסימן הזה אמנם נלעז' שמעם ראיה כיני שחור
למול את המצרים הגה הוא יוד' והתנו מורעו של אברהם כי מי
נתן אל מושל ארץ מצרים לחור על מילתם של מצרים אלא
להיותו בא מוצר קדשים לא רצה לחור אלא בן אדם
מהולס וזה הראה להם המילה שהשתדל במילת המצרים
זה הראה להם ועתה אל תעבדו וכו' להבין כל הכפלים כל
שאמר אל תעבדו על המכירה שכתבתם אותו וגם אל יחד
בשימכם על שערתי אתכם פה בבמה תואמות מרגלים
ערך הגביע עם היותי אחיכם ולא חמלתי עליכם כמעט

דרוש ראשון לפרשת ויחי

נא

אבן בפסוק כלל הימים אשר הם חיים על עני האדמה יתנו לב שהם יגביהו דירת ערואי בעלה כמי שיושב בפסוק ומתוך כך יעשה עיקר מעלה שהוא דירת קבע ויכן בזה כירה ללחם ביתו כי ארס להבל רמה ימיו ככל עובר ואין ראוי לאבר זמנים בהבל עזה שהיה גרל המלכים והחכמים חיבר ספר קהלת להביל ענייני עזה ואילו ארס אחר אחרון לא היו בוטחים חזן לרביו אלא שלמה העה שחלך בכיפה ופח' הרה ואמר שאין שום יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול בעה' וכן אחזל על פסוק את הכל עשה יספה בעזו והתחיל בתחלת רביו ואמר הכל הבלים אחר קהלת וכו' שמעתי בזה הכונה שבא להביל את ענייני עזה שהם רכרים של הבל ואמר קהלת בונת החיבור הזה מעשייתו היא להביל את ההבלים דהיינו ענייני זה העול' ומא' אם לא יעשה אותם האדם אלא טפל ומזה יקח שיעור ההכרח לעמידת החי הבח יע' לו אז יתרון לאדם זהו שחזר למר הבל הבלים הכל הבל שפי' רביו שמה שההביל ענייני עזה שהם רביו הבל הוא בזמן שהכל הבל שפוט' עיקר מעסקי עזה' מכל וכל אמנם אף זאת מזה שיעשה שיקר מהתורה וגם יאחז בקצת מענייני עזה כדי לקיים עכמו אז זה מה מתקיים ביתו שלא ההביל את עסקי עזה שהם רביו הבל אלא אם הכל הוא סבל מנטה אחריהם בכל מכל וזה שסמך ואמר מה יתרון לאדם בכל עמלו דמשה' שאין לו יתרון בזמן שכל עמלו הוא בדברי הבל דהיינו תחת השמים ואיב' מותן חלק להאב' שלימות נפשו אבל אם הוא עמל בתורה גם כן יש לו יתרון וכו' אחזל אף במחקר בקשן לבנוס ספר קהלת מפני שמכאן בו רביו' מטי' לבר מינות אמרו הרי כל חכמתו של שלמה שבא לומ' מה יתרון לאדם בכל עמלו ויכול אף בעמלה של תורה חזרו ואמר לא אחר בכל עמל אלא בכל עמלו אינו עמל אבל עמל הוא ברת' עכ'לה • וזה הוא הנסחא האמיתית במאמר מוגהת בספר אונת אמת • יש לרדק ברביו רבי סימ' רלא רישיה סיפיה שמתחלה הוא אומר שפסגו לבנוס מפני שמכאן בו רביו' מטי' לבר המינות ואחר כך הרי כל חכמתו של שלמה שבא לומר מה יתרון וכו' דמשה' שהקושיא היא רפטיטא ומה בא ללמדת סלמ' בחכמה וזו חיפה קושיא המינות שפח בה • ועק' מה שאיכל אף בעמלה של תורה שמראה שיש ספק ברבר וקוים לוקח הדבר בפסיוט' ועוד יש לרדק' בסוף רביו' שאמר בעמלו אינו עמל אבל עמל הוא ברת' שהאריך לבון ללא בורך ומספיק היה לומר בכל עמל לא נאמר אלא בכל עמלו והענין מבוחר מאליו •

יש בכל עמלו בזמן שהוא יעמול בדבריו עזה שהם תחת השמים ויחזיקו מידה רבתורה שהיא למעלה מן השמים שגברא' קורס השמים ראוי שיעמול ועוד אפסר דריחין מול' משה' שיעמול תחת השמים שהוא מתוך סכבר אחר מה יתרון לאדם בכל עמלו והיכל תחת השמים ולמה חזר לומר שיעמול אלא הכוונה לומר לאדם דעת ותבונה שלא יאבר זמנו בהבל ועמל בבהזכי מה יתרון לו בעמלו המינות' לבנוס אבל מה שראוי לאדם שיעמול הוא ברבר שהוא במקום השמים וזה תחת השמים בעמלה של תורה המארה כבהרים במקום השמים כמו שפאר ויתור' אר' ואם כן כונת פלגה היתה להזהיר לאדם שיעמול בעמלה של תורה • ויש ספר לפירוש הזה בכתוב מבעל הטעמים שהניח וקף קטן תחת עמלו לומר שסוף הוא גורת הכתוב ומא' אחר כך שיעמול תחת השמים הוא הלימוד שבא ללמדת שיעמול בעמלה של תורה שהוא מארה תחת השמים ובמקומו ועוד דרשו במדרש רבי הגא' וירב אחא בס' ר' חלפיי תחת השמים ואומר לו למעלה מהשמים אף יתרון תחת השמים אין לו למעלה מן השמים יש לו • ויש לרדק' מאי בינייהו בין ר' אחא ור' יודן רכולה סברי למעלה מהשמים יש לו ונראה ר' אחא חזק דרש' דפי' מה יתרון הוא כעומה רב טובך והכי קאמר כמה מעלה טובה ויתרון יש אל האדם העמל בתורה ובמדות בעה' שהוא למטה מהשמים כי שם בעה' יקבור אחר דרש' בעה' שטרח בפס' יאכל בפת ולסך לא יתעצל האדם בעה' לעמול בעמל תורה ומדות כי אין מעשה המדות ועמל התורה בטה' רק יש אחר למעלה מהשמים לשלם סכר מי שיעמל תחת השמים בטה' ולרביו רבי יודן פי' מה יתרון הוא כפשוטו והתקרא הוא מאורס באלו אחר מה יתרון לאדם תחת השמים כלומר שסכר מכות בהאי עמלוי לילא ולמטה מן השמים אין לו סכר אבל למעלה מן השמים יש לו ולסך לא יתרשם האדם שפשה מכות על שלא קבל סכר בעה' כי הגה סכרו ופעלתו לפניו בטה' ומכאן לסברת ר' אחא מ' תחת השמים קאי לרסמיק ליה בכל עמלו שיעמול האדם תחת השמים בעה' כמה יתרון יש לו למעלה מהשמים ולרביו רבי יודן קאי לתחילת המקרא מה יתרון יוכל למבוא האדם למטה מהשמים בעה' כי עיקר הסכר והיתרון הוא למעלה מהשמים בטה' ובפי' פשוטו של מקרא בא להזהיר לאדם שלא יאבר זמנו בהבל עזה כי מה יתרון יהיה לו בזמן שכל עמלו שיעמול הוא ברברים שהם תחת השמים מפלים תחת הזמן שאף על פי שיהיה תלמוד תורה עם דרך ארץ ומ' בריך שיעשה האדם עיקר מהעיקר במאמר התבא עשה תורתך קבע אומר מעט ועשה הרבה והא מקבל את כל האדם בגבר פנים יפות ונראה לי לתת קשר בג' חלוקות אלה שהכוונה לומר לאדם מוסר הפסל שיעשה עיקר מרביו תורה ויעשה תורתו קבע ומלאכתו ערואי וזק' עשה חורתך קבע ואף על פי שצויתך שיעשה עיקר מעסקי התורה אל תהי רגיל לומר שלמדת תורה הרבה אלא לעולם יהי דומה לך כאלו לא למדת בתורה כל כרכך וזה אומר מעט כל מר תמיד אומר שמה שלמדת הוא מעט שמותך כך תאמר חיל לפשות הרבה וז' ועשה הרבה פי' מה שצויתך למעלה שפשה תורתך קבע יהי דומה לך שמה שלמדת ערואי הוא מעט ואף אותו עשה תויתך קבע יהיה הרבה ואף על פי שתהי' עוס' וקובע הרבה בתור' לא מפני זה תהיה מולול באיש אחר שאינ' קיבלי המותך שפעריהו לגבך ולא תהיה מחטיב אותו לכך סמך ואמר והיו מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות ואילו אל האדם שלא לתר כל דרכו ולא קבע הרבה בתור' כמותך היו

דרוש ראשון לפרשת ויחי

בדין מוסדות לפי שנים המתחמיר לעומתו ובכל יום חס
מקום לבחור פניו ומיטת לכת שהיא הליכת האדם אל בית
פולמוס ופכאיוס מתני לב להבלי העזה לעשותם עיקר כי חס
סיפור ההכרחי לעמדתו החי אשר לא יעזבו האדם וחי וכן
שמעיקר שמעיו בחיוב דכתיב והיה האדם ההוא איש תם וישר
וכן וכתיב ויהי מקנהו וכו' ולמרות חזל כל מקום שאל ויהי צדק
ויהי שמחה ודמיון כאן פאמב היה שמח לעשות רבון יובח
בהכללות הנפש וביראת אלהים ולכא וזהו החס ההוא תם
וישר וירא אלהים אבל בהכללות המדות היה מתעבב על
שהיה מאבד זמנו ברבי הבל והעוסק יחלל ויערבב חכמת
האדם לכך אמר ויהי מקנהו לעוף כער באופן שלמות שהאדם
יבקש בהנפשו פרוצור אופן והכזה להשיג שלימות כד פוסב'
אל הטריקלן בעקב כי גר האדם בארץ והולך אל בית עולמו
כי טס ביותו ואף ראוי לו שידקש מתכונות מבטחים ומנותח
שאלם בעולם שאינו שלו ומה מתקן רבדי בעז ולהם שהמטיל
זה הדבר למי שעוסק כבם וכולם לפלות ולבנות ראש הסתל
שאלם יבא לטרח בעפית חיותו פולס לשייר ולתקן בכמסירות
ובירוס חולת האל לוכלתיה פעושה עיקר מהפולס שאינו אלא
הכנה לפלות במעלות לבנות ראש הסתל או העלייה ומה לו
לאבד זמנו בדבר שאין בו כורך כי מהיותו ופוסק הפולס איש
ויהי מקנהו ומכונן או לאו כן לב האדם שהוא עושה עיקר
מעשייו שהם שהוא דומה לפולס לפלות במעלות שלימות פרוצור
לו להשיג איש בדברי ממש פים לו בהם אחרי ותקנה ויש עדי
לפעולתו וכו' יתבאר מן שלמה העה אהב כסף לא יעבד
כסף ומי אהב בהמון לא תבואה ברבות הטובה רב אכליה
וכו' הסוגיה של שלמה היתה להבהיל כל תאוות עזה כי הבל
המה ואף לאדם לעשות מהם עיקר כי מעולם לא מת אדם ומצי
תאוותו ביד כמחול שר ירכה עם מה שהבואו חזל על פסוק
זה מעשה של אלהם נדרום שהלך להרו חסר ואניא לפינו
ככרות לחם מזהב ותפוחי זהב וחמר להם וכי אי אכל זהב
אמר לו וסי לא היה לך בתקומת לחם לאכול הרי לא באת אלא
על עסקי זהב טל לך מה שבאר' וישמענו אונך מה שחך מדבר
כי אהב כסף לא יעבד כההוא רעב באכילת הכסף הרי שאין
ראוי לדרוף אחר תפארת הממונת כיון שאין בו ממש להשביע
בזמן שהיא רעב ללחם וכן אף ראוי לדרוף אחר הכבוד והעדר
לרוב המון עם לעשות חיל ומלוכה עליהם שגם זה הבל כיון
שמי האו זה שאהב בהמון עם ולא ים אהו תבואה לפרנס
ולכלכל ומאחר שאהב הכסף לא יכלכל הכסף אלא לא ים
לו תבואה גם אהב העדרה בהמון עם לא יוכל להתאפק איש
לא ינהלם בלחם ותבואה ואם כן כיון זה וכן לא תבואה הפ
בדינים עבד לחיות ברעב ומאכא מרבדים הללו מהוא אהבן
אף בהם שלימות מבר עמם כי הם תלויים בדבר אחר והאדם
מרוחק ואחריהם הוא הבל לפי שאין ראוי לדרוף אלא אחרי הרבר
מסלימותו תלוי בו ואינו תלוי בדבר אחר גם האדם סקנה בום
ומסכים גיב טובה אינו שלימות העיקרי לפי שאם רבה היא
הטובה מהגיב גם רבו אכליה וגם מי סלא הסיג ככ הכלמה
ורבוי הטובה לא יתמר לחמו לא סלא והיורב' באוכלי פולחם
אבל לעצמו אינו חסר ומה כשרון לו לחיותו פטור ויגב יגיעת
בשר להשיג רוב טובה ושעש גרול כי איס ראו' שימי שמתערר
בראית העין מרא' בעיניו כל העום ההוא זהו היתרון והכשרון
פיו לו אבל בכדיגת עבדן מביהם פוים כי יעבדו לחם וילים
יחד עשיר ואכילת האמנם אף לו יתקן אלא חסן ממנו להשביע
את אחרי והיו באוכלי פולחם ולא עוד אלא שהענין ש' מן מת
אחרים עליו מתקנה שנתו ואימחא בקרבן להיתן מיצר דרת

מחר

מכבוד ומקבל בפניו מאחד המרבה ואף הממעט וכל בר שיוכח
את לבו לשמור ולזה פנה שאין לו יתרון לאדם בבל עמלו כשהוא
מכל וכל ברבוי של תחת השמש ולא חלק לו כביה ופיוס מכל
בתורת הוהבא לזה ראה חסית ממה שראינו בחסם העין
דור הולך וחר בא שהאנשים הגורוי האלכי וכלים והארץ שהיה
דומם לעולם עומדת וכיון שסוף האדם להיות כלה ופסד מה
חפצו בביתו אחריו ומה יתרון ים לו בכל עמלו שיטמול בהו כי
לא ירד כבודו ועמלו אחריו ולא מליך מלחמה בירו חממה מעשה
הקורה והמנחת ים לו פסד טוב בצמלן כדמיון השמש וחר
השמש וכו' יתבאר כמו שפי' הרב במהם חלש' וזהו שהביא
משל ומלכה אל האדם שלא יעלה על דעתו לומר כי לאח מיתת
הבדק היו עור פסד בעמלו לזה המסיל משל השמש שזוכה
בבקר ושוקע בערב אם יתכן לומר שבמקיעתו כבד אבד חור
השמש המהיר והמזוי והרי ידוע הוא שאל מקומו מנסק' השמש
הוא שוקע וזוכה פס במבוא' לזרש רעת ומביי בחכמת התכונה
שהשמש לעת ערב נסקע מכנגד עיניו והולך ומאיר במקומו
אחרים כי זמן היום פולס הוא כפיוס לכו לילה ולילה כיום יאיר
השמש להם וזמן הלילה פולס הוא בזמן פים למי יום וכן הבדק
כשקע שמשו ובא יומם להפטר מהעולם אדרבא אל מקומו
אחר הוא הולך עם ויהעבב באור החיים ויחללו מקרי דרכם
בעבב עור חפצר ש' וזמר חר הולך וחר בא פהכחול' היא להחזי'
לב האדם בעבודתו ות' ולא ידעו אחר הפסקים של העזה
באומרו חס לא עכסיו ואימתי כי שגם למות וירכה להתעבב
בתעמנו העזה קורם מותו כי לא ידע האד את עתו ולא ש' שלת'
הפה רור הולך פי' שפי' מחסבתן של בני אדם הם עשויים עה'
עיקר והם מחסבים שהאדם כי ימות הולך ממקום ממותו והוא
טעות בידם שאררבה הוא בא אל ביתו ומקום ממותו שהאדם
בעזה המה לגר בארץ וכאורח טבוחם סקרב עתו לחזור אל
ביתו לא יבדק לומר שהלך אלא שכל אל ביתו גם הרור שמת
ונראה שהלך הוא קרא דור בא להיות שהארץ לעולם עומדת
שהוא הומר האדם שמתו קורץ עומד לעולם כאשר היה
מתהילה דכתיב ויטוב העפר אל הארץ כשהיה וכיון שהארץ
שהוא הומומר והעפר טב לטבות וגם הרוח תשוב אל האלהים
צורק בעבב לקרוא את הרור שמת דור מבא אל מקומו ואינו
הראשון וכיון שסוף האדם לחזור אל מקום ממותו כי סם ביתו
ראוי לו להפך בירה לביתו בזמן שהוא בעזה כאורח ולא יפכה
אחר תעמנו בשר שהם הבל חס שהעה חולת שמחה לחבר לב
ואם תבונה ישר לכת והה החכם השלם כהה' שמואל
לאייתו ה' ופי' שהחפר לב החורף אח' הכלח העה' ועו' מהם
עיקר חולת תחפס לו אותה השמחה רקינה מבש ליה על אשר
כלה בהבל ימיו ושמתיו כבהלה חמם לאיש תבונה השמחה
הכו' ישר לכת שהעיקר במכונה היא השמחה עד משה תחת
אשר לא עברת את האלהיך בשמחה ואילו היה לו דעת היה
מיצר בהכללות המדות פהם גרמות משי' הסג' וט' ליתות
עד שפי' הראשונים ז' מן הכתוב אל תיגע להעשיר לזולתך
ולעצוב לאחרים חילך ולזה אמר להעשיר ולא אחר להעשיר
ולא עוד אלא שרדיפת העושר והיה גורם לך להחלל מבינתך
ומעסק התורה כי המרבה בכחורה לא הוא מחכים עור פי'
מבינתך חרל שאמר איני צריך לזרץ הרבה על הרבר הזה טל
תיו' להעשיר כי רבר זה מבינתך תבונה שאין ראוי לאבד
זהו הדבר הטפל ולהביא את מעיקר עבד' ולי בראה לפרס מן
ה' והיה לחבר לב שהכונה לומר מעניי עזה' שהם יבדי
ה' וזהו ש' כי הבל המה ואולת מאותם רברים עושה עיקר
ה' וזהו ש' לב אכל איש תבונה רוחה הדברים של עזה

דרוש ראשון

לפרשת ויחי

נב

מזה כי אם יזמנה שיעבד מס ובכל אותם שנים המתהלך בקדושת
חיי העליון ולא אבר יום א' מהשנה העליון אעפ"י שהיה גר מס
בארץ מצרים באופן שכל שנתו היו מקוללים ושום לטובה
וקדושת העליונות והיה יעקב שני חיון שקמו בו ימי חיון הנייה
ועליונות עור ירבה ויחי יעקב על דרך מה שחזל ויחי רח
יעקב אביהם שחזר אליו רח הקדוש שפי' ממנו כב שנה שלא
ראה אחיו יוסף ואפי' קאן ויחי יעקב שמתקוף רוח אליו יזמנה לפי
מהנצח ומה בקרב ליפטר מהעולם והזכרים כלל וזמן שמתקיימי
דברים מתקופת עליהם ויתוסף רוחם יגיעו לפי מהם מתקרב
אל עולם הרומי אל המנוחה והגולה וסמחם היא מתעצמת
ונחה עליהם רוח הנהרג כמהרם אפי' זלזה פיעם מה הכתו'
בברכה שלמה ויאמר לו כמה פני חייך ויחל מני מנוחי מעט
ורעים וכו' ודקדק הוא אל שמי הלען שפעם הוא אומר שני חיי
ופעם אומר שני מנוחי וגם בימי מנוחהו הוא מיון וגם אומר
ולא העינו את ימי שני חיי אבותי וכו' כי מי הגיד לו שלא יחיה
ויעבד ימי אבותי ופי' הוא אל עט מחול על פסוק כי אורך ימים
וסמית חיים ופי' שמת שיהם כל חיים ונצח שיהם כל חיים
אל חיים כל גלויה הם שנת חיים וחיים כל צער אינם פגות חיים
והנה גרעה שאל לי יקב כמה שני חייך שמורה על סמות חיים
ושלוח אז אומר לו יעקב אינם שני חיים ושלוה אל מני מנוחי
של צער ושלטול וגרעת ואל תאמר כי בן הקץ שנים לא יבבר
מיהיה במקדש סמות של חיים ושלוה לא מעט ורשע שאפילו
בהם היה קצת צער וקראו גם הם רעים והשלוח שהיה לי
באותם הימים לא הגיעה לצורך השלוח שהיה לאבדתי בהיותם
בימי מנוחהו כי בזמן שהם היו בגירות וזרה היה להם פגות
חיים יקרא מהשלוח שהיה לי בימי השלוח שלי חל לא השניו את
ימי שני חיי אבותי כלומר שני חיים שהם שנים של שלוח שלי לא
הגיעו לשני חיי אבותי לשלוח שהיה להם בימי מנוחהו ובענין
ולא ויחי יעקב בארץ מצרים סמות של חיים ושלוה בלא שום
צער יזמנה ולהיות פוף ימי בשופה נחת ושלוה לא זכר את
כל הכרות הראשונות והיו בעיניו כאלו היו כל ימי סמות חיים אף
למנוחה חם והיה יעקב שני חיון קמו' שנה עכשן שסוף ימי
היו שנים של חיים נדמה בעיניו כאלו היו כל ימי סמות חיים אף
כל פי שהוא קראם מקורם שני מנוחי עכשין קמו' כולם הנייה
חרם והיה ימי יעקב שני חיון קמו' שנה עקראו כולם שנות חיים
והראשונים אל דקדקו שאמר מלה שנה ושבע שנים לרמוז
שהמעט עצמו בהו זוכה להיות גדול בעצב ולכך במספר
הקטן שהוא שבעה שנים לסוף רבים ובמספר המרובה של
מאה אחר שנה בלשון יחיד ויקראו ימי ים למות כי להיות זכרון
ועלם היה מקרב עצמו למות כדי ללכת אל בית שלוח א המנוחה
ואל הבחלה כי מס ביתו ויקרא לבט לוסף וב' בת דבה אחת
למה לא קרא לראובן ולא ליהודה ראובן הוא הבכור ויהודה
המלך אלל למי שיש בית ספק לעשות לשכר ויקרא לבט לוסף
למי שרבעה מסורה לו אל נא תקברני במצרים במטילך ירדתי
למצרים במטילך ואמרתי אמותה הפעם ויש ליקדק בזה
המאמר שאמר סתן טעם לשבח על שקרא לוסף לפי שיש
ספק בידו לעשות למה חזר וכל ואמר לשכר ויקרא לבט
ליוסף למי שהפעם מסורה לו מסבר פירם הטעם הזה שיש
בזה ספק ומה הטעם מסורה לו הכל הוא ענין אחד ולא צורך
אלא מקורם הלל הב' דברים כלל למי שיש בית ספק לעשות ולמי
שהפעם מסור לו גם ים להתענות מה במטילך אמתתי אמותה
הפעם כי מה עצמ זה לרבר אשר בזה שאל יקברני במצרים
ועראח לי שחל להקפד למה לא קרא את ראובן הבכור או
את יהודה שהיה מלך ויתרבו מקרא למי שהיה ספק

ביר

מחר להכין טרף ומזון לתפוצים לפניו מציב לסולמנו במז
סמך ודורא העשיר והסבע אינו מביא לו לוסף אם מפני עיכול
האכטומה ואם מחמת החולאה יתירה שיעלנו כי רשיונו
ובהלואי לחסוב מחסובו ירר ממדרגתו ובמחשבתו הולך
השכים ואינו מביא לו לוסף אבל העני מתוקה שנתו כיון שאין לו
האכזה הוא מובטח שלא יחסר לחמו אם מעט ואם הרבה יוכל
פתיחה פרנסתו להזדמן לפניו ויאלל ומה כסדרן מביע לבעלי
המזון וההמון כי אם ראות עיני ואספר לומר בדרך הלכה
שהפוסק הוא מציין שחן יתרון וכפארן לעשיר כי אם ראו עיני
מתעשר בראיית העין מפני כך הסבע לעשיר אינו מביא לו
לישון כדי שיהיה נהנה במראית עיניו ואם יבוס וסמן אות' משה
אין מתענג ונהנה כי בעיניו לא יראה בעשה שהוא יסן וכמינו
למדין שכל רדפי האדם בעסקי העה' הכל המה וברך שיעש'
עיקר מהתורה והמנוחה שהם רבדים עיקריים א מקו המנוחה
בעצב כמו שמינו ביעקב אבות שמשולם קבל עליו של תורה
ויעקב איש יסוב אהלים גם כסידר למצרים כתיב ואת
יהודה שלח לפניו ואחזל ששלחו להכין לו בית תלמוד שהיה מור'
סם תורה ושיהיו העבטים הוגים סם תורה ונראה לי שחזל
דקדקו הפסוק שאמר ואת יהודה שלח לפניו את יוסף למרות
לפני גמרה שאל הא כפסוטו ששלח את יהודה לפניו אל יוסף
סיבוא להורות לן את ארץ גשן כדי שיחמו מס קסה דכתי' אחר
בך ויאסור יוסף מרכבתו ועל לקראת יס' אביו נסנה וירא אליו
ויפול וכו' ודראה שכבר בא ים לגשן ואחר כך בא יוסף אליו ועק'
למה הזכיר לשלוח את יהודה על דבר זה כי רבי מפתח הארץ
וראוי את הדרך ההולך לגשן ואם שלח את יהודה כדי שיקרא
ליוסף אב' כך הולל ואת יהודה שלח לקרא את יוסף מאי ליהו'
לפסוק ועק' ככל לפניו בפעמים ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף
להורות לפניו גמרה ומספיק לומר להחת גמרה לכך דרשו
להחת מלשון הוראה ששלח את יהודה לפניו קדוש ממנו כדי
להס' לו בית תלמוד להורות תוראות בניהו וראוי יס' לעבטים
היוסבים לפניו בגשן וז' חול מיהיה מורה מס דת ושיהיו
העבטים הוגים סם תורה הרי שכל מקום שהיה הולך היה
עושה עיקר מהתורה וזה שכתוב בפסוק ויחי יעקב בארץ
מצרים יזמנה שיש לדרקן למה פרט הכתוב מה שחיה בארץ
מצרים ולא פרט מה שחיה בכל שאר המקומות אשר הוא גר
מס ועק' דרך ראוי לומר ויסב יעקב בארץ מצרים יזמנה אבל
אין צורך לומר ויחי פלוגי במקום פלוגי זאת ועוד שכתוב פרט
וכלל ויהי ימי יעקב קמו' שנה וכן בדרקן אמרו ויקרא לבט
ליוסף למה לא קרא לכל בניו וגם ליוסף עמהם ועוד למד של
ליוסף הוא מיותרת דהילל לבנו יוסף ועד מאי אל נא תקברני
במצרים שאם נא הוא לשון בקשה בך ראוי לומר נא א תקברני
וכו' וברק' מ' חסר ואמת שהם פותחים זה לזה ורש' אל
פי' חסר שפסוקים עם המתים הוא חסר של אחת ועק' כיון שיוסף
הוא לרברי אביו ואמר אביו אעשה כדברך למה הזכיר לומר
לו הסבע לי כי בכלל שים ירך תחת ירכי הוא הגמרה ש' קורם
מתן תורה היו מסבני במילה שהיא כדרך כמו שמינו באברה'
שהסבע לאליעזר ואמר לו שים נא ירך תחת ירכי ואסבעך
ואם היה רובה יעקב לפי דבריו הלל שים נא ירך תחת ירכי
והסבע לי ויס' ית תחת ירך אביו וסבע לו וכן כבאר מה
עני' השקויה זו אחר הגמרה דכתיב וישמחו ישראל על ראם
המטה ונראה שבה התורה להגיד מעלתו של יעקב
הדרין שבהיותו בארץ מצרים לא פנה להבלי עיניו אלא עשה
עיקר מהתורה ולכך אמר ויחי יעקב שחיה חיי הנפס בארץ
מצרים וקבע ישיבה ללמוד וללמד להבין ולהורות לא יום ולא

דרוש ראשון לפרשת ויחי

למנוחה וזהו שאלתו עכשיו יעקב ליוסף במצולת אחרתו אחרת
השעה שהרשתי במיתה האחרת ואם כן אל כח תקברמי אפילו
קבורה לפי שעה במכרים לפי שהמקבר בחלום בידו בליתות
ומה שהרשתי מקומו שאמרתי: אחרתו הפעם כלומר פעם
אחת ולא שתים עכשיו אני חוזר ומפסיד שאמות עמי פעמים א'
מכר המיתה ולאמבר הקבורה ובמצולת ירדתי למכריו ובמצולת
הרשתי המיתה האחרת אין ראוי שעכשיו אחזור להפסידה
במצולת אם תקברמי במכרים זהו תורף רביון ומעמד ואחרת
שיהרמוסם ולשאמת היה מכר שהיה חייב לקברו כיון שאמר
בנו חבל לא היה חייב לקברו בארץ כנען ובמיתה זו היה צדק
חסד עמו עור שיאמת וחוב הוא לו להוליכו לארץ כנען אל
המקום אשר הוא עומד עמו עס וחסד הוא להוליכו לחברון בעיר
קבולית אבותיו ויאלץ אכסיא העשה כדברך אפשר שאמר אני
צריך להביא ידי תחת ירכך ליטבע כי גם אנכי אעשה לעתיד
כדברך מקורם עמי אני רוצה לזכות לאחי על הרבר הזה שלא
יקברמי במכרים ואם לפעמי אני רוצ' בכך כי רע בעיניך בורות
המקום הזה כמ' וקו' שארקים דברך בלא שבועה ועליו לא
נדרשה יעקב וחזר לומר לו השבעה לי כלמתי למעני חסד רבני
ליטבע ויטבע לו להפיק רצון אביו ויפתחו ים' על ראש המטה
אספר שהסתחנה עכשיו לסכינה שהיתה על ראש מטתו מפני
ההבטחה שהבטיחתי ואנכי אעלך גם עלה זהה זה תחלת קו'
אחרת ההבטחה ותחזרתי לענין ראשון שיעקב אבינו לא עשה
עיקר בעליו אלא מעניני התורה והמנוחות שהם העיקר למנוח
העליון ובה נבוא לבואור המאמר בבד' וים לעורר בו כמה
הערות אחר קשר הכתובים זה לאה פסוק ויקרבו ימי ים' עם
פסוק כי גר אנכי עמך ועק' שהביא פסוק כי גר אנכי עמך
ולא דרש בו כלום ופנה הלך לו לפסוק אחר רכתיב כי גרים
אנחנו לעמך וזהו לא להביא קורס זה השפוק ולמה הביא תחלת
פסוק כי גר אנכי עמך ללוא כנור ודרשה כלל ועק' אחריו הלוא
כנינו של כותל או כנינו של עוף דמאי אולמיה דכל הכותל מכל
העוף כיון שגם כל הכותל הוא כל עיבר ומדקח' הלואי כנינו
של כותל נראה מזה היה ענין גחל אילו היה כך ועוד לדיק'
כפל דרשת ואין מקוה שהם דרשו אין מי שיקוה שלא ימות וחזר
ובכל ואמר הסל זורעים סימיותי ועק' כסם שהביא ראיה
מאברהם שאמר ואנכי הולך ערירי ומיחך שאמר ואברהם
בטרו אמות היה לו להביא ראיה מיעקב מדקדאמר אמותם
הפעם וא' מיה שאמר אלסה ואראם בטרו אמות כי היא ראיה
מכנה והיא קמי' גחל וחזק ברצוני חללמה האכרס להבי' ראיה
מיעקב שאמר ושכבתי עם אבותי ועוד יש לדרק' שביעך' הוא
אומר חף יעקב אחר' וביחזק לא אמר חף יצחק וכו' ועק' מנ'
אחרתו בשעה שנטח למות ויקרבו ימי ישראל שהם דברים
קמי' ההבטחה שצריך להלמס: ונראה לעד שחול הקסם
בפסוק זה ולא שייכה קריבה במוסוכ' חלל' ויקרבו ישראל
למות ועק' מצי ויקרבו דהולל' ומלאו ימי ישראל למות והנה
חכמים יגידו כל מקום שנא' בו קריבה לא הגיע לימי אבותיו
וכאן בא לתרץ באופן אחר ועוד הוקשה להם דקל' דיעקב
חרס חול' מדכתיב ויאמר ליוסף הגה אביך חולה ומכאן נראה
דכסוזה יעקב ליוסף וגמאחתי ממכרים וכו' עדין לא היה חולה
ואם כן יקשה מצי ויקרבו ימי ישראל למות כי מצי דיעקב סקורבו
ימיו עד שהצריך לזכות למסך אל כח תקברמי שהיה עדין לא
הגיע לימי אבותיו ליראה מהמיתה ואם כן מה מקום ים' למנוח'
זו ומה סימני מיתה ראה שהא' בא לזכותו לבנו על כן על כל
הקושיות האלו הביאו בכתובים הבאים כאחר שמחוב יתבאר
הענין חס' כתיב גר אנכי עמך תוסב ככל אבותי ים' לדיק'
בכתוב

בידו לעשות בואתו לשיכך ויקרא לבס' למסך הכונה לתרץ קוסי
אחר ים' בפני סקרא לבס' ליוסף בלב' ולא נכוח בחמך ממה
סקנאו בו אחי על שה' לוהבו יותר מכל במועכשיו וזהו אותו
צדק ליוסף בארץ דבר ואם כן היה ראוי לו לקרוא ליוסף עם
מא' אחיו ויאמר להם את אשר עש' לבנו ואם כן הקושיה
הראשונה היא שהול' לקרוא ליהוד' או לראובן ולא למסך ויהיו
השני על מה קרא ליוסף לבדו להמחיק הסוד עמו ולא קרא
עמו גם את שאר אחיו כר' שלא יתעורר להם הקנאה מחרס
ועכשיו אין לתרץ סקרא למי שהיה ספק בידו לעס' שהיה היה
יכול לקרוא את פולס ולומר להם שמי שים בידו ספק לעשו' יעס'
את אשר הוא מזה ולא לקרוא ליוסף בלבד כדי לעורר אבות
וקנאות לא לשיכך ויקרא לבנו למסך ולא חשש מקנאות כי
הענין מסורה לו ליוסף ולו אממסלה והגדולה ואין מי שיקלבו
עכשיו שמקורם לא היה מושל עליהם ולכן ויקנאו בו אחיו אבל
עכשיו שהיתה הענין מסורה לו לא חשש מהקנאה שמה יקנאו
בו אל כח תקברמי במכרים במצולת ירדתי למכרים במצולת
אחרתו אחרתו הפעם אפס' לפרס עס מה שאחל יעקב אבינו
לא מת וכו' והנה א' אחרתו אמת בחל' ומקבר בחל' סתו מיתות ים
בידו והנה אילו נקבר יעקב במכר' שהיה חל' היתה בידו מיתה
אחרת כיון שהמיתה הכולל' חל' כל בני אדם יעקב אבינו לא מת
בשארית לו המיתה האחרת שהיה מוצר הקבורה כל חל' וזה
יעקב ליוסף אל כח תקברמי במכרים הנה עכשיו בפעמי חי
היתכן שתקברמי במכרים וראי דלא גם כן לאחר שאני שוכב
עם אבותי לא התשוב שאני מת כי אני בחיים ואם תקברמי
במכרים הא' כאלו אמת קובר אחי בערדתי חי זה היה המית'
סאתה גורס לי שאני לא ירדתי למכרים אלא במצולת וכו' מית'
שכבר אחרתו אחרתו הפעם אפס' וכתרציתו למות לוא במצולת
אחרתו אחרתו הפעם אפס' אפס' אלא הייתי ראוי למות תבעתי
המיתה במצולת וכן שבעולך תבעתי המיתה איני ראוי לך
סתקיים כי בהיות לאל ידך לבטלה ואם תקברמי שאני ביד
מיתה אחת ובה מוקדקך קדר המיקרא שאמר אל כח תקברמי
במכרים ואחר כך אמר ושכבתי עם אבותי והסדר הגוף הוא
לומר קודם ושכבתי עם אבותי ואחר כך אל כח תקברמי
במכרים וגמאחתי ממכרים וקברתי בקבורתם זאת ועוד קשה
שהענין כפול אל כח תקברמי וחזר ויאמר וגמאחתי ממכרים
וקברתי בקבורתם כי בכלל זה הוא אל כח תקברמי במכרים
אלא הכונה ממש שכתבתי שאלמלת' בטעמא אל כח בערדתי חי
יתכן שתקברמי במכרים אם כן גם לאחר שכתבתי עם אבותי
אני מוכן וגמאחתי ממכרים וקברתי בקבורתם ולא תנורס לי
מיתה מוצר הקבורה כי הן אפס' עורפי חי מוצר מיתת בני אדם
והקבור' שתקברמי במכרים היא המית' הנאל' במצולת ושמעתי
תמורי ד' ושאחל' לפי ויקרא לבנו ליוסף סדקדקו מנ' לבנו
ליוסף ולא חל' לבנו ליוסף שהתורה כתבה טעם לאמר קרא לבנו
סמס' ולא ש' אלא הוא ראובן או יהודה להיות ליוסף השלי' בהשעה
מסורה לו מלס ידעו שעל הסתם עמו היה מדבר ואקפ' לחל'
מנ' אל כח תקברמי בשלילה דבטלמא לענין הציו' שילוכו
למערות המספלה היה צריך לזכותו ליוסף להיות ספק בידו
אמס' השלילה שלא יקברמי במכרים הוא יכול לזכות גם את
שאר בניו כי בפני עיכוב הקבורה פולס מצי' ולמ' תלה הרבר
ביוסף ל' אל כח תקברמי ולא אמר אל כח אקבר לוא במצולת
אחרתו אחרתו הפעם כי קבלה היתה בידו של יעקב שאם ימות
א' מבניו בחייו היה יורד למאול חו' והיה בידו ב' מיתות מהשעה
ומה' יעב' וכסרחה לבנו יוסף שצורדו חי או אחר מוכסו חס'
על אמת אלא פעם אחת שהיה מיקת העל' כיון שמיטותי

בכתוב זה נסתר הוא הפך תשוב ועוד מאי ככל אבותי ומה
רצונו ככל אבותי אמנם הכונה שהאדם הוא בעצמו כנר
וכאורח בארץ נכריה שכל חפצו הוא לעשות מצותיו כהנהגה
ושנינו בנפישות הליכות מתי ישוב למעונותיו וארץ מולדתו ובזמן
שהוא יושב גר בארץ נכריה גם לכל הדברים אשר יצטרך על
ראשו עברה ופסא וכו' לא יתן להם לב בהיותו מאלטל עלטל
גבר כי הוא יחשב בלבבו שעתיד לחזור למקום מנוחתו כ שם
ביתו והמקום אשר הוא יושב בו הוא דירת ערלי ובבית
שעתיד לחזור לביתו שם ופסא על שהפלים רבנו ועם' מבוקש
במקום ההוא אינו חלוב על הכפר שעובר בערנו גר' במחץ
כך נליך האדם בעצמו להתגורר בגר בארץ ולהסתדר להשיג
מבוקשו ולהגיע אל תכלית שלימותו לעומת שבה לעולם הזה
כדלמוד לו מנוחה במקום שבו ומלחמה שיהיה הנשמה המשוב'
מתחילת כסא הכבוד ואלה אלהו יעבור וכו' ידבק בעמלו
שיעמל צתורה ובמנוחה כדי לקנות חיי עהב ולכך מח' ראוי לו
לדחוף מההורק של זה העולם מפני במונת התכלית שהוא
הוא להקדיש חיי עהב וכמו שהאזרח והגר בארץ נכרי' אינו יושב
שם אלא ללכת ולתועלת שחשבו לו בוסיבתו שם אבל תמיד
הצריך ראוי לו שתמיד יהיה מקוה מתי ישוב בעולם לשוב
שם ביתו ונקרא ישוב כיהרומת שוב אל האלהים אשר נתנה
לאורו באור החיים את עיניו לא יהיה נטה אחר ענייני עהב לא
יך' אלא האבטריך לקוי נשכדי להפך בידה לרדכו' ולהפלי'
את נפשו ולזה כיון דר' הנה שאמר כי גר' אכסי עמך מחשב
בעה' ואיני מחשב לתושב ובעל הבית אלא בעולם הכא כי שם
בית מנוחם העקרי ומקום הידיה ככל אבותי' שכל האבות לא
היתה ישיבתם בעה' אלא דרך גורית והם משתדלים לתן להם
מנוחה ובית מנוחם בעהב וכו' מתבאר מם ויקרבו ימי ים'
אלא אחר וימלאו למד שלא להתבטא שבה אלא בית מנוחם
הוא מקרב זמן המיתה והימים ותמיד היה תהוה' אלהי ישוב
לבית עמלו כמלך הגר' שתמיד הוא מחל מתי ישוב לביתו
ולתורו' הקני' הסמי שלא אחר ויקרב ים' ותלה המיתה בימים
אם לתרץ בכתוב זה שאמר תושב ככל אבותי ומקפיק' לומר
תושב כאבותי לזה הביא פסוק כי גרים אצלם לפניך ככל
ימינו על הארץ ואין מקוה' ים' לדיקדק בו והלל שכל על
הארץ ימינו או יאמר ימינו ככל על הארץ אבל' ככל' ימינו על
הארץ אינו נודק כלל ועל' אומר ככל קור' פתח ומשמע ככל
היחפ' והל' למקד' ככל בנקור שאל לזה דרשו שהכוונ' לומר ימינו
הם ככל ה' במקום אחר שהוא כל העוף דכתיב ביה ימינו
פכל שפור' והתם בזהב הוא לומר שמדבר על צילו של עוף
איתורא ויקרא דקאמר שכל שבור וכו' ים' כל שאינו שבור ורי
לומר ככל אלא הכונה לומר ככל העוף שעובר הוא בפע' שפך
וגם הכל שפור' עמו והוא כתיב ככל במקור פתח' למ' סימני
הם כדמיון אורו' הכל הכתוב שם שהוא כלו של עוף בארץ ואין
לו לאדם שום בטוח בעה' כיון שחיינו חיים לכל העוף בפע' שפך
שהוא עובר ועף אצלם פלו שפור' עמו ואין לה קיום במקום אחר
כלל והלאו היה דמיה לכל הכותל והאילן שהיה חפצי מסופו
לעצור אותה הכל מל' היה לאדם קצת קביעות בעה' ולא יחיה
מקוה המיתה כלל שעה וכו' ג' רגע כי ים' אחרית ותקוה כל זמן
שהכל על ראשו כמו כל הכותל והאילן שהכל יורעים מסופו
לעבור ממקומו ואם ים' קצב' לכל ומיעור עד כמות השמש
מכתרים אבל האדם אין לו קבע בעה' אפילו שעה אחת כמו
שאין קבע לכל העוף שבור ואין קובע שם צילו עוב' עמו ואין
לו היב' כלל ולכך אחר הכתוב בכל ימינו על הארץ ולא אחר

ככל על הארץ ימינו כדל' שלא נטעה לרמזנו ככל על הארץ
שהוא כל הכותל והאילן לא אחר ככל ימינו כלומר כדמיון הכל
הכתוב שם שהוא כל העוף העובר הם ימינו ומם אחר כך על
הארץ קאי למאי דכתיב אחר כך ואין מקוה שהכוונה לומר כיון
שרמזנו ימינו הם ככל העוף העובר וכו' עמו אס' כן גם בזמן
שלא יושבים על הארץ ואין מי' שיקוה שלא ימות באותה שעה כי
הזמן קצר מאד וככל עת ורגע הוא מקוה המיתה וגם הכל
יורעים סימני' ומצאו שני כפחותות בהית' הרמזן ככל עוף
עובר אבל צילו היה דמיון ימי האדם לכל הכותל או האילן לא
היתה אלא כפחותא אחת שהכל יורעים שעתידות למות כמו
שרע שכל הכותל עתיד לנטות אבל לא היינו למדים הכפחותא
אחרת שאין מי' שיקוה שלא ימות בכל שעה שהיה בפע' שהכל
ישוב על ראשו הוא מוכנסת שלא ימות ומקוה עד שידא השעה
שהכל נטה ועכסין שהמסלמ' ימינו ככל על העוף העובר אס' כן
בהיותנו על הארץ ואין מי' שיקוה שלא ימות שאין לאדם שום
קבע בעה' אפילו שעה אחת וגם הכל יורעים סימני' ואומרים
בפיהם שהם מתים כדי להסתדר להשיג שלימות נפשו כי כן
מצינו בכל אבותינו הקדושים שהיו מקיים שעת מיתתם תמיד
בכל יום והביא ראיה מאברהם שאמר ואכסי הולך ערירי ורם
הזונה היא לומר שהיה יורע שסופו למות אבל לא היה מקום
המיתה כל שעה הילל הנה אכסי אלק' ערירי ומרחאמר הולך
משמע שהיה מקוה המיתה בכל שעה ולכך אחר והנה אכסי
הולך בעת ובעונה הזאת ערירי כי כל שעה אפי' מזמן למיתה
ומקוה אותה וכן יבחק אחר ואברככה לפני ה' לפני מותי ודמע
הוא שהמברך בריך סיבך כמון למיתתו כמו שנאמר ואלה
הברכה אשר בורך משה לפני מותו והטעם כי באותה שעה
תוסף חמו' של אדם להריק שש רגון וברכת ה' אלא ככת' יב' יק'
שאמר ואברככה לפני מותי היה על שיה' יורע שפיר' הוא למות
אבל לא היה מקוה אותה שעה המיתה קשה שמה מקום היה
לברכו' באותה שעה ויותר טוב היה להמתין עד שעת המיתה
שלא יהיה מוכן ומשפיע יותר לברך כמו שבידך יעקב גם כן
לבכו' כמון למיתתו אלא ורואי סיבתה היה מקוה תמיד המיתה
ולכך אחר ואברככה לפני' לפניה לבני מותי כלומר כמון למיתה
שהמכנה מצינוה על לפני מותי הרי שהיה מקוה המיתה בכל
שעה אף יעקב אמ' ומכבתי וכו' פי אף על פי שאין להוכיח דבר
זה מיעקב מזה שאמר אלכה ואראם בטרם אמות משום
דדלמא' הכי קאמר כיון שאני יורע שסופו למות אלכה ואראם
בטרם אמות כי לא ירע האדם את עתו אבל אין מכאן ראיה
שהיה מקוה שעת המיתה תמיד כדמיון הגר' שתמיד הוא
מחל ומקוה ומאיה מתי ישוב למקומו הא ובית מנוחם וכן מחם
יעקב אמונה הפעם אין הוכחה כלל דלמא' הכי קאמר עד
פכסיו הייתי מפחד שלא אמות ב' מיתות שקבלה היתה בידי
שאם ימות אמתצתי במית' שהיה יורד' לשאול מן ולכך אחר אחר
ראיתי מ'ך מונבטח אפי' שלא אמות ב' מיתות' בעה' נר' פהב לא
אמונה הפעם מיתת' אחת מהה' ואם כן מלל שהיה תמיד
מקוה המיתה ופי' זה מם רוד' תושב ככל אבותי לא מצינו תלל
בבני האבות מברכה ויפיק שיהיו תללים עהב שיה' בית מנוחם
ומקיים ומחלים ומתד' המיתה אבל ביעקב' לא מצינו ואלו אחר
הכתוב תושב כאבותי' לפרש שאם האבות שהם מברכה
ויפיק אלא כתיב ככל אבותי' דמשמע שכלם יורד' שנתא' תמי'
וקון ליום המיתה כדי לחזור לבית מנוחם למקום שחזבו לכך
אחר אף יעקב שלא מצינו מפורס' בו דענין אחר' נשכחתי פס'
אבותי ואמתי' בפע' שבה למות כלל לא וראה ותקד' דק' אמת
אמר יעקב דבר זה ומכבתי עס אבותי' בפע' שנטה למות הוא

מעבדו

דרוש שני לפרשת ויחי

אזכור קיר ומזבח הספר של דריקים האר רך לחזק בתשובה ועל כן מבינו בנהרז שהיו חסידים הראשונים מכזים בשעת מיתה אחים לי הספרזי רהתם קאזמז מה יתן ומה יסוף לו אם יהיה הספר שלם מתחמם וזו לא אלא כך היה בדעתם שיחממו הספר כדי שיתגלגל זכות על ידם להחיות את הרבים בתשובה וזו בגמרא מהספר של אדם יזכר אם הוא כשר וכו' שכן שבהספר נתגלגל זכות על ידו שחזר אפילו א' בתשובה זו היא הוראה שהיה אדם כשר ונתגלגל זכות על ידו וזכאי וכו' זה אחז' הספר של דריקים מעבבת את הפורענות לפי שהם במיתתם ובהספרם גורמים לגלגל זכות לישראל שיהיו מחזרים בתשובה והרעה שהיתה עתידה לבא עליהם לאחר מיתתם של דריק מעבבת כיון שחזרו בתשובה ומי גרס להם שחזרו בתשובה ויתעבב הפורענות האר הספר של דריקים שחזרו ההספר לקחו בלבם מדר' וחזרו בתשובה ואז מי שהא מתעבב בהספרו של אדם כשר הוא מורה שלא נכנס בקרב לבו לחזור בתשובה ועדין הוא עומד ברשע ורשעים בחייהם קרוי' מית' וכיון שכן ראוי לקברו בחייו לפי שכן בעורמו חי האר נקרא מית' מחמת רשעו ואף לו אלא קבורה כמת כי החי יתן אל לבו שחזרו בתשובה הטוב ומכני רעתו נאסף הצדיק שהי' מגן עליו ועתידה הרעה לבוא עליו לאחר מיתת הצדיק ומתוך כך יחזור בתשובה וזוהי אמי מבאר הקינה שקונן דוד על אבגר דכקום ויקון המלך אל אבגר ויאמר הכמו נכל ימות אבגר ויש לשירה מש' הכמות נכל ימות אבגר כי מה קשר והתחייבות יש לזה עש' זה ועד' מש' ידך לא אסורות ורגליך וכו' ומה הכוונה בענין זה ועד' אמי' כנפול לפני בני עולה נפלת מהו דמיון זה ומה יתן ומה יסוף אם הנפילה של אבגר היא חמה לנפילה לפני בני עולה אף לא תהיה חמה לה אלא לנפילה שלא בפני בני עולה ועד' מש' ויסיפם כל העם לבכות עליו אך גרמו דברי דוד להוסיף בסיבה לכל העם שהרי לא היה ברבים אלו רבדים של קינה והכנעת ועצבון והאגה כדי שמתחכם יתעורר לבב העם ויסיפם בסיבה על בסיתם ועד' מש' דוד אח' כך לעברו הלא תדע כי שר וגורל נפל וכו' סגורא' דברי תורת כי מה תועלת היה באמירה זו אחרי הקינה ועוד למה אמר דברים אלו לעברו ולא לכל העם ועד' מש' לדריק שהיה ראוי לומר הלא ידעתם כי שר וגורל וכו' איני אמר הלא אתם ידעתם כי שר וגורל נפל וכו' מאי האי דקאמר הלא תדע בלשון עתיד ועד' מאי נפל היום ביום רשעניא שביט' נפל ומספיק לומר שר וגורל נפל היום ועוד כשל שר וגורל למה הסכל ואם שמעתי בזה ספק אמר דוד לעברו הלא תדע כי שר שהוא אבגר נפל וכו' ראוי כגם הגורל שהוא אים בוס' אחרי שר אבגיה נפל היום כי בגפילתו של אבגר ים גפילתו של אים בשת סכל החזק שלו היתה ע' אבגר וכמות אבגר שהוא שר צבאו אבגיה תקוותו של אים בשת שהוא הגורל וזוהי אמי מבאר מה שדריקתי למעלה שאמר תדע בלשון עתיד לפי שהוא הרעה שעתיד' לדע ממיתת אים בשת מה שערך לא ידע וגם בזה מתייבם מה שאמר דברים אלו לעברו שהוא לחזק את לבם מעכשיו הממלכה נכונה בידו כי בגפילת אבגר תמסך נפילת אים בשת שהוא הגורל והמלוכה תסוב לו וזה אפס' שהי' מש' ואזכי היום רך ומשום מלך כלומר זה היום תחילת מעשי והיום ממסחתי למלך וגם יש לדריק מש' נפל היום בשארל שהכוונה לומר נפל השר וגם יכול מיד הגורל שהוא המלך עם כל ים המחזיקים בידו ונמשכים אחר בית שאול כי לא הי' עם דוד וזלזל שבת יהודה ואם כן מש' בישארל ל' עש' ישרא' ועוד מראה לי לבאר כפי הקדמותי שרצה דוד להצדיק אף לא מת אבגר הצדיק אלא בעת הדור ומכני רעתם נאסף הצדיק וזוהי לדחות

מעצמו שהרי עדין באותה שעה לא היה לו שום סימן מית' ולא חז' כמו שכתבתי למעלה האלא שהוא מרכיב הגמול' נטה למות והיה מקוה תמיד מתי ימות וינח על מסבבו ולכך צוה לוסף ושכבתי עם אבתי ונשאחתי וקברתי וכו' אף על פי שלא ראה סימן מיתה וחז' ואפסיה ולכך אמר דוד תושב ככל אבותי לרבות ליעקב שאף על פי שלא נתפרס בו כמו שכתבתי באברה' וביצחק מ' אף יעקב רחמו כמש' ושכבתי עם אבותי ונשאחתי וקברתי וכו' בצעה שהוא נטה למות מעצמו קודם החז' והורה בזה שתמיד היה מקוה ומחל' יום המיתה לפי שהצדיקים אינם עושים מהעו' קבע אלא דרך גירות ועדאי כמי שהוא בפרוזדור שתמיד הוא מחל' ליכנס למקו' הטורקלי לעהב ושם ימות ישיעו כח ויעלזו חסידים בכבוד ירכנו על מעבבותם אמן בילא :

דרוש שני לפרשת ויחי

בראשית רבה בר רבן ר' אבהו ארזו ל' יג' נחרי אפרססון אסר אילין לבאן אסר אילין דידך אסר כל אילין דאבהו ואני אסרתי לרין יעתי לתוהו והכל בחי בלית אכן משפטי עם הופעולתי את אלהי :

אם מיתת הצדיקים איכה קשה מזה עצמם כי הם' הולכים אל המנוחה ואל הנחלה ויותר מעל וגורל הם מקבלים לאחר מיתה מבחיית חיתם שעל זה נאמר וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ודרשו חז' בתורתו של רבי מאיר מנא' כתוב והנה טוב מות וסוחרתם לומר שאר האדם יכול להשיג מדת הטוב בעו' ער לאחר המו' זאת ועוד אחרת כמו שביט' שם ר'ל שכל זמן שהצדיקים חיים הם נלחמים עם יצרים וכיון שהם מתים הם נחים ההר' ושם ינחא מנעי' כח ומבחייתם אלו המות היא טובה מאד לצדיקים מאד לירא' ולהכיר עליה אמר' מש' בחינה אחרת שהמיתה של הצדיק' היא קשה עד מאד ומרה כלענה מזה ההיזק והחסרון המגיע לבני דורם כי הצדיקים הם עיני העדה המורידים אותם בדרך ישרה להורות את בני ישראל את הדרך אשר ילכו בה זאת המעשה אשר יעשו ומבחינה זו ראוי להגדיל הספר של דריק' כמו שמש' שבו את יעקב בסי גורל עד שאמר אב' כבר זה למכרים וכן למשה ולאחר' בכו אותם ל' יום וכל זה היה על החסרון שמשך לכל הנשאר' וזהו הצדיק אב' ודריקו חז' דלא כתיב הצדיק כאב' ודרשו הצדיק אב' לדורו אב' כי צדיק בכל מקום שהלך ביתו עמו והוא חי וקיים אב' במ חז' אב'ו אותו שהיה מלמד להועיל ומרדך אותם בדרך טובה זו אף זו סכל זמן שהצדיק חי הוא מנח על בני חרו' וחסות עומדת להם כמגדל ש' כמו שדרשו חז' היום בה עץ יא איוב שמנח על חרו' כעץ ובמיתתו של צדיק חסרת אותו זכות שהיה להם מגן וסינה והם מעותרים לבוא עליהם צרה וצוקה חז' כמו שדרשו חז' כי מפני הרעה נאסף הצדיק מקורם שביט' הקבה הרעה על בני הדור מסלק הצדיק מבניהם כדי שלא יהיה מגן זכותו עליהם ונמצא שמכל בחינות אלו ים לירא' ליהיב הרבה על מיתת הצדיק וכל בית ים יבכו את הסדיפה ואמר שרף החא שהמחית חז' בכבודו של צדיק ואמר כל המות הכל בהספר של אדם מתוך הספר הצדיק לקח מדר' בלבג ולחזור בתשובה ולומר אם בארזים נפלה סלהבת מה יעשו

[illegible]

דרוש שני לפרשת ויחי

מחמת קורס ואין מקרם למשכן עליהם לכך הרג כל מחמדי עץ סהם הצדקיים יתנה נתיבארה מעלת הצדק פהבה מטלג להמלתו ולטובתו כד שאל יכטער ברעה העתירה לבוא על אותו הדור ואם באולי יחזרו בתשובה בני דורת אז הוא מספר על כל אותה הדור לעבור להדית הרעה מעליהם ובין כך ובין כך הצדקיים האלסים אל המעשה ואל המעלה לאור באור החיים את פני ה' ואין להכטער ולדאג אלא על בני הדור הבשרים במאמח הספר שאלמר בכי לאוברים ולא לחברה שאלם לחסמה ואל למנוח ואל הנרצה בכונת המאמר שהתחלם בסוף וכדריך לתת סברא לרברכי ר' אבהו ודך עלה על לבו למד ואם אמרת לדיק ינעתי ולחשוב מחשבה זרה שכל ינעיהויה לדיק ינעתי שפי' אבהו אמר בתחלת המעשה שכל מה שנגע וטעם במצות לא היה מספ' לא להשיג יס' עלמות כי דייק בדיקטוריו הכי הו' וכמו שנאמר להמחיל אהבו יס' וכל זה איכסן מזה למע' לתהו והכל כחי כליותי ונראת לשד דהא מילתא תליא בפלוגתא רבית שמאוי וצית הלל שכתלן ב' פנים ומחצה הללו אומרים מ' לו לאדם שלא נברא מפניכרא והללו אומרים מ' לו לאדם שנברא ממנו ונמרו נח לן לאר' שלא נברא ועכסין שנבר' יפספס במעשיו ור' אבהו היה קוב' כך דקטן לו שלא נבר' והלוא פתהיה היצאה מזה העולם כביאה כי כל עמל האר' הוא אלא תפסיד' כעמיתו מהמדריגה שהיה לה קודם בואה לזה העולם ונעל אמר רבי אבהו חק' אמרתי שכל ינעתי לא יקפיקו כי אם לשו' ולהשיב את המעשה למסאב שראשון בלי עוס יתרו' כלל' ואם כן לדיק ינעתי כי טוב לי אשר עדין לא הייתי כיון שנברא אחי לראות עמל רחוק מן האכזר וקרוב להפסד ולתהו והכל מה שדברי תורה של העה' שאכלנו ושתינו בו כחי כליותי להיות מהנה בעה' בדברים שאין בהם מנוח וזה עכר' חלום כי לעה' אי אפשר לאדם להשיב יותר ממדבריו שהיה לנקודם שנבר' וסולי' ואולי ועל זה היה רע בעיניו של ר' אבהו שטרסו ויעמל האדם בעה' וכל עמלו יהיה לדיק' להיות מהנה בעיניו עה' על כל המעשה אשר יעשה האדם ולעלה לא ינע' שום יתרו' ממנו שהיה לו קורס בריאותו וכעמיתו ר' אבהו ז"ל אלא כל אותו כבוד יב' שהיה אפרסמון אז אמר אכן מרע העמל ועת' ידעתי והכרתי שמעפטי את ה' ופעולתי את אלהי עיני לי סבה גמל כפון לעה' במעפטי ובאמת וסכר עשולתי נגמולתך אלהי עור ירבה מעפטי את ה' מעתידה נגמולתי לחזור למקום מחצב' כמעפטה הראשון קודם בואה לעה' שהיתה נכח פניו וה' וסכר הרחימה עוד מסכר פעולתי אשר פעלתי ביום העולם האר' ונכחה לעה' ובזה אני מדרקן שסאל ר' אבהו אילן למחל והמטובה אילן ירדן וזהו דאי להשיב כפי השאלה ולומר לו אילן לך ינע' ה' לך אחר כך כל אילן לטאטו ואמאי קולמו אילן ראבהו : אבנ' אפשר שה' בדיקתקסר אבנ' ראה שהשיב ואלו אילן וידך ולא אחת לו אילן לך דמשמע שהקדיח המוח יב' מהו פרסמון אילן וזהו דייק וסגך סי' אף לאחר רשות בזה שהכל סגך ומסגך מכו' לך לפר' את' כל אילן לאבהו שהיהו' בכח מה פסיג' תורה ומכונ' בעמל ואם אמרתי מקורס שאין לאדם תוספת טובה ויתרו' לעה' אלא לדיק' תעתי ועל סכר רברך תהו וסכל שהוא סכר' האות' של עה' כדי כליותי אכן עתה ידעתי שמעפטי את ה' ופעולתי גבויס לעתיד את אלהי כמו שכתב למעלה ואין למד מעפטי את ה' עיני לי לקבל' עמל ומעפטי מאת ה' על אותה מחשבה שעלתה על דעתי כי לפי האמת פעולתי נכחה את אלהי וכפי זה נאמר שיה' נכח' ונמרו סכח לו לאדם שלא נברא אימ' מפני שאינו מקבל' סכר' ותוספת טובה לעה' אלא משבי הכזק המעטור לאדם בעה' אס

מל' כדו' שכתב בדבר הזה בספר כלי חמדה חסיתי לרעתו וכזה מתבאר מה שאלו במ' רבה פתחמה ועמית קרשים למשכן לא היה צריך לומר אלא ועמי' קרש' למשכן אף' אשעיה למשכן שאם יתחייבו סוכאי ישראל כליותיהם מתמסכן על ידם אמר משה והלא עתידים הם שלא יהיו להם לא משכן ולא מקדש מה תהא עליהם אמר הבה אני נוטל צדיק ח' מהם וממסכן בערם נמכר אני עליהם על עונותיהם וכן הוא אומ' ויהרונ' כל מחמדי עמל עכ' : ינע לדיק רמזין להו' לחל' שאלמר מעשה להקבה והלא עתידים הם שלא יהיו להם משכן וכו' גם תפסותו של הבה שהוא מטל צדיק ח' לכפרה היכא רמזא ושמעתי בזה עמל כיון דרז' הקסו' ג' קסיות בפסוק הא' למד של למשכן שתיכזה מלשון משכונ' ומעדין קסה להם שהיה לו לימד למשכן בסוף ראיכה למדרש שסור ועמית קרשים למשכנס על חטאת יס' אכל עכסין שהלמד נקרה בפתיח צדיק לדרש משכן מלשון תשכונ' וגם צדיק לשנות הנקרה כאילו נכתבה בפואה שהוא למשכנס דלא עדין לפרס למשכונ' בפתיח הלמד ועד' דהיה לו לשמך ולומר ועמית קרשים עמי פטוס למשכן ולמה הפסיק למשכן בין קרשים ובין עמי פטוס ועד' מאי עמי פטוס עומדים כי פטוס הוא פתח עומדים כי הרי נאמר שמי ארטי תחת הקרם האחר וכדאי שדרך גדלתו היו לזה רמזו רז' למד דלמשכן שהיה נקודה פתח דאחא לדרשה אחרת וקרא הכי מדרים ועמית קרשים שהיו ממוסכנס בעונותיהם של יס' וחזרו ודרסו למשכן כקוד פתח כאילו כתיב לא משכן כמו סדרסו גם כן במתא' למד וזאת התורה לעולה למכה שר' זאת התורה לא עולה לא מכה וגם כן בהאי קרא רחז לא משכן והיא שאלה שטל מזה להכה בזמן שלא היה משכן מה תהא עליה והשיב הבה עמי פטוס עומדים כלומר הצדקיים חרומים לעמי פטוס הם עומדים ומניסם על הדור והנה נוטל צדיק ח' מביניהם וממסכמ על הדור ומכפר להם זה שמעתי וכסון הוא ברבר' חול ועדין קסה לי מ' אם מי נוטל צדיק ח' וממסכמ כי מה' למד זה של משכן במיתת הצדיק וכך היה ראוי לומר אני נוטל צדיק ח' מהם ומכפר עליהם וכן ראוי לתת לב ולהבין הראיה שהביא חפסוק ויהרונ' כל מחמדי עמל מה ראייה היא זו : ונראה לי שאלמר ממסכמ לרמוז מה שכתב למע' שהצדיק ח' אסף לחיות מבי' חסונות או כדו' סיכפר על הדור ואם יסוב בתשובה ואם לאו תהיה מנחתו כבוד כדו' שלא יהיה נמכר בצערן ואם בעל המאמר הקבה מטל צדיק ח' וממסכמו ומכפר לומר שאין מיתתו מכפרת בהחלט גמור לא הוא בתור' מסכמו אס ועסו את פלגים ויקחו מדרות כלבם ויסובו אל ה' בתשובה פלימה אז אותו משכן מקבלו הבה לכפ' על עונותיה' של ישראל ואם לאו הרעה עתידה לבא עליהם על חטאת' ואותו צדיק ח' אסף קודם שתבוא הרעה כדו' שלא יהיה הוא מכטער בצערס וכן הוא אמר ויהרונ' כל מחמדי עמל וכו' אפשר לומר שהביא ראיה אף הצדיק סמח אימ' מכפר לגמרי כי יס' בתור' משכונ' עד אשר יסכר ויסובו אל ה' תדכתיב ויהרונ' כל מחמדי עמל וקסה למה הרג חבה את פלגס כי צדיק אחד מהם היה מספיק לכפר על כל הדור אלא וראי שאינו אלא בתורת משכונ' עד אשר יאשמו ויכעסו את פני ה' בתשובה גמורה ולכך כתיב מס ויהרונ' כל מחמדי עמל לפי שלא סב' בתשובה : עוד אפשר שהביא ראיה למס שאם אין משכן טהרה מטל צדיק ח' לכפר מהאי קרא וכתוב ויהרונ' כל מחמדי עמל בואל בת מין ספך באם מחמו וס' לדיקן שהלל ויהרונ' וכו' ובואל בת מין וכו' אלא הכי קאמר ויהרונ' כל מחמדי עמל ונתן טעם למה סלק את הצדקיים ושירם הטעם לפי שבואל בת מין כדו' שפך כאס

דרוש שני לפרשת ויחי

בראשית רבה ואלה ימי שני חיי אברהם כת' יודע
ח'ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיו
יודע ח'ימי תמימים זה אברהם שנאמר חתה'לך לפני וחי
תמים ונחלתם לעולם ואלה ימי שני חיי אברהם שחיבב
הקדוש ברוך הוא שנותם של צדיקים וכתבם בתורה ברי
שתהיה נחלת ימיהם וזכרה לעולם :

אם יציאת הצדיקים מן המקום עומד חשם כי בנחתו
את העיר פנה פנה דיוה פנה הדירה כמ' מדרשו חז"ל
על פסוק ויבא יעקב וכתיב ונתבא מן המקום אשר היתה שמה
מכאן אתה דן ק' ליציאת הצדיק מן העולם שהיה עומד
דומם גרול יתיר מלך והצדיק אבר לחורו אבר כי הן בעורמ
חי היה למחסה ולמסתור ביום כרה להדיח הרעה מעליהם
גם העולם היה כיוון מוכתו ויאלכו מפרי דרם כמסה אחר
צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאלכו ירצה שיש לבטח לצדיק
ביוצן פטוב וחסד יתקן לעולם מצדקו כי פרי מעלליהם
על בני אדם יאלכו כל אחד ואחד לפי שיש כמה בני אדם
סוף ביום תורה ומצות הרבה והם צריכים לאסור בעה
כל המצוה שעשו קרן ופירות וכו' ואלו ואלו לא יאמר
להם מה לאכול בעולם שכולו ארוך אבל בכח הצדיק הזה
פנימנים העולם בזכותו כל מה שהם אכלים בעה' אדם כי
אם פרי מעלליהם מאותם קצת מצוות שעשו כי נצטרף להם
זכות הצדיק פנימנים בזכותו ונשאר לבני אדם קרן המצוות
שעשו קיים לשלם הבא ממנו כי בחי הצדיק יש תועלת לכל
העולם ובמותו כהתה עיני נפש הודו והדרו המאיר לכל העולם
בכבודו ועומתו גרמו מיתתו וחטאתו מעט הטוב ממנו
ולכך מכינו בעגלה ערופה כשנמצא חלל בארמה לא מורע
חי הכהן והיו תולים בעונם כמו שהיו מתקורם ואומרים ידנו
לא שפם את הרס הזה וכו' מרדקו המפרסם פכתיו
ידים מפכה בזה והי'לל מפכו בזה אהנם רחוק סוף על פי
פירי בעור לא שפם הרס עכ' ידי העין כדכתיב וחמנוגיני
בוד עניינם הם שפכו ונמצא יד אחר מפכה שהיא העין ויד
אחר לא מפכה שהיא יד האדם הנשנית ולכך היו צריכים
הפנים לסוף כפרה כפר לעמך ים' אשר פדית' ודרשו
חז"ל כפר לעמך אלו החיים אשר פדית' האלו החיים מכאן
שהחיים צריכים כפרה וצריך להבין מל' לדרוש אשר
פדית' אלו החיים וכל להיות שהאדם הוא עבד ליוצרו
בעה' לעבדו בכל לב ונפש וכחן שמת יפדה מאותו עבדות
ובמחיק חפשי לז' כפר לעמך ים' אלו החיים אבל החיים
אינם פדוים מירי עבדותו יחברך אבל אשר פדית' הם
החיים שהם חפשיים מן המצות מכאן שהחיים צריכים
כפרה ירצה שבגוף הפקד נפש אחר משרא' החיים גם
כן צריכים כפרה לפי שהיה להם להתפלל להקדוש ברוך
הוא שלא תפקד אותה נפש כי איך יפקדוים אלא בתפלת
החיים שמתפללים על החיים כמו שאמרנו בכפר הזה
סדר שנות עם וחתם ואמר ואתה תבער הרס הקי
מקרבך כי תעשה היסר בעיני ה' לומר שאילו זכו ים'
לעשות רצון אביהם שבחמים לא היה נפקד אדם משרא'
ותבער הרס חנין כיון שיש ששים היסר בעיני ה' ומיתת
האדם

אם יחטא ואשם ובבחינה זו נח לו שלא נברא וכו' והטעם שהראו
לו ל' אברהם כל השכר ההוא בשעת מיתתו ולא קורס וכן ארז'ל
על פסוק יקר בעיני ה' המותה לחסידיו שהקדשם ברוך הוא
מראה להם השכר המתקין להם בשעת המיתה הה' המותה
לחסידיו הענין הוא כדי שלא יכטער הצדיק על המיתה ויקרא
תגר לומר שלא היה הוא ראוי לטעום מיתה אלא בעון החור
וטוביה מלא חסידיו מי נבדל לכך כדי לפייסו מראה לו הקדוש
ברוך הוא כל השכר המתקין לו לעהב שאי אפשר לו להשיבו
בעה' בהיותו מחובר בגוף ונפשו ונפשו מהמה המאה שהוא עתיר
לקבל כל אותה שכר הגבוה אדם מכטער מהמות ומקבלה בסב'
פנים יפות ואם תרצה לעמוד על ביאור זה המאמר של יקר
בעיני ה' ענין בפרך וזאת הברכה כי שם ביתו והנה כתב' מה
מאמרנו שפיק' שכר של הצדיק הוא לעהב ואף להתאבל עליו
מזר עצמו אלא מזר הנשאר כי הצדיק אבר לרורו אבל וזהו
סמיון בפרשה רכתיב ועל יוסף לקבור את אביו וכו' ויבוא
ער בגוף האטור וספרה עם מספר גרול וכבר מאר שיש לדרק
הספר זה היה ראוי ליעשות במקום הקבורה אבל במקום
הזה שהיה בעבר הדרך שאנו ולא מקום מיתה ולא מקום
קבורה מה ענין ההספר שם וכן נדרק מ' וירא יוסב הארץ
הכנעני את האבל בגוף האטור ויאמר אבל כבר זה למצרים
למה יחטאו את האבל למצרים יותר הוא מתחיים לאבילי :

אמנם הצדיק הוא כי זכותו של יעקב היה מניצל המקום
אשר היה חונה שם וכן ארז'ל שפסידר יעקב למצרים
ידרה הברכה עמו ונתברך שילם וכלה את הרעב ומכמו
סגולת צדיקים במיתת' כמו שאמרנו בגמרא על רבי אלעזר
א' מעמך שכל איתם כב שנה שהיה מושב בעליה לא ידעה
חיה רעה בגבולם ולכך כשבא בני ציפורי להעלותו משם
האליכוהו בצנעה כי לא היו מחיים להוליכו משם מפני זכותו
של הצדיק שהיה מנין עליהם ולכך כשהליכו את יעק' ממצרים
לקבור אותו בארץ כנען כל זמן שערך היה הצדיק בגבולם
לא עמו ההספר אבל כשבא אל עבר הדרך שיבאו מגבולם
ובאים אל גבול ארץ כנען אז הספידו הספר גרול על שחטת
זכותו של אותו צדיק המנין עליהם ואם וירא הכנעני יוסב הארץ
את האבל בגוף האטור כלומר מראה שלא עמו ההספר בכל
הדרך מנחתם ממצרים ער עתה נפש אדם לא מקום המיתה
ולא מקום הקבורה לעשות אותו הספר הגרול והכב כמו מדרשו
חז"ל בגוף האטור שהקישו כל המלכים כחריה' בארמו של יעקב
כגון שמקיימים באטור וכל זה לזלזל עצמם על מיתת הצדיק
אז אמר אבל כבר זה למצרים בורא שהאבל הזה אדם על
הצדיק שמת שאם היה ראוי לעשותו במקום קבורתו וכיון שעשו
ההספר בקנה גבולם נראה שהאבל הזה הוא למצרי האובדים
את זכות הצדיק ועוד ירמז אבל כבר זה למצרים לומר שחפרון
הצדיק הוא לבני מצרים שיבא מגבולם ועל ראיהם הם לעשות
הספר וממקום שבי מצרים עושים הספר מטעם זה ראיהם בני
כנען לעשות שפון וסמחה על שהצדיק הוא בא בגבול ארצם
גם בניו הצדיקים באים עם ואם כן איך האבל הזה ראוי אלא
למצרים שאבדו זכותו של הצדיק על כן קרא שמה אבל מצרים
וזה רצון להקדמות מיתת הצדיק עושה דומם מזר דוח
שאבדו זכותו אבל מבחינת ענין איך להצטער ולירא מיתתו
כי שם יחיו ימינו כח והולכי' המנחה ואל תחלה לאור באור
החיים את פני ה' כדכתיב ועליו חסידים בכבוד אמן :

ב'ל'א :

דרוש שני לפרשת ויהי

האדם הנקי הוא העונם של יס' ולכך כריך שירישו יס' המיתת הנקי שמתיתו עונה רשע ויתורו אל ה' על עונם הגור' ומטעם זה החמירו במתעבב בהספר הכדיק שכיח שאינו מור' בחטאותו הרי הוא כמת בחייו כי עורנו מחזיק בטומאות ורשעים בחייהם קדושים מתים ובהגדיל ההספר עליו הנה הוא יורה כי הרגשם בעכמנו ויתר עינינו דמעה על כי רוח אפינו משיח ה' נלכד בעמיתותינו כי על בחיית עצמו של כדיק חל להתאבל ולבס' כי הולך הכדיק אל המנוחה והנחלה נוכח פני ה' כמשה מרע ה' ימי תמימים וכן ירצה שהימים שחי הכדיק בעה' הם רשמים ועומדים לפני הקב"ה לפי עקבה בהם הויה ושלמות ומחלתם של הכדיקים לעולם עומרת אפילו לאחר מיתתם כי הם ינחו יגשי כח עור ירמחו ומחלתם לעולם תהיה שאינה כמו נחלת המנוח שאינה עומרת לבני במס' ואם לא בא הוא בא בגן או בן בגן אבל מחלת זכות הכדיק עומרת לדורי דורות ומחלתם לעולם תהיה וכן כתבתי בבחיורי כסף כרוף סעסיתו על משלו משה טוב ינחיל בני במס' וכפון לכדיק חיל חוטא יר' שהכדיק והוא אדם הטוב במיתתו יקבל נחלה שהוא עומרת עד בני בניו ואינה כמו נחלת המנוח והעושר שאינה עומדת על הרוב עד ג' דורות' שאם לא בא הוא בא בבנו ואם לא בא בג' בן בגן אבל אדם טוב שהוא הכדיק ינחיל בני במס' והזכות עומד לעולם וכפון לכדיק חיל חוטא שירע מס' הנהר שמהמנות שנוטה האדם בזמנים לו חיל של מלאכים שכל מצוה היא נעשית מלאך ה' והוא חלוקה רבבן שהיא לבושה של תורה ולפעמים אדם חוטא יס' בידו קצת מכות שנעשו מהם חיל של מלאכים ואחר כך הרבה לפסוע ויש לו רוב עונות מה עושה הנה' רח' לכדיק אחר שלא הספיק להסלים כל המצוות ולעשות לו מלבוש שלם מכרף לו הנה' אותם מצו' שהיו ביד אותו חוטא עם החיל שביד הכדיק ונעשה לו חיל גדול ומלבוש שלם ואם וכפון לכדיק חיל חוטא כמכא שכלת הכדיקים לעולם תהיה ולא שר לא שיער' ניזונים בזכותו עד עולם אעפי' שכבר מת מרע האותם הימים שפעם בהם זכות כאלו הם קיימים עכשיו וזוהי בזכותו לא יבואו בעת רעה שהיא עת המיתה שהנה נגלה על האדם מי שחינו זכאי בג' וכלם איז לה לחות' בג' ח' התמימי' כשהחיל' העסיכה לא יבואו ממעשה כי אין בידם עולה וגם אדם הראשון נגלה על כל אדם בעצת המיתה ומזכיר עושה'ס באופן שיבואו ויכלמו משני התמימים לא יבואו באותה עת רעה שהיא עת המות פרעה וקשה משלפניה ובימי רעבון ישבעו המה ראת אחר לא ירעבו ה' כפם כדיק שבבעת המיתת מחסורו לכדיק כל תלמודו שלמד ושבת חיו ובימי רעבון שאין האדם יכול ללמוד ולהשבע נפשו בדת ישבע שהנה מחסור תלמודו' עור ירצה ישבעו חיו העסיכה כי יקר בעיני' המותה לחסידות מראה לו הקב"ה מתן שכר וניזונים חיו העסיכה ונפשו שבעה כמע' חזל על פסוק וימת אברהם זקן ועבד ואם אחר כך כדיקים ירשו ארץ וישכנו לעד עליה ירצה הכדיק הוא יסוד עולם והוא מוריש הארץ שהוא עולם הזה שאם לא היה הוא תיפסד העולם היה העולם חרב ואם סיבה שישכנו בני האדם לגד עליה ורמז וישכנו לעד שאפי' במיתתם הם כחיים שישכנו לעד עליה כל זמן שהעולם קיים הם נרדים כעומדים בזכותם גרמו בקיומם של עולם עור ירצה שהכדיק' שתמיר דמים בדעתם שעת מיתתם ובאילו ירשו ארץ זו הוא גרמה להם שישכנו לעד עליה כי הרמה שיהיה ימות אבל לעבד העלמות לא ידון ברעתו שהוא כאלו כבר מת שאם כן לא יפסקו בתורה אבל פי כדיק יהנה חכמה ותורת אלהיו בלבד תמיד כי בזה לא תמערד אשורו ויהיה' עוד ירצה שהכדיקים

אפילו לאחר מיתתם הם כחיים כי אף על פי שירשו ארץ ומקברו בקרקע עכ' הם ישיבו לעד עליה לאחר מיתתם ובקדושים שוכני ארץ כחיים לפי שפי כדיק יהנה חכמה בעה' וכל זמן שאומרים שמועה משני שפתותיו לזכותו בקבר ולשמו של זה המת תרברר משפט בקבר כענין משה והשבע לעשיר אדם מביח לו לישון שדרסו במד' תנחומא על הכדיק שיגע בתורה ומת השבע לעשיר התור' אינו מביח לו לישון בעה' כי שפתותיו רזבבות תמיד בקבר והרי הוא כחי' כופה רשע לכדיק הפך מה שנה הקב"ה לכדיק כופה נתיקן וס' ואותה כי הזאת' הרשע וס' והרשע ברוב רשעו עושה עצמו כופה לכדיק לבקש לו תחול' להמיתו על שהוא מהיח' ה' לא יעזובו בידו ולא ירשיעם הקב"ה לכדיק בהשפטו הרשע אף אם יהיה אדם עז לזכר' לא ירשיעו הקב"ה בשעה שהוא בא בהשפט עם הרשע כי הדין רחל לישון חזון אף' עוד ירצה כי פי הכדיק הוא שמוכח את הכדיקות וזו פי כדיק יהנה חכמה ללמוד ולשמו תרברר משפט אדם הרשע להכחישו ואינו ירא מהרשע רק תורת אלהיו בלבד שבו להסכים את הרשע ולא תמערד התורה מאשורו של הכדיק להלך נגר פני רשע להזהירו על זה כופה רשע לכדיק' עוד ירצה שכך הוא מוכיחו לרשע ואומר לו אם ראתי מי שתורת אלהיו בקרב לבו הזהר שלא תמערד ותזהר מלכת באשורו של אותו שתורת אלהיו בלבד והרשע עומד התוכחות ומרבה לפסוע כי כופה רשע לכדיק איך הוא מוכיחו ומבקש להמיתו וס' לא יעזובו בידו ולא ירשיעו ויחייבו לכדיק בערבות סיס' ערבים זה לזה כי כיון שהוכיחו יכא מהערכות ולא יחייבו לכדיק בהשפטו את הרשע על רע מעלל' עוד ירצה פי כדיק יהנה חכמה ולשמו תרברר משפט לפני הקדוש ברוך הוא לומר אמא ה' ושיעיה את הכדיק כיון שתורת אלהיו בלבד רחמי שלא תמערד אשורו והחזק אשורו של הכדיק כל ימיו ולא יהיה כדיק מט' לפי רשע כי כופה רשע לכדיק ומבקש להמיתו ורשעים יכעלו ברעה והקב"ה שומע בקול הכדיק לענין שיעב' מיד הרשע וה' לא יעזובו בידו אבל לא ירשיעו הקדוש ברוך הוא לרשע לחייבו מיד בהשפטו הכדיק לפניו ויתברר רק מאריך אפו עם הרשעים שמה יחזרו בתם בה או כפון מיניה ברא מעליה ולעולם לו שכר רצו מזה שפעם בעה' נס אתה הכדיק קנה אל היסוד שמר רדסו שהקדוש ברוך הוא מאריך אפיה גם אתה תהיה מאריך אף עם הרשע שלא להרביעו כי גם ענוש לכדיק לא טוב' עוד ירצה נא ירשיעם הקדוש ברוך הוא לכדיק ולא יחייבו בהשפטו שרברר משפט לפניו יתברך על הכללות הרשע והוא לית כמסור רח' שמוכח לו עונותיו אבל הקב"ה אינו מחייבו לכדיק בבביל כך ואף על פי שתראה הכללות הרשע קנה אל ה' ושמו רדסו ונפשה לדרך ה' שהוא להאריך אפו ויחמך לרשת ארץ בסיבת הכרת הרשעים אשר תראה כלם יכרתו ויאבדו מפסך' רחמי רשע עדיף מהאשה משחקת לו ומתערה כאזרח רעבן ורטוב ויעבד והנה אינו בעה' כי אבר זכר מהעולם ולא סס לו על פני תעץ ואברקסו ולא נמצא בעה' אבל הכדיק הוא מחל' עולמות ואף על פי שהכדיקים מוכחים ביסודות שמוח' חס ותפסה לשכר היסוד כי אחרית לאיש מלשם בעה' ובעה' וכזה כבא לבואר המאמר וראוי לדיק מה הקשו בכל אחר מהט' פסוקים ולמה טיהר את טעמו מלומד הה' ידע' וימי תמימים רליטנא הרח' משמע דמרמז קראי אחריו ועין מ' ומחלתם לעולם שנאמר ואלה ימי חי אברהם ולא סיך ומחלתם אלא עם מ' שחייב הנה' שמוח' של כדיקים וס' אבל ואלה ימי שנחיי סיך עם תחלת הפסוק ידע' ימי תמימים

דרוש שני לפרשת ויחי

נו

כדברך ולא עם יד תחת ירכו תקף כאשר אמר אבינו. ועוד
אומרו ויהי אחרי הרברים דקל אחרי מופלג וכפי הענין לא
עברו ימים מועטים ועוד נבאר מה אל שר נראה אלי וכו' למה
הזכרה הקדמה זו ומספיק לומר לו בברכו אותו אמרים
ומעשה כראובן ושמעון יהיו לי וכמה דקדוקים עם בפסוקים
ומשמעותך אשר הולדת ולא מקום שהיו למספ עוד בבית
אחרים וביאור קצת הכתובים הבאים כאשר כפי הדקדוקים
שרקדוקו התפרסם: הביאור כלשון עם מחולל ויקרא לבנו
ליוסף למה לא קרא לא לראובן ולא ליהודה וראובן הוא הבכור
ויהודה הוא המלך והיחזק וקרא למספ למה כן בשביל שהיה
ספק ביד לעשות לפיכך ויקרא לבנו ליוסף. ולפי שהשעה
מסורה לו אל נא תקברו במצרים בשבילך ירדתי למצרים
בשבילך אמרתי אמונתה הפעם. ויש לדרוך אריכות לשון למה
לא קרא לראובן וקרא ליוסף ומספיק לומר למה לא קרא
לראובן ומה גם שאין כלל מקום לשאול למה קרא ליוסף ביד
שאחר מבין הוא ואם ישאל השואל הנה למה לא קרא לראובן
הבכור ועוד מה זה שחזר לומר לפיכך ויקרא לבנו ליוסף כי
בהא פליקין ובהא נחתינן וכן נתינת בטעמים בשביל שהיה
ספק ביד ולפי שהשעה מסורה לו נראה שניהם כחבר ועוד
קשה למה הפסיק בין שניהם ואמר בשביל שהיה ספק ביד
לעשות לפיכך ויקרא לבנו ליוסף. ולפי שהשעה מסורה לו.
והראוי שיאמר שניהם יחד: ואחר כך אמר לפיכך ויקרא לבנו
ליוסף ועוד קשה דרשתי אל נא תקברו ומה זה שאמר בשבילך
ירדתי למצרים בשבילך אמרתי אמונתה הפעם וכדן לבקש
דמיו בפסוק: ונראה לי שהוקשה לחולל למה קרא ליוסף ולא
זכר קבאלת אחיו על כתונת הפסים פעם לו וזמר לערס
בקבאלת חרסה כיון שלא היה אחים רץ ליוסף עוד הוקשה לחולל
למה קרא ליוסף שאינו ברשות פנמו כי אם תחת יד המלך
פרעה אם ירסה אותו ולא קרא לראובן ושמעון ולפחות ויקרא
גם את כלם וזמר ראובן ואחיו עם יוסף לזלמי מה ספק ביד
להוליכו ממצרי ואם יוסף השליט על הארץ מה שלא היו יכולים
אחיו לעשות ומה שאמר לבן ויקרא לבנו ליוסף דקדוק עכשיו
שהלל ויקרא ליוסף או לפחות ואמר לבנו יוסף מאי לבנו ליוסף
אלא כונת הכתוב לרמז רב זה ויקרא לבנו וכו' תימא למה לא
חשם על הקבאלה שיקרא בו אחיו לזלמי מה שפעה מסורה לו
כלומר איך מקום לקבאלה שאז כי השעה מסורה לו והוא יקבאל
במלך כי אין קבאלה חלל בשנים וכו' מתקבאל מה מסורה חולל
ולמי שהשעה מסורה לו. אל נא תקברו עכשיו הוקשה לחולל
כיון שמה שבה ליוסף היה בשביל סביון ספק לעשות תיכח
בזווי ונשאחתי וקברתי בקבורתם דלא היה יכול לעשות כן
ולת יוסף אבל זווי שלילת הקבורה למה תלזה ביוסף בלבר
לומר אל נא תקברו ולא תלה בכולם לומר להם א נא תקברו
לזלמי בשבילך ירדתי למצרים בשבילך אמרתי אמונתה הפעם
הכונה שפיקר הזווי סביון ליוסף היה ונשאחתי ממצרים
וקברתי בקבורתם ומש אל תקברו אינו בלסון זוי
רק טעם לומר ראוי לך שאל תקברו כאן והטעם הוא
במצרים בסיבת ירדתי למצרים שבשבילך ירדתי למצרים
וגם בשבילך אמונתה הפעם ויתבאר עם מחולל שאין הקדוש
ברוך הוא גזר מיתה על הכדוקים עד שתובעים בפיהם
ושקב רבע ואמר אמונתה הפעם חם כיון שהמיתה אחת
גרמת אותה שבשבילך אמרתי אמונתה לא תגרסו לי קבורה
גם כן אל נא תקברו במצרים ועשית עמדי חסד ואמת אפשר
לפרש שאמר יעקב אבינו עה ועשית עמדי חסד על בחינת
ושאחתי ממצרים וקברתי בקבורת' מספיק עמדי ושאחתי וקל
לקבורתי 2 10 ב

ואי לא מתקפיהא היתו מניה הלסון כך ימי תמימי זה אברהם
מבאר והיה תמים ואלה ימי שני חי אברהם ואחר כך יאמר
ומחלתם לעולם שחבב הנה שמותם וכו' ועוד נבאר מה חבוב
זה לכתוב שמותיהם של כדוקים ומה שתהיה נחלת ימיהם
זכורה לעולם:

ונראה לעד שרץ הקטוב כתובים אליו לפי שנאמר כאן ואלה
ימי שני חי אברהם אשר חי ומרכתי: אשר חי
נראה לו שני שנים לאברהם של חיים לשיעור קצבת שנותיו
ולא חי כל שנותיו כי אלה שני חי אברהם אשר חי קשה שנה
ואם מסון לרדת חול שאמר שפחת לו הנה ה' שנים בשביל
שאחיו ימים עבר עשו הרעע העבירות ועל זה אמר אברהם כי
סבב חסדך מחי ועל פי הרבני הלא איכא למירמי האי קרא עם
מה רכתי ירדתי ימי תמימי דמוכח שהנה מתמימי ומשלי שנותם
של כדוקים כמו שדרשו למעלה כשם שהם תמימי כך שנותיהם
תמימי ואין מביא באברהם מחסרו לו ה' שנים לזה דרשו יורע ה'
ימי תמימי זה אברהם כלל גם כדש הוא באברהם שנותיה תמים
כלל ואין תמימי דקרא לומר שהשם והימי הם תמימי במספר
אלא תמימי קאי על הכדוקים שנקראו תמימי כאברהם רכתי
זיה והיה תמים והכי קאמר יורע ה' ימי תמימי שהם תמימיים
ברדיהם והיינו שחריש הקבה בתורה ימי אברהם שנותיהם
ברדתו ונא לתת טעם למה ארדע הימי תמימיים זה אברהם
דכתיב ואלה ימי שני חי אברהם כדי שחלת ימיהם תהי' זכור
לעולם וכמו שנבאר ואמר ומחלתם לעולם תהיה ואלה שני חי
אברהם לבנו לנפירות ומחלתם רלא קאי אכדוקי לזלמי ומחלתם
של הכדוקי לעולם תהיה לפי שם כמה כדוקי שאין מחילי לבניה'
אחריהם ואפילו פרי כדוקים אוכלים הם בעצמם ולא
ימיהם אחריהם אם במה שאינם הולכים בדרכי ה' לזה אמר
ומחלתם קאי אימים דכתיב ואלה ימי שני חי אברהם והם
קאמר קרא יורע ה' ימי תמימיים כלומר הורע ה' ימי תמימיים
וכתבם בתורה כדי שחלתם של הימים הגז לעולם תהיה והוא
מה שחזר לפרש ואמר חבב הקבה שמותם של כדוקים וכתבם
בתורה ונראה זה באומרו יורע ה' ימי תמימיים כלומר הורע ה'
ימי התמימיים כאברהם וכתבם בתורה כדי שתהי' נחלת ימיהם
זכורה שהוא פי' כל ומחלתם של הימים הגז לעולם תהיה וזכור
כי יורע שהימים של הכדוקים נעשים זלזול דרבנן ומלבן כמו
שפי' האהרן על בא בימים ראברהם וכל שעה שאמר קורן
בתורה מספר ימיהם נכתב אותה שעה מנחילים למ הכדוקים
אחיו מלבדם וקד שנעשה תמימיהם להיות לבן לבבד ולתפארת
ומתחזקים לזי ימיהם אשר חיו בשלימות הנעשה מהם מלבדם
יקר וזה תהיה נחלת ימיהם זכורה לעולם מתוך היות כתובים
בתורה ונשאחתי קורן אותם ואלה ימי שני חי אברהם מתעוררין
למעלה החיות שנעשו בימי חייו לכבוד לו ולתהלה וזה מה
שדרשו אחר כך עז והדר לבשה של תורה שהוא המלכות
שנעשה למי הכדוק. וכן מתבאר מהל ויקרבו ימי ים
למות מכל אחים ימים קם הייה ויקרבו לעלות במעלות לפי
יתברך ולבא לביאור הפסוקים ים לדרוך אומרו ויקרא לבנו
ליוסף והלל לבנו יוסף ואני ויקרא ליוסף ואין ידעין שהוא בנו
ועוד מאי חסד ואמת ראו תרתי דסתין וזל דרשו חסד
שעשוי עם המתים הוא חסד של אמת ועדיין קשה למה הנכרך
לומר שיעשה עמו חסד שיעצו עם המתים ולא הזדית כמורא
האב על הבן ועוד נבאר מאי אל נא תקברו במצרים והלל ל
קברתי ואם נא הוא בקשה יאמר נא אל תקברו ועל כיון
שאמר לו שנים נא ירך תחת ירכי והטעם למה הנכרך לומר
אמר כך השבעה לי וישבע לנשק למה הפיכו יוסף אביו אעשה

דרוש שני לפרשת ויחי

ועלמות והכל הוא ענין אחד ונבאר מהו ראשון המטה ואפשר
לפרט עם מחול שדרשו יעקב חרם חולי וזריך לכנס להם
אסמכתא. אמנם כל שדרשו במשויסותו יס' על ראש המטה
סכין שהרבים סקרו בו ימיו למות כמו שכתבו למעלה בקפולתו
את בניו ויסתחו לפני העסיכ והתפלל סיהיה הוא ראש לחולים
הסוכבי על המטה ויהי אחרי הדברים האלה אחרי תפלתו קבל
הקבה תפלתו ויחלה ויאלץ ליוסף הכה אביך חולה וינקת את שמי
בני עמו וראיתי כתוב שלפי שלא יחמזהו ליעקב שנתן בכור
הב' שבטיו ליוסף בשביל שנטבע לו להוליכו לארץ כנען לכך
המתין זמן מופלג ואחר כך אמר לו שרי נר' לבלתי יורדך ימותי
ועתה ב' בניך וס' עכ' ובפסטה הפסוקים נראה לכך מה שאמר
ויאלץ לי שרי נראה לי וכו' סדרה יעקב אבינו ע"ה להגיד לשאר
בניו שמה שנתן הב' שבטים ליוסף הוא מוסכם מהקדמה כי לא
מלבו להקדימו על שאר אחיו וזה הוכי' באמרו אל שרי נראה אלי
בלו ששם שרי מורה במכו' שאמר לו ולפני הכר' הוא מור' ויבין
הכני מפרך והרביתך והיית לקהל עמים וכו' זה יורה שכוונתו
לתת אותה ברכ' לאח' מבניו שגלות לו ולא שיוצא לו בנים אחרים
וזה מורה גם שרי למד' לך בבניך ומהם תזכה לקהל עמים
שיתחלק הא' לב' שבטים ועוד הכרח הלפסון הכרעה שאמר הגם
הכני מפרך והרביתך ונתתך לקהל עמים והלל הכני מפרך
והרביתך והיית לקהל עמים מדקדק' ונתתך לקהל עמי' משמ'
שלא יהי הריבוי של קהל עמי' בבני אחיו' לא מבניך אשר הולדת
נתתך לקהל עמי' לקהל עמי' וכן מדקדק' גם בפסולת
בשכר' כי אמר לו ואי' א שרי ערה ורבה גוי וקהל גוים יהי ממך
דהלל גוי וקהל גוים יהיה לך ורמז לומר ממך כלומ' הקהל גוי'
יהיה ממך מהבני' שיש עמך יהיה להם יהי בקהל עמי' שיתחלק
אח' לב' שבטים וזה נרמז ג' באמרו' ונתתך לקהל עמים כלומ'
מהבני' שנתת לך יהיו לקהל עמי' ופס' נרמז לי סיהיה היתרחק הזה
ליוסף ממה שאמר ונתת את הארץ הזאת לזרעך אחריך אחות
עולם שתיבת אחריך היא מגומגמו' ורבי מות אמר' רמז לזרעך
סמל' אחריך כלומר שלא בפניך כי כל בני בניו נולדו בארץ
כנען ולמסק' מלך שני בנים בארץ מצרים ויהיו לאחרי' של
יעקב שלא היה מס' וגם לא ראה ולא ידע מהם ואם כן המתנה
הזו היא לבניך אשר נולדו מאחרי' שלא ידעתי בלידתם כלל
ועתה זכית בדן לטול חלק יתרון זה כי שם בניך הגללים לך
בארץ מצרים עד בואי אל' הן הם עמל' אחרי' ולא הדגמתי
בם ועליהם מתקיים ורעך אחריך ואותו יתרון של קהל עמים
יהיה לך אפרים ומנשה כראובן ושמעון וכו' ומולדתך אשר
הולדת וכו' וכן תימא ואך בני אשר הולדתי אצנח אותם על שמך
ואני הולדתם לזרעך ומולדתך אשר הולדת לא יהיו לריק כי יועלו
לבאים אחריהם ויהיו בני אפרים ומנשה יקרא שמך עליהם
הדכתיב גם בני מנשה בן מנשה מלך על ברי' יוסף ואמר
בבמות כלפחד בן מסד למספחות מנשה בן יוסף הרי עבדא'
האחריהם של מנשה ואפרים יקרא שמך עליהם סיהיה סקראים
על שם אחיהם למספחות יוסף ועוד ראייה אחרת שעל יוסף
באמר לקהל עמים משו' שבאיתו סדק מתה רחל בדרך כסילר'
את במימך והבדל' אמר גוי וקהל גוים וכי' שגוי היה על בנימין
במה של רחל דבר הלמד מעניי' סקרה גוים הוא על יוסף בנה
של רחל - עוד ירמז ואי' בבואי מפרך לומר שערין נתקפה
ליעקב לומר מהו זה ס' נראה בם שרי כיון שזמר על ריבוי גוי'
וקהל עמי' לא שם שרי הוד' על דין שהיה שבאיתו דרך מתה
רחל חזו מור' גם שרי על מרת הדקדק' שפגש' ברחל ויר' את בני
יוסף נראה ברי' הקר' את בני יוסף לרבו' הבני' הנולד' מהם מהם
ירבע' מאשרי' והן ממכס' ויאלץ מי לא שעתיד' לומר לא להיך יס'

ויאמר

וקברתו וזהו חסד גמור עם יעקב שלא היה מחוייב בזה לפיכך
חלסותו ולילך בעצמו ויר' שפלטו עי' חכמיו ואלוהיו ולא יקברת
בחדרים כי בזה נבא יח' מאשר בא בשבילו למצרים גם הוא
יסתכל לשלחו ל' יקומו הר' שפס' וזהו קרר' אחת שכן הרין
מחוייב בכך שלא יקברת במצרים אבל ונשאתי מחברים
אתה בעצמך זה חסד גמור מבלי טוס קדימת חוב
ובזה מתבאר מה שהקשינו שכיון שאמר לו פים נא ירד
תחת ירידי למה הוצרך לומר עוד הסבפה לי אמנם פים נא ירד
תחת ירידי והסבפה הוא על בחי' נא תקברני שהו' אחת וחוב
גמור כי בשבילך ירדתי למצרים והוסף לומר לי אם תעשה לי
חסד סחינו מדר חיו' הוא ונשאתי וקברתני בקבורת' עי' עבדך
לזה הפס' יוסף אכזי' אעשה כדברך כלומ' מה שאחרתי ועשית
כמדי חסד שהיה עלך אם בעצמי לקבורתך אכזי' אעשה אותנו
חסד גמור ויחל' לו הסבפה לי כל' גם על חסד זה סיהיה בשבפה
רעב' לו וכן מצינו שגלה סבפה זו לא הסיחו פרעה לילך רק
שפלטו עי' אחרי' ומכס' הסבפה אמ' לו עליה וקבו' את אביך כאס'
השביתך ובמ' רבה וכי' חסד של עקד' שה' אומ' חסד ואל' למה
כן משל' הריט אומ' מית בר' דהמך טעון מתרחמך פרוק אל'
זה תעס' עמדי חסד לחמ' מיתתי הוא חסד של אחתי' וי' לדרך'
כיון שפיר' ויאלץ יס' חסד של עקד' מהו זה שחז' לומר למה כן
ועוד למה הוצרך המסל' היה ויהי לו להקט' דרך קברה אם
תעס' עמי חסד לאחר מיתתי הוא חסד של אחת' וגראח
דחול' בא' לרחו' פיר' שמי' שאמר חסד שפס' עס' המתי' הוא חסד של
אחת' רב' למ' אם האומ' ועמי' עמדי חסד ואמת היה עמי' בחי'
הי' לומר להם אשר תעס' עמדי יהיה כחבר' שפס' עס' המתי' ש
אמר' מצפ' לתפלו' גמול' אבל כיון שפיר' עקד' הוא המד' על מיתתו
הי' חסד הוא אומ' ועמי' עמדי חסד ואמת למה הוצרך לומר עוד ואל'
וכי' יס' חסד של עקד' שה' אומ' חסד ואמת כי בור' ואל' החס' שפס'
עס' יעקב במיתתו הוא חסד שאינו מצפ' תפלו' גמול' ואי' מספ'
לומר' עמי' עמדי חסד וליכא למיטעי' שהו' חסד של עקד' כיון שהו'
אומ' כך ופיו החרב זהו דקדקו חל' בשכל' רב' שחזרו לומר' שהו'
אומ' חסד ואי' שהכו' לומר' כיון שהו' היה האומ' ועמי' עמדי חסד
פס' עס' שהס' שפס' עמי' אח' מיתתו הוא חסד שאינו מצפ' לתפלו'
גמול' ולא חסד של עקד' לא המסל' אומ' וכו' עוד אפס' שאמר מהו
כן לרחו' מה שפ' למעל' שאמר חסד על ונשאתי ממכרי' ואמת על
א תקברני שהיא חוב מוטל' עלי' כיון שכתב' לו בא' למצרים
סאל' פיר' קשה מהו כן כל' מה ברר' זה שאמר חסד ואי' חסד
בל' ונשאתי ואמת על אל' נא תקברני והס' בספק' הוא הפך
סמך' הרי' א תקברני ואי' ונשאתי ואי' כך הילל' ועמי' עמדי
אמת וחס' נא תקברני ונשאתי ממכרי' והיא הפסוק חסון על
ראשון ראשון וכו' לזה תירצ' לא המסל' אומ' מית בר' ררחמך
וכי' אומ' אס' תעס' לי החס' הזה הוא חסד של אחת' הכוונה כי כפי
המסל' רמז' רחמך פרוק ומית בר' ררחמך טעון יס' לחקור
אם מת רחמך אבונה ררחמך מה יעשה בור' ואל' שפס' עמי' עמדי
סמת רחמך מ' יס' תיקו' לתפלו' גמול' מהב' הנסל' לו שגם הוא
רחמך וכפי' זה במית יעקב' אומ' לומר' שהו' חסד שאינו מצפ' לתפלו'
גמול' משו' שמת יעקב' ררחמך שהרי מכח בניו אחיו של יוסף
שהם רחמי' מזה מצפ' לתפלו' גמול' מה שיעשה עס' אביהם לכך
אמר יעקב ליוסף אס' תעס' הרב הזה אתה עשה לי חסד של אחת'
כל' אעפ' שכתבתי אחריך אלהי' אינו חסד של אח' מה שתתעסק
בקבורתי ולא בר' ממות אבונה ררחמך מ' אומ' מעלה עליך
מה שתתעסק' כי בבחי' נתי' שהו' חסד של אחת' שאיך מצפ' אומ'
הסל' גמול' וכתבתי המל' ופ' יהי אחרי' הרב' האלה לרחמך
למה הוצרך לומר' אחרי' הרב' האלה כיון שכבר נאמר ויקברני ומי

ואמר' הקף אל חצוני בני אם אזר נתן לי אלהי בזה בני אלז ראוני'
למנות בכלל הלב שבטים ועמלים זה בגימטוריא וזה רחית
סיכא תהא פטולת הוא מחמת המיקום אשר נולת במזרים
מיקום האומות האונתן לי אלהים בזה הוא דתו מרת הרח
להיותם במקום הרע מיקום גילולי מזרים אבל אינם מחמת
פגמו ויחזיר קוץ כל אלי דתו לומר קחם נא בני הבה חינוך א
האר לא נשי העשה הכרחי שמה אלהי את קול הגער באשר הוא
פס גבאמר נא שהם צדיקים אברכם ולא נדקדק בגוהמים
אחריהם כי הכל כפי העשה ודתו ער לומר קחם נא כלום כיון
שהרעה חזקתם כאשר רחיתי מתבאר חלוציה צריך אני לרקדק
שה לראותם גם הם אם יש בהם איזה עיטוב לכרסה מחמת
עמם ואם ראויהם הם לא אחוס על הבאים אחריהם ואם קחם
נא אלי לרקדק יפה הם ונאם סמך ועמי יש' כבדו תעוקן לא יוכל
לראות בזוהר פניהם ופרצופם אם צדיקים הם לכך הגיש יוסף
אליו ויסק להם להרגיש ברוח שלהם כמו שחמר יצחק על יעקב
ראה רוח בני ברוח טהא געו כנסתכל יפה בקרוב להם
אמ'ם ליוסף ראה פטר לא ביללתי כלום ראה בך בפרצוך
סתרה צריך לא פללי ויעשני וכו' יפה ראה אותי אלהים ברוח
קדשו גם את ורעך שריתי בפרצוף פניהם סכול ישר' וצדיקים
אין בהם נפול ועקב ואם כן איש חסדם על הבאי אחריהם כיון
שעשני אלהם צדיקים ולכך השתחוה ויסק חרצה על בעורה
טובה שהיו בני צדיקים יוש'ם יוש' את ימינו וכו' הנה יוסף ראה
סאסאנות יעקב הוא לתת הקדמתה לאשרים למה לא עשה כן
בבת דת הימין להשי' את אשרי בתינו ומנשה לשמאל ועל האמת
יעקב עשה בחכמה שלא לתת קנאה ביניהם ויחזקתני ליתרה
לעית יצדק הנה עי' הימין גור' ולא להשי' מינם מנשה לכר
שמאל מפני כי מנשה הקבור ואם יצדק שואמת לו סלק עצמן
לכר שמאל ועל את אשרים לכר ימין קנאה גור' תבער בו לכך
היחס כחית'ם זה ונתן הקדמתה בהנה הור הימין מזה לא היה
מרגיש מנשה וכשראה יוסף בעיני הברכה גם בעיני המותנות'
שלא הקדים לאחר על חבורו והיה הדבר כמנהג אלז אמ' לו לא
כן חבי להניח הימין על ראש אפר' שאל אתה רוצה לתת לו
הקד'ם תלקח מהשמאל לאשרי ותוסיבה ליומן ועכשיו מאפר'
יוסף במהל ומנשה ליומן מהימין הנחת האר' וכו' שמשם לבד'
הימין פוס גם די ימין על ראש וימין אביו ואמר ידעתי בני
ידעתי לא היה על דר האצמ' רק בודיע' מכוון רצוני לתת לכל
אחי' ימין ושמאל למנשה יסבת הימין והאמת יד שמאל לפי שגם בג'
יצדק יסבת הימין כי גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגור לכך
היחתי בגד ימין אבל הנחת יד הימין על אפר' אעפ' שישב
בשמאל כמו שמאל אחי' והקטן גור' ממנו ורעו יהיה מלא קנאי'
ער שמעתי סאג עסק לאבתי לא יס' אבי לא אירע כן אבי בטויו
מרת' נכח לי בבחונ' הפני' וארצתה מארע' סמכותי לעב'
ואך ארצ' עשה סיני זה והענין אביו ידעתי בני ידעתי אחוז'
ידעתי מה שעשו לך אחיך וכו' וכל הסל גלוי לפני ובסביל זה לא
רציתי לשבט' מחזקת לתת אברה' לדרומין אל עמית' המינוי בור'
כר מלא ירגישו בעיני ומנ'ם לא וקדא לאפר' ויברכ' ביו' האל
כמו שביארתי למעלה מאשרי מפנה פל'עתיד בני יהיו ירבעם
ויהיו חכמים לה' ואי' ראו' להתבדר מת' כפי השג' ראונו
ביו' האל שמנשה ואפר' היו צדיקי ויברכ' ביו' האל ויחזקת לעיני
האזן שצריך ההספר ששעו' על מיתת הצדיק איש על בחינת
עמיו כי האל הצדיק א בית עולמו אבל ההספר הוא על בחי'
חפרון האמת אל בני חר' כמו שמצי'ם ביעקב אביונה שעשו
לז ביותות מכפר גור' וכבר מלא כי אפר' הגויס ידשו והבינו כי
מיתת הצדיק יעקב אעפ' במסך להם רעה גור' ויחזקת אבל

דרוש שני לפרשת ויחי

דרך זה בחבלי ארס ובעבותות אלה ראו לך למחל ויחל
יוסף התחת אלהים אני כיון שהקב"ה גלגל כל זה כדי שירד
אבינו למצרים בכבוד איך חשפה את רעהו ומה גם כי אחת
חשבתם על ירעה ואלהים חשבה לטובה • ואפשר לומר דרך
הלצה שאכל לפשע עבדו אלהי אביך כלומר אף על פי שאת
אומרים דברי ברויים כזה אביך כה תאמרו ליוסף ואשם' שיוסף
יאמר בלבבו בלי ספק דברי שקר הוא כי היה לאבי לומר אלי
כשהייתי אצלך שאתה לפשע אחיך לכך אמרו לו הנה שאת
מדברים דברי ברויים מפני השלום אבננו עבדו • אלהי אביך
שהקדוש ברוך הוא סיבה מפני השלום וממנו למדנו והוא הלאה •
ויאמרו התחת אלהים את שמתנו בזה שלהית שאתנו הננו
עבדים לאחיו לכך אמר להם התחת אלהים במקום אלהים
מקדחתיו עבדו אלהי אבי ועכשיו הכנסתנו במקום אלהים
לומר הננו לך עבדים • ער נלכפי פשוטו התחת אלהים את
שאת בתמיהא אלא כך אמר להם אתי רחוק הענין כפי
משבתכם שהיתה לרעה אלא בבחינת חובת אלהים שמתב' •
לטובה אתי דן אתכם • עור ירעה ואתם חשבתם עליו רעה
לפי שאפשר שיהיה בלבבו של יוסף על אחיו לומר למה נתגלגל
גלות ים עי' מכירתו טובו שיתגלגל עי' אחר לזו ואתם חשבתם
עליו רעה שנתגלגל הגלות על ידי הו' רעה ועל חשבתם שמה
יהיה בלבו עינים ולכך דברתם דברי ברויים מפני השלום
אבל כך ברעתי שטובה נתגלגלה ליס' ואלהים חסד לעבדו
שאלמלא ירד יוסף למצרים ומלך על מצרים באופן מקודם
היהמלך עליהם ואחר כך כשנשתעבדו ים למצרים היו עבדים
לעבדיו יוסף ואלמלא כך לא היתה תקומה ח' לטובתו ים' כמנ'
בס' הנהיר עש וזה מה שאמר הכתוב אלהים
חשבה לטובה • בלילוי :

לומר הקב"ה ושמעו בני יעקב וכו' ומכאן הכפל דרשו חזל כונת
האספסופו לבניו שיהיו חסידים ואגורה א' בשלום ולא יהיה
בניהם שום מחלוקת ובודאי שכונת מואה זו היתה על בחינת
יוסף ויס אחיו שכ' יהיה בלבבו עליהם רק יהיו לאספסופ' אחת בלי
שום חיבה ומחלוקת הד' בכלל אותה מואה שבות לפי מחנו
ים בכללה לאמר אנה שאכל לפשע אחיך ודקדקו לומר פשע
אחירי וחטאתי כי רעה גמלק להית' שמשען ולוי אחיך הם היו
העיקר במכירתו של יוסף כמחל ויחל ויחל יוסף אל אחיו זה
שמענו ולוי ועל האמת ים ביר שמענו ולוי פשע ומרד במכירתו
של יוסף שקודם שיש בוואת הכלים ואח' רצו להרגו ואחר
כך השליכו אותו הבורה ואחר כך מכרוהו ואם כן איך זו
סגנה ים פשע אקדוים בכלל האחים בני בלהה שאת בידם
ולת חטאת ושגבה שלא מיתו באחיהם ועמדו כנגדם לערער
בבחינתם רעה גמלו ליוסף כי שלמו תחת טובה רעה כי כל
י' נאחם על אחי יוסף עמו היתה בשביל בני בלהה חלפה שהיו
קוראים אותם בני השפחות ויבא יוסף את רבתם רעה אל
אחיהם ומפני כך שנאחזו ונתגלגלה מכירתו וכו' שיוסף בשם
עמם טובה לחזר בזכותם שחלקו להם כבוד היה ראוי
להם גם כן שיעמרו נגד אחיהם ויערערו על המכירה ולא
הסמימו עמם בארם שהחזיקו על הדבר ואם כן חטאת
היא להם כי רעה גמלון במקום אהבתך אתם לכבוד
אותם נתגלגלה המכירה והם יושבי' ודומי' בוראי רעה גמלון
וממ' כיון שהם לא היו המוכרים אנה כי אם חטאת ושגבה ודן
לאחים שהיו פשע להם דין לאלו שהיא חטאת כי רעה גמלון
שאכל להם כי על האמת הם היו שלוחי השגחה כדי להוריד
את יעקב למצרים ועתה שאכל לפשע עבדו אלהי אביך כיון
שעשו עבדות האל יתברך שגלגל ירדת אביך למצרים על

ספר ואלה שמות

דרוש ראשון לפרשת שמות

באים והלא ימים רבים היו לחם שבאו למצרים אלא כל
זמן שיוסף היה קיים לא היה לחם משוי' של מצרים מרד
יוסף נתנו עליהם משוי' לפיכך כתוב חבאים באילו אורזו
יום נבנסו למצרי' את יעקב כל אלה סבבו של יעק' שסיגל
מצות ומעשים טובים חכה להעמיד ים שבטים איש וביתו
באו :

ידוע הו' כי כל פעולות ה' אשר פעל ועשה עם עמו
ומחלתו ישראל הן הם ברב' טועה ורחמים לתכלי'
טובה וצרכה ומשעם זה כתחייבם לברך על הרעה ולקבלה
בעממה כסם שאם תקבלים הטובה דכתיב כרה ויגן אחיך
וכסם ה' אקרא לפי שכל מחסבותיו יתברך הוא לטובה וכאשר
יוסר את בית בנו ה' אלהינו מייסרם למען גדול משעך ידיו
ויהיו אותם יסודין ממדקין עומתיו ממזלות אותה כרה תכלית
הרחמים והישועה ולזה הזכיר באותו ספק סם הרחמים ואמר
וכסם ה' אקרא כלומר בתקוף הכרה שם ה' אקרא שהוא מדת
הרחמים ופירם מה הם הרחמים הנמשכים מתוך הכרה ואמר
אנה ה' מלטה נפשי שאם הערנו והרענו ברבר שם בו חוב
מיתה היסודין והכרה ממדק' ולכך היה מתפלל דוד בכת כרה
אנה ה' מלטה נפשי מתוך כרה זו לפי שחנן ה' וברך ומצד סא'
ברך את מונח על החטאות ומצד שהוא חנן רובה לרח ללך
עשה פשרה שהוא מרחם ברך ואלהינו מרחם שפועה עמי דין
בענין

ואלה שמות אר' אבות כל מקום שנאמר אר' פסל
את הראשונים ואלה מוסף שבה על
תראשונים אלה תולדות השמים פסל תודו וכו' ואלה
שבות חוסף שבה על ע'נש שנאמרו לסעלה שהיו כולם
צדיקים ואלה שמות בני ישראל חבאים מצרימה יעקב
ובניו איש וביתו באו שקולס' הם ישראל בצבא חשבים
נאמר כאן שמות נאמר בכבים שמות שנא' מנה מספר
לכובבים לכולם בשם יקרא אף חקב' בשירדו ישראל
למצרים מנה מספרם כמה היו ולפי שהם משולי' לכובבים
קרא שמות לכולם חדר' ואלה שמות בני ישראל ובי חיוס